V——V. n. 22.

S. Cathe[illegible] de Neap[illegible]

Antonij de Butrio in Lib. 4 & 5. Decretalium.

In fine Venetijs. 1503.

¶ In nomine domini. Amē. Clarissimi ac excelentissimi Iur. v. doc. domini Antonij de Butrio. super quarto libro decretalium.

Circa materiam

libri ꝛ tituli ꝓsequitur Gratianus. xxvij. causa vsq; ad finem causarum interposito tractatu de penitentia. Postq̄ de rebus huiusq; spectantibus ad clericos actum est. Nunc agamus de spectātibus ad laicos.

Rubrica habet duas partes. In prima dicitur de sponsalibus. In secunda de matrimonijs. Circa primā partem videndum: quid sint spōsalia: ꝛ quomodo cōtrahuntur. Secundo ostendit sponsaliorum effectum. Tertio sponsaliorum finem. ¶ Dic ad primum ꝙ spōsalia sunt futurarum nuptiarū promissio. xxx. q. v. c. Nostrates. ff. de sponsa. l. j. ꝛ spec. Ponit eam in spe. hoc. eo. ti. in prin. Hec diffinitio patet ex nominis ethimologia. Dicunt᷑. n. sponsalia a spōdeo idest promitto. Inde dicitur sponsus: q̄ꝛ promissus. sponsa quia promissa qđ nota ꝑpter statuta que aliquādo loquūtur de sponsis. Nam proprie sponsi appellatione cōprehenduntur mulier ꝛ maritus anteq̄ fit matrimonium perfectum: post ꝑfectum matrimonium ꝑfecta seu impleta est promissio: ꝛ nō appellant᷑ sponsi: sed maritus ꝛ vxor. Ad hoc. ff. De his qui notātur infamia. l. j. in fi. ꝛ. l. Solet. ff. De ritu nup. l. Si qs officium. ij. Respōso. ꝛ. l. vxor. §. Diuus. ff. De adulterijs. ꝛ De iniurijs. l. Qui apō labeonē. §. sponsum. Per hoc patet ꝙ statutum loquēs de vxore non extēdetur ad sponsam quod bene nota. ¶ Ad scōm quomodo contrahātur: q̄ꝛ non habetur ad hoc specificat⁹ tractatus. Tan. dicit hic in summula ꝙ quattuor modis. Primo nuda promissione. Secūdo per traditionem arrarum. Tertio annuli subarratione. Quarto iuramenti ꝑstatione ꝙ declarat hic Tan. in sūma. Et dicit ꝙ quādoq; sponsalia cōtrahuntur vere ꝛ expresse. Quādoq; ficte ꝛ tacite. Vere ꝛ expresse dupliciter. Quādoq; ꝑ simplicia verba altero vinculo nō confirmata; vt accipiam te in vxorem. īfra. e. c. Si inter. De spon. duorum. c. l. Quādoq; ꝑ verba iuramēto firmata: vel fidei prestatione: vt iuro accipere te in vxorem infra. eo. c. Ex litteris el. ij. ꝛ. c. De illis. Tacite autem cōtrahuntur spōsalia. Quādoq; per actum facti: vt per traditionem arrarum pecunie: vel aliarum rerū. C. De spon. l. Arris. vel per annuli donationez: seu subarrationē. De despō. impu. c. fi. xxvii. q. ij. Si qs despōsauerit. ꝛ. c. Si qs vxorem. ¶ Sentit hic in summa Io. an. ꝛ Tā. ꝙ subarratio non inducat matrimoniuz: sed sponsalia tātuz. Hoc examinani. De ꝑsum. c. Illud. Dic vt ibi plene. De resti. spo. In lřis. Et de h gl. De re iudi. c. Lator. Et dicam infra. De despon. impub. c. fi. Et hoc tenet Hosti. in summa. De spon. §. Quot sunt species. circa principiuz ꝛ. Archi. eo. ti. ca. j. li. vi. vbi ponit predicta. Quādoq; tacite per actum verbi ex se plusq̄ sponsalia importantē: sed ob ꝑsone defectū iuris interpretatione ad sponsalia restrictum: vt qñ inter duos etate inhabiles verba ad matrimonium apta proferuntur: tūc hec interpretant᷑ sponsalia data persona ꝛ etate habili ad sponsalia tantum. De despon. impu. c. vlti. ꝛ. eo. ti. c. j. li. vj. ¶ Ad scōm. s. ad spōsaliorum effectū. Dic q̄dam est effectus ex sponsalibus surgēs insequens finem sponsalium. i. vt sequat᷑ finis. s. matrimonium in quē ordināntur sponsalia ꝛ hic an precise surgat ex spōsalibus. Dicendum est ꝙ nō precise necessitet matrimoniuz vbi ambe partes ꝯsenserit in dissoluēdis spōsalibus: vt. I. e. c. Preterea. An altero volēte finez alterū necessitet. Dic ꝙ sic si res est integra: maxime si sponsalia iurata sunt: nisi deteri⁹ inde cōtingeret. I. e. c. Requisiti: hoc tenet hic Io. an. in summa. ꝛ Tan. Si aūt res nō est integra ꝙ alter contraxit matrimoniū: q̄ꝛ sequēs vinculum vt maius tollit minus precedens nō compellit᷑ cōtrahere. ¶ Utrumq̄d aūt teneantur inuicem altero ad maiorem etatem ꝑueniente alterum expectare nō insisto hic: quia videbis in prosecutione tituli I. e. c. De illis. ¶ Scōs est effectus spōsalioꝝ qui est indirectus plus tollēs obuiantia fini q̄ȝ inducens finem vt q̄ꝛ surgit ex eo quoddam impedimētum ad cōtrahendū matrimoniū cum consanguineis cōiugum ꝛ appellat᷑ impedimentum publice honestatis iustitia. De quo videbis in ꝓsecutiōe. I. e. c. j. lib. vj. Et infra. De despō. ipub. c. Accessit. Et habuit hoc impedimentum originem etiā a iure ciuili: vt sponsalia sola inter attinentes sponsi ꝛ sponse impediāt matrimoniū: vt est casus. ff. De ritu nup. l. Si qua vxor. §. j. Insti. e. §. Sed ꝛ si vxor. ¶ Ad vltimū quot modis finiantur aut dissoluātur sponsalia. Io. an. ponit in sūma. xiij. modis. Primus per religionis ingressum alterius cōiugum altero inuito ꝙ obtinet etiam in sponsalibus de ꝑsenti absq; copula. De cōuer. cōiu. c. Ex publico. An aūt ordinis susceptione posuit glo. De vo. c. j. lib. vi. Et tenet ꝙ non: imo ꝛ si fieret episcopus vł papa nō soluit᷑. vt ibi dicit Io. and. Item nec voto castitatis de presenti soluitur: vt De cōuer. cōiug. c. Ex parte. Scōo per susceptionem sacri ordinis. xxvij. q. ij. c. Desponsatā. De cōuer. ꝯiu. c. Ex parte. No. de vo. c. j. li. vj. Tertio cum mutuo se absoluūt I. e. c. ij. Quarto cum alter recedit ad longam regionem ante carnalem copulam. c. de illis. I. eo. Quinto cum alter incurrit lepram vel aliam magnam infirmitatez corporis. de coniugio leproso. c. fi. de iureiur. c. Queadmoduz. De formitas enim vel lepra nō dissoluit matrimoniū: imo sanus tenetur reddere infirmo debitum. de cōiugio lepro. c. j. ꝛ. ij. Sexto si superuenit affinitas. de eo q cogno. consan. vxo. sue. c. discretionem. ꝛ. c. Veniēs. ꝛ. c. Ex litteris. Septimo si fama habet impedimentū vtputa affinitatem superuenisse. de cōsan. ꝛ affi. c. j. lib. vj. Octauo cum alter fornicatur carnaliter. de iureiur. c. Queadmodum. Non cum fornicatur spiritualiter. xxviij. q. j. c. Non solū ꝛ in. c. Iam tunc. Decimo cum cōtrahunt scōa sponsalia de ꝑsenti. I. e. c. Inter. de spō. du. c. j. Per scōa aūt spōsalia de futuro nō rumpūtur prima de futuro. I. eo. Sicut. Qđ intellige si scōam nō cognouit: quia tunc eēt matrimonium. I. e. Io q̄. Undecimo cum minor ꝑuenit ad etatem adultam ꝛ non vult seruare qđ fecit. I. De spon. c. De illis. Duodecimo cuȝ promisit cōtrahere infra tempus certum nec stetit per eum quo minus infra tꝑs cōtraxit. I. e. c. Sicut. Tertiodecimo cum supuenerit cognatio legalis vel spiritualis. puta adoptatio fm Hosti. q hoc no. De cogna. spūa. c. Veniēs. Et De eo q cogno. ꝯsan. vxo. sue. c. Veniēs. I. e. Ex lřis. Hec oīa intelligit Io. an. in sponsalibus que tenēt de iure. Sūt tamē casus in quibus sponsalia ipso iure non tenēt de quibus patebit in ꝓsecutione tituli horum casuum. Aliquos ponit Io. an. ꝛ Tan. in summa huius liber. ¶ Nūc venio ad scōam ptem rubrice. s. de matrimonijs. ꝛ hic quero de aliquibus que tāgit Io. xxvii. q. j. In summa. Primo est videndum q̄d sit matrimonium. Scōo vnde dicatur. Tertio qūo quādo ꝛ q̄bus verbis fuit a deo ordinatum ꝛ vbi. Quarto que fuit causa institutionis matrimonii. Quinto qua etate qūo ꝛ qñ cōtrahitur. Sexto quot ꝛ que sunt impedimenta matrimonij. Septimo qui admittātur ad matrimoniuz impediendū. Octauo que ꝛ quot sunt eius bona. Aliqua expediā ꝛ de aliq̄bus remittam. Hec oīa tāgit hic Io. an. in summa. ꝛ in his ac in pluribus sequitur Ioā. an. Tan. in sum. sua. Licet Tan. ponat rubricas speciales magis ꝓlixe. ¶ Ad primū quid est matrimonium. Dic ꝙ matrimoniū est viri ꝛ mulieris cōiunctio indiuiduā vite cōsuetudinem retinēs. xxvij. q. ij. in pri. I. e. c. Illud. Insti. De nuptijs. §. ij. Hāc diffinitiōez ꝓsequitur Io. in sūmula. xxvij. q. ij. ꝛ eius expositionem ponit. xxvij. q. ij. in prin. vbi Gratianus ponit illam diffinitionez Io. an. ad diffinitionez addidit diuini atq; humani iur. cōicatio. alle. ff. de

ritu nup.l.j.ç.ij. Hanc additionē habuit a Jo. in pallegato loco in. v. Retinēs. ⁊ a Tan. in summa in diffinitiōe. Ego addo post vbū coniunctio legitima. ⁊ quare dicā infra: hāc diffinitiōez nō exponūt summiste. sed sequēdo Jo. an. dr. Primo viri ⁊ vxoris pro tanto: q2 in pari sexu nō cadit matrimonium. ⁊ dicit Jo. ibi q̄ matrimoniū est vnū quoddam habēs suū modū subsistendi per se: ⁊ sūt due correlatiōes. Nam matrimoniū indicat has correlatiōes vir ⁊ vxor. Dicitur scđo est cōiunctio. s. animor̄. xxvij. q. ij. c. Cū initiaf. Ubi dicit Archi. q̄ est cōiūctio legitima s̄m leges ⁊ canones facta. Et per hoc cessant oīa obiecta cum dicit cōiunctio inter inhabiles ad ɔ̄hendum. Item q2 posset esse cōiunctio animor̄ ad aliud: ⁊ tñ nō eēt matrimoniū. Dicit indiuiduā: q2 quo ad propositum debent sic ɔ̄here aīo ne diuidātur xxxij. q. ij. Solet. Sic dicitur dotio eē perpetua. ff. de iure do. l. j. Item sufficit q̄ oppositū ppositi nō deducaf in pactū. vt videbitis. J. e. c. Cōmissum. Sic dicimus imperatorez augustū: q2 d3 esse hmōi ppositi vt augeat: l3 nō semp hoc faciat. vt in prima cōstitutiōe. ff. or̄. Insti. in pohemio in gl. sup vbo semper augustus. ⁊ ō nup. i prin. sup vbo. Indiuiduam. Dicitur vite ɔ̄suetudinē retinens. s. prima rōne eiusdem cōiunctionis iuris diuini ⁊ humani. ff. De ritu nup. l. ij. Itē ratione idēptitatis religiōis. C. De iude. l. Nec qs. xxviij. q. j. c. Caue. ¶ Ad s3 vñ dicaf matrimoniū. Dicitur. n. quasi matris muniū. i. officiū. Idem hic Tan. Hug. ⁊ Archi. Nō dicif matrimoniū a matre. i. a matrona: ⁊ pprie dicif matrona nupta quasi mater nati vł q1 iam mater fieri pōt. Matrone dicunf q2 iam matrimonio ɔ̄uenerunt matres: q2 filios habēt matresfamilias: q2 per quādā iuris solēnitatem in familiā mariti transiuerunt s̄m Isidor̄ in libro ethimologiar̄. c. ix. s̄m Archi. Quare aūt plus a matre quā a pře nominaf cū pater sit actor ğnationis: ⁊ sic plus a pře dici d3. Jo. vbi supra. xxvij. q. j. in sūma dicit. Nō plura onera subit ⁊ tollerat mulier in matrimonio q̄3 maritus. Est. n. grauida in cōceptu onerosa. I partu. dolorosa. in lactando laboriosa. de ɔ̄uer. infi. c. fi. Ubi habes glo. ⁊ tex. clarū. ⁊ Jo. an. hic in sum. ¶ Ad tertiū q̄bus vbis ⁊ q̄ñ vbi ⁊ quādo fuit institutū. Quidā q̄ ex illis verbis. Nunc os ex ossib⁹ meis: ⁊ caro de carne mea. de biga. Debitum. Alij q̄ ex illis verbis. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā. Genesis pmo. Ubi dicit Jo. vbi. s. xxvij. q. j. i sūma q̄ credit primū. Et dicit q̄ illa verba crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā fuerunt dicta vt ońderet ⁊ preciperet carnalē copulā: vt patet: q2 ēt post diluuiū vsus est eisdem verbis ad Noe ⁊ filios. Ad primā etiā tenet Tan. in sum. ⁊ Jo. an. Et ex his patet vbi institutum fuerit: q2 in paradiso. ¶ Ad quartū de causis institutiōis. Dic q̄ quedā sunt cause p quas. s. efficiētes. ⁊ hec sunt spōsalia ⁊ ɔ̄sensus: non tñ de substātia sunt spōsalia: sed accidētaliter sunt pambula q̄dā. Et q̄dā sūt cause ppter q̄s. s. finales ⁊ q̄dā sūt pncipales. i. pprie finales. vt vitatio fornicationis ⁊ cā sobolis ɔ̄creande. Alie scđarie seu impulsiue: mulier̄ pulchritudo: magna dos: parētele: ⁊ similia. ⁊ pacis reformatio. xxxj. q. ij. §. his ita. Idem Tan. ⁊ Jo. an. in sūma. ¶ Per pdicta videf decidi q̄stio: an possit esse carnalis copula inter vir̄ ⁊ vxorē absq3 mortali peccato ⁊ q̄ nō p3: alias deus p̄cepisset peccatū dū dixit. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā. Et q2 hic finis est matrimonii qd est sacramētū: nō est dicendū q̄ ei⁹ finis est malus. T āgit hic Hug. ⁊ T an. ⁊ sunt op. ibi. xiij. di. Nerui. Tex. xiij. distin. Nerui dicit q̄ si facit ad vitandā fornicationez ibi est veniale. Tex. est xxv. di. §. Criminis Tex. dic ibi q̄ peccat venialiter qui cō miscetis se vxori: excepto desiderio liberorū. ¶ Sup illo pūcto an coitus cū vxore sit semp licitus. duo tex. dicūt q̄ difficile est vel de difficili est sine peccato ppter carnis concupiscentiam. xiij. di. Nerui. ⁊ xxxiij. q. ij. Uir cum ppria. Propter que Ugol. fuit in opinione. Impossibile esse copulam cū coniuge sine peccato saltem veniali: q2 semper in actu ibi est carnis voluptas. Ideo ex copula christus nasci nō voluit. ad hoc illud. Ecce. n. in iniquitatibus conceptus sum. Et hoc dicit in illo. c. Uir cū ppria. Et tangif. xiij. di. Nerui. Ubi dicit q̄ est dare pplexitatē inter veniale ⁊ mortale: q2 si vxor petit debitū ⁊ nō reddit peccat mortaliter: si reddit venialiter. Sed hec opinio nō tenetur: nec obstat q̄ in actu sit ibi quedā voluptas: q2 illam cōfundit aīus liberor̄ habēdor̄. Et dato q̄ sit impossibile ibi nō esse delectationem si ex aīo nō inclinaf. Ille primus modus carnis est sine peccato: ⁊ in illo potius patif q̄ agat. vj. di. §. Sed pensandū. Et ille est stimulus. de quo Paul. Uideo legē repugnantē legi. ⁊c̄. Unde tñ ascribif ad peccatū sicut si scabiē scalperes apud ignē: ibi. n. esset delectatio carnis sine peccato. Dic q̄ñq3 mulier patitur menstruū ⁊ cū ea actus copule inducit mortale voluntarie reddēti quecūq3 sit intentio. v. di. Ad eius vo. Si tñ mulier petat nō d3 ei reddere debitū: neq3 vxor viro petēti tali tpe: nisi timeaf pp̄pria fornicationis: q2 reddēdo saltem mortaliter nō peccarent: ⁊ cā pbibitionis huius tpis: q2 ex coitu menstrui temporis filij nascunf leprosi ⁊ membris suis debilitati. v. di. Ad ei⁹. Idem per oīa si ante purificatiōez ipsam cognoscat vt ibi. Quandoq3 petif debitum tpe lactationis. i. tpe quo mater lactat filiū: ⁊ hoc nō est licitū3 ⁊ petens peccat mortaliter: vt patet in. d. c. Ad eius. Licet glo. aliter intelligat: ⁊ s̄ ne ex tali copula mulieris lac corrumpaf ⁊ periculuz est in filio qui lactatur. Quandoq3 exigitur debitū tpe quo iam concepit. ⁊ Jo. xxxij. q. iij. c. Fratres. Sentit q̄ si ptus iam incipit moueri non sit peccatū. Et idem sentit ibi Archid. xxxij. q. iiij. Origo. Tex. tñ facit ibi contra. quia innuit pecudes esse sapientiores hoībus: quia illo tempore abstinēt ⁊ quia in tali coitu est periculū filior̄ vt ibi. ⁊ eadem cā. q. vij. c. Non solū. Dic aūt cōmistio fit ad finem sobolis: ⁊ hoc nō est peccatū: immo est meritū. vt. iij. di. §. Criminis. Aut ad finem vitāde fornicationis: ⁊ nō est peccatū mortale: sed veniale. ⁊ de hoc. xxxiij. q. ij. Uir cū ppria. Unde dicit apostolus vnusq̄sq3 habeat suā. causa vitāde fornicationis: q2 si mulier ēt esset antiqua q̄ amplius nō esset spes pcreande prolis vel sobolis: Uir nō peccat mortaliter si ei reddat debitū causa vitande fornicationis. Idez dicit si fiat causa explende libidinis. xxxiij. q. iiij. Uisum. Quandoq3 hoc facit ad finem soluēdi debitū vxori petenti ⁊ nō est peccatū: imo ē meritoriū. xxxij. q. iiij. c. Dicit. Et no. in sum. xiiij. q. iiij. Et vide Jo. xxxij. q. iiij. Origo. ⁊ c. Si liberor̄. ¶ Nunqd est peccatū reddere vxori debitū tēpore orationis petenti. Dic q̄ nō. xxxiij. q. iiij. in sum. Ubi dicit Jo. Nunqd sit licitū tpe orationis habere coitum causa filios procreādi. Dicit q̄ sic. De cōsilio tñ est abstinendum. vt ibi dicit Jo. xxxiij. q. iiij. in sūma. Idem ibi dicit in. c. j. Si hoc fiat causa vitāde fornicationis. Secus si causa libidinis explende: quia tunc peccat mortaliter. ¶ An maritus cognoscens vxorem posset licite alia confessione nō facta recipere corpus xp̄i. tene q̄ sic. Si fuit exactus potest. alias si exegit causa saturāde libidinis abstinere debet vel confiteri. Et hoc est tutius. Uide de hoc plene Hosti. in sūma de matri. §. quis sit effectus. v. Sed nūqd peccant coniuges. Qui autem recipit corpus xp̄i licite reddit: sed ñ licite exigit. Uide. lxxxij. di. Proposuisti. xxxiij. q. iiij. christi. de ɔ̄se. di. ij. Omnis homo. Et vide Jo. De conse. ec. vel alta. c. j. li. vi. ¶ An sit licitum debitū in ecclesia exigere vel si exigatur vel prestetur: an per hoc polluaf ecclesia. Uide gl. ⁊ Archi. De cōse. ec. vel alta. c. i. li. vi. ¶ Ad quintū qua etate ⁊ q̄ñ ɔ̄hunf hoc videbif in pšecutione tituli. in ti. De dispō. ipub. De primo. De scđo Innocent. ⁊. c. Ex litteris. J. e. ¶ Ad sextū quot sunt impedimēta matrimonii. Dic q̄. xvi. que patent in his versibus. Error. cōditio. Uotū. cognatio. crimē. cultus. disparitas. Uis. ordo. Ligamē. Honestas. Si sis affinis vł si coire nequibis. Hec sociāda vetāt cōnubia queq3 retractāt. Hos v̄sus po

nit Jo.an.in sum. et Jc.ubi.s. ¶ Error est aliu pro alio pu
tare: et hic impedit quia tollit consensum si cotraho cu vno
alio viro: et erro in substantia.ff. De iur.om.iu.l.Si per er
rorem. ¶ Est ergo error multiplex: psone: codictionis: for
tune: et qualitatis. ¶ Error psone impedit ut si credo con
trahere cum berta: et contraho cum Margarita. ¶ Error co
dictionis hic dirimit: si sit deterioris codictiois: vt si credo
contrahere cu liberam: et cotraho cu serua. De coniu.seruo.
.c.ij.et fi. ¶ Fortune et qualitatis: no dirimut: ut si credo co
trahere cum virgine: vel cu diuite: et est cognita vel paup.
xxix.q.i.c.i. Et dic ut ibi: si licita sit condictio apposita. De
quo infra. De codi.ap.per totum. Votu de quo videbis
infra. Qui cle.vel vo. ¶ Cognatio dr triplex.s. Spualis.
Carnalis.et legalis. De his aut an et qn impediant. Dicam
in suis ti.s.in tit. De cogna.lega.et spi.et De eo qui dux.co
sang.vxo.sue.et de cosang.et affi. Ubi psequar que tangit
hic Jo.an.in pein. Crime. Quedam sunt delicta que inhabi
litant que ad mrimonium de quibus dicam infra. De eo
qui cogno.cosang.vxo.sue.c.trasmisse. Cultus disparitas.
De hoc.xxviii.q.i.Caue.et c.se. Dicam infra. De diuor.
Gaudemus.et c.Quando nis. Ut quado quis metu com
pellit: hoc declarabo infra. De spon.c.Cum locu infra.et c.
Consultatioi. Ordo sacer.de hoc in ti. Qui cle.vel uo. Li
gamen si alligatus est alteri vxori non vz.cu fa.d quo ifra
e.c.fi. De consang.et affi.c. Non vz. De spon. Duoz.c.ij.
Honestas publica.c.referente ibi in gl.ij. q filij sint le. De
hoc dica infra.c. Ad audientia.et De cosang.et affi.c. No
vz. Si coire nequis. De hoc dicam. De frigi.per totu. Hec
omnia impediunt et dirimunt. Quedam sunt que ipediut
sed no dirimut: vt tepus feriatu. de quo.xxxiii.q.iiij.c. No
debet.de ferijs.c. Capellanus. De ma.contrac.cotra iter
dic.ec.per totu. ¶ Item votum simplex.de quo dica in ti.
Qui cle.vel vo. Matrimoniu aut postq cotractum e nu
q dirimitur postq copula est subsecuta: pot tame eius effe
ctus separi: vt thoru vel mutue seruitutis pp adulteriu.
De quo.de adulte.et de diuor.per totum. Et hoc proce
dit tam in spuali q carnali: copula vero non subsecuta pot
dirimi ingressu religionis.de cuer.coiu.c.Ex publico.Jc.
.c.Comissum. ¶ Ad septimu q admittunt ad mrimoniu
impetendis.dicam infra. Qui ma.ac.pos. Ubi cadit ma
teria. ¶ Ultimo que sunt bona matrimonij. Dica.de co
di.apo.c.fi. Ubi cadit hoc. ¶ Sub generali diuisione li
ber iste ¶ Primo ponit generalem rubrica materie tra
ctade. ¶ Secundo agit de habilitate et inhabilitate perso
narum pp etatem ad actum matrimonij.in titu.de spo.
ipub. ¶ Tertio agit de quoda vicio in cohendo mrimo
nio ab ecclesie danato in ti.de clan.despon. ¶ Quarto de
quoda cohendi mo ab ecclesia non iprobato in ti.de codi.
ap. ¶ Quinto incipit tractare de impedimeto mrimonij.
¶ Et primo de impedimento voti in ti. Qui cle.vel uo.
¶ Scdo de impedimeto criminis in ti.de eo q du.in ma.
¶ Tertio de quodam dubitabili an sit impedimentum
in ti.de coniug.leprosoz. ¶ Quarto de impedimeto con
dictionis in ti.de coniu.seruo.cui annectat rubrica seque
tem. ¶ Quinto de impedimeto cognationis spualis in ti
tu.de cogna.spu. ¶ Sexto de impedimeto cognatiois le
galis in ti.de cogna.lega. ¶ Septimo de impedimeto af
finitatis in ti.d eo qui cogno.csan.vxo.sue. ¶ Octauo de
impedimeto csan.et affi.simul in ti.de csan.et affi. ¶ No
no de impedimento coitus in ti.de frigi.et male. ¶ Ultio
de quodam impedimeto tepoali in ti.de matrimonio co.
c interdic.ec. ¶ Sexto pricipaliter tractat de effectu ma
trimonij in ti. Qui fi.sint le. ¶ Septio de mrimonij accu
satoe in ti. Qui ma.ac.pos. ¶ Octauo de causis mrimonij
separatiba vt in ti.de diuor. ¶ Nono de qbusda accideti
bus ad mrimoniu in ti.de dona.inter vir.et vxor. ¶ Ultio
tractat de qbusdaz penis per ius ciuile impositu circa con
tractum secundaru nuptiarum in ti.de secund.nup.

E francia.

Matrimonium con
sensu cotrahitur et vz:
d lz solenitas et cosuetudines patrie no seruetur
h.d. Prio ponit casum. Secundo diffinit. Fa
ibi.dicit. ¶ Nota primo q diuersitas patrie
et originis inter contrahentes no inficit mrimoniu: dumo
adsint alia substantialia ad mrimonium. ¶ Nota scdo q
ubi inter contrahetes non disponit aliqd de consuetudine
in causa mrimonij et ptractus: quo ad solenitates ctus at
tendit locus viri: et sic locus suus destinati contractus: et est
spale in dote et mrimonio: vt quo ad cosuetudines et ad sta
tuta attendat locus non rudis materie contractus: sed loc
destinate executionis ctus.ad hoc.l.Exigere.ff.de iudi.et
qd scribit Bar.i.l.i.C.de sum.trini.et fide cato.c.licet. sec
in aliis ctibus: vt.l.si fundum.ff.de euic. Naz dato q quo
ad forum sortiri attendatur locus destinati contractus. de
fo.coni.dilecti. Non quo ad materiaz cotractus subiicien
daz dispositioni statuti in.d.l.Si fundum.de quo in qone
disputata p Cal.que incipit.statuto cauet.et sic non semper
materia subiecta dispositioni statuti sequit regula fori sor
tiendi vel aliter. ¶ Nota tertio q vbi cohentes sunt diuer
si fori et contractus inijunt in diuersis locis quo ad materia
ctus subiiciendá dispositioni legis attedit locus finis de
stinati contractus. Aut ergo ambo contrahunt in eodé lo
co et locus materie contractus attenditur: aut in diuersis lo
cis et locus finis ctus attéditur. Et no.hoc procedere nisi
partes de consuetudine alterius loci conuenerit: qr tunc nec
locus contractus nec destinationis attenditur. Et dato q
de iure vbi contrahentes sunt eiusdez loci debeat attendi
locus vbi rudis materia cotractus agitat.vt est casus in.d.
.l.si fundu.ff.de euic.et de re.iu.semp. In stipulationibus
tamen vbi sunt diuersoz attenditur locus in quo executio
et finis ctus destinatur. Uel est speciale in matrimonio si
cut in dote: vt in.d.l.exigere.de iudi.et no. Bar.in.l.i.C.de
sum.trini. ¶ Nota quarto q ad diuersitaté locoz dat ali
quado diuersu ius municipale: lz non debeat dari diuer
sum ius cómune.l.fi.C.de temp.appella.de cósti.c.i.li.vi.
¶ Nota quito q idez est dicere saxo q de saxonia. Idé
perusin q de perusio.et hoc est uez qn nomina sunt appd
latiua.ad hoc allegat Bar.in Rica.ff.so.ma.dixi in saluta
tione decretaliu.et an a nominis interptatione valeat argu
mentu.de pben.cu scdm. ¶ Nota sexto q pnomé suus
non semp denotat dominiu.vide glo.de postu.c.i.et de pre
ben.p illoz. Et de dictione. Idem. ¶ Nota septimo q d
fectus consuetudinis secularis non anulat matrimoniu da
tis aliis substantialibus requisitis.et pro hoc patet erga vin
culi mrimonialis substantia laicoz consuetudiné nihil pos
se.de quo per Jo.an.de hereti.c.i.li.vi. Idez Ja.bu.in.l.i.
.ff.de consti.prin.et hoc tene.non obstat.l.hac edictali.C.de
secun.nup.et.l.Si tutor.C.de ma.contrac. Quia vel ille le
ges non tenent: vel ideo tenent: qr a canonibus sunt appro
bate.x.di.Si in adiutoriu. Et idez credo de illis legibus l
.l.i.C.Si rec.pui.ec.secus auté in statutis q i materia quo
ad canones sunt reprobata eo q approbata nó apparent:
vt no.de solu.c.fi.et de csti.c. Ecclesia.et de iudi.nouit. Te
ne q ille leges nó tenent.ut no.de secu.nup.c.fi. Quicquid
dicat Cy in.l.si tutor.C.de matri.cotracto inter pupil. Cre
do q hoc sit etiaz quo ad hereditates: vt tale cénseatur ma
trimoniu: quia hec est materia ecclesie: vt no.in.d.c.fina.et
Qui filij sint legiti. Per venerabilem. ¶ Nota octauo
q sinodus oliz de causis matrimonialib cognoscebat
q hodie dicá.de consang.et affi.c.i. ¶ Nota nono q tras
gressor euangelice legis et precepti apostolici incurrit pec
catu mortale et subiiciendus est peniténtie. Et sic no.vbi pec
catu est manifestu quis cópellitur ad penitentiá. ¶ Ul
timo ex fine collige practicaz sententiandi quando vna est
dimissa et alia super inducta. Et ex hoc nota practicaz libel
li quid petere habeat. ¶ In hac determinatione colligu

tur duo. Primū a facie obuiantia validitati matrimonij vꝫ diuersitas originis psonarū: ꝛ diuersitas legis. Ante omnia declaremus terminos in quo est diuersa cōsuetudo legis mariti ꝛ cōiugis. Hic forte dictabat cōsuetudo frācoꝝ ꝙ pallium supponeret̄ tēpore ꝯtus vel ꝙ pilleū poneretur in capite alterū ꝯiugum: vel ꝙ parētes spōte aliqd donent spōso: vel erat cōsuetudo in francia ꝙ si mulier displiceret prima nocte posset eam maritus relinqre. Et hanc legē dicebant a Carolo datam. tex. in. c. canonum. Dicit ꝙ erat consuetudo de dotando vxoreꝫ. Unde dicit ibi despōsauerat ꝛ dotauerat. ¶ Unde venio ad primū ꝛ videtur ꝙ cōtractus cū alienigena non valet. xxviij. q. i. c. cane. So. cōtrariū loquitur de alienigena ñdei hic patrie. ¶ Secundo op. ꝙ statuta valeant circa contractum mt̄imonij. vt videmus in statutis de lucranda dote obseruari. de testa. Raynucius supra. De foro comp. ex pte. B. Item videt̄ ꝙ tales solēnitates erga mt̄imoniū per cōsuedinē ꝛ statuta introducte seruāde sint. xxx. q. v. Aliter. Primū signant doc. ꝭ glo. ¶ Ad scōm dic ꝙ quādoqꝫ statuta disponunt vel consuetudines laycoꝝ circa substantiam ꝛ vinculū matrimonij. Aliqꝫ disponunt de psonis erga substantiam mt̄imonij. Quandoqꝫ disponunt circa accidentia ad matrimonium. Aliqꝫ disponūt aliqd erga solēnitates mt̄imonij. Aliqꝫ disponunt erga psonas contrahentium habilitando vel inhabilitando. Si statuta disponunt circa substātiam matrimonij vel impediendo vel inhibendo matrimonium. vbi ecclesia approbat ꝛ non valet statutū. vt hic: quia disponit in materiā ad ecclesiam spectātē. Et hoc credo ēt quo ad hereditates tēporales: quia materia est ecclesie. vt patꝫ infra. Qui. fi. sint le. c. tuam. ꝛ. S. de or. cog. Tuā. ꝛ in. c. Per venerabilē. Qui fi. sint leg. Quicquid dicat Cy. in. l. tutor. .C. de matrimonio cōtrac. inter pupillam. Ideo leges que exigunt in matrimonijs ad legitimatiōeꝫ plis in cōtractu nuptiarū dotalia instrumenta nō sunt seruande. vt dicā infra qui filij. sint legi. c. tanta. ¶ Quandoqꝫ vero disponūt circa mt̄imoniuꝫ aliquaꝫ penaꝫ apponēdo per quā intimidatur cōtractus mt̄imonij: vt qꝛ apponant penaꝫ filijs contrahētibus matrimoniū sine ꝯsensu patris. Et aduerte qꝛ aut ille pene imponunt̄ dānuꝫ infligendo ꝛ nō valet. Hoc late disputat Jo. an. de heret. c. statutū li. vi. Et de secun. nup. c. ij. ꝛ hoc veruꝫ quatenus leges vel statuta que imponunt penā solo odio contractus. ¶ Quandoqꝫ eniꝫ leges vel statuta imponunt penā in fauorē filiorum: vt quia pena causatur sup aliquo fauore: ꝛ tunc valet statutū ꝛ lex: vt. l. hac edictali. C. de secun. nup. Et no. Inno. ꝛ doc. infra de secun. nup. c. fi. Bar. idem. ff. de cōsti. prin. l. i. ff. de sta. ho. l. paulus. ¶ Quandoqꝫ statutuꝫ apponit penaꝫ lucrū legis vel a lege datum tollendo ꝛ valet statutuꝫ. vt no. glo. de hereti. c. cum scōm. li. vi. in glo. in. ꝟ ceteroqꝫ casu. ¶ Aliqꝫ ꝛ tertio principaliter disponit circa accidentia matrimonij ꝛ de dote lucranda vel non ꝛ bene valet statutū. de testa. c. Raynutius. ꝛ quod ibi no. ꝛ hoc seruat̄. ¶ Quādoqꝫ statutum disponit circa solēnitates ꝛ tunc licet talia statuta ex quo non repugnant ecclesie debeāt seruari adeo ꝙ non seruantes incurrant peccatū. tn̄ eorum obmissio non viciat ꝯtractum: quia per hoc nō detrahitur substantie mt̄imonij. s. cōsensu. ad hoc. xxvii. q. ii. sufficiat. xxx. q. v. Aliter. Fatendū tn̄ ꝙ vbi cōsuetudines tales obmittunt̄ si iuste sunt qꝫ peccatum incurrit: vt per hoc nuptie legitime non dicantur: ꝛ maxie inducit peccatū quādo obmittunt̄ solēnitates: quorum obmissione redditur mt̄imoniū incertuꝫ s̄m aliquos Gof. ꝛ Uin. ¶ Quandoqꝫ disponit de habilitate vel inhabilitate psonaꝝ: ꝛ quid iur. dicam infra de cōsan. ꝛ affi. Quod delicto. ¶ Sed in casibus in qbus statutū: valet a laico ꝛ potissime: quādo dispōit circa lucra dotis ē dubiū quid si statutum loci viri aliter disponit: ꝛ aliter statutuꝫ loci vxoris. Quia forte vnum de lucranda dote: aliud de nō lucranda: quis locus debeat attendi. Abb. dicit ꝙ seruabitur consuetudo loci contractus. xii. di. Illa. viii. di. que cōtra mores. xii. di. ꝯsuetudo. Si i loco ꝯtus nulla ē ꝯsuetudo. attendit̄ consuetudo loci viri: quia caput est mulieris. de frigi. c. i. ꝛ est tex. ꝛ glo ꝛ doc. ff de iudi. l. Exigere. Uidentur velle ꝙ debeat attendi locus viri etiā si alibi cōtractus est gestus: quia executio contractus confertur in locū viri. Et ad hoc. l. contraxisse. ff. de ac. ꝛ ob. Attenditur ergo locus ꝯtus viri: ꝛ hoc sit speciale in matrimonio lꝫ sec⁹ sit in alijs contractibus: qꝛ attendimus locū ꝯtus vbi exercitus est. ff. de euic. l. si fundū ꝛ. l. semper in stipulationibus. ff. de reg. iur. ꝛ no. in. l. i. C. de sum. trini. ꝛ de cōsuetu. super rubrica. ꝛ ibi dixi dico sic. ¶ Quandoqꝫ consuetudines diuersimode disponunt sup forma ꝯhendi ꝛ si ambo ꝯhūt in vno loco: ꝛ attendi debet locus contractus: ꝛ si nulla est consuetudo seruando seruandū esset ius cōmune. Si vero contrahentes contrahunt in diuersis locis: vt quia contrahunt per nunciū vel epistolā: attēdi debet locus viri per supradicta nisi de alio loco cōueniat̄ vt hic. ¶ Quandoqꝫ statuta vel consuetudines disponunt sup modo exigēdi dotem a muliere: vt si contractus est initus in loco viri. attenditur locus viri. vt hic. ꝛ. ff. de euic. l. si fundum. si ꝯtractus est initus s̄m locum mulieris: si promissio est facta ab alio ꝙ a muliere: vel a muliere non est ius: quia destinata est solutio in locū viri. in dote est speciale vt hic factus ꝯtractus ex destinatione attendatur. ꝛ sic locus viri attenditur. ar. l. exigere. ff. de iudi. ꝛ no. Dy. ff. de ac. ꝛ ob. l. cōtraxisse. ꝛ sic intellige Bar. in. l. i. C. de sum. trini. ꝛ fi. catho. certe videt̄ idem in quocunqꝫ contractu per. l. i. ff de ṽbo. sig. cum gl. Secundo si contractus est initus in diuerso loco: quia vir contraxit per epistolā muliere existēte in vno ꝛ viro in alio attenditur locus viri: nisi aliud cōueniat̄ vt hic. ¶ Quandoqꝫ statuta disponunt super mō exigendi doteꝫ a marito ꝛ tunc aut ius agendi cōmittit̄ ex aliquo accidenti facto vl̄ culpa ꝛ attenditur locus culpe: vbi est vir tēpore culpe cōmisse. Ideo si repetatur dos ex adulterio: vel quia vergit vir est tempore ꝯmissi adulterij: vel quo vergit ad inopiaꝫ. facit ꝙ scribit Bar. in. d. l. i. ꝟ. Sed nūc videamus Ad hoc. l. si vxor. ff. de iudi. Aut ius agendi cōmittit̄ nō ꝑpter aliquod factum ptiū vel culpā: sed natura sui vt ex morte que soluit mt̄imoniū ꝛ dat ius exigendi dotem: ꝛ tunc aut vir ē in loco in quo erat s̄m tempus cōtractus: ꝛ attēditur domicilium viri: qꝛ ibi est destinatio finis ꝯtus. vt dicta. l. exigere: ꝛ lꝫ Bar. in. d. l. i. C. de sum. trini. Aut alibi transtulit domicilium ꝛ ibi alia consuetudo seruatur quam in loco domicilij viri tēpore ꝯtus. ꝛ hic est casus dubius: ꝙ attendatur locus mortis. Facit quia mors dat ius exigendi ꝛ resoluit cōtractum. Igitur locus ille debet attendi sicut dictum in resolutione ꝯtus: vt no. Gui. in. l. qui certo loco. ff. de cōdi. indebi. et in. l. i. C. vbi ꝛ apud quem. per Cy. ad hoc. l. si vxor. ff. de iudi. ¶ Hec questio decidit̄ per glo. i. qꝛ s. attēdit̄ locus obligationis ex ꝯtu destinate non locus obligationis purificate: ꝛ sic attendit̄ primuꝫ domiciliū viri. obligatio enim ad dotem ꝛ dotis retentionē orit̄ tpe ꝯtus cōditionaliter purificanda per actum mortis. attenditur ergo locus destinati ꝯtractus ꝛ obligatiōis tpe ꝯtus non locus purificate obligationis: ꝛ hoc placet. Nam dato ꝙ tpe existentis conditionis oriatur obligatio trahitur vinculū ad locum ꝯtus ꝛ finis contractus.

Preterea. Soluuntur sponsalia de futuro si sponsi adinuicem se absoluunt. h. d. Primo iubet moneri. secunda ibi. si autem. Diffinit quid iuris cum monitioni non parent rationem ꝛ similitudinem vnaꝫ inducens. ¶ Nota primo ꝙ hec verba mōeas ꝛ omnibus modis inducas non inducunt precisam cohertionem. ¶ Secundo nota ꝙ actus dicitur purus cui non inest expressa: sed tacita conditio. de hoc. ff De ꝯdi. ꝛ de. l. conditiōis que extrinsecus. ¶ Nota tertio ꝙ fides presta

tio succedit loco iuramenti & perficit contractum qui solo mutuo consensu. ut. Quandoqz surrogatur loco iuramenti. s. e. q. in c. cau. ad aures. ¶ Nota quarto q etiam a sponsalibus de futuro fidei pstatione firmatis mutuo consensu possunt sponsi inuicez se absoluere. sicut est a 2rio in matrimonio de psenti. ¶ Et ex hoc habes q regula que dicit q ab initio voluntas &c. vt in regula q semel. de reg. iur. li. vj. Et illa regula est vera altera saltem parte psequente. secus si vtraqz consentit absoluere: q sponsalia dependent a partium consensu. Et per hoc dico q snia contra sponsalia de futuro transit in rem iudicatam: q cum ptes possunt cōsentire i dissolutionē spōsaliū: eaz acgescere. facit sententiam transire in rē iudicatā. & de hoc est tex. ū. De pba. iuram. & di. xx. de testi. fraternitatis. ¶ Nota quinto q iuramentū vel fidei pstatio ordinatū ad vtilitatem & cōmodū certe psone pōt remitti per partem etiam respectu vinculi cum deo contracti: quia deus recipit uinculum condictionaliter: nisi pars remittat: ut patet de iureiur. quemadmodum cuz ibi notatis. ¶ Nota sexto contractū mrimonij habere instar contractus societatis leges ergo p socio possūt induci ad materiam mrimonij. per hanc decretalē: dicitur enim socia diuine & humane domus. ut. l. si aduersus. C. de crimi. expil. hered. hic agit de vna virtute spōsalioz iuramento firmatorum: aut fidei pstatiōe. ¶ Duo obuiāt ei q lra dicit. Primo obuiat q si pmissio fuit pura absqz omni condictione ipsa est pure seruanda: & ex quo nulla subest condictio iuramentū oīno est seruandū. xxij. q. vlt. c. nullus. Scdo obuiāt quia si iuramento aut fidei prestatione contracta sunt inuicem se absoluere non possunt. Je. c. ex lris. & c. Requisiuit. Itē quia dissoluere iuramentum vel quod iuramenti loco est spectat ad solum papā: imo nec papa pōt tute sine cā. de ele. venerabilem. Et patet ex notat]. de iureiuran. in c. Debitores & c. Uerum. So. lz spōsalia essent pura a condictionibus extrinsecis non erant tn pura ab intrinseca pter 2dictionē q inest si placuerit illi ad cui9 2modū iurat. De iureiur. Quēadmodū & c. ij. ¶ Ad hm duę fūt opi. in gl. vna est q possunt se inuicē absoluere. Et hm istā opi. decre. nullam obtineret dispensationē: quia sic esset de iure cōi. Primo q omnis res per quascūqz casus nasci &c. ut infra. c. i. de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. eo. ti. Scdo quia inest cōdictio nisi apte in cuius 2modum dirigit actus remittatur. De iureiur. c. Quemadmodū. ¶ Scda opi. est Hu. qui sequit glo. q non possunt se absoluere per contraria. & per hanc decre. que in hoc continet dispensationem: quia h tollerat ecclesia. ergo non est de iure: sed ex dispensatione. ¶ Hic si queritur an mrimonio contracto possunt coniuges se absoluere. Dic q non: quia eo pfecto uinculuz a deo firmatū est & non plus pendet ex partium voluntate vel potestate. Per illud quos deus cōiunxit homo non separat. vt no. de trans. pre. c. Inter corporalia. Si aūt sponsalia tantū sunt contracta: possunt dissolui voluntate utriusqz. Dic q sic: ne deterius inde contingat vt hic. Et si dicas ad qd inādat induci ibi mōis oībus. Dic q ob infamiaz periurij: & licet uere non sint piuri: notantur tamen in cōspectu hominum q uenerint contra iuramentū si in alterius dissensu tolli possit. dic si est deuentum ad contractum cum alia de presenti contracta sunt sponsalia: & ideo matrimonium vz. & sic tali actu facti alterius voluntate dissolui possunt. & tunc nō sunt monendi nec compellendi inuicē infra eo. sicut. Si nō est adhuc deuētum ad cōtractū cuz alia cōpelluntur: non tamen sunt monendi: sed 2pellēdi. Dicit gl. doc. hic cōtra dicunt in. c. requisiuit. Et per hoc patet responsio ad illud c. & c. Ex lris. infra. eo. s. q hoc verum ne deterius inde cōtingat. Et ita tenet Jo. an. hic in summa. Non obstat q dr q alius a papa non potest dissoluere iuramētū: qd a papa dependet. Aduerte Jo. an. ponit hic bona verba spe. in ti. De iureiurā. in tertia parte in. v. qd si aliqs. & de legato. §. nunc ostendendum. v. hoc quoqz notandū. dic q iqz iuramentū dirigitur ad solū deū: & hoc constat q solus deus & papa potest remittere ex causa. Quādoqz iuramentū dirigitur ad deum & ad partem & animo obligandi parti tantū & hoc constat & nō deum: & tunc si iuramentum decernit fauorem dei nō pōt remitti per eum cui iurauit: sicut si iuraui tibi ad vtilitatem Ticij nō posses mihi remittere iuramētum ad pīudicium Ticij si concernit tn fauorem eius cui pstitum est iuramentum ipse pōt mihi remittere: vt hic: q semper habet cōdictiōez: nisi ille remittat. de iureiuran. c. Quēadmodū. Si cōcernit fauorē cōez vl alteri9 tertij plane ē q ñ pt remitti p ptē nisi ille terti9 vl cōe remittat i cui9 fauorē ē pstitū iuramētū. Aliqñ ē dubiū an voluerit me obligare iuramēto deo vel homini tm: & tūc attende mām. si ma est talis i qua magis versatr intēdo placere deo q hoi. vt q est de aliquo licito faciēdo vel abstinendo ab illicito. vt si iuraui intrare religionē: vel ire vltra mare: vel nō fraudare mēsuras: vel pondera. De emp. & ven. c. i. Uel abiurai adulterā. de eo qui duxit in matrimoniū. cū hfet: vel si iuraui de lucro dare fabrice ecclesie & similia. & tūc cēset iurare solo deo. & solus deus pōt absoluere vel hñs ptātē ab eo. Si mā cōcernit vtilitatē ptium iuramētū in dubio vr referendū ad obligādū pti & deo recipiēti loco ptis ad cōmodū ptis &c. Ideo pars remittere pt: q de9 vinculū recipit cōdictionalr: nisi pars remiserit. p hoc patet q Bar. bn dicit in. l. si quis p eo. ff. de fideius. Qui dicit q iuramētū de iure canōico pducit actionē: q nō ordinat ad obligādū parti: sed deo tm: q immo saltē in cōsequētiā consentit obligare parti. & deus recipit loco ptis. p qd credo q de iure canonico ex pacto & iuramēto agi possit: q nuda volūtas spondentis hz casum sufficiētē obligādi de iure canonico cū deus solū recipiat. xxij. q. v. Juramēti. Et si dicat de iure ciuili nō orit obligatio ētnālis. vt. d. l. si qs pro eo. ergo ibi nō est cōsensus obligādi pti. Rñdeo: nō orit nālis de iure ciuili: q illud ius deuz nō cognoscēs nō habuit ratā receptionez obligationis a deo tāq a tertio. Et q hm illud ius non erat obligatio ex sola sponsione nō directa in ptez & ad vtilitatez ptis: sed ex cōsensu mutuo tāq a tertio: sed cū ius canonicū sit minister volūtatis dei. Ideo habuit ratā illā obligationē obligādi deo recipiēti ad cōmodū ptis: & pti oritur actio de iure canonico: & p ptem remitti pōt. Si mā est indifferens. s. q nec p hoc plus placet deo: nec tāgit cōmodū ptis. dic q adhuc pars nō possit remittere iuramētuz. dicit spe. ibi. ō. Et est dictū Ray. in summa de iuramēto & periurio: paulo an finem: ut ibi dicit Jo. an. in addi. spe. p hoc cōsiliu reuerēdo i xpo patri magistro Luce gnali ordinis humiliatoz in florētia qd iuramētū pstitū p fratres gnalr de renunciādo libere in manib9 eius dignitatē si ad eū contingeret pmoueri: nō posse p gnalē remitti: q in hoc plus intēdit deo placere se astringēdo ad maiorē obediētiā a q ipse nō pōt absoluere. ¶ An āt papa sui cā possit absoluere. facit q no. Inno. De renunc. c. Cum pro graui. q non: hoc uerū exceptis his casib9: in qb9 auctoritas pape censet excepta. vt no. de iureiur. Quāto. Sup & a gl. vide i spe. de leg. §. nūc ostendēdū. v. xxiiij. Ubi patet an legatus absoluit. Et vid Thomā in sa se. q. xix. articulo. ix. Ubi tenet q pōt iuramētū episcopus cōmutare in melius sicut votuz. vt no. in. d. §. ¶ Itē absoluit episcopus a iuramēto dolo vel metu extorto. h quo p doc. de iureiur. debitores. co. ti. c. verum. Et hec sufficiant p pnti: q ma ā pertinēs nō est. ¶ Ex his potest decidi dubium an si canonici iurauerunt statutū vel collegium & iurant contentuz in statuto: an si deliberāt communi voluntate veniendi contra statutum ipsi dicant periuri. Dico q si statutum concernat priuatam eorum vtilitatez q absqz pena periurii videnr posse venire 2 statutū: alias nō. Et hoc tenet Jo. an. in addi. spe. in ti. De iuramēto in v. Sed pone aliquis. & dixi i. c. i. De his q fi. a ma. par. ca.

Iuuenis Si maior septēnio cū proxia septēnio in qua malitia

supplet etatem sponsalia cōtrahat oritur ex his iustitia pu
blice honestatis: maxime si temptauerunt commisceri. h. d.
Primo decisio narrat factum ⁊ casum dubium quem. Se
cundo dupplici ratione diffinit. Scda ibi. q: igitur. ¶ No
ta primo etatem habilem ad sponsalia. s. etas. vij. annorum:
tam in masculo: q̄ in femina. ¶ Nota scdo ꝙ quandoqȝ
attenditur etiam affectus non ad effectum deductus si de
mentis est ad actus facti non ad effectum deducti natura re
pugnante. ¶ Nota tertio in dubijs tutius eligendum est.
¶ Nota quarto ꝙ impedimētū publice honestatis qđ qȝ
creatur a sponsalibus de presenti. quo ad verba: que etiam
non transeunt in contractum sponsaliorum de futuro natu
ra vel etate repugnāte. Et hoc creaẜ duob⁹ intercedētibus
contractu de facto ⁊ de presenti intercedente ⁊ facti execu-
tione: ꝙ coniunx fuerit ad domum traducta: hec est causa
remota. Causa proxima tunc creandi hoc impedimentum
est duplex dubium. Temptatus copule licet non potuerit
perfici. ⁊ q: quāq̄ de facto coniunx dici potuit ex his crea
tur impedimentū: q: honestum non videtur ꝙ hec sit vxor
alterius cōsanguinei: vel ꝙ ipse habeat aliquā consangui
neam eius quam forte temptauit ad copulā ⁊ quam eius
quāq̄ de facto coniunx dici potuit attentis verbis contra-
hendi. per hoc patet ꝙ alterū ex his duobus deficiens im
pedit hoc impedimentū ꝓduci. ¶ Ex fine collige practi-
cam libelli super diuisione matrimonij contracti impedien
te publica honestate. hic habemus duo dubia. Primo ꝙ
in dubijs via certa est eligēda. Scdo habemus ꝙ hoc du
bio pendente cum inhabili etate matrimonio contracto in
ducitur publica honestas ꝓpter dubium temptatus etiam
dato ꝙ subsit hic etas legitima ad sponsalia. ¶ Ex primo
arguit gl. ꝙ sententia non potest esse certa nisi factum cer-
tum sit. alle. gl. concor. de fi. instru. cum inter. So. ibi factū
est certum q: actore non ꝓbante pro reo ꝓsumitur ⁊ pro eo
fertur sententia. ¶ Ad scdm ꝙ tangit gl. in v̄. sed queritur.
videtur ꝙ non posset esse dubium de publica honestate.
Nam vel puella ante septimū annum completū dissensit ⁊
sponsalia sunt nulla. Et per cōsequens nulla publica hone
stas causatur ex illis sponsalibus. s. t. i. c. litteras. ⁊ c. accesse
rit. Aut consensit post septēnium tacite vel expresse: q: ꝯsen
sit vel non dissensit. ⁊ tunc adhuc res est certa. q: valent spō-
salia ⁊ inducitur publice honestatis iusticia. Nullo ergo
casu dicatur hec materia dubia. s. c. sponsam. ⁊ s. ti. i. c. conti-
nebatur. So. dicit gl. Dic ꝙ non durant in matrimonio
vsqȝ ad septennium: vel quia recessit: vel q: mortua ⁊ tēpta
uit: ⁊ sic constabat quod temptauerat: sed nō constabat qđ
cognouit. Et iō ꝓpter hoc dubiū copule malitia supplet
etatē: ⁊ ostenditur fuisse habilem: ⁊ per hoc inducitur ho
nestas publica ex illa ꝓsumptione malitie que etatē i spon
salibus supplet: que resurrexit ex tēptatu. vt sic i spōsalibus
malitia suppleat: sicut in matrimonio supplet. s. titu. ꝓxi. de
illis. Tu dic intelligendo decre. prout debet intelligi ima-
ginando aliquos casus. ¶ Primus quādo sponsalia cō-
tracta sunt de futuro tantum inter inhabiles etate ad spon
salia. nec alia subsecuta est transductio: vel alius actus ⁊ ex
talibus sponsalibus non oritur publice honestatis iustitia:
nisi aliter ratificentur. vt in iuri. s. all. ¶ Scds casus est qñ
spōsalia de futuro inter inhabiles etate sunt cōtracta: ⁊ po
stea sunt ratificata tacite vel expresse transcursu etatis legi
time ad sponsalia de futuro ⁊ hoc inducitur publica hone-
stas. vt in contrario. ¶ Tertius casus est si sponsalia de fu
turo sint contracta inter habiles etatis ad sponsalia ⁊ vltra
etiam intercessit temptatus: ⁊ de hoc constat ⁊ satis credo
ex ratione huius decre. quod inducatur publica honestas:
quia ex quo temptatus adest nulli dubium quod non est
honestum vt consanguineus habeat temptatū a consangui
neo: nec ꝙ ipse habeat consanguineam tēptate. Hic tamen
casus non est: quia non loquitur quando matrimonium cō
tractum est de presenti. s. ti. i. c. attestatiōes. ⁊ hoc tenet Ho.
hic ⁊ Goff. quia agnosci potuit licet immature. ff. de iure
iur. l. si stuprū. ⁊ q: facilius est pati q̄ agere. ¶ Quartus
casus est qñ habet sex annos cum dimidio ⁊ plus ⁊ contra
xit spōsalia vel matrimoniū de presenti ⁊ est doli capax ad
sponsalia: ⁊ hoc constat ⁊ inducitur publica honestas scdm
doc. Hic tamen casus meo videre nō ē hic: licet aliqui sic in
telligant ⁊ hoc tenet Hosti. in summa de spon. §. si quis sit
v̄. effectus. tangit etiam Arch. ⁊ ibi Jo. an. de despon. im-
pub. c. i. li. vj. in ver. maiores. ⁊ dicit Jo. xxx. q. ij. in sum. ⁊
Goff. in sum. de spon. §. ⁊ nota illud. Tenet ⁊ recitat ꝙ ali
quando contrarium ⁊ ꝙ debent esse etatis perfecte. allegat
ꝙ dicitur de ꝓfessione. de regu. c. ad nostram. ⁊ c. cum ad-
monasterium. Item q: non videtur habere limitationē scri
ptam in iure: stabitur ergo regule. Archi. dicit ꝙ primum
locum habet: quādo malitia supplet etatem ⁊ mulier tem
ptata fuit. vt hic. Nam ꝓxima septēnio si plus intelligit q̄
forte minores consueuerunt: q: non valebit iste consensus
cum malitia supplet etatem in matrimonio: suppleat etiam
hic. ꝓpter asperitatem autem religionis specialiter est in-
ductum vt non suppleat in religione etatē. ¶ Quintus ca
sus est quando non est ꝓxima septennio ⁊ contraxit spon-
salia de futuro: ⁊ dubium est: an sit temptata: ⁊ si aliquid fa
ctum intercessit ꝓpter quod ꝓbabile sit dubium: an sit tē-
ptata: satis credo ex ratione huius decretalis ꝙ inducatur
publica honestas: sed adhuc hic casus non est directus.
¶ Sextus casus est quando mulier in etate non habili ad
sponsalia contraxit matrimonium de presenti ⁊ transducta
est ad domum viri: ⁊ est ꝓbabile dubium: an fuerit tempta
ta pendente hoc dubio: q: potuit tēptari: ēt dato mille mi
lis ꝙ non sit cognita: credo ꝙ ex hoc in ffimonio q: ex hoc
dici potuit vxor. ⁊ ex hoc dubio: q: temptari potuit: credo
ꝙ oriatur quedā publica honestas que hoc casu surgit nō
ex meris sponsalibus veris vel fictis: nec ex vero matrimo
nio: sed ex inualidis sponsalibus de presenti ꝓpter tempta
tum: ex quo surgit sicut in veris sponsalibus quedam pu-
blica honestas impediens matrimonium ꝓpter dubiū tē-
ptatiōis. vt dixi. ⁊ q: de facto potuit dici vxor vel coniunx ⁊
hoc est quod voluit hec decretalis. per quod dico ꝙ intelli
gentes hic ꝙ affuit tēptatus: ⁊ de eo cōstabat: ſȝ dubitaret
de copula dicunt doc. ꝯ tex. ibi forsitam tēptauit. Hic enī
tēptatus erat dubius non solum copula per quod dico ꝙ
ēt si ꝯstaret: ꝙ hec mulier esset virgo: ꝙ per hoc non impe-
diretur publica honestas: que surgit ex solo dubio tempta
tus: ⁊ q: inhonestū esset ꝙ hēt illam que potuit quāq̄ ꝓpro-
prie saltem tñ de facto esse ꝯiunx qcquid sentiant hic doc.
ſȝ Host. sentiat hic ꝯtrium. per. c. si. s. c. Et hoc q: publica ho
nestas surgit ex coniugio: q: potuit esse coniunx si fuerit co
gnita. s. ti. se. de illis. ⁊ ideo tex. declarare noluit: q: dubium
esset preditionis aie: si p scdo mrimonio dareẜ snīa ꝯ ꝓmū
mrimoniū. Et ex hoc dico aliud ꝙ si cōstaret ꝙ tēptatus
nō intercessisset posito ꝙ matrimoniū fuisset quo ad verba
ꝯtum inter inhabiles etate ad sponsalia: non hēt locum de
cretalis ista. ¶ Septimus casus est qñ adest temptatus ex
tra naturalia: ſȝ nō adfuit effectu maritali: ⁊ talis non indu
cit affinitatē nec publicā honestatē. Jdeo si aliquis infans
non calore matrimonij nec sponsaliū temptasset puellam:
⁊ hoc ꝓbareẜ si nō ē cognita: ⁊ hoc ꝯstat: non īpedireẜ mri
moniū scdm hāc decre. doc. ad hoc. xxxv. q. iij. Extraordi-
naria. Et per hoc soluiẜ ꝯtrū gl. si. Archi. tñ ſȝ solū tēpta-
tum inducere publicā hōestatē p. c. si. ⁊ c. iuuenis. s. c. de spō
Jo. an. hoc nō tȝ: sed dicit ꝙ publica honestas fundaẜ in p̄
sponsaliorū ꝯsensu: nec inducīẜ p nisum copule imo nec per
copulā: q: deficiētibus ēt spōsalibus: ſȝ posset īducere affi
nitatē. nō inducit publicā honestatē: fateẜ tñ ꝙ si sponsalia
sequūẜ: sol⁹ ad copulā nisus fortificat publicā hōestatē. vt
hic. ⁊ h̄ q: p illud fortior ꝯsensus appet. vñ ni sus induceret
solo vno casu qñ īfantes ābo ꝉ alē ꝯhēnt spōsalia q̄ si tenēt:
q: si p⁹ īfantiā ꝯsentirēt i nisū ad copulā hēan⁹ publicā ho

nestatem: sed non inquantu esset copula vel nisus ad copulam sed inquantu hêt de signis consensus. infra. de spo. impub. c. a. li. vi. ¶ Quero vnde processit impedimentu publice honestatis. Dic q nec ex affinitate nec ex consanguinitate: sed ex quadam honestate q̄ in matrimonio consideranda est. ff. de ritu nup. l. Sed p. voluit ecclesia statuere hoc impedimentu efficax ad dirimendu matrimoniu. ut hic et potuit eê causa impulsiua: quia experientia docuit grandes brigas et inimicitias inter consanguineos qn̄do vnus de sponsata aliquo de consanguinitate procurauerit habere: vt hic dicit Jo. an. et Ho. et hoc plene p Jo. an. et Arch. e. ti. c. i. li. vi. An. de butrio.

a **Ad audientiam.** Ex sponsalibus contractis cum consanguinea oritur iustitia publice honestatis. h. d. Duo facit. In prima parte narrat factum quod. In secunda parte decidendu committit. secunda ibi. Sz qm̄. ¶ Nota q quilibet de populo se opponere pôt ne matrimoniu contrahatur in casu ab ecclesia prohibito: et idê in talibus potest eê accusator et testis. ¶ Nota secundo q eo ipso q aliquid scriptu est presumitur autenticu. xxi. di. habeo. Etiá si in columnis scriptu sit. xxiiii. q. ii. sane. Et idê si in terra. iii. q. vii. c. Postulatis. Etiá si cu sanguine. ff. de test. mili. l. milites. vide distinctio in scriptionibus gl. que dicit q fides eis nô adhibetur. de iureiurando. quarto alle. C. de reli. et sump. fu. l. monumentorum. vide etiá Ho. et Jo. an. de proba. cu causam. ¶ Nota tertio q sponsalia nulla ex aliquo extrinseco impedimento data forma et personis habilibus inducunt publice honestatis iustitiam: sic qnq presumitur impedimentu q nullo iure subsistit qn. s. solu factu a iure ponderatur. ¶ Nota q verba legis quandoq intelligantur prout sonant in facto: quandoq in causa plus attenditur factum q iuris effectus. Nam hic appellatione sponse comprehenditur sponsa de facto. ad hoc. l. i. in fi. ff. de his qui no. infa. et. l. quod ergo. §. nunc autem. e. co. titu. et vide. c. si ma. ita fu. l. fi. et q dixi in decre. quod circa. de dec. ¶ Nota quarto q ecclesia in materia peccati non solum se intromittit procedendo ex officio de eo prout in facto: sed etiá de eo prout est in fieri in inhibendo. ¶ Item nota quinto argumentu quod temere iurans peccat mortaliter q patet qr ei imponitur pnia de peccato. Et sic no. q pro publico peccato ecclesia precise côpellit ad pniam. Ad hoc. ff. e. t. gl. alle. sicut sed secundum gl. exiguntur duo. s. q peccatu sit publicuz et enorme. xxxiii. q. ii. quicunq. Hic agitur de ortu et origine publice honestatis pro cuius origine declaranda glo. tertia tangit hic aliq. Prio obuiat qa ex nihilo nihil fit: sed sponsalia obuiante consanguinitate sunt nulla. ergo si inducunt publice honestatis iustitiá. J. e. t. c. lras et. c. accessit. q vinculu sit nullu pz qr tale vinculu ê impossibile. l. obuiante: vt in regula impossibiliu. de re. iur. li. vi. Dic q qnq sponsalia sunt nulla defectu etatis ex quo surgit defectus legitimi consensus a quo est principaliter matrimoniu et sic deficit in suo principio: et tunc nô inducit publice honestatis iustitiá. Quandoq actus vel sponsalia non deficiunt in suo principio: sed ex aliquo accidenti ex iuris dispositione: qa côtracta ab habilibus etate: sed sunt côtracta subsistente impedimento consanguinitatis: et talia creant publice honestatis iustitiá: vt hic. Et si dicas hec sponsalia sunt nulla: ergo nullum debent effectum producere dicit glo. q pro inducenda publica honestate ius plus habuit respectu ad factu quaz ad ius. Dic qnq vinculu est nullu inspecto iure naturali et iure positiuo: quia deficiunt principia et ius resistit et planu est q non inducit publica honestas. vt in sponsalibus in illegitima etate contractis. Si autê ius naturale assistit qa sunt naturalia principia: sed ius positiuu resistit propter accidentis impedimentu et tunc actus hñs aliquod principiu inspecta natura. vt. ff. de condi. inde. l. fi. Jd quod creat hoc impedimentu nô inducit: sed aliquid naturaliter licet nullum rône iuris positiui obuiante aliquid inducit qn ius ponderat factum: non iuris effectu. Et si dicatur lex resistens impedit vinculu nature. vt. l. Si non sortem. §. i. ff. de côdi. inde. et. l. cum lege. ff. de fideius. Hoc veru quo ad iuris effectum: sed non tollit vinculu nature prout est in facto. vt i. d. l. si id q dominus: nec quo ad iuris effectu: qr tribuitur ex nudo facto. Et hoc tenet quicquid dicat Franci. vercellen. qui dixit q sponsalia nulla impediebant solu contrahere in primo gradu: qr hic erat hoc solum prohibitum et non alibi q reprobatur. de spon. impu. c. i. li. vi. ¶ Obuiat secundo et hoc tangit gl. ii. viii. q. i. Olim. vbi sponsam fratris licet habere. So. contrarium procedit secundum tempus veteris testamenti quo institutum fuit: qr permittebatur fratri accipere vxorem fratris ad sobolem suscitandam.

b **De illis.** Si sponsus de futuro ante carnalem copulam per longum tempus se absentat sponsa cum alio contrahere poterit. h. d. Communis diuisio. secunda ibi. Hoc tibi ¶ Nota primo q per hec verba promitto me ducturum talê in vxorem sponsalia de futuro contrahuntur et sic patet q verba executiua in futuru extensa: non firmant necessario de presenti dispositiua. ¶ Nota secundo q post sponsalia cognoscens vxorem non potest ab vxore separi ratione absentie longi temporis: et hoc ideo: qr ibi est matrimoniu presumptu. J. eo. c. is qui. ¶ Nota tertio q hoc q est in alicuius libera potestate q est in potestate exercêdi: quo ad validitatem eius quod agit hoc tñ nô omnino impune. ¶ Nota quarto q actus gestus contra iuramentu valet etiá si sit spiritualis actus contra theoricam Inno. de prebê. dilecto. ¶ Nota quinto q etiá quandoq permittitur periurium et minus malum vt maius euitetur. ad hoc. xiii. di. per totum. ¶ Hic agitur de potentia dissoluendi sponsalia. Aduerte op. q sponsalia non dissoluuntur absentia sola coniugum. J. e. in presentia. qui ma. ac. poss. c. i. de sc. nup. c. dominus noster. Solutio si sponsalia sunt de pñti: qr matrimonium contractum est quantúcunq sit absentia longa ab ea diuerti non potest: lz leges ciuiles aliud dicant. ff. vt lit. non contest. qm. §. Sin autê: et hoc si certa est coniunx de vita viri: alias si certificata est de morte verisimiliter excusatur si contrahat. nunq̄ tamen valet secundum matrimonium stante primo: et quando dicatur perfecte certificata. vide gl. in auth. quam tibi allegat. ff. vt lit. non cont. qm̄ §. sin autê. In sponsa de futuro dic si sponsus est absens ex legitima causa tenetur expectare donec sponsus est absens: nisi ei per ecclesiam subueniatur forte propter periculum stimuli carnis. vt patet. De eo qui cogno. consang. vxo. sue. Jordanc. Si nô est absens ex legitima causa expectandum est tempus conuentu si conuentu est. J. e. sicut. Si non est conuentum expectabitur tempus triennij: nisi ante propter stimulos carnis ab ecclesia licentietur. vt. l. ij. C. de re. pu. Omni tamen casu si contrahit valet contractus matrimonij cum alio: sed sibi imponitur penitentia de fide mentita. J. e. c. penulti. in fi. et videbis. J. e. sicut in tertia gl. ¶ De secundo q imponitur pnia huic mulier contrahenti: sed videtur q côtrahendo non est in culpa q videtur ex eo: qr contrahit ex permissione ecclesie: ergo non debet penitentia imponi. qr si est culpa accipiendo vir ecclesia sibi hoc permittere nô deberet. Dic q est in culpa si contrahat etiam diu facta expectatione anteq̄ fuerit aliter certificata: an velit contrahere sponsus et si dicatur q ecclesia pmittere non deberet. Dic hoc permittit ne deterius inde contingat scilicet periculum fornicationis: sed dicere cu certum sit ipsam peccare rúpendo fidem. et dubium est de adulterio: quomodo ecclesia pro euitando peccato dubio licet maiori permittat certum. Dic q ex mente iurantium iuramentum obligauit ad contractum sponsaliorum et matrimonij: dúmodo non diu differatur: sed qr hoc non fuit expressum ad cautelá iniungitur pnia ad satisfaciêdu infamie pcti ¶ Ultio gl. hic enúerat casus soluêtes sponsalia. vide Tan. et vide alios sup rubrica q melius hic caderêt. Jtê dic q sponsa non tenetur sequi sponsum vagabundum. ff. de opti. le. l. vbi. et idem de vxore. xxxiii. q. ii. si quis. Alias tenetur sequi virum. xxi. q. ij. vnaqueq. dic si sciret eu vagabundu cu con-

bēt vt tūc teneat cū seq. Si ignorat et vagabūditas supue-
nit de nouo: tunc sꝫ opi. fuit. Jo. remanet ꝙ teneat cū seq. et
si mittat in carcerē uel in exiliū non tenet seruire patrono
manumissi tñ seruire tenebat quamdiu est in seruicio dñi
ut no. xxxiii. q. v. Est ordo. vide glo. xiii. q. ii. vnaqueqꝫ

d **E muliere.** Facienti incertā in terrogationē quis certum respōsū facere nō debet. h. d. ¶ Ho. ꝙ iter uiꝫ et uiꝫ ē dñia ī psiderāda ualiditate actus a libero psensu dependētis. Itē psiderādū est an post metū intercedat actus pfirmans et purgans metū aut non. ¶ Nota ar. ꝙ ubi punctus non est certus non cogitur cōsultor dare psiliū et sic non artat ad multiplicē distinctionem faciendā p quā omnes casus decidi pñt. Hic tñ papa distiguit mēbra: licet nō decidat dic ergo ꝙ aut metus fuit non cadēs in cōstātē uirū et hic nō infringit mr̄imoniū: qꝛ p hūc ñ tollit psensus nec libertas cōsēsus. ff. Qō me. cā. l. met⁹. et ẽ. e. t. c. dilect⁹. Aūt fuit met⁹ cadens iconstātē virū et ex postfacto purgatus: hoc mr̄imoniū valet. Aūt fuit metus cadens in constantē virū: et non purgatus hic viciat matrimoniū. J. eo. cū locū. Et si dicam hic est actus dependens a voluntate. ergo hic actus valet: qꝛ metus non tollit causam vel voluntatē. xv. q. i. merito. l. mulier. §. si metū. ff. qō me. causa. Dic ꝙ vbi actus regulat a solo cōsensu: et valet: sed vbi actus regulat non a solo consensu: sed a libero consensu. tunc pcedit ꝙ actus non valet: qꝛ coacta volūtas non est libera voluntas: licet voluntas sit. et sic intelligitur. l. si mulier. §. si dos. ff. qō me. cā. In matrimonio aūt libera dꝫ esse voluntas. J. eo. gēma. ff. de ver. obli. l. sticia. Hoc dicit glo. ẽ. qō me. cā. l. Abbas. Ubi enumerant casus in qbus exigit libera voluntas. et Joann. xxxiij. q. v. notificasti. Et hoc faciūt cause specialitatis in dote. ff. ꝙ me. causa. l. si mulier. §. si dos.

e **E litteris.** Si aliqui apti ad matrimoniū pbendū pbant verbis obscuris cōem intellectū verboꝝ sequi tenentur. h. d. ¶ Nota ꝙ prius de habilitate personarū est disputandū quā de forma ad validitatem actus requisita. ad hoc ff. de testa. l. si queramus. de accu. c. i. ¶ Nota scdō duo principia necessaria in pbente matrimoniū. s. scia. Intellige p discretione naturali vt capiat quid significet matrimoniū pbere. Nam non requiritur ꝙ sit doctor. Scdō legitima etas qꝛ nō pōt pbere inhabilis etate tāq deficiens in psensu: hoc ēt sentit gl. ¶ Nota tertio modū studendi et cognoscēdi et pcedendi in iudicio: qꝛ dꝫ iudex aduocatus consultor et studens materiā diuidere ordinatim per passus: et prius capere iuris et facti informationē super vno anteq descendat ad aliud: sic testis dꝫ expedite interrogari super vno articulo non aūt dꝫ fieri pmiscua permixtio oium: qꝛ hec confusio quedam intellectus. Ad hoc de iudi. exhibita. de ord. cogni. Tuam. de testi. cum causam in v. sigillatim ꝛc. ¶ Nota tertio ꝙ verba ambigua in pctibus interpretat scdm cōem et vulgarē intellectū: non scdm intelligentiā singularē et specialē alicuius: et facit ꝙ in causis decidendis iudex dꝫ sequi cōeꝫ opi. non singularē alicuius doctoris: alias si pnunciat et male: condēnandus est in expensis. vt. l. qui solidū. §. etiam. ff. de leg. ij. Sed vbi sequeret cōem opinionē excusabit ēt si male pnunciauerit in sindicatu. Insti. de ob. que ex quasi delic. in prin. in gl. et no. in d. §. ēt concor. qō no. in c. Interposita de ap. et de do. finem. de pe. calūniam. ¶ Nota q̄rto ꝙ intellectum verba recipiunt prout cadunt in sensum recte organizatū: non put cadunt in sensum insipientis et nō intelligentis. per hoc credo ꝙ nō excusatur iudex cōmittens causam consulendā non intelligenti ꝙ no. vide Bar. de re. iu. l. si conuenerit. et ẽ. de offi. dele. si p debilitate. vbi per Inno. vide de cōsue. c. Ad nostrā: et in regula nullus ex psilio. de re. iud. li. vj. ¶ Decre. ista dicit duo. s. ꝙ vbi verba du-

bia sunt a pbentibus plata in matrimonio et non per pbentes intellecta recurritur ad cōem intelligentiā: et scdm eam iudicatur super matrimonio agit ergo hic de verborum ambiguitatis iterpretatione. ¶ Materiam huius decre. expediam per tria pria. ¶ Primo obuiat littere qꝛ si partes non intelligunt matrimoniū non dꝫ subsistere: qꝛ nō dato intellectu excludit consensus et exclusio consensu excluditur matrimoniū. J. eo. tue. Nemo. n. psentit actui quem non intelligit: per prius enim est cognitio quā consensus et intellectus. est vna ex partibus consensus. ff. de ver. sig. l. cori. ff. de auc. tu. l. in fi. ff. de arbi. l. diem. §. coram. ¶ Scdō si est certū ꝙ non intelligit casus est planus: qꝛ tunc non valeret matrimoniū sed decre. intelligenda est ꝙ hic dicebat se nō intellexisse. et hoc voluit gl. in v. Nō itellexit. ¶ Tertio qꝛ hic dr̄ ꝙ verba non intelligebant et in eorū dubiorū verborum intellectu recurrit ad cōem interpretationē est dubiuꝫ de exemplo. Dic ꝙ dubietas erga verba ad matrimonium potest occurrere multipliciter. Quandoqꝫ enim allegatur defectus intellectus verborū: non pp̄ter defectū verborū que sunt in se clara: sꝫ defectu organi intellectus suscipientis. ¶ Aūt allegat defectus intellectus verboꝝ causatus. ex defectu circa mediuꝫ verba referentis. ¶ Aūt causatur defectus intellectus iuxta psiderationē dicentis et suscipiētis pp̄ter diuersitatē in sono idiomatis. ¶ Aūt causatus defectus intellectus verborū pp̄ter modū verba pferendi: qꝛ duplicia sunt. ¶ Aūt causat defectus intellectus verborū non in sono rudi et vulgari verbo: sed in pōdere verborū: quo ad iuris intellectū. ¶ Aūt verba sunt certa in sono verborū: et ptendit defectus soluꝫ intellectus put sonat in iure. Si causat defectus intellectus verborū ex defectu suscipientis. pcedit decre. dicit Un. ꝙ verba apta ad matrimoniū non intellexit si sunt eiusdē vulgaris: quilibet psumitur alium intellexisse: ex quo verba sunt clara: in hoc recurrit ad cōem hoium intelligentiaꝫ: qꝛ talia verba cōiter sic hoies intellexissent. Si causat defectus itellectus verboruꝫ ex defectu medij referentis. idest. qꝛ sunt diuerse lingue. alter profert verba per interpretē et verba in se sunt clara. si dicit pars ꝙ non intellexit interpretē que verba retulit qui eiusdē erat lingue cum eo psumitur eū intellexisse put verba cōiter sonant: qꝛ quilibet iudicaret eum intellexisse. Si vero causat defectus intellectus iuxta psideratōne dicentis et suscipientis pp̄ter diuersitatē idiomatis: quia vnus est theotonicus et alter italicus: et quilibet in suo vulgari pfert verba apta. dic si ex aliis circūstātijs appareat hec verba indicabunt matrimoniū scdm ꝙ cōiter indicaret ex circūstantijs: non put quilibet pbentiū dicit. Ideo si sponsus ponit annulū dicendo verba in theutonico apta ad matrimoniū: et sponsa rndet in italico iudicabit matrimoniū: qꝛ et si verba deficiant ille actus sufficit ad matrimoniuꝫ. J. eo. c. tue. Secus si alias ad hoc non sunt parati vel alie circunstantie non apparent: si causetur defectus intellectus pp̄ter duplicitatē verborū. Exemplū dicit vnus non dimittā te donec terra oculis meis supponatur hec verba pñt intelligi de appositiōe in casu mortis: et tunc sonarent matrimoniuꝫ: et hic est cōis intellectus: posset ēt intelligi de alia accidentali superpositione. dicit tñ Ho. ꝙ quāq in foro contētioso hec verba interpretent pꝛ ipsum si dolose pposuit taꝫ in pñiali. si constaret ipsum non consensisse in matrimoniū non iudicaret matrimoniū: Induci tñ dꝫ vt consentiat. J. e. tua. Scdō pōt poni exemplū fm Pe. et Abb. dicit mulier placet mihi te hr̄e in virū: hec verba pñt intelligi de pñti et de futuro recurrit ergo ad cōem intelligentiā verboꝝ que est ꝙ sapiant de futuro: qꝛ hec verba placet mihi te hr̄e in virum: remanēt in solis terminis cōplacentie: sicut aliud est dicere: placet vendere: et aliud vendo. Host. dicit ꝙ per verbum volo et placet pbitur matrimoniuꝫ: qꝛ hoc sonat voꝝ. dat sic in iterrogatōibus et rn̄siōibus q̄ fiūt in psecratione et ordiatōe: vt pꝫ i libro pōtificalis. Nec ob. ff. d pb. ēp. l. iij.

vẽditórib⁹. Quia ibi preciū erat incertū. Jo.an. dicit pōdera verba si dicit placet mihi desponsari vel ꝯtrahere. Procedit dictū Pe. ⁊ Abb. si tn̄ dicit placet ꝯtrahere. dicit ꝙ neqꝫ plus importat infra.c.pe. Mihi videt̃ dicendū ꝙ verbuꝫ volo semper scd̓m sui significatū importat voluntatē: ⁊ ponit eam in esse de pn̄ti ⁊ verbū placet: sed voluntatem qn̄qꝫ ponit dispositiuam. ⁊ ꝑparatā ad actum in futurū exercendum. Quādoqꝫ ponit eam in esse actus cōplacitiuā scd̓m naturā adiuncti. Scd̓o ꝑsuppono ꝙ verbū infinitiuꝫ de sui natura est aptū denotare tp̄s scd̓m naturā precedentiū vel sequentiū verborū. Dico ergo ꝙ qn̄ verbū volo vel placet adiungitur infinitiuus denotans actū non a pura voluntate depēdentē ⁊ executionē de futuro expectantē: vt volo ascēdere arborē vel volo te ducere in vxorē: ⁊ alias non cōcludit actus dispositionē vel exercitiū de pn̄ti: sed solā dispositionē voluntatis ad actū in futuꝝ exercendū. vt.d.l. In vẽditórib⁹. no.gl. notabilis.ff. de le.i.l. scd̓m electionē. Qn̄qꝫ verbū volo vel placet iungitur infinitiuo notante actū a pura voluntate dependentē: ⁊ tunc aut infinitiuū est aptū ꝓut refertur respicere sola pncipia actus: ⁊ adhuc non ponit voluntatē actus cūpletiuā. Ideo si dico volo cōtrahere vel volo te desponsare: non concluditur actus vel contractus. Quandoqꝫ infinitiuū iungitur verbo volo vel placet aptū respicere actuꝫ ēt respectu finis prout est in perfecto esse: ⁊ pōt ēt respicere respectu principij: ⁊ tunc aut hec verba proferuntur deliberate: ⁊ inducunt actus perfectionē ⁊ voluntatem in esse actus cōpletiuā.ff. ad treb.l. sed si alio: vt si dico volo adire hereditatē. no.ff. de iure de lib.§. si quis suus. ⁊ in.l. qui se presens.C. vnde liberi. ⁊ no. in.l. scd̓ꝫ electionē.ff. de le.i. ⁊.l. Gerit.ff. de acqui. here. Ideo si in apparatuꝫ matrimonij ꝓferunt̃ hec verba vis me h̃re in vxorē: volo te h̃re in vxorē ꝯtͣhitur matrimoniū. Idem si non in apparatu dū tamen ꝓferant̃ ad interrogationem alterius partis: qꝛ deliberate ꝓlata tūc ꝑsumunt̃. vt no. in .d.l. i vẽditórib⁹. §.i. ⁊.C. de ꝯtͣhen. ēp.l.i. Quandoqꝫ verbo volo vel placet iungitur infinitiuus denotans consecutiuū post actū a libera voluntate dependentē: ⁊ fortius inducit volūtatē actus cōpletiuā. vt si dico vis me tenere in vxorē legitimaꝫ ⁊ tractare: r̄ndeo volo iducit̃ matrimoniū. Jo.co. ex parte. Mihi dicendū videtur ꝙ verbū volo vel placet: semper est aptū denotare consensum in esse de pn̄ti: ⁊ ponit actuꝫ in esse vel in fieri scd̓m naturā adiuncti: ⁊ sic infinitiuus de se est aptus denotare oē tp̄s. Quandoqꝫ verbo placet vel volo iungitur infinitiuus denotans actū ⁊ executionē de futuro non dependentē a mera voluntate: ⁊ non denotat actū de pn̄senti. vt volo ascendere arborē: non ergo sequit̃ ascendo arborē sed tunc ponitur voluntas in dispositione actus exercendi de futuro. No.gl.ff. de le.ij.l. scd̓m electionē. ⁊ ibi Bar. ⁊ in.l. in venditionibus. Jō hec verba volo te ducere in vxorem: non importat matrimoniū. Quandoqꝫ iungit̃ verbo volo vel placet infinitiuus notans actū simplici voluntate expedibilē: ⁊ tunc qn̄qꝫ infinitiuus est aptus notare sola principia actus exercendi: vel notat actū prout est in fieri ⁊ non perfecte actū vt volo ꝯtrahere: non sequitur ꝙ per hoc velim contractū esse volo te despōsare ⁊ similia. ad hoc ꝙ nota. in.d.l. in venditionibus.C. de ꝯtͣhē. empt. Quandoqꝫ iungitur infinitiuus aptus notare aptus principiū ⁊ finē. vt sunt hec verba volo adire hereditatē: quo ad aditionē hereditatis volo h̃re te in vxorē ⁊ similia: ⁊ tūc dic ꝙ aut hec verba ꝓferuntur deliberate ⁊ perficiunt actuꝫ.l. Gerit. Et ꝙ no. ibi.ff de acqui. here. no. in.l. qui se patris.C. vnde li.ff. ad tert.l. filius matrē. ⁊.l. si quis suus.ff. de iure deli. Ideꝫ dico in matrimonio si hec verba ꝓferuntur in aparatu matrimonij deliberate. Ut vis h̃re taleꝫ in vxorē. ⁊ r̄ndeat volo te h̃re i vxorē: hec ṽba deliberate ꝓlata iducūt m̃rioniū. Idē dico ꝙ eo ipso ꝑsumunt̃ deliberate prolata in matrimonio eo ipso ꝙ ad interrogationē alterius coniuguꝫ respondet vis tu me habere in vxorē: ⁊ respondet volo te h̃re in vxorē. Qn̄qꝫ ꝓferunt̃ verba denotātia actus executóꝫ ꝓut est in esse: ⁊ sic executóꝫ post actū: ⁊ iō dico ꝙ idē. vt si dicat̃ vis me tenere in vxorē legitimā: ⁊ r̄ndet volo te tenere in vxorē. Si aūt dicta verba ꝓferunt̃ indeliberate nō inducunt actū in esse: sed solū notant voluntatē ꝑparatam ad actus exercitiū. Qn̄qꝫ verba sunt certa in sono verboꝝ ⁊ ꝑtendit̃ defectus solū intellectus ꝓut sonant in iure: qꝛ nō discernunt ꝯtͣhentes nec dicunt differentiam in verbis inter ꝯtͣctū matrimonij a ꝯtͣctu sponsalioꝝ vel non credunt ex solo consensu de pn̄ti ⁊ verbis notātibus ꝯsensuꝫ de pn̄ti se ligatos ⁊ tunc adhuc ꝓcedit decre. vt recurrat̃ ad cōem intelligentiā verbi ꝓut de iure cōiter intelligit̃. ¶ Ad quoꝝ aūt intelligentiā recurrat̃. Dic ꝙ si dubiū est iuris recurritur ad intelligentiā iuris. Si dubiū surgit ex sono verborū vel ex ultero de quibus dictū est.§. recurrit̃ ad cōeꝫ intelligentiā astantiū informatā ex his que agebant̃ ⁊ ex qualitate psonarum ꝯtͣhentiū: qꝛ si cōiter intelligebant qd̓ tales agebāt: qꝛ corā sacerdote gratanter subarratóꝫ fecerunt iudicabit̃ ꝯ tales.s.e. ꝯsuliató. ¶ Nota ergo ꝙ vbi agit̃ de itellectu scd̓m sensuꝫ vulgarē ⁊ cōem iudex dꝫ recipere informatóꝫ ab astantibus: qꝛ in illo de intellectu cōi ⁊ vulgi non iudicat sm̄ solo sensu ⁊ intellectu: sed scd̓m sensum vulgi.l. labeo.ff. de sup. leg. Secus si sit de intellectu verbi ꝓut sonat in iure: qꝛ hic intellectus est in pectore iudicantis. No. Inn. de accu. cū oporteat. ⁊ de testi. Cū cāꝫ. ad hoc.l. si ꝯtinuus.§. cū ita.ff. de ṽ. obl. Et per hoc h̃r intrinseca mā capituli. ¶ Nunc ergo restat videre an semper dubia verba interpretentur scd̓m cōem intellectū videt̃ ꝙ non: sed scd̓m ꝙ intelligit ille cui verba duplicia ꝓlata sunt .xxij.q.ij.§. Item obicit̃.xxij.q.v.§. Item. Ex his gl. ingredit̃ māiꝫ periculosam qualiter dubia verba ꝓlata in ꝯtͣctibus ⁊ in iudicijs intelligant̃. ¶ Uideamus ergo primo quid in ꝯtͣctibus. Scd̓o quid in iudicijs. ¶ Ad primū dic ꝙ si certū est qd̓ ꝯtͣhentes senserūt ⁊ ꝯsenserūt. id est. seruādū ⁊ valet actus. Si est certū ꝙ non ꝯsenserunt pp dubietatē verborū ⁊ nō valet ꝙ agit̃.ff. de ꝯtͣhen. emp.l. In vẽditóribus. ¶ Aut dubitat̃ et tūc aut ꝯstat de ꝯsensu vnius ⁊ de cōsensu alterius non pp verba dubia ipoꝛtātia ⁊ tūc aut ꝓferens verba duplicia est in dolo: ⁊ verba sunt intelligēda sm̄ eū qui nō est in dolo. vt.§. in primis iuribus allegat̃. ¶ Aut vterqꝫ sunt in dolo vel neuter: ⁊ tūc aut actus nō valet sm̄ intellectum vnius ptis ⁊ sm̄ intellectū alterius sic: ⁊ dꝫ accipi itellectus sm̄ quē actus valet. de ṽ. sig.c. Abbate. Nūqꝫ actus valet sm̄ vtriusqꝫ intellectū: sed alr̄ ⁊ alīter: ⁊ tūc recurrendū est ad verisimilitudinē: si vero vnū ē verisimilius altero ex circūstātijs id accipiēdū est.ff. de ṽ. ob.l. cū qui calendis. de regu. iu. inspicimus.li.vj. Si nō pt̄ h̃ri ṽisimilis interpretatio recipit̃ ꝓ benignior: ⁊ ꝓcedūt ista q̄ dūt ṽba dubia in benigniorē ptē iterptāda.ff. de re. iu.l. quotiens. Si vtraqꝫ eq̄ benigna sit ꝯ ṽba ꝓponētē iterptatio in cuius ptāte fuit legeꝫ aptius dicere.ff de pac.l. veteribus: ⁊ in regula ꝯtͣctus. ⁊ cū sint. de regu. iu.li.vj. ⁊.l. qꝫqd̓. ⁊.l. quotiēs. de ṽ. obl. vide p. Bar. in.d.l. veteribus. ⁊ in regula ispiciamus ⁊ ꝯtͣct⁹ de reg. iu. in.vj. ¶ Ad scd̓m principale qd̓ in iudicijs. de hoc hēs gl. hic ⁊ i.c. cū ad sedē. de re. spo. ⁊ in.d. regula cuꝫ sint primū Bar. in.l. Inter stip.§.i.ff de ṽb. ob. ⁊ doc. in.l. de die.ff. q satisda. cogā. ⁊ Butri. in.d.l. veteribus. ad qd̓ gl. de ꝓb. in pn̄tia. Dic qn̄qꝫ dubitatio orit̃ circa aliud quaꝫ circa ṽba: qn̄qꝫ oia circa ṽba. ¶ Prio casu ad gl. recurre. de rest. spo. cū ad sedē. Aut in ꝑparatorijs. ⁊ exordio iudicij ⁊ ꝓ actore fit interptatio.l. de die. q satisd. cog. Unī si dubitat̃ an dilatio sit dāda vel q̄ntu ⁊ dubitat̃ fauēdū ē actori: ⁊ h̄ si istat. Si istat reus fauēdū i reo.l. si ea.C. q acc. nō pos. ⁊.l. ꝑperādū.§. snāt reus.C. d̓ iud. In tāgētib⁹ ṽo media fauēdū ē neutri l̓ vtriqꝫ pti ꝓut sibi on⁹ icūbat ꝓbādi l̓ declarādi. i fine ⁊ decisorijs fauēdū ē reo.ff. d̓ ac. ⁊ ob.l. Arr. Si dubitatio orit̃ ex ṽbis: ⁊ tūc aut ṽba sunt si pncipalr̄ fūdātia iudiciū. vt sūt ṽba testiū: l̓ istrumēti. Et dic bar. ꝙ cum

se vitande cõtrietatis põt fieri ꝯcordia: sed vt ꝑsit alteri cõben tiũ nõ sequit opi. legistarũ de q̃ dixi. De test. cũ tu. et filij ꝙ concordia fiat solum: quo ad vitandam cõtrietatẽ: non autẽ ad ꝓbandũ est contra. c. Cum tu. de test. et ibi dixi. ¶ Dico sic ꝙ aut dubitatio oritur ex ꝓbatione alterius partis tm̃: et interpretatio facienda est contra producentem qui onere probandi grauatur. De proba. In presentia. Ubi gl. et tex. siue sit actor vel reus gl. de test. Per tuas. de fide instru. Cum inter. Aut dubitatio oritur ex probationibus vtriusq; partis simul iunctis: et fauendum est neutri: sed sententia fertur contra eum qui grauatur onere probandi vel contra quem presumitur. vt no. gl. in clemen. litteras. de rescrip. et Bar. in l. Non solũ. §. Sed et probari. de no. operi. nun. ff. l. Si tamen. Testes possunt ad concordiam reduci vel instrumentum producit ad concordiam scd̃m hac cõcordia facienda neutrius fauor attenditur: sed sola verisimilitudo. vt. d. c. cum tu. et de fide instru. cum inter. Aliq; dubitatio oritur ex verbis personarũ substantialibus iudicio. et tunc dicit Bar. ꝙ siue sit actor siue reus attendun tur verba vt interpretantur pro proferente. vt dictũ est Dini in regula cum sint partium. et alleg. et in l. Solennis et l. Si quis intentione. ff. de iudi. et l. Inter stipulantem. §. i. ff. de ver. obli. §. i. Dico sic. Aut dubitatio oritur ex verbis ꝓlatis in ꝓparatorijs: et fauendum est actori etiam in decisione. vt in dictis iuribus: dum tamen illa dubitatio resideat in solo libello vel ꝓparatorijs et ꝓbationes sint clare. Aut est dubitatio de verbis prolatis circa decisoria vt circa confessionem: et tunc cogendus est confitens ad confitendum certum: et si non confiteatur: quia contumax interpretatio fit contra eum. vt. l. de etate. §. Qui tacuit. ff. de interroga. ac. vt dicit gl. hic. et in. d. regula cum sint. de accu. cum dilecti. de confes. c. ij. Si tamen aliter non agitur verba contra proferentem interpretabuntur. l. certum. §. i. ff. de confes. reliqua prosequere. vt per Bar. in. d. §. i. et si non est petitum vt declaret quod potest fieri etiam post conclusionẽ in causa. ff. de interrog. ac. l. Ubicunq;. de fid. instr. cum Jo. Interpretabit contra grauatũ onere ꝓbandi per iam dicta.

Sponsam. Nota ꝙ sponsalibus solis de futuro validis creatur publice honestatis iustitia: ex qua impeditur matrimonium cũ quolibet ex consanguineis sponsi. ¶ Nota scd̃o ꝙ impedimentum iustitie publice honestatis perpetuum est impediens contrahẽdum et dirimens iam contractum. ¶ Nota tertio litterã indefinitam que probare videtur ꝙ hoc impedimentũ iustitie publice honestatis se extendat ad infinitum vsq; ad gradum infinitum. Sed dic ꝙ hodie se extendit vsq; ad quartum gradum: sicut impedimentum affinitatis: quia spõsaliorum impedimentum et publice honestatis iustitia: sequit limites impedimenti surgentis ex affinitate. vt ꝙ operatur matrimonium in prohibitione contractus cum consanguineis sponsi et sponse illud operatur sponsalia ex publica honestate. ¶ Nota quarto gl. de dictione maxime que comparatiue stat ꝓprie sumendo: et ex ipsa in fine sumitur vnum intellectum ad decretalem. Iuuenis. et c. Ipsaz. Nõ ꝓsequor vlterius: quia ẽ clare declarata in. d. c. iuuenis.

Ex parte. Si vir et vxor sibi promittunt ꝙ ab eo tempore se habebunt pro legitimis coniugibus inter eos est matrimonium contractum. h. d. Primo ponit casum narratum quem. Secundo diffiniendũ cõmittit. Secunda ibi. Quia igitur. scd̃a subdiuidit. Nam primo ponit factum. scd̃o diffinitionis causaz vsq; ibi. mãdamus. ¶ Nota primo ꝙ dictio adiuncta principio temporis includit extremũ tpis cui adiũgitur. ¶ Nota scd̃o ꝙ hec verba haberi ꝓ tali in actibus a voluntate nuda ꝓferentis depẽdentibus equipollent istis nolo ꝙ sit talis ꝙ no. ꝑ statuta que qñq; disponũt vt quis habeatur ꝓ ciue ab habentibus ptãtem ciuilitatem creandi. vide Bart. ff. de visu. l. Si quis ꝓ emptore. et l. si maritus. §. fi. ff. de adulte. ¶ Nota tertio ꝙ vbi contrahens se obligat ad consecutiuum contractus tanq̃ ꝓsupponens dispõnem ꝑcedere ex mente in actibus ex nuda voluntate regulat obligare se censetur ad cõtractũ sui natura precedentẽ executionem: et sic qui vult cõsecutiuum oẽ antecedens et verba executiua quãtũcũq; in futurũ extensa de pñti supponunt dispositiua precedere. Hec ergo verba ꝓ in isto retenere et tractare tanq̃ vxorem cum esse non posset absq; matrimonio precedenti: quia vere et vxor teneri non põt nec tractari: quia vxor non est tanq̃ ꝓsupponentia matrimoniũ et sui natura obligant ꝓferentem ad matrimoniũ hoc quia per verba executiua sententie sicut sunt vt nullus cõmunicet tali ꝓmulgatur snĩa excõicationis. vt in. c. i. de iudi. ¶ Nota quarto hic de dictione tanq̃ que non est hic nota. similitudinis qñ aliqua verba precedunt ex quibus iudicat veritatẽ sub illo tanq̃ contineri. ¶ Nota quinto regulam ꝙ nulla cã separat matrimoniũ de pñti sola cã fornicationis excepta et dz esse manifesta. ex quo argui põt ꝙ ꝓpria auctoritate licet vxorem dimittere ex causa fornicationis: et sic exceptio fornicationis notoria videtur obstare agenti possessorio. Et sic vbi defectus ꝓprietatis notorius est ex parte tenentis et fundat intentionem agentis. videtur licitum ꝓpria auctoritate ius sibi dicere absq; pena. l. si quis in tantam. C. vnde vi. ad hoc quod nota. de ver. sig. ex parte el. ij. dixi de resti. spo. In lite. ¶ Nota sexto effectum seperationis matrimonij ꝑ adulterium: quia per hoc non tollitur vinculũ: sed solum soluitur thorus et effectus matrimonij: quo ad mutuas seruitutes: non tñ alteri licitum est cõtrahere vel ẽt fornicari. ¶ Nota septimo practicam snĩe in causa matrimoniali. vbi coniuges sunt male seperati altero vel altera superinductis. ¶ Nota octauo ꝙ ad iudicium ecclesie non solũ spectat disponere super substantia et vinculo matrimonij: sed ẽt super consecutiuis ad matrimoniũ. Ideo puta vxorẽ posse hr̃e recursum ad ecclesiam viro ipsam vt vxorem non tractante. ¶ Hic agitur de forma cõtrahendi matrimoniũ: et per hec verba que solam oblĩonem respiciunt consecutiuorũ matrimoniũ inducitur. Huic obuiat ꝙ notat Jo. xxx. q. v. Si quis diuinis. vbi dicit ꝙ per hec verba promitto ꝙ te habebo in vxorẽ de cetero non inducunt matrimoniũ: quia hec verba in futurum sonant: et sic necessario non presupponunt de presenti matrimonium. Opi. sunt. Hug. tenet ꝙ ex illis verbis non inducitur matrimonium vt pro eo est casus. et cod. de illis. Jo. et pro eo tex. xxx. q. v. in. d. c. si quis diuinis. Tenet contrarium et assignat rationem: quia hoc verbum habeo vel habebo respectũ habet ad presens. Obmissis opi. quas in suis casibus reseruaui ne procedã in equiuoco hanc materiã ꝓsequor per passus et casus. ¶ Primus quando simul de presenti verba proferuntur apta dispositionem et executionẽ matrimonij cõprehendere de pñti. vt volo te in vxorẽ: et ex nunc habeo te et teneo in vxorẽ: et casus non hz dubiũ. ¶ Scd̃s casus qñ verba denotantia dispõnẽ matrimonij et notãtia executionem sunt in futurũ ꝓlata: vt ꝓmitto ꝙ tecũ contrahã et te vt vxorẽ tenebo: et adhuc casus est certus ꝙ hec verba nõ inducũt matrimoniũ: sed sponsalia de futuro: et hoc quia executio ꝓlata refert ad tps ṽboꝝ dispositiuoꝝ. Nõ. n. ṽisimile ẽ cõtrahẽtẽ velle executiõẽ ꝓferri dispõni et verba executiua vt accessoria norũã et regulã recipiũt a dispositiuis ꝑcedẽtibus: et sic tenẽt hic doc. Illa. n. ṽba i futurũ extẽsa itelligũtur fm̃ significatiõẽ ꝑcedẽtiũ. ff. de ṽb. ob. l. ticia. §. i. Secus qñ simpl̃r dicit vt statim dicet. ¶ Tertius casus qñ ṽba ꝓferunt solũ denotãtia executiõẽ mrĩmonij: et tũc si ꝓferunt ð pñti mrĩmoniũ iducit. vt ꝓmitto tibi ꝙ hodie hẽo te in vxorẽ. Aliq; ṽba notãt futuꝝ et tũc qñq; act᷒ executiõis est mõni anẽ nuda voluntate ñ expedibit: sz fcm̃ ð futuro expectãs et ñ iducit mrĩmoniũ. vt ꝓmitto te ductũ i vxorẽ l' iuro

ꝙ te ducam in vxorē. Et hoc dicit Jo. xxx. q. v. in d. c. Si qs diuinis. Et ē casus in. c. de illis. ā. eo. ti. Et hec ratio: quia executiua verba nō necessitāt nec presupponūt dispositiua ante existentiaꝫ effectus executiuoꝝ in futuꝝ extensorum. Et de hoc est casus. ā. de pba. c. Jurauit. vbi vba illa pmitto te in vxorem ducturū: nō inducunt nisi sponsalia de futuro. Quādoqꝫ pferunt verba executiua vel mīrimonij consecutiua denotantia actū successiuū que ipsum presuppōere possunt vt ex tempore platoꝝ verboꝝ. vt est hoc verbum habiturū vel ꝙ te habebo vel ꝙ te tractabo. Hic. n. actus successiuus est ꝛ obligationē executionis potest habere solo aio: ꝛ tunc aut verba alterius cōiugum precedūt verba notātia matrimonium de presenti. ꝛ casus est planus: quia sequentia recipiunt intellectum a precedentibus alterius contrahentium. vt patet. ff. de ver. obg. l. Titia. Et hic est casus. Quādoqꝫ hec verba vel similia pferunt ab vtroqꝫ vt pmitto me te in vxorem habituꝝ: vel te tenere ꝛ tractare vt vxorem. Et dic ꝙ matrimoniū inducūt: maxime si pferunt cū adiuncto de cetero vel ab hinc vel ab ista hora in antea: ꝛ hoc qꝛ hoc ↄsecutiuū tractare vel habere vel habituꝝ: non potest esse sine dispositiōe matrimonij precedentis volentis ergo ex hoc tempore cōsecutiuum necessario vult antecedens dispositiuū. ad hoc. de iudi. c. i. ꝛ no. glo. de reli. do. c. Cōstitutus. Hoc est ꝙ voluit gl. Jo. in. d. c. Si quis diuinis. vbi dicit ꝙ verbuꝫ habebo pōt hr̄e respectū ad p̄sens tempus. secus in verbo te ducā fm eum. Quādoqꝫ pferunt verba dubia que possunt respicere executionē ꝛ que respicere possunt dispositionē. vt sunt ista: pmitto ꝙ habebo te in vxorem. Nam possunt intelligi idest tecū cōtrahā ꝛ possunt intelligi idest te tractabo vt vxoreꝫ: ꝛ tunc si pferuntur cū aliqua dictione notāte tempus de presenti inducunt matrimoniū: quia videtur plata vt respiciāt executionem: vt pmitto ꝙ te de cetero habebo i vxorē. si sine dictione denotāte tempus presens verba sūt dubia: sed in dubio fauendū est matrimonio: ꝛ sic sunt iudicanda: vt potius notent executionē ꝙ̄ dispositionē: ꝛ sic illam in futurum extēdant: mihi videtur differre hec verba an pmittam ꝙ te habeo in vxorem: ꝛ sonāt tractatū: an ꝙ te habebo in vxorē: ꝛ notāt dispositiōeꝫ ad cōtrahenduꝫ: ꝛ sic sunt sponsalia de futuro: supponunt enim haberi in futurū hanc sententiam. Tenet hic Inno. ꝛ Gof. in sum. de clan. despon. §. Sed q̄ro. Idem Petrus lombar. in scdo libro sentētiaꝝ. xxvij. di. iuxta prin. Et idem Lau. quicqd sentiat. Hosti. in sum. de spon. super rubrica de mrīmonio. §. Qualiter ↄhit vel si. Quid si dicat iuro tē. ꝛ vel si. Quid si dixerit. Et Archi. in d. c. Si qs diuinis. Idē si iuro semper te tenere pro vxore. vt. ā. de iureiu. Quēadmodū in prin. Idem de istis pmitto ꝙ tibi vt vxori pudebo. Infra q in a. acc. pos. c. Videt. Idem doc. dicunt de istis verbis pmitto ꝙ tibi pudebo vt vxori: qꝛ in dubio iudicandū est pro matrimonio ar. ā. e. Ex litteris infra. Qui ma. ac. pos. c. Videt. de iureiur. Quēadmodū fꝫ Jo. an. Quādoqꝫ pferūtur verba excludētia tractatū in aliā vel executionem ꝛ exclusionē si coartate pferuntur: cōcludunt executionē iunctā. vt pmitto ꝙ te non dimittā pro meliori vel peiori: ꝛ talia inducūt mīrimoniū. Talia enim verba dubia semper pro matrimonio sumunt ā. e. Ex litteris. De testi. c. licet. De sen. ꝛ re iu. c. fi. Sed ē dubium qd de istis verbis pmitto ꝙ aliquā nō hēbo in vxorem: nisi te. De hoc remittit Jo. an. ad Spec. eo. ti. in prin. Et no ff. Si qs cau. l. Si cū in fi. vbi Jo. an. ibi insistit quādo dictio nisi ponat. de quo i. d. §. Si iniuriaꝝ. Et p Cyn. in. l. Actiōe. C. de transac. p Dy. in regula peccatū. de reg. iur. li. vi. Vbi cōcludit ꝙ hec verba necessario non concludunt matrimoniū dubium facit: quia dictio nisi sequens negatiuā facit: oppositū negati in precedēti oratione. Hec ergo eqpollēt pmitto ꝙ nō habebo aliā in vxorē nisi te: ꝛ pmitto ꝙ habebo te in vxorē. Et sic per dicta iura vr̄ ꝙ iducatur mīrimoniū. Credo ↄtrarium: qꝛ lꝫ dictio nisi ponat orationem ↄtrariam negatiue: pōt ipsaꝫ ponere dupl̄r. Vno modo fm habitū ꝛ dispositionē. Alio mō fꝫ actuꝫ. Scḋꝫ primā erit sensus pmitto tibi ꝙ nullā hēbo nisi te. hoc est ꝙ sum huiꝰ dispōnis ꝙ si aliam accipe vellem nullā hēbo nisi te. i. te hēbo statim. ergo alteꝝ istoꝝ nō cōcludit. Secus si dicit hoc mō nō volo aliā in vxorē nisi te: qꝛ hic ponit necessaria volūtas i esse ꝛ actu: nō in sola dispōne volēdi. ¶ Vn̄ est hic dubiuꝫ impertinēter: an in actu matrimonij testes debeant esse rogati. Dic ꝙ nō: qꝛ nō repitur iure cautū: quia vbi exigit ꝙ testes sint rogati. ibi ius exprimit. iij. q. iij. §. Item ad fidem. iij. q. ix. §. Si debitū. Et quod ibi no. ꝛ §. de his. xxx. q. v. Nostrates. Et de hoc etiaꝫ in spec. de testi. §. i. in penul. col. ver. Item ꝙ nō fuit. Et an p̄sumant rogati ibi no. in ver. se. Vide Bar. ff. de verb. obli. l. Sciendum. In questione. Nunquid de notorio.

Ex litteris.

e

el. ij. Qui iurauit ↄhē si n̄ subest īpedimētū p censurā ecclīasticā ↄhē cōpellit. h. d. Duo facit. Prio ponit casum narratū quē. Scḋo diffiniēdū cōmittit. fa ibi. Quigit. ¶ Nota p̄ ꝙ in spōsalibꝰ ↄhēdis qñqꝫ pr̄ ꝛ filiꝰ se obligāt ꝛ oblōnē vterqꝫ firmat iuramento: ꝛ sic pꝫ ꝙ pr̄ p facto a filio exequēdo pōt se ēt iuramēto obligare. ¶ Nota scḋo ꝙ p hec verba promitto me copulare tecū matrimoniū ↄhunt spōsalia de futuro: ꝛ sic vbi dispositio mīrimonij in futuro deducit vt executio pmissionis spōsalia ↄhunt. ¶ Nota tertio ꝙ p hec vba iuro me ducere in vxorē talē mīrimoniū de p̄nti nō ↄhit: sed de futuro: ꝛ sic pmissio executiōis mīrimonij in futurū nō ↄcludit mīrimoniū de p̄nti. ¶ Nota quarto filiuꝫ in ↄtu spōsalioꝝ exigere p̄ris ↄsensuꝫ ꝙ est veꝝ de vrbanitate si tñ nō exigit p hoc nō viciant spōsalia de iure nr̄o. de despō. ipu. c. i. li. vi. xxvii. q. ij. c. Sufficiat. ¶ Nota quīto effectū obligatiōis spōsalioꝝ de futuro qñ ante ↄtū mīrimoniū cum aliā ad implementū pmissionis cōpelluntur sponsalia cōtrahere ecclesiastica censura non tamen ↄhere compelluntur rōnabili causa subsistente: per quā excusant a matrimonij ↄtu. ¶ Nota sexto practicā sententie in cā matrimoniali quādo agitur super sponsalibus de futuro adimplēdis: ꝛ per cōsequēs ad hoc etiam habes practicaꝫ libelli: qui debet sic formari: peto talem compelli vt me in virum accipiat ꝛ maritali affectione ptractet: ꝛ sic ad ecclesiam: nō solum spectat iudicare de matrimonio: sed etiam de matrimonij executione. ¶ Vltimo nota hic vnam regulam in qua in causa ciuili ꝛ commodū priuatū tangente potest iudex ex officio supplere. l. quādo cā est matrimōialis: vt hic idem in mīrimonio spirituali. de elec. c. Cum nobis. de ap. c. Constitutus. ꝛ c. Oblate. Ratio est pp̄ter periculum aīe ex quo datur magna ꝛ ampla regula ꝙ vbicūqꝫ periclitatur aīa subiecti ꝛ sumus in materia peccati. Iudex potest ex officio suo supplere ne subiecti peccatum cōmittendum incurrant. Et ponitur hec regula per doc. que probat p̄ hunc textū. de iureiur. ā. c. Ad nostram. Et sic nō supplet put peccatū est cōmissuꝫ: sed ēt put mīrimoniū est per actum preparatoriū ad principiū videlicet peccati. Jō dixi de facto ꝙ cōtra heredem vsurarii pupillum iudex ex officio rōne peccati potest pcedere: qꝛ quanqꝫ nō sit in actuali peccato pmptum est ad principiū peccati: ꝛ ēt supplet ecclesia in vitādo peccatuꝫ cōmittendum. Item nota ꝙ si duo cōcurrant diuerso tempore iuramenta incōpassibilia: parendū est primo: qꝛ scḋm est temerariuꝫ. ¶ Hic agitur de viribus iuramenti sponsalioꝝ patris ꝛ filij impuberis. Obiiciāt duo pmissionī patris: qꝛ nec iuramentū nec pmissio patris dꝫ obligare eum: quasi pmittat factū alienum: quod nō est in eiꝰ potestate: ꝛ sic ad impossibile se obligat ꝛ subit piurium: qꝛ talis pmissio nō valet. ff. de ver. obg. l. Stipulo ista. ergo nec iuramētū. ff. Re. amo. l. Marcellus. Solutio pmissio facti alieni vt quod ticius faciet sic: nō obligat vt ibi: sed si pmittat factū propriū executiuum

facti implẽdi ab altero: vt quia ꝓmittit se facturũ ꝛ cura-
turum ꝙ talis sic faciet: talis obligatio tenet; vt hic. ad hoc
.l. Stipulatio ista. ff. De ver. ob. Et hoc credo in dubio de
equitate canonica. vt dato ꝙ in forma verboꝝ factũ alienuꝫ
deducat̃ in obligationem: nihilominus in dubio intelligitur
ꝙ ꝓmittat se facturuꝫ ꝛ curaturũ: quia si hoc operat̃ equitas
pretoria in stipulatõib᷒ iudicialibus ꝛ pretorijs. ff. de vbo.
ob. l. Quotiẽs. Fortius hoc opabit̃ equitas canonica in ob
ligãtibus in materia canonica. Et ad hoc facit ista decre-
talis. Jdeo dicunt hic docto. ꝙ si p eos nõ stat nõ sunt pu-
niti: nec hoc casu obligarentur ad penã: si ꝓmissa esset. J. e. c.
Gẽma. Et quod ibi no. ꝛ J. eo. c. Sicut in pma glo. ꝛ sic cõ
cludit Frede. de senis suo consilio. cxvij. Jdem nota. xxx.
q. ij. c. j. lxiij. di. c. Tibi dño. i vltima gl. xxj. di. c. j. ꝛ glo. j.
ꝛ qd̃ supra dixi optime probant ille glose quas sic intelligẽ
do nota bene. ¶ Scdo obuiant iuramẽto ꝛ promissioni
ĩpuberũ duo. Primũ inhabilitas psonaꝝ qa sunt incapa
ces iuramẽti. xxij. q. v. c. Paruuli. ꝛ c. Pueri; ꝛ. xiij. q. ij.
c. j. ¶ Scdo obuiat: qꝛ ex qualitate materie quis nõ pre-
cise obligatur in sponsalib᷒ J. e. c. Requisiuit. ¶ Ad primuꝫ
dicit glo. ꝙ non obligantur pueri iuramento: nisi sint doli
capaces. alle. de delic. pue. c. ij. Sꝫ illa. c. nõ dicũt iuramẽ
tum nullum oĩno: sed dicunt ꝙ nõ sunt compellendi pueri
ad iuramentũ in officio: in quo inhabiles sunt: sicut in offi-
cio testificãdi: nõ intelligas ꝙ iuramentũ nõ obligaret ad
periurium doli capacem. vbi iuraret falsum. etiam in offi-
cio sibi ꝓhibito: quia hoc falsum esset. ¶ Nota bene hãc
glo. quãdo persona dicatur habilis ad testificandum. Jtẽ
nota Jo. in dicto. c. Paruuli. qd̃ tene mẽti. Et vide quod
no. Jnno. in. c. de delic. pue. ¶ Ad secũduꝫ glo. multipli
citer soluit. Primo ꝙ illa cõcordat cum ista. vt dicit ibi.
Prius monenda quã cogenda. idest. prius monenda se-
cundo cogenda: nisi acquiescat: ꝛ sic cõcordat: ꝛ hec destruit
litteram. Secundo hec ponit rigoreꝫ. Jlla autẽ ponit mi-
sericordiam ꝛ dispensationem. Tertio ꝙ conditionaliter
cogendi sunt: vt nõ de volentibus fiant volentes. hoc non
placet glo. quia mortaliter peccat: ergo cogendus est pre-
cise. Quarto si nõ subest causa non contrahendi compel-
luntur precise. Quinto si subest causa non vt in contrario: ꝛ
hoc etiam voluit hec decre. Dum dicit: nisi causa rationa-
bilis ꝛc̃. Et causa dicitur subesse quãdo ex nuptijs inuitis
timeretur peior exitus. vt dicit littera illius decretalis. Re-
quisiuit. Jdem Jo. xxvij. q. ij. §. Sed concedat̃. Alias in-
cipit ex his. exigit tamen ibi ꝙ sit manifesta causa. Cõpel-
letur ergo ſm docto. per excõicationem: ꝛ si nõ videbitur
proficere: absoluetur ſm eos. ¶ Nota ergo ꝙ etiam nõ
penitens absolui potest a vinculo excõicationis: quãdo ex
cõmunicatio non proficit: ꝛ hanc sentẽtiam tenet Archidi.
xxvij. q. ij. c. Raptor. Hec vera si post spõsalia nõ supuẽit
vinculum fortius. alias si supuenit vt matrimoniũ planuꝫ
est ꝙ nõ cõpellit̃: qd̃ dicit Archid. ꝓcedere ẽt si pẽdente li
te super sponsalibus ꝯtractum sit matrimoniũ de pñti; vt no.
xxx. q. v. c. Nec illud in. §. Sed obijcitur. ¶ Opp. ꝙ non
debet excõicari hic antequã veniat contra iuramentum;
quia nondũ est in peccato. ergo ecclesia ex suo officio se in
tromittere non debet. Sol. ecclesia se intromittit quando
peccatum est in cõmittendo: ꝛ paratum etiam anteq̃ꝫ sit cõ-
missum: maxime quãdo timetur factum subsequi: ex quo
surgit peccatũ irreuocabile vt hic erat. ad hoc. lxxxiij. di.
c. diaconi cũ similibus. ꝛ ibi nota. ¶ Venio ad aliquas
q̃ones. ¶ Prima est iurauit qs ducere in vxorẽ vnã de fi
liab᷒ Ticij: postea cognouit aliã: an cuꝫ illa dicat̃ m̃rimo
niũ ꝯtrũ: ꝛ an cogat̃ ad ꝯhendũ. Prio vi. ꝙ cogat̃ ad ꝯhẽ
dũ cũ illa: qꝛ vbi rerũ deductaꝝ in obligatione: optio est
eius cui debẽtur si alterũ desinat prestari: remanet alteruꝫ
in obligatione. ff. de contra. emp. l. Si in emptione. §. Si
ẽptio. ff. de solu. l. Stichũ aut pãphilũ. Sed hic cognita
vna. alie sunt subducte de obligatione: quia propter affini-
tatem illas habere non potest. Jgitur obligatio restringit̃
ad cognitã tantũ quã potest habere: immo plus concludit
hec ratio ꝙ statim cũ illa sit matrimoniũ: quia ex quo spon
salia in actu copule restringuntur ad illam. Jam spõsalia
de futuro per copulã trãseunt in matrimoniũ. J. e. c. Jo qui.
¶ Jncontrarium: quia sponsalia non demonstrata certa
psona inualida sunt. ff. De ri. nup. l. Jn generali. ¶ Jtem
quia vbi opus est. specificationi verba generalia non suffi-
ciunt. ff. Si quis cau. l. Sed ꝛ si quis. §. Quesitum in fine
cum similibus. Opiniones sunt in glosa. Quedam quod
non compellitur: quia inuite nuptie ꝛc̃. infra eodem. c.
Requisiuit. Secundo quia nulla precesserunt sponsalia
propter incertitudinem: sicut in exheredando vnum de fi-
lijs. ff. de libe. ꝛ posth. l. Nominatim. Si do Ticium tuto
rem filio: ꝛ non constat de quo Ticio sentiam. ff. de testa.
tute. l. duo sunt Ticij. Glo. concludit quod vi sponsalioꝝ
non compellitur: sed vi iuramenti bene compellitur ꝓpter
iuramentum: nisi deterius inde contingat. Sic ergo in hac
materia sunt q̃tuor opiniones. ¶ Una qd̃ nec vi iuramẽ
ti nec vi sponsalioꝝ: nec matrimonij compellitur. ꝛ hanc
tenuit Jnno. ¶ Secunda ꝛ hanc sequitur glo. ꝛ Jo. an. ꝙ
non vi sponsaliorum: sed propter iuramentum compellat̃.
alias sequeretur ꝙ cum nulla cõtrahere posset impediẽte
publice honestatis iusticia ſm eum: quia si cum omnibus
essent iam cuꝫ neutra cõtrahere posset. ¶ Tertia opi. est.
Quod compellatur vi sponsalioꝝ: quia licet ista sponsa
lia fuerunt a principio nulla: ꝓpter incertitudinem: tamẽ ex
postfacto sunt certificata sicut sponsalia ab initio incerta ꝛ
cõdictionalia purificãtur secuta copula. J. e. Jo qui. De cõ
di. ap. De illis ꝛ. c. Sup eo. Loquit̃ tamẽ dubie: quia po-
stea videtur ab eo recedere. ¶ Quarta fuit Host. in sum.
qui tenuit ꝙ ne dum contrahere compellant̃: sed soluꝫ pu-
blicare: qꝛ matrimoniũ presumptum est: eo ipso ꝙ eam co
gnouit cũ codeꝫ instãti purificata sunt spõsalia cũ copula.
Ego teneo istam quartã opinionẽ: ꝙ statim fit matrimo-
nium presumptũ: quia hec sponsalia ab initio quãtuncũqꝫ
incerta possunt certificari per factũ: ꝛ statim cũ omnes alie
filie sunt subducte de obligatione. Jdeo filia illa remanet
sola in obligatione: ꝛ sic eadẽ copula in momẽto declarat
sponsalia: ꝛ iducit matrimoniũ presumptũ. vt. J. eo. c. Jo q.
Non ob. iura allegata incõtrariũ: quia hec sponsalia sunt
incerta: quia licet sunt incerta: tamẽ habent spem certifican
di. Jdeo certificata valent ꝛ per hoc nõ obuiat ꝙ dicitur õ
exheredatione: quia si filius certificaretur per patreꝫ: dicto
vel facto: valeret exheredatio: sicut ꝛ si de quo Ticio sense
rit certificaretur valeret. Nõ obuiat. l. Jn generali. Quia
illa loquitur quãdo persona est incerta: nec aliquo modo
certificata. Et si dicatur ista sponsalia a principio ꝓpter in-
certitudinem fuerunt nulla. ergo ex postfacto declarata p
sona non validãtur. Dico ꝙ nõ erant nulla: quia non oĩno
erant incerta: sed determinata ad incerta de certis: sicut va
let hec ꝓmissio: ꝓmitto vnũ de meis animalibus vł seruis
q̃ certificari potest. Non ob. ratio Jo. an. Quia spõsalia
de futuro inducunt publice honestatis iusticiã: quando sũt
certa ꝛ pura: ꝛ ad personam certam determinatã. Jdeo an
te determinationẽ potest cõtrahere cuꝫ qua vult: nihilomi-
nus opi. Jo. an. mihi plus placet: quia sponsalia dirigũtur
ꝛ contrahũtur principaliter cum ipsis filiabus. Ex quo ab
ipso principio nõ certificatur persona cũ qua sponsalia sunt
nulla: ꝛ sic obligatio nulla est. ¶ Aliud ergo est oligatio-
nem esse incertã respectu rei que deducit̃ in obligationeꝫ:
ꝛ ex quo determinatur ad genus subalternũ valet obliga-
tio: vt in simili dixi. Aut persona cum qua ꝛ res simul sunt
incerta: ꝛ non valet obligatio: licet ergo postea certificetur
persona sponsalia nulla nõ reuiuiscunt: ꝛ sic ꝓpter sponsa-
lia non compellit̃. Sed quia iuramẽtum principaliter ob-
ligat deo: qui certus est. vt hic deo se obligauit ꝯhere cum
vna: ex eis obligatio iuramẽtalis orit̃: licet nõ habeat sub-

iectum certe persone in cuius vtilitatez dirigitur habet sub
iectum certe persone recipientis & recipere valentis obliga
tionem: vt dicunt: & pro tanto compellit seruare iuramētū
cum illa cum qua pōt: ex quo non potest cum alijs impedi-
ente affinitate pp copulam: qđ bene no. Quid si iurauit du
cere vxorez vnam de oibus mulieribus mūdi vel alicuius
loci postea cognouit vnam: an compellatur cōtrahere cuz
illa. Dic q non licet equum ius faceret. Et ē rō: q2 cuz alijs
nō surgit pp hanc copulā affinitas & sic cū alijs cōtrahēdo
potest seruare suū iuramētū. ergo obligatio nō tm̄ ad istā
restringit: tñ tutius est illaz ducere pp bigamiaz. De quo
in c. sane. de cle. cōiuga. Quid si ostensis sororib⁹ vel alijs
de eadē parentella vsqz ad quartū gradū sibi inuicem atti
nentibus dicat q̄ iuro q ducaz vnā in vxorē ex vobis quā
elegero. ipse similr rñdent placet: vel simul iurant q illa q̄
eliget secuz 9bet. Deinde vnā cognoscit. an illa erit vxor
non vr pp publice honestatis iustitiā: sed nō est verū: q2 cū
neutra eaȝ fuerūt spōsalia cōtracta: sed cū illa quā eliget.
Et iō illā eligēdo seu cognoscendo determinant ipsa spon
salia de. offi. dele. c. ex pte. Et simul & semel inducit matri-
moniū p̄sumptū & sponsalia: q2 facto 9sensisse p̄sumit ff. de
legi. l. de qbus. Ad hoc no. ꝯ. de diuor. c. gaudemus. §. quia
vero. Nō ob. q ꝯ. dixi: q2 ibi sponsalia nō erāt determina-
ta: nec suspensa ad determinationē vel electionē ipsius. hic
sic fuerūt. Ideo valida ab initio tanq̄ a principio expectā
tia spem confirmationis ex modo contrahendi: & spem cer
tificationis. ¶ Quid si quis iurat absentem & insciam du-
cere in vxorem. Dic q ea certificata & ratificante sunt spon
salia: non ante. Ideo si postea eam cognoscit transeunt in
matrimonium de cōuer. coniu. ex parte. Et de iureiu. c. Si
non. Hostien. Ant. de bu.

n ON est nobis. Cōpellit pr̄ p censurā ecclasti
cam restituere vxorem filio quā detinet. h. d.
Primo narrat casum. Scđo p̄uidet. § a ibi. nos
itaqz. Primo p monitō3. Scđo p penā ibi. S3 & si. ¶ No.
primo q facti notabiles: & a psona notabili p̄sumit scia in
prouincia. Et nota q dictio iniat priuatiue. Ad h de postu.
pre. c. i. vide tex. ꝯ sen. ex. cū illoȝ. ad finez. ¶ No. ij. q pp
discordiam ē vbi l3 capere hōa: nō l3 capere vxorez alicu
ius: q2 talis3 dura est sepatio. C. cōia vtriusqz iudi. l. posses-
sionē. ¶ No. iij. casu3 in quo lis pōt esse iter patrē & filiū:
qñ est qđ de vxore. Nā quo ad illaz petēdā sui iur̄. reputat
nec attēdit p̄ria ptās. Ad h de resti. spo. ex pte. Et hoc pp
piculū aiaȝ & fauorē m̄rimonij: & eius actoris. Loci contra
quez nulla lis valet. Et no. qđ d3 cōtinere petitio. vt in suo
gñe sit formalis: q2 d3 eē iusta & hōesta. Et sic no. q marit⁹
pōt vēdicare vxorē quo āt iure agat vide. de res. spo. ex par
te. M. de ma. & obe. inter quatuor. p Inno. ff. de re. uen. l. i.
§. per hic. ¶ No. iiij. praticaz procedendi super facto no
torio: q2 data petitione iudex d3 monere: & postea compel-
lere: exigitur ergo in notorijs mōnio. De quo. ꝯ. de ap. ex
rōne. & in. c. vsa. De coba. clerico. & mulier. ¶ No. v. ex
tex. iuncta. suscriptiōe ibi p̄uinciaȝ: q appellatiōe prouin-
cie 9prehēdit: nō solū p̄uincia archiep̄alis: sed q̄libet dio-
ces. distrīct⁹ & quodlibet territoriuz. ad hoc. l. si pupillus.
§. territoriū. ff. de vb. sig. in fi. ¶ No. vi. q interdictū pt p
ferri sub cōditiōe expectiua & resolutiua interdicti postq̄
latu3 ē. ¶ No. vij. q appellatiōe diuini officij 9prehendit
baptisma. Et no. q de gñali interdicto excipitur baptisma
puuloȝ & pnia morientiū. Idē dicūt doc. ꝯ baptismo adul-
torum ꝯ sen. ex. qm̄. lib. vi. Idē in hois morientiū debēt cō
prehendi viaticum. Idem de penitentijs viuentiū quia nul
li deneganda est. De pe. di. vlti. c. vlt. Et nota effectuz inter
dicti: q2 gñalr ipedit celebrationē diuinoȝ. De m̄rimōio
dnt hic Inno. & doct. q 9hi pt m̄rimoniū: q2 & apud isfide
les eē pt. xxvi. di. deniqz. de p̄sbi. nō baptizato. veniēs. Et
apud excōicatos. de eo q dux. in ma. c. significasti. Suspē

dit tñ solēnitas ſm Ho. de ordie dist q nō d3 9ferri: sed q
clerici erāt cū si sint iterdicti poterūt ad alios ordies p̄mo
ueri. de crismate dr qđ pt 9fici & dari. vt p3 in. c. qm̄ de sent.
ex. l. vi. p q p3 hodie supflua gl. fi. & pen. ¶ Hic duo sup-
ponunt dubia. ¶ Primo q maritus vēdicat vxorē ¶ Se
cūdo agi d3 ꝯ effectu snie late ad tps. ¶ Ad p̄mū q̄ actōe
vēdicet maritus vxorē. dic q si vxor detinet iniuria vēdicat
p interdictū de vxore exhibēda. Si detinet volēs p officiū
iudicis. qđ pt iplorari corā iudice seclari: & corā ecclastico
& hoc verū q dicē de iudice seculari: qñ nō 9tēdit de m̄rimo
nio. vt dicit Jo. an. i pn. q. si. sint le. i spe. Et hoc q no. . ꝯ. de
or. cog. mi. Jo. an. ponit hoc in loco ibi allegato & corā ec
clesiastico nō agit iterdicto de vxore exhibēda: q2 iterdciū
illud dat inter duos 9tēdētes dr̄. n. iterdictū q̄si iter duos
redictū seu redditū. Jō nō cōpetit vbi volēs tenet. Hoc p3
ff. de li. exhi. l. fi. vide gl. de 9uer. in fi. c. fi. in vlt. gl. alias re-
missiōes dedi nōndo di. Ho. q nō est curādum de actōe f3
eqtatē cāonicā. de iudi. dilec. vide qđ scribit Jo. an. i addi.
spe. q filij sint legit. sup v̄. cōpetit. Et ꝯ res. spo. ex pte el. ij.
In pluribus locis hēmus q vxor pt vēdicari adiecta cā de
iure canonico: sicut filius rōe p̄rie ptātis vēdicat adiecta cā
de iure romañ. vt. l. i. §. p hāc & ibi doc ff. de rei vē. & hoc t3
gl. in. d. §. p hāc. & doc. in. d. c. ex pte. M. & in. c. iter. q̄tuor.
de ma. & obe. ibi Jo. an. in addi. spe. post Ro. dicit hāc p̄iu
dicialē nonc ōpetere p vxore: q2 vir non h3 vxorem in ptāte
vxorem: sed solū i offō. allegat. C. q. po. i pig. act. l. assiduis
ff. de ope. li. l. sicut p̄fonus. Ad hoc de res. spo. c. lras. Hec
vera de iure cano. & dicit Jo. an. de iure romano. Secus ē
de iure lōbardoȝ. ſm qđ mulier ē in ptāte viri. ¶ Quero
circa tertiū de effectu snie interdicti ad tps lati: an lapso tē
pore absqz alia absolutōe vel licētia liceat celebrare. dicit
gl. videtur qđ sic. Snia lata & ea relaxata ois effectus snie
tūc cessat ff. de post. l. imperator. & l. & si seuerior. C. de his q.
no. isfa. In cōtrariū videt. l. ad tps. c. ti. vbi ad tps dānatus
ēt post tps infamis remanet gl. determinat q hic vt suspen
sio iur. cū tpia p̄sumtōe post tps nullatenus remācbit & po
terit celebrare. allē. xxx. di. p̄sbiter f3 Vin. Jo. tāgit hoc in
d. c. si qs p̄sbiter. & no. gl. pe. ꝯ. ꝯ ma. 9c. 9 iterdi. ec. c. fi. q̄ di
cit idē in absolutōe. & ibi dicam vide q notatū. de iudi. c. i.
& Inn. ꝯ eta. & gl. cū 9tigat. & i. c. cū hōe. & ꝯ. of. del. c. p. & g.
¶ Quero an in tali ecclia p̄sit celebrare clerici diuina sub
missa voce. gl. dicit q nō: nisi sint p̄uilegiati & celebrēt excōi
catis & iterdictis reiectis & submissa voce: ita q potius legēt
videant q̄ cantare. de pe. & remis. c. q in te. de hoc dic vt de
sen. ex. c. fi. li. vi. Sed an ibi celebrātes sunt irregulares. dic
q̄ñqz qs celebrat in loco interdcō: & est irregularis. ꝯ. de ex
cel. p̄la. c. tāta. Q̄sqz i loco a diuis suspenso: & an sit irregu-
laris. Inn. ē sibi 9rius. Nā h3 q sic. ꝯ. de off. or. irrefraga
bili. §. i. s3 9riū tāgit. de ap. dilect⁹. Jo. an. de of. or. si cano-
nici. li. vi. In nouel. sup q̄rta gl. 9cordat opi. vt sit irregula-
ris: si suspēsio ē gñalis: q2 illa eqparat iterdcō. vt i cle. i. de
sen. ex. Si āt sit spālis certe eccle si: & sic itelligit illa gl. suffi
cit q nō reperiat q p p hec sit imposita pena suspensionis.
de sen. excō. is cui li. vi. ¶ Quero quare sacramentū ba-
ptismi & pnie p̄sit tpe interdicti suscipi. Et dicit glo. q2 sunt
sacramenta necessitatis. i. q. i. §. sed notanduz. & §. Ecce. Si
clericus de hoc. c. q. si fuerit. per quod dicit gl. q talia susci-
pi possunt etiam ab heretico. xxiiij. q. i. si quem forte: Licet
secus in alijs. Alij dicunt vt dicit phy. q penitentia non est
suscipienda ab heretico: licet forte baptismus ne nos in de
spatōz inducat. ar. de pe. di. vi. c. i. de quo de pe. di. i. his ptā
tis. xxxij. di. §. ve&. & §. hec de malis. & no. de 9sue. c. quāto.
vide gl. i. c. subdiacon⁹. i. §. s3 illō Aug. xxiiij. q. i. An. ꝯ. bu.

p Reterea. Dictū vnius asserentis
ipedimentū ipedit m̄ri
moniū 9hendu3. Consultatio & rñsio. Scđa
ibi fraternitati. ¶ Nota primo q ex copula
quantūcumqz fornicaria surgit affinitas impediens matri-

monium inter cognitã et consanguineos cognite scienter. ¶ No. scdo q ad dictũ vnius testis impeditur matrimonium contrahendũ. ¶ Nota tertio q vbi agitur de peccato creditur testi: etiã alleganti suã turpitudinẽ: et sic videtur q criminosus admittitur ad testificandũ in matrimonio ad impediendũ matrimoniũ cõtrahendũ. ¶ Nota quarto q testi occulte deponenti creditur in materia quasi penitentiali: vbi agitur de peccato. Et sic habes casum in quo dicta testium valent: etiã non facta aliqua publicatione: qñ. s. est in materia peccati: et timetur potentia partiũ ɔtra testes qd no. et sic est argumentũ: q vbi timetur potentia cõtra testes: possunt occulte deponere de iure: nec sint partibus publicanda: sed hoc nõ credo nisi in materia peccati: est enim quidam forus medius quasi penitẽtialis: qñ agitur de materia peccati in qua talis fides occulte admittit. vt no. Hosti. de eta. et quali. c. accepimus. et ponit in sum. de seru. in fi. ¶ Nota quinto q ad dictũ vnius testis occulte et delicto suo deponẽte non impeditur matrimoniũ contrahendũ: si precedunt sponsalia iurata. Ex quo patet: quo ad ecclesiã maioris est efficacie iuramentũ quã ꝓmissio sine iuramento. Duo h querunt. ¶ Primo q ad dictũ huius allegãtis se cognouisse mulierẽ: matrimoniũ impeditur: qñ sponsalia non sunt iurata. ¶ Scdo q nõ creditur qñ sponsalia sunt iurata. ¶ Ad primum q non creditur obuiant tria. ¶ Primo q hic testis non erat iuratus: sed simplex assertor extraiudicialis cui non creditur. de cohabi. cler. et mu. Tua. et ff. de test. l. iij. de accu. inquisitionis. ¶ Scdo q in facto ꝓprio testificabatur: et nõ publice attestabat. Unde si non poterat hoc constare iudici tanq̃ iudici: et sic non dz posse iudex super eo ꝓcedere. s. de offi. dele. pastoralis. §. q vero. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. veritas. Hic ponderandos plures actus in testimonio. ¶ Primus actus est receptionis ad iuramentum: et hic actus debet esse publicus et partibus notus: quia testis debet iurare partibus presentibus. de test. In nomine dñi. Et in hoc est speciale in iuramento testis ad impediẽduz matrimonium q põt deponere: etiã partibus non vocatis. et hoc quia non agitur de eorum incõmodo: sed potius vtilitate. s. vt ꝓhibeant a peccato: et quia nõ ꝓcedit in talib^o in forma iudicii cõtentiose: et maxime qñ in teste timetur partis seuitia. Et aduerte: q in alio casu non credo q pp ptis seuitiã impediret testis publicatio: qñ timetur: quo ad hoc vt faceret plenã fidez cũ aliis: licet forte quo ad qualez. qualẽ fidez sufficeret. Simile de heret. statutuz. lib. vi. Ubi in cã heresis non fit publicatio testium qñ timetur potentia. ¶ Scdus actus est ipsa depositio quã facit testis: qñ dicit testimoniuz: et hoc regulariter dz esse priuata et secretus ab hac hic excludit publicatio nulla est specialitas. ¶ Tertius actus est publicationis dictorum testiuz postq̃ deposuerũt: et hic actus dz esse publicus cõiter vt detur facultas partibus ɔ testes opponẽdi: et hoc casu etiam erit speciale vt talis actus vbi agitur ad finem repellendi peccatum in foro quasi penitẽtiali nõ exigat: maxime qñ in teste periculũ timet. dicunt tñ doc. q dz esse corã iudice et astantibus aliquibus multitudine exclusa: et prestito iuramẽto deponere: et p hoc cessant ɔtra. ¶ Ad fin dicit glo. q fatendum vr qd publice testificanti de facto ꝓprio et delicto non creditur inter alios. iii. q. iii. §. Item in criminali. de test. Ueniens. Et q suam turpitudinem cõfitetur. xxxv. q. iii. si qs. Hoc dictum vr ɔ tex. nec in aliquo diuersificatur dictum glo. a dicto text. nisi in hoc q tex. qñ occulte deponit: glo. qñ publice non video rõnem diuersitatis. Ideo dic q hoc casu valet dictũ eius et posito q de se cõfiteatur: nihilominus credit: q non agitur ad penaz contra ipsum confitentem. ¶ Nec ob. q allegat turpitudinez suam: q audiuit. et testificari põt allegans turpitudinẽ suaz in mã peccati quo. cõtraria ꝓcedũt in aliis causis ciuilib^o et criminalibus: in quibus non tangitur mã peccati: et ad finem eius non agitur. ¶ Ueniũ ad fin dictum principale: vbi dr q si sponsalia iurata forent: nõ crederetur huic. Nã non plus astringit iuramentum q̃ promissio: vbi vadit obuiam peccato. Nã iuramentum non dz esse vinculum iniquitatis. De iureiu. c. quãto. Quia in tali iuramẽto subintelligitur conditio: nisi legitima causa impediat. eo. ti. c. quẽadmodũ. Hic si matrimoniũ non est iuratum ad dictũ vnius secrete deponentis: impeditur matrimonium cõtrahenduz ut in lra. Si est matrimoniũ iuratũ: et tũc si legitime ꝓbetur impedimentuz: et adhuc impeditur: nec hoc inhibet decre. Si autem probetur per vnicum tñ testez occulte deponentem: tunc ob reuerentiam iuramenti: ex quo plene nõ constat ecclesie de impedimento: et sibi constat de iuramento et obmittendo iuramentuz: certa est ecclesia de peccato. Et impediendo dubia: tunc ecclesia eligit magis certum et non impedit. Dicunt tñ doc. q si de impedimento fama extaret: q impediretur matrimonium etiã iuratuz. Et in hoc plus habet fama q̃ vnius testis. Et est dictuz Goff. in summa qui no. de consanguinitate et affini. super. eo. Hosti. dicit hoc arbitrarium an vni testi credatur ad impediendũ sit vel non sit iuratum. Considerata qualitate persone et aliis circumstantiis: et an sic persona cui placeat vel displiceat matrimoniũ: et consulunt q examinator trahat puellam in partem: et si non confiteatur et dicat se virginem: faciat eam inspici a matronis fide dignis: et si dicant eam virginez nõ impediant: alias si sibi videtur fidem testi adhibendã. Dicit q non ꝓhibet iuramentũ q non possit ꝓhibere matrimoniũ constante impedimento: iuramentũ tollit peccatũ. Nam si verum erit q sit impedimentũ: non erit vxor: et aliter forte non poterit constare: non poterit amplius contrahere et semper erunt in peccato: et hoc est deterius q euenire potest. de quo dicit littera sz Hosti. vide hic Ant. de bu.

¶ Veniens. Si mulier muta cum aliquo contrahat nec in eũ postea consentiat: si alteri nubat tenet matrimonium. h. d. Primo narrat factum. Secundo diffiniendo cõmittit. scda ibi. Mandamus. ¶ Nota primo q in ordinatus amor precedens sponsalia vel matrimonium: illa non viciat tanq̃ non tollens libertatẽ consensus in causa contrahendi: etiam causa amoris impellens nõ tollit liberum arbitrium dissentiendo vel consentiendo. ¶ No. scdo q per verba iuro de cõtrahendo matrimonio tecum: non cõtrahatur matrimoniũ: sed solũ sponsalia. ¶ Nota tertio q metus tanq̃ tollens libertatẽ cõsensus in ɔtrahendo matrimonio viciat matrimoniũ. ¶ Nota dñaz inter hec: quẽ esse mutũ: et quẽ esse reclamantẽ: et hec dña ponit. lxxiii. dist. c. i. Et ibi dr q mutus dr: q alio iudicio apparet mutus q̃ in voce se declarat. Ille reclamans qui voce se declarat mutũ: et qualiter hoc verbum renitens et renitens significat diuersa vide. s. ad id qd. ¶ Nota quarto q ɔsensus parẽtũ exclusa libertate ɔsensus illorum: de quorũ matrimonio agitur: non põt inducere matrimoniũ. ¶ Nota quĩto a ɔtrario sensu q copula voluntaria superueniens reconualidat matrimoniũ metu contractũ: quasi metus vitiũ purget. ¶ No. sexto casum specialẽ ɔ regulã in lite pendente: q matrimoniũ ɔctũ lite pendente sup matrimonio cum altero non viciat ex litis pendentia: et sic fm matrimoniũ ɔctũ post primũ non causatũ sup primo et lite iaz pendente: dũ tñ primũ nullũ sit: non viciat quãq̃ in hoc. Secus sit in mrĩmõio spũali. s. de elec. auditis. ¶ No. septio et prẽm noie filii etiã in cã matrimoniali posse agere et opponere de iuribus filii: et sic videt q in talibus ɔiũctio ꝑsone aliquid operet. ¶ No. octauo q voluntaria cohabitatio cũ scdo marito post mortẽ primi ɔualidat scdz mrĩmoniũ q̃tũcũq3 ɔctũ stãte dubietate primi mrĩmonii: et morte primi mariti data ex quo scdm est ɔctũ in facie ecclesie: nõ disputat de validitate primi ad ɔsiderãdã validitatẽ secũdi. ¶ No. nono practicã sñie inter legitie ɔiunctos qñ q3 agit vt coniungatur seperatus altera superinducta. de facto.

Et no. q nō solū delegatus habet iurisdictionē in ptes sed etiā in extraneas ptes turbātes: et alterā ptiū inuātes in facto delegato cōmisso cōtra iurisdictio. ut eius ad hoc de offi. dele. c. i. ¶ Duo obuiāt decre. Primū i eo q dicit cōpelli maritū reiecta supinducta reuerti ad primā: nulla allegata causa: quid enī si supinducta cōtra mrimoniū: de cui⁹ effectu agit velit aliqd opponere. So. procedit littera quādo nihil dicit: sed si velit aliqd opponere poterit: qa dato q directo eius non sit iudex propter cōnexitatem: de hoc cognoscē poterit. ff. de qb⁹ reb⁹ ad eūdē iu. l. i. et si vellet a sniā appellare ēt audiret. de re. iu. cū sup. Unī considera q aut mulier se vult opponere agenti petitorio. et pōt an sniam qūocūqz opponēdo: et ēt assistendo et pbationes inducendo. C. de litigiosis. auc. nūc si haberes. Et admittet ēt deficiente principali agēte in pbatione alicuius articuli ad pbādū: maxime si ignorantiqz: sibi vt tertio nō obstat publicatio: sicut nec snia de pbati. Licet cām. De re. iu. c. Lator: et cōsanguinei. de testi. serico. Post sniam poterit ōdicere ēt appellando: et nō appellādo: qa tales snie nō transeunt in rez iudicatā: non tñ p hoc excludit virū a psecutione cause: quia ad viruz principaliter spectat defensio matrimonij: vel saltem eque principaliter. Ad hoc qd no. c. ij. de pcur. lib. vj. in glo. fi. Sic ergo est triplex modus veniendi p suo interesse. Lantiq instātiā eque principaliter assumēdo et potest. ¶ Secundo assistendo et probationes producendo instantia durante in personam mariti et idem. ¶ Tertio instantia assumpta et excluso marito et non potest. Itez triplici termino potest venire in termino ante publicationē Et post publicationem testiūm: et idem post sententiaz. Et in hoc casu. Lmatrimoniali potest: et appellando: et non appellando: hoc quando agitur petitorio nomine. Si autem agitur possessorio contra virum et superinducta se opponit Lpro suo iure: et tunc aut hec superinducta proponit aliquā exceptionem concernentem possessorium et admittitur: vt velit negare possessionem tempore spoliatōis: vel alias spoliationez. de resti. spo. c. Solicite et c. accepta. Aut vult opponere de proprietate: et non admittitur: nisi secundum distinctionem c. litteras. de resti. spo. fin quam admitteretur principalis maritus. Non obstat q no. de resti. spo. Item cum quis. vbi tertius comparens pro suo interesse auditur opponens proprietatis exceptionem contra agente possessorio: qr illud verum est qñ ius tertij est adeo seperatum a iure agētis possessorio: q aut agēs in nullo iuuat: alias vbi est ei connexū vt hic repellitur: sicut et agens nec sequit maritus indirecte per aliuz hoc q repellatur agens possessorio opposita proprietaria exceptione: sic intelligo hoc Inno. ¶ Scdo obuiat qr hic dr q papa ad validitatē tertij matrimonij ponderat mortem secundi viri: cuz quo matrimonium cōtractum erat per vim. si enim matrimoniū erat contractum per vim: esset vel nō esset mortuus vir scdo dz valere tertium matrimoniū. gl. hic supplet: maxie et ēt doc. hic oēs. pōt saluari tex. qr hic papa ponderat mortem secundi: qr in hoc tertio matrimonio cohabitauerunt post mortem secundi viri: de cuius matrimonio dubitabat ppter violentiam. Ideo si viueret non mandaret vt tertio iungeret: nisi prius cognita de ista vi: sed qñ iam est mortuus et post mortem cohabitauerit. ¶ Tertio ōcto matrimonio in facie ecclesie hoc matrimoniū conualidat. Ideo papa mandat q cōpellantur insimul habitare: sine aliqua cognitione de primo. Antonius de bu.

c **Um locum.** Si timeat inferri violentia puelle de cuius matrimonio agitur. puidebit iudex q maneat in loco tuto et honesto: donec cā terminabitur. h. d. Primo tradit regulā. Scdo ponit genus et infert spēm. ¶ Nota primo q metus et coactio vt opposita voluntati excedunt consensum sic ad contiē: pbat tex. et metus. dic q excludunt libertatem cōsensus: et sic intelligē istam metus: ergo viciat dependentia a libertate consensus. Et ex hoc no. q posito de iure vno de ōriis reliquū excluditur et q volens vnum de oppositis per prius alterum excludere dz: et sic duo opposita non pñt esse simul. ¶ Nota scdo q matrimoniū solo consensu ōbitur: et ex quo patet q causa efficiens matrimonij ē nudus ōsensus: et sic verba non sunt de esse eius. Et aduerte q consensus debet habere qualitatem. Lplenam libertatis et securitatis. ¶ Nota tertio q timore quandoqz organi. voce fallit et aliter exprimit in sono quam mens dictet. ¶ Nota quarto q ad iudicez: corā quo vertit qo: spectat pcurare vt ptes in litigando sint tute: et ēt tpe litigij nulla vis ptib⁹ iferat ēt p⁹ sniaz vsqz ad executōz. ¶ No. qnto casū i quo qñqz in ppetue libera psona sequestratur. Et nota q officiū sequestri finit ad limites terminoz cāe. Et no. q officiū iudicis spectat ne sentētia sit inanis respectu finis exequendi. Et hic est vnus casus in quo supplet de facto. de quo de postu. pla. bōe. j. Tria obmant littere. Primo verboz inculcatio: ibi. metus: vel coactio. Hic qd metus refertur ad metuz qui cadere potest in constantem preter captionem: vel penam corporalem vel artationem coactio respicit: vel coactio si filia timeat mortem vel captiuitatem patris: vel aliquid simile: nō valet matrimonium. xxxi. q. ij. c. i. et. ij. Nam iustus est timor sic dicitur econuerso. ff. qd me. cā. l. Isti quidem. si in matrimonio consensus filij esset liber: licet pater haberet iustum metuz teneret matrimonium. Aduerte tamen q si queris: an captiuitas habeat impedire actum a libero consensu dependētem. dicendum est: q aut coactio captiuitatis ordinatur in finem alterius consequendi: quaz consensuz in actu de quo queritur: ut quia ad extorquendam pecuniam captus contrahit matrimonium: et non viciatur matrimonium: hinc ē quod potest constitui procurator. ff. de minoribus. l. pāpiniani. Et ideo si contrahit matrimonium ad commodum tertij cum isto pretextu: non detineatur: valet contractus. l. i. et. ij. C. si quis aliquez testa. pibuerit vel coegerit aut cōtractus fit ad commodum detinentis: et tunc si detinetur iuste: valet cōtract⁹. l. si mulier. in prin. ff. qd me. cā. si iniuste contractus non valet ad finem ad quem detinetur. Si aūt finis detentionis: et finis contractus non concurrunt in idē: tunc nō valet contractus: Ut dicit hic Inno. ad hoc q no. butrig. in. l. q in carcere. ff. qd me. cā. et Bar. i. l. qui a latronibus. ff. de testamen. et ff. de verbo. significa. l. quandoqz. ¶ Qualis exigitur metus. gl. dicit q talis qui cadit in cōstantem. dicit tñ quod minor metus sufficit in muliere quā in viro: qr aium cōstantis mulieris lenior et timidior afficit quam viri. ¶ Scdo obuiat q mulier ante oia restituenda est viro: antqz disputet super ppetate de resti. spon. ex conquestione. So. non agebatur h possessorio vel tenebatur viri seruita vel erat inuita traducta: et sic non erat questa possessorio iur. vel nunqz fuit traducta vel parati erant parentes pbare ō. de quo de resti. spō. Litteras. vel loquitur de virgine que nondū erat cognita que restitui non debet ēt cum satisdatiōe qr timet de corruptione: et sic postea non resistet: et in eadem cā. ff. si quis cau. l. si quis. dic q hic matrimonium contēdebatur: non ōctum: et sic negabat cōcessa possessio: que hēri non pōt absqz matrimonio. vt no. per doc. in. c. ex parte. de resti. spon. gl. sunt clare et modice vtilitatis. vide per te. ¶ Antonius de butrio.

v **Eniens.** cl. ij. Si carnalis copula secuta est: spōsalia de futuro non soluuntur per subsequentia sponsalia de presenti: nisi per metuz qui potuisset cadere in constantem ōcta fuissent. h. d. Primo ponit casum aperte narratū quē. Scdo diffiniendū cōmittit. Scda ibi. Ideoqz. ¶ Nota primo q pcedens copula cū sponsalibus de futuro secutis: non inducit mrimoniū: sequens autē sic. Aduertat ergo articulans in ista mā q post sponsalia concludat copulā. Nā si pbaret sponsalia et copulam: pbatio

non releuaret: quia potuisset copula precessisse sponsalia. ¶ No. scḋo ꝙ per hec verba ꝓmitto te ducere in vxorē: non inducit matrimoniū. dī. ū. c. c. ex parte. ¶ Nota tertio ꝙ spōsalia de pñti metu: qui cadere pōt in cōstātē: ꝯtcta non valent: ꝛ hoc q: hic actus causat a pleno ꝛ libero cōsensu: ꝛ ꝙ metus non cadens in cōstantē non viciat mr̄imoniū. ¶ Nota quarto: q: licet quis fuerit cā metus: per hoc non in plus actus ꝯ̄ metū validat: ꝛ sic ēt metus causatus a culpa illius cui infert viciat actū a libera volūtate dependente. facit ꝙ licet quis fuerit cā inimicitiarū: nihilominus ꝓp inimicitias posset q̄sq̄ repellere a iudicando vel testificādo. Super quo vide qḋ no. de appel. interposita. Et vide Inn. de re. iud. c. cū. a. ꝛ a. in sua gl. ꝓ. ꝛ de appel. c. si. ꝛ ibi doc. No. ꝙ vbi simul cōcurrit fictio ꝛ veritas ēt in diuersis actibus ꝓualet fict⁹ act⁹. Nota hic sunt duo dubia. ¶ Primū ꝙ copula sequens sponsalia transit in mr̄imoniū. ¶ Scḋm ꝙ metus culpa eius cui infert causatus actū viciat: dūmō cadat in cōstantē. ¶ Primo ob. c. tua. j. c. ꝛ ꝙ ibi no. Quidā hoc limitant vt transeat in matrimoniū copula sequens sponsalia: nisi ꝓtestatio fiat ꝙ ꝯ̄here non intendūt. Et hoc licet Jo. in. d. c. tua. Contra licet de cōd. app. c. per tuas. Qḋ ēt ꝓtestatio non impediat mr̄imoniū. Rō prima potuit esse: q: licet ꝯ̄ fictionē vel ꝓsumptionē iuris: ꝛ de iure non admittatur ꝓbatio incōtrarium. Admittit tñ ꝓbatio surgens ab actu partiū: ꝛ maxime si intercedat actus scḋm tp̄s ꝯtctus fictionis. Ad hoc. ff. qḋ me. cā. c. i. Scḋm iuuat: q: talis ꝓtestatio est turpis: ꝛ non h̄z iustā cām ꝓtestationis. de consti. cū. m. Itē q: est ꝯ̄tra facto ꝛ tendit ad tollendū cōsecutiuū iuris. Ideo non iuuat. Vt. d. c. cum. in. ¶ Non ob. decre. tua. Quia ibi non fuit substantia coniugalis matrimonij: nec forma. Item ꝯ̄ talē ꝓsumptionē nō admittit ꝓbatio in contrariū ēt per cōfessionē: q: actus est talis nature cui nō obuiat partiū confessio. Hec sunt vera: nisi per prius spōsi absolueren̄t a sponsalibus ꝛ postea intercederet copula: q: tunc cum nō subessent: sponsalia nō essent: quid cōfirmaretur per copulā: ꝛ tunc sponsalia non transirent in matrimonium. ¶ Scḋo obuiat: q: vbi quis est cā metus. metus nō excusat. l. si mulier. ff. qḋ me. ca. So. aut metus est iuris. ꝛ procedit ꝯ̄triū: q: timor talis metus qui a iure ꝛ iuridice infert non est sufficiens ad annullandū actū. Aut timor est facti ꝛ sequitur de facto: ꝛ talis metus excusat: ꝛ actū inualidat. vt h. Nec ob. si dicat hic metus est iur. cum pr̄ possit adulterum cum filia occidere. ff. de adult. l. ꝙ ait lex. Quia hoc non ꝓcedit scḋm canones. xxxiij. q. ij. Inter hec. Itē illud ꝓcedit q̄n ipsas inuenit in actu venereo: ꝙ ēt vt dixi nō permittit a iure canonico: qḋ no. ¶ Quero an ignorātia iur. erga hoc. ꝙ copula faciat sponsalia transire in mr̄imoniū viciet matrimoniū. dic ꝙ non: imo valet matrimoniū: sicut si quis estimans se filium cuius sit pr̄ familias si adit hereditatem valet aditio. ff. de cōdi. ꝛ demon. l. multum interest. Et faciunt p̄dicta ꝙ s̄nia lata a iudice delegato qui se non putat delegatū valeat. de quo de offi. dele. prudentiam.

c Commissum. Qui iurat cum aliqua ꝯ̄here si vult religionē ingredi vt iuramentū seruet: ꝯ̄here oꝫ: postea ante carnalē copulā poterit ingredi. h. d. Cōis diuisio. Scḋa ibi. Fraternitati. ¶ Nota hec verba apta ad cōcludenda sola simplicia sponsalia de futuro: vt do fidez de ꝯ̄hendo vel ꝓmitto ꝯtcturꝫ: ꝛ ex hoc instruit notarius q̄nō dēat ꝯficere instr̄m sup sponsalibus simpliciter ꝛ libellans in mā ꝛ articulans ad ꝓbanda spōnsalia. ¶ Nota scḋo hic casum q̄n fidei prestatio ꝛ iuramētum in aliquo ꝯ̄fferunt. ¶ Nota tertio ꝙ vita ꝯtemplatiua melior ē actiua: ꝛ plus meret monachus quā vxoratus. de quo. ff. de re iud. nisi cū prudem. ¶ Nota quarto ꝙ in dubijs tutius eligendū ad hoc. ff. c. c. iuuenis. Et no. ꝙ vbi ꝓmissio obuiās meliori bono vna cā sa meliori bono seruari pn̄t simul: ꝛ impleri seruanda sunt. ¶ Nota quinto ꝙ ꝯtctus matrimonij cū volūtate ꝛ intentōe prolē nō hēndi dūmō hoc in pctm non deducit nō viciat solo intentu pctō cessante. ¶ Nota sexto ꝙ momentaneū implementū promissionis liberat ꝓmittentē: licet effectus implementi nō duret. ¶ Nota septimo ꝙ matrimoniū de pñti nō secuta copula est dissolubile religionis ingressu: secuta autē copula nullatenus est dissolubile. ¶ Hec decre. h̄z se ꝯsuluit ad illū qui est in ꝓposito religionē ingredi: qui prius ꝯ̄here iurauit: ꝛ ꝯsulit ꝙ ꝯ̄hat ꝛ ante copulā intret: ꝛ sic seruabit propositū. ¶ Huic cōsilio multa ob. Primo q: in cōcursu ꝯ̄hendi ꝛ non ꝯ̄hendi ius eligit: tutius esse ꝙ nō ꝯ̄hatur. per tex. xxxij. q. v. Sicut enim. Scḋo non est tutius: q: hō fragilis forte facile inducit ad debitū exigendū. Tertio non expedit tale ꝯsiliū qḋ in tali tēptatiōe se ponat: q: per hoc qḋ non ꝯ̄hat ex quo ꝓpositū in melius cōmutat: non dr̄ infringere iuramentū. de iureiu. puenit. de voto. ꝛ vo. redē. c. scripture. ¶ Quarto q: ex quo bonū offertur sibi ꝛ melius si melius deliberatū non implet: cadit in conspectu dei. xvij. q. i. qui bona. ¶ Quinto ex quo eligit pro meliori religionem ingredi: si ꝯ̄hat venit ꝯ̄ ꝯscientiam: ergo non ē tutius. ¶ Sexto q: ex quo ꝯ̄hit aio non standi cū illa. Iste ꝯtctus est deceptorius: igitur tutius est non ꝯ̄here. ¶ Septimo q: ꝯtctus mr̄imonij cum intentōe nō hēndi copulā: ꝛ ꝯsiter nec ꝓlem: est nullus: q: deficit vnum ex substantialibus bonis matrimonij. j. de condi. appo. c. fi. ¶ Hic q̄nq̄ quis iā votum religionis emisit: ꝛ nō est tutius sibi ꝯ̄here: q: ꝯ̄here repugnat voto iam deliberato ꝛ formato. Et sic tutius nō esset tunc ꝯ̄here. Quñq̄ nundū votū emisit: licet suspiret ad religionem: ꝛ tunc q: ēt in ꝯ̄hendo simpliciter: non est voti transgressor. Et hoc casu si queris an ingrediendo religionem nō ꝯ̄hendo cū illa dicat iuramenti transgressor. dicendum est ꝙ non. q: in melius illud cōmutat. si aūt queris: an saltem de facto pōt trāsgressor vocari ꝓmissionē quā fecit: ꝛ dicendū est ꝙ sic. Ideo ad hanc vocem excludendā hec decre. ꝯcludit ꝛ consulit vt ꝯ̄hat. dicit tñ Inno. ꝙ hoc consilium est temptandū q̄n non est paratus ad ingressum: vt q: vult recolligere fructus ꝛ ordinare sua facta anteq̄ intret: Sed si statim foret paratus intraret: q: in talibus periculosa est dilatatio. ꝛ forte posset retrahi ex ꝯtctu ꝓp ꝓuitatem copule exigende. dicens ꝙ tunc non est consulendū ꝓut hic dicit tex. Sed ꝙ statim intraret ex quo pōt vterq̄ q̄n statim non est parus: melius esset ꝙ se cōseruaret in odorē bonorꝫ fame: q: nō solū a malo: sed ab eo qḋ h̄z figurā mali abstinendū est. de vi. ꝛ ho. cle. cū ab oi. ¶ Nō ob. all. Et prio ꝙ dr̄ qḋ in ꝯcursu ꝯ̄hendi: ꝛ nō melius est ꝙ nō ꝯ̄hat verū q̄n hoc nō ꝓmisit: sed si ꝓmisit melius est ꝙ tūc ipleat ꝓmissū maxie q̄n vtrūq̄ pōt seruare. ¶ Ad scḋm de fragilitate exigēdi illa tollit: q: nō ꝯsulit hec decre. ꝙ eā ducat ad domū: sed ꝙ ꝯ̄hat. ¶ Tertia rō sublata est: q: saltē quo ad vulgi opi. notaret de fractōe ꝓmissionis. ¶ Quarta rō nō ob. ex quo posset iplere vtrūq̄: ꝛ iplere intendit: nec obmittere melius deliberatū. ¶ Quinta rō nō ob. q: id ꝓcederet q̄n eligeret mr̄imoniū exclusa religiōe ꝙ hic cessat. ¶ Nō ob. ꝙ hoc iplere sit inane: q̄si nō sit mr̄imoniū: ex quo excludit ex mente bonū sobolis. vt. j. de ꝯd. ap. c. fi. Q: sola volūtas virginitatis nō ipedit mr̄imoniū: dūmō nō deducit i pctm. xxvij. q. ij. Beata maria. Et hoc teneas. ¶ Nō ob. ꝙ cōtractus sit deceptorius. q: dolus ē bonus ex quo fit in finē boni: hec faciunt ad qōnē de clerico in minoribus. q añq̄ missaꝫ cantaret. iurauit se facere militē. Tādē prochialem ecclīam adeptus se fecit militē: ꝛ postea missaꝫ celebrauit: an peccauerit videt ꝙ nō: q: iplenit iuramentuꝫ. Vt hic in ꝯ̄. Quia militia clericalis ꝛ laicalis repugnātia sunt. li. di. Qui in aliquo. xxij. q. iiij. c. Inn. ꝓ. fi. ꝺ cle. cōiu. diuersis fallacijs. Concludit hunc clericum peccasse: quia talem defectum tacuit in promotōe. de cor. vi. c. exposuisti. Et ex hoc solo peccauit: ex eo quod se militem fecerit implendo suū iuramentum. Ant. de but.

r **Equisiuit.** Qui iurat ꝯtrahere cuꝫ aliqua ad ꝯtrahēdū dꝫ moneri potius ꝙ̄ compelli.h.d. Cōis diuisio Scđa ibi. Ad qđ. ¶ No. primo ꝙ in matrimonio ꝯsensus ñ exigit̄ simplr̄:sꝫ exigit̄ liber ꝯsensus. ¶ No. scđo ꝙ ēt ꝓp sponsalia inuita non est ꝑcise cōpellendus qs ad matrimoniū ꝯtrahendū:sꝫ monendus sit. ¶ No. casum in quo ecclesia permittit pc̄tm̄:⁊ hoc vt peius euitet. ¶ No. tertio ꝙ nuptie inuite difficiles ⁊ malos exitus solēt hr̄e. Obuiat decr. viiī. Nā videt̄ ꝙ cōpellēdus sit ꝯtrahere: imo q: alr̄ faciēdū est in euidenti pc̄to:ergo ab ecclesia ꝯstringi dꝫ. Ad hoc.s̄.e.c.ex lr̄is. Nec ob.rō decre.q: ꝑ hoc nō tolleret̄ libertas matrimonij. Qn̄qꝫ.n.matrimoniū necessitat̄ ab aliquo ꝓncipio extrinseco a ꝯtrahētibus:⁊ talis actus bene dr̄ voluntarius:⁊ hoc hic non est. Qn̄qꝫ causat̄ ab aliquo ꝓncipio intrinseco in ꝯtrahentibus ex quo necessitat̄ matrimoniū ⁊ per hoc non dr̄ matrimonium voluntariū: alias nihil eēt voluntariū vbi supponeret̄ oblō qđ est falsum. Sꝫ hic ꝓcessit actus volūtarius pt̄ū.s.ipse ꝯsensus sponsaliorū:sicut videmus qđ nō dr̄ quis inuite ordinatus:qn̄ ali suscepit bn̄ficiū lx.di. Innouamus. de eta.⁊ qli.c.i.⁊.c.queris. Itē nō dr̄ qs inuitus q ꝓp volūtariā ꝓmissionē coget̄ ad satisfactōz.xii.q.ij. Quicūqꝫ. ¶ Itē nō dr̄ inuitus ꝯtrahere matrimoniū: q ꝓp delictū ꝓcedens ad hoc arctat̄.de eo q dux. in ma.c.i. Glo. dicit hoc fatendū ꝙ ⁊ cōpellenda est. Et exponit textus destruendo lr̄am potius monēda est ꝙ̄ cogenda: ꝓp iuramētū suū. allegat iura de simili exponere. Tene ꝙ cōpellendi sunt iurātes ꝯtrahere nisi subsit rōnabilis cā. Que āt dicat̄ rōnabilis cā:hoc relinquit̄ arbitrio iudicis. ¶ Quid.n. si vir adeo ꝑsequat̄ mulierē:vel mulier virū: ꝙ ꝓbabilr̄ timet̄ inde seq homicidiū vel guerra. Si ꝯtrahere cōpellat̄ certe ecclia restringit censurā in hoc casu:alioquin nō esset medicinalis sed mortalis:nec ad correctōz ꝓferret̄: sed ad destructōz. Contra apl̄m.ij.ad Corint.x.c. Et est casus in quo existēs in pc̄to mortali:non cogit̄ ꝓcise ad pniam. Ad hoc.c. Veniens.J. Qui clerici vl̄ vo. Si iudex talia nō ꝑpendet causa sue destringuit monitōe ꝓcedēte. Et sic ꝯcordant̄ opi. Fin bonum iudicis arbitriū.s̄.de transac.c.fi. Ant. de bu.

c **Um in apostolica.** Si primū matrimoniū est nullū: valet scđm:alias legitime ꝯtctū:ꝙ̄uis super prio nō fuerit iudiciuꝫ ecclesie expectatū.h.d. Sunt due ptes. In prima narrat cōsultatio. In fa rn̄sio fa.ibi. Vex. ¶ No. prio ꝙ in cā matrimonij. vbi agit̄ de ꝯtctu dissoluēdo: testes sunt publicandi. ¶ No. scđo ꝙ subreptio cāe impellentis ad matrimoniū ⁊ eius falsitas non viciat matrimoniuꝫ. ¶ No. tertio ꝙ scđm matrimoniū post primū:nullū nō cassatū. valet ēt dato ꝙ aliqs ꝓcedat possessiōis respectu primi matrimonij: sꝫ secus in electōe.s̄.de elec.auditꝫ. ¶ No. q̄rto ꝙ lite penden̄. super prio matrimonio:non viciat ꝯtctū scđm: ⁊ sic hēs casum in quo lite penden̄. nō irritat factū lite pendēte: ꝯ regulā ti. vt lite pēden̄. Et est cā: q: ꝯtcto matrimonio: vinculū ipuimit̄ auctate dei:ꝙ est irreuocabile. ¶ Ex quo hēs regulā: ꝙ attemptata lite pendente:q̄ transeunt ad limites vinculi irreuocabilis:sunt irreuocabilia. vide gl. de appel. non solū.li.vj. ad hoc.s̄.c. Veniens. ¶ No. q̄nto penā ꝯtctus matrimonij ꝯtra ecclesie interdictū:vel lite penden̄. q: pnia de transgressiōe est iponenda ⁊ effectus matrimonij ad tp̄s suspēdit̄. ¶ Hic agit̄ de validitate scđi matrimonij pēdente lite super primo ⁊ de pena ꝯtrahentiū. Videamus primo de pena. scđo de validitate erga primū. Videt̄ ꝙ mulier in ignorātia nō excusetur a pena:q: verbis illius credere ñ debuit absqꝫ lr̄is Judicū.viij.q.v.c.fi.⁊.de man.prin.l.vna.dic ꝙ mulier excusatur:q: oēs ita credebant ⁊ sufficit ad excusatōz adulterij ꝙ non fiat dolo ff.de adult.l.pe. vel hic agit̄ de validitate matrimonij in qua nō attendit̄ culpa. ꝓ hoc non viciat̄ scđm matrimoniū:ex q̄ supponit̄ inualiditas primi. ¶ Scđo ꝯ penā ob.q: non videt̄ huic aliqua pnia iniungi debere: q: nullus fuit delictū ꝯ matrimoniū: qđ nullū erat. So. non punit̄ ꝓp ꝯtēptū matrimonij:sed ꝓp ꝯtēptū iudicij ⁊ ecclesie:q: lite pēdente ꝯtx̄it.J.de ma.ꝯc.ꝯ iterdic.ec.c.i.⁊.ij. ¶ Tertio ergo penā obuiat.ꝙ mulier non dꝫ puniri:q: nō fuit in culpa: ex quo ignorauit. So. dic lꝫ ignorauit a ꝓncipio:sciuit ēt post facto ꝑseuerādo. vl̄ dic ꝙ vir punit̄ in exigēdo nō in reddēdo si ab ipsa exigat̄.de sen.ex. Inqsitioni. Alias si sciuisset puniret̄. ¶ Venio ad scđm.s.ad validitatē scđi:pendente lite sup prio nullo obuiat ꝙ dato ēt ꝙ mulier sciens ꝯtxissꝫ ex quo dat̄ nullitas primi debuerit valere scđm. Contrariū sentit lr̄a a ꝯtrio sensu. Nā qđ nullū est ꝙ non prestat alteri impedimentum. de iure pa.c. ꝙ autē. Et regula sufficit ꝙ non prestat. de reg. iu. li. vj. cū suis ꝯcordātijs. Dic ꝙ ꝯtuꝫ est verū:siue sciuerit:siue ignorauerit:nō est vis:quo ad validitatē scđi. Nō ob.c. ad audientiā.s̄.eo. de biga. nup. q: in.c.ad audientiā aliquo respectu erat aliqđ: ⁊ cā ipediens erat aliqua.s.publica honestas creata ex sponsalibus validis:quo ad pricipia nālia.ó big.c.nup. Loquit̄ qn̄ ad creādū ipedimentū non attendit̄ veritas vinculi: sed sola intentio cū opere. ¶ Concludit ergo gl. ꝙ qn̄qꝫ nullo subsistēte primo matrimonio ꝯtxit̄ ignorāter ꝑ mulierē ⁊ tꝫ matrimoniū:vt hic. Qn̄qꝫ mulier scit dependentiā litis primi nulli ⁊ idē:sed vtriqꝫ punit̄. Hoc dicit Goff. ꝓcedere ñ pēden̄. lite cū prima: ꝯtxat cū scđa:⁊ separet̄ a pria: q: postea declarato ꝙ primū matrimoniū non tenuit:cogit̄ redire ad scđm. Qn̄qꝫ subsistente prio mulier ꝯtxit ignorāter ⁊ viuente prima:non valet matrimoniū ea mortua:ex quo fuit ignorans:⁊ vir cōpellit̄ eā suscipere ꝓp dolū suū. de eo qui dux. in ma.c.i. Et inducit ēt matrimoniū eo ꝙ sciēter inter se cohabitāt: sciendo mortē primi ꝯiugis. de eo qui dux. in ma. ꝙ̄ pol. ꝑ adul.c. Veniens. ⁊.c. significauit. Qn̄qꝫ subsistente primo matrimonio ꝯtxit scienter cū eo:⁊ non pōt esse eius vxor post mortē prioris. de eo qui dux. in ma. ex lr̄aruꝫ. ⁊.c. cum hr̄t. ¶ Primo casu qn̄ ꝯtxūt scienter lite sup prio fatent̄ doc. Qn̄qꝫ credebāt ꝯtrahentes primū matrimoniū tenere: scđꝫ nō tꝫ nisi ex nouo ꝯsensu post sn̄iaꝫ:lꝫ in ꝯtriuꝫ facit. ꝙ not. Jo. xxxiij.q.i.⁊.ij. in summa. Vbi dicit ꝙ lꝫ mulier credit virū viuere:⁊ est mortuus: valet matrimoniū. Sed credo ꝙ Jo. non bene dicat non enim video ꝙ ꝯsentiat in matrimoniū:ex quo credit illū viuere:est tn̄ verū lꝫ matrimoniū nō teneat ꝙ coget̄ cū illo ꝯtrahere:per decre.ꝓmā.J. Qui duxit in ma. Itē ꝓcedit gl. ñ credendo ꝙ primū valeat: ꝯtrahentes errēt in iure credendo: ꝙ sic valeant bina cōnubia. ¶ Secundo ob. ꝙ matrimoniū scđm post primū non cassatū non dꝫ valere:sicut dicimus. de elec. auditꝫ. So. ꝯ. ꝓcedit in electiōe cuius vinculū roborat̄ ex ꝯfirmatiōe canonica: circa quā pōt statuere papa ꝙ placet. xiij.q.i. ecclesias. de elect. Innotuit. Et tale vinculū eo ꝙ ꝯtctū non est irreuocabile. Hic loquit̄ in vinculo matrimonij:cuius viculū subsistit dei auctate. Circa ꝙ̄ ad libitū non statuit papa dissoluēdo:ex quo tꝫ: vt pꝫ ex no. de ꝯces. ꝑben. ꝓposuit. de quo remittit Hosti. ad no. in fi. de spon. duoꝝ in summa.§. qui ⁊ qbus. de quo ēt insti. de iure natura.§. sed naturaliter. Hosti.

i **N presentia.** Vxor non certificata de morte mariti ꝯtrahere non pōt. ꝙ̄uis qd sit de marito q longo tp̄e absuit ignoret̄.h.d. Sūt due ptes. In prima narrat ꝯsultatio. In scđa rn̄sio. scđa ibi. Consultationi. ¶ No. primo ꝙ de iure canonico sola absentia cōiugis diuortiū fieri non pōt:nec matrimoniū dissoluere: ēt si cū absentia ꝯiugat̄ incertitudo vite viri. Et sic in hoc corrigit̄.l.i.⁊ fi.ff.ó fpu. Que diuortiū ꝑmittebat ꝓp abñaꝫ qnquēnalē. ¶ No. ꝯo practicā ꝓbādi icertitudinē ó aliquo q: non sufficit simplr̄ asserere incertitudinē:sed ꝓbat̄ eo ꝙ appereat ꝙ diligēs sit facta inuestigatio:⁊ adhuc repertuꝫ non est de hoc. ꝙ no. gl. de elec. Innotuit. de crimine fal.c. Ad falsariorū. Et Inn. de eta.⁊ quali. Accepimus. Quod

no. de saltuarijs q puniunť: nisi maleficia deficient: qd ex
cusanť ex icertitudine delicti: quo hác incertitudiné ꝓbare
dēant. ná eo ꝙ solertē fecerūt idaginē: pꝫ de incertitudine
ñ ñ inenerūt. ¶ No. ꝙ ad ꝯcludēdā mortē alicui⁹ qñqꝫ
dr: ꝙ ē legitia ꝓbatio vt fiat inestigatio. Ista decre. docet
qñ inestigatio hoc ꝯcludit: qñqꝫ i fine inestigatōis reperiť
opi. ꝙ est mortuus: ꝛ tūc ꝓbaťꝛ qñqꝫ solū repiť ꝙ nihil ð
eo audiť: ꝛ nō ꝓbat. ¶ No. iii. ꝙ stāte vinculo ꝯiugali vel
ꝓbabili dubio: an stet ꝑ solo stimulo carnis alterius cóiu
gū: nō est dāda licētia cū altero ꝯhendi. ¶ No. iiij. ꝙ i ali
qb⁹ ē possibile dare possibilitatē ꝯtinētie. ¶ No. v. ꝙ mu
lier certificata de morte viri ꝑ nūciū: excusať si ꝯbat: ꝛ ñ ob
ecclesia est danda licētia ꝯhēdi. Et sic videť casus hic ꝙ so
li nūcio referēte de morte viri: credēdū ē: ꝛ est ab ecclesia vt
deť licētia ꝯhēdi. ¶ Primo ob. decre. l. vxores. ff. de diuor.
Ubi vltra qnqnēniū expectās pt ꝯhē. So. illa. l. est ēt p. l.
correcta. C. ð repu. auč. hodie. ¶ Quero qliť dꝫ cōstare ð
morte mariti: vt licitū sit mulieri ꝯbere: dic ꝙ aut agimus
de possibilitate ꝯhēdi qñtū ad effectū: vt mulier ꝯhens vel
ꝯiunx ꝯhens careat pctō: ꝛ tunc sufficit qcūqꝫ verisimilis
ꝑsumptio de morte viri: nec ex hoc ꝑsumiť dūꝫ tñ postea re
uerso viro: nec ex hoc puniť ad ipsūꝫ reuertatur: vel ea alr
certificata de vita est statim discedere dꝫ vbi ꝯxit: aut nō est
ad plenū certificata: sed sic ꝙ dubitet de vita: ꝛ tūc nō dꝫ re
cedere: sed debitū nō exigere: ex actu tñ dꝫ reddere. J. de se
cū. nup. c. dñs nr. Aliqꝫ agiť de ptāte dādi licētiā ab ec
clesia vt ꝯbat. Et hec decr. dič ꝙ si ecclesia pt certificari per
nūciū ꝙ licētia est dāda. Et ex hoc hēt vnū modū ꝓbādi.
credo ꝙ hoc sit satis possibile ꝑꝑ icertitudiné: qꝛ hoc alr ð
facile nō ē ꝓbabile: tñ puto ꝙ multū hic hꝫ iudex aduerte
re ad qlitatē nūcij qlis sit: ꝛ ad circūstātias qs ꝟisimiles al
le. ð mōte: ꝛ his ꝛ alijs ꝯsideratī arbitrio iudicātī relquo.
Scd̄o credo ꝙ sic pficiet si ꝓbari dꝫ mors ſꝫ qð exigit au
ctor ꝛ lex: vt si mortuus est maritus: vl dr mortuus i bello.
Accedat ad ducē belli ꝑ se vel aliū: ꝛ aliq cōmilitōes i bel
lo iurāt ð morte mariti: lꝫ doc. canoniste ꝛ hñ hāc solēnita
tē dicāt nō necīaꝫ de iure can. qð fateor: qꝛ ꝛ alr ꝓbari pōt:
vt ex ꝑcedētibus ꝛ seqntibus pꝫ. Tertius modus ꝓbādi ſꝫ
pbi. si ꝑꝑ ꝙ nauis in q maritus erat est passa ruinā: tūc ꝯhe
re pt: ꝛ ei ēt ab ecclia dāda ē licētia. Alios modos ꝓbādi
dat gl. vt lit. nō ꝯt. qñ. §. si vero. In verbo ꝑsumať: qñ. s. cō
stat ꝑ famā ꝙ ē mortuus: ꝯñ tñ credo ꝙ hoc sufficeret vt ab
ecclia dareť licētia nisi cū ea saltē hēt vnū testē. vt hic: ſꝫ ex
cusareť mulier in ꝯhēdo a pctō: vel nisi qñ alr difficilis eēt
ꝓbatio vel lōgissimo tpe stetit absens: qꝛ tūc in talibus pro
bat fama. No. de ð. sig. veniēs. Uel erat senex ꝛ diu est ex
pectatus. Credo ꝙ in hoc vt ꝯcludať mors ꝙ saltim dēat
expectari etas cētū ānoꝝ: ꝛ tūc ꝓbať plene mors: qꝛ lꝫ qs ꝑ
sumať viuere ꝑ cētū ānos: nō tñ ꝑsumiť nō excedere etatē
cētū ānoꝝ: sed satis credo ꝙ ꝓbať ꝑsumptiue: ꝛ hꝫ Cy. in
l. si qdē C. so. ma. ꝛ bart. i. l. ij. §. si dubiteť ff. quēadmo. test.
api. Quart⁹ mod⁹ ꝓbādi ꝙ marit⁹ fuit i acie: ꝛ ibi mōtu⁹
ē ꝛ ibi ꝯcludit gl. ꝙ p istas ꝑsūptas violētias satī certū ē ð
morte viri. ꝛ ꝙ ista una ꝓcedāt isto modo. s. ꝑ famā: ꝛ cōēꝫ
opi. fateť Cy. qñ alr nō pōt ꝓbari: ꝛ mortuus est īter milia
hoīūꝫ: qꝛ tūc dꝫ ꝓbari ꝑ ꝯiecturā. ff. de re. mil. l. nō oēs. §. a
barbaris. ꝛ in ꝑ dič ꝙ sufficit ꝙ conmilitōes referāt ꝙ fuit
in acie piculosa: in q multi mortui sunt: qꝛ talia ꝯiecturis dꝫ
ꝓbari: ꝛ ita dič Cy. in auč. hodie. C. de rep. ꝛ. d. l. ij. §. si du
biteť ff. quēadmodū test. api. Quia hec mā ꝓbatōis mor
tis difficilis est: ꝛ multiplr in iudicijs agiť de morte ꝓbāda
scdm̄ dn̄m Bar. in. l. ij. §. si dubiteť ff. quēadmodū test.
api. Aduertendum ē ꝙ ꝓbatio ꝙ qs sit mortuus: ē qd pri
uatiuū ꝛ negatiuū: cuius ꝓbatio difficilis ē. de elec. bone.
in hac ḡ mā attēdēda est qñtitas ꝑiudicij. ꝛ sm alterā ꝛ alte
rā qñtitatē exigiť altera ꝛ altera certitudo ꝛ mōtis ꝓbatō.
Aliqꝫ agiť de his q sunt maximi ꝑiudicij: vt qñ qs accusa
tur de homicidio: ꝛ dꝫ ꝓbari mors vere. ff. ad. l. aql. l. vidē

dū. ꝛ ꝓbabiť si testes dicūt ꝙ viderūt eū mortuū vl ꝙ tetige
rūt eū frigidū vel eū nō hr̄e pulsūꝫ: vel si dicāt vidi eū hr̄e si
gna mortis: eū nō hēanť vocabula magna expssa ad mortē
ꝯcludēdā. idē si dicūt vidi eū sepeliri. ff. de reli. ꝛ ꝑsum. fune.
l. ij. vl vidi eū exanimari. l. ita vulnerat⁹ in ꝑn. ff. ad. l. aqli.
Uel vidi eū decapitari q ꝛ necessitate mortē ꝯcludūt: qdā
q nō sunt tāti ꝑiudicij: ſꝫ magni vt fame vel status alicuius
vt exigiť ꝓbatio. de q dixi. ð. i ꝑn. ¶ Aduertendū tñ hic ꝙ
qñqꝫ est mors de ꝑñti vel loco ꝓxio: ita ꝙ pt de facili hēri
ꝓbatio ꝑ testes ꝛ credo: qꝛ tūc nō sufficeret ꝓbatio ꝑ famā
sed exigiť ꝙ ꝓbeť plene: ita ꝙ ecclesia sit certa vt det licētiā
ad ꝯhēdū. Agiť. n. quodāmō: vt dicit Bar. de ꝑiudicio fa
me. Magnū. n. ē mulieri nubenti ꝑiudiciū: ꝛ ēt viri si mu
lier sua nubat: eo viuo. Et vidi hoīeꝫ eū casus de facto cō
tingit: ꝙ in casuꝫ desperatōis deuenit. Ubi aūt ꝓbatio est de
morte lōginqua vl est de lōginquo: ita ꝙ clare nō pñt hēri
ꝓbationes satis credo ꝙ ꝓcedāt ꝓbatōes. de qbus dixi. ð.
in ꝑn. s. famet ꝛ aliorū. Ná fama ꝓbat in lōginqs: ꝛ vbi de
facili alia hēri nō pōt. vt no. Inn. de ð. sig. veniēs ꝛ. posui. ð.
de testi. veniens. ad h de ꝓba. l. arbiter. ff. de aqua plu. ar. l.
in summa. §. apud. ꝛ i auč. vt liceat mři ꝛ aue. §. ꝙ āt. fač qð
no. de ð. sig. c. qd ꝑ nouale. Quedā sunt ꝑsonale. Quedaꝫ
sunt simplr magni ꝑiudicij: sed nō tāti: vt qꝛ agiť de aliquo
cōmodo pecuniario: de q qcqd fiat pt reponi i pristinū statū
ꝛ tūc adhuc sufficit finalis ꝓbatio: ꝑ publicā famā: ꝛ alas ꝓ
batōes: vt qꝛ ꝯsanguinei sui fecerūt luctū: ꝛ eum ꝓ mortuo
hñt. l. fi. ff. de her. inst. ff. de acq. her. l. ꝛ si de sua. dicit ēt ꝙ sa
tis putat ꝙ pt fieri discussio ad ꝓbādū mortē: sicut fit. ꝛ in
alijs vbi negatiuū ꝛ ꝑuatiuū ꝓbādū ē. l. ad mag. §. ne pos
sim. ff. de re. coꝝ. C. de pigno. auč. Hoc si debitor. ꝛ. l. iij. de
his q i fraudē creditorū. Ná poterit peti a iudice vt mittat
nūcioe: ꝛ diligenter inqrāt: an ille viuat: an sit mortuus. ad
h. ff. de ð. bo. l. h iure ꝛ. l. cū qdā. §. fi. ꝛ. l. seq. ff. ð le. ij. Et
credo ꝙ ad finē de q agiť hec saltē exigať: ꝙ hec idagatio
fiat in locis vbi dr mortuus vel ꝓpinquus. Et aduerte qꝛ
nō sufficit ꝙ nūcius nihil inueniat: sed dꝫ īuenire ꝙ saltē hꝫ
ꝓ mortuo in illis locis: alias si referat ꝙ nihil audiuit ð eo
nō ꝓbāt: vt vult hec gl. fi. ꝛ tex. Et sic ēt pt itelligi hec decr.
vt loquať de tali certificatōe ꝑ nūciū trāsmissūꝫ ex offō cu
rie vel ꝑ ipsaꝫ mulierē. Quedā sunt modici ꝑiudicij ꝛ suffi
cit ꝓbatio ꝑ vnū testē vel aliā leuē ꝑsumptōꝫ. vt. d. l. ij. §. ſꝫ
si dubiteť: vt i aptura testamēti. ¶ Sꝫ vbi dixi mulierē ex
cusari si leui ꝑsumptōe certificata contrahat: quero an tale
mřimoniū dēat publicari ꝑ ecclīaꝫ. dicit hic ꝙ nō: qꝛ talis
publicatio posset inducere scādalū: sed sufficit publicatio
simplr scā apud epm. ð clan. despō. c. ij. Qui pniaꝫ iniūgit
ꝛ carnale cōmerciū suspēdit ad ips cū vterqꝫ repiať in cul
pa. Sꝫ qd si mulier q ducta ꝑsumptōe mortī viri: ꝛ ea alle
gat nūc vult ꝓbare eū viuere. dic ꝙ ñ audieť: nisi prius ꝑn
cipalr appeat alle. xxxiij. q. ij. Cū ꝑ bellicā: qð putat falsūꝫ
Jo. an. Quid. n. si vir nūqꝫ vellet venire: ꝛ lꝫ ille canō ꝛ se
qns dicat ꝙ dēat redire ad virū reuersum: non ꝑ h seqtť:
qñ eo nō reuerso ꝓbari possit ipedimētū mřimonij: ad hoc
finis huius glo. Ant. de bu.

i

Nter opera.

Licitū ꝛ piū op⁹ ē ꝯhere cū meretrice h. d. Primo pōit cām statuti. Scd̄o statutū. §. a ibi. statuimus. ¶ No. i. ꝙ delictū meretricio nō inhabilitat qñtū ad sacramētū mřimonij. ¶ No. ij. ꝙ opus caritatis est errātes ab errore reuocare: ꝛ cū meretri ce ꝯhē. ¶ No. iij. ꝙ ꝑcedēs diuisio corporis in plures nō ipedit mřimoniū postea cū viro ꝯctū. ¶ No. iiij. opus ca ritatī ꝓficit ad remissionē pctoꝝ. Obuiat dec. canō. xxxij. q. i. c. sicut crudelis. Sol. meretricē q desijt meretricari: pōt qs licite tenere ꝛ cū ea ꝯhere. Sed cū ea q desinere nō intē dit: ñ vt i ꝯrio. ꝛ ita soluit gratian⁹. c. q. c. nō est culpādus. §. fi. Scd̄o qꝛ hic dr: ꝙ iter opa caritatī ꝛc. An h sit genus elemosyne. dič gl. ꝙ sic. Et ē vna spēs inter tres elemosyne.

afic.xlv.di. Tria sunt. dic ergo ꝙ primũ genus ẽ elemosyne corporalis. vt panẽ egẽti dare: et ꝙ poteris. Scḋa spẽs ẽ spũalis: vt dimittere ei a q̃ lesus fueris. Tertia delinquẽtes corrigere et in viam veritatis reducere.

D id quod. Matrimoniũ per vim ꝯtũ sequẽti cohabitatõe spõtanea ꝯualescit. h.d. Et sũt due ptes. In pria narrat fcm̃. In ƀa rñsum. Scḋa ibi. Mandamus. ¶ No. i. ꝙ vitricus p pũga ꝯhit mrimoniũ ea tñ ꝯsentiẽte: sic intelligas et forte ꝙ sufficiet tacit᷒. de q̃ dic. vt de spõ. ipub. c. i. li. vi. ¶ No. ii. ꝙ mrimoniũ per metũ ꝯtũ sola cohabitatõe ꝯualidat: et sic volũtaria cohabitatio supueniẽs: sola purgat vnũ met᷒: et ꝯfirmat mrimoniũ: maxĩe q̃n ẽ nõ modici tpis. ¶ No. iii. ꝙ sola cohabitatõe vsq̃ ad tps maioris etatis validaƒ mrimoniũ ꝯtũ tpe inhabilis etatis: et sic cohabitatio q̃nq̃ firmat mrimoniũ ꝯ duplex viciũ ꝯ viciũ. s. etatis et ꝯ viciũ metus. Et sic qḋ ab initio est nullũ: lz solo tractu tpis nõ firmeƒ. Cõfirmaƒ tñ si supueniat aliud factũ ꝙ assumaƒ a iure vt eã ꝯfirmans. Et sic no. ꝙ spõsalia nulla ẽt ex defectu libertatis ꝯsensus: sola annali cohabitatõe trãseũt i mrimoniũ psũptũ. Et hẽs vnũ modũ iducẽdi mrimoniũ psũptũ: aliter q̃ p copulã. ¶ No. iiii. ꝙ spõtanea cohabitatio nõ solũ iducit psũptõz in iure p mrimonio si itercedat post metũ: imo psũptõz iuris et de iure ꝯ q̃ nõ admittiƒ pbatio icõtrariũ. ¶ No. v. practicã libelli: et fnie inter illegitime disiũctos vt iugaiƒ q: dz petere vt cõpellaƒ ad ipsum reuerti: et maritali affectiõe tractare. ¶ No. vi. ꝙ mrimoniũ ẽt copula ṽa vl psũptiua cõsumptũ: potest dissolui vtriusq̃ coniugũ religionis ingressu. ¶ Nota septio ꝙ trãsiẽs ad aliena vota mrimonio durante cũ alio cogiƒ ad penitẽtiã p ecclesiã. ¶ Nota etiã ꝙ ecclesia ex officio suo non debet reconciliare etiam nullo agẽte mrimonio mrimonialiƒ ꝯiũctos q̃ rãcore vel odio a cohabitatione auctoritate propria recesserũt. Et vid ꝙ nõ. de iureiur. Tua nos. et c. ad nostrã. ¶ Obuiãt duo dec. Primũ in eo ꝙ dicit maritali. et c. Quia hoc incõgruum est vxori. dic ꝙ maritali: quo ad maritũ coniugali: quo ad mulierẽ vel vxorali: et valent talia ad libellos. ¶ Secõdo ob. quia quod nullũ est tractu tẽporis nõ validaƒ. vt in rgula. So. non firmaƒ ut᷑ .li. vi. ꝙ solo tractu tẽporis non validaƒ ex supueniẽte eã ꝯfirmante: lz q̃ sunt eã cõfirmans. Hic Inno. videbaƒ exigere copulã: sed hoc nõ placet Hosti. ꝙ exigaƒ: licet sufficiat si interueniat ut ipse dicit. J. c. Joqui. Naz hic ponderat solã morã. glo. hic exigit solã cohabitationẽ q̃ ꝯfirmauit mrimoniũ cõtra duo vicia. Primo cõtra impedimẽtũ metus. Scḋo cõtra viciũ etatis. Et aduerte quicq̃d sentiat glo. prima: non exigiƒ ꝙ tẽpore ꝯtractus fuerit talis etatis ꝙ malicia suppleat etatẽ: quia non expectaƒ alius actus. Sed dic ꝙ in quacũq̃ etate cõtracta sit cohabitatio usq̃ ad maiorẽ etatẽ conualidat: et hoc sẽtit, et melius glo. ii. ¶ Aduerte tamẽ ꝙ quo ad hoc vt cohabitatio talia inducat: debet esse spontanea: Nam si esset meticulosa non sufficeret: quia metus non purgaƒ instante eodẽ metu: sint ergo cauti pbantes ꝙ concludant eã uoluntarie cohabitasse: alias ex quo metu traducta est: si nõ pateret aliter satis psumereƒ ipsã ex pcedẽti metu cohabitasse meticulose: nisi aliq̃d extrinsecus pbareƒ: p qḋ appareret ipsã non cohabitasse meticulose: nisi longa fuisset cohabitatio: quia per hanc decret. satis ex hoc crederet ꝙ habuerit oportunitatẽ aufugiendi. Tantum tẽpus ꝙ arbitrio iudicãtis reli quo. ubi autẽ apparet et de volũtate cohabitantis nõ exigiƒ tãta mora: imo momẽti cohabitatio postq̃ habuerit oportunitatẽ fugiẽdi iducet mrimoniũ: sic itelligo doc. hic. Lz Hosti. dicat arbitrariũ. Et dicit gl. ꝙ data tali cõfirmatõe ex psũptiõe cohabitatõis surgit tãta psũptio ꝙ ñ admittiƒ pbatio icõtrariũ. Et põit ṽsus i fi. Aliaƒ clara: vide p te.

Jcut ex litteris. Prima sponsalia de futuro ẽt iurata soluunƒ p ƀa spõsalia de pñti. lz si p ƀa sponsalia de futuro. h. d. Cõis diuisio. ƀa ibi. postulat ioni. Tertia ibi. Intreos. secũda ibi ꝙ forte. Tertia ibi. ꝙ si de. ¶ Nota primo ꝙ dioc. dƒ prochia nõ quilibet de dioc. ẽ parrochianus quo ad ep̃m: põt ergo eps pricipaliter exercere curam in quẽlibet dioc. q: q̃libet est eius prochianus: et dare ecclesiastica sacramenta. vt patet de off. archip. l. c. i. ¶ Nota scḋo ꝙ per hec verba, pmitto me ducturũ: ꝯhuntur sponsalia. s. e. ex pte. Nota hic dictans instrm̃ in sponsalibus: et articulans ad pbanda sponsalia. ¶ Nota tertio ꝙ pr põt ꝯhere sponsalia p filia. Et nota ꝙ per hec verba pmitto tibi tradere in vxorẽ ꝯhunƒ sponsalia. ¶ Nota quarto ꝙ sup ꝯtu mrimonij pñt testificari ꝯsanguinei et facere pñt. p et ꝯ. s. de test. super. eo. qui ma. accu. pos. c. vt detur nobis. ¶ Nota q̃nto ꝙ matrimoniũ de pñti soluit pcedentia sponsalia de futuro: et sic tanq̃ maius vinculum absorbet substãtiã primi vinculi. In ponƒ tñ pnia de fide mentita ꝯhenti cum alia venienti ꝯ primũ iuramentuz. Et no. hic casum apertũ ꝙ actus spũalis gestus ꝯ iuramentũ: validus ẽ ꝯ theoricã Inn. de pben. dilecto. ¶ Nota sexto ꝙ vbi dies apponiƒ in ꝯtu ad limitãdũ in eã oblĩonis tpe liberat ab oblĩone ipso iure. Ita ꝙ quis non seruans qḋ primo pmisit non dƒ venire ꝯ pmissionẽ vel iuramentũ sic limitatũ: et sic limitans sponsalia ꝯhere ad tps: post tps non teneƒ. ¶ Nota septimo ꝙ vbi diuerso tpe emanant iuramenta ꝯria altero vinculo potentiori non supueniente stãdum est primo iuramento: q: scḋm illicitum est: et de secundo vt temerario pnia iniungenda est. Et sic videƒ ꝙ temerarie iurans peccet mortaliter. Nota casum in quo iudex actore non pbante non absoluit reum: imo assumit indagationẽ ex officio suo. s. in cã matrimoniali tangitur aie periculum ẽt publicatis attestationibus testes pducunƒ. Et est specialc in ea. s. de testi. series. Et per hoc sit expedita gl. fi. et hoc maxime q̃n facit iudex ex officio ẽt si esset renũciatũ et ꝯclusum: et ẽt sniatum. Ad hoc accedat quod no. de consang. et affini. c. i. de testi. cum clamor. Et hoc q: in talibus non obstat rigor vel simplicitas iuris in repellenda veritate cũ matrimonio diuino iure infundeƒ scḋm doc. Nota ꝙ vbi sponsalia de futuro non determinanƒ ẽt post longum tps inter pñtes oblĩo non soluiƒ si ẽt per aliũ steterit implere volens oblĩonem: non liberaƒ ex quo ad impletum agere põt. Et no. ꝙ iuramentũ factũ non capiẽtibus interesse agiƒ pcise ad fcm̃. ¶ Tria vƒ quatuor ob. decre. Primum q: hic pƒ pmittens factũ alienũ non põt obligari ꝯ id. ff. de ver. ob. ob. l. sciendũ. Dic ꝙ hoc nõ censeƒ in dubio pmitto factũ alienũ: sed ppriũ. s. se facturũ et curaturum. ¶ No. istam gl. que loquiƒ in dubio et sic puto ꝙ sicut in iudicialibus et ptorijs pp equitatem ptorias tales pmissiones in dubio talẽ recipiunt intellectũ: vt potius valeãt quã pereant: sicut in causis matrimonialibus: et in quacũq̃ alia iura canonica: lz locũ decre. Uel sic intelligaƒ pmissio p l. quotiens. ff. de ver. ob. ꝙ nota dixi. s. e. ex lris: Unde dicƒ gl. ꝙ si stat per puellã et non per pƒem: pƒ non dƒ periurus: dũmodo per eũ non stet. Scḋo ob. q: non videƒ ꝙ debeat expectare sponsus per. v. annos. C. de spon. l. ii. et dixi. s. eo. de illis. dic aut tps est limitatũ et post illud tps non teneƒ expectare. Aut non est tps limitatõis appositũ: et tũc si cã subest dz expectare ẽt longo tpe: aut non subest cã: et non teneƒ tãto tpe expectare. de hoc dixi in. d. c. de illis. dic vt ibi. l. dicƒ ꝙ pñs expectaƒ per duos ãnos: absens per tres. vt in. ll. hic alle. Decre. hoc pbat ꝙ in pñtẽ qui cõpelli põt ẽt lapsus. v. annorũ non exiuit oblĩonẽ aliquã ex quo nõ est de tpe determinata. Tertio ob. decre. q: oblĩo ad tps nõ exiuit quẽ ab oblĩone. imo fortificat oblĩonẽ. alle. de dolo et cõtu. c. cũ dilecti. et ff. de arbitrio. l. celsus. Ad hoc. ff. de loca. potuit. So. dicit gl. distingue materiã dies in mrimonio ꝯhendo non artat tps: imo extinguit oblĩonẽ: et in alijs pmissionibus fortificat: et causam assignat: q: tale nõ capit dilationẽ. vt lit.

non cōt. q̄st. §. i. Ista so. nihil releuat. io gl. assignat aliā rōnē in m̄rimonio: q̄ vbi apponit terminus in matrimonio si non exīmet ab obl'one nihil operet: sed si apponit tunc videt appositus ad extinguēdā obl'onē. vbi nō est terminus vltima mora nocet. Scd̄a so. gl. vbi p̄cedit obl'o pura et apponit terminus: tunc terminus nō extinguit obl'onē vt que dz tolli so. h̄ āt obl'o non est pura: hec sunt iruse: aduerte ad me. Qñqz tp̄s apponit in obl'one ad sollicitādū iplemētū ita q̄ finis termini est: et sollicitet id qd̄ iplēdū est: et lapsus termini nō liberat: imo magis obligat: q̄ in mora ɔstituit: et hic est ɔtrīu: q̄ iste terminus vt ordinatus in finē obl'onis nō dz opari oppositū: sed citius p̄ ēptionē. Qñqz terminus apponit a ɔhentibus ad finiendā vitā obl'onis: vt q̄ p̄mitto tibi. x. q̄ volo teneri vsqz ad pasca: et nō postea: et tp̄s extinguit tūc obl'onē saltē in effectu vt hic. Et de v. ob. l. cū ita. Qñqz ē dubiū an apponat tp̄s ad exterminādū obl'onem vel finiēdā vitā: an ad sollicitādū seu stimulādū iplemētū et tūc aut tp̄s apponit ab vno ɔhētiū respectu iplēdi ab altero tñ: et tūc vr̄ appositū ad sollicitādū iplemētū. Iō p° tp̄s non tollit obl'o: imo magis firmat. Qñqz tp̄s imponit ab vtroqz: respectu iplēdi ab vtroqz: et tūc videt tp̄s appositū ad extiguēdā vitā obl'onis iā lapso tp̄e: si p aliū stet hic extimit ab obl'one: q̄ ex quo ab alio nō cōplet ɔctus in die cōuētōis: alr̄ resilire pt̄ a ɔctu: q̄ ɔctus recipit ɔditionē quādā: p̄mitto et volo obligari: si tu ipleas tali die: si tu nō ipleas nō volo obligari: sicut tibi p̄mitterē cētū i pascate. si dares mihi librū i pascate: post pasca obligatus nō sum. Nā post pasca si nō das librū nō sum tibi obligatus: et h̄ est veritas. Uel qñqz addicit tp̄s ad solicitādū implemētū ɔct° iā p̄fecti: et nō soluit ɔctus lapsu tp̄is. Qñqz ad solicitādum p̄ncipiū noui ɔctus ex pte vtriusqz: et tūc lapsus terminus absoluit p̄mū ɔctū in finē ɔhendi ordinatū: q̄ eo q̄ labit tp̄s ɔhendi quilibet declaret se nolle ɔhere: et p̄ ɔsequens ab anteriori ɔctu in finē ɔctus ordinati discedere: qd̄ si stat p ea sum: quo minus tp̄e debito ɔhunt se ɔuēto. dicit doc. hic q̄ lz hic trāsiens ad alia vota nō peccaret: tñ post diē remanet obl'o. de quo de reg. iu. cū stat. li. vi. cā est: q̄ tunc nō deficit ɔditio tacita ɔct° cū nō stet p eū. ¶ Quero post spōsalia ɔxit de p̄nti cū alia. Scd̄a est religionē ingressa: an cōpellitur ɔhē cū p̄ria ex vi spōsaliorū. videt q̄ nō. de puer. ɔiu. ex pte. Et q̄ p̄mū vinculū est extinctū p ɔctū m̄rimoniū: igit nō reuiuiscat. l. q res. §. arrā. ff. de sol. de cōse. di. iiij. queris. Sed si solueret p̄p ɔsanguinitatē bene tenet redire ad p̄imā. Io. an. hāc q̄ōnē disputauit et pōit sup regula nō p̄stat. de reg. iur. li. vi. Ubi ponit veritatē: et ɔcludit idē. ¶ Quero si in p̄rimis spōsalibus nō interuenit iuramētū: sed sic in scd̄is q̄ p̄ualent. dic q̄ spōsalia p̄ria: q̄ scd̄a ēt cū iuramēto sunt illicita: et sic iuramētū nō est obligatoriū ɔ simplicē p̄missionē. ō. de iur. iu. q̄to et si. Et ibi dixi l. c. Ad audiētiā. e. ti. ɔ. d. Abbatē balneum. Qui volunt dicere ɔtrū

Um apud.

Mutus surdus et oēs q nō p̄hibētur: m̄rimoniū ɔhē p̄nt. h. d. In p̄ria decisum exordiū. In scd̄a ɔsultatio ibi. sane. In tertia r̄nsio ibi. Ad qd̄. Que tria facit. Primo pōit duas rōes. Scd̄o r̄ndit ibi. videt. Tertio soluit obstaculū ibi. cū qd̄. Et Io. an. refert q̄ istā decre. cōmētauit: q̄ p̄ria fuit quam docuit: repetit cū qua añ decēniū fuit collatus. ¶ No. i. q̄ edictū de m̄rimonio ɔhendo dicit p̄hibitoriū. s. casuū et p̄missoriū. Iō oēs regulariter p̄mittunt ɔhē q nō p̄hibent: et nō dr̄ edictū p̄hibitoriū: q̄si p̄hibitio dirigit ad casus certos. Et regula p̄mittit et dr̄ edictū p p̄ similitudinē: q̄ edicta solebant fieri a p̄toribus: sicut hodie fiunt banna: que loquebant paucissimis verbis p regulas negatiuas vl' affirmatiuas. Iō aliq solebant dicere edictū p̄hibitoriū q̄si regula erat negatiua: et edictū p̄missoriū. q̄si erat affirmatiua. aliq oppositū loquunt. Et sic loquit hec decre. hec discussio h̄r p legistas in. l. mut°. ff. de pcu. ¶ No. ij. q̄ q̄si disputat de habilitate p̄sone in quacūqz m̄ā alia vbi queris: an aliquid esse vel fieri possit: Restringas regulas iur. inuicē. Et si respectu regulāz: et casus ɔcludat sub regula b̄n qdē: si nō: tunc ɔcludas ad casum. ¶ No. iij. q̄ vbi lex vel statuti dispo nit p̄hibitiue: et aliquos p̄hibet oē nō p̄hibitū videt permissum: nisi rō aut m̄ā repugnet. ¶ No. iiij. q̄ sicut negatiua p̄bat ex descriptōe ad determinatū locum i ita et q̄nqz affirmatiua. Unde oē qd̄ in negatiua dispōne nō reperit p̄hibitū p̄mittit. ¶ No. v. q̄ m̄rimoniū solo substantiat cōsensu. excludit ergo verba qd̄ qdā restringunt ad loq nō valentē: quasi verba sint de substantia in valente loq. de hoc. s. eo. tit. vbi ponā qd̄ tenendū. excludit ēt solēnitates. de quibus. ō. e. c. i. et ɔsensum duorū de ɔiu. seruorū. c. i. et parentum. Licet ɔ videat s̄z leges. de quo. xxvij. q. ij. sufficit. Ubi p̄z q̄ sufficit ɔsensus solus illoz de q̄rū agit ɔiūctōe. ¶ No. vi. q̄ tñ operat ɔsensus naturali organo expressus: quātum sup nāli. Et no. q̄ signis et fact] ɔsensus exp̄mi pt̄. ¶ Primo ob. q̄ decre. de indubitabili eē videt ɔ id. ff. de ɔsti. l. i. Constat. n. mutū ɔsentire ergo ɔhere posse dubiū nō est: q̄ solus ɔsensus m̄rimoniū inducit. s. e. cū locū. Dic q̄ h̄ erat cā dubij: q̄ ad v̄ba certa forma videt data. s. e. si inter. Quā isti seruare posse nō videt. Itē q̄ verba ad ecclesiā certificandā vident de substantia. Sed rō decidendi est: q̄ solus ɔsensus m̄rimoniū p̄ficit: sed talia exigunt vt instrumentalia et seruilia ad exp̄imēdū ɔsensum: eo ergo habito nō est curādū de organo vel de mō exp̄imēdi: et p̄cipue in nō valentibus verbo ɔsensuz exp̄imere. ¶ Scd̄o ob. q̄ edictuz de m̄rimonio nō est p̄hibitoriū: imo p̄missoriū. Nā ois ɔhere pōt: nisi p̄hibeat. Dic q̄ p̄hibitoriū et p̄missoriū dupliciter intelligit q̄ declarāt. gl. et dixi notādo. ¶ Tertio ob. q̄ oē nō p̄missum p̄hibitū censet. de trāsl. p̄la. inter corporalia. So. si materia ē p̄hibitoria respectu regule tunc p̄cedit ɔ: alias qd̄ hic: q̄si est p̄hibitoriū casus. Uenio ad materiaz in qua p̄cedā. Primo videbimus de p̄sonis. Scd̄o de actibus. ¶ Ad p̄mū qdā est surdus tñ q tñ audit: an hz locū hec decre. dic q̄ sic. Et fortius. ff. de postu. l. i. §. p̄p casum. Quidam est surdus tñ: qui p̄rorsus nō audit: et ad hoc p̄cedit decret. Quidam est mutus similiter qui p̄rsus non loquitur et a procedit decret. Quidaz q tarde loquit: et idez Insti. qui. non est p̄missuz p̄ficere testa. §. Itē muti. Quidā est mutus et surdus simul et adhuc p̄cedit decre. lz talis nō possit testari. C. q testa. face. pos. l. distinctus: lz alij testari p̄nt. Quidā est mutus surdus et cecus simul. dic q̄ si iste per aliqua signa pōt ōndere ɔsensum ɔhere pōt: alias equipandus furioso vel aiali sensu et rōe carēti. ff. si q. pau. fe. di. l. i. dicit tutius ɔsulēdū papā. ar. de transla. c. i. ¶ Ad scd̄m erga actus videamus. Primo de sacramētis. Scd̄o quid de actib° indubitabilib°. ¶ Ad p̄mū. Et p̄mo qd̄ de sacramēto baptismi: an mut° ɔferre vel recipere possit. ¶ Scd̄o qd̄ de sacr̄o eucharistie. ¶ Tertio qd̄ de p̄nia. ¶ Quarto qd̄ de extrema vnctōe. ¶ Quinto qd̄ de sacramento ordinis. ¶ Ad p̄mū dic q̄ conferre possit surdus mut°: si q̄ i tali sacr̄o verba sint de substātia. de bapti. c. i. q. i. detrahe. Secus in mutastro. vñ dato q̄ exp̄imeretur signis: signa trinitatis: nō eēt baptismus. Recipi etiā baptismus pōt ab illo q vtroqz morbo laborat: ex quo per signa ipsius ɔsensus appet. Idē p oia i cōfirmatōe: vbi verbū et liquor crismatis necessaria sunt altero ex substātialib° deficiente: necessariū est vtrūqz suppleri. secus in solēnitatibus. De quo de sacra. nō ite. c. i. li. vi. In verbo non dicit. ¶ Ad scd̄m qd̄ de eucharastia. Dic q̄ a surdo confici pt̄: nō a muto: q̄ v̄ba sunt de substātia. de cele. mis. c. cū marthe: de conse. di. ij. Quia corpus. et c. panis. Recipi enim pōt p tales cū appent signa. De sent. exc. a nobis. dicit tñ Io. an. q̄ eucharistia confecta p aliū: pōt conferri per mutū: saltez in necessitate vt si ibi nō ē: nisi vnus sacerdos cui ob. Quia nullo iure cauet q̄ idē dz esse cōficiens et cōcedens et ɔ p̄z. xc. iij. di. diaconus et c. diaconi. Et q̄ verba que dicunt in

receptõe. s. dñe nõ sum dignus. ꝛc. Ad que ẽt informat tra
denanon sunt de subã: sed ex deuotõe dñr: ꝙ pꝫ: qꝛ nõ xp̃i:
sed centurionis verba fuerũt. Mathei. viij. post pncipiũ.
¶ Ad tertium de sacro pnie. dic ꝙ si lr̃atus esset: cõferre
posset: recipiendo in scriptis ꝯfessionez ꝛ pniam in scriptis
iungẽdo sic: ꝙ põt ẽt recipere si scribere possit. Nec ob. de
peni. dist. j. Q̃uẽ penitet. Ubi nõ põt qs p lr̃as vel nũcium
penitere pp ruborẽ. Ad qð no. de pe. ꝛ remi. oĩs. Quia hic
ex necessitate. Si ãt ꝯfessio nullo mõ põt ab illo hẽre. dicit
Ho. p illo orandũ recõciliationẽ: aut taliũ de quorũ ꝯtri-
tione apparet p euidentia signa: pmittunt canones. xxvj. q.
vj. c. Qui recedũt. ꝛ c. His qui. de sen. exc. a nobis. Cõstat
nãt ꝙ necessitas plus vrget in ꝯfidẽte: qꝛ nõ põt morbũ de
ponere quaz in ꝯfessione que põt obmitti ꝛ alius adiri. de
offi. Archi. i. c. fi. de peni. ꝛ remi. oĩs. ¶ Ad quartũ quid
de extrema vnctione. dic ꝙ dicat̃ mutis ꝛ surdis plerũqꝫ
Qui pp mortalẽ infirmitatẽ: nec audiunt nec loquunt̃: nec
intelligunt. Ad hoc de here. c. filij. li. vj. Surditas ẽt nõ im
pedit oratõe lꝫ obmutescentia sic. Hꝫ n. iuẽire vnctio ꝛ ora
tio quã dicere non põt mutus: pꝫ prima. q. vltima. xcv. di. c.
presbyteros. §. sed istud. de sacra vncti. c. vno. post pricipiũ
Infirmat̃ qs ex vobis. ¶ Ad qntũ de sacro ordinis ꝯ col
latione. dic ꝙ surdus põt: mutus nõ põt: pdicta rõne volẽte
ordinari: pꝫ ꝙ nõ. Leuitici. xxi. di. Ubi tales nõ enumeran
tur i repulsis. Itẽ qꝛ nec. l. cãonica pꝯhibꝫ. lv. di. p totũ. ꝯ. de
cor. vi. ꝛ de cle. egro. Tenet hoc si ordinatos. c. i. lv. di. Ubi
passa dãna mẽbrorũ pꝯhibet̃ ꝛ corpore viciat᷒. Ad hoc de
cre. vlti. Ubi dꝛ ꝙ dꝫ dari coadiutor obmutescẽti: ꝛ lex leui
tici nõ exprimit oĩa. Itẽ pꝯhibet oẽm hñtẽ maculã. Uenio
ad scðm ꝙ de illis actibus dubitabilibus: an possit esse te-
stis. dic ꝙ nõ in testamẽto. insti. de test. §. testes. In aliis ca
sibus sic. si est lr̃at᷒. Iurauit. n. ꝛ postea scribit testimoniũ.
Non ob. iij. q. ix. c. testes. Quia illud loquit̃ in absente qui
vult testificari p lr̃as ꝛ vide ꝙ no. in spec. de teste. §. nũc tra
ctãdũ. v. qd de muto. ¶ Scðo an possit testari. dic ꝙ olim
testari nõ poterat laborans in vtroqꝫ morbo vel altero: ni-
si impetraret a principe. ff. de testa. l. mutus. ff. vnde cogna.
l. Octaua ꝛ. l. Discretis. C. de testa. inf. codicis inductum
est. Nõ si laborat vtroqꝫ morbo nõ põt testari: sed hoc ve-
rum: nisi sit miles. ff. de testa. mili. l. inf militari. insti. e. ti. §.
quinimo. Fallit in eo q impetrat a principe: vt primo dixi: si
est surdus: tñ siue ab origine: siue a casu testari põt aut est
mutus tñ: ꝛ nouit scribere ꝛ põt scribere: nisi in casibus de
qbus. ꝯ. tales tñ morbi supuenientes ñ viciant testamẽtũ iaꝫ
factũ. Facit. xxxij. q. v. Si vxorẽ. In regula factũ legitime
de reg. iu. Institui ãt pñt. Insti. ꝯ here. isti. l. ꝛ q̃ dr̃a. §. fi.
De feudo ãt an i illo succedãt. dic vt i libro feudoꝝ epm ꝛ
Abbatẽ ꝛ. §. mutus. An ꝯstituere vel ꝯstitui possint pcur.
Dicit̃ ꝙ sic. ff. de pcu. l. mutus. Itẽ ẽt p eũ modũ q pcede
re posset est dari pcur. ꝛ forsitan ipsi dant̃: nõ ad agẽdũ: sed
administrandũ. An mutus possit stipulari. dic ꝙ nõ: ẽt da
to ꝙ sit talis qui ad motũ labiorũ intelligit̃: vt recitat Ioã.
an. se vnũ vidisse q erat famulus cuiusdã nobilis de Ubal
dinis: cuius arma portabat Io. an. ꝛ ego vidi quẽdã mutũ
pluria sic itelligẽtẽ: q fuit famulus olim archid. bononien.
qui postea fuit cardinalis: q erat de Caraphis de apulia de
neapolitana ciuitate: Et recitat Bar. aliuz vidisse de Ga-
brielis de eugubio: qui fuit patruus dñi Francisci: q prid̃ie
fuit hic in florentia capitaneus balie: vt ab eo audiui.

b Ilectus filius.

Furiosus matrimo
niũ ꝯhere non põt. h. d. Prima pars precise
factuz recitat. Scða causas iterserẽdo rñdet.
¶ No. i. patrẽ p filia posse mr̃imoniũ ꝯhere. ¶ No. ij.
ꝙ ad mr̃imoniũ ꝯhenduz exigit̃ ꝯsensus legitimus: ꝛ ex h
ꝯcludit̃ furiosus: qꝛ nõ hꝫ ꝯsensum legitimũ non posse ꝯhe
re. Et sic actus dependens a ꝯsensu non expedit furiosis.
Primo ob. decr. qꝛ videt̃ ꝙ aut hic erat furiosus tpe ꝯct᷒
ꝛ nõ est verisimile ꝙ pr̃ vel mulier cũ tali ꝯxit: aut nõ erat:
ꝛ si ꝯxit valet matrimoniũ. So. dic ꝙ nõ erat sane mentis:
sed erat in ꝯspectu vmbrate quietis. ẽt lꝫ vere ñ ẽet sane mẽtꝫ
Hic ergo aut ꝯxit tpe furoris: ꝛ nõ valet mr̃imoniũ: qꝛ de
ficit ꝯsensus: hinc est ꝙ alios actus regulatos a ꝯsensu nõ
pficit: aut erat sane mentis tpe ꝯctus: ꝛ añ nõ fuerat furio
sus. Postea supuenit furor: ꝛ adhuc planũ est: aut erat ha
bens dilucida interualla: ꝛ ꝯxit tpe furoris: lꝫ esset in ꝯspe
ctu vmbrate quietis: ꝛ adhuc non valet matrimoniũ. aut ꝯ
xit tpe īteruallj: quo erat sane mentis: ꝛ valet: nec tollit̃ sup
uenĩẽte furore. Q̃si ꝙ ꝯxit tpe furoris: ꝛ postea ꝯsentit in eũ
supueniente sana mente: ꝛ erat mr̃imoniũ: qꝛ valebat: nõ vt
extunc: quo ꝯctũ fuit mr̃imoniũ: qꝛ nõ fuit ꝯsensus: sed vt
exnunc supueniente nouo ꝯsensu qð nõ dicimus ꝙ si super
ueniat eã ꝯfirmans validat̃ actus nullus: hoc verũ est qñ su
puenit ꝯsensus valet ex illo tpe non vt retro. Et no. ꝙ act᷒
nullus ex ꝯsensu ratificat̃ supueniente consensu. hec vera si
mulier ꝯsensit: alias secus. Idẽ si cohabitent ex vi talis con
sensus. al's si mulier recessisset añ furorẽ: ratificaret̃ postea
supueniente ꝯsensu eo facto sane mentis. Si mulier dissen
tiat. Ita. i. de illis ꝛ. ij. ꝛ. c. duo pueri. Nec ob. ꝙ si duo cõsen
tiãt diuerso tpe est mr̃imoniũ: qꝛ illud est verũ: qñ alterius
durat consensus: ita ꝙ aliquo momento datur simul con-
sensus. p hãc decre. dicit Goff. arguẽdo de mr̃imonio car-
nali ad spirituale valet. Quia si furiosus eligit̃ in platũ ꝙ
nõ tꝫ electio: ꝛ eligẽtes eligẽdi ptãte sunt ꝑuati: qꝛ male eli
gerũt. xxxiij. di. maritũ: nisi fuerũt ignorãtes. ꝯ elec. inotuit

t Ue fraternitati.

Per so
la verba
non ꝯhit̃ mr̃imoniũ: sed per ꝯiungendorũ cõ
sensum ꝛ verbuz expressum: si loqui pñt. h. d.
Primo ponit qõnẽ. Scðo eius solutionẽ: quã pbat exem
plis. Scða ibi. Nos igit̃. ¶ No. i. ꝙ mr̃imoniũ substãtia
tur ex solo ꝯsensu legitimo: non sufficit ergo ꝯsensus: nisi
cũ hac qualitate ꝙ sit legitimus. ¶ No. ij. ꝙ verba nõ de
substantia mr̃imonij sunt vel de solẽnitate substantiali mr̃i
monij: sed solũ sunt de solẽnitate pbatoria. Nã exigunt̃ ad
certificandam ecclesiam de ꝯctu mr̃imonij. ¶ No. iij. ex
hoc ꝙ mutus ꝯhere põt mr̃imoniuz. Infert̃ primo ꝙ non
pñt ꝯhẽ pueri añ legitios ãnos: qꝛ lꝫ hẽant ꝯsensuz: ñ hñt
ꝯsensũ legitimũ: ꝛ mut᷒ ꝯhit: qꝛ hꝫ ꝯsensuz ꝛ legitimũ: lꝫ ñ
hẽat vba. Inferunt̃ ergo duo ex regula: Unũ affirmatiuũ.
Aliũ negatiuũ. ¶ No. iiij. ꝙ puer dr̃ eẽ añ legitios ãnos
vsqꝫ ad. xiiij. masculus: femina vsqꝫ ad. xij. dic ꝙ añ legitios
ãnos qs dr̃ ẽꝫ subiectã mãꝫ. ad h de pb. c. i pñtia. Et no. ꝙ
illð qð dr̃ de substãtia actus eo posito ponit̃ actus: ꝛ quo re
moto remouetur actus. Hic ob. decr. qꝛ videt̃ sibi ꝯdicere
Nã prima dicit ꝙ matrimoniũ solo legitimo ꝯsensu ꝯhit̃
ꝛ p hoc innuit non esse necessaria verba. Scðo dicit ꝙ ver-
ba sunt necessaria: quo ad ecclesiam. Tertio dicit inferen-
do ex his ꝙ mutus ꝯhere põt: ꝛ p hoc videt̃ reuerti ad pmũ
s. ꝙ verba nõ sunt de substantia quã ibi loquit̃ hec decr. gl.
hic. in duobus locis ingredit̃ dubiũ: an solis verbis ꝯhitur
mr̃imoniũ: ꝛ magis obscure loquit̃ q̃ꝫ tex. ꝛ in maiori ꝯdi-
ctione quasi vacillando. Aduerte dabo tibi mentem eius.
Quoddã ẽ mr̃imoniũ fictũ siue ꝑsumptũ ꝑsumptõe iuris
ꝛ de iure: ꝛ ad huius esse nõ exigunt̃ verba. J. e. is qui. Nam
per sponsalia ꝑcedentia cũ copula ꝯhit̃: dato ꝙ nulla appa
reant verba ad mr̃imoniũ apta. Quoddã ad mr̃imoniuz
ꝑsumptũ ꝑsumptõe iuris tñ: ꝛ ad huius esse ẽt nõ exigunt̃
verba: vt pꝫ in mr̃imõio: qð ꝯhit̃ p patrẽ pñtibus ꝛ nõ ꝯdi
centibus illis: de quorũ agit̃ mr̃imonio: hoc est mr̃imoniũ
ꝑsumptũ nõ vex: qꝛ lex sic ꝑsumit. Idẽ si p alios ꝯhat̃ secu
ta subarratõe. vt. J. ti. pxi. c. vlt. ¶ Nota subtilẽ dr̃iaꝫ iter
mr̃imoniũ ꝯctũ p patrẽ ꝛ p extraneuz: qꝛ si pr̃ ꝯhat de hac:
nõ exigit̃ alia subarratio: sed sola pñtia: si p extraneuz non
sufficit sola pñtia: sed exigit̃ subarratio: qð bñ notãdũ est
Sed hec dr̃ia reprobat̃ p gl. ꝯ spõ. ipub. c. i. li. vj. In verbo

sponsalia. ¶ Itez no. q in sponsalibus subarratio de futu
ro pcedētibus inducit matrimoniū: et dicā hoc. J. de ma. ɔc.
ɔ interdic. ec. c. ii. Veritas est q nō est dña inter patrē et ex
traneū: qñ ex post facto tacite vel expresse ratificat: q ɔctū ē
mrīmoniū p̄ che phie. vñ est dña: q in patrē cōsentire videt
in extraneis secus. Jō si bñ aduertas illa gl. est signata in
vltimo oñi so. Et hoc declarat hic Jo. an. i nouella. Jō dico
in mrīmonio q ɔbit p mutū. Nā tale mrīmoniū est p̄sum
ptū: q mutus nō oino dat clare mentē: sed sic p̄sumit. Vñ
nō est mrīmoniū vex: et tale exigit verba: et ita dʒ itelligi gl.
Extra hoc infert gl. vnū q in valentibus loqui verba sunt
de substantia: q ex quo pōt veritas inuestigare. Jus nō cō
tendat fictōe vel p̄sumptōe in nō valētibus loqui: q aliter
veritas hēri nō pōt an mrīmoniū pōt ɔbi p mutum vel aliter.
Aduerte doc. hic varie loquunt. Inn. est in opi. q v̄ba sunt
de substantia mrīmonij in valente loq: et p hoc mrīmoniuʒ
in talibus non esset sine verbis sic et in multis verba sunt de
substantia. Et dicit q cā huius inductiōis est ab ecclesia ne
tm̄ factū sit incertū: si sint tales qui ɔhere nō pñt verbis: vt
mutus: tunc dicit q hec verba nō sunt de substantia. Host.
est in opi. q solus ɔsensus inducit mrīmoniū. Jo. an. videt
dicere: q aut p̄cessit ɔctus de ɔhendo mrīmonio: et solus
ɔsensus: aliter q̄ verbis expressis iducit mrīmoniū: aut nō
p̄cessit tractatus. et nō sufficit factū in valentibus loqui: sed
v̄ba exigunt: p hec decre. nō pōt suū itellectū ɔhē. Aduer
te si querimus ad substantiā et esse mrīmonij. quid exigat: r
ñdeo q ɔsensus cū hac qualitate q sit legitimus: ita dicit
tex. Cōiter solus ɔsensus exigit. J. e. c. Cū locū. et c. ad id qd
Et hec ē veritas. vñ d substantiali solēnitate mrīmoniū so
lus ɔsensus est necessarius. Si aūt querimus de solēnitate
pbatoria: et tunc aduerte quaʒ certitudinē velit ecclesia de
mrīmōio: si vult certitudinē verā: exigunt v̄ba: ɩʒ hāc ñ exi
git ius ex necessitate: q modus pbādi vere vel p̄sūptiue a
iure cōiter nō dñat: nisi vbi exprimit. Si vult pbatōeʒ pre
sumptā altero factarū pōt pbari mrīmoniū: et iducit: et hec
est veritas. Lʒ a ergo de substantia mrīmonij exigit ɔsen
sus: et vt hac qualitate q sit legitimus ɔsensus: ergo de se non
sufficit ad solēnitatē pbatōis: exigit ius verba: non quasi
valeat: alia pbatio nō sufficiat: q solēnitas ministralis ipsi⁹
pbationis: nō est de substantia actus: sed ad hñ esse et certio
ri pbatōe. ¶ Ex his infert littera q si solus ɔsensus est de
substantia mutus ɔhere pōt. scdo infert q si est de substan
tia q sit legitimus ɔsensus: q pupillus J. legitimos annos
ɔhere non possit. Et istud tʒ Ho. in sūma de mrīmonio
§. qualiter. v̄. ɔhi. Et hoc tenendū qcqd sentiat. Tho. iiij.
sñiarū dist. ij. articulo. ij. Qui assignat rōnes que nihil con
cludunt: quas posuit hic cal. de quibus nō est curādū. alle.
Host. et spec. de ɔiug. suo. c. fi. vbi nec facto nec verbo. all.
ff. de spon. l. in spōsalibus: et l. se. ff. de ritu nup. l. ij. et J. eo. is
qui. Ex his ɔcludit ad vnū. Titius cūdo p viā vidit Seyā
in ipsaʒ ɔsentit vt in vxorē: et Seya mulier vidit Tic. in ipʒ
ɔsentit vt in virū: an ex hoc sit mrīmoniū. videt q sic: q hic
est ɔsensus vtriusqʒ tenēdo opi. istā. Hoc hʒ Inn. p absur
do: et indubitanter ɔcedere. ¶ Sed dr̄ q non erit mrīmo
niū ēt tenēdo q ɔsensus solus inducat: q vt dr̄ ɔsensus oʒ
q simul sit volūtatis vtriusqʒ ɔsensus. Sed si ego ɔsentio
in te et tu in me: hic non est simul ɔsensus: q ignoras quid ha
beam in mente: ego similiter qd tu: igit nō est h̄ mrīmoniū:
et hec est veritas. Nā hic magis est dissēsus. i. diuersus sen
sus. ¶ Ex hoc ego de te ignoro: et tu de me. Infert scdo qd
de mrīmonio spūali: et certe in illo exigunt verba de sub
stātia. vt pʒ in. c. Quia pp. J. de elec. Nec semp spūale mrī
moniū sequit naturā carnis vel ecōuerso: imo in multis dif
ferunt: quaʒ dñas hic ponere placuit doct. Aduerte ergo
pmo differūt: q spūale multiplicat ex pte mulieris i q vna
ecclesia plures spōsos hʒ. vt pʒ de trāsl. pla. inter corporalia.
Et v.nus sponsus plures spōsas saltē de spūali dispōne. de
pbē. c. de multa. Qd nō est possibile i carnali: q vna vnius

de diuor. c. gaudemus. Scda dña est ex ɔhendi mō: q ma
trimoniū carnale solo ɔsensu ɔhit. spūale exigit verba. Ter
tia dña q mrīmoniū carnale ɔhit voluntarius et ipotune
petens. xxvij. q. ij. Institutū. In spūali dʒ a principio inter
uenire volens et fugiens. de elec. qualiter. Quarta dña: q
in carnali pōt interuenire tpale: in spūali nō. xxx. q. v. Nul
lum. iij. q. iiij. ɔsanguineoꝝ. J. de symo. p totū. J. de elec. si ali
cuius. Quinta dña q carnale admittit ɔdictionem: spūale
non. de ɔdi. appo. c. sup eo. de elec. c. ij. li. vj. Sexta q i car
nali venire dʒ cū pposito aliā nō ducēdi. de ɔdi. appo. c. fi.
In spūali pōt in mente gerere q ab vna administratōe ad
aliā transferat: nō tñ ambigendo: sed magis pficere inten
dendo de transl. pla. c. fi. viij. q. i. q epatū. Septima dña: q
carnale nec transactionē: vel aliā cōpositionē admittit. de
transac. c. fi. Secus in spūali. de pbē. nisi essent. de elec. cū in
ter. Octaua dña q in carnali statim est factū: in spūali nō
Nona dña: q carnale pfectū est et ratum expresso ɔsensu
spūale nō. de transl. pla. c. fin. et qd ibi no. Decima dña: q
carnale vno momento pficit: sed spūale exigit tractatum
de elec. c. Quia pp. Vndecima dña est in etate ɔhētiū: q
alia etas in carnali exigit quā in spūali. vt pʒ de elec. Cū in
cunctis. J. ti. i. p totū. Duodecima differunt in qualitate: q
talis ad vnū admittat: qui in alio repellit. vñ illegitimus re
pellit a spūali. de filijs psb. p totū. Et non a carnali. de pb.
c. p tuas. Tertiadecima differūt ex tpe: q carnale p̄cessit in
stitutione spūali. de biga. debitū. Itē ad carnale certū tps
non est p̄sixū: sicut ad spūale. de elec. cū in cunctis. et c. ne p
defectu. de ɔces. pbē. c. ij. Quartadecima differunt in fine:
et cā: q alia cā sunt institutōis carnalis. s. ples et fornicatōis
vitatio. xxxij. q. ij. §. his ita. Spūale ad regimē et animarū
curā. Quintadecima differūt in fructu: q proles carnales
ex carnali: et spūales ex spūali pducūt. viij. q. i. olim. Jo. an.
posuit aliquos versus. Vnus ɔsensus capiēsqʒ pecunia pu
ra. Mens concors distant spūs atqʒ caro.

Tua nos.

Nō est mrīmoniū vbi ali ter ɔhentiū nō ɔsentit. b.
Facit duo. Primo pōt ɔsultationem. Scdo
respōsionē, ibi. Sup quo. So. ergo duplex
est. Pmo quo ad foruʒ iudiciale. Scdo q̄ ad forū pniale.
scda ibi. Nos aūt. ¶ No. aūt q affectus copule habēde:
et appetit⁹ nō tollit libertatē ɔsensus l ɔhendo q si pp ipsā
extorquēdā mrīmoniū impellat sit inter eos mrīmonium.
¶ No. ij. q defectus solēniū extrinsecoꝝ non viciat mrī
moniū: dū adsit ɔsensus. ad hoc. J. e. c. i. ¶ No. iij. q defe
ctus pbatōis vel solēnitatis pbatorie: nō inficit actū in ve
ritate a ɔsensu regulatū in substātia: dūmō factū actū ptes
ɔfiteant. ¶ No. iiij. q p verba in tertia psona plata ɔhit
mrīmoniū: non est ergo vitiatum in prima vel in tertia psona
loquit instrm. de iurepatro. c. q aūt. No. de ver. sig. Abba
te. et pʒ de sta. mo. dudū. et ibi dixi. ¶ No. v. q defectus et
error nois: dūmō ɔstet de corpore nō viciat actū. dūmō de
tur ɔsensus in actū facientes. ad hoc. ff. de ɔhē. ēpt. et vendi
tione. l. in venditiōibus. ¶ No. vj. q vbi verba sunt apta
ad ɔcludendū mrīmoniū: mrīmoniū est: lʒ nō credant ɔhē
tes ex verbis mrīmoniū ɔhere. ad hoc. J. e. c. Ex litis. Et hoc
quo ad forū ɔtentiosum: q cogunt verba recipere in sensu
cōi: nō in sensu particulari credulitatis: sed nō quo ad forū
spūale: q nō dat ɔsensus in veritate. Et sic no. q error per
sone. vbi ɔstat de psona: quo ad forū ɔtentiosum: nō viciat
mrīmoniū: et ex quo verba sunt apta mrīmoniū indicatur:
quo ad forū pniale: nec audit. Si dicat se nō credidisse ma
trimoniū esse: q p̄sumit p matrimonio: sed quo ad spūale
nō est mrīmoniū. ¶ No. dñam inter forū spūalē et pnialē
et forū ɔtentiosuʒ: q forus ɔtentiosus indicat ex p̄sumptio
nibus ɔ veritatem. Añ qʒ spūale et pniale solū nitit veritati.
¶ Et no. ɔ matrimoniū in foro ɔtentioso: nō stat ɔfessiōi
ptis: sed solū sono verboꝝ de intellectu verboꝝ. sic in foro
pniali. c. ergo. et c. ex litis. J. e. Nō hʒ locū in foro pniali: q

in illa verba intelliguntur: prout intellexit proferens: non prout communiter intelliguntur. ¶ Nota ꝙ consensus solus ⁊ nō verba sunt de substantia matrimonij. Jdeo licet verba sint apta ad matrimonium ⁊ dempto consensu non est matrimonium. de forma ergo ⁊ substantia est cōsensus. Et nota ꝙ defectus forme datur defectus substantie.
¶ Nota ꝙ illud dr̄ de substantia actus: quo posito actus ponitur: ⁊ quo dempto actus deficit consensus: ergo solus est de substantia vt dixi in .c. precedenti. Huic decret. que subtilis est plura obstant. Primo contrarietatis littere. Quia in prima parte dicit pro matrimonio presumendū. Jn secunda dicit ꝙ non est matrimonium: ⁊ sic declarat. Secundo obuiat decisioni finali in qua deciditur ꝙ non est matrimonium. Primum quia ex quo verba sunt apta ad matrimonium: idem matrimonium iudicatur: quicquid senserit proferens .ṡ.c. Ex lr̄a. Nec sua simulatio dꝫ sibi prodesse ⁊ mr̄imoniū viciare: sicut nec viciat spūale. xxvij. dist. Quod interrogasti. Jtē ꝙ non lꝫ sibi allegare ꝙ ppriū nomen mutauerit. de dona. Jnter dilectos. Tertio quia ex quo verba ꝯcludūt mr̄imoniū nō dꝫ credi sue ꝯfessioni ad p̄iudiciū mr̄imonij. de eo qui cog. cōsang. vxo. sue .c. super eo. Quarto ꝙ error noīs ex quo ꝯstat de corpore nō viciat matrimoniū. Et sic dꝫ intelligi. l. quotiens. ff. de here. insti. ⁊ ff. de ꝯtra. emp. l. in venditōibus. Quinto hic est ꝯtractus p̄cedens et copula que et spōsalia de futuro facit transire in matrimoniū. j. eo. cū quis. Ergo fortius hic erit mr̄imonium. Jtē hoc facit de dissensu ꝯsensū. j. eo. c. veniens el. j. ⁊ c. cōsultationi: ꝑmissionē purificat. de ꝯdi. appo. c. de illis. ⁊ c. ꝑ tuas. Jgit̄ fortius hic ṽba trahūt ad mr̄imoniū ꝑ hac pte dolus viri q sibi ꝓdesse nō dꝫ: ⁊ si nō esset mr̄imoniū debe ret cogi ad ꝯtrahendū. de eo q dux. in ma. c. j. Scdo principaliter ob. pt̄ ꝙ hic sit mr̄imoniū: quia ꝑ verba tertie ꝑsone potius videt̄ alienum factum ꝓmittere ꝙ ꝓpriū: ergo ⁊c. ff. de ṽ. ob. l. stipulatio ista. scdo quia vir nō ꝓposuit ꝯtrahere: ergo nō est mr̄imoniū: quia deficit substantia ⁊ forma mr̄imonij. s. ꝯsensus. Tertio quia nec forma: nec solēnitas ꝯtrahendi sunt obseruate. Hic ꝑsequor aliquos casus ex quibus dabit̄ intellectus lr̄e. Quandoqꝫ verba ꝑlata ꝓcedit ꝓtestatio in qua ꝓtestat̄ quis ꝙ quecūqꝫ verba ꝓferat cū tali secū ꝯtrahere nō intendat: ⁊ est facta hec ꝓtestatio altera pte non ꝯsentiente: ⁊ publice postea ꝯtrahat ꝓferendo oīno certa ad mr̄imoniū ꝯtrahendū: ⁊ tūc dic: ꝙ aut p̄cessit aliqua legitima cā ꝓtestatiōis: ⁊ tunc nō iudicabit̄ mr̄imoniū: vt quia forte metū timebat: put intercessit postea in ipso ꝯtractu. ff. qd me. cā. l. i. xxxj. q. ij. Lotharius. vñ tūc nō videt̄ recessiꝫ a ꝓtestatōe ꝑ factū ꝯtrariū repugnans ꝓtestatōi. Quandoqꝫ nulla subest cā ꝓtestandi: vt quia primo ꝓtestatus est: ꝙ quecūqꝫ verba ꝓferat cū tali ⁊ tali ⁊ qñcūqꝫ nō intendit ꝯtrahere mr̄imoniū. ⁊ tūc gl. dicit hic ꝙ si postea publice ꝯtrahat: ⁊ ꝑ verba certa qd erit mr̄imoniū: quasi videat̄ recessiꝫ a ꝓtestatōe: ⁊ ꝯ eū dꝫ fieri interpretatio. q dolū adhibet. ⁊ .ṡ.c. ex lr̄is. ¶ Aduerte tñ ꝙ hoc verū est in foro ꝯtentioso. Jn p̄niali aūt nō iudicaret̄ mr̄imoniū: si in veritate nō ꝯsensisset. ar. hic. ⁊ sic pōt itelligi hec decre. Pro ista determinatōe est casus in. l. cū plures. §. locator. ⁊ ei. ff. locati: lꝫ doc. nō allegent: quia ex quo hic est actus dependens a volūtate duorū: ꝓtestatio cui nō ꝯsentit pars: tollit̄ ꝑ ꝯtrariū factū subsequens in actibus regulatis a volūtate duorū. Hec vera si sit secuta copula voluntaria: quia illa purgat oīa: ⁊ tollit ꝓtestationē. Quandoqꝫ a principio ꝓtestatus est ꝙ illi qua verba ꝓfert nō intēdit ꝯtrahere: ⁊ a p̄ncipio vtraqꝫ pars illi ꝓtestatōi ꝯsenserit: si aliud nō est secutū quā verba quia tūc ꝓtestatio viciaret actū: ex quo pars cui ꝑiudicat̄ consensit. l. i. §. Jtē si ꝑdixerit. ff. de publi. ⁊ ponit Bar. in. l. nō solū. §. ex morte. ff. de no. op. nunc. Jn materia ꝓtestatiōis vbi ipse tractat ō certificatoria. dixi de ꝓsti. c. cū. in. vbi lec. dicta allego ⁊ declaro: dixi si nō est aliud secutū quā verba ꝓ tanto: quia si ṽba secuta essent ⁊ copula: ꝓtestatio velut turpis ordinata ad iducēdā copulā fornicatoriā: nō valuisset vt dixi ꝑ dic. j. eo. veniens el. ij. Et dicunt doc. ꝙ in hoc casu tollitur ꝓtestatio: lꝫ esset vestita cā: si copula subsecuta est. dūmodo nō adsit metus in copula. Quandoqꝫ p̄cessit ꝓtestatio: ⁊ expost facto secuta verba sunt dubia ad cōtrahendū matrimoniū: vt est in ꝓposito. Joā. ⁊c desposat: ⁊ tūc dic ꝙ nō inducitur matrimoniū: quia illud quod dicitur: ꝙ ꝓtestatio absente parte facta: tollitur per cōtrariū factū: hꝫ locum quando factum est determinatū ⁊ certū factū. fallit autē dubiū: nō est ita potens ad tollendaꝫ ꝓtestationes precedēteꝫ ex hoc tenēt hic glo. ⁊ Jo. antiquus glosator: ⁊ Jo. an. post eū. Ad hoc ꝙ no. ff. quod me. cā. l. i. Quandoqꝫ nulla precessit ꝓtestatio ⁊ intercesserūt tm̄ verba sine copula. s. Joan. ⁊c spōsat. Hic Host. ⁊ doc. videnē sentire: ꝙ hoc nō iudicaretur matrimoniū pōderantes hic ꝑ causa finali inductiua matrimonij ipsam copulaꝫ. Dico sic: quia aut cōstat ⁊ in p̄niali foro ⁊ cōtentioso ꝙ voluerit cōtrahere ꝑ illa ṽba ⁊ casus ē clarus. Aut ꝯstat i vtroqꝫ ꝙ si velit ꝯtrahē ⁊ idem. Aut est dubium: ⁊ in foro p̄niali statur ei ꝙ cōfitetur pars in ꝯtētioso: an hec ṽba inducāt matrimoniū. Dico ꝙ aut constat ꝙ consenserit mulier in corpore: licet erraret in nomine: ⁊ erit matrimonium. Aut est dubium quid cōsenserit: ⁊ tunc aut habebat istum notum: ⁊ presumitur ꝙ consenserat. Aut non habebat istum notum: fm̄ Joan. ⁊ nō erit matrimonium: quia presumitur errasse in corpore: aut neutrum: ⁊ erit matrimonium: quia consensisse censetur in substantia. Quandoqꝫ hec verba adsunt cum copula: ⁊ tunc doc. hic dicunt ꝙ iudicabitur matrimonium in foro contētioso. in foro penitentiali stabitur veritati: ⁊ consensui ⁊ intentioni contrahentium. vt voluit hec decre. que non cōtradicit cum in primo loquatur: quid in foro contentioso. Jn secundo quid in penitētiali: vel in primo quando est dubiū de consensu vel dissensu. Jn secundo quando ponitur pro constanti dissensus de quo potest constare in foro contentioso: saltem per protestationeꝫ precedentē iusta causa vestita: vel simplicem tantum: ex quo verba sunt dubia: ⁊ hec est veritas ad rationes in oppositum facilis est responsio: habet ergo iudex fori penitētialis ex tunc hec patefiunt ꝙ dissensit ipsum inducere ad contrahendum: ⁊ debet illi adherere ⁊ consulere vt adhereat: quia dato ꝙ discrepent forus penitentialis ⁊ contentiosus non debet consulere penitentialis ꝙ non pareat contentioso: ex quo illa parere potest sine peccato: quod bene no. secūdū Goff. Et ideo sic consului cuidam monacho: qui quo ad forum penitentiale non erat ꝓfessus vt mihi confitebatur: licet quo ad forum contentiosum erat professus: ⁊ certe dixi ꝙ cum ecclesia habebat eum pro excōmunicato: ꝙ deberet parere foro cōtentioso: quod est bene notandum. ¶ Secundo obuiat: quia decre. exigit duo ad substantiam matrimonij. s. formam ⁊ substantiaꝫ. Hoc falsum: quia vnum tantum. s. consensus. glo. intrat illud: an verba sint de substantia: ⁊ concludit ꝙ si matrimonium est presumptum: solus consensus inducit: ⁊ hic de substantia in loco forme verborum est ibi factum copule cum sponsalibus precedentibus infra eodem Ja qui. Si autē agimus de vero: dicendum est: ꝙ substantia est ipse cōsensus: ⁊ verba sunt forma hoc non placet: vt dixi in .c. precedenti: quia verba non sunt de forma: sed sunt de solemnitate probatoria. Jō dic ꝙ hic defuit substātia. i. mr̄imoniū: ⁊ lꝫ quia ṽ fuit forma. i. ꝯsensus: lꝫ affuerit ṽba: ⁊ hic ē ver⁹ sensus lr̄e ⁊c.

c

Cum in tua.

Ad denūciationem viuus honesti viri: qui defert ꝯsanguinitatem: ⁊ de eius fama vel scandalo docet: impedit̄ mr̄imoniū ꝯtrahendū h.d. Ponit̄ ꝯsultatio ⁊ ipsius r̄nsio. ¶ No. argumētū ꝙ testis referens verba alterius: dꝫ vti verba illius cuius verba refert in vulgari: sic ē argumentū ꝙ recitās argumenta alterius in ꝓpria forma dꝫ illa verba referre. Contrariū dicit Jo. an. de ṽ. sig. c. Abbate sancti Siluani. ¶ No. ij. ꝙ sola fama vel scandalo ꝓbat̄ ipedimentū ꝯsanguinitatis ad

finé ipediendi ɔhendũ. ¶ No.iij. q̄ fama sup ɔsanguinitate p̃ualet in mr̃imonio ipediendo testimoniũ ɔsanguineorum ɔ ɔsanguinitaté testificantiũ: et sic hés casum vbi fama p̃ualet plene ꝓbationi ɔsanguineorum si iudici videatur. ¶ No.iiij. q̄ in cã mr̃imoniali iudex pót ex officio suo ꝓcedere de plano: et sic hodie est declaratum q̄ sine strepitu et figura iudicij. vt in clemen. dispendiosam. de iudi. olim. Ergo solũ de plano hodie etiã sine strepitu et figura iudicij que in mõ ꝓcedendi differunt. vt plene no. in cle. si. de v̄. sig. Et per dñz bar. in extrauagãti. ad reprimendã: qḋ no. ¶ No.v. q̄ cómissa ad arbitriũ intelliguntur de discreto. ¶ Op. q̄ tex. ɔdicat: q: dicit q̄ parentes repelli déant a testificando stante fama in oppositũ: i sine dicit q̄ sunt admittendi. Dic q̄ suspecti et se ingerentes repelli debẽt vt in p̃ncipio nõ suspecti admitti debent. vt in fi. vel p̃ncipiũ loquit̃ de paréntibus. i. genitoribus: sic summus. iiij. q. iiij. c. si testes §. Jté parentes. De his qui filios occi. c. fi. Alias ɔsanguineos admittere poterit: vel sm Burri. iuramẽta ꝓpinquorum cóputare volentiũ gradus aduertet vt in principio volentiũ cóputat: non sm ea vel qcq̄d dicat̃ mens lr̃e est hoc relinquere iudicantis arbitrio: vt lr̃a sonat: ẽt hoc de primo nõ arbitrio testes offerẽtiũ. ¶ Op. ij. q̄ absq̃ alia ꝓbatione si ɔstat de fama déat mr̃imoniũ ipediri. de ɔsang. et affi. sup ea. gl. Primo dicit q̄ fama non est sufficiens ꝓbatio. Jõ videt̃ delatũ p famã: quasi quedã p̃uata delatio: vt lr̃a dicit. Scḋo dicit q̄ si ɔstat de fama illa ipedit. Si nõ ɔstat de ea nõ ipedit. vide hoc est mens lr̃e. ¶ De fama pót constare iudici dupliciter. vno mõ ipsi tanq̃ priuato: q: hoc audiuit a pluribus: et hec est fama p̃uata. Jsta sola causat ptã tem ingrendi per iudicem: et hec sola non impedit debet ergo iudex se de hac fama informare tanq̃ iudex: vel ad denũciationẽ honeste psone: vel ẽt ex suo officio: et tunc poterit ipedire: et hoc meo videre est mens lr̃e: sic ẽt pót intelligi gl. Q̃nq̃ ɔcurrit fama cũ legitimo denũciatore: et repellũt̃ ɔsanguinei oblati: nisi iudex viderit admittẽdos: et si sola fama nõ repellũt̃: vel si solus est vnus testis. si non offerunt̃ ɔsanguinei ipurgãdũ morã: sola fama ipedit. vnde si nihil obuiat fame ꝓcedit ɔ vt ipediant: si fame obuiant ꝓpinqui sponte oblati: sola fama nõ ipedit: nisi hẽat secũ vnũ denunciatorẽ: si ɔsanguinei nõ sunt sponte offerentes: sed ad arbitriũ iudicis: sola fama nõ ipedit: nec cũ denũciatore cócurrens. Tertio obuiat: q: fama nõ ꝓbat plene de accu. inq̄sitionis. ad si. gl. nõ r̃ndet. dic q̄ nõ ꝓbat in his que sunt grauis p̃iudicij. sicut in his que sunt leuis p̃iudicij: vide qḋ dixi de testi. veniens. Quarto videt̃ q̄ vltra denũciantẽ nõ denũciat̃ fama: q: vnus testis solus sufficit. vt p3 de testi. sup eo. So. vnus testis solũ obtinens locũ testis impedit. vt ibi. Sed obtinens locũ testis et denũciatoris: vel q̄ non venit in formam testis: sed solũ denũciatoris nõ impedit vt hic: vel vnus testis nõ sufficit: q̄n in oppositũ se offerãt iuramẽtis ꝓpinquorũ. Quinto videt̃ q̄ ẽt ad dictũ non honeste persone ipediat ɔhendũ mr̃imoniũ ɔ lr̃am que exigit q̄ sit honesta psona. s̄. eo. c. Preterea cl. ij. dicit gl. q̄ ɔriũ loquit̃ q̄n ipedimẽtũ est a psona denũciante: hic q̄n ab alio extrinseco. Hec so. falsa: q: tunc vnus deberet admitti. de ɔfess. c. i. Sed Ho. dicit q̄ hoc est arbitrariũ: an admittant̃ tales pp periculũ aie. ij. q. i. Si peccauerit. Et si sibi videt̃ repellere credo q̄ aut ipedimentũ alr̃ pót ꝓbari q̃ p denũciantẽ: q: factũ est qḋ pót esse publicũ aliis: et dico q̄ tunc nec denuncians criminosus est admittendus: nec ẽt ad testificandũ vt hic. Si aũt factũ est occultũ ita q̄ alr̃ nõ est ꝓbabile. Dico qḋ tunc d3 admitti: ẽt testificans de delicto ꝓprio et turpi: vt ibi. Puto tñ hoc esse arbitrariũ quãta illi fides adhibetur: vt dicit Ho. Et hec fuit intentio gl. si recte inspiciat̃ vel vni testi credit̃ allegãti turpitudinẽ suã: q̄n in oppositũ nõ offerant̃ ɔsanguinei: si offerant̃ nõ obtinet vnus testis: nisi sit legitimus: et hẽat secũ famã: quo casu p̃fert̃ ɔsanguineis sponte se offerentibus: hic nõ ꝓferat̃ ɔsanguineis arbitrio iudicis ꝓductis. Scḋo qui scit hic motus ꝓcedendi ad informationẽ sup fama. dicit gl. q̄ sine strepitu iudicij: et summarie per qḋ dat ꝓ doctrina q̄ vbi iudex h3 sup aliquo facto informari se sup fama d3: et pót ꝓcedere absq̃ iudiciali indagine. hoc declarat hic Jnno. q: nullo habito ordine iudiciario: et sine testibus potuit se informare: q̄ declara. s. querendo a vicinis et absq̃ alio iuramento: q̃ro sit de hoc fama: sic in sum. dicit Jnn. s̄. de postu. p̃la. c. i. Ubi de hoc declarat: et idẽ dixi in informatiõe sup notorio in. c. vestra. Et no. de postu. p̃la. bone. Et dicit glo. sequens q̄ pót ꝓbata fama ꝓbari ɔriũ. p qḋ dicit q̄ si aliqs ꝓbet̃ infamatus: poterit ꝓbare q̄ sit bone fame. Hoc vide latissime disputatũ p Jnno. de accu. cũ oportecat. qḋ hñ no. etc.

c **Consultationi.** Mulier que negat se in matrimoniũ ɔsensisse. non credit̃ marito ꝓbãte ɔriũ. Sed si ꝓbat se ɔsensisse p metũ: q̄ pót cadere incóstãtẽ: nõ t3 mr̃imoniũ. Et duos casus ibi determinat. h3 ibi. sane. ¶ No. i. vnã solẽnitatẽ mr̃imonialẽ: q̄ benedicendi sunt sponsus et sponsa: et ad valuas ecclesie d3 dari talis bñdictio alicui seruat̃ q̄ penes altare: Et nota q̄ talis bñdictio d3 dari post ɔctũ mr̃imoniũ. ¶ Scḋo nota de repugnantibus assertiõe ptis et testiũ ꝓbatiõe p̃ualet ꝓbatio testiũ. ¶ No. iij. q̄ mr̃imoniũ meticulosũ firmat̃ voluntaria copula subsequente. Consiliũ ergo est mulieris inuite ducte: qḋ statĩ aufugiat non expectata copula. ¶ No. iiij. q̄ organũ vocis est fallax: et q̄ metus annullat mr̃imoniũ voluntariũ a libero ɔsensu dependentẽ. Et nota qualis exigit̃ metus ad annullandũ: talis q̄ cadit incóstãtẽ. dicit tñ gl. que notanda est. s̄. c. cũ locũ. Q̃ minor metus dt̃ cadere incóstãtẽ feminã q̃ icóstãtẽ virũ. déret ergo póderari ꝓut caderet incóstãtẽ feminã: nõ incóstãtẽ virũ. et est tex. xxxij. q. vj. indignant̃. Hos. in summa de matri. §. qualiter ipediat̃. v̄. supradicti. qḋ hñ notabis. Op. q̄ ẽt dato q̄ preparata est mulier ꝓbare q̄ nõ ɔsensit: alr̃ q̃ per iuramentũ puta per testes q̄ nõ déant audiri: et q̄ nõ ɔsenserit est negatiuum et iprobabile. So. directe nõ est ꝓbabile: sed indirecte sic: ex quo est negatiua p̃gnans vt ꝓbando metũ. vt. s̄. de renũ. c. sup hoc: et hic in fine. Jõ dicit hic Ho. q̄ si vellet ꝓbare se nõ ɔsensisse simpliciter nõ audit̃: q: hec est iprobabile: s3 si vult ꝓbare se veraciter nõ ɔsensisse: hoc pót. et hec vera q̄n ante copulã velit ꝓbare se nõ ɔsensisse: post copulã enim nõ audit̃. s̄. c. ad id qḋ alie gl. clare sunt hic. Q̃ñ aũt tpe bñdictõis sint ɔiungẽdi sponsi. dicit Jo. an. q̄ stare deberent in castitate saltẽ ea nocte. xxiij. di. c. spõsus. xxx. q. v. Aliter. Tobie. vj. in fine. Et. viij. in principio. ¶ Scḋo an sola cohabitatõe p̃sumpti sunt mr̃imoniũ aliis testibus non apparentibus ꝓbet̃. dic q̄ non in facto recenti. Jn facto antiquo sufficerent p̃sumptõẽs ꝓbabiles: puta si lapsi essent: xi. anni q̄ cã tenuit ad mensam et ad lectũ et extra. C. de nup. l. si vicinus. ff. de ritu nup. in. l. libere. alias nõ mr̃imoniũ sed stuprũ p̃sumeret̃. xxx. q. v. Aliter. sm Ho. et vide qḋ no. s̄. de p̃sum. Jllud. vbi posui veritatẽ. Tertio qd̃ si mulier inuite ducta: dũ voluntarie cognoscit̃ ꝓtestat̃ q̄ in eũ non ɔsensit: vt in virũ: an hec ꝓtestatio iuuet. dic q̄ non: q: factũ derogat ꝓtestationi. de appel. solicitudinẽ. Nec ob. q̄ in e. cã. c. i. Q̃ia ibi erat cã ꝓtestatione vestita. hic turpitudine. Ad hoc quod no. s̄. eo. ti. in. c. tua nos.

g **Emma mulier.** In matrimonijs ex spõsalibus d3 esse libertas. vñ in eis ꝓmissio pene non obligat. h. d. Duo facit. Jn p̃ia mulieris quendã. Jnfra dat iudicem. h3 ibi. cum itaq̃. ¶ No. i. q̄ mr̃imoniũ sequens soluit sponsalia de futuro cum alio ɔcta. ¶ No. ij. q̄ mr̃ pót ɔhere spõsalia pro filia. ¶ No. iij. q̄ sponsalia dẽnt esse libera nec cópelli aliqua ipulsione timoris pene extrinsece ab obligatiõe principali. ¶ No. iiij. q̄ oblĩo penalis extrĩseca ab oblĩone ɔctus spõ

saliorū quā hēat principiū ab intrinseco principio voluntario: vr̄ auferre liberā facultatē matrimoniū ꝯtrahēdi. ¶ No. v. qualitatē ꝯsensus requisitā in spōsalibus: q2 dēnt h̄re ꝯsensus liber7 a nullo timore stimulatū. ¶ No. vi. ecclesia non solū habet cognitōē de pricipali oblīone sup matrimonio sed ēt de accidenti pecuniaria ad illa. Jō pōt cognoscere de pena sup spōsalibus adiecta: ꝙ est no. J. de matrimonio ꝯtra. vt in. c. ij. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ de dote post diuor. resti. ¶ No. vij. ī matrimōijs ne dū viciari stiplōe7 pēalē: qñ adiicit inter ipsos ꝯtrahētes: sed ēt qñ adijcitur inter parentes eorum: de quorū matrimonio agit: ⁊ hoc q2 pena parentu7 ita afficit ipsos sicut ꝓpria. l. heres meus. ff. de ꝯdi. et demon. Hic determinat de validitate pene in sponsalibus adiecte: ⁊ sic non agit de principali ꝯtractu in matrimonio: sed quodam accessorio ad ipsum ⁊ ad sponsalia. ¶ Primo obuiat: q2 alia rōne videt hic īpediri exactio pene: quā tollat libertas matrimonij: q2 hec sponsalia erant ꝯtracta. J. septēnium: ⁊ sic ab inhabilib⁹ etate ad matrimoniū: ⁊ sic nō valebat principalis ꝯtractus. ergo nec accessoriū debebat valere. C. de legi. l. non dubiū. ⁊ de re. iudi. cū inter. dicit gl. ꝙ forte iste ratificaūt spōsalia post septēniū. vñ si pactū fuisset licitū valēt pēa s7 gl. Gof. dicit ꝙ tria īpediunt pene exactionē. libertas matrimonij: que ex tali ꝓmissione tollit: principale qd̄ nō tenuerit. vt dixit gl. Etas infantibus in qua non cadit oblīo ēt naturalis. ff. de ac. ⁊ ob. l. furiosus. ff. de noua. l. i. ⁊. l. pupillus ff. de v̄. sig. in fi. Ex eo ꝯtractu sit locupletior. ff. de ꝯdi. inde. l. naturalis. Obstat rōni tex. ⁊ que dicūt p gl. ⁊ tex. hñt locū in oblīone que ꝯtheret per sponsas inhabiles: sed hec gēma erat mater que maior se obligauerat vel obligare censebat se facturā ⁊ curaturā: quo casu intelligit ꝙ pmittat se facturam: qñ ꝯtrahentes erūt habiles etate. Jō oblīo principalis t7 ⁊ teneret accessoria nec annullaret ex defectu psone ꝯtrahētiū vel principalis oblīonis si adesset libertas matrimonij. Jdeo tex. reddit bonā rōnē ⁊ planū tacet: alias nō video qualiter ꝯ gēmā matrem ageret ex ꝯtractu filie: q2 filie ꝯtct⁹ nō obligat matrē. ¶ Scdo obuiat decre. ꝙ videtur ꝙ valeat hec promissio pene de matrimonio ꝯtrahendo: sicut ⁊ valet ꝓmissio arrarū ⁊ datio: q2 eadē est rō: ergo ⁊c. l. illud. ff. ad. l. acql. So. dicit gl. Hic ꝙ leges faciunt drīam inter datiōes arrarū: ⁊ in talibus h7 locū pena: ⁊ inter ꝓmissionē pene non h7 locū. Sed arguendo videt ꝙ idē debeat esse in vtroq3: q2 sicut per vnū tollit matrimoniū libertas: ita ⁊ p reliquum: tñ dicit gl. ꝙ leges sic distinguūt. per hoc Bernardus nec approbat nec īprobat: l3 voluerint dicere aliqui qd̄ Bern. velit: ꝙ aliud sit ꝯm leges: aliud ꝯm canones: p rōnem huius decre. Quod dicit Joan. an. ⁊ bene non fuisse de mente Bernardi: qui allegando dixit: ꝓut dicit qd̄ videt eadē rō in vtroq3 ad declarationē huius plura sunt vidēda. Primo an ⁊ qñ appositio pene in spōsalibus valeat ⁊ qñ nō. Scdo qd de arris. Tertio qd de pignore dato ꝓ sponsalibus implendis. ¶ Ad primum ꝙ quedā est pena que consistit in lucro pdendo: vt si lego Ticio cētū si ꝯtrexerit matrimoniu7 cū tale. si ñ ꝯtrexerit pdat legatū: ⁊ sic v7 pene appositio. Rō. q2 sola lucri amissio nō h7 intimidare matrimonium. ita ꝙ tollat libertas matrimonij ꝯtrahendi. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. l. ticio. Et hoc verū qñ hec pena lucri est apposita ab extraneo: secus si inter ꝯtrahentes. ff. de v̄. ob. l. si ita stipulatus. §. fi. Q2 dēnt adduci ad hec ꝓpria libertate. ¶ Quedā est pena ⁊ timor pdendi amorē inordinatū: ⁊ adhuc talis pena nō tollit matrimoniū. ⁊. c. c. veniens. ¶ Quedā est pena accidentaliter posita incutiens timorē pdendi subtractōe copule: ⁊ adhuc talis timor pene: talis in pdendo tali lucro inordinato iplēdi. s. appetitū nō impedit matrimoniū. ⁊. c. tua. ¶ Quedā est pena ꝯsistens in ꝓprio pdendo: vt q2 ꝓmisit cētū si nō ꝯtherē vel ñ ꝯtherent p talē spōsalia. Et hic aduerte qñ q3 hec pena apponit a ꝯtrahentibus principalibus ⁊ planū ꝙ ēt data habilitate psonarū: nō valet talis ꝓmissio pene necessitans matrimoniū. Ut p3 hic ⁊ in. l. tic. a. ff. de v̄. obl. cū simi. Quia tollit libertas matrimonij ꝯtrahendi cu3 ad hoc inducat fortius ne iā acqsitū pdat. S3 aduerte dicens si hoc eēt verū nulla sponsalia: maxīe iurata valerent: q2 ibi semp subesset cā ⁊ timor necessitās matrimoniū: ⁊ tollēs libera3 facultatē matrimonij ꝯtrahendi. Cōstat. n. ꝙ pena periurij maior est quacūq3 alia pena corporali. vt p3 i. l. fi. C. de sac. san. ec. Et q2 potius oia mala debent pati q̄ malo ꝯsentire. Jtem ex quo ista oblīo penalis habuit originē a principio voluntario: nō pt dici ꝙ necessitet: vel libertatē tollat matrimoniū. p illa que dixi in. c. requisiuit. ⁊. c. Preterea non videt ꝙ hic sit metus cadens in cōstātē: ergo nō tollit libertatē matrimonij. Nā nō reperio ꝙ timor rerū inferat iustū metū: nisi qñ est maioris ptis bonoꝝ. vl̄ totius substātie. ff. ꝙ me. cā. l. alias. Jgit talis timor pene pdende tanq̄ vanus tanq̄ nō cadēs in cōstātē nō infert sufficientē metum p quē tollat libertas matrimōij. Jgit ex hoc nō d3 ānullari: ad qd ergo iura hmōi talē penā ānullarunt. Dico ꝙ matrimoniū est quoddā sacramentū: ad qd̄ voluit lex ⁊ canon ꝯtrahētes accedere debere plena libertate. nō āt aliquo mō necessitāti: ꝯsiderātes difficiles exit⁹ matrimōij: qñ oino plena ⁊ libera ñ adest volūtas. Et ꝓ tāto pōderātes ꝙ metus pene: l3 nō caderet oino in cōstantē: tñ aliquis posset inducere ad ꝯtrahendū: ⁊ sic l3 totaliter ñ tolleret libertatē: tollit plēitudinē libertatis. Jō talē penā appositā iura reputarūt. ꝯ bonos ⁊ ānullrūt vt dic lra h. ⁊ i. d. l. ticia. ff. d̄ v̄. ob. Nec obuiat ꝙ iuramētū i pl⁹ ꝯstrigit: q2 quedā sunt oblīones extrinsice a ꝯtractu sponsaliorū principalis: ⁊ tales penā inserētes a iure annullant: ⁊ de his loquunt hec iura. ¶ Quedā sunt oblīones intrinsece ⁊ pene surgentes ex ipso vinculo principali: ⁊ tales nō tollunt: q2 ex quo in eis dat principiū voluntariū finis ex eis voluntarius censet: ⁊ attrahit ad nām sui principij: q2 principiū nō est extra se secut⁹: s3 in oblīonibus extrinsecis: quātū ad necessitandū ꝯtractum matrimonij: vel sponsaliorū. talis l3 habeant principiū volūtariū: tñ ñ respectu ad oblīonē pncipalē. Jō oblīo principalis velut ab illa pena ipulsa: non pōt dici volūtaria q2 non h7 principiū volūtariū aliqd intra se. ¶ Aliq3 hec pena vl̄ oblīo apponit ab alio q̄ a ꝯtrahentibus: ⁊ tunc aut pena apponit in ꝯtrahentē. vnū aut tertiū: ⁊ turpis est adhuc tanquā tollens liberā facultatē ⁊ reijcit eadē rōe. Aliq3 hec pena ꝓmittit inter extraneos. ⁊ tūc aut extranei in tñ sunt subiecti ex ꝯiūctōe pātis: vel ꝯsanguinitatis: vl̄ amicitie: qd̄ est verisimile: quasi libertas matrimonij ꝯtrahendi tolleret: q2 est verisimile ꝙ non resilirent a ꝯtractu ne caderēt in penā: ⁊ tūc ide3 ff. de ꝯdi. ⁊ demon. l. hēs meus. §. si. ⁊. l. i. ⁊ ij. ff. de in ius vocan. Aut sunt oino extranei: ⁊ tūc aduerte ad modū ꝯcipiēdi verba stiplīonis. Aut. n. ꝯtrahentes se accessorie obligant ad penā ꝓmittendo se facturos ⁊ curaturos ꝙ tales ꝯtrahēt ⁊ si nō faciunt ꝓmittant penā. Hos. hic dicit ꝙ hec ꝓmissio non valet: quasi libera debeant esse matrimonia. gl. in. l. ticia. ⁊ alle. indistincte t3 ꝙ inter extraneos valet talis ꝓmissio ꝙ ēt vltimate videt seq hic Jo. an. ⁊ Bar. hoc sequi videt in. l. ticia. Credo ꝙ hec ꝓmissio valet. Na3 hic se obligant ad curandū ꝙ illi ꝯtrahent: hic. n. nulla est turpitudo inducere aliquos ad ꝯtrahendū: ⁊ ꝓ tanto stiplīo d3 valere: nisi persone essent que possent terribiles esse ꝯtrahentibus: vt dñs ciuitatis Sed est dubiū qd si sic ꝓmittentes faciunt qcqd pñt: s3 nō pñt ad effectū ꝓducere. Dic ꝙ excusent: q2 difficultas excusat a pena. l. ij. ff. si quis can. ⁊ no. in. l. ꝯtinuus. §. illud. ff. de ver. ob. ⁊ no. ff. si quis can. ⁊ si post tres. Et casus in. l. si vehēda. §. fi. ff. ad. l. rhodiā de iac. ad h̄ ō pig. l. significātē. sic disputat. Fre. post Jo. pa. suo ꝯsi. c. xvij. Jtē puto ꝙ tales ꝓmissiones de faciēdo ⁊ curando: dūmō nō sint penales valent ēt inter parentes hñtes in ptāte filios dūmō nō agit: nisi ad interesse. ar. ⁊. eo. sicut. ⁊. c. ex lr̄is. Aliq̄ extranei se principaliter obligāt ex casu deducendi spōsalia ꝯtrahēda: nō per viā pncipalis oblīonis: sed cuiusdā ꝯditōis ad pena3: vt si ego ⁊ tu inuicē ꝓmittim⁹: si Tici⁹ cū Gaya ñ ꝯtrexerit: ⁊ s3 oēs v3 hec ꝓmissio. Nā aliqñ vbi dubiū ē ō oblīone se obligāt

extranei vt patet. quādoqȝ in cōpromissis. ꝺ quo p Jo. an. in addi. spe. in ti. de arbi. ſup v̄. Itē qd sit. §. i. In suppletōe q̄ icipit dixim⁹. Hoc dic̄ vez Ho. i summa eiꝰ ti. §. i. dū mō cessat fraus q̄ fit qn̄qȝ ꝺ psona ad psonā ꝙ fraudē p̄su mit eo ꝙ ꝓmittētes sunt amici ꝯhētiū. Cū qȝ in ꝯtu mrī monij vel spōsalioꝝ veniūt obl'o vel traditio arrarū: nūqd talis pena sit licita: hic aduertēdū: gl. dic̄ ꝙ sic s̄m leges: lȝ in cōtrariū arguat: ex q̄ canones in cōtrariū nō disponūt: stā dū est legib⁹: pena āt ē: ꝙ aut stat p dāte arras et ipse amit tit arras: si p recipiēte: reddit duplicitas: cū si exp̄sse dictū sit ꝙ duplicitas: vel q̄druplicitas reddat. C. de spō. l. fi. hec ve ra sunt: nisi legitia cā p alterū ipsoꝝ steterit: q2 n̄ pdit arras et est legitia si aliqs. ꝑ bieniū spōsalia exeq volut. C. de spō. l. ij. vel pp morte alterius. C. eo. l. arris. vel pp psonā spōsi cū q̄ mr̄imōiū iterdicit. C. e. l. mulier. §. quū vo. et §. ꝯ q̄qȝ vel pp minorē etatē. Un̄ bn̄ factū est parētibus dare. C. de spō. l. vlt. Idē puto in casibus de q̄bus. ꝺ. de iureiu. quēad modū. Qn̄ de ipedimēto nō erat certificatus t̄pe ꝯtus p l. fi. C. de spō. p dictā decre. quēadmodū. Et h̄ tȝ Host. in summa de spō. §. i. Sed dubiū ē ꝺ rōe diuersitatis assignāt q2 arra icipit a datōe: pena a ꝓmissiōe: et qꝰ facilior est ad v̄ba q̄ȝ ad fcā. Jō de facili ꝓmittat maiorē penā: ꝙ dat maiorē arrā: p qꝺ ꝯcludit ꝙ ex arra minus v̄isimiliter intimi dabit mr̄imōiū q̄ȝ p ꝓmissionē pene. igit et c. Ho. assignat rōnē: q2 arra dat et i traditōe rei sue: qs p̄t apponere legē ꝙ vult. ff. de pac. l. in traditōib⁹. In stip'one pene nl̄ dat. Itē arra retine se saluet. si sequit mr̄imōiū lucrat arrā: si sic cō uenit. Lucrū ergo aliqꝺ est mixtū cū timore. iō pp fautorē arrarū: arra ꝓmittit et nō pene: in qua est solus timor: et in dubio p̄sumit ꝙ plus lucro attrahat ad mr̄imōiū: q̄ȝ timo re pene. modicū vrget h̄ rō s̄m Jo. an. q2 et timor pdēdi ar ras et timor reddēdi: duplicitas tollit libertatē. Itē nullus lucrū ex arris spat: q2 dato iplemento arre dēnt restitui illi q dedit: et p h̄ nihil lucrat. Aliā rōnē assignat Ho. i summa huius tituli. §. i. s. q2 pena est signū distrahēdi mr̄imoniū: et distractōi penitēdi: alr̄ puniēdi q̄ fit p v̄ba negatiua si non ꝯtraxeris dabis penā. Arra est signū mr̄imonij ꝯhēdi et re munerādi ꝯsentiētē. et fit p v̄ba affirmatiua: do tibi arras vt cū filia mea ꝯhas: q lucrat ꝯhens ex spāli pacto. ff. de act. emp. l. exēptio. §. fi. ꝯ q. vicia p q̄ Joā. an. et ēt Cy. in l. fi. C. de spō. tȝ p̄mā rōnē: p qꝺ dicit ꝙ nulla est dr̄ia inter arras et penas: sed solū distinguēda ē q̄litas et q̄ntitas p̄so narū. Quia si paup hō dat magnā vel recipit: ita intimida bit arrā: et tollit libertatē mr̄imōij sicut pena leuis. Et si hō diues ꝓmittat penā leuē nō est verisimile ꝙ p h̄ tollat i eo libertas ꝯhēdi. Jō tūc nō dānabit pena. Et si dicat. l. fi. solū loquit l arris: et alie leges simplr̄ dānāt penā. Rn̄det ꝙ h̄ fecerūt leges habito respectu ad freq̄ntiā: q2 cōiter so let ꝯtingere arras dari minores: et penē apponi maiores. iō leges ꝓhibēt penā: et nō ꝓhibēt arras. ff. de v̄. ob. l. fi. seruū. als fi stichū. §. pe. et qꝺ ibi no. et h̄ tȝ Cy. et vltramontani. in d. l. ticia. ff. de ver. ob. et ibi Barto. dicit dr̄ias esse inter pe nā et arras: put leges loquūt. Et ꝙ pena q̄ntūcūqȝ modica nō valet: appositio arre lȝ magna valet: et h̄ p ītra q̄ loquūt idistīcte. Itē p. l. neqȝ. C. de nup. cū gl. q̄ dicit: ꝙ ēt si. r. pro mittant: nō valet ꝓmissio. p. l. ea q̄. C. de don. iter vi. et vxo. vbi dicit tex. de. xx. q. ē modica q̄ntitas. Un̄ dr̄ias facit: an pena sit legalis. i. lege p̄missa: et talis appositio valet: aut est ꝯuētōalis et nō valet. allegat legē et doc. dicētē. Cū in mr̄i monijs debemus eē extēti penis legalib⁹. ff. de v̄. ob. stip'o ista. Istā rōnē tenuit Ho. in summa ꝺ spōsalibus. §. i. ibi. dū dicit qꝺ pena peti non p̄t: nisi legibus constituta. vn̄ cōclu dit p⁹ea ꝙ ois pena legalis ē p̄missa: et pene legales sunt q̄s mr̄imoniū est pfectū: amissio dotis et donatōis pp nuptias in ꝯtu dissoluēdo. l. ꝯsensu. C. de repu. q̄s nō est data dos. Dicit ꝙ pena est. l. iubemus. C. de diuor. s. pditōis tertie p tis bonoꝝ. forte ille pene nō h̄nt locū hodie: q2 diuortiū s̄ȝ canones fieri nō p̄t: q̄n̄qȝ tn̄ ꝯta sunt sponsalia: et dicit ꝙ

nulla est pena legalis: q̄n̄qȝ ꝯta sunt spōsalia: et decētiū est ad traditōꝝ arrarū: et tūc h̄ȝ locū pena legalis: s̄m formā le gis vltie. Nec ob. ꝙ pena arrarū q̄ incipiat a ꝯuētōe: q2 h̄ȝ cō uenire de duplo: q2 ibi lex ꝯuētōs ꝓmittit: et sic ꝓmissio et pe na videt legalis. ff. de v̄. ob. l. i. ꝯuētōalibus. Dicit tn̄ ꝙ qn̄ nō est v̄isimile ꝙ lex maiorē penā voluerit iponere ꝺ virūe̅ ti spōsalia q̄ȝ mr̄imoniū: ꝙ pena arrarū nō p̄t excedere do tē: et si nō est ꝓmissa dos tertiā ptē bonoꝝ. p illā legē spōsa sūt. l. iubemus. et h̄ dicit p. l. stip'ōis. ff. de v̄. ob. ꝙ dic̄ sic limitari. d. l. fi. So. dic̄ ꝙ ois pena extra dispōne illius legis s. in spōsalibus. Cū nō est legalis nō valet. et h̄ ēt vult tex. ibi in fi. q. reprobat oēm aliā penā: p h̄ i fert pl̄ira. Pri mū ꝙ si arre icipiāt a ꝯfessiōe: vt q2 quis ꝯfiteat se recepisse ar ras: nō h̄ȝ locū illa. l. nec pena si ꝯstat ꝙ nō fuerit facta da tio: als staret ꝯfessiōi q̄ pbaret datiōne. ff. deposi. l. pu blia. Per h̄ dicit ꝙ si ꝯfiteat Titius se hūisse arras a Ga ya: q2 Gaya ꝯfessa est se hūisse a Titio: nō h̄t locū illa lex q̄ exigit datiōnē. Et h̄ sequit Fre. suo ꝯsi. clxviij. Cū tal' cō fessio sit i fraudē pene: et dicit ibi ꝙ si tales pene admittunt in foro seculari ꝙ possit h̄re recursus ad ecclesiā. Et idē tȝ suo ꝯsi. clxxxix. Per h̄ dicit ꝙ si vnus numerauerit arram alteri parti: et altera pars arram alteri parti: et altera pars arram eiusdem quantitati: non habet locum illa lex q̄ loq tur q̄ arra ē data ab vna pte tn̄: p h̄ dicit ꝙ si det fundus noie arrarū: et postea ꝯstituat se noie illius eū pro tali possidē ꝙ nō h̄ȝ locū illa lex q̄ loquit in traditōe q̄ntitatis: et q̄ loqui tur qꝺ vere tradit: et q2 loquit in re q̄ p̄t duplari. vt. l. lucius §. i. pubere. ff. de le. ij. et. l. plane. §. i. Sed est dubiū an saltim stip'o penalis valeat: q̄ntum interest. gl. sunt ꝯrie. vnaqꝫ va leat. vt. d. l. ticia. Contrariꝰ tȝ gl. i. l. si stipulet. Bar. dicit ꝙ stipulatio vȝ put interest respectu dānt emergentis: et q̄s se ent expēsas: sed non put interest respectu lucri cessantis: q2 quatenus interest: nō est pena. l. pcul. ff. de v̄. ob. ſic. et ff. de fur. l. si is. Dicit Jo. ꝙ cōiter tenet ꝙ nō vȝ ēt q̄nten⁹ interest q2 iputandū ē stipulanti: cū sciat stipulatiōnē nō tenere: alr̄ ter se haberet ꝙ ageret ad penā: saltē q̄ten⁹ interest: quod nō ē dicēdū: et ē ꝯtra pdicta iura. ar. ff. de h̄is expositā. l. ticia. Istud tȝ Bar. ꝙ stipulatio vȝ cōtra bonos mores: ergo in vtilis vȝ. Fatet ꝙ si dolose aliqd fecit p adu'sā p qꝺ fecit expēsas: ꝙ poterit agere ꝺ dolo ad tale interesse. ¶ Ad tertiū qd de obligatōe pignoris. gl. dic̄ ꝙ vȝ obligatio pi gnoris. i. d. l. ticia. et h̄ iō q2 pignus dicit arre. C. de remis. pig. l. i. ff. de dona. inter vi. et vx. l. et si necesse ꝺ arbitrio ex posita. dicit host. ꝙ pignora hac occasione nō poterūt reti neri. spe. in ti. de spō. §. i. in fi. dicit pignora iterum re posse: q2 q tradit pignora nō se obligat: s; illa perdit: h̄ p retentio nē ꝯsulit: si penā ꝓmittēs se obligat: et plerūqȝ alicui ꝯsulit p retētionē cui nō dat actio ff. de doli excep. l. paulus Ad Balle. ff. de ritu nup. l. fi. qꝺ offi. C. si rector pui. l. i. Idē in no. et host. l. sum. et ti. pria carta. all. de dōa. post diuor. resti. et si necesse. et Fre. suo ꝯsilio. clxxxix. vbi dicit ꝙ si e arrās vt si ꝯsecuto ꝯtractu lucret pign⁹ et fruct⁹ nō tenebit ad fru ctus si ē dat' p arris: et p q̄ntitate arrarū ꝯputabit i sorte fruct⁹ Accursi⁹ in. l. ticia dicit ꝙ si dat' p arra tȝ: si dat' p pe na nō tȝ. Alij dicūt ꝙ si pign⁹ ꝯstituit cōuētione nō tȝ: sicut nec ꝓmissio pene si nō ꝯuētione tȝ qꝺ dat: q2 idē ꝙ ē arra. Jo. an. distinguit q̄ntitatē pignoris. bar. vt tenere distictio nē gl. s; dicit ꝙ pcedit qn̄ pign⁹ dat in q̄ntitate p illā. l. fi. sec⁹ si ꝯr. Et puto aduertēdū q̄ ꝺ pign⁹ dat p securi tate cōtractus et interesse vbi nō ꝯtrahat: vȝ datio pignoris sicut ꝓmissio interesse sub noie pene: et soluto interesse restitui tur pign⁹ fructib⁹ ꝯputatis: si interesse dare p securitate pe ne a directe i ꝯtu: si valeret: sicut nec pncipal' obligatō si daret p securitate arrarū ꝓmissarū: adhuc si valeret: q2 nec valeret ꝯtus arrarū vbi nō incipit a datōne. Ut. s. in qꝺ sensit s red. Si daret pignus simpliciter et in spē h̄ actu: vt pdat' nō secuto ꝯtu nō valet. vt dixit Bar. Si dat' vt q̄ntitas lo co pignoris ꝓ securitate ꝯt⁹ h̄ actu vt pdat' si secuto ꝯtu.

Bar.tenet q valet:hoc mihi non placet:qr hic est alius cõtractus a cõtu arrarum: z sic nõ sumus in terminis.l.fi.C.de spõ. Itẽ in isto nõ hʒ locũ pene vł pignoris duplicatio ex parte altera:z sic nõ esset hincinde eq̃litas cũ ius:hac nam non det tali cõtui:z sic sumus extra termios.l.fi.In cuius casu hʒ locũ duplicatio:fideiussores at p securitate cõctus dari pñt.ff. de eo q cog.cõsang.vxo.sue.c.veniẽs.sed obligabit ad so luʒ iteresse cũ cã.Credo q valeat pmissio iteresse sub noie interesse:non sub nomine pene eẽ. An.de bu.

i Ex qui fidẽ. Spõsalia de futuro trãseũt i matrimoniũ pp carnalẽ copulã subsecutã:sʒ nõ p nisũ car nalis copule tñ.h.d.cũ.c.fi. Prio ponit the ma ex quo tacita elicit qõ. Scdo illã soluit:z rõnibus sub mittit.fa ibi.ad pmã. ¶ No.j.q cõcurrẽte matrimonio ficto z vo:pualet pus tpe:siue sit fictũ:siue verũ matrimo niũ. ¶ No.ij.q spõsalia de futuro p copulã subseq̃ntẽ: trãseũt in matrimoniũ de pñti. ¶ No.iij.q est dare psum ptionẽ q nõ admittit pbationẽ in cõriũ:z hec appellat pre sumptio iuris z de iure. ¶ No.iiij.q vinculũ nullũ nõ tol lit pricipiũ aliqd saltẽ psumptiõe iuris:gl.hic igredit mãʒ extraneã:q plus tãgit titulũ de psumptiõib:q̃ istam.Hic duo habem. Prio vnũ modũ creãdi matrimoniũ absqʒ vbis.Scdo ei effectũ:qr tale psumptũ pualet vo vbis ex psso z sic tãgit vnus effect psumptiõis icidẽter:p qd gl.di ãʒ mãm intrauit. ¶ Expediam pmo mãʒ ad titulũ nõ p tinẽtẽ:sed qr illa habet expedira:q̃rendo pua attingã glo. Primo dr hic:qr ius sic psumit:pbatio nõ admittit i cõriũ hoc falsuʒ:qr nã psũptiõis ẽ succũbere pbatiõi.de elec.cũ inter.De pba.pposuisti.ff.de pba.§.si cirographũ. Pre terea pbatio z psũptio sũt spẽs certitudinis:z nõ ẽ dubiũ:q in certitudine pbatio integra dat maiorẽ gradũ certitudi nis:q̃ psũptio.Igit psumptio dʒ succũbere pbatiõi.gl.fa cit multiplices spẽs psumptiõuʒ.Aduerte psumptio vt ple ne declaraui in mã notorij:vbi posui gradus certitudinis. Est qdã gradus certitudinis de aliquo. Nã stãte dubio ò aliq qñqʒ aius circuiat z plus tñ ad vnũ quã oppositũ:z h est qdã suspitio:si aius nõ firmat.Qñqʒ applicat aium ad alterũ z firmit affigit:z hec ẽ psumptio. Nã p h nõ ẽ cert: sed fit vt ex accidẽtib psumit:z lʒ appellet psũptio:z deno minet a iure:tñ ẽ origo psumptiõis põderata a iure put ap plicat ad mẽtẽ hois.Vñ ois psumptio iuris posset dici pre sumptio hois:sed qr q̃sdã approbat ius:z qdã nõ reperiũt approbate in spẽ:põt dici q qdã sũt psumptiões hois:q spe cifice nõ appellãt a iure:sed i gñe approbãt:qr a iure dadũ erga gradũ pbandi:dandũ q̃ta z q sit fides probationis relingt in pectore iudicãtis.ff.de testi.l.iij. Et talis spẽs pt dici hois:attenta spẽ:z attento q ẽ approbata a iure:gñali approbatiõe:pt dici iuris.ff.de v.sig.l.lege obuenire.Et ad uertẽdũ q psũptiõis genus pt diuidi in spẽs assumẽdo di uisionẽ a q̃litate finis z effectus.Et tũc dico q qdã ẽ psũ ptio iuris:z de iure:qdã ẽ fictio. Presũptio iuris h sumit: qñ ius aliqd de dubio psumit:z psumptiõem approbat in spẽ:vel in gñe put.Et sic datis extrinsecis iteresit:z ab hoie psumit:nõ tñ oio figit pedes qd illud q psumit oi casu ve lit pferri vitati:talis ergo psumptio admittit pbationẽ i cõ riũ.Et sic regulari intelligit psumptio in ti.de psumptiõi bus.de h loqt.ff.de fundo istru.gl.allegat ò p b.pposuisti: z alia iura de qb opposui. Presũptio iuris z de iure ẽ.qñ ius sup aliquo dubio ad alterũ extremorũ applicat aium iu dicãtis:z interiʒ ex circũstãtijs se reddit certũ:q pbatiões aliaʒ nõ admittit in cõriũ.Jõ magistralr dr psumptio iuris z de iure:qr prio ius opat pncipalr aiuʒ iudicãtis applicãdo plus ad vnũ q̃ʒ ad reliquũ.Et in h dr iuris:qr illud vo cet cãm inductiuã z efficientẽ:z applicato aio iudicantis:i tñ illud firmat q vult iudicẽ claudere aures ad auditũ al terius pbatiõis opposite:z h vocatur psumptio iuris:z de iure.i.iuris qr cauta a iure:z de iure q̃si firmata a iure:in tñ

q dicẽs oppositũ nullatenus audiri dʒ.De hoc hic vide ali ud exẽplũ de heret.filij.li.vi.Vñ h regulariter nõ admit tit pbatiõeʒ in cõriũ.Dicũt tñ legiste q admittit p pbatio neʒ cõfessiõis vtriusqʒ partis.in auẽ.z si necesse.C.de dona. ante nup.Vbi Cy.z gl.In auẽ.vnde sumit.Aduerte in h dico sic:q qñqʒ agit de pbatiõe cõ cã iustaʒ vel alterius p batiõis extrinsece a cõtrahẽtib:z hec si ẽ directa pbatio ñ admittit:si directa repugnat psumptiõi iuris z de iure.Vt hic ẽ.& c.Ad id qd.Indirecta ãt p quã si oio argnit psum ptio.Vñ falsa admitteret.Vt notãter dicit gl.in Cle.i.de pba.z dicũt h doc.z videbis.ff.Aduerte tñ q lʒ nõ admit tãt pbatiõeʒ si tñ ptes ò facto admittãt:z fiat illa derogat. Vt no.Inno.de frigi.z male.c.fraternitatis.De re iud.cũ Bertoldus.de rescrip.Cũ dilecta.Quedã ẽ pbatio q con surgit a pncipio partiũ:z h pt eẽ duplex.Una p viã pfessio nis:qr ptes consitent aliũ eẽ q̃ habeat psumptio iuris z de iure.Et hic aduerte si sum in mã in q cõfessio possit aliqd opari.Ita q sumus in actu cuius eẽ dependet a ptãte pnũ:z pfessio nõ tollit psũptiõeʒ iuris z ò iure.Vt dcã auẽ.z si ne cesse.Et est singulare dcm Inn.i.c.Quia pleriqʒ.de immu. ecclesiaʒ.Vbi nõbilr dicit.Dicit q licet lex fingat sniam: seu psumit iustã:eo q trãsiuit in rẽ iudicatã:si tñ pe pfiteã tur sniaʒ iniustã:stat pfessiõi:z tollit psumptio iuris z ò iu re:qr in talib ptes pñt sibi piudicare.Si ãt sumus in mã i q nõ pñt ptes sibi piudicare.Vt qr matrimonialis.De eo q cogno.cõsan.vxo.sue.c.Sup eo.Et tũc cõfessio nõ tollit vires psumptiõis iuris z de iure:qr mã obuiat:nõ ex virib psumptiõis:z iõ si post copulã mulier cõfiteat:q nõ aio se inuicẽ copulãdi fecerũt post sponsalia:nõ staret pfessioni: imo matrimoniũ idicaret.Vt hic dicũt doc.De quo mira bat Petr ò pusio hoc nõ cogitãs.Vt põt patere ex suis reportatis. ¶ Põt.ij.surgere pbatio apposita psumptio ni a ptiuʒ ptestatiõe:vt qr ex h facto ius aliqd psumit ò aio psumptiõe iuris z de iure:z in oppositũ factũ faciẽs ptesta tur:z adhuc h casu dicẽdũ:qd aut h ptestatõ vestit iusta cã z talis pbatio admittit.ff.q me.cã.Et h verũ siue ptesta tio pcessit factũ:z factũ secutũ sit ptestationẽ siue factũ:z p testatio sint cõtẽporanea.Vt ibi ad hoc q scripsi.ĩ.eo.tua nos:Et h noluit dicere gl.no.de regula.Vidua.In gl.fi. quã oio vide qd sup ea scripsi.Qñqʒ ptestatio nõ ẽ vesti ta iusta cã:vt qr pcedẽtib spõsalib ptestor:q nõ cognos co te aio matrimoniũ cõhẽdi:z nulla cã subest h ptestãdi:vt qdã vt Vin.dicit hic.q ptestatio iuuat z q nõ erit matri moniũ:h cõtter dnãt.vt dixi.ĩ.eo.Veniens z.c.cũ in tua. Nisi p prius dissolueret spõsalia.Nõ qr illa ptestatio nõ q sit nuda:sʒ ẽ vestita turpi cã:qr iducit ad copulã fornica riã.Vñ dico q dato q vterqʒ cõsentiret ptestatiõi:ptesta tio nõ iuuat:z h teneas.Ad h vide.c.gñe.de rescript.i cle.i vbo renũciat.qdã ẽ pbatio pti originẽ hñs a pte:parti ab alia pbatiõe.vt qr ius psumit psũptionẽ iuris z ò iure.cõ me volo pbare cõriũ p iuramẽtũ z vnũ testẽ:an admittat.gl.vr nõbilr dicere q sic.cũ distictiõe:aut subest iusta cã:z admit tit:aut nõ:z nõ admittit.Et h ponit ò regula.Vidua.sed nõ credo illi glo.maxie in mã mõachali:z matrimõiali in q bus nõ admittit iuramẽtalis pbatio.Vt nõ.de iureiur.c. fi.z ibi dixi plene.Quedã ẽ spẽs pbatõis q appellat fictio Vbi lex certa ò vno spãlr fingit oppositũ.Nã si ẽ aliqs ca ptus z reuertat ab hostib lex fingit cũ nũq̃ captũ:z si ibi moriat lex fingit eũ mortuũ pma hora captiuitatis.Vt.l. lex cornelia.Et hec lex posito q mulier nihil sit stipulata: fingit eã dotẽ stipulatã.Vt.l.i.C.de rei.vxo.ac.nã hec ẽ fi ctio:lʒ gl.z male h exẽplũ dederat psumptiõeʒ iuris z ò iu re.Et in h apparẽt due dñe int psumptionẽ iuris:z de iur. z cũ qr presumptio iuris:z de iure nõ admittit probatiõeʒ. In cõriuʒ fictio ãt totũ oppositũ hʒ:qr fingit cõ veritatẽ de q est certa. ¶ Itẽ in effectu qr in fictiõe nũq̃ admittit pba tionẽ:vt in cõriuʒ:z qr lex certa de facto vult sic esse sup va cuo:ergo lex est pbatio z certificatio:psumptio aũt iuris

& de iure. vt cadē sup dubio. Quasi adimittit certificatio nē de opposito: vt pz ex dictis. Pone ēt exēplū in arroga to. vt ponit glo. p. l. ff. de ad opti. l. si arrogator. gl. allegat iura de aliis exēplis: & ā psumptiōis iuris & de iure: quā fi ctionis distinguit. ¶ Scdō psumptio iu iuris tñ: ex par te māe: a quo trabit psumptio. Et sic dicim⁹ q psumptio est quedā nāe. Ut qñ nā inclinat i mā factū: & plus in vnuz sensuz: q in aliū. Jō lex psumit q si exheredo filiū q mui ste exheredē. C. de inof. testa. auc. nō liceat. Ubi vr verū q est de liberis pteritis. Quedā est psumptio alterius acci dentis vel cōsuetudinis: & hāc iproprie appellat glo. psum ptionē hois. Nā ex cōsuetudine hois psumit. ff. de pigno. acti. l. vel vniuersor. Sic ex cōsuetudine aialis psumit. Jn sti. de re. diui. §. pauonū. Et hec ē psūptio adhuc iuris. Que dā est psumptio facti. l. ex facto alieno surgens & haz que habēt mām ex aliquo accidēti: effectus distinguit: qz qdā extēdit psumptiōis effectū ex pteritis in futurz: & sic psumi tur qs calumniari: ex quo semel calumniatus ē. ff. de accus. si cui. §. hisdē. cū si. Quādoqz ex facto lex trahit psumptio nis effectū in preteritū: aliq sunt accusati de adulterio: ipsi hoc repellebant ptextu cōsanguinitatis. postea ȝtrerūt ma trimoniū ex isto in pteritū: psumit q sunt adulterati. C. de adulte. l. si qs adulterij. Uide. ff. q me. cā. nō ē dissimile. & c. de psump. scribā. xliiij. di. Miles. Guil. l spe. de presūp. §. ij. ¶ Uenio ad mām intrinsecā. Oppo. q hic nō sit ma trimoniū ȝ illud. s. eo. tua nos. & c. Tue fraternitati: Quia deficiūt substātia & forma. So. hec vba de futuro q est for ma matrimonij. Dicit gl. q vba de futuro precedētia que pp copulaz subsequētē trahūt ad vba de pñti: hec sunt lo co forme & assuit substātia. s. cōsensus. Teneas q cōsensus solus ē de substātia ut dixi: opz tñ q aliquo signo appareat de simili sensu: & hoc ē de substātia: p qd relinqt q vba nō sunt de substātia: sed ad dādū cōsensuz & simul sensū: exigit de substātia aliqd signū: & si nō subest signū: reqrunt vba; sic intellige q dixi in. c. me. ¶ Oppo. ij. q aduertit pba tio incōtrariū. vz. q nō cōsenserit mulier ex copula; pone er go q mulier dicat se oppressaz in copula absolute vel ēt cō ditionaliter metu cadēte incōstātē: nulli dubiū q hec pba tio admittet. Naz plus nō dz opari fictio: quā veritas. Ut pz in. l. si filius. ff. si cer. pe. Sed ȝ verū admitteret hec pro batio. s. e. cū locū: ergo & ista. So. dic q aut vult pbare ȝ matrimoniū directe: vel indirecte tali pbatiōe q nō admit teret ȝ verū: & hec nō admitit. Aut vult pbare idirecte sal tim ȝ matrimoniū tali pbatiōe: q admitteret ȝ verū: & hec admitti dz ut in casu pposito. ¶ Aduerte tñ ad vnū dicit hic Hosti. q coactio pcisa q pōt cadere i copulā: mulier hz impedire matrimoniū: sed cōditionalis nō: & hoc dicit pp sponsalia de futuro pcedētia & volūtaria: & hoc dicit in cō tētioso foro. Hoc vltimuz mihi nō placet: qz non video q sponsalia pcedētia debeāt hoc opari: sed coactio: ibi vero post sponsalia de futuro nō excusaret. Ut. s. eo. cū locum. Que dec. loqt indistincte: ita nec i fictiōe. Jō Ujn. dicit hic q oēs cōditiōes qs recipit matrimōiū verū poterit & hoc recipere ut sit verū: pōt accusari pp cōsanguinitatē ad dis solūēdū: & pp adulteriū admittet. vt hic talis accusatio. ¶ Oppo. iij. q hec cōstitutio picul osa sit. Nā si iudicabit matrimoniū in foro cōtētioso: possibile est q licet interce dat copula nō cōsentiret in matrimoniū: & sic ȝ veritatē iu dicabit ecclesia matrimoniū. nā lz quo ad metus fori cōtē tiosi: possit fugere cōsensuz: nō tñ pōt facere vere q cōsen sus intercedat: & q ȝ cōsciētiā homo vere & nālr obliget: Unī vr hec cōstitutio piculosa pp hoc. Hosti. vult redar guere papaz q melius fecisset statuere q talis cognoscēs nō posset ȝhere cū alia: & si ȝheret nō esset mrimōiū. Non statuere: q statim inter istos esset matrimoniū. Et dicit q hec cā vr rōnabilioz quā legalis cognatō: vel publica ho nestas: p quā ēt reddūt inhabiles pueri: q plenū cōsensuz si habēt. De odic. pu. c. i. ¶ Sz an erit obediēdū foro ptēn

tioso: an foro penitētie. Ujn. dicit q ex quo nō ē matrimo niū: nō deberet remanere cū illa: sed potius excōicationem pati. Allegat de sen. ex. Jnqsitiōi. dicit tñ q ecclesia stabit p matrimonio psumpto: & filij cēsebūt legitimi: si ipse con trahat cū alia: cēset bigamus: lz in vitate nō sit: nec audiet pbatio cōtra bigamiā: sicut nec ȝtra matrimoniū psumptū q no. qz sicut nō admittit pbatio contra principale: ita nec ȝtra id qd ex eo seqt. Hos. dicit q vtroqz foro obediēdū ē pape: qz circa matrimoniū nō cōsumatū: absqz dei offensio ne: pōt dispēsare: q pz de cōuer. cōiug. ex publico. Per qd credo q si post sponsalia cognouit primā aio fornicario: & cōtraxit cū fa aio vero: q lz nō erat matrimōiū: qz ex quo ecclesia iudicat hoc matrimoniū: necessario pōt impedimē tum scdi. Jgit annulat fm q pōt ex quo ē in fieri: sed dubiū est tutius: credo q fm validū sit: quo ad deū: primū: quo ad ecclesiā: & tūc pcedere q dixit Ujn. Qd potius dz adhe rere sc qz prime. ¶ Quero an alius act⁹ p quē appareat de cōsensu iudicat matrimoniū post spōsalia de futuro: pu ta interuēit cohabitatio vel donatio dotis: cōstitutio facit matrimoniū de pñti. Ujn. dicit q nō alle. de ma. cōtrac. cō tra interdic. eccle. c. i. J. eo. c. fi. Nō ob. de despon. impu. c. i. li. vj. Ubi spōsalia d futuro transierūt in mrimōiū p coha bitationē: qz ibi loqt de sponsalibus: quo ad verba d pñti: & quo ad mētē de futuro: vt qñ int inhabiles p vba d pñti q facilius transierūt hic in spōsalib⁹ de futuro: quo ad mē tē: & vba q difficilius trāsierūt ad primū. s. eo. ad id quod tē. Anto. de but.

S i inter virum.

Sponsalia q de pñti sūt n soluūt p sequēs matrimoniū: ēt carnali copu la cōsumatū; sed sponsalia de futuro ēt iurata soluūtur p sequētia spōsalia de pñti. h. d. duo sūt dicta. fm ibi verū. ¶ No. i. q cōcurrētibus in matrimonio sine co pula cū vna. & o matrimonio cū copula cū scda: pualet pri mū sine copula scda. Et sic no. q ad vīculi validitatē & for tiorē ptātē ȝ vinculū: nihil addit ȝ viculū copula. ¶ No. ij. q lz vīculo religiōis mrīonio sine copula soluat: non tñ soluit vinculo matrimonij subsecuti ēt cū copula. ¶ No ta. iij. vba formalia ad matrimōiū: accipio te in meā &c. qd no. p isto mrimōij: ȝficiēdo a notario. ¶ No. iiij. q quo ad potētiā vīculi matrimonialis: nihil addit iuramētuz: & sic nō refert: an matrimoniuz firmet iuramēto. ad v. Uex. ¶ Nota primo vba formalia ad spōsalia ȝhēda: qñ vba dispositiua sonāt in futurū: vt accipiā te in meā &c. ¶ No. ij. q matrimōiū lz tāqz supueniētia maioris vinculi soluit pria spōsalia de futuro: siue sint iuramēto firmata: sine nō. ¶ Nota exordiuz vboz q vir prius interrogādus ē quā mulier. cōcoz. J. de spon. duo. licet. Sed nō ē iniqz alicui ser uat ȝtriuz. ¶ Quero primo mulier interrogauit virū: po stea recessit añ respōsionē viri: ex interuallo vir rñdet: an sit matrimoniū. Uidet q nō: qz in his que regulant a consen su rñsio ex iteruallo facta nō nocet. ff. d v. ob. l. si stipulor. §. vlti. Dicit Guido qd exigit q insimul cōsentiāt anteqz ad alia diuertant: & nō ē alias matrimoniū. ff. de ver. ob. l. cōti nu⁹. Credo q si primus consentiēs postqz recessit reuoca uit consensum: nō est matrimoniū si cōstet: q sit in eadem volūtate supueniēte cōsensu: est matrimoniū in dubio si ne gat. Credo q cōditionalr cōsentire videat si illa cōsentiat in eū incōtinēti. Quid si vir dicat accipiā te in meā: mulier dicat suz cōtēta: vel cōsentio: an sit matrimoniū. Dic q sic: qz nō exigit q cōcordēt in forma verboz: sed in substantia cōsensus exprimētia cōsensuz de pñti. Unde Luce. ij. Cuz Uirgo Maria rñdet: fiat mihi fm verbū tuū. Uerbuz āt fuerat dña tecuz: Nō. n. refert qd ex equipollētib⁹ fiat. De testi. licet. Ex q de cōsang. & affini. ma. fm Hosti. ¶ Que ro an copula in altero ex matrimonijs faciat vnuz alteri p pōderare. So. dic q aut cōstat d vtroqz cōtractu: & nūl ope ratur copula. Aut ē dubiū. Ut qz due mulieres petunt ali

queꝫ in viris: ⁊ equaliter ꝓbant: Et dic ꝙ tunc operaꝭ: q2 il la pferꝭ q̄ ꝓbat de copula. ꝭ. de proba. Licet cāꝫ. ¶ Que ro an p hec verba ꝓmitto q̄ te desponsabo sint sponsalia. Dicit Vinc. ꝙ nō ē ꝺ futuro: sed tūc sunt ꝓmissa de spon salibus ꝯhendis. Quid si vnus ex cōiugibus ꝓferat verba apta ad mr̄imoniū: alter tacet: an sit hoc matrimoniū. Vi deꝭ ꝙ nō: q2 also nō exprimit consensuꝫ: igiꝭ. xxx. q. ij. c. Vbi nō est. Sō. q2 verba sūt necessaria ad mr̄imoniū. ꝭ. eo. tue. Ar. a simili ꝙ nō est matrimoniū: q2 stipulatio nō ꝯhiꝭ nisi vtroqꝫ loquente: que nō pficiꝭ altero loquēte: ⁊ altero tacē te. ff. ꝺ ver. ob. l. i. in prin. ⁊ §. sequēti. Nec obuiat si dicatur ꝙ inter mutos ꝯhiꝭ: q2 in talib' q nō valēt loq: ꝟba nō sunt de substātia. Cōcludit glo. ꝙ aut alter nutu: vel alio signo exprimit cōsensuꝫ: ⁊ erit matrimoniū. Verbi gr̄a: pōe ꝙ ꝓ latis verbis p vnum. videlicet alter tacet: maxie mulier: ⁊ postea p̄ntibus parētib' recipit subarratiōeꝫ annuli: Certe iste actus subarratiōis fattis mea arguit cōsensuꝫ. Nā mul totiens dicit glo. filia ob verecūdiā: maxie in presentia pa rentuꝫ tacet ⁊ nō respondet. xxxij. q. ij. honoraꝭ. ¶ No. hanc gl. ꝓpter ea que dixi de presump. illud. Et in. c. fi. i. ꝺ despō. impub. Vbi matrimoniū ꝓbaꝭ subarratiōe: qn̄ per alteꝝ ꝯhētiū sꝭ ꝟba apta ꝓlata ad ꝯctū mr̄imoniū. ¶ Que ro de rōne q̄rꝭ ꝑm matrimoniū p̄ualet spōsalib'. Dicit gl. q2 sequētia spōsalia de p̄nti qn̄ superueniāt maius vinculū: tollunt spōsalia ꝺ futuro. Glo. allegat iura no. hn̄ ꝙ dicit: q̄ spōsalia soluūꝭ: pp illō ꝙ no. Jo. an. ꝺ re. iu. ñ p̄stat. li. vi.

a Adolescens. Nisus copule non facit sponsalia tran sire in matrimoniū. h. d. ¶ Nota primo ꝙ ni sus copule nō facit spōsalia de futuro transire in matrimoniū. Et ex hoc seqꝭ: ꝙ ḡa spōsalia de p̄nti preua lent sponsalibus de futuro cū nisu copule. ¶ Ex hoc nota ꝙ ibi ad pfectionē ꝯct' lex exigit certū factū: nō sufficit ni sus ad factū: maxie qn̄ actus ⁊ ꝯctus ex facto exorbitans ē ⁊ fict': q2 fictō ñ extēdiꝭ. Et sic no. regulā ꝙ licet i delictis. Qñ. qꝫ affectus a iure habeaꝭ ꝓ facto. De pe. dis. i. si qs nō dicā. No. ꝭ. de eo. q mit. in pos. c. i. Nō tn̄ hꝭ ꝓ facto i ꝯcti bus. glo. vlt. allegat iura pro illa via: ꝙ conactus nō sufficit ⁊c. In h̄ argūt ꝯ. De biga. nup. ꝭ. eo. c. Juuenis. So. dic ꝙ ad pfectionē ꝯctus: maxie exorbitātis: nō hꝭ conatus ꝓ facto vt hic: sed quo ad creādū bigamiā vel publicā hone staꝫ. sic vt in ꝯrio. ¶ Quero q2 hic dicit: ꝙ nec veꝝ: nec ꝓ sump̄tū intercessit mr̄imoniū: qō dicā verū: ⁊ qō p̄sumptū. Dic ꝙ verū matrimoniū est in quo intercedit verus cōsen sus p̄sumpt' id in quo ēt ⁊ si in veritate nō cōsentiāt ꝯhen tes interp̄taꝭ cōsensisse ex aliqb' ꝓbabilib' coniecturis: ⁊ hec presumptio qn̄qꝫ surgit ex carnali copula. Vt. ꝭ. eo. Js q. Naꝫ in iuuene virgine copula hoc operatur. In non vir gine aūt ꝙ opaꝭ copula. In virgie operaꝭ traditio ad do mū. ꝭ. eo Veniēs. De cōiug. lepro. c. ñ. De ꝓba. iurauit. ff. de spō. q̄ntus cū si. Aut reduceret in vita: ⁊ staꝫ fugeret. ꝭ. eo. ad id qō. Hoc Jnno. ⁊ Cal. nō placet. Quia iura hic al legata hoc nō ꝓbant: ⁊ q2 exorbitans est hoc matrimoniū p̄sumptū. Ideo nō extēdēdū. viij. di. c. Veritate. Puto tn̄ ꝙ si allegaꝭ copula: stādū sit ꝟbo viri. Vt. ꝭ. eo. ꝯtinebatur. Aliqn̄ ex subarratiōe. vt no. ꝭ. ti. i. c. ñ. Et dixi de p̄sump. c. il lud ⁊. ꝭ. c. p̄x. Aliqn̄ ex tēptatiōe. Vt no. ꝭ. ti. i. Sed ibi erāt ꝟba apta ad mr̄imoniū. Aliqn̄ ex iplemēto cōditionis. ꝭ. de ꝯdi. ap. sup eo. §. i. Aliqn̄ ex tp̄is diuturnitate. ꝭ. ti. i. ꝺ illis. Vbi de hoc: ⁊. ꝭ. eo. cōsultationē. Et plenius ꝺ p̄sump. Jl lud. Quid si spōsalia fuissent ꝯcta ī pupillarē etatē: an sup ueniēte etate maiori valideꝭ: ita ꝙ sit mr̄imoniū ꝺ p̄nti. Dic ꝙ sꝭ de futuro: nō p solā cohabitationē: nisi eēt lōgi tp̄is cū aliis tractatib' de qb' dixi. ꝺ p̄sump. Illud. sup̄ eo. Cō sultationi. Sed mr̄imoniū de p̄nti inꝭ habiles validaꝭ sup ueniēte legitia etate cū cohabitatōe. Alias nō. de spō. ipub. c. i. li. vi. ¶ An si sit dubiū de copula valideꝭ mr̄imoniuꝫ p nisum ad copulā. dic ꝙ sic. ꝭ. ti. i. Attestatiōes. Et ꝓcedit

hoc. c. qn̄ cōstat qō nō habuit copulā. Dic vt tractaꝭ hic p Jnno. q multa turpia hic ꝓsequiꝭ ⁊c.

¶ De desponsatione impuberuꝫ. Rica.

¶ In hac rubrica viso de spōsalib' agit de vna inhabilita te ad spōsalia ꝯhēda. s. De desponsatiōe ipubeꝝ ⁊c.

b Tua fraternitas. Pat ꝓ filio im pubere spōsalia ꝯhit: ꝓ pubere nō: si nō con sentiat. Prio ponit qōnē. Scdo rn̄sionē. ibi. ⁊ dicim'. ¶ No. p̄io ꝙ pr̄ noie filij ad ulti spōsalia ꝯhere nō p̄t nisi eo cōsentiēte: ⁊ sic filij ex quo cōsentire pōt exigiꝭ cōsensus. ¶ Nota. ij. ꝙ pr̄ noie filij ꝯhere pōt spōsalia qn̄ ē ī habilis etate: cuius vo luntas discerni nō pōt: ⁊ artaꝭ filius de hōestate: seq tūc vo luntatē p̄ris. ¶ No. iij. ꝙ puer añ q̄rtū decimū ānuꝫ: ⁊ sic añ legitimā etatē nō ē habilis ad ꝯhēdū mr̄imoniū: ⁊ hoc q2 ñ hn̄ discernit adhuc actū mr̄imoniale. Duo obuiāt de cre. Primū ꝙ filius ēt adultus vꝭ posse copulari ēt inuitus matrimōio: ⁊ in hoc hꝫ seq volūtatē p̄ris. dato ꝙ maior sit. ff. de ritu nup. l. si pr̄. Dic ꝯm leges. Distinguiꝭ inꝭ filiū ⁊ fi liā qn̄ sꝭ maiores etate ad mr̄imoniū reqsita. filius de iure nō p̄t cogi a patre ꝯhere mr̄imoniū: sed tn̄ cōpellat eū ⁊ cō sentiat: reputaꝭ nō coactus: ⁊ valet mr̄imoniū. ff. de ritu nup. l. si pr̄. Ad hoc glo. ꝭ. eo. Insinuāte. xxxi. q. vij. O ēs causa tiones. Ex quo patet ꝙ metus reuerētialis solus nō inficit mr̄imoniū i aliis actib'. Dic vt no. Jnn. ꝭ. de offi. dele. cāꝫ. Et p doc. in. l. i. §. Qui honorāde. ff. Quarū re. ac. nō daꝭ. Cogitū ñ dꝫ: ⁊ hoc q2 inite nuptie. ⁊c. ꝭ. ti. p̄x. ꝭ qsiuit. Filia ꝺi p̄ri cogiꝭ cōsentire: dūmō nō det sibi turpē vel in oībus simis nō cōdecentē. ff. de spon. l. sed q̄ p̄ris. secus ꝯꝫ canones Vt in. c. cū locū. ꝭ. ti. i. Per qō dicit Hosti. ꝙ dūmodo ali aꝫ vitā turpē nō elegit: pr̄ nō poterit ex hac cā exheredare: licet aliq dicāt ꝯtriū: alias expssuꝫ. In auc. vt cū de ap. cog. §. si alicui. col. vi. Qñqꝫ fili' ē minor etate ⁊ tūc p̄t ꝯhere ꝓ eo: ꝫ postqꝫ puenerit ad maiorē etatē cogiꝭ hēre rata spō salia a patre ꝯcta: debito hōestatis non debito necessitatis. De quo de regl'a. c. cū vir. xxv. q. i. c. i. Sed ꝯꝫ hoc q̄rit dif ferētia: an spōsalia sint ꝯcta p matrē noie adulti: an noie mi noris adulto. Nā in vtroqꝫ tenebiꝭ ratificare de honestate: ⁊ in neutro cōpellaꝭ de necessitate. Dicebat abba. ꝙ in hoc erit dr̄ia: q2 si pr̄ ꝯhat spōsalia ꝓ maiore: eo ꝯdicēte: nō va lebūt spōsalia: nec creabūt publice hōestatis iustitiā: nec trā sibūt in mr̄imoniū p copulā ⁊ p cohabitationē postea sub secutā: ex quo a principio ꝯdixit. si ꝯhiꝭ p filiū minorē adul to si hic est habilis ad sponsalia valebūt vt spōsalia de futu ro: ⁊ creabūt publice honestatis iustitiā superueniēte legitia etate ratificabūꝭ ex copula vel spontanea cohabitatiōe. de despō. impub. c. i. li. vj. Tu ꝯclude aliqua qñqꝫ pr̄ ꝯhit ma trimoniū ꝓ filio infante: ⁊ sic inhabilis ad sponsalia: ⁊ talia tn̄ nō valent: nec vt spōsalia: nec vt mr̄imoniū pp defectū eta tis. Vñ nō creāt publice honestatis iustitiā: sed superueniēte septēnio: p̄nt cōfirmari p cohabitationē: vel ꝟbo: vꝭ alio fa cto. Et si sic ꝯualescāt: postea creaꝭ publica hōestas: ⁊ tran seunt in matrimoniū: p copulā vel cohabitionē: vel aliū ac tuꝫ superueniēte etate ad ꝯhēdū mr̄imoniū: ex quo sꝭ sponsa lia de p̄nti: quo ad ꝟba: lꝫ fuerint interp̄tatiue pp defectum etatis spōsalia de futuro. Qñqꝫ pr̄ ꝓ filio habili ad sponsa lia de futuro ꝯhit spōsalia de p̄nti: ⁊ tunc aut ē sciēs ⁊ cōsen tiens fili': aut sciēs ⁊ tacens: aut ignorās: aut sciens ⁊ ꝯdi cēs. Si ē sciēs ⁊ cōsentiēs planū ē ꝙ valēt vt spōsalia de fu turo iuris interp̄tatiōe: ⁊ creant publice hōestatis iustitiā: ⁊ postea etate superueniente trāseūt in matrimoniū: per copu lam vel aliū actū ex quo appareat cōsensus. vt. d. c. i. §. por ro. Si est sciēs ⁊ taciens idē est. Si est ignorans vel contra dicens: tunc ꝙ adhuc talia sponsalia non valēt: ⁊ nulluꝫ ha bent effectū sponsalioꝝ: nec quo ad creādū publice hones

tatis iustitiã:nec etiam vt transeant in matrimoniũ. Casus hodie ĩ de spon.impub.c.i.in fi.li.vi. Nisi tacite vel expres se postea approbent per qđ reprobat qđ dicebat abbas: et hoc tenet Innoc.et de hoc ẽt est casus.xxvij.q.ij.lex diuine. Si autem est pñs et tacens valent sponsalia vt sponsalia de futuro et creant publice honestatis iustitiã: et vltra hoc indu cunt alios effectus que transeunt in matrimonium p alios actus vt.d.c.i. Quãq3 pater cõtrahat de pñti pro puberib9 et tunc dic q aut ipse filius ignorat vel contradicit: et nõ va lerent sponsalia:quo ad aliquẽ effectũ nisi aliter ratificatur aut p eo presente vel cõsentiẽte vel nõ cõtradicẽte:et valẽt: quo ad omnes effectũ.in quo ergo erit dña inter ɔ̃ctum a patre pro pubere:et nõ pubere. Non video dñam:nisi dica tur vna q vbi est cõtractus pro filio pubere inuito vel igno rante exigat ex postfacto expressa approbatio:vbi autẽ pro filio impubere inuito vel ignorãte sufficiat tacita per.d.c.i. iuncto isto. Sed certe nulla est dña: Ut patet in.d.c.i.in fi. Ibi puberibus vel impuberibus:ita exsufflata ẽ hodie hec distinctio:nisi dicamus q de facto impuberem poterit tra dere ex quo facilius sequeret ratificatio tacita:et nõ pube rez:ex quo sic de facili nõ sequitur ratificatio:et hoc placet. Uel si dicas q ille tex.intelligat de impuberibus: quorũ voluntas decerni põt:hoc de his quorum voluntas discer ni non potest:quod placet vt iura soluentur q not. Et pa tet hoc ex.c.sequẽti.et per illã decre.i.reprobant. Una opi. Inno.et per glo.in quãtũ facit dñam:an per patrem cõtra hant sponsalia:et sufficit tacitus consensus:an p extraneum et exigitur expressus. Ut ibi in glo.penul.etc.

U bi non est.

Ibi impuberes am bo vel alter: nisi pro bono pacis ambo coniungi si debẽt.h.d. Põit pbibitionẽ a q necessitatis cãz excipit.ibi:nisi forte. ¶ Nota primo q ad substantiã matrimonij exigit consensus. Et no.q ad defectum consensus: dat defectus matrimonij. ¶ Nota.ij.sm leges ciuilẽ statuere posse su per etate ad matrimoniũ cõtrahẽdum:q intelligi debet si hoc canon approbet:q: hoc spectat ad canones: vel si lex ci uilis concordet canoni. ¶ Nota.iij.q prohibitũ est de fa cto cõiũgere ihabiles etate ad matrimoniũ:ɔ̃hẽdũ ẽ forte cã: q: experiẽtia docet q cõiter postea maiores se nõ diligũt. Item experiẽtia docet q grandia dubia oriunt ex his ma trimonijs ex nisu copule ipsis postea nõ volentib9 consenti re:et hoc nisi vrgentissima cã hoc inducat.s.pp pacem. Et hic hñs vnam cãm impulsiuã. Quãq3 matrimõn.s.bonũ pa cis inter inimicos. ¶ Nota ex hoc.c.iuncto.c.i.de despõ. impub.q sponsalia cõtracta cõtra prohibitionẽ canõis in ducunt publice honestatis iustitiã qđ no. Quis declarabit cãm necessitatis subesse. Dic q diocesanus cãz necessitatis qui potestatez habet et sciẽtiaz hoc discernẽdi. De cõsang. et affi.c.i. Per qđ dicũt doc.q tales parrochiani et minores nõ pñt ɔ̃here sine diocesani licẽtia.j.eo. Cõtinebat.et.c.duo pueri. Et hic q dicunt ẽt in maioribus obseruãdũ ob mul ta aiaꝝ picula:que obueniunt.s.ti.i.Cum in tua. De clan. despõ.c.fi. Et ad hoc simile de spũali.de insti.c.iij.de renũ. Admõet. Per qđ dicũt q in tm parrochianus laicus sub iacet pzelato suo:q si clericus est:nõ est recipiẽdus sine lris ab extraneo. De cle.non resi.c.fraternitati. Sic nec laicus. de parroc. Nullus.de peni.et remi.s.oĩs. De cõse.di.v. Nõ oportet. nam quo ad sacramenta quilibet laycus suppo situs ẽ iudici ecclesiastico. Uñ cauere dz sacerdos ne parro chiã suaz desponset extraneus incõsulto suo curato:vel ɔ̃. Ideo antiquus in bononia seruabat:q parrochianus sem per erat presens et primus in cõtractu matrimonij. ¶ Que ro que etas sit habilis ad matrimoniũ cõtrahẽdũ. Dic sm leges et canones:q in matrimonio duodecimus annus est in femina. In masculo quartusdecimus. Quãtũ ad sponsa lia etas in vtroq3 est.vij.annoꝝ.glo.allegat iura sm leges et canones:matrimonium est inter tales etiam dato q sciõ cognoscãt:si nõ impediat frigiditas:vel aliud accidẽs. Nã tales sunt habiles ad cõsentiendum:et hoc solum sufficit.s. ti.j.me. ¶ Quero quare inter inhabiles etate iura pbibe ant cõtractuz matrimonij de facto.dicit glo.q: postea mu tant sepe voluntatez. Unde ppterea oritur discordia inter eos. ¶ Item contingit q postea sponsa copulatur cõsan guineis spõsi:qđ omnino pbibitum est impediẽte publica honestate.s.ti.j.spõsam. Inno.dicit etiaz pbiberi qđ time tur ne per carnis copulam sponsalia ratificent.s.ti.j.Iuue nis. Item dicit Hos. Quia p spõsalia ex quo cõtracta sũt impedit:quo ad spõsas tota cõsaguinitas:hinc et inde. Nõ est ergo tutũ et vtile:sed damnosum rei publice tot vxores auferre sponsos:et tot maritos sponse.ff.so.ma.l.i.etc.

P uberes.

Puberes sunt qui ex ha bitu corporis cõcipere et gñare possunt.h.d. Põit tria signa puberta tis cognoscẽde.pmo ex pductiõe piloꝝ ad loca turpia. Scdo ex annorũ numero:et dr ille q est in etate.xiiij. annoꝝ. Tertio in habitu corporis:q: iaz apparet q gñare potest. ¶ Nota q quedã sunt puerpere que pariunt in an nis puerilibus. ¶ Nota intentũ huius.c. Primo quo ad iudicanduz habilitatẽ psone ad cõtrahendũ matrimoniũ: exigitur pubescẽtia que põt apparere triplici respectu. Ut dictum est. Triplex ergo datur modus pbandi ad nota ta pubertatẽ ad concludẽduz matrimoniuz. Quãq3 p signa extrinseca. Quãq3 per effectum extrinsecum actus reqsiti pro fine matrimonij.inhabilis ergo ad gñandum est inha bilis ad contrahendum:et habilis ad gñandum est habilis ad contrahendum:q: pp finem prolis est matrimoniuz in stitutum. Ut dixi.s.ti.i.super rubrica.j.de condi.ap.c.fi.ad hoc de cle.exco.mi.si celebret. ¶ Quero cũ glo.ij.an alte rũ istorum signorum concludat matrimoniuz:altero repu gnante. Item an alterum solum signuz sufficiat ad conclu dendum matrimoniuz. Dic qñq3 oĩa signa cõcurrũt. etas in annoruz numero:pubescentia corporis:et effectus poten tie coeũdi:et sine dubio tales sunt habiles ut hic. Qñq3 ad est sola potentia coeundi absq3 alijs:et hic glo.indifferẽter vr velle:q illa sola creet ptãtez contrahendi matrimoniũ. Idem dicit Inno.adeo q etiam minor.xiiij.annis contra here potest:q: ex quo apparet de copula vel potentia cõtra hendi:patet q malitia supplet etatẽ.j.eo.de illis. Quod di cit etiam si sit annorum nouem tm:vt narrat Gregorius in dialago:de quodã qui impregnauit nutricez. Ut no.xx.q. i.in summa. Et de eo qui cogno.consang.vxo.sue.in.c.fi.s. glo.i. Et hoc maxime in muliere cuius vas patuz est. Idez de.x.vel.xi.annorum. Idẽ dicunt de puella minore.vij.an noruz:dũmodo discernat:et hoc.s.ti.i.Iuuenis. Sed si eẽt trium annorum non credit q contrahere posset cum nõ di scernat:nec matrimoniuz cognoscat sicut nec furiosus.s.ti. i.dilectus.ff.de arbi.l.diem pferre.§.coram. Ubi equipe ratur. Idem si doli capax est:quia cõtrahere põt. Insti.de ob.que ex delic.na.§.in summa.ff.ad sill.l.excipiuntur. De delic.pueroꝝ.c.i. Qñq3 adest sola etas et dubitatur de po tentia ɔ̃hendi:et talis presumit posse coire:q: habito respe ctu ad illud quod erat cõiter contingens lex determinauit etatem. Sic ergo presumit et etas in masculo cum.xiiij.an ni. In femina.xij.vt.s.dixi.c.pxi. Et hoc qñ est cõpleta etas:q: hz finem.xiiij.et sic est in.xv. Quid si ad finem.xiiij. anni deficerent tres dies:an hic iudicaretur cõtractus.arg. q nõ.de erro.aduo.l.iij.et dicet.j.eo.cõtinebat. Qñq3 ad est sola etas sine potẽtia coeũdi. De quo constat:an sit ma trimonium.dicit glo.q non est matrimonium:quia nõ dr pubes:nec in ea reperiuntur tria bona matrimonij: Fides. Proles:et Sacramentũ.de quo.j.de condi.ap.c.fi. Pro batur per locum a contrarijs si minor etas preueniens per co pulam perficit matrimoniuz.j.eo.de illis.el.ij. Ita et maior etas preueniens copulam:seu coeundi potentiam impedi et matrimoniuz.quid igitur.doc.tenent q aut est naturalis

frigidus: et non valet matrimonium. vt gl. bene dicit. Aut non est naturaliter frigidus et constat quod liberari potest: et valet matrimonium. Aut est sola etas sine potentia coeundi pro tunc de quo constat: non tamen constat an vicium sit perpetuum: sed dubium est: an sit perpetua inhabilitas vel temporalis: et standum est: seu supersedendum: nec pro viro: nec pro reliquo iudicandum. Et expectabit vsque ad .xviii. annum: et postea per mensem vel per duos dies: et adhuc si non potest: separabuntur seruata solemnitate. de qua de frigi. c. i. mouetur. Quia pubertas in .xiiii. anno secundum Ho. licet sit presumpta in .xiiii. anno tamen fallere potest infra quadriennium: quo ad naturalem potentiam. vnde sumus edocti aliquos a principio impotentes ex postfacto potentes factos esse: per quod dicit quod plena pubertas dicitur in .xviii. anno. Et multa ad hoc allegat iura ciuilia: non insisto in hoc. Jo. an. idem licet alias concludetur infirmitate temporali impeditum coire vel coire nolentem non posse contrahere: et tamen iura in eo de quo dubitatur: an naturaliter sit frigidus. Jura expectari volunt triennium sibi deferri. J. de frigid. Laudabilem. Quod multum facit contra hanc opi. Nec ob. c. de illis. Quia licet copula perueniena tempus in potentia coeundi non sic debet differre carentia. Nam non est eadem ratio: quia peruenienti etatem necesse fuit prouidere ne haberet necesse fornicari. Ideo inspicitur etas si tamen perueniat pubertas: licet contrahere et idem seruare debemus. Quandoque adest signum solum lanuginis hoc est pilositatis ad loca turpia. Et dicunt doct. quod practica huius signi non est honesta: licet antiqui sic probarent et pudore efficiebantur. Vna cum suspectio quod correxit imperator. C. quando tutor vel curator. l. indecorum. Insti. qui. mo. tute. fun. infi. Et si hoc imperatori visum est inhonestum fortius et pape. Et dicunt doc. quod nedum est pudibunda: imo etiam est fallax: cum nec omnes pilosi sint potentes: nec omnes pilosi impotentes. Et hec sufficiant.

1 **Litteras.** Si de sponsaui minorem sed pleni doctrina cum matre contrahere potero. Secus si tempore sponsaliorum maior erat: vel licet tunc minor eadem voluntate manente facta sit maior: quia si cum matre postea contraham: et eam cognoscam: nec matrem nec filiam habebo. h. d. cum sequentibus. duo facit. Primo ponit consultationem. Secundo responsionem ibi. consultationi. Et respondet distinguendo secundum membrum ibi. verum. ¶ Nota. i. quod quo ad concludendum matrimonium non sufficiat habilitas etatis alterius contrahentium: altero in minori etate constituto. ¶ Nota. ii. quod sponsalia de futuro vel etiam de presenti nulla: vt sponsalia de futuro etate prohibente alterius contrahentium non creant publice honestatis iusticiam. Ideo cum consanguinea puelle potest contrahi matrimonium: ¶ Nota. iii. quod sponsalia cum inhabili etate contracta: ante contradictionem etate superueniente habili validantur et creant publice honestatis iusticiam. ¶ Nota. iiii. quod tunc nec matrem cognitam puelle habere potest impediente publice honestatis iusticiam: nec filiam impediente affinitate ex copula surgente: et sic copula quantumcumque fornicaria creat publice honestatis iusticiam. ¶ Obuiant decre. duo. Primum quia sponsalia nulla creant publice honestatis iusticiam. s. ti. i. ad audientiam. Ibi solum tamen en fuit. Secundo obuiat. quia non videtur solo etatis cursu sponsalia nulla validari. vt in regula non firmatur. de reg. iu. li. vi. gl. respondet quod solo cursu non validatur: sed alio interueniente sic: quod habetur loco cause confirmationis vt si simul cohabitant vel aliqua donaria fiant inter sponsos: vel aliquis actus intercedat ostendens consensum sponsaliorum inter eos. alle. J. c. i. pr. de cohabitatione fatentur doc. et non est vicium in domo sponsi: vel sponse: vel alterius quamuis aliter secundum leges. ff. de ritu nup. l. mulierem. cum. l. seq. Si autem seorsum habitant quidam exigunt expressum consensum. vt Hos. ratio quia quando simul cohabitant verendum est: ne simul temptauerit. s. ti. i. Juuenis. dic hodie vt in. c. i. de despon. impub. li. vj. et vide quod no. xxx. q. ij. c. i. vbi non est. Postea gl. prosequitur quendam burcardum nullius vtilitatis: vide per te. ¶ Quero de etatibus: an sint communes in femina et in marito. dic quod etas infantilis in principio et in fine: est eadem in masculo quam in femina. s. in. vij. anno. Etas pupillaris eadem in principio: sed non in fine: quia in masculo in decimoquarto anno. In femina. xij. Adolescentia diuersa: quo ad principium: et ad eadem in fine: quia in muliere incipit in. xiij. in masculo. xv. Et finitur in vtroque in. xxv. ff. de mino. l. ij. §. minorem. vt Instit. de cura. in princi. Ideo diuersimode dicitur quis minor annis. de proba. in presentia. Ratio autem quare citius pubescat mulier quam masculus: quia ingeniosior et calidior est. Ideo citius impetrat veniam etatis quam vir. C. de his qui ve. eta. impe. l. fi. Item quia naturaliter debilior est sexus femineus et ideo communiter minus viuunt: quia minus habet caloris naturalis. Ideo quanto citius finitur: tanto citius naturaliter perfici debet. Pla. dicit: quia citius crescit mala herba quam bona: et facilius est mulieri pati quam homini agere: secundum Ho. Et vide quod no. eo. ti. c. i. li. vj. non sunt alia etc. Anto. de bu.

2 **Accessit.** Summa tamen est. s. c. pr. Sponsalia nulla non creant publice honestatis iustitiam. Sponsalia aliqua fiunt licet ab eis quis ab ecclesia fuerit absolutus. h. d. Et distinguit duo probra secundum ibi. sane. ¶ Nota. i. quod sponsalia de futuro contracta ante etatem septennem non inducunt publice honestatis iustitiam: et maxime si sunt declarata nulla per ecclesiam: nec amplius aliter ratificata. ¶ No. ij. quod ad ecclesiam spectat determinare de matrimonio inter laycos: et de omni consecutiuo ad illud: et sic de legitimitate prolis ex matrimonio producto. ¶ No. iij. quod appellatione desponsationis in iure: comprehenditur desponsatio de futuro non de presenti. ¶ No. iiij. quod sponsalia nulla etatis defectu non ratificantur sola superuenientia etatis: Sed exigitur aliquis consensus: et hoc allegatur. s. c. pxi. ¶ No. v. quod sponsalia de futuro cum habili etate contracta creant publice honestatis iustitiam: licet ex post facto sint dissoluta: non tollitur effectus publice honestatis in esse productus quin impediat contractum inter consanguineos sponse et sponsi: ex quo patet quod ad effectum cause efficientia non cessat effectus in esse productus. ¶ No. vi. quod sponsalia de futuro cum altero contracta habent tacitam conditionem si aliter requisitus contrahere voluerit. Jdeo altero consentire volente ad defectum conditionis ipso iure resoluuntur. ¶ No. vij. vnde habuerit ortum publice honestatis iustitiam seu ipsius impedimentum: quia ab inhonestate per quam ecclesia honestatur: quia turpe est quod quis habeat consanguineam vel matrem eius que sibi sponsa fuit: et aiorum destinatione et vxor futura erat. ad hoc quod dixi. s. t. i. Juuenis: ¶ Duo obuiant decreta. Primo quia videtur quod sponsalia dato quod non sint per ecclesiam dissoluta: ex quo nulla fuerunt defectu consensus non creant publice honestatis iustitiam. vt. s. c. pxi. Fatendum est et subaudi maxime. ¶ Secundo obuiat quia videtur etiam quod dato quod matrimonium non tenet proles sit legitima. J. de clandes. despon. cum inhibitio. So. ista conuertuntur si matrimonium est validum: proles est legitima: sed ista non conuertuntur si matrimonium est nullum: tunc ergo proles est legitima: quia si matrimonium est contractum subsistente impedimento ignorantibus coniugibus vel altero tantum: et in facie ecclesie proles est legitima. J. de clandes. despon. cum inhibitio. ¶ Tertio obuiat decre. quia in fine dicit quod sponsalia ipso iure dissoluta creant publice honestatis iustitiam. s. c. prox. Sol. si sponsalia sunt nulla non debent creare publice honestatis iustitiam. sed si sunt aliqua quamuis postea ipso iure dissoluta per alterius dissensum: talia creant publice honestatis iustitiam: et hoc teneas. Licet abbas diceret quod hic sponsalia fuerunt per alios contracta: que licet ipso iure non ligent contrahentes: creant tamen publice honestatis iustitiam: quod est damnatum in. c. i. de despon. impub. li. vj. etc. An. de bu.

C**ontinebatur.** Si impubes d sponsata ⁊ tra-ducta. Primo petit facta pubes licentiã alteri nubendi: non auditur si maritus iurat ꝙ eã cognouerit. Secundo ꝙ ex sponsalibus cõtractis cũ impubere minore eius sẽpte no oritur publice honestatis iustitia. Cõsultatio ⁊ responsio. Secunda ibi. ꝯsultationi. ¶ Nota primo cautelã cõsentiẽtis in matrimonio infra annos nubiles si vult impedire cõfirmationẽ matrimonij ꝙ statim adueniente legitima etate fugiat ⁊ alteri nubendi licentiã petat. ¶ Nota secundo ꝙ cõcurrente assertione mulieris de non ꝯsensu matrimonij ⁊ assertione viri de cõsensu ⁊ copula statur dicto viri de copula: ⁊ cõcluditur matrimoniũ nisi mulier probaret oppositũ: ⁊ sic allegatio defectus cõsensus tollitur per ꝑsumptionẽ copule. ¶ Nota tertio argumentũ pro generali allegatione: sufficit dicere est sic vt habetur in decreta. de quo dic. de cohabita. cle. ⁊ mu. c. vestra. ¶ Nota quarto ꝙ spõsalia de presenti cõtracta cũ minore etate pubertatis copula intercedẽte: proficit matrimoniũ. Et sic duo exigi videntur ad perfectionẽ matrimonij: ꝙ sit proxima etate ⁊ copula. Et nota ꝙ dicitur quis proximus pubertati: quãdo est i penultimo ãno. vt in vndecimo anno: vel circa duodecimũ ãnũ. ¶ No. v. de ista dictione circa pro teste qui dicit possedit decẽ annis vel circa: quia hec dictio refertur ad modicũ tempus. de quo per Guil. in. l. ⁊ si post tres. ff. si quis cau. ⁊ in. l. ab hostibus. §. si quis simpliciter. ⁊ ibi per Bu. vide. ã. de o[illegible]la. preterea. ¶ No. ex tertia parte ꝙ sponsalia de presenti vel de futuro cũ habili ad sponsalia de futuro cõtracta inducant publice honestatis iustitiã impedientẽ matrimoniũ cũ sponso ⁊ qualibet cõsanguinea sponse. Et sic nota ꝙ sponsalia de presenti inter inhabiles etate ad matrimoniũ habiles tum ad sponsalia valent vt sponsalia de futuro: ⁊ sic vbi est defectus in causa efficiente si non valet quod ago vt ago: valet vt põt. ¶ Obuiant decret. plura. Primo quia non videtur credendũ marito iuranti muliere cõtrariũ asserente. vt. xxvij. q. ij. Quod ãi interrogasti. xxxiij. q. i. requisisti. Hic qñq̃ vterq̃ fatetur defectũ copule ꝙ non poterant cognoscere propter frigiditatẽ ⁊ seruata solẽnitate ecclesie. de qua vi debis. J. de frig. per totũ. Judicatur inter eos non esse matrimoniũ. sic loquitur. c. requisisti. Quandoq̃ mulier dicit se non cognitã: ⁊ non cõsensisse: maritus nihil dicit in oppositum: ⁊ tunc mulieri creditur si hoc potest probare: ⁊ volens cõcludere matrimoniũ: debet probare intentũ. Quãdoq̃ maritus dicit copulã mulier negat copulã: nec aliter ꝓbat: ⁊ standũ ẽ assertioni viri cũ iuramento. vt hic. Quandoq̃ vir asserit copulã ⁊ iurat: mulier negat copulã ⁊ cõsensum: ⁊ super hoc offert probationẽ matronarũ: ⁊ auditur: ⁊ si ꝓbat preualet probatio mulieris. s. de proba. proposuisti ⁊ c. causam matrimonij. ¶ Secundo obuiat decre. quia dato ꝙ per virũ probetur copula: per hoc non debet iudicari matrimoniũ. s. de spõ. cum locũ. So. dicunt doc. ꝙ intelligi debet decre. quando copula fuit voluntaria. secus si coacta: ⁊ hoc probat littera ibi assensu. vnde hoc opponi potest ꝯtra matrimoniũ ꝑsumptũ quicquid dicant. s. titu. proxi. is qui. quod limitare videtur Hos. vt ibi dixi quando copula est absoluta: vt quia ligata per pedes ⁊ manus. de bap. maiores. §. Jtẽ queritur. Alias de facili precisa violentia non ꝓbaretur. Et recitat de iudice ꝙ dum quedã mulier diceret se violatã inuita ⁊ accusaret quedã. iussit iudex vt vir daret mulieri pecuniã: ⁊ ille dedit postea: iussit viro vt illã raperet mulieri si posset ⁊ ꝙ ipsa mulier se defenderet si posset: vt ipsa mulier valde bene se defendit: propter quod presumpsit iudex ꝙ vt potuit pecuniã: ita ⁊ corpus defendere potuisset: ⁊ absoluit virũ: ⁊ mandauit sibi pecuniã restitui. Audiui de alio qui mulierẽ cõquerente de violatiõe cepit vaginẽ ⁊ dedit ensem nudũ mulieri: ⁊ iussit vt in vaginã q̃ tenebat in manu poneret ensem: ⁊ ducebat vaginã hinc ⁊ inde: ⁊ ipsa nũquã potuit: ita nec ipsa potuisset cognosci si nõ voluisset. dic de hoc vt dixi in. d. c. Js qui. vbi teneo idẽ in cõditionali cõpulsione. ¶ Tertio obuiat gl. iij. ꝙ non debeat stari iuramento viri: quia nisi habeat aliquid presumptionis pro se nõ est deferendũ sacramentũ. vt patet de iureiurã. c. fi. Jtẽ nec grauari debeat onere probandi cũ esset reus: q2 actore nõ probante reus absoluit vt ecclesiastica beneficia. c. j. So. dic ꝙ actori nõ est deferendũ iuramẽtũ: nisi probet aliquid: ⁊ eo nõ probante. dicit gl. debet deferri reo: quia soli assertioni rei non est credẽdũ sine iuramẽto ⁊ precipue in causa matrimonij: propter anime periculum vel secundo. deferĩ iuramentũ reo: quando est presumptio pro actore: quia ad tollendã illã presumptionẽ exigitur ꝙ iuretur: vt hic non erat presumptio pro muliere: quia ducta in minori etate. Jdeo dicens copulã debet probare ꝓpter presumptionẽ que erat cõtra eũ. dic vt si queritur: an reus artetur ad iuramentũ: seu ad iurandũ: vt aliqua est presumptio cõtra eũ: ⁊ artatur ad iurandũ vt purget illã presumptionẽ: ⁊ appellatur hoc iuramentũ purgationis ꝙ deferri potest in causa matrimoniali: licet nõ iuramentũ necessariũ de quo in. c. fi. de iureiur. qd ẽt deferatur actori. Quandoq̃ actor nihil probat. Et dicũt doc. ꝙ speciale est in causa matrimoniali ad purgandũ oẽm suspitionẽ. vt hic maritus ꝓbet est iuramentũ prestet. Non ob. ꝙ non debeat credi iuramento viri pro se: quia hoc verũ est quando est probata intentio actoris. Et si dicit hic erat probata intẽtio actoris: quia minor etas cõcludebat matrimoniũ non esse. dic ꝙ lʒ ipsa esset minor erat talis etatis quod est possibile ipsã potuisse cognosci: ⁊ pro tanto in isto dubio potius statur assertioni ⁊ iuramento viri: quia stat pro matrimonio. Et quia talis est res que nõ est bene subiecta probationi. Et hoc dicit glo. xxxiij. q. i. c. si quis acceperit vxorẽ. ¶ Quarto obuiat quia cognita ẽt etati non proxima iudicatur matrimonium. Cuius cõtrariũ dicitur hic. s. c. iij. So. quidam dicũt ꝙ duo copulatiue requirũtur: ꝙ sit etati proxima ⁊ quod sit cognita veritas ẽ: quod si cognita est: ⁊ nõ etati proxima iudicatur matrimoniũ. vt dictũ fuit in dicto. c. iij. ⁊ dicetur. J. de eo. qui. co. cõsang. vxo. sue. c. fi. ⁊ hoc tenent h doc. dũmodo sit maior septẽnio. J. eo. a nobis: ⁊. c. de illis. ⁊ dicetur in. d. c. fi. Alij dicunt. vt Jnno. hic quãdoq̃ solus cõcurrit cõsensus absq̃ copule: ⁊ cõstat quod nõ est copula: ⁊ nũq̃ perficit matrimoniũ: nisi etas sit cõpleta vel appareant alia euidentia signa pubertatis: alias quare ius determinasset etatẽ nõ videt quare. Quãdoq̃ interueniũt infra etatẽ copula ⁊ matrimoniũ per verba de presenti: quo ad verba: ⁊ constat ꝙ est cognita: ⁊ dicit Jnno. hic. Quod si est ꝓxima etati iudicabitur matrimoniũ: si nõ est ꝓxima etati: ⁊ tũc nõ iudicabitur matrimoniũ. Et si dicatur ex quo est cognita debet iudicari matrimoniũ. vt. s. c. iij. Rñdet ꝙ lʒ sint aperta claustra pudoris: tñ possibile ẽ ipsã nõ potuisse cognosci: nisi etatis ꝓpinquitas: vel magnitudo persone: vel alia adminicula suffragentur. Sed hec opinio cõiter non tenetur per doc. vt dixi in. d. c. iij. Quandoq̃ mulier infra etatẽ cõtraxit: ⁊ est dubiũ de copula. ⁊ de ea aliter nõ cõstat quã per assertionẽ viri: ⁊ tũc dicit seruãdũ decre. istã. Quia iudicandũ est matrimoniũ ad solũ iuramentũ viri: cuius intẽtionẽ coadiuuat ꝓpinquitas etatis: ⁊ alias si diceret ipsã cognitã: ⁊ nõ ita ꝓpinquã etati: alie ꝓbatiões exigerent. Et hec mihi videtur fuisse mens Jnno. ꝙ mihi placet. Qñq̃ ꝯtractũ est matrimoniũ in minori etate: ⁊ allegatur solus nixus ad copulã: ⁊ adhuc dicit ꝙ exigãtur duo. Nixus copule ⁊ ꝓpinquitas etatis. Quia ex hoc apparet vtrũq̃ doli capacem: ⁊ iudicabitur matrimoniũ. dicit tñ ꝙ si per alia signa cõstaret ipsam nõ esse puberẽ: vt q2 lanuginẽ nõ diceret: q2 nixus cũ ꝓpinquitate etatis nõ cõcluderet matrimoniũ: ꝙ satis ẽt placet. Sʒ est dubiũ qñ dicat ꝓxima pubertati. dicũt quidã qñ distat a matrimonio per sex menses vel minus. ff. c. attestationes. ff. de excu. tute. l. nõ tñ. Et tangit gl. Jnn.

dicit q illa ē prima pubertati que distat a. xij. ãno cōpleto cepto per sex menses. ita q est. xi. annorū e dimidij. vel quādo pubertas apparet per aspectū vel alia intersigna. Host. dicit illam etati proximam: que est circa finem pupillaris etatis. vel illã ã excessit per tres dies. vt. l. de regula. ad nřam ¶ Oppo. q licitū sit recedere propter auctate: quia si spōsalia non valent: nō est vinculū propter quod licentia sit petenda. So. cōtrariū procedit quando sponsalia sunt nulla scđz Inno. Idē dic de sponsalibus de presenti: dūmodo non sint iuncti: quia tunc daretur restitutio. de diuortijs. Porro. hic nota sunt alia ẽc. Ant. de bu.

b **E illis.** Si duo impuberes maiores septēnio sponsalia cōtrahunt ante pubertatē resilire non possunt. Et ille qui primo erit pubes pubertatē alterius exspectabit. Et si a principio erat alter pubes pubertatē alterius exspectabit. prima gl. diuidit decr. ¶ No. j. quod matrimonium cōtractū ab impuberibus durante pupillari etate nō debet ad petitionē alterius vel vtriusq per ecclesiã separari sic vinculū matrimonij quātūcūq nullū ẽt prohibente etate aliquot imprimit vinculū: saltez ad tps inseparabile. ¶ No. ij. ex secunda parte q matrimoniū in pupillari etate cōtractū non debet ab ecclesia separari ad petitionē alterius ad maiorē etatē peruenientis donec alter permanet in pupillari etate: eo autē ad maiorē etatē perueniente statim potest matrimoniū separari. ¶ No. ex vltima parte q cōtractus sponsalibus per duos quorū alter est pubes e alter impubes ad petitionē impuberis dāda est licentia recedendi cū peruenerit ad etatē pubertatis. ¶ No. iij. q ad petitionē maioris etatis cōtrahētis cū inhabili matrimoniū separari non potest nec debet antequã etate minor ad maiorē peruenerit etatē. ¶ Plura obuiant huic decre. Primo quia tex. superfluit: nã e eundē casum repetit. In versic. vero. e versi. mulier autē. Cōtra illud q papa protestatur in prohibitōe Grego. So. glo. dicit q sunt tres casus. Primus quando ambo contrahunt in pupillari etate. Secundus quando ambo contradicunt in pupillari etate: e alter citius deuenit ad maiorez etatē e reclamat hic non auditur: sed exspectabitur minor etate e attenditur eius contradictio vel cōsensus. dicit etiã gl. q si iste qui peruenit prius ad maiorē etatē altero perueniente ad maiorē etatē statum cōtradicit: audiretur eius ꝯdictio ad impediēdū: seu dirigēdum matrimoniū: quia consenserit tempore quo erat inhabilis: e hic casus differunt a sequenti. Host. videtur velle q hoc scđo casu ẽt ad petitionē primo peruenientis ad etatem maiorē matrimoniū possit separari: altero perueniente ad maiorē etatē: sed non ante. Tertius casus quãdo alter ipsorū maior cū inhabili etate tēpore contractus contraxit e contradicit: e hic non auditur nec ẽt superueniente maiori etate minoris volentis contradicere. Audiretur maior etate volens separari: quia obligatus est ex promissione: e habilis ad obligationē tempore quo contraxit: quia maior. vnde ex quo semel cōsensit non potest ꝯtradicere. Nō quia hic subsit vinculū matrimoniale: sed quia obligatio ex parte eius subest valida matrimonialis: sed est standum matrimonio per quod relinquitur in sola voluntate minoris: postea residet: an cōtrahatur matrimoniū quãdo peruenit ad maiorē etatē. In primo ergo casu neuter inter maiorē etatē vtroq superueniente ad maiorē etatē vterq dissentire pōt. In tertio altero existēte in minori etate alter dissentire non potest minore superueniēte ad maiorē etatez qui ab initio fuit maior tēpore contractus dissentire nō potest: sed qui fuit minor superueniens ad maiorē etatē: est ille qui dissentire potest scđz gl. Aduerte q: vbi dixi ad petitōz matrimonij alterius dissolui posse: altero superueniēte: vel vtroq ad maiorē etatē est verū: quando a principio contradixerunt ipsi vel alter eorū durãte minori etate vł supueniēte maiori si in puncto maioris etatis contradixerunt: alias per cohabitationē vbi cohabitassent insimul fuissent ratificata sponsalia. vbi non cohabitassent: non posset alteri eorū soluere sponsalia: sine causa: non tamen esset matrimoniū: per tex. co. ti. c. i. li. vj. Propter q dicunt doc. q licet cōtradictio non proficiat in minori etate ad dissoluenda sponsalia: tamen proficit ad declarandū voluntatē contrahere volentis seu debentis. In qua presumitur pseuerare vt impediatur ratificatio matrimonij per superuenientiam maioris etatis. Et pro tanto dicunt cōtradictionē scribendã esse quo ad hunc effectū. ar. de bap. maiores. J. eo. de illis e. c. ex litteris: scđz Hos. qui etiã ꝯsuluit quod sepe reclamat e scribi faciat vt sic euidētius dissensus eius elucescat. Et hic est intellectus q sequitur gl. cui repugnat: quo ad intellectū secundi casus verbū contrahuntur: quia velle videtur q tūc esset alter tantū in minori etate. Ideo glo. exponit in verbo contrahuntur. Secundus est intellectus in illo versi. si vero vt loquatur quando tēpore cōtractus vnus erat maior alteri infra etatē. Et sic differentia inter istū e tertiū casuz: quia hic loquitur quando reclamat minor. ibi. quãdo maior reclamat quilibet est ergo bonus. ¶ Scđo cū gl. obuiat: q non videtur in solutione sponsaliū semper exigendūz ecclesie iudiciū. š. ti. prox. si inter. de spon. duo. c. i. So. nisi superueniat magis vinculū dissoluens quod est fortius semper in sponsalibus dissoluendis: exigitur consensus ecclesie sic perueniente maiori vinculo. No. vt in contrario hec verba quando spōsalia sunt valida: alias si sint inualida bñ dissolui possunt absq ecclesie iudicio. Sic loquitur in. c. ex litteris. Quod gl. hic signat pro contrario: e sic soluit. ¶ Tertio obuiat huic decreta. que dicit q sponsalia non possunt dissolui in minori etate durante. J. e. preterea: e. c. requisiuit. š. ti. i. vbi patet q sponsalia dissoluūtur ab ecclesia ab vtroq vel altero volente. huius timore gl. ingreditur dubiūz: an sponsalia dissolui possunt: e arguit q sic: per hanc decre. e per. c. ex litteris. e. c. sicut. š. t. j. Quia hic saltiz maiori etate superueniente dissoluuntur per dictū. c. preterea e. c. requisiuit. dicit gl. q quandoq sponsalia sunt contracta a minoribus: e agitur de dissolutione sponsaliū in minori etate: e seruanda est hec decre. quia nunq dissolui possunt durãte minori etate. Quandoq sponsalia sunt contracta a minoribus: e agitur de dissolutione eis superueniētibus ad minorem etatē: e tunc aut non sunt iurata: e dissolui possunt: aut sunt iurata: e tunc si iurantes sunt minores: e sunt doli capaces: e tunc quia etas illa pena est periurijs e possunt obligari iuramento. dicit idē q statim dicã. In maioribus autez si contracta sunt sponsalia e non iurata: aut ambo concordante voluntate volunt discedere e possunt: vt in. d. c. preterea. š. ti. i. Aut alter tantū e si subest causa possunt dissoluere: e si non subest causa non possunt. vt. d. c. requisiuit: e. c. ex litteris. dictū est. Pe. e Abb. ponunt hic longã distinctionez de hac materia quã Ho. in parte repugnat e ponit sumẽ colligendo que necessaria sunt. Quandoq agitur de effectu sponsaliorū que sunt contracta a parentibus: e serua qđ habes in. c. i. eo. ti. li. vj. e q dixi in. c. i. š. eo. ti. Quandoq sponsalia sunt contracta ab ipsis e tunc aut sunt ꝯtracta in minori etate e non distincte: aut sint iurata vel non: licet gl. faciat differentiã e Pe. e Abb. Quia nō est ab ecclesia in hoc dña facienda. xxij. q. v. iuramenta. de pac. c. i. e de arb. per tuas. Dic q aut maiores volunt dissoluere ambo volūtarie e possunt: q: habent ꝯditionē si ambo durauerint in illa volūtate vt i. d. c. preterea. Aut alterū tm̄ altero inuito: e tunc dic q aut subest causa: e dissolui possunt. de iureiur. Quēadmodū. Et que dicat iusta causa relinqui arbitrio iudicãtis. vt dixi in. c. requisiuit. Aut non subest cã: e tunc aut ex sponsalibus non timetur scãdalū e cōpelluntur ꝯhere. vt in. d. c. ex litteris. e. c. sicut. Et hec est veritas. Si autẽ spōsalia fuerunt ꝯcta in minori etate vtroq vel altero existente: e tunc seruandū q hic dr. Aut ꝯcta sunt in fantili etate: e semp possunt dissolui: q: nulla sunt. vt. š. c. accessit. e. c. litteras

aut sunt ɔtracta post infantilē etatē: et tunc aut petitur dissolutionis ab altero vel vtroqȝ durāte minori etate: et nō possunt dissolui. vt hic.ꝑ.R'. Aut petitur dissolutio vtroqȝ facto maiore et nisi alter ɔsenserit dissolui pōt ad petionē vtriusqȝ eo casu dixi.s. per maiores dissolui posse. doct. hic sentiūt ꝙ imo sine causa dissolui possunt. Et per eā sufficit ꝙ sint contracta in minori etate ꝙ credo: nisi tpe contractus sint doli capaces. vel persisterint in cōsensu vsqȝ ad doli capacitatē. Et sic potest saluari gl. Quia tunc per assensuȝ ad maiorē etatē resilire non possunt nisi causa subsistente: causa āt quare possunt dissolui est qȝ licet spōsalia vinculū inciāt illud vinculū nō est cū firmitate submissuȝ cū illa etate nō capiant cōiugalē consensuȝ vel dissensuȝ. vt in. c. se. et hoc tenet Host. in sūma. e. ti. §. qd iuris. circa principiū. ¶ Nec obuiat ꝙ sponsalia teneantur in septēnio: ergo datur vinculū: et sic dissolui non debent sine causa: quia non est tante efficacie quanta est vinculū quod contrahit a pubere: quia pubes maturioris est consilii et etatis impuberis quicquid videt et c. C. de sal. mo. l. i. ad fi. ƒȝ Host. Quandoqȝ spōsalia sunt contracta de ābobus in puerili etate post infantiā ante etatē nubilē: et alter prius peruenit ad legitimā etatē: et tūc per minoreȝ durante pupillari etate non potest peti separatio: per eū autē postea factū: per eū potest: qui preuenerit ad maiorē etatē prius: pōt peti separatio durāte maiore etate alterius: si ēt alter peruenerit ad maiorē. Omnibus casibus in quib' dixi. s. per maiores dissolui posse. in die vt dixi. s. primo mēbro. Quando sponsalia sunt ɔtracta a duobus: altero minore: altero maiore etate nubili: et tunc procedit finis ad petitionē minoris dissolui non possunt durāte minori etate ad petitionē maioris. dicit tex. ꝙ dissolui non possunt: hoc ergo credo verū ꝙ dissolui non possunt sponsalia ɔtracta per maiores āboc. vt dixi. s. quando causa subest vel scandalū: q: tunc hic dissolui possunt: q: nō est dare fortius vinculū qȝ esset si āmbo essent in parili vel puerili etate: et hoc ēt sentit hic Hosti. vbi aūt reclamatio est necessaria ad ipsa dissoluenda. debet fieri corā epo vel suo vicario. vt hic. s. de regula. c. ii. de frig. c. i. Ipsis deficientibus fiat coraȝ presbyteris et aliis honestis psonis. ar. s. de offi. ordi. Pastoralis. Hec vera nisi intercedat carnalis copula vel aliter matrimoniū psumptū indicatur. vt no. s. c. puberis. et in. c. Is qui. de spon. Gl. vltima ingreditur vnā viā brocardicā de qua non me ipediā nisi prout est necessariū ad meū propositū. Et oppo. contra vltimā partē ꝙ possit ɔtrauenire maior etate: q: ꝙ semel approbo possū reprobare. vt. l. vt gradatim. §. reprobari. ff. de mu. et ho. So. hoc spēale est ibi in medico q ppter interesse publicū pt reprobari approbans propter sanitatem hois' si reperiatur ignorans. ad hoc. l. sed ēt reprobari. ff. de excu. tu. Ibi Bar. dicit. Idē in doc. iuris regula est pro decr. Pro qua gl. allegat multa iura. Primo ex eo gl. obuiat quia non videt ꝙ in plus debeat teneri maior minori qȝ minor maiori: et sic ad voluntatē alterius tm: ēt maior vel minor posset separare matrimoniū: q: ɔtctus non debet claudicare. ff. de arbi. l. si cū dies. §. sed et si interpellatur. So. speciale est in ɔtctu cū minore: et cū ecclesia: vt quia ɔtctus claudicet. vt hic de elec. c. nosti. Instit. de auc. tu. §. i. ff. de acti. emp. l. nihil. §. si a pupillo. dicit tm̄ gl. ꝙ maior nō cōpellitur stare ex viribus matrimonii: quia matrimoniū non pōt constare: nisi ex vtraqȝ parte sit vinculuȝ: quia est obligatio mutua indiuidua. de condi. appo. c. si. s. ti. p xi. ma. Sed cōpellitur hic maior ad ɔtctuȝ non ex vi vinculi sponsaliorū: sed obligationis ad ɔtrahendū ppter quod dicit ꝙ si hic maior cū alio ɔtheret valeret mrimoniū: et bene dicit: q: illa pmissio esset soluta. Illa tm̄ ex causa posset petere solutionē. vt dixi et c.

Nobis. Impuberes sponsalia ɔtrahentes ante pubertatem separari non debent. Primo ponit exēplū. Scdo rndet ibi ad quod. ¶ No. i. ꝙ licet ex spōsalibus inter inhabiles etate nullū datur vinculū matrimoniale: surgit tm̄ obligatio sponsaliū que non dissoluitur ad instantiā alterius cōtrahentiū: vel ēt vtriusqȝ antequā perueniat ad legitimā etatē: et hoc pcedit siue sponsalia inter nō habiles āboc contracta sint siue altero habili et altero inhabili etate existente. ¶ Et nota ꝙ sponsalia contracta altero habili et altero inhabili etate existēte possunt dissolui altero veniēte ad maiorē etatē et petitionē vtriusqȝ. ¶ Nota ꝙ hec vera sunt nisi ante etatē sponsalia illa cōfirmet copula et sic copula confirmet sponsalia de futuro vere: et facit transire in matrimoniū. de spon. Is qui. et sponsalia de futuro interpretatiue: vt hic. et illa preueniens etatē pficit matrimoniū videtur ergo ꝙ solū signū potentie coeūdi ēt cessante etate perficiat matrimoniū de quo dixi. s. eo. puberes. ¶ Nota cāȝ quare non valet matrimoniū cū inhabilibus etate: quia dato ꝙ tales habeant ɔsensuȝ nō hnt ɔiugalē ɔsensuȝ: et nō sentiunt: nec dissentiūt matrimoniū: et sic nec legitimū hnt ad illud ɔtrahendū ɔsensuȝ. ¶ No. ꝙ matrimoniū nullū impediente etate confirmat superueniente causa ɔfirmante: et exigit alia qȝ simpliciter transcursus tpis. Primo obuiat decre. quia supflua videtur p precedentē. vbi est idē casus. dic ꝙ nō superfluit: q: addit i duobus. Primo in eo ꝙ dicit hic de ɔfirmatione per copulā. Scdo in eo ꝙ dicit ꝙ tale matrimoniū ɔtctū adueniente pubertate vt nullū eget cōfirmatōe: qsi fuerat ibi dcm̄. Scdo obuiat q: dic lra ꝙ adueniente etate separari dȝ matrimoniū: qđ non est: separari non pōt. s. e. ad dissoluendū. hic nō est matrimoniū ipediente etate. igitur et c. So. dic ꝙ separantur sponsalia: et ipedit matrimoniū: et vtroqȝ dabitur licentia cū altero ɔtrahendi. s. e. Attestationes. ¶ Oppo. ꝙ non artentur isti ad pmanenduȝ ɔiuncti ēt durante pupillari etate: q: matrimoniū ipediente etate non hȝ vinculū matrimonii: ergo nec sponsaliorū: q: si non valet ꝙ ago. vt ago: nec vt pōt. de offi. dele. cū super So. huius timore gl. i. Intelligit hanc. decr. et precedentē ꝙ loquat de sponsalibus de futuro. Ideo exponit matrimoniū. s. futurū. quasi per hoc sentiat ꝙ non valerent cōpelli si matrimoniū esset de presenti: quasi ibi nullū subesset vinculū. ¶ Gl. ii. per modū questionis ponit veritatē. Et de questione casus est in decreta. vnica. lib. vi. versicu. Idem quoqȝ. Et veritas est ꝙ matrimoniū de presenti inter inhabiles etate: licet non valet vt matrimoniuȝ: valet vt sponsalia de futuro.. Et dicuntur sponsalia ex mente interpretata. Et p tanto inducunt vinculū sponsaliorȝ: lȝ nō matrimonii: quorū sponsaliorū vi cōpellunt psistere donec habeant plenā etatē ad cognoscendū matrimoniū. vt sicut in ɔtrahendo non hnt plenā etatē: ita nec in dissoluendo: et superueniēte maiori etate: aut tacite vel expresse ɔfirmāt vt valet matrimoniū. et debent ppetuo stare iuncti: aut expresse dissentiunt et soluitur: sic debet intelligi hic: et sic determinatur. s. eo. c. i. lib. vi. Non ob. brocardica via illa si non valet et c. Quia non pcedit qsi peccatū est in eā efficiente. vt plene dixi. i. d. c. cū sup. et ē. cas' d ap. ex lsinuatōe. vt h. e i. d. c. i. li. vi.

Ex illis. el. ii. Minores apti ad matrimoniū ex ɔtctu obligantur nisi violentia intercedat. h. d. In prima decisa ɔsultatio. In scda rnsio. scda. ibi. cū rndemus. Tex. in malicia. i. rigor vel realis potentia ad coeundum. ¶ No. i. ꝙ data potentia coeundi cū pximitate etatis datur habilitas ɔtrahendi matrimoniū: lȝ non deluer etatis cōplemētū ad mrimoniū pficiēdū. tȝ mrimoniū cū minore ɔtctū. Et sic videns tm̄ due copulatiue exigi: propinquitas etatis et potentia coeundi. Et no. qsi malicia dicas supplere etateȝ in potentia ɔtrahendi: qsi non obstante etate datur potentia coeundi. ¶ No. ii. ꝙ metus et violētia tanqȝ tollens libertatē ɔsensus: reddit matrimoniū nullū: in quacūqȝ etate ɔtctū. ¶ No. iii. ꝙ cōsensus matrimonialis subsequēs violentiā purgat viciū metus et violentie: et cū hoc validat matrimoniū meticulose ɔtctū. ¶ Obuiat primo q: videt ꝙ so

la potentia coeundi absq; proximitate etatis cōcludit matri
moniū .ff.e.c.puberes. So. si est proximitas etatis: et potentia
coeundi que apparet ex actuali copula matrimoniū est in-
dubitanter: q2 malicia suppleuit etatē. Et sic loquitur ista
si adest actualis copula absq; proximitate etatis: dūmodo
sit vltra septēniū inducit matrimoniū. vt ibi dixi. Nec ob.
hoc: q2 hic exigit proximitatē etatis: nisi ad psumendū poten
tiā: si hoc aliter habeaf non exigitur: si adest potentia coeū
di: solū cū ppinquitates etatis: nec intercessit actualis copu
la: dicunt hic aliqui q est matrimoniū: vt hic. et hoc tenuit
Goff. Host. hoc non placet. Exigunf enim duo ēt in ppin
quo etati. s. potentia coeūdi: et copula actualis. Unde q di
cit l'a sint ita proximi etati: q poterūt piungi subaudi: et ita
factū esse pbetur. Nā hoc aliter constare vel psumi nō pōt
sz cū. Et si dicas pubertas solū pueniri. ff.c. puberes. Ita
e tardari. Inno. et Abbas tenent primū: et eius opinio vera
est. ff.c. si. e.c.t.c.i.li.vj. Et hec est veritas si pbari pōt. Et pt
pbari vt dicit gl. in d.c. vno. si nō apparet q ipa ē cognita
ab illo: et ille cognouit alias. Certe cū istis valet matrimo-
niū: hoc teneas: hec pcedunt in matrimonio. An in religio
nis ingressu malicia suppleat etatē: sed veritas est in opposi
tū. s. q nō. de regula. c.i.li.vj. ¶ Quero qualis psensus exi
gitur ad ratificandū matrimoniū pctū per metū. Dic qd
sufficiat tacitus vel expressus ad pbandū matrimoniū me
ticulosū: vt si habitauerint scienter illa talis violentia tran
sit in psensū. Idē si subsequaf carnalis copula. J. de eo qui
dux. in matri. significauit. Ant. de but.

Attestationes. Cōtractus an
te pubertatē
ēt cū nisu carnalis copule nō facit matrimoniū
h.d. Scdz gl. et est cōis diuisio. scda ibi. Cōsulta
tionē. ¶ No. j. q nisus copule cū pctu matrimonij inter il
legitimus etate: non pficit matrimoniū: nisi duo pcurrant
qd nisus intercedat: et q sint proximi pubertati. vel saltē post
nisū copule psenserit mrimonialiter ppe finē pubertatis.
¶ No. ij. pnubiū pbentis in etate illegitima: si vult ipedire
psolidationē seu pfirmationē matrimonij q statim super
ueniente etate legitima recedat. ¶ No. iij. q rōne iuf. ma-
trimonialis contractus potest vxor virū vendicare. de quo
dixi. ff. ti. j. c. j. ¶ No. iiij. q psensus matrimonialis cū pxi
mitate pubertatis perficit matrimoniū et confirmat: alias
inualidū ipediente etate si cōsensus superueniat post nisū
copule. ¶ No. v. q actore plene non pbante ad tollendū
oēz suspitionē in causa matrimoniali deferf iuramentū pur
gationis reo: lz iuramentū necessitas ad supplendā necessi
tatē pbandi in tali casu non differaf vt dixi. de iureiur. c. fi.
¶ No. vltimo practicā sententie diffinitiue p mulierē pe-
tentē virū ea matrimoniū non pbante. ¶ No. q attestatio
nibus publicatis in causa matrimoniali admittunf testes:
maxie sup nouis articulis. ad qd. ff. de testi. serica. ¶ No.
q mulieri attestanti p matrimoniū credif qn eius cōfessio
pdicit intentioni: q2 intendit matrimoniū. ¶ No. ēt de di
ctione circa ad illud quod dixi. ff.c. ptinebatur. Plura ob
uiant decre. ¶ Primo obuiat q2 videtur q nisus ad co-
pulaz nihil operatur. ff. t. j. c. fi. Ubi solus nisus pficit ma
trimoniū: et q hic nihil operaf: hoc est falsū: q2 nisus nihil
operatur: iaz hic non deberet esse matrimoniū: ex consensu
āte legitimā etatē. vt dixi. ff.c. puberes. Dic ergo q aut mu
lier est tēptata contracto matrimonio d presenti ante pxi-
mitatē pubertatis: et non inducitur matrimoniū. vt ibi. alio
non interueniente. Aut est tēptata in ipsa proximitate etatis:
et talis tēptatus inducit matrimoniū: ex quo pcesserūt spō
salia de presenti. Et sic loquitur hic scdz Host. Exigitur tn̄
ppinquitas etatis per tres dies. ar. J. de regu. ad nfaz. Idē
sentit. ff. eo. ptinebatur. Aut est tēptata ante proximitatē eta-
tis et postea i ipsa proximitate etatis itercessit psensus matri
monialis: et hic vf casus q2 ille psensus iūcto tēptatu prece-
dēte iducit mrimoniū: q2 act' pcedēs declarat q i proxi-
mitate etatis malicia supplet etatē. Aliq; pcedētibus spōsali
bus de futuro solus tēptatus intercessit: et hic non facit ma
trimoniū: q2 durius est spōsalia de futuro transferre ad ma
trimoniū: quā matrimoniū transferre ad validitatē: vt con
firmetur: sed est dubiū qualis exigatur consensus. vt ratifi
cetur matrimoniū contractū in etate non proxia pubertati:
cū nisu copule. Inno. dicit q psensus per factū nisus ad co
pulā ratificat: siue intercedat post pupillarē etatē: siue inter
cedat i ipa proximitate pubertatis. Itē sufficit psensus expss'
et h planū ē. Dic āt nō sufficē tacitū. vt si obsculatus ē: vel co
habitauit illi. Ho. dicē h sufficere ex hi. e. t. c. i. §. deniq;. li. vj.
Primū placet i psēsu ań pubertatē. Scdz i psēsu p' puber
tatē. ¶ Scdo obuiat: q2 nō ē credēdū mulieri asserenti se
virginē enasisse contra matrimoniū. de eo qui cogno. con-
sang. vxo. sue super eo. So. dicit gl. quod si pinges volūta-
rie cōfiteantur ambobus pcordantibus super dissolutōne:
matrimonij eis nō credatur si nō psonant in dissolutione
tunc statim p matrimonio creditur si aliquid pfiteatur con
tra. q2 non est verisimile q falsū contra se pfiteatur. vt hic.
Ho. dicit q iudicis arbitrio relinquitur: an tale sit cōmitten
dū: an credendū: ēt dato q pfiteatur contra se: q2 posset eē
q fingeret vt confiteri posset: et sic matrimoniū dissolui pōt
Ideo si iudex oīno certus est q mulier vel cōfitens cōtra
matrimoniū appetit matrimoniū: sibi credi potest: cū alijs
coniecturis. vt hic. c. xxxv. q. vj. si duo. Sed si dubitat in ali
quo: consuluit Hos. q non de facili ad sententiā prūpat. de
sen. et re. iudi. c. fi. de testi. lz ex quadam. et mulierē inspici fa
ciat. vide. de pba. causaz. Et de oībus circūstantijs ex offi-
cio ēt partibus inuito. ff. ti. j. sicut. Sz an potest mulier mu-
tare cōfessionē: et dicere quod eā cognouit. dic q sic. de cō
fes. c. fi. Maxime q2 nec firmiter hoc asserebat. Et dicunt
doc. q ēt apud acta incōtinēti posse reuocari: quando con
fitentur partes de eo q oīno nō pōt esse sibi certū et psumit
non posse esse sibi certū et cōfitentur indeliberate tales con
fessiones possunt reuocare apud acta. Et sic alio nō docto
de errore: qd est bene notandū. alle. c. cum cāz. de appella.
Alias si deliberate pñt reuocare pbando errorē: et oppo-
situ: et ante sniaz et post: cū tales snie non transeant in rē iudi
catā. de re iud. lator. Non enim puelle bene capiunt semp
quando sunt cognite. et vide gl. J. de diuor. ex lris. Dic q il-
la que facit calore iracundie pōt reuocari q no. de iureiur.
cū ipositionbus. Consuluit tn̄ Host. q cū interim sit timor
ne mulier faciat se corrūpi ab alio: et postea ex aspectu ostē
dat se corruptā: et ppter hoc et alia q eps faciat ipsaz caute
custodiri et poni in tuto: et loco honesto. ff. de spon. cū locū.
¶ Tertio in fi. gl. eiusdē obuiat q super copula vf stan
dū assertioni viri. vt patet in c. cōtinebaf. ff.c. So. cōtrariū
loquif qn maritus asserit copulā hic nō asserebat. vt ibi di-
xi. ¶ Quarto cum sequenti glo. obuiat: q2 publicatis
attestationibus ec. ff. de testi. fraternitatis. So. non obuiat:
q2 hic erat alius articulus a primo. Nā primo erat pbatus
nisus et pctus matrimonij. Hic vult pbare cōsensū primo
ratificantē nisū. Hoc nō placet Ho. q2 hic nō erat idē arti
culus: q2 prio dicebat pctū matrimoniū: modo idē dicit: sz
est alius modus pbandi: q2 supra pbauit psensū mrimo-
nij per modū pctus. Hic vult pbare psensū matrimonij
per modū ratificationis. Et sic videf q vbi non variaf ar-
ticulus in substātia: variaf tn̄ modus facti. Ad idē pcludē
dū possunt pduci testes super eisdez articulis: q bene no.
āplius i ti. de testi. vbi tn̄ clamaf de isto modo audistis ta
le verbū: nō placet tn̄ hoc Host. Quia posset timeri fostius
corruptio in pbando modo psentiendi ratificandi: q2 vidē
do q non potuit pbare. Primo q per viā psensus princi-
palis pbendo: sicut qn in facto: et in effectu est. Idē articu-
lus spēale est ergo in matrimonio. de test. serica. In quo nō
pceditur scdz rigorē. ¶ Quinto obuiat q nō videf velle
q2 non pbef psensus matrimonij ratificans q in hac instā
tia posset fieri snia. Nā deduxit matrimoniū ex pctu et sup

eo contestatus est litē. ergo licet ꝓbetur matrimoniū ex cō
sensu: postea ratificante: non debet sequi sn̄ia: q₂ super hoc
non est lis cont. So. dicit Ho. ꝙ ex quo agitur de periculo
aīarū: non est ꝑniciosa subtilitas attenda. Et per hoc patet
r̄n̄sio ad illud ꝙ est dictū de publicatione: q₂ illa nō obstat
vt rigorosa obuians veritati: scd̄3 Ho. Quia aīa cunctis re
bus ē. c. xii. q. ii. p̄cipimus. Posset ēt de rigore saluari sn̄ia
intelligendo quod egit simpliciter super matrimonio de
quo determinando factum in libello. Unde sufficit pro
bare ipsū vel ex ꝯsensu vel per ratificatonē. posset ēt intelli
gi ꝙ dato ē, ꝙ ꝯctus spēaliter eēt deductus tn̄ pt ex ratifi
catione sequi sn̄ia: q₂ ꝯsensus ratificans trahitur ad idē cō
sensus: sed hoc non placet: q₂ principiū erat inhibitū: ꝑpter
etatē. ff. de sena. l. Paulus. ¶ Sexto obuiat q₂ non videt
ꝙ ꝯsensus āte etatē pficiat matrimoniū. s̄. c. puberes. Sol
uit gl. ꝙ intelligendus est qn̄ inuenia tpe scd̄i cōsensus erat
viri potens. et sic malicia supplebit etatē. Alias nō eēt ma
trimoniū ēt si cōplenisset etatē: hoc vltimū3 falsū3 est. vt di
ctū est in. d. c. puberes. Primū ē dirimere. dic ergo ꝙ hic
nisus ad copulā fuit ille q habuit p̄sumere maliciā. ¶ Se
ptimo obuiat decre. q₂ non videtur defferendū3 sacramen
to reo ex quo actor non ꝓbauit. vt patet. vi. q. vlti. c. accusa
tor. Itē q₂ in talibus vt habili non deffertur sacramentū. de
iureiurā. c. fi. So. dicit gl. super verbo iuramento defertur
hic q₂ p̄sumptio erat ꝓ muliere: et q₂ possibile erat ꝙ asserit
e postea timore iuramenti ꝯfitebatur veritatē. dic ad totū
ꝙ spēale est in matrimonio. vt dato ꝙ actor nihil ꝓbet: tn̄
ꝑpter suspitiōe3 vt in tali sacramento intercedatur via cla
ra super hoc debeat iurari. vt di. xi. s̄. c. attestationes. Et q₂
dixi oīno in talib⁹ curare d3 iudex vt veritas sibi innotescat
ꝑpter periculū iuramenti: et si reus renuit iurare adiudica
bitur mulieri. ar. de iureiur. c. fi. Et si transeat ad scd̄a vota
distringetur vt reuertatur ad primā. s̄. ti. i. si iter. e. c. is qui.
in fi. glo. dicit in defectū ꝓbationis pōt deferri iuramentū
quid si ante ꝯtraxisset postea defertur iuramentū3 scd̄3 metas
huius decre. Aut tunc seperetur a scd̄a si iurat de copula e
ꝯsensu. Hos. non soluit. Quia dubiū est dicere ꝯ hāc decr.
Presumptuosū3 esset ēt velle preiudicare scd̄o occasione
iuramenti nunc prestiti: aliter nō ꝓbato prio nō esset tutū.
Credo ꝙ abstinere tunc deberet a declaratione iuramenti
sitn̄ aliter nō ꝓbaretur: scd̄3 non per hanc solā p̄sumptio
ne3 destitueretur. ¶ Quero qn̄ dicatur ꝓximus etate. gl.
dicit qn̄ distat forte per sex menses. Idē dicit gl. s̄. c. Conti
nebatur. In ꝯtriū3 arguit. xxi. q. ii. c. illud. Ubi dicitur ꝙ
annus ceptus non habetur ꝓ cōpleto. dic vt no. gl. de regu
la. ad nostrā. in glo. ii. e. s̄. de elec. cū in cunctis. Hic agitur
de fauore. Ideo habetur ꝓ cōpleto ibi de odio. Hos. hic. e
s̄. c. continebatur. Dicit qd̄ ꝓximus dicitur: qui distat a fi
ne per tres dies. per decre. ad nostrā. de regula. Hoc relin
quo arbitrio iudicantis ꝯsideratis personis ex quo iura nō
determinat. vt in. c. ꝯ ecausis. de offi. dele.

c **Ex litteris.** Si maior inuitus ꝯtra
bat sponsalia cū mino
re: non tenet illū expectare: donec veniat ad eta
tē adultā. h. d. Et ponitur cōis diuisio. scd̄a ibi
cū aūtē. ¶ No. i. ꝙ ex sponsalibus cū ipubere viro e pube
re ꝯtcta ea esset traducta inuita: nō cōpellitur ipubes ēt du
rante minori etate in sponsalibus perseuerare: sed pōt libe
re discedere: et ei ab ecclesia danda est licētia: e sic metus in
sponsalibus īpedit effectū obligationis: ob quā durante in
minori etate puella astringitur ad perseuerandū in ꝯtu: e
sic limitatur. c. a nobis. e. c. precedens. s̄. eo. ti. ¶ No. ii. ꝙ
vt quis non astringatur spōsalibus meticulose ꝯtcis puella
traducta exigitur ꝙ instet metus toto tpe: quo viro cohabi
tat: alias si cohabitatio esset voluntaria ex tpe cohabitatio
nis voluntarie. validarentur sponsalia ex vi ipsorū cōpellē
tur ad perseuerātiā ꝯtus vsq₃ ad maiorē etatē. Et no. cau
tele3 vt non ratificentur ꝙ statī3 cessante timore recedat.

¶ No iii. ꝙ carnalis copula ꝯfirmat matrimoniū etiā in
pupillari etate: ꝯ duplicē defectū: ꝯ metū: e defectū liberta
tis volūtatis: ꝑpter metū: e ꝯ defectū etatis. Et sic videtur
ꝙ instante ēt metu copula extorta perficiat matrimoniū. e
facit ꝓ opi. Ho. de quo dictū est in. c. is qui. s̄. ti. i. Alias ab
surdū3 esset ꝙ puella traducta inuita e cognita non esset
vxor eius ipsa volente: credo ꝙ ipsa non sit vxor si ꝓbetur
metus in copula extorquēda in preiudiciū mulieris: sed ea
nolēte sic. Sic intelligo dictū3 Ho. per iā dicta in dubio in
tercedente: copula illa p̄sumitur voluntaria. vt dicit hic gl.
quod no. ¶ No. iiii. ꝙ ꝯtcis sponsalibus cū pubere e ipu
bere cessante metu cogit pubes ipuberē expectare. ad hoc
s̄. c. de illis. ¶ No. modū r̄n̄dendi sceuole s₃ ea que ꝑpo
sita sunt ff. de libe. l. aurelius sicut. s̄. eo. tua. qui cle. vel vo.
c. fi. ¶ Nota vltimo ꝙ accessus ad mulierē causa carnali
ter cognoscendi: e sic tēptatus ad copulā inducit sponsalia
e ratificat matrimoniū3. ¶ Tria obuiant. Primum ꝙ
tēptatus sine copula nō perficit matrimoniū3. de spon. c. i.
Potest dupliciter intelligi. Primo ꝙ accessit carnaliter ad
ea3: e habuit copulā: e ex hac ratificatur matrimoniū3 sine
dubio. ¶ Scd̄o obuiat ꝙ accessit carnaliter ad eā tēptan
do: e dicit ꝙ hic tēptatus cū ꝓxima etate bene inducit ma
trimoniū p̄sumptū: nisi ipsa iuraret ꝙ in ea3 nō ꝯsensit. s̄. c.
ꝓximo in fi. Secus si esset sponsa de futuro: q₂ tūc conatus
sine effectu non induceret sponsalia de p̄n̄ti. vt in. d. c. fi. e di
xi. s̄. c. ꝓxio a nobis. ¶ Tertio obuiat quia dicitur hic ꝙ
potius voluntate parentū ꝙ̄ sua. ergo e sua si cōperatiuū3
stat ꝑpter q₂ supponit positiuā: e sic debent valere sponsa
lia. gl. dicit ꝙ potius stat electiue. ¶ Quarto obuiat q₂ ex
quo tanto tpe cohabitauit viro sponsalia de futuro vident
ratificata. s̄. ti. ꝓxio. c. Ad id quod. So. intellige ꝙ ꝯtinue
durauit metus: alias ratificata fuissent: e seruandū3 esset ꝙ
dicitur. s̄. c. de illis. ¶ Quinto obuiat decre. de illis. e. c. a
nobis. Ubi maior ꝓuocans non auditur durante minori
etate: sed tenetur illū expectare. hic maior ꝓuocat e non te
net illū expectat. dic qn̄ spōsalia sūt ꝯtca a duob⁹ ipuberib⁹
altero primo facto maior: ꝙ aut sponsalia sunt ꝯtca metu:
nec aliter sunt ratificata: e potest factus maior illa reuoca
re: nec tenetur minorē expectare: aut non intercessit metus.
Et tunc videtur hic tex. a ꝯtrio. Quia maior tenetur expe
ctare minorē: nec potest trāsire ad alia vota: donec illa ma
ior facta sit. Ho. dicit e tenet i. c. de illis. s̄. c. Quod aut hic
fact⁹ ē maior reclamet statī cū fact⁹ ē maior: e audit: e pt se
pari ēt ā expectata minor: q₂ stati ratificat aut si reclamat: e
hic ꝙ deuoluit ius disponēdi ad minorē: istō placeret: qn̄
simul cohabitarēt: q₂ tūc si maior factus nō reclamaret. vn̄
deuolueretur potestas ad minorē: q₂ ex tunc ratificaret spō
salia cohabitando. Sed qn̄ discessit non video ꝙ eo ꝙ fa
ctus maior si statim non reclamat ꝙ surgat aliqua appro
batio sponsaliorū: ab eo vt maiore: quin posset qn̄ vult libe
re discedere: alias oporteret te tenere ꝙ primo perueniēs
ad etatē nō posset ꝓuocare: donec minor sit: alias vel te oꝫ
tenere quod hic valet ar. a ꝯtrio. e ꝙ ide3 esset hic ēt dato
ꝙ non foret metus: e rationabile videtur: causa enim qua
re non pōt ꝓuocare ad separationē: est q₂ nō sentit quid est
matrimoniū3 minor. vt. s̄. c. a nobis. Sed si quis factus est
maior seu in ipso adest mīn̄ nōiū. ergo ꝓuocare potest. Et
sic videmus ꝙ ad diuisionē hereditatis minor non ꝓuocat
maiorē: sed ꝓuocat maior minorē. ff. ð re. eorū q sub tu. vel
cura. sunt. l. i. §. si cōior. l. pe. C. de predi. mi. vel dic e verius
ꝙ hec mulier cohabitauit vsq₃ ad maiorē etatē: e ideo ipsa
si non fuisset metus: q₂ ex cohabitatione ratificasset sponsa
lia: non posset prouocare ad diuisionē: non ex primi ꝯtus
robore: sed q₂ maior facta tacite ratificasse censetur: e hec
est veritas. e sic opi. Ho. verior est ēt. An. de bu.

b **Uo pueri.** Sponsalia ꝯtca cū mi
nori septēnio per coha
bitationē mutuā post septēniū ꝯualescant e in

ducant publice honestatis iusticiã: soluuntur tñ per matrimoniũ de pñti.h.d. Primo narrat casũ. Secũdo rñdet ibi. quia igit. ¶ No.j.ꝙ dicit quis in annos discretionis puenisse:qñ deuenit ad etatẽ pubertatis. ¶ No.ij.ꝙ sponsalia de pñti cũ inhabilibus etate ad matrimoniũ ꝫ habilibus ad sponsalia non ipediunt matrimoniũ de pñti cũ alia ꝯctũ:nisi repugnet publica honestas. ¶ No.iij.ꝙ matrimoniũ de pñti cũ inhabili etate ad spõsalia de futuro cohabitatione voluntaria vsqꝫ ad etatẽ ad sponsalia ratificata: saltẽ vt valeant vt sponsalia de futuro: ꝛ ex hoc creatur publice honestatis iustitia:que ipedit matrimoniũ inter sponsũ ꝛ ꝯsanguineã sponse ꝛ dirimit. ¶ No.iiij.ꝙ copula ꝯcta ꝯ publicã honestatẽ:ꝛ stante ipedimento: nõ firmat matrimoniũ ꝯ tale ipedimentũ:ꝛ sic creat tale ex vinculo spõsaliorũ quod ipedit ꝛ tollit maius vinculũ sc:ꝛ sic habes ꝙ qñqꝫ cã pducit effectũ maioris potentie ꝙ̃ sit causa ꝛ maioris virtutis. ¶ No.v.ꝙ cõprehendat appellatõe ꝯsobrinorũ: qꝛ cõprehendunt nati ex fratribus: ꝛ ꝙ appellatione neptis cõprehenditur nata ex fratre. ¶ No.vj.ꝙ ꝯtractus matrimonij cũ alio post spõsalia de pñti cũ minoribus etate valet ꝛ rũpit sponsalia de pñti sic ꝯcta: que valent vt spõsalia de futuro. ¶ No.vij.ꝙ vbi inter ꝯiuges vertit in dubiũ de copula ẽt ad aliũ effectũ ꝙ̃ validitatis: vel inualiditatis matrimonij super copula statur dicto viri: siue dicat eã fuisse.ꝛc.continebatur:siue dicat eam non interfuisse.ꝯ. c.attestatiões.vt hic. Et no.quare plus viro ꝙ̃ mulieri creditur:qꝛ vir caput est mulieris. ¶ No.viij.ꝙ ex solo ꝯctu sponsaliorũ de pñti ipediente publice honestatis iustitia:ꝛ non secuta copula ꝓpter scandalũ est pnia iniũgẽda. Et no.vnde surgat publica honestas: qꝛ ex scandalo quod generatur in populo:qꝛ dedecus videtur quoddã ꝙ cũ spõso ꝯsanguinee ꝯsanguinea sponse ꝯhat. ¶ No.viiij.ꝙ ꝓpter copulã habitã cũ illa cũ qua non potest esse matrimonium ipediente publice honestatis iustitia: quodãmodo crimen incestus ꝯhi videtur ex quo vtriqꝫ copulatorũ inhabilitantur ad ꝯctũ matrimonij cũ alia ẽt quacunqꝫ:non intercedẽte aũt copula non tollitur facultas ꝯhendi. Ideo viro dat licentia:qꝛ negabat copulã:ꝛ non datur mulieri:qꝛ fatebat ideo relinquitur sue ꝯscientie. ¶ No.x.ꝙ pnia est iniungẽda soluenti ꝓpria auctate sponsalia iuris interpretatione. vt sponsalia de futuro valida ꝯhendo cũ alia: absqꝫ ecclesie iudicio ꝛ auctoritate separari nõ debeant. ¶ Hic agit de iuribus duorũ ꝯhentiũ sponsaliorũ. De primo inter ipuberes dissoluto ante pubertatẽ. De secũdo inter puellã ꝛ alterũ. De tertio inter pubertatẽ ꝛ alterius ꝯsanguineã. Primũ non valuit ipediente etate. Scdꝫ valuit. Tertiũ nõ valuit ipediente publica honestate. ¶ Primo obuiat qꝛ sponsalia ꝯcta cũ minore:ꝫ a principio non valuerint:tñ debuerint confirmari ex secunda cohabitatione.ꝯ. de spon.c. ad id quod. So.ꝯtrũ pcedit in cohabitatione volũtaria: sed quod hic dr pcedit in cohabitatione necessaria ꝛ meticulosa. Itẽ dato ꝙ hic esset voluntaria non poterat ratificari qꝛ spõsalia erãt dissoluta ex ꝯctu matrimonij cũ illa puella ex superuenientia maioris vinculi. ¶ Scdo obuiat:qꝛ non videtur ꝙ matrimoniũ de pñti cũ inhabilibus etate indicat publice honestatis iustitiã:qꝛ non vt matrimoniũ nec vt sponsalia:qꝛ si non valet vt matrimoniũ ꝛc. de offi. deleg.c. cũ super. Glo.i.sequens illud ꝙ sentit in.c. de illis.ꝯ.c. fatetur contrariũ: ꝛ subaudit ad tex. ꝙ matrimonialiter fuit ꝯiuncti. vt ꝯiungerentur etate: ꝛ sic fuerunt sponsalia de futuro. Sed veritas ꝙ sponsalia de pñti iter inhabiles etate ad matrimoniũ:habiles tñ ad spõsalia de futuro valent vt spõsalia de futuro:ꝛ si non sunt habiles ad sponsalia de futuro tpe ꝯctus cohabitatione validantur: ꝛ appellantur sponsalia de futuro interpretata. Et hic ẽt dicit Ho. Quod talia inducerent matrimoniũ presumptũ si tẽptarũt accederet ꝯ.c.attestationes.s.in ꝓximitate etatis:vt ibi dixi. Et sic intelligit hic Host. Et ꝙ primo dixi sentit glo. sequens:ꝛ ꝓ ea c.vnico.co.ti.li.vj. Et hoc ẽt vult gl. in verbo puerili. No. ob.ff.de act.ꝛ obli.l.verborũ obligatio. Quia ibi peccatũ erat in forma sci.hic in cã efficienti:vel ibi nõ erat aïus obligandi:ꝛ hoc teneas: hanc viã expediui de offi.dele.c.cum super.hic non insisto. ¶ Tertio obuiat ꝙ non habebat locũ hodie publica honestas perpetuo.ꝯ.de ꝯsang.ꝛ affi. nõ debent.dicit glo.ꝙ hodie restricta est in sobole ex secũdo viro:ꝛ in scdo ꝛ tertio genere affinitatis nõ frangas tibi caput ad intelligendũ hoc ibi videbis clare. ¶ Quarto obuiat ꝙ nõ credatur confessioni defectu copule.de frigi.c.j. So.dic gl.ꝙ n̄ credit qñ allegat ad ꝑiudiciũ alteri:ꝫ qñ allegat ad ꝑiudiciũ mrĩmõij vt alteri credit.vt h. Nã hic solũ allegabat ad finẽ vitãde pene:n̄ ad finẽ validãdi mrĩmoniũ:qꝛ foret vel non copula: matrimoniũ nõ valebat impediente publice honestatis iustitia. Et hoc teneas:ꝛ sic vbi per copulã firmatur matrimoniũ creditur mulieri. vbi vero non firmatur:sed peccatũ alterius tñ detegitur nõ creditur. ¶ Quinto obuiat cũ glo.super verbo neuter videt ꝙ non debeat ipediri vir ẽt copulã habens cũ ꝯsanguinea puelle ad ꝯhendũ:qꝛ nõ valet matrimoniũ ergo ex hoc de futuro facto non oritur ipedimentũ. So. dicit glo. forte ꝓpter scandalũ hoc ꝯtingit. Dic ꝙ hoc ipedimentũ surgit ex delicto incestus: quod ꝯxerunt ꝯhendo ꝛ se cognoscendo scienter ꝯtra publice honestatis iustitiã: que oritur ex sponsalibꝰ iterpretatiuis iter Guilelmũ ꝛ Guilelmã.dicit tñ gl. ꝙ ꝫ ꝓhibeantur ꝓpter incestũ ꝯtrahere: si tñ ꝯtrahant valet matrimoniũ.de mrĩmonio ꝯtrac.ꝯtra interdic.eccl.c.j. Unde videt ꝙ nõ artetur Martinus accipere Guilelmã qꝛ reuertendo Guilelmũ primũ sponsũ: ꝛ ab eo cognita iã cõmiserat adulteriũ.ergo non cõpellitur ipsã recipere. de adulte.per totũ. So.intellige si noluerit qñ Guilelmus habuit cũ ea copulã:vel copula fuit metu extorta: ꝛ sic non cõmisit adulteriũ maxime ꝓpter ꝓbabile dubiũ:ꝙ ꝯtraxerat originẽ a facto Martini eã repellentis vt vxorẽ alterius. Alie glo. sunt clare. Anto. de bu.

a D dissoluendum.

Accusari nõ põt matrimoniũ: quod non est. vt si cũ minori septẽnio sit ꝯtractũ: denunciari tñ põt ipedimẽtũ ne ꝯtrahatur in posterũ.h.d. Tria facit. Primo narrat factũ. Scdo interloquit. Tertio inhibet ꝛ decernit. secũda ibi. Interloquendo. tertia ibi. Ne vero. ¶ No.j.ꝙ finis super inepto modo agendi ꝛ ꝓponendi dr interlocutoria: ꝛ sic habes partes iudicis ꝛ sententiandi modũ: qñ ineptus est modus agẽdi. ad hoc.ꝯ. de iudi. examinata. ¶ No.ij. ꝙ matrimoniũ vel sponsalia ꝯtrahi non possunt cũ minori septẽnio. ¶ No.iij.ꝙ non est:non põt accusari: ꝛ ꝙ prius tio presupponit habitũ: ꝛ quod non est:dissolui non potest. ¶ No.iiij. practicã pcedendi qñ allegatur ꝯsanguinitas qꝛ aut sponsalia pcedunt de pñti: ꝛ pcedi dꝫ per viã accusationis:ꝛ aut sperant:ꝛ põt pcedere per viã denunciationis:ꝛ sic patet ꝙ per viã denunciationis põt pcedi:non solũ qñ peccatum est iã ꝯmissum:sed etiam in cõmittendo. Et nota ꝙ statuitur terminus denunciare volentibus post quem non audiuntur volentes contra. hoc.ꝯ. op. Francis. ¶ No.vj. sententiam super inepto modo agendi:ꝛ super inepta tela iudicij non obstare: dũmodo alia apta proponantur nec sententia obstat: quo minus omnia opposita in primo iudicio:ꝛ allegata possunt in secũdo produci ꝛ allegari. Nota ꝙ licet non valeat processus eodem instanti super dilatorijs ꝛ principali: tamen valet super principali tantum reseruatis dilatorijs in suo vigore. ad hoc.ꝯ. de offi. dele.c.cũ contingat. ꝛ ꝙ ibi no. ¶ No. sexto officium iudicis cognoscentis de impedimento matrimonij contrahendi quia debet interim interdicere contractum matrimonij donec duret processus. Et no. ꝙ contractum matrimonij decerni potest a iudice nullũ:ꝛ per hoc videtur quod illud hois decretum facit nullum: quando papa decreuit. Que

dam que hic ponit Inno. de denunciatione criminis ꝯ electum. dicam de accu. super his. vel in. c. qualiter ⁊ qñ. Declaremus hanc decre. Hic agitur de tribus. Primo de effectu accusationis matrimonij. Secundo de effectu denūciationis ꝯdēdi. Tertio de effectu interdicti. ¶ Primo obuiat decre. qꝛ inepte videt̃ statuere terminū papa ad denunciationem ꝓbandam super inepto modo agendi. Nam ꝓposita erat accusatio quā ineptam papa ꝓnunciat: ⁊ postea statuit terminū ad ꝓbandā denunciationē: que ꝓposita nō erat. So. intellige ꝙ libellus cōprehendebat duos modos ꝓcedendi. Primo dicebat denuncio. Secundo accuso. Licet non valeret modus accusationis: valebat pars libelli ꝓut denunciabat: ⁊ super illa parte ꝓceditur: quod nota: quia libellus plures modos cōprehēdens agendi de eodē non est indiuiduus. Et ideo libellus in parte viciosus: non cōquassatur in totū: ⁊ pars vtilis nō inficit̃ ob inutilē. Uel dic ꝙ hic papa ꝓcedit ex officio potes dicere: ꝙ papa statuit terminū ad ꝓbandam denunciationē: ⁊ consequenter subaudi ad ꝓbandā causam. ¶ Scḋo obuiat: qꝛ videtur quod ei ꝙ nondum est: possit aliquod ius imponi. ff. si ser ui. ven. l. si seruitus. §. de futuro ff. de serui. l. labeo. ⁊ vsuris futuris prescribit̃. C. de vsuris. l. eos. Solu. rei que non est obligatio seruitutis imponi nō potest principaliter: sed cōditionaliter qñ erit: non curo de ea via beocardica: est aliquid. habes de rescriptis. c. fi. ¶ Tertio obuiat: qꝛ non videtur ꝙ exceptiones possint iterari contra accusatorē obstante snia. ff. de except. aduersario. Sol. qñ variat̃ modus agendi exceptiones: que primo poterāt ꝓponi ēt modo poterunt: ⁊ maxime qñ variatur instantia de inepta ad aptam vt hic. ff. de iudi. examinata. Uel speciale in causa matrimoniali. Ultimo gl. declarat que erunt iste exceptiones. dic vt in ea inter cetera. No. gl. ꝙ vbi denunciatio fit publica ad delictum impediendū vel peccatū: nō est necessaria admonitio. ¶ Quarto oppo. ꝙ gestum contra mandatuꝫ pape non sit nullū. de preben. inter cetera. ⁊. c. dilectus. So. factū ex potestate ꝓpria contra mandatū pape: ēt per partes sine decre. non est nullū. ff. de ꝯsuetudine. c. ad nostraꝫ. Ubi est bonus tex. qñ non est appositū decretū: sed si est appositum dicit gl. ꝙ factū contra mandatū pape est nulluꝫ. Quid de inferiori iudice: dixi in. d. c. ij. ⁊ de ꝓben. dilecto. ¶ Quinto obuiat: qꝛ videtur ꝙ matrimoniū contra decretuꝫ pape valeat: qꝛ fortius vinculuꝫ tollit minus forte. Non enim est dubium ꝙ matrimoniū hꝫ vinculū auctoritate dei: ergo hꝫ tollere vinculū mandati pape: ēt cum decreto. So. gl. fatet̃ ꝙ matrimoniū non irritaretur contra decretū pape: sed solum ad tps separaret̃ donec de impedimento cognosceret̃. ff. de ma. cōtrac. ex litteris. Hic si queritur an ex interdicto annullentur sponsalia de futuro. Inn. dicit ꝙ sic. si ex interdicto annulletur matrimoniū: si est interdictū ēt cum decreto inferioris: non posset annullari. Si est interdictū pape: si sine decreto non annullatur: si cum decreto tunc aduertendum est. Host. tenet hic: ꝙ speciale sit in papa. vt eius decretum annullet: qꝛ si potest creare impedimentū legem cōdendo: ergo fortius vna voce scḋm eum. Uel saltem dicit ꝙ in hoc recurrendū est ad intētionē principis. Et hoc erit speciale in principe. ⁊ hoc ēt licet dubitando tenuit Alanus Archi. de voto. c. i. li. vj. Tenet quod decretū pape non annullet matrimoniū post ꝯtū. alleg. de ma. ꝯc. ꝯ iter. ecc. c. fi. ꝓterea tꝫ Guil. feleñ. i. ō rex prinuta. Lꝫ dicat sec⁹ i alijs factis. vt baptisma. ⁊ alijs ñ subiect̃ dispōni pape. Alie glose sunt clare ⁊ nō egēt suppletōe aliqua. videte ipsas ꝑ vos.

Tue nobis. Si quis per verba de ꝓsti contrahat cū impubere: in qua malicia non suppleat etateꝫ: non matrimoniuꝫ: sed sponsalia intelligitur ꝯtrasse.

Sunt due partes. In prima ponitur dubia episcopi ꝯsultatio. In scḋa ibi. qꝛ vero. distinguens responsio. ¶ No. j. de dictione circiter ⁊ circa: ꝓpter testes deponētes ꝙ talis possidet circiter vel circa duos annos. vide. ff. eo. ꝯtinebat. Et est specialiter ꝙ sunt incerta in teste. ¶ No. ij. ꝙ ꝑ subarratione mutuo consensu accedente inducitur matrimonium: nisi etas repugnet. ¶ No. iij. ꝙ si testes deponāt: ꝙ talis possedit circiter. xij. annos: necessario non ꝓbat determinatum tps possidendi. de quo dixi plene de dila. litteras ⁊ de ꝓba. lꝫ causaꝫ. quod bene no. ¶ No. iiij. ꝙ matrimonium contractū cum impubere malicia etate supplente vncta ꝓximitate etatis inducitur mr̃imoniū: malicia ąt vl̃ prudentia etatem non supplente non est matrimoniū. ¶ No. v. expressum tex. ꝙ matrimoniuꝫ de ꝓsti cum inhabilibus etate ꝯtum ēt subarratione interueniente: valet vt sponsalia de futuro interpretata. Et no. ad ꝓbandaꝫ maliciam supplere etatem: non sufficit ꝓbare ꝙ esset etati ꝓpinqua. vel ꝙ haberet circiter. xij. annos ⁊c. ¶ Opp. ꝙ matrimonium contrahi non possit: nisi etate completa. ff. c. puberes. Contrariū dicit hic littera. So. dic ꝙ etas ꝯtrahendi regulariter in femina est. xij. annorū. In masculo. xiiij. quo casu: Aut datur impedimentū etatis alio extrinseco nō accidente actuali copula de qua cōstat: ⁊ hic est matrimoniū in maiori septēnio. vt dixi. ff. eo. puberes. ⁊. c. de illis. Aut dat̃ impedimentū etatis intercedente potentia copule de qua constat: ⁊ adhuc est matrimoniū. vt. d. c. puberes. dixi. ff. c. de illis. Aut datur impedimentū etatis cum nisu copule: ⁊ tunc aut nisus concurrit cum ꝓximitate etatis: datur tñ iteratus consensus in ꝓximitate etatis. ⁊ inducitur matrimoniuꝫ. ff. eo. attestatōes. Aut dat̃ nisus sine ꝓximitate etatis vt absqꝫ nouo ꝯsensu: ⁊ adhuc nō ē mr̃imoniū: vt. d. c. attestatōes. Aut dat̃ ipedimētū etatꝭ malicia tñ etatē supplēte cū ꝓximitate etatꝭ: ⁊ adhuc ē mr̃imōiū. vt h. Sꝫ ē dubiū qḋ declaret hāc maliciā supplere etatē. Dic ꝙ copula nisus actualis ad copulā: ꝓut declarauim⁹. ff. potētia ēt copule: vt dic hec decre. Unde exponit hic gl. ꝙ malicia supplet etatem: quādo est apta ad carnalem concupiscentiā. xxxij. q. j. Non enim. sic ⁊ in delictis. dicit gl. ꝙ doli capacitas supplet etateꝫ. allegat infinita iura. Ita ꝙ hec decre. ponit genus. Alie decre. ponunt exempla: malicia vel prudentia ergo hic supplet etatem: non solum quando roborat ⁊ preuenit etateꝫ respectu cognitiōis animi: sed ēt qñ roborat ⁊ preuenit respectu potentie cognoscendi. Quādoqꝫ datur sola ꝓximitas etatis absqꝫ alijs signis. ff. dictis: ex quibus cognoscat̃ ꝙ malicia suppleat etatem: ⁊ non est matrimoniū. dicit tñ Host. ꝙ ꝯfirmatur h̃ matrimoniū per sex dies: si sit ꝓxima etate per tres dies. Unde exigit cōplemētū etatis per tres dies ⁊ vltra hoc exigit tres dies. per tex. de regula. ad nostram. Et hoc tenuit Host. hic. ⁊ dixi. ff. eo. ꝯtinebatur. ⁊. c. attestationes. ⁊. ff. c. puberes. Hec opi. cōiter non tenetur: sufficit ꝙ ꝑseueret vsqꝫ ad maiorē etatem: que qñ sit videbitur statim. Quāqꝫ est in puncto etatis legitime: qꝛ in. xiiij. anno masculus. femina in. xij. Et tunc est dubiuꝫ an exigatur annus cōpletus. an sufficiat ꝙ sit in principio vel medio. Dic quidā dicunt sufficere inchoatum. Alij vt Uin. exigunt finitū ad instar testi. ff. de testa. l. qua etate. Et sic vltimo dic. xiiij. anni. ⁊ post per sex horas noctis ꝓcedentis contrahere posset: sicut ⁊ testari. Jo. an. residet cum Uin. ꝙ hoc relinquatur arbitrio iudicantis: ⁊ cognitioni sue: an finitum exigat̃ vel non: qui hoc habebit iudicare ex alijs circūstantijs: an malicia suppleat etateꝫ. de quibus dixi. ff. sed illis cessantibus remanet ꝙ ānus exigatur cōpletus: nisi aliter appareat pubertas: hec ꝓcedunt in matrimonio. In testamento autem est dr̃ia: qꝛ in illo non suppleret etatem malicia. vnde disputaunt Ja. de bel. ꝙ ꝓximus ꝑ tres dies. xiiij. āno nō posset testari: lꝫ ēt sit sagax ⁊ prudēs: sicut ⁊ ꝙ quilibet maior: per illam. l. qua etate. Allegat iura ciuilia: non insisto in hoc. An dr̃ia sit inter testm̃ ⁊ matrimoniū: qꝛ in matrimonio lex non simpliciter ponderat etatem respectu sui: sed vt signuꝫ respectu pubertatis ⁊ potentie copule. vnde pōderat copule potentiam solam ⁊ etatem ⁊ propter illam ꝓsumendam

vbi aliter non cōstat. si ergo detur ante non expectatur tpˀs: sed in testamēto simpliciter etas ponderatur: ꝛ determinatur sic a lege. ¶ Quero primo quid est subarratio. Dic ꝙ annuli immissio: quandoqꝫ fit datione aliarum rerum vel aliorū insigniū: ꝛ quandoqꝫ fit interueniente ꝯsensu expsso quandoqꝫ fit illo non interueniente. ¶ Scdo an subarratione indicatur matrimoniū. vel si est contractum in minori etate datione annuli: post maiorē etatem ꝯfirmetur: vel alia subarratione. ¶ Ad primū gl. hic eligit ꝙ ꝯcludatur ꝓsumptiū. nisi ꝓbetur contrariū. alle. xxx. q. v. c. nostrates. ꝛ c. femine. ca. q. ꝛ. xxvij. di. c. quod interrogasti. de spō. in q. Quia non interest: an verbo vel facto quis declaret voluntatem suam. xliiij. dist. c. j. ff. de legi. l. de quibus. Concludit gl. ꝙ si fiat hec subarratio a patre presumitur sponsalia. Si fiat a sponso presumitur matrimoniū: nisi ꝯsuetudo incōtrarium esset. vt quia annulus aliud posset significare. vt no. .s. de presump. illud. Ibi plenissime dixi. Ad propositum quandoqꝫ subarratio intercedit consensu expresso intercedente: ꝛ casus est planus. Quandoqꝫ subarratio intercedit sponsalibus de futuro intercedentibus tantum: ꝛ adhuc est planum quod non est matrimoniū. Quādoqꝫ subarratio intercedit intercedentibus verbis: ex vna parte tantū aptis ad matrimoniū: ꝛ subarrata tacet: ꝛ planum quod est matrimoniū: sicut dicit gl. .s. ti. j. tue. ꝛ c. si inter. Quandoqꝫ interuenit subarratio ꝛ nihil profertur: ꝛ si constat de mente tenet matrimoniū. si non constat: ꝛ sumus in loco vbi impositio annuli aliquid significet: non inducitur matrimoniū. vt. .s. c. illud. ꝛ ibi dixi. Si sumus in loco vbi datio annuli nihil aliud significet: ꝛ tunc aut ꝯsuetudo in loco aliquid disponit de signo annuli vt quod sit signum sponsaliorū vel signum matrimonij. Et illam serua. Si nihil disponit aut fit in apparatu ad matrimoniū: ꝛ presente sacerdote vel ad fores ecclesie: ꝛ presumitur matrimōiū. vt hic. Dicūt doc. aut hoc fit non in apparatu: ꝛ si datur a patre presumitur potius quedam donatio: ꝛ si datur a sponso: ꝛ imponitur digito: presumitur matrimoniū. Impositio eius in digito significat vnctionem cordium. Unde solet digito quarto imponi in quo vt fertur: est quedam vena sanguinis que ad cor peruenit. xxx. q. v. femine. Et sic potest intelligi de spon. duo. c. j. Si autem detur annulus: ꝛ non imponitur digito: tunc non presumo matrimoniū: sed sponsalia: talia enim munuscula interueniunt quandoqꝫ inter eos. ff. de ma. contrac. c. i. Et sic arre datio est signum futuri contractus. insti. de contrahen. emp. in princ. Nam arra est contractus de perfe. ff. de acti. emp. ꝛ ven. l. is qui vicia. §. j. Per hoc infert ꝙ si in ludo vt fit in festo sancti Nicolai puer imponat annulum digito puelle: si certum est de ludo: quia est certum de contraria intentione non erit matrimoniū. ff. de acti. ꝛ obli. l. obligationū. ad finem. xxij. q. ij. c. quod ait. de presump. quia verisimile cum si. In dubio autem iudicandum erit pro matrimonio. de re iudicata in. c. fin. vel consulatur princeps. de transla. c. j. sicut in simili dicit Augu. de conse. di. iiij. solet etiam queri. ¶ Ad secundum an per subarrationē cōfirmetur matrimoniū. dic quandoqꝫ est dubium: an subarratio ꝯfirmet matrimoniū in minori etate contractū: ꝛ tunc aut superuenit subarratio per immissionē ānuli: ꝛ sine dubio ratificat: aut fit subarratio per alias dōatiōes ꝛ munuscula. Et tunc dicit hic Host. ꝛ quidam ꝙ non: sed hoc potest esse verū quando sponsalia sunt de futuro: alias si mittitur ad domū post maiorem etatem matrimonio contracto in minori: ꝛ dat munuscula ratificatur matrimoniū. scdm ea que habes in. c. j. eo. ti. li. vj. De hac materia vide ad saturitatem lapum. in suis alleg. alle. lviiij. ¶ Quero quando quis dicatur circiter vel circa annos legitimos. Dicit hic gl. ꝙ hec dictio refertur ad modicā quantitatē. ff. de verb. sign. l. hec additio. Host. dicit quando distat per tres dies alij per sex menses. Hoc dico arbitrarium. Aduerte tamen ꝙ in teste ista non arguunt determinatū tpˀs. Ideo si in teste determinatū tpˀs exigat: ad id ꝓbādū testis nihil ꝯcluderet vt hic est casus notabilis quod bene tene menti. Alij dicūt ꝙ intelligebantur de anno vel minus .s. eo. contrahebatur. Alij de sex mensibus. C. de iudi. ꝓperandum. dic in materia nostra. vt dixi. .s. ꝛ vide Guil. ff. si quis cau. l. sed ꝛ si post tres. Et ꝙ dixi post cal. de dile. c. littere. Et per doc. ff. ex qui. ca. ma. l. ab hostibus. §. sed ꝙ simpliciter.

¶ Uidimus de substantia matrimonij. Nunc videndum est de quoddā extrinseco vicio in matrimonio contrahendo inficiente in aliquo effectū matrimonij. s. de vicio clandestinitatis. Ideo post rubricam precedentem ponitur ista. Materia habet. xxx. q. v. femine. ij. q. iiij. ꝯsanguineoꝝ. ꝛc.

¶ De clandestina desponsatione Rubrica.

Si quis. Asserēti matrimoniū incūbit probatio. h. d. secundum vnū intellectū. Et non diuiditur tex. ibi. clam. i. no publice: tñ tot interfuerunt ꝙ potest ꝓbari. ¶ No. ꝙ asserenti matrimonium incūbit probatio. ¶ Obuiat decre. quia non videtur ꝙ viro neganti incūbat probatio: quia negātis factū nulla est ꝓbatio. vi. q. v. accusatoꝝ. .s. de dec. Bone. d. ij. gl. dicit ꝙ si vir asserit planū est ꝙ sibi incūbat ꝓbatio. si vir negat aut negat matrimonium ꝛ non incūbit ꝓbatio: aut negat clādestinitatē: ꝛ hanc dꝫ ꝓbare: qꝛ negat m̄o: ꝛ neganti ita incūbit ꝓbatio. ff. de ꝓba. l. ab ea parte. Hoc non placet gl. qꝛ ex quo vir fatetur matrimoniū ipsum approbatur ab ecclesia. vel scdo legitur littera cū duplicatione: ꝛ erit sensus lr̄e: ꝙ si vir dicat matrimoniū ꝓbabit: similiter ipsa ꝓbabit. Et ideo non reassumpsit expresse de muliere: qꝛ idē est iudiciū de muliere qd̄ est de viro. Uel dic ꝙ hic vir dicitur a virtute: ꝛ illi incūbit probatio: qꝛ vir est in hac virtute ꝙ asserit matrimoniū ꝛ non negat. Dic qñqꝫ de matrimonio pariter ꝯstat ab vtraqꝫ pte qd̄ ē ꝯtrū: ꝛ p virū ꝯstat ꝙ nō: ꝛ tūc adhuc vir hꝫ ꝓbare: qꝛ marito defert iuramētū vt hic. ꝛ i h plus icūbit viri q̄ȝ mulieri: qꝛ si mulier esset negans ceteris paribus nō defert sibi sacramentū: hoc falsum: qꝛ hoc casu ceteris paribus: sententiandum est pro matrimonio: nec recurrendū est ad delationem sacramenti: ex quo vnius probatio non superat probationem alterius. Quandoqꝫ nihil constat de matrimonio: ꝛ tūc dicens probat vbi matrimonium est probabile per testes. Quandoqꝫ nihil constat de matrimonio: nec potest constare per testes: ꝛ tunc dicit Hostiē. ꝙ habet locū ista decre. qꝛ si vir dicat matrimoniū habet probare: ꝛ credo ꝙ plena ꝓbatio est: ꝛ si non potest ꝓbare succūbit. vt in decre. sc. si maritus negat matrimoniū: tunc adhuc ꝓbare hꝫ. s. ad purgationē: dꝫ ꝙ prestet iuramentū: ꝛ sic respōdere cōpellitur ex quo semel inter eos est allegatū matrimoniū. de cōfes. c. fi. li. vi. Et hoc casu non defertur mulieri. Non ob. ꝙ reus nō artetur ad iurandū ex quo nō est aliquid probatū per actorem: qꝛ fallit in matrimonio: ꝛ in eo speciale ē. vt. .s. c. attestationes. Ad purgandam oēm suspitionem ꝛ tollendam non ob. qꝛ negatiua sit iprobabilis: qꝛ verū ē nisi alr̄ appet q̄ȝ p iuramētū. s. p testes. Sꝫ Jo. an. h ipugnat p decr. sc. vbi apparet ꝙ qñ si pt hēri ꝓbatio: nihil ꝓstat: h absoluit reus. sꝫ hos. h limitat qñ allegat copula. qꝛ sup copula credit viro. ꝯtrū qñ nō allegat copula. ꝛ h ēt sentit Uin. ꝛ tenuit Ber. ꝛ Cōpo. scdm quod dicit Jo. an. ꝛc.

Quod nobis. De m̄rimonio occulto non indicat ecclesia: ꝛ illud publicatū approbat ecclia. h. d. Due sunt partes que patent. Scda ibi. verum.

¶ No.i. ꝙ vicium clandestinitatis non viciat matrimonium. ¶ No.ij. ꝙ clandestinū ⁊ occultū stricte sumit̄ pro illo quod distinguitur contra probabile. ¶ Nota tertio quod de occultis ecclesia non iudicat precise compellēdo. ¶ No. ex scđa parte. Primo ꝙ paria sunt quo ad actus validitatē ⁊ effectuꝫ: qualitatē ad actū requisitaꝫ ab initio affuisse: vel expostfacto superuenisse. ¶ No.ij. ꝙ publicatio matrimonij istū effectū tribuit matrimonio: q̄ si adfuisset ea a principio ꝯcti matrimonij assistente. ¶ No.iij. illā cāꝫ expostfacto īpedire publicationē m̄rimonij ab ecclesia: que si fuisset ab initio matrimonij īpeduisset. ¶ Prio obuiat q: ab initio nullū non videt̄ tractu tpis validari. ff. de decr. dudū. de reg. iur. Non firmatur. So. ꝙ nullū est ꝙ non cōualescit solo tpis ꝯctu vt ibi. Sed hic a principio valebat expostfacto declaratur: seu noua qualitas īprimit̄ superueniente cā īprimere valente. s. ecclesiastica ꝯfirmatōe. sic loquitur hic. ¶ Prio quero corā quo epō fiet hec publicatio. dic corā epō ad quē hoc spectat. ꝯ ꝯsang. ⁊ aff. c.j. ¶ Quero.ij. qualiter fiet hec publicatio. dic ꝙ fiet seruata solē[n]itate. c. seq. ꝙ est valde notandū s̄ꝫ abbatē. ¶ Quero.iij. de rōne quare ecclesia non compellit: vbi matrimoniū est occultū. dic scđꝫ gl. illā: q: nō iudicat ecclesia de occultis. xxxij. di. erubescant. cū si. Immo dicit ꝙ potius sunt separandi: q: ꝯtubernia vel stupra p̄sumuntur. xxx. q. v. c. aliter. ¶ Quero.iiij. que cā rationis potest subesse īpediens approbationē: glo. dicit consanguinitas: vel affinitas: vel aliud matrimoniū īpediens. ff. de eo q cog. ꝯsang. vxo. sue. super eo. vnde dicunt doc. ꝙ semper manifestū matrimoniū p̄iudicat clādestino: ēt si ambo ꝯfiteantur clandestinuꝫ ⁊ habeant per se vnū testē vt famā scđꝫ Um. ⁊ per hec dicūt hic Pe. ⁊ Abba. ꝙ si ambo ꝯfiteantur matrimonū clandestinū: ⁊ vir ꝯfiteatur cognouisse ꝯsanguineaꝫ sponse antequā hoc matrimoniū ecclesia non approbabit: nec illud faciet obseruari. Nec ob. scđꝫ eos. de eo qui cog. ꝯsang. vxo. sue. super eo. Q2 illud loquit̄ qñ ꝯfitentur ad publicū cōtractū dirimendū. Dicūt tñ multos dixisse ꝯtrā: ⁊ forte ꝙ hoc vltimū verū est: qñ confessioni ꝯiugis ꝓ matrimonio non ꝯtrastatur: ⁊ hoc placet ꝓ matrimonio. Teneo primū: q: ex quo ecclesia acceptat ꝯctū: debet acceptare ꝯfessionē istius īpedimenti. ¶ Quero. v. q̄ sit effectus huius approbationis. Hoc. dicunt ꝙ magnus: q: non solū proles nata post: sed ēt proles ante nata legitima censebitur. qui fi. sint le. c. tanta. Quod no. ⁊ hoc patebit si postea apparente consanguinitate dissoluatur matrimoniū.

Cum inhibitio.

Non recipit breueꝫ summaꝫ ꝓpter multitudinē dictorū. In prima parte ponit constitutionē. In scđa penā: ibi. si quis prima. Facit duo. Primo ꝓhibet clandestina ꝯiugia ꝯbi ⁊ sacerdotes adesse. Scđo precipit edicta per eos p̄mitti: ⁊ de īpedimentis inquiri: ⁊ ex ꝯiecturis ꝓbabilibus ꝯctuꝫ interdici. scđa principalis facit duo. Primo punit sic ꝯhentes in prole ⁊ ad aliū casuꝫ penā extendit. Scđo puniri precipit presbyteros non ꝓhibentes: ⁊ clericos interessentes: Itē ipsos ꝯhentes ⁊ maliciose se opponētes. ¶ No.j. ꝙ hodie matrimonij ꝓhibitio inter ꝯsanguineos ⁊ affines est restricta ad quartū gradū: ⁊ sic tres sunt reuocati: q: oliꝫ ad vij. se extendebat. de test. l. ꝫ ex quadā cl. ij. de ꝯsang. ⁊ affi. c.j. ¶ No.ij. ꝙ reuocatio in aliquibus est concessio: ⁊ confirmatio aliorū. de presum. c. nonne. ¶ No.iij. ꝙ clandestina coniugia sunt ab ecclesia dānata: ⁊ ꝓhibita: ⁊ hoc q: non est ꝯueniens ꝙ tñ sacramentū sit in incerto: hoc tñ non viciat substantiā matrimonij: dūmodo tñ non subsit aliud īpedimentū: ⁊ sic matrimoniū ecclesiastica necessitate non est nullū: dū tñ non ꝯcludat nullitatē. ⁊ sic sacramentū scđm totaliter ꝯtra ꝓhibitionē ecclesie non est nulluꝫ. Et no. ꝙ sacerdos non debet interesse vel adesse tali coniugio: ⁊ sic illegitimo actu non decet presbyteros ⁊ honestas ꝑsonas auctoritatē adhibere: ⁊ per ēius p̄ntiā. ad hoc. ff. de cle. excōmuni. illud. Et no. ꝙ dicit presumat: q: dicit Host. presumere dr̄ qui ex certa scientia venit contra canones. vt no. ī. de ma. ⁊ obe. illud. Et no. ꝙ dr̄ matrimoniū clandestinū: etiā illud in cuius contractu adest p̄ntia vnius: ēt sacerdotis. ⁊ sic patet ꝙ super matrimonio nō statur ēt testimonio vnius ēt sacerdotis. ¶ No.iiij. ꝙ ꝯsuetudo localis non porrigit vires extra locū. Et no. ꝙ de cōsuetudine speciali pōt fieri lex: ⁊ ꝙ tunc lex addit vinculū ad ꝯsuetudinē. de quo de cōsti. c.j. li. vj. Et hoc ideo q: ꝯstitutio tūc aliquid addit vi cōsuetudinis ad alia loca extendenda. ¶ No. v. practicā ꝓponendi matrimonij: ne occulta dicantur: q: per sacerdotes dꝫ publice ꝓponi vt statuto certo termino: si quis aliqd vdit opponere ⁊ ꝓponere ꝓponat: ⁊ debet ex officio inuestigare ēt ex ꝓprio officio de īpedimento. Et sic habes casum in quo in causa ciuili iudex ex officio suo debet inquirere. Habetis ēt qd habeat facere iudex apparēte impedimento: q: ꝯctus debet interdici donec quid sit de impedimento constiterit. Et no. ꝙ ex sola ꝓbabili coniectura īpeditur: non requiritur ergo plena ꝓbatio. nō bene dīc quia dicit coniectura. Ex ver. si quia vero. no. vnam penā matrimonij cōtracti occulte: q: ꝓles est illegitima subsistente impedimēto ēt dato ꝙ vterq: parētū ignorauerit īpedimētū. Et no. ꝙ ēt proles est illegitima data scientia īpedimenti ꝑ parentes: posito ēt ꝙ m̄rimoniū in facie ecclesie sit ꝯctuꝫ: Et sic patet ꝙ vbi agitur de pena defectus factū patris nocet filiis suis. Et no. ꝙ sepius affectata ignorantia scientie equiparatur: quo ad penā: Ex versi. sane. no. penā sacerdotis non ꝓhibentis tales ꝯiunctiones: ⁊ regulariter hereticos: ⁊ equia suspendantur triēnio ex officio. ¶ No. vj. penaꝫ aliam ꝯhentium: q: ēt dato ꝙ ꝯhant in gradu ꝯcesso: tñ cōdigna penitentia venit eis imponenda. ¶ Ultimo no. penam se opponentis legitimo matrimonio allegando ꝯsanguinitatē vel aliud impedimentū falso. Legam decre. per ꝓles. In pria parte vsq; ad ver. si quis vero. In effectu duo ponuntur. Inhibitio clandestini matrimonij. Et modus ⁊ forma matrimonij nō clandestini. ¶ Uideamus primo an layci debeant adesse talibus coniugijs. dicit Hos. ꝙ nō: ex menteꝫ verbis non cōprehendantur. q: solū presbyteri ⁊ regulares inhibentur. alle. C. de fal. mo. l. i. de sent. excō. quanto. cum si. Non credo ꝙ pena habeat locuꝫ per regulam in penis. ff. de reg. iu. Et q: non ꝓportionant̄. ¶ Secundo quid de sponsalibus clandestinis. dicit idem Host. Quia multis modis ꝯfirmant ⁊ transeunt in matrimoniū p̄sumptū. vt no. ī. de spon. adolescens: ⁊ c. is qui. Et sic eadem est rō in sponsalibus que transiuerunt in matrimoniuꝫ Credo idēꝫ quo ad penā nō in sponsalibus que steterunt in finibus sponsaliorū: quo ad primam sit idem: sed maior erit in matrimonio q̄ in spōsalibus. ¶ Tertio an in pluribus ecclesijs debeat fieri publicatio: aut sufficiat ꝙ in vna. dicit hic Inno. ꝙ in pluribus videtur fieri debere: per verbuꝫ in ecclesijs: tñ dicit quod hoc non seruatur: sed sufficit ꝙ fiat in vna tñ: ⁊ ꝙ publice fiat. Ita ꝙ ad oēs peruenire possit. de postu. prela. c.j. Et si extra ecclesiaꝫ in publicis locis puta predicationibus hoc fieri. de sent. excō. i. responso. Sed de ecclesijs ideo dictuꝫ est: q: ibi vt plurimū hoies ꝯueniūt de iur. dicit Inno. aut sunt eiusdem parrochie: ⁊ inde habent parentes antiquos ambo: ⁊ sufficit ꝙ fiat in vna: aut sunt diuersarū parrochiaꝝ: ⁊ in diuersos habēt parētes antiquos: ⁊ debet fieri in pluribus: q: ibi sunt qui melius cognoscunt cōsanguineos suos. de testi. licet. qui matri. accu. poss. videtur. ¶ Quid enim si tuscus contraheret cuꝫ lombarda: quis sciret si denūciatio fieret in ecclesia lōbardica quandoq; dicit. Innocen. habuerunt contrahentes plures habitationes: quia alibi antiquam habitationem: alibi modernam: ⁊ tunc publicatio esset facienda in vtroq; loco. In ātiqua: q: ibi melius sciunt̄ gradus de modernis q: ibi scit̄ meli⁹ an ibi ꝯxit cū alia. Residet tñ Inn. ꝙ ꝯ iur

lz hoc sit bonū ꝯsiliū ante factū. post factū tñ melius est di-
cere si fiat solū vbi est eorū habitatio antiqua: q̄ᵒ sufficiat
ad hoc vt filij eorū illegitimi non dicantur cuꝫ ꝓpter cessa-
tionē ꝯstitutionis: hec ꝯstitutio filios illegitimos iudicet il
lorū tñ: qui in gradu ꝓhibito ꝯiuncti sunt. Unde si habēt
plures ꝯsanguineos ⁊ in diuersis locis habitantes non erit
vbiqꝫ facienda publicatio. ¶ No. ergo hoc nimis nō eē
subtilizādū ꝓpter illegitimitatē filiorū: post factū eni quā
tuꝫ fieri pōt dꝫ negligentia tolerari vel excusari fm Inno.
Unde dicunt quidā ep̄os hoc seruare: q̄ ad ꝯhendūꝫ non
ꝑmittūt extraneos. nisi a suo iudice lr̄as testimoniales ap
portent. ⁊ vide quod no. de eo q̄ dux. i ma. c. pe. ¶ Quero
iiij. an hec publicatio si ꝯtingat in scḋo matrimonio excu
set ꝓlē. si postea cū alia appareat aliud matrimoniū publi-
ce ꝯctuꝫ ante hoc scḋꝫ. dic fꝫ Inno. aut super prio erat lata
snīa ⁊ non erat appellatū: ⁊ sic erāt separati ꝯiuges. scḋo pu
blice ꝯhentes indubitanter excusantur: ⁊ ꝓles erit legitiā
q̄ nihil pōt eis iputari. Aut nulla erat snīa lata separatio
nis super prio ⁊ scḋo ꝯxerunt: ⁊ mulier credebat matrimo-
niū separatū: hoc casu ipse dicit adhuc q̄ licet tunc excuset
ab adulterio: quod exigit dolū: non tñ defendit ꝓlē: q̄ dꝫ
clarius inuestigare. Aut mulier sciuit primuꝫ matrimo-
niū ⁊ nihil sciuit de separatione: vel audiuit: sed solū publi-
ce ꝯxit ⁊ sic excusat adhuc publice ꝯhēdo: q̄ debuit diligen
tius: q̄ꝫ p solā publicatōꝫ q̄rere. ḋ spō. i ꝑhtia. xxxv. q. ij. c. ḋ
affinitate. Dicēdū q̄ publicatio: q̄ ad alia ipedimēta ꝑter cō
sanguinitatē paꝝ opaᵗ: nisi q̄ facit ꝑsumi: q̄ si illi sciuissent
ipedimentū non fecissent publicari: sed hanc ꝑsumptioneꝫ
tollit publicatio: q̄ cuꝫ alia ꝯxerat. ff. de iuris ⁊ fac. igno. l.
regula. Aut primū fuit publice ꝯctū ⁊ scḋꝫ muliere ꝓba-
biliter ignorante prio: vt quia esset de diuersis ꝓuincijs: ⁊ in
vna ꝯctū fuisset matrimoniū. In alia scḋꝫ ꝯctū: ⁊ tūc si habe
ret locū pena in ipsa: ⁊ filij essent legitimi. Iq̄ ḃi. sint le. ex te
nore. ⁊ hic. ¶ Quero. v. quadrupliciter dicatur matrimo
niuꝫ clandestinū: ⁊ hoc dubiū tangit gl. ij. Dic q̄ vno mo-
do prout distinguitur ꝯ ꝓbabile: vt q̄ de eo non habentur
testes. c. pxi. Scḋo modo dr̄ clandestinuꝫ: put distinguit
ꝯ solēne scḋꝫ solēnitatē. de qua hr̄. xxx. q. vi. c. illḋ. Alias
aliter loquit de quibusdā solēnitatibus extrīsecis De qui
bus. ṡ. eo. c. i. Tertio modo prout distinguit ꝯ solēnitatē
De qua hic ⁊ oībus his filij si sunt illegitimi si detecto ipe
dimento apparent durāte clādestinitate nati. vt hic. Quar
to modo dicit clādestinū fm Hosti. prout distinguit ꝯ so
lēnitatē De qua. ṡ. ti. i. c. ij. Aut qꝫ pubes alteri alligatᵒ sine
licentia ep̄i ꝯhit: non detecto ipedimento. de diuor. ex litis.
§. sane. Itē cū quis ipubes ꝯhit q̄uis de primis agat spō
salibus. vt. d. c. ij. Idē si ꝯ interdictū factū specialiter. J. ti. i.
tua. vel generalr̄. de fer. c. capelanus. expresse ḋ matrimonio
ꝯcto. per totuꝫ. Uel tacite vt lite pendente. laudabile. In
oībus tamen his casibus tenet matrimoniū: quo ad deū: nisi
perpetuū subsit ipedimentū. Et generaliter sit ꝓ regula q̄
oē matrimoniū ꝯctū cōtra ꝓhibitōnē ecclesie: spēalē genera
lē: tacitā vel expressā: vel ꝯ formā a iure datā: potest dici clā
destinū: quo ad effectū vt subsistēte ipedimento: ꝓles sit
illegitia: ⁊ penitētia ꝯhentibus indicatur: quod bene nota.
¶ Quero. vj. qualis erit terminus statuendus. Dic q̄ ter
minus erit trinus. de sen. exc. sacro. vel sic diffinitum ē sino
dali statuto. Alias iudicabit arbitrarius iste terminus. de
quo fit mentio in tex. Tñ statuti terminū possꝫ ep̄s qui est
supra statutū imutare: sed nō inferior. ff. de arbi. l. pe. de
ma. ⁊ ob. c. cū inferior. Archi. ꝯ de ele. Licet canon. li. vj.
per dictuꝫ Inno. in. c. dilectus. ṡ. de tēpor. ordi. vbi dicit
q̄ ep̄us non dispensat ꝯ propriū statutū: hoc non est verū
fm q̄ Inno. no. de statu. mō. c. quod dei. primuꝫ tenete.
¶ Quero. vij. q̄ admittantur ad testimonium denunciam
dum. dicit glo. q̄ vi. oēs: q̄ hoc est quasi publicū crimen.
Immo quilibet saltum denūciare tenet. J. de cogna. spi. tua.
Consanguinei tñ potius admittuntur q̄ꝫ extranei. xxv. q.
vj. c. i. p hoc dicit Goff. Quod vno accusante ⁊ succūbēte
ceteri repelluntur: q̄ pariter ꝯsumit popularis actio vnico
agēte: nisi doceat de collusione. ff. de proc. Non cogendus
§. qa ita. ff. de iure. iur. cū qui. §. in popularibus Hoc non
placet in causa matrimonij: q̄ sententia non transit in rē iudi
catā. Sed si vis tenere ꝯriū: dic quod iura que dicunt q̄
sententia in causa matrimoniali non transit in rem iudicatā.
est verū quo ad partes: sed quantū quo ad alios accusare
volentes: bene transit in rem iudicatā: istud dictū nō est tu
tū: tñ debet admitti: q̄ ꝓpter peccatū quilibet debet admit
ti non obstante re iudicata: ꝓ hoc dicit q̄ hec cā ꝑt agi ꝑ ꝓ
curatorē casᵘ ḋ ꝓcu. tue. ¶ Quero. viij. q̄d si aliqbᵘ ꝑntibᵘ
⁊ scientibᵘ matrimoniū est ꝯtū clādestinū: an tales debeāt ad
mitti ad accusandū uel testificandū ꝯ talem post mortē: uel
etiā inuita. videt q̄ non: quia si sciuit certiorari non debuit
ff. de act. ēp. l. i. Itē quia denūciatio non fit nisi ꝓpter igno
rātes scientes sunt in dolo: ⁊ dolus culpe preponderat ⁊ q̄
ex quo publice factū est ꝯdictio non admittitur. viij. q. i. c.
lꝫ. Dicit gl. q̄ admitti non debent q̄ suspitiōe non caret: ⁊
est tex. qui ma. ac. pos. c. i. ¶ Uenio ad scḋaꝫ partē ista di-
sponit circa penā duplicis ꝯctus ⁊ clandestini vel inhibiti
ignoranter: ⁊ ꝯctus non clandestini scienter de ipedimēto.
¶ Quero prio an habeat locū vtraqꝫ pena de qua hic ad
quodcūqꝫ sit ipedimētū: tene q̄ sic: lꝫ quidā restringant ad
ipedimētū ꝯsanguinitatis ꝓpter primū: ⁊ hoc tenuit Uin.
scilicet q̄ sic restringatur ad hoc. J. qui filij sint legi. Ex teno
re tene primū. ¶ Quero cū gl. quid si alter perēptuꝫ sciat
tm̄ ipedimētū. Dicunt quidā q̄ filius quo ad eū qui sciue-
rit erit illegitimus: quo ad ignorātē legitimus: quod non
placet gl. q̄ foret quodā monstrū: sicut q̄ aliquis esset par
tim legitimus: ⁊ partim illegitimus: ⁊ partiꝫ liber: ⁊ partiꝫ
seruus. ff. de statu. ho. l. si duobus. vel de liberali cau. l. duo-
bus. Et sic allegabant antiqui ⁊ melius fiat ⁊ hic innuit dū
dicit ambo parentes ⁊c. hoc lꝫ Jo. xiiij. q. i. c. i. ⁊. ij. ¶ Ue
nio ad ṽsi. sane ⁊ videtur q̄ puniri non debeant contrahen-
tes ex quo nullū subest ipedimentū: quia non subest causa
ex quo non peccauerunt. So. imo subest causa: quia contra
xerunt contra interdictū ecclesie: quia mandatū iudicis cō-
tēni non debet. per quod glo. infert q̄ potest iudex cōtēnen
teꝫ punire que non venit ad eius citationē: lꝫ ius nō habeat
accusator. ff. si quis in ius vo. l. ij. dic vt. ṡ. de dila. preterea
J. de accusatoribus. veniēs. ¶ Quero an cū talibus possit
dispensari qui suspensi sunt. Dic q̄ sic: nisi statutuꝫ legati
obuiet: ⁊ reseruet absolutionē apostolice sedi. Dicit tñ q̄
tales non sunt excōicati: lꝫ in aliquibus locis ex ꝯsuetudine
tanq̄ꝫ excōicati vitent: que ꝯsuetudo seruanda est fꝫ eos: q̄
eos facilius inducit ad satisfaciendūꝫ ⁊ dicit q̄ illo casu ēt
mulieres non absoluerent per inferiores a papa cum prin-
cipaliter in talibus peccent: ⁊ q̄ fieret alias fraus. s. corā mu
lieribus clandestina matrimonia ꝯhendo. ¶ Quero qua
lis erit pena calūniose se opponētis. Dicit gl. q̄ arbitraria
ex quo no ꝯ determinat. de offi. dele. ḋ causis. dicit Inno. q̄
ad interesse tenet. de iure pa. pastoralis. de sen. excō. sacro.

¶ Hic libri cōpositor ꝓsequit aliud ipedimentū acciden
tale: q̄ꝫ q̄cū alia ꝯxerit. Ma hr̄. xxvij. q. ij. i ꝓncipio ⁊ i fi.

¶ De sponsa duorum.

Duobus. Sponsus
duaꝝ ad-
herebit prime: si fuerit sponsa
de presenti: si de futuro i ⁊ se-
cunda de presenti adherebit
secūde. Sunt due partes. Se-
cunda ibi. est autē. Et iterum
prima subdiuiditur. secunda
ibi. si autē. ¶ No. i. q̄ est de

re fidem pactionis: ⁊ fidē consensus. Fides pactionis sumitur p sponsalibus de futuro. fides ɔsensus p sponsalibus de pñti. ¶ No.ij.ꝙ ex simplicibus sponsalibus de futuro quis obligatur ad īplendā fidē. si aūt cū alia ɔ̄bāt de pñti ɔ̄ctus de pñti soluit vt maius vinculū sponsalia de futuro pcedentia: ⁊ ɔ̄bēti īponit pnīa de fide mētita. ¶ No.iij. ꝙ primū matrimoniū pbet īpedimentū validitati scdi. Et sic carnale in pluribus non est multiplicabile: ⁊ ɔ̄bens cū duabus cogit adherere prime. ¶ No.ex scda parte ꝙ sti mulus copule extorquende non viciat matrimoniū vel spōsalia: quasi non tollat liberā facultatē ɔsensus. ¶ No.ij. ꝙ ad substātiā matrimonij duo vident exigi cordis ɔsensus de pñti.⁊ verba. Et no. ꝙ ɔsensus exigitur mutuus. ¶ Quero primo quis est lr̄e intentus ibi.dū dicit ꝙ aliqñ quis pmittit si pmiserit cū rē secū habere: vel ēt p ɔsensu. Dicit ꝙ aliqñ quis pmittit aliquā ducere in vxorē: si pmisit cū rē secū habere: ⁊ tunc ꝙ per hoc ꝙ dicit si pmisit no. fidē ɔditionalē pactōis: quod psequit: vel ēt p ɔsensu nōt fidē purā ɔsens.ᵒ vl̄ dic ꝙ p vtroqȝ nōt fidē ɔditōalē vl̄ dic ꝯ nōndū ꝙ fides pactōis trāsit in mr̄imōiū ex duplici actu .s.copule ⁊ cōsensus d pñti: ⁊ ad vtrūqȝ pñt ɔditionalr̄ spōsalia ɔ̄bi.s.si ɔsenseris de pñti ɔsentiā tecū ɔ̄hē: vel si pmiseris te cognoscere. pp̄ter hoc dicebat Inn.ꝙ cū inter sponsalia de futuro ɔditionalia ⁊ pura nō esset drīa ꝙ sicut per pura inducebatur publica honestas. Ita per cōditionalia: qđ hodie īprobatū est de spon.c.vno.§. illic li.vj. Et quo ad inducendū matrimoniū non differunt secuta copula vel cōsensus: non quo ad creandā publicā honestatē: alio non secuto. ¶ Quero scdo ɔ̄xit quis sponsalia ɔditionaliter: si pmiserit se cognosci: an ex copula sequatur matrimoniū presumptū. Dicit gl.ꝙ sic: qz aut hec verba si pmiseris intelliguntur ɔsecutiue: quasi notent ɔsecuturū matrimoniū: ⁊ nō inducunt conditionē: sed cāz. ⁊ exponitur si pro qz. Aut intelliguntur non causatiue: sed ɔditionaliter: ⁊ intellexit de fornicario coitu: ⁊ dz haberi conditio pro non adiecta: ⁊ similiter est matrimoniū.Jn.pxi.c.i.⁊ fi. Aut intellexit in cōditione de legitimo coitu: ⁊ fortius teneret matrimoniū. Idē Vin. Quia eodē momento purificantur sponsalia: ⁊ sequitur copula: ⁊ sic matrimoniū inducit.xxxij.q.v.precepit.idē.xxxij.q.v.qui viderit. Dic ꝙ secus est si dicat ɔ̄baȝ tecū si coieris mecū: quia tunc per primū coitū fiunt sponsalia pura: p scdm mr̄imoniū quod sibi nō placet: qz talis cōditio inhonesta est: ⁊ in spōsalibus reprobat. ¶ Quero ticius dispōsauit seyā. Scdo ego desponsdi eandē: dinide an soluuntur sponsalia inter ticiū ⁊ seyā.dicit Vin.ꝙ debeo remanere cū scda.peccauit eniȝ sponsaȝ ticij desponsando: nec tenuerunt spōsalia. dicit ꝙ forte secus in matrimonio. Credo ꝙ in sponsalibus debeat adherere prime: qz illa prima fuerunt. Nec ob.peccatū in male ɔ̄hēdo: qz per hoc nō tollitur obligatio in matrimonio. Credo ꝙ debeat adherere scde si prio ɔ̄xit cū desponsata per ticiū de pñti: postea cū secunda: qz pria non tenuerunt. Sed si sponsalia de futuro fuissent cū ticio ⁊ ego ɔ̄xissē de pñti cū illa cū qua ticius ɔ̄xerat de futuro: ⁊ scdo pñti ɔ̄haȝ cū alia: tunc debeo coadherere prie: ⁊ hoc planū est. ¶ Quero quot modis spōsalia de futuro cōtrahantur. Dic quod quattuor modis. Primo per verba de futuro ad hec apta vt hic. Scdo per verba de pñti cū inhabilibus etate.§.ti.i.c.fi. Tertio per dationē arrarū.C. de spōsa.l.arris. Quarto per annuli subarrationē xxvij.q.ij.si quis vxorē. Multi fortius si iuramentū interuenerit.de spon.de illis.scdȝ Inn. ⁊ Host. Quid si quis sic ɔsenserit. Consentio in te si obsculaueris me: ipsa me obsculatur: an est matrimoniū.dic ꝙ sic ƀȝ Hos. Quia verba nō exigunt p substātia. vt vidistis.§.de spō.in.c.tue. ¶ Quero de intellectu lr̄e in fi.ibi. si non stringit manū ⁊c. Dic ꝙ eius est intentio ꝙ dato ꝙ annulli immissione non subarretur: si tñ consentit ore inducitur matrimoniū: quis ēt consuetudo sit in loco ꝙ subarretur ƀȝ Inno. Idē si esset cōsuetudo ꝙ si ɔstriget manū ꝙ ē signū dilectōis. vide ibidē.⁊c.

a **Accepisti.** Alteri desponsatā ducēs vxorē: nunquā in vxorē hēe pt.h.d. ¶ No.summariū. Et no.ꝙ ɔ̄ctᵘ mr̄imōij cū nupta īhabilitat ɔ̄hētē ad mr̄imōiū cū illa. ¶ No.pniaȝ q̄ iponitur p matrimonio esse sub colore matrimonij. ¶ Ultimo no.quid est carina. ¶ Oppo. ꝙ eā pōt habere in vxorē: saltē mortuo prio viro. So.dic ꝙ eā duxit viuente viro: ⁊ eā cognouit.§. de eo qui dux.in ma.per totū. Quod intelligo scienter: alias pbabilis ignorantia excusaret.xxxiiij.q.ij.c.in lectū.de secund. nup. Dominus noster.glo.sunt clare.

l **Licet.** Sponsalia de presenti non soluuntur per sequens matrimoniū ēt carnali copula ɔsumatū.h.d. Primo decisa ɔsultatio. Scdo rn̄sio ibi. Consultatōni. Tertio obiectū remouet ibi. Quāuis. ¶ No.j.ꝙ ad substantiā matrimonij exigitur ɔsensus ēt qualificatus: qz legitimus ⁊ exigitur quod sit mutuus: ⁊ pōt allegari ꝙ ēt verba requirantur ibi verbis consuetis expressis. de quo.§. desponsa. tue. ¶ No.ij.verba formalia mr̄imonij: accipio te in meā.⁊c. ¶ No.iij.quo ad substantiā matrimonij ⁊ eius firmitatē nihil addit iuramētū. ¶ No.iiij. ꝙ per primo dato matrimonio per verba de presenti absqȝ copula: ⁊ secuto matrimonio cū copula preualet primū ɔsensu perfectū absqȝ copula: ⁊ sic pȝ: ꝙ quo ad augmentū ⁊ virtutē vinculi copula nihil addit. Et no.practicā ɔclusionis libelli: ⁊ snīe qñ agit ad ɔiūgendū duos in matrimonio altero separato: ⁊ altero alteri male ɔiuncto. ¶ No.vltio ꝙ exēplis aliorū non est iudicandū: sed put debitū iusticie exigit ēt iniusta snīa ꝑpetuaie ⁊ successoribus vbi est p iure suscipiēda. de quo. de re iud. In causis. ¶ Quero qđ mouit dubiū in decret. Dic gl. ꝙ ɔsuetudo oli sunt imitiuū cōsiate. vt appel.§.c.fi. Quod scdȝ matrimoniū copula ɔsumatū pualeret prio absqȝ copula: sed illa ɔsuetudo seruanda non est. vt hic. dicit tñ Host. Quod illa cōsuetudo vbiqȝ: quo ad preterita matrimonia tollerari pt.ar.de re.iu.in causis. de cōsec.ecc. vel alta.aqua. Et si dicat qđ cōsuetudo non excusat viciū. vt.§.c.fi. Dicit id verū: quo ad illos qui malā fidē habuerit alias dicit in preteritis non defecisse fidē. lȝ defecerit fidei sacramentū. de bap. debitū. de psby. nō baptizato. veniēs. Quedā que hic tangunt doc. an ad substātiā matrimonij verba exigātur obmitto vt putans expedita. per dicta in.c. tue.§.de spon. Et quedā que tanguntur quid si sunt diuersi vulgares ɔ̄hentes: ⁊ neuter alteriȝ intelligat: an inducitur matrimoniū obmitto vt expedita p no. de spon. ex litteris.

t **Tua fraternitas.** Ei qui appellat in cā matrimoniali interdici debet ne interim quod cū alia matrimoniū contrahat ⁊ si contrahat separatur. Primo ponit thema. Scdo ibi. hoc arbitramur precipit fieri interdictū. Tertio dicit quid iuris si violetur interdictū ibi. ⁊ si. ¶ No.j.ꝙ ad matrimonij substantiā exigitur consensus ⁊ mutuus de presenti. ¶ No.ij. ꝙ licet in causa matrimoniali sententie non transeant in rem iudicatam: nihilominus ab eis potest appellari. Et sic patet ꝙ remedium appellationis proportionatur ex illis sententijs: que non transeunt in rem iudicatam. ¶ No.iij. qđ sit officium iudicis appellatione pendente in causa matrimoniali: quia interim interdicendum est ne ante cause decisionem super matrimonio aliqua fiat attemptatio: per quem autē fieri possit non declarat an per iudicem a quo: an per iudicē ad quē. d iudice ad quē n̄ ē dubiū. d iudice a q̄ magis ē dubium: sed idem in eo vt videbis.§. de matrimonio contrac.c.fi. Et sic nota ꝙ appellatione pendeñ. nil debet innouari. ¶ No.iiij.ꝙ matrimoniū ɔ̄ctuȝ ɔ̄ interdictū iudicis ⁊ iuris. videtur posse irritari quando .s. est contractum lite pendente. ⁊ si est a iur interdictū: ⁊ qñ est ɔ̄ctū contra in

terdictū hoīs. de quo. ḋ. ꝯ desp. īpub. c. ad dissoluēdū. Et quid iuris sit statim dicaꝫ. Hic agitur de iudic. officio quo ad matrimoniū ipediendū lite pendēte: ⁊ de validitate matrimonij ꝯcti ꝯtra interdictū iuris: aut ēt hoīs non videtur retractandū de matrimonio contracto cōtra interd. eccl. c. j. ij. ⁊ iij. Qꝛ hoc mrīmoniū nitiṛ maiori vinculo ⁊ ptāte: qꝛ nititur auctate dei. So. dic. ꝙ qñqꝫ interdictū fit a iure tm̄. Quandoqꝫ ab hoīe tm̄. Qñqꝫ interdictū fit a iuṛ ⁊ ab homine simul. Si interdictū fit a iuṛ tm̄. Distingue cām ꝓhibendi: aut subest causa perpetua: qꝛ perpetue impedit: ⁊ de causa constat: ⁊ separanṛ ex natura cause ab ecclesia approbate. vt si subesset ipedimētū ꝯsanguinitatis affinitatis vel alterius matrimonij. Et iste est casus ḃ. Aut cā est tpalis: ⁊ tunc non separatur matrimoniuꝫ ex toto: sed tpaliter ad mensa cāe. vel si est cā finita ad libituꝫ superioris: ⁊ interim penitentia indicenda est. vt in iuribus in ꝯtrū alle. Qñqꝫ interdicitur ab hoīe: ⁊ tunc aut ab inferiori a papa. Et idem per oīa. vt dixi ·ṡ. iterdicto iuris saluo. qꝛ ius posset itroducere nouā cāꝫ perpetuā: sed non inferior a papa. Si ꝓhibitio fiat a papa: ⁊ tunc aut cā est perpetua: quā ēt si constaret nouā inducere posset: ⁊ separatur matrimoniū post ꝯctuꝫ. Aut est tpalis: ⁊ tunc aut papa inhibet: sed non decreuit: ⁊ valet matrimoniū: sed dissoluitur ad tps penitentia imposita. vt dixi. ṡ. ꝯ despō. ipub. Ad dissoluēdū. Aut inhibet ⁊ decreuit: ⁊ tūc non valet matrimoniū: Et pōt ppetuo dissolui ſꝫ Ho. vt dixi in. c. ad dissoluēdū. Licet illud oīno non ponat ꝓfirmo. Si cōcurrat interdictū iuṛ. ⁊ hoīs. vt quia lite pendente factū est. Dicit idē ꝙ si ab hoīe tm̄ vel a iure tm̄. vt hic est casus. Et no. in. d. c. Ad dissoluendū. Oppo. ꝙ appellatione pendente non potest aliquid innouari. vt pꝫ in. c. laudabilē. ṡ. vt lite pendente. So. matrimoniuꝫ ꝯctuꝫ ante litē non interdicitur iā lite pendente: vel cōtra interdictuꝫ ecclesie bene suspenditur: sed interdicitur carnale commerciū: ⁊ ēt sup inducta separabitur. vt hic. ⁊. ṡ. de re. iudi.

b **Duas dudum.** Qui duas per verba de presenti desponsat primo desponsatā habebit vxoreꝫ ēt si prius scdaꝫ cognouerit nec valet contraria consuetudo. In prima consultatio. In scda. rn̄sio ibi. Ne vero turpis. ¶ No. j. ꝙ erga vinculuꝫ matrimonij aliqd potest disponere ꝯsuetudo: dū mō nō sit erronea. ¶ No. ij. ꝙ matrimoniū: quo ad substantiā vinculi ⁊ virtutē perficitur solo ꝯsensu: ⁊ sic ad positionē copule: nulla sequitur vinculi augmentatio: ꝙ copula ergo nil auget de viribus vinculi. Et ex hoc sequiṛ ꝙ matrimoniū solo consensu contractuꝫ preualet secūdo ēt carnali copula consūmato cū scda. ¶ No. iij. ꝙ partes debent esse ꝓportionabiles suo toti ⁊ l verbis ⁊ alijs erga sacramenta ecclesia suffraganea debet sequi apostolicā ⁊ metropoliticaꝫ sedē. ¶ No. iiij. ꝙ ius declaratoriū non trahitur ad pterita ēt declarato errore ꝯsuetudinis preterite si suberat ꝯsuetudo. vide in glo. de postu. prela. c. i. lib. vj. ¶ No. v. bonū tex. ꝙ solus consensus pficiat matrimonium. Nam dicit quod ille solus sufficit: non dicit perficit: aliud est enim sufficere: ⁊ nihil aliud requiritur. aliud perficere ⁊ exigitur aliud: vt dicit glo. de rescriptis. statutum. §. i. li. vj. ¶ No. vj. ꝙ illud dicitur de substantia ⁊ esse alicuius sine quo alia subsistētia in eius eē frustrantur similē tex. ṡ. de spon. tua nos. ¶ No. vij. ꝙ solo coitu vel copula nō inducitur matrimoniū absqꝫ matrimoniali ꝯsensu. ¶ No. viij. ꝙ iuncti dicuntur qui sunt materialiter solo ꝯsensu iuncti ēt absqꝫ copula. Hic tanguṇ tria virtꝰ ꝯsuetudinis erga mrīmōiū. virtꝰ ꝯsūmati mrīmonij. ⁊ n̄ ꝯsūmati cū diuersis. Prio vr̄ ꝙ hec cōsuetudo valē debuerit. Primo qꝛ reguḷr ꝯsuetudini stādū ē: ēt ꝯ ius. ṡ. de consuetu. c. fi. Secundo quia ista consuetudo erat cōfirmata auctate sedis apostolice. So. dicit qñqꝫ consuetudo est contra ius non preiudicans euangelice veritati: ⁊ illa valet. Qñqꝫ est contra ius positiuū ēt preiudicans euangelice veritati: ⁊ illa non valet vt hic. Nā per ipsaꝫ offendebatur euangeliū: quos deus ꝯiunxit hō non separet: ꝙ tolli nō pt a cōsuetudine. vt. d. c. fi. Per hoc sublatū patet ꝙ opponitur de ꝯsuetudine. Sed magis est dubiū de mandato pape Dic qñqꝫ papa aliquid iubet simpliciter mandādo nō deliberate ꝯstitutionē faciendo: ⁊ hoc non preiudicat euangelice veritati: nec aliquid tollit de iuṛ erga matrimoniuꝫ. vt hic ⁊. xxv. q. i. sunt quidē. Aut aliquid disponit statuendo: vel ex certa scientia disponēdo ⁊ deliberate: tunc erga matrimoniū non ꝯsūmatū carnali copula posset disponere vt pꝫ de ꝯuer. cōiug. ex publico. ⁊ ꝙ ibi. no. pꝫ de diuor. Gaudemus. ⁊ c. Quanto. vnde licet constitutio pape non pōt inducere mrīmoniū sine ꝯsensu pōt inducere erga mrīmoniū nouum ipedimētū. ⁊ anticū canonicū remouere. ⁊ dato primo ipedimento ꝯsensus ipeditus erit: ⁊ non erit matrimoniū nec vinculū inicietur ex potestate dei: ⁊ tollendo ipedimentū dabit viā consensui ⁊ valebit: ſꝫ ꝙ alias nō valebat de cognā. spi. super eo. de consang. ⁊ affini. Quod dilectio. vnde dicit ꝙ papa de tali cōsuetudine de qua hic potuisset legē facere spēalē vel generalē: ⁊ valeret. vt patet ex no. de cognāta. spi. c. i. de clan. desponsa. cum inhibitio. xxxv. q. iij. Quedaꝫ. l. ⁊ §. ⁊ ca. se. Et hoc qꝛ multū potest erga matrimoniū non ꝯsūmatū. vt. d. c. ex pub. ⁊. c. ex parte. ij. scdꝫ Host. Sed dato ꝙ hec ꝯsuetudo nō valeat: an saltem excusat matrimonia preterita: vel effectus eoꝝ. videtur ꝙ sic. vt ibi de cetero ⁊c. Host. videtur velle ꝙ papa potest illam tollerare ex dispensatōe: ⁊ sic ḃ tollerauit forte ꝓpter scandalū. Nā ex cā pōt dissoluere matrimoniuꝫ carnali copula non ꝯsumatū. vt no. in. d. c. ex publico. Non tñ ex iuribus ꝯsuetudinis valuerūt talia matrimonia. Et sic videṛ hic ꝙ hec ꝯstitutio noui iuris declaratoria non trahatur ad preterita. Dico sic qñqꝫ constitutio noui iuṛ. declaratoria nō hꝫ ꝯriā ꝯsuetudinē: ⁊ trahitur ad preterita. De vsuṛ. cū tu. Et no. in. c. fi. de consti. Qñqꝫ hꝫ ꝯsuetudinē ꝯriā: qꝛ tunc si nō declaratur irrationabilitas ꝯsuetudinis non tollit preterita: ⁊ hoc clare dicit gl. de postu. pla. c. i. li. vj. si declaraṛ irrationabilitas ꝯsuetudinis ꝯrie ēt si ex virtute ꝯstitutōnis apparet ꝙ nō trahatur retro stamus ꝯstitutioni vt hic. Si vero hoc non apparet ex ipsa ꝯstitutione ꝙ trahatur retro. vide gl. fi. clemen. ij. de re. ec. non alie. Ita ꝙ aut nouiter statuens aliqua verba ꝓfert in ꝯstitutione per que apparet eū velle dispensatiue firmare preterita ⁊ non trahitur ad preterita: vt hic: vt ē verbū de cetero: ⁊ sic aut nō ꝓfert aliqua verba per que appareat eū aliquid disponere de pterito: ⁊ tūc credo ꝙ trahatur ad preterita. vt in clemē. j. De elec. cū ibi scribentibus. ⁊ ḃ de primo. Et ad hoc dicit glo. de re. eccle. non alie. clemen. fi. ¶ Ad effectū aūt matrimonij. s. de ple. suscepta: dato ꝙ papa dispensasset: an ꝓles esset legitima. Dicit. Goffr. prolem excusari propter ꝯsuetudinē: ⁊ maxime si sic fuit interdū per principeꝫ ꝓnunciatū. ¶ No. ergo ꝙ sicut error facti erga ipedimentū excusat prolē. vt. ṡ. c. cū inhibitio. in ti. precedenti. Sic error iuṛ. est tollerabilis. Et no. ꝙ error iuris tollerabilis est: maxime quando per presidenteꝫ iuri apparet id quod est ꝯ ius obseruatuꝫ: quod bene notabis. Et hoc sentiunt doc. verū nisi a tpe declarationis alexandri qꝛ ex quo tunc ꝯsuetudinē non videbant obseruari: non excusabantur in obseruatione ꝯsuetudinis: ꝙ no. ēt qꝛ ꝯsuetudo interrūpitur aliqua ꝯria pronūciatione: ⁊ ēt tolliṛ effectū bonefidei ex ipsa. ¶ Tertio obuiat scdꝫ gl. qꝛ videtur ꝙ debeat preualere matrimoniū copula carnali consumatū primo nō consumato per infinita iura. Nā in iure reali ad res ꝯferēdo nō ꝑoritas tituli: sed ꝑoritas traditiōis attēdiṛ. C. de rei. ven. l. Quotiēs. sic ⁊ in matrimonio spirituali. si duo presentanṛ ꝑualet ille cui primo ecclesia est tradita per confirmationē in obligatiōe pignoris. ff. qui po. in pig. ha. l. potior. Et hec est intentio gl. Quandoqꝫ ex simplici ꝯsensu absqꝫ alia traditiōe trāsferṛ plenū: ⁊ ius totale rei de qua agitur: quia ad eius plenitudi

ne finiendā non exigitur aliqua realis traditio: et non attenditur ordo tēporis in traditione: quia ex illa nihil transfertur: sed ordo tēporis in consensu. Et sic est in matrimonio: quia nulla exigitur ad perfectionē vinculi et iuris in alterum transferendi aliqua traditio vel copula: cum ois matrimonialis vinculi perfectio detur per eos consensus: vt dicit hic lra. Quandoq; solo consensu non transfertur totale ius et perficitur: sed ad ipsius transferendū expectat altera traditio: et tunc bene est verū: qꝫ tunc potius attenditur ordo et prioritas traditōis q̄ ordo et prioritas ɔsensus. In his ergo que transferuntur cōsensu: attenditur ordo et prioritas ɔsensus. vt hic. In his que transferūtur traditione: ordo traditōis. Et per hoc cessant sic declarate glo. dubitatiōes docto. in dando diuersitatē horū iuriū. ¶ Si autē queras a me quare plus in matrimonio solus consensus transfert omne ius quā in aliis contractibus inter hoies. Sufficeret dicere qꝺ ad hoc cōtractus nō sunt ordinati per ius: sed solū ad obligādū personā: tn̄ potest dari colorata ratio: scḋ Ho. Vinculū matrimonij imprimitur ex potestate dei qui solū cor attendit. Et ideo non exigit aliud ad omne ius transferendū: sed alia vincula contrahuntur ex hois potestate: qui nō cōsiderant cor: sed potius actū traditionis. Nā cū alia vincula surgāt ab auctoritate hois qui quottidie variatᷣ. Vn̄ eius firmitas potius ɔsistit in scḋo q̄ in aio: expectatur ergo in talib⁹ traditio: et placet. Reliqua clara sunt. vide p te. tc̄.

¶ Viso de sponsalibus que pure contrahuntur. videndū est de conditionibus appositis scḋ quosdā. vel quia inter impedimenta matrimonij est dare impedimentū defectus cōditionis in ɔtrahendi modo apposite. ideo tc̄. De aliis ōnīe contractibus ideo subiungit ne habeat facere specialē rubricā de eis. Ad primā partem rubrice facit decreta. Omnis huius titu. preter secundā et quartā. Que faciūt ad secundā. de materia conditionis aliqua dixi recitādo. q. domini Pauli. Que incipit rector ecclesie sancti. A. Et dixi in capitulo. breuiter. de iureiurando. Anto. de but.

¶ De conditionibus appositis Rubrica.

Q Uicunq;. Defectus turpis conditionis in contractu matrimonij apposite: non viciat matrimoniū: sed viciatur. h. d. In prima ponit thema: ex quo resultat tacita questio. In secunda responsio ibi. Respōdemus Irrefragabiliter. i. irreuocabiliter. T. ibi noie. A. sub conditione. T.

¶ Primo aliquā legitimā ad matrimoniū: alias non eēt dubiū. T. ibi. Non teneatur: quasi apposita non sit talis cōditio. istō. c. super eo q̄ ɔditio apposita spōsalib⁹ hr̄ p ñ adiecta. Et sic videtur opi. hos. et sequacium: vide cōtra. J. e.. c. de illis. et. c. per tuas. Sol. dic q̄ illa loquuntur de conditione apposita sponsalibus de futuro. Hic vero sunt adiecta sponsalibus de presenti: quantū ad decretalē. per tuas. Est quedā diuinatio. Quidā dicunt quod siue apponatur conditio sponsalibus de presenti: siue de futuro: conditio habetur pro non adiecta. Et sic intelligunt large hanc decretalē Sed dicunt hoc non est verū per iura alle. in. c. si. J. e. Et iō dicit plane intelligendo decre. Dicit quod conditionē altera honesta: altera contraria et inhonesta. Hic loquitur de inhonesta contraria. de honesta videlz si furtū feceris talis habetur p non adiecta: sed operatur vt impediat matrimoniū: contra glo. decretra. vlti. J. eo. ¶ So. quedā est turpis que est contra substantiā matrimonij. et illa bene habetur pro adiecta: et operatur: quia viciat matrimoniū. Et ita loqtur decre. vlti. Aut non est turpis conditio contra substantiā matrimonij: et tunc illa habetur pro non adiecta. Et ita loquitur hic scḋ Gasper. ¶ Nota summariū aliud colligi non potest. ¶ Nota q̄ conditio turpis contractū nō viciat: sed reiicitur scḋ gl. ¶ Oppo. q̄ defectu conditionis vicietur matrimoniū et sponsalia. J. c. de illis. Dupliciter intelligitur. vno modo q̄ loquatur de conditiōe resolutiua matrimonij. vt contraho tecū pure: et si non dederis decem matrimoniū dissoluā: hec conditio reiicietur: et stat matrimoniū: quia ex quo contractū est: nulla conuentione resolui potest: secundū Vin. Secundo q̄ loquatur de conditione directa et turpi: quo casu conditio turpis reiicitur: et valet matrimoniū vt purū: dū tn̄ non sit contra naturā matrimonij. de qua. J. c. si. Vt puta contraho tecū si furtū feceris vel si hoiez interfeceris: et similia. Alias si eēnt licita suspenderet sponsalia. J. eo. c. de illis. Est matrimoniū vt si dicerē contraho tecū: si. x. dederis: adeo si anteq̄ data essent decem contraherē cū alia valeret matrimoniū. J. eo. de illis. Itez si imponit annulū dicendo. Impono annulū. si decē dabis: ullis datis erit matrimoniū. Et si dixerint sint sponsalia centū datis. Alij contra. Et adde qꝺ no. J. eo. c. de illis.

V Um sit proprium. Seruus manumissus: ea conditione q̄ fiat monachus et monasterio seruiat: alias in seruitute redigatur et si hoc attēptato monachus factus sit manumittentis voluntatē seruare cogitur. h. d. Duo facit. Primo ponit thema. Scḋo respondet. scḋa ibi. Tu ergo. ¶ No. j. q̄ in manumissione potest dn̄s conditionē suā consimilez seruituti opponere: et dando libertatē tēporalē potest iniūgere quādā seruitutē spūalē. ¶ No. ij. q̄ etiā modus late potest dici conditio. ¶ No. iij. q̄ ɔditio resolutiua libertatis potest apponi in datione libertatis. vbi tn̄ est deuentū ad irreuocabile implementū defectus ɔditionis in facto: nō resoluit libertatē: sed cogitur iplemētū de iure iplere de facto. ¶ No. iiij. q̄ liberti conditionē et modos appositos tempore manumissionis adiplere coguntur. ¶ No. vltimo q̄ vbi est deuentū ad iplementū conditionis: et iplementū est alīs irreuocabile: licet ex postfacto: quo ad factuz deficiat iplementū: non deficit dispositio nec resoluitur sub conditione collata. ¶ Obuiat primo q̄ tunc presbyter videtur non admitti ad reuocandū hos in seruitute tanq̄ eius non intersit. ij. q. vj. Non solent. de testi. veniens. el. ij. Solu. admittatur noie monasterij vel forte erat executor testamenti istius qui dedit libertatē seruo. No. de testa. c. Joan. vel scḋ Inno. intererat sua: quia hic presbyter erat vnus ex monachis monasterij: vbi manumissi morari debebant. de reb⁹ ecclesie non alie. si quis presbyterorū. vel potest dici q̄ cuz huiusmodi voluntas respicit honorē pū: et honorē publicū popularis actio potest dici: et quilibet potest se opponere. ar. l. libertas. ff. de le. j. ¶ Scḋo obuiat quia dationi libertatis non videtur posse opponi pacto vel conditōe. j. q. ij. Quia pio. de pac. pactiones. Sol. est dubiū in hoc: an libertas sit res spūalis: si tenet q̄ sic: tunc pcederet ɔtrū. Sz ad ɔtrū rn̄det q̄ hoc cōmittatᷣ in alio spūali: et hoc fieri pt. J. de seruis non ordi. nullis. Vel dic secūdo q̄ libertas est quid tpale: et si dicatur ergo ad spūale inuitatᷣ pp cōmodū tpale. Dic q̄ non datur hic monachus sub ɔditione: sed libertas sub ɔditione monachatus. spūale tn̄ pōt vt cōditio deduci ad tpale: sed tpale non vt cōditio ad spūale: hec est intentio gl. Non est dare diuersitatis rōnē. Et ideo Host. dicit q̄ hec ppriē non est conditio: sed est modus. Hoc nō placet p tex. vt eccl. bene. c. vno. Quia ēt modus ibi inducit ɔditōz. dic q̄ ɔditōe extrinseca nō pt spūale ɔditionari: sed intrinseca sic: Nā nō pt qs monachari nisi sit liber. de seruis nō ord. p totū. dare ergo libertatē vt monachus fiat i e ɔditōare spūale ad tpale: q̄ ē necciū spūali: hoc a inducit symoniā: vt hic. sicut si daretᷣ possessio. vt super ea edificaretᷣ eccl'ia non est symonia. ¶ Tertio obuiat: qꝛ dicit q̄ hic in monasterio moraretur: vbi fuerat manumittens si ibi fue

rat: ergo monachus erat: sed monachus nō dat libertatem: ergo quia nihil habet. i. iij. di. Abbati. Sol. potest intelligi vbi fuerat presbyter clericus vel patronus. xx. q. iij. Presens. Et tunc potest habere seruū et manumittere. Et sic nota ꝙ quis potest habere in ecclesia cōuentuali patronatū. vel dic ꝙ ibi erat mōachus et tpe ingressus sic manumisit. ¶ Oppo. vr̄ hic ꝙ puidere debet vt hic ad monasterium redeat: et sic videtur ꝙ non possit in seruitutē reuocari. contra. ē. de seruis nō ordi. c. de famulis. et c. Nullus. Itē quia in cōtractibus vbi apponitur modus resolutōis cōtractus semper debet seruari pactū vel modus. j. c. prox. So. quidā dicunt ꝙ data libertate sub modo implendo eo adiecto: ꝙ si nō impleatur reuocetur in seruitutē: quod reuocari non potest. per. l. imperatorē. et. l. nicius. ff. de ma. test. Et sic hec causa fuit: quia hic in seruitutē nō reuocatur. Huic obuiat cōtra. Ideo gl. aliter legit: quod ideo hic nō impletur modus vel pena modi: quia implemētū modi nō est reuocabile: et libertas est irreuocabilis: ex quo iam dat ingressus: quia monachus est effectus: et sic monachatui repugnat ꝙ amplius efficiatur seruus. Ideo cōpellitur ad cōplendum matrimonū ex quo potest et iā3 inchoaui et deuenit ad implemētū irreuocabile. Cōtraria pcedunt qñ nullo modo impleuit. Et hec est veritas. Aut ergo seruus nō implet in aliquo modo: nec acceptat cōditionē libertatis: et est planū ꝙ potest reuocari in seruitutē. Aut seruus acceptat cōditionē testamēti et idem: qz scd̄3 rei veritatē sic acceptando adhuc nō est monachus: sed reducetur ad perpetuā seruitutē monasterij. Aut iam deuenit ad pfessionē: et tūc scd̄3 iura iurare cogit seruare monachatū: nec amplius redigetur in seruitutē. vt hic. et. ē. de sta. mo. cū3 ad monasteriū. Nā nec ēt papa cōtra monachatū dispensare pōt: talis enim psumitur fuisse testatoris voluntas: et si voluisset nō potest: qz nō possunt facere ꝙ leges nō hēant locū in testamētis. De testa. requisiti. ff. de le. j. l. Nemo potest. et scd̄3 hoc dicit planam decre. scd̄3 iura. C. in auē. si monachus deserat monasteriū. Aut fuerat liber tpe ingressus: et tunc prima vice reducitur ad monasteriū. scd̄a curie tradit. in auē. C. de sanc. epi. §. si quis aūt. ¶ Quomodo puidebitur ꝙ de cetero talia nō attēptent. Dicit Inn. ꝙ per cautionē. de sen. exc. Grauē. Quod est verū3 de iuratoria. Alia enim ex quo pfessus est prestare non potest. xij. q. i. Nolo.

D E illis. Qui iurauit aliquā ducere in vxorē si centū daret: et nō dāte recipere nō tenetur: nisi postea pure cōsenserit: vel eam cognouerit. Et sic ponit dictū3: a quo duos casus excipit ibi. Nisi. ¶ No. j. ꝙ iuramētū ꝯditionale nō obligat quē ad periuriū deficiente cōditione iuramenti: vel ea nō impleta. ¶ No. ij. ꝙ sponsalia de futuro pñt ꝯhi sub ꝯditōe dandi aliqd̄ tpale ad spōsalia purificāda et iplēda: vide ō. symo. cū in ecclesia. ¶ No. iij. ꝙ spōsalia de futuro ꝗtūcūqz ꝯditionalia trāseūt in mrīmoniū duplicater. vno modo per sensū3 de presenti. Scd̄o modo per actum copule. et sic cōditio apposita in sponsalibus nō intelligitur repetita in matrimonio de presenti postea subsecuta. ¶ Opp. ꝙ nō liceat addicere cōditionē spōsalibus. ē. de spō. gemma. So. cōditionē penalē nō l3 addicere vt ibi vt si tecū nō cōtrahā3 dabo centū si in modū cōditionis cōtraho: si. x. dabis hoc est licitū vt hic. ¶ Scd̄o quero quid si conditio ab ipso principio non addicitur: sed ex interuallo: an illa adiectio conditionis suspendat spōsalia. Gl. dicit ꝙ nō. all. C. de don. que sub mō. l. perfecta. Dic ꝙ hoc verum in sponsalibus de presenti: sed non in spōsalibus de preterito: quia iam sunt eo ꝙ cōtracta perfecta: quo ad omne matransferēdū et irreuocabilia sunt. Secus in sponsalibus de futuro. vt. ē. de spon. preterea. Ista tñ cōditio nō suspendēt spōsalia: sed resolueret: vbi ꝯuētio esset vestita. vel ēt si nō esset vestita de iure canonico. ff. de ac. et obli. l. obligationū fere. §. placet ¶ Quero quare cōtracto matrimonio vel secutis sponsalibus de presenti tollitur cōditio. Respondet: quia ex hoc recessisse videntur a cōditione apposita. Dicit tñ hic Jo. an. quod si post sponsalia superuenerit affinitas ꝙ per copulā nō trāsirent in matrimoniū s3 Lau. Tum quia affinitas non permittit: tum quia copula non inuenit sponsalia que iā rupta sunt pp affinitatē. j. e. c. p tuas.

V Erum. Breue est et non sumatur ppter diuersitatē lecturarum. Ponit dictū et causam exceptā3 ibi. nisi. Non colligo notabilia ēt ppter diuersitatē lecturarū. ¶ Oppo. primo ꝙ impossibile sit donationē ecclesie esse factā sub qualibet cōditione. Nā infinite sunt cōditiones: quarum enumeratio nedū difficilis: sed impossibilis esset. So. glo. exponit ꝙ hoc vniuersale qualibet resoluit in suo particulari. vnde dicendū sub qualibet. i. sub aliqua de quibuslibet. xv. q. j. mulier. cum si. Ex gl. habes ꝙ dictio quelibet est vniuersalis: l3 iterdū resoluatur in singulare3: vel aliter potest dici ꝙ dictio quelibet est vniuersalis: et distributiua quādo ponitur in numero singulari: sicut enim dicimus de dictione omnis. vt voluit. i. gl. in. c. j. j. di. ¶ Secundo obuiat decre. quia sibi cōtradicere videtur. Primo enim dicit donationē factā sub ꝯditione non posse reuocari. et in fine dicit cōtrariū: Item quatenus dicit eam non reuocari. Obuiat quia in traditione rei sue quilibet potest conditionem apponere quam vult: et illa seruanda est. ff. de pac. l. in traditionibus. C. de cōtrahē. emp. l. iij. in fi. Sol. glo. multipliciter intelligit decre. Primo enim intelligit donationē ecclesie factā sub pacto ꝙ fundū restituat Gayo vel ꝙ restituat heredibus meis. si Ticius fuerit factus cōsul vel si nauis venerit ex asia. In hac conditione vel donatione considerāda sunt duo tempora. Tempus conditionis pendentis: et hac pendente donatio non potest reuocari. vt hic. Secundo tempus cōditionis existentis que debet impleri ad fectum sub conditione: et potest reuocari: et secundum istud nō obuiat ꝯtrariū: hic intellectus destruit tex. in fine. Quia scd̄m istū intellectū causa reuocationis donationis est cōditionis existentia scd̄m litteras: vt sonat causa reuocationis est cōditionis defectus. Unde vbi dicit ea cessante deberet dicere ea existente: et sic intellectus littere non congruit: nec aliquo modo placet: et hoc primo. ¶ Secundo intelligitur decre. vt intelligatur tota nō in cōditōe: sed in modo vel pacto ad qd̄ declarādū sciendum est: ꝙ conditio et modus in hoc differunt dando differentiam. Responde quo ad hoc concipiendi modū: quia conditio fit per si: modus pro ut: vt si dederis. x. tali: est conditio. modo dono tibi vt des tali: late tamen omnis modus potest dici conditio. vt patet de fide instru. cum Jo. heremita. Quo ad effectus et differentiam differunt in hoc: quia modus impletur post dispositionem: conditio nō debet impleri ante perfectionē ipsius dispositionis. vt si lego tibi fundum si. x. dederis. x. sunt ante danda ꝙ̄ legatū: vel donatio dicatur purificata. Modus autem exigit implendum postea. vt si donat tibi fundum vt dares. x. Gayo. Hic modus est implēdus post preceptam donationem. vt. l. quibus diebus. §. terminus. ff. de condi. et demon. Ideo ponit gl. exemplum ꝙ si sub modo donetur ecclesie: vt dono tibi vt singulis annis soluas tātum. Hic similiter consideranda sunt duo tempora. Tempus pendentis modi: et tps cessantis modi: eo pendēte non potest donatio reuocari: qz si āni nōdū venerūt quibus hoc fieri dz nō possum donationē reuocare. si cessat modus qz ecclesia non soluit id ad quod tenetur. Hic dicit gl. Quod aut actū3 vt cessante modo donatio reuocetur: et reuocabit. C. de dona. que sub modo. l. i. et. iij. et ideo expone conditione cessante. idest modo vel pacto. Dicit hic Petrus de perusio ꝙ ecclesie donatio pt reuocari ēt si nō sit apposita illa clausula ꝙ cessante mō possit reuocari: qz tacite videt agi inter partes. vt mō non impleto reuocet donatio. Et ita dicit glo. in. l. si vt proponis. C. de condi. ob causam probatl.

In.l.si liberi.C.de dona.que sub mo. Sed dicia quare non potest reuocari donatu etiaz si hoc actuz non est: si modus non impletur. Aduerte et itelligas. Ratio est quia cōtractus ex quo alias ē inolatus non potest reuocari ex defectu modi. Aut enim modus implendi cecidit in ɔtractū nominatuz: et tunc si non fiat quod cōuenit agitur ad implenduz vel ad interesse si factuz non impleatur: sed non potest repeti datum: quia in talibus non habet locū hec ɔditio ob cāz l.si.ff.de cōdi.ob cāz et quod ibi no. Sed si non caderet in cōtractū nominatuz: tunc bene admitteretur penitentia: ex quo danduz non impleretur et posset per cōditionē ob cām reuocari. ¶ Ratio quia in talibus cōtractibus habet locum penitentia.ff.de cōdi.ob cām.l. si pecuniaz. Et hoc est quod voluit dicere gl.sequens in principio. Et hoc nisi specifice actuz sit q datuz reuocetur: et sic q habeat locū penitentia. vt patet hic. Alias si dictū non esset non potest reuocari. Et est casus hic a cōtrario in.l.a cōditione.C.de ɔtra hen.emp.et patet hoc.ff.de ma.testa.l.meuia. Iste intellect' bonus est in se: sed in aliquo cauillat litterā: duz exponit cōditionez pro modo: et est causa: quia tūc modus videtur cā finalis cōtractus: quo casu habet locuz ɔditio ob causaz ēt innominatus C.de pactis inter empt.et vend.l.cum te. Tertius intellectus quorūdaz. vt intelligatur prima pars in cōditiōe ɔstituente vt dono tibi si hoc feceris: et tūc donatū reuocatur quia aut extat cōditio et planū q non aut pendet: et idē: aut cessat et tunc nō potest reuocari donatio que non fuit: ergo nec reuocatur.S.e despō. ipub. Ad dissoluēdū. Secūdo loquitur sub conditione adimente vt dono si non manumiseris seruuz: quia habet intellectū si manumiseris volo q donatio reuocetur: et hec potest esse bona. vbi autē dixi reuocationem fieri posse: an fiat reuocatio ipso iure: an expectatur retraditio. Dic si est deuentū ad traditionē exigitur retraditio: potest tū agi per pactuz vt liceat ipsaz propria auctoritate capere scdm Host.per tex.de dona. Dilectus. Licet Inno.senserit.S.de foro cōpe.veruz. ¶ Sz est dubiū si ecclesie facta est donatio fundus. vt singulis annis alicui prestet alimenta: si ecclesia semel cessauit in prestandis alimentis: an debeat perdere prediuum. Dic q non: sed poterit supplere. Nec ob.ff.de fideicō.liber.l. Rogo. Quia ibi speciale in libertate: et hoc tenent domini de rota sua ɔclusione.cxxvi. Alias.de prebē.significatū. Et gl. de prebē.li.vi.super verbo retinere.in.c.non potest. Ubi hoc verbū: dūmodo non sonat in cōditionē. Ideo si detur aliquid monasterio: dummodo non faciat sic: si non faciat non resoluitur ipso iure: sed si agatur sic. Et hoc tenet hic Ber. Inn.et Host. Et ponunt exēplum in donatione predii sub modo vt alimentet certos pauperes: an si non seruant donatuz: resoluatur ipso iure. Dicunt quidā q non: etiā si agatur ad reuocandū: q2 dictio dūmodo: non inducit cōditionē. ¶ Nūquid autez si nihil potest haberi de predio debeant prestari. Um. dicit distinguendū est. vt patet.ff.loca.l. Ex cōducto.§.i. Quia aut tantus fuit defectus q sit sterilitas: et non debet alle.ad hoc.S.de loca.c.propter sterilitatē. Dicit Io.an.q.§. Ille non cōgruit: quia loquitur in cōditione. gl. loquitur in donatore in quē transfertur dominiū. Bar.brix.dixit. Aut tota res periit: et non tenetur ecclesia: an para tū: et tunc tenetur Insti.locati.§.adeo. Plus sibi placet q si actuz fuit q alleetur ex fructibus illius fundi nō teneatur. Si simpliciter ex omni casu teneatur.ff.de au.et ar.le.l. Titia. Itē est dubiuz an vbi.S.dixi posse reuocari ex pacto: an si implementuz cōditionis vel modi deficiat facto prelati in hoc preiudicet ecclesie. Dic q si solus prelatus uenit cōtra pactū non preiudicat ecclesie: si tota ecclesia sic: q ecclesia potuit sibi preiudicare.ff.de ser.expor.l.serios. Hec crederē vera in quesitis: sed in querendis: vt si cōditio esset ɔstituens non video q ex quo non impletur cōditio: quin in talibus factuz prelati noceant ecclesie. ¶ Nota tamen ista verba: quia quādo delictuz prelati noceat ecclesie. Dixi de dolo et cōtu.c.i. Sz an factū vel negligētia que nō cadit in delictū noceat ecclesie: habes hic tene bene menti: quia multotiens ecclesijs et pijs locis fiunt iste donationes et legata sub aliquo modo implendo: et apponitur conditio q si non fiat donatum vel datuz reuocetur: an delictū vel dolus prelati in hoc ecclesie preiudicet. ¶ Quero res est in ecclesia trāslata sub modo vel ne alienetur: an hec poterit saltē instante necessitate alienari: puta ob debituz vel redemptionē captiuorū. videtur q sic: quia conditio ne liceat rem alienari est a iure dānata ff.de pac.l.pe. So. ois res in ecclesiā translata habet conditionē a iure q non alienetur. nec ad vsus humanos transferatur: et tamen his casibus permittitur ergo et pactuz quod cōtinet ius de non alienando: tanq̄ in se cōtinens quod est iuris: recipiet conditiones et limitatiōes iuris.xxij.q.ij. Nequis et.c.beatus. In cōtrariū q nō potest alienari expressuz est.in auc.de nō alie.l.emphi.§. sanctissimas cuz si.opi.fuit Tan.dicit q aut ecclesia habet alia bona que potest cōmode alienare: et non potest ista alienare etiaz in illis casibus: aut non habet alia bona que possit alienare: et tūc in illis casibus poterit illa alienari sic loquitur hic: sic et alias pt res ecclesie in tali casu alienari. gl.retinet q si poterūt alienari p illuz §.sanctissimas. ista vltia opi.fuit Um. q postea mutauit dicēs q ēt si teneret pactū: potest tū in necessitate vēdi.ff.de le.ii.l. Pater filium.ff.de fideicōmis.liber.l.cum filij herede. Host. remittit ad notata in summa.eo.t.§. Que conditio.v. Quid si res.et se. Nec ēt ibi soluit sic relinquit. Io.an.adheret illi: an habeat aliunde vel non. Dico sic. Dicitur ēt in hac materia quandoq3 legatur res alicui vel donatur cum pacto ne alienetur. de hoc dic in legato. vt habetur de testamē. Raynaldus. Et plenius in.l.si filiusfam.§.diui.ff.de le.i. Quandoq3 prohibetur alienatio a lege. Et de hoc ibi ēt in.d.§.diui.et.C.de cōdi.ob cāz.l.ea lege.ff.de verbo.ob.si itaq3 quis.§.ea lege. Si autē ɔhibetur a ɔtrahente vel a donante: et tūc si est donatio facta priuato et apponitur pactum ex interuallo: et non valet pactum. vt.l.perfecta.C.de dona. Aut apponitur tempore traditionis: et tunc. Aut sibi aliquid ius reseruat in re: et valet pactū; et sic nō valet alienatio.ff.de distra.pigno.si creditor.§.si.cuz gl.sua. Idē si alteri hoc ius reseruat. Quandoq3 nō reseruat sibi aliquod ius et potest alienari ad preiudiciuz translatoris rei. tenebitur tamen ad interesse si in aliquo sua interest agere poterit: vt no.in.d.l.pe.ff.de pac. Quandoq3 pactum est factum non de re: quam tradit: sed de alia non alienanda: et tunc si interest valet pactum ne agatur ad interesse: sed non impedit alienationem: vt no.in.d.l.pe. Quandoq3 est ɔhibita alienatio de re donata priuato et nullum ius est reseruatum: et non valet prohibitio: quia hoc est tollere facultatē competentem de iure cōmuni.l.pe.ff.de pac. Si loquitur de donatione rei ecclesiastice: et tūc in casibus in quibus.S.dixi alienationem fieri non posse fortius. Et hic in casibus in quibus dixi alienationem fieri posse. Dicunt hic docto. q hoc pactum semper valet per.§.sanctissimas. Quia hoc pactuz consonat iuri cōmuni: quod est ne res ecclesiastica alienetur. Itez quia semp interest donātis ne alienetur in eo q durat eius fructus ad vtilitatem anime donantis perpetuo. In casibus tamen necessitatis vel alterius pie cause. Aut erat donata libere ecclesie: quia non erat aliud onus iniunctum: et poterat alienari in his casibus: alias eēt q̄si donatio inepta et turpis. Aut res ē donata vt ex ea aliquid detur alteri pie cause: et si causa alienandi magis est pia: credo q possit: alias non per iam dicta: et hec sufficiant. vel potest plenius distingui: an habeat alias res melius alienabiles: an non. vt pria causa non posset. Scdo sic. vt dixit Goff.et sequitur Host. Aut res est donata vt ex ea aliquid detur alteri pie cause vel in piam causam conuertatur: et si causa alienādo magis est pia: credo q possit: alias non per iam dicta. In casu necessitatis indistincte possit. Sed dato q alienauerit in casu non concesso cōtra ɔhibitionē per hanc decreta. Dicit Fede.

de: femi: suo consilio.clxxxiiij. Quod non poterit agere ad
rescindendum donãs vel eius heres:ex quo nõ est actũ for-
te.tñ poterit implorari officium iudicis vt cõpellat seruare
voluntatẽ testantis vel donantis:vt.l.meuia.ff.de manumis
sis testa.et de peti.heredi.l.hereditas.§.i.rc. Anto.de Bu.

Uper eo.

Si per verba de presenti cum muliere contraxit qd ea conditione si pater consenserit:nisi pater consenserit ad matrimonium non tenetur.h.d. Et
sunt esse tres partes. In prima ponit consultatio. In secun
da ibi. Respondemus responsioni. Tertia ibi non licet:sol
uit quoddã obstaculum. ¶ Nota primo qd matrimoniũ
cõtrahi potest sub cõditiõe potestatiua in alterius arbitrio
pendente: et licet patris consensus ad esse matrimonij non
exigatur:potest tñ accidentaliter deesse induci in nõ cõtra
hendi. ¶ Nota.secũdo practicã agendi qñ matrimoniũ
est in fieri vel contractum cuius cõsumatio expectatur.s.qd
agatur ad cõsumandum matrimoniũ. ¶ Nota tertio qd
ad substantiam matrimonii exigit cõsensus libertatis qua
litate et purus:ita qd ex alterius nõ pẽdeat arbitrio. ¶ No
ta quarto qd defectus libertatis cõsensus surgẽs a volunta
te contrahẽtis intrinseca non viciat matrimoniũ. ¶ No.
quinto qd obligatio cõditionalis ad matrimonium vel ali-
um actum non artat contrahentem ante purificationem cõ
ditionis. ¶ Nota sexto differentiam esse:an cõsensus sim
pliciter purus simpliciter intercedat post sponsalia cõditio
nalia:et inducitur matrimonium:an intercedat ɔsensus de
presenti conditionalis:quia ex hoc nõ inducitur matrimo-
nium.quia consensus cõditionalis non est in esse:sed in pẽ
denti ad cõditionis euẽtum. ¶ No.septimo qd ad corti-
cem verborum non regulatur esse matrimonij: sed ad esse
consensus. ¶ Obuiat primo qd cõtractus matrimonij nõ
possit contrahi sub conditione:quia actus legitimi non re-
cipiunt cõditionem. vt in regula actus legitimi.ff.de regu.
iur. Solu.contractus recipiunt vt iste non quasi cõtractus
vt ibi. Sic vt infra de regulis iur.actus legitimi.lib.vj.di-
cit Hosti.qd actus expectantes auctẽ iudiciale3 vel quasi nõ
recipiunt conditionem:sed sic actus contrahentium.vt hic
Non ob.de elec.c.ij.lib.vj.quia ibi matrimonium spiritua
le nõ recipit conditionem:quia in eo requiritur maturitas
consilij nec debet cõtrahi pacto vel pecunia mediantibus.
i.q.ij.quã pio.de elec.Cum in cunctis.sed spõsa corporalis
potest sumi etiam si sit minus idonea matrimonium tene
tur.de consuetudi.c.pe.et vlt.de coniugi. lepro.c.i.et.ij.de
alijs differentijs dixi de sponsa.tuc. ¶ Ob.ij.quia dispo-
sitio in voluntatem alterius non valet:tanquã vt pretoria.ff.
de here.insti.l.si quis semproniũ. So.dic si cõtractus con-
fertur in arbitrium tertie persone et eius substantia bene va
let contractus:sed nisi ille arbitretur defecit ex defectu con
ditionis.C.de cõtrahen.emp.l.super rebus. In vltimis vo
luntatibus:aut cõfertur in expressam voluntate3.vt si volue
rit et non valet.vt in contrario de iure ciuili de iure canoni-
co. Sic vt de testa.cum tibi:aut confertur in arbitriũ vt va
let:et intelligit illa conditio ad arbitrium boni viri.ff.de le.
ij.l.i. ¶ Ob.iij.determinationi pape cõstitutio alexandri
nec recte resoluit hic vel clare:qr dicit alexander qd sponsa
lia conditionalia cũ consensu de presenti inducunt matri-
moniũ.et licet respondeat hic qd hic consensus nõ sit de ꝓ
senti:ita nec est in decretali alexandri:ex quo spõsalia sunt
cõditionalia:sicut nec hic:quia sicut hic. Ita ibi est in suspẽ
so. So.quidam dicunt qd differentia est inter alexandrũ.
et hanc decre.in hoc:quia in decre.ista non valet matrimo-
nium:quia consensus pendet ex cõditione collata in alteri-
us arbitrium. In decre.alexandri ideo valet.quia non pen
det ex alterius arbitrio.et hanc opi.tenet spe.eo.tit.in prin.
et dicit qd quidam hanc subtilem veritatem non attendunt.
Et est ratio:quia vbi erga consensum additur:adijcitur er
ga substantialia:vbi autem alia est conditio extrinseca quã
dependens ex consensu tertij non respicit substantialia con
tractus non tenendo mundũ in verbis. Hec sunt truffe an
tique. Ueritas est qd siue matrimoniũ contrahatur sub cõ
ditiõe colligata in arbitrium tertij.siue conditione alia sem
per quo ad contrahendum respicit substantialia.s.consen-
sum a quo substantiatur matrimonium:nã substantia ma-
trimonij nõ regulatur a tertij cõsensu vel dissensu.vnde nõ
est vis an conditio respiciat tertij consensum vel non:dum-
modo respiciat consensu3 contrahentis et per hoc.infra.e.
c.si.et de spon.c.vno. lib.vj. Item ex opi.contraria possent
simplices decipi. Est ergo intentio alexandri qd si post spõ-
salia de futuro interueniat consensus de presenti est matri-
monium. Si sponsalia de presenti contracta sunt conditio-
naliter non est matrimonium ante existentiam conditiõis.
Aduersabatur aute3 huic decre.in hoc:quia videbatur qd
sicut consensus post sponsalia de futuro inducebat matri-
monium et purificabat conditionalia sponsalia de futuro.
Ita et consensus conditionalis ab initio hoc operabatur et
fortius. Sed ratio differentie patet qd consensus conditio-
nalis ab initio nascitur suspensus:sed consensus post sponsa
lia de futuro est purus. Ideo ille vt purus est maioris potẽ
tie et hec teneas. ¶ Quero contraxit quis sponsalia de pre
senti sub conditione si pater consenserit:antequam pater cõ
sentiat mutat voluntatem et dicit qd nullo modo vult illam
pater hoc ignorans consentit:an est matrimoniũ:dic qd sic.
facit.ff.manda.si mandasset.vbi mandati reuocatio procu
ratore ignorante nihil operatur ad preiudicium procurato
ris.sic de rescriptis. Ex parte decani.dic qd ex quo pater cõ
sentit compellere debet vt illam recipiat.de despon.impub.
c.de illis.in fi.non tamen est matrimonium inter eos. Un-
de si contrahit cum alia tenebit:quia non dicitur cõsensus.
nisi sit tempore quo pater cõsensit.ff.quod cuiuscunq3 vni-
uer.no.l. Item eorum.§.qd si actor. ¶ No.illam glo.qd
sponsalia conditionalia de presenti videntur valere vt spõ-
salia de futuro:ex quibus compelli potest pater ad matri-
monium contrahendum:sed hoc non placet.de despõ.im
pub.c.i.lib.vi. ¶ Quid si quis contraxerit de presenti si pa
ter consenserit:pater non est in rerum natura:an valeat ma-
trimonium:videtur qd non:quia pater non consensit.idem
Guil.in specu.e.tit.ver.quid si aliquis. Jo.an.dicit hoc ve-
rum si ignorabat patrem mortuũ:si sciebat conditio vt im
possibilis:et contra substantiam matrimonij repellitur in-
fra.e.si.saluo qd dicitur supra.de sponsa.tua.ad prin.capi.
§.quidã alius.ad hoc idem. ¶ Quid si contraxerit quis
sub conditione si papa dispensauerit. Dicit idem quia si di-
spensat est matrimonium:alias non. Immo.contra:quia a
principio sunt nulla:ex quo non potest contrahi sine dispen-
satione.ff.de verbo.ob.l.inter stipulantẽ.§.sacram. Jo.an.
dicit videndum esse:quod dixit de preben.c.de multa.su-
per.ij.glo.non instando credo primum dictũ:quia hic cõ
merciũ nõ est prohibitũ:sed finis cõtractus:qui cõfert in cõ
ditionem euentus possibilis:ideo valet.facit qd no.de re-
nũ.c.nisi.de elec. In causis.nã talis actus respectu potentie
dispensandi habet a principio illo fine cõsiderato aliquod
esse. ¶ Quid si quis contraxit si pater cõsenserit postea pa
ter cõsentit:an erũt sponsalia de futuro:an de presenti. Di-
cunt qda3 qd de futuro:qr ex quo hic nõ est ɔsensus de pñti
iã eo purificato nõ erũt spõsalia de pñti:s3 de futuro:x oget
tamẽ cõsumare. Alij qd est matrimoniũ adueniente cõsen-
su patris:qr cõsensus tunc interueniens est signũ cõsensus de
ꝓsenti:dummõ ɔhentes cõsensum requirãt.et videt idem si
ipsum cõsensum nõ requirant:dũmodo nõ cõtradicant:qr
si cõtradicerent:tũc sine cõsensu de pñti non posset esse ma-
trimoniũ. Sed si ɔdictio non apparet presumeret ɔsensus:
qr pro matrimonio ꝓsumendũ est.infra.e.proxi.qd hñ no.
Nã qñq3 ɔsensus nõ est de ꝓsenti purus:s3 ɔditiõalis et ad
ueniẽte cõditiõe est de presenti purus et sic est matrimonium:
qñq3 enĩ est de presenti ɔditionalis:et ex post facto purifica

tus. ¶ Quero an exigat de substantia patris consensus in matrimonium filii. dic sm leges q sic. sed sm canones q non nisi de honestate. ff. de despon. impub. c. i. nisi cōditio a cōtrahentibus apposita sit. vt hic habes. Antonius de Butr.

p **Er tuas.** Qui sub honesta conditione sponsalia contrahit: et ante cōditionē sic desponsatam cognoscit a cōditione recedit. h. d. Cōmunis diuisio. secūda ibi cōsultationi. ¶ No. primo practicam in causa matrimoniali: q sufficit simpliciter dicere peto talem in virum. Et no. q non viciat libellus: licet narratio vel causa concludens ius agendi sequatur cōclusionem. ad hoc. de resti. spo. litteras. ¶ No. secundo q non negante habet pro confessione. vide tex. de postu. prelato. c. i. et de ordi. cogni. cum dilectus. ¶ No. tertio q actus matrimonialis recipit conditionem dependentem a potestate tertii: et sic substantia contractus matrimonii potest in modo cōtrahendi conferri in arbitrium tertii. ¶ No. quarto q sponsalia conditionalia deficiente conditione in totum euanescunt: et sic non transeunt in matrimonium per copulam. ¶ No. quinto q ex eo quod constat de copula et sponsalibus cōditionaliter contractis: fundata est intentio pro matrimonio: quia ex copula videtur a conditione recessum. ¶ No. sexto q probata copula post sponsalia dissoluta: necessario nō cōcluditur in actu iterabili defectus copule ante ea dissoluta. Et no. q mulieri copulam alleganti vbi nō stat pro matrimonio creditur: et sic quo ad copulam presumendam nō est differentia: an vir vel mulier alleget copulam: sed solum attenditur an vir vel mulier allegās copulā stet pro matrimonio et eo allegante qui stat pro matrimonio creditur ei donec cōtrariū probetur: et in actu iterabili positū in presentia necessario: nō negatur in preteritum. ¶ Obuiāt duo decre. Primū tangitur per glo. i. secundā cum tertia. ¶ Ob. primo quia videtur q male fuerit pronunciatum pro muliere et matrimonio: quia ex quo probatum est copula intercessisse post dissensum patris vel patrui nō videtur iudicādum pro matrimonio cū iam dissolutis sponsalibus copula itercesserit: et sic copula vt sola et nuda a sponsalibus iam dissolutis nō debet inducere matrimonium. Nec ob. ratio tex. quod nō sit probatum q copula nō intercesserit ante dissensum: quia nō erat hoc necessarium ex quo nō probatur copula a muliere. So. dicit glo. q maritus pluries confessus fuerit copulā intercessisse diuersis tēporibus: et ex tali cōfessione procedītur cōtra ipsum: quia probato postea q copula secuta sit post dissensum non sequitur q nō ante: ex quo pluries cōstat de copula: et sic concluditur quod est matrimonium ex vi confessionis. Hec so. bona est in se: sed nō constat hic q pluries fuerit confessata copula a marito. Immo dicit q non negabat eam: nec dicit q appareat de multiplici copula. Ideo fo pōt dicere q maritus cōfitebatur copulam simplicem: sed non artabat se ad vnicam copulam tantū expresse. Ideo probato q post dissensum patris vel patrui fuit cognita nō cōcludebat necessario defectū copule ante. Et hoc sensit Host. sup tex. Vel dic tertio q licet constaret de dissensu hoc non sufficiebat vt allegabat mulier que nō fuerat de isto dissensu certificata: et sic nō cōstabat sibi: et nō sufficit dissensum affuisse: ex quo non fuit certificata vt deciperet: postea ex copula. Ad hoc quod no. de procur. mandato. de rescriptis. Ex parte decani. nisi forte lantaret vel aliter ipsius non possit haberi copia vt supra. De dolo. causam. de offici. ordina. pastoralis. ad finem. Vel quarto et hoc mihi plus placet: quo ad textum copula per mulierem allegabatur: et ante et post et talis allegatio habet inducere presumptionē pro copula. vnde pro matrimonio ex allegatione stante pro matrimonio: vbi dubium est de copula statur dicto seu iuramento viri supra de desponsatione impuber. cōtinebatur. et pro tanto cū ex assertione mulieris constaret q ante et post dissensum patris copula itercesserat: probatio testium licet concluderet copulam post non necessario concludebat defectum copule ante. ideo iudicatur pro matrimonio: et hoc est veritas. ¶ Vel quinto vbi intentio est fundata per sponsalia et copulam reus vt obtineat debet clare cōcludere defectū intentionis: sed si probat copulam post dissensum patris et patrui nō excluditur itentus mulieris: quia nō sequitur cognita est postea: ergo nō est cognita ante: quia nō artauit iste se ad vnā copulam tantum. ¶ Ob. ii. quia videtur q sponsalia conditionalia de presenti per copulam hic nō debeāt trāsire in matrimonio. Primo quia nō est presumendum q quis recedat a iure suo de renū. super hoc. et semel posito cōsensu cēsetur durare in illa qualitate qua prio fuit. De bap. maiores. in fi. ¶ Tertio ob. si qualitatem extremorū presumitur de mediis. vt no. ff. de rescrip. ex parte decani. sed in principio nō fuit voluntas pura: nec etiā in iudicio nō apparet q sit voluntas matrimonialis per virum: imo oppositum ex quo contradicit igitur: nec in medio tēporis voluntas presumetur. ¶ Quarto contraditio pendente cōditione facta non habet effectū si postea deficiat conditio. ff. de pericul. et commo. rei vendit. l. quod si ergo traditio per copulam hic nulla etiam dato q copula precesserit dissensum: ex quo per dissensum postea deficit conditio. ¶ Quinto consensus conditionis est nullus pendente conditione. supra. ca. proximo. ergo sola copula nō potest inducere matrimonium. So. glo. per multa verba soluit et optimum habet itellectū omnia contraria tollit copula intermedia: quia huiusmodi nature est forte matrimonium: quod facit sponsalia transire in matrimonium quātūcunque conditionalia. et sic per copulam videtur recessum a cōditione primo posita quibus purificatis copula matrimoniū inducit. contraria ergo clare cessant dum dicitur q nō presumitur recedere a iure suo. verum est nisi actus intercedat per quem recessisse presumatur hic itercessit. s. copula. dum dicitur primus consensus presumitur durare in qualitate prima: verum est nisi actus cōcludens oppositum consensui intercedat. vt hic est copula. Dum dicitur extrema iudicantur media: verum est nisi intermedia appareāt declarantia voluntatem aliā ab extremis. Dum dicitur retradita conditionis defectus permanere cōstituit traditionem: verum est nisi actus intercedat per quē a cōditione ante desistentia sit recessum vt hic fuit. Dum dicitur cōsensus conditionalis est nullus negatur: quia imo valet et inducit spōsalia: saltem de futuro: quo ad purificationem consensus. et ideo copula inducit matrimonium. Et fortius quod quādo sponsalia sunt simplicia de futuro: quando sunt de presenti: saltem quo ad verba vt hic erat: et de hoc hic. Ideo dicunt doctores quod maior hic est fauor matrimonii q libertatis: quia pura manumissio statu liberi non inducit recessum ab iplemēto conditionis prosequenda libertate. de cōditio. et demonstra. l. heres statu liberum. ¶ Quero an coitus protestatur maritus se velle recedere ab ista conditione: an erit matrimonium. dic quod sic: et nō valet protestatio. De cōstitutionibus cā. M. de appellatio. sollicitudinem. ¶ Quid si contraham cum aliqua sub cōditione si te virginem inuenio: an ex copula inducetur matrimonium. glosa dicit q sic: etiam dato quod nō inueniatur virgo: quia talis error non viciat matrimonium. ff. de contrahen. emptio. l. Alioquin. §. i. et quia turpis erat illa conditio que primum coitum fecit fornicarium. Idem de illa si in prio coitu mihi placueris sm Goffre. hec vera: quo ad forum ecclesie. Sed quo ad forum dei dicit hic Hostien. q non est matrimonium si non intendebat consentire: maxime quia conditio honesta est certa respectu scilicet quo ad bigamiam. ¶ Quid si contraham cum vna sub conditione. cum alia postea pure. dic q tenet matrimonium sm Idem docto. quia ex conditionali obligatione sola oritur spes debitū rei. institu. de verbo. obligatio. §. ex conditionali. ¶ Quid si contraham cum vna sub conditione: postea cum alia pure. postea cessat conditio sponsaliorum primorum: videtur q primum tunc va

leat:quia conditio tunc retro trahitur:e perinde est:ac si ab
initio fuisset pure contractū.ff.qui po.in pig.hab.l.qui bal
neum.e.l.potior.glo.dicit contrariū:quia in matrimonio
conditio non retro trahitur preterquam:quo ad legitima-
tionem prolis.infra qui filii sint legi.c.tanta. Item hic fa-
ctum inter medium intercessit dissoluens primum extremū
ad quod debet fieri retro tractus.ad hoc de rescriptis.si ex
parte.libro.vi.de appel. Preterea. ℭ Quid si contra-
ho matrimonium sub conditione omnino extitura:an erit
matrimonium dicit glo.videtur ꝙ sic.ff.de conditio.e de-
monstra.l.ꝙ si.dicit glo.ꝙ putat ꝙ ante existentiaz condi
tionis non est matrimonium:sed expectatur euentus condi
tionis:e tunc primo erit e si quis pendente tempore contra
heret cuz illa illud valeret:e licet videatur ꝙ ex futuro euē
tu pendeat:an sit matrimoniū:vt dicit Jo.quod per decre.
infra.de frigi.e ma.c.fraternitatis. Anto.de Bu.

I conditiones.

Si incōtra-ctu matrimo
nij ponatur conditio turpis vel impossibilis:ha
betur pro non adiecta:nisi sit contra substantiā
coniugij:quia tunc viciat contractuz.hoc dicit. Et due sūt
ptes. In prima tractatur de conditiōe turpi:que est contra
substantiam matrimonij. In secunda de alia turpi e impos
sibili. ℭ Nota primo quod conditio adiecta contra sub-
stantiam eius quod agitur viciatur e non viciat:e ꝙ prote-
statio contra factum detrahens aliquid vel aliquam partez
substantialem facti tollit factuz e non viciatur protestatio:
e hoc quia factum vt elisuz in substantiali parte non potest
capere vim contra ipsam protestationez.de quo dixi.de cō
sti.c.cum.M. ℭ Nota secundo.tria substantialia matri-
monij scilicet.proles.fides:e firmitas sacramenti:e condi-
tio vel protestatio in ipso contractu alterum horum tollens
viciat contractuz:e non viciatur. ℭ Nota tertio ꝙ condi-
tio turpis:aut impossibilis non detrahens substantie matri
monij viciatur e non viciat matrimonium e fauorem ma-
trimonij tollens:habetur pro nō adiecta. ℭ Hec decreta.
tractat de viribus matrimonij ad eligendam conditionez:
e de viribus conditionis ad eligendum matrimoniū. Pri
mo videt ꝙ contradicat. Nam dicit primo cōditiones tur
pes viciare matrimonium:in fine dicit oppositum. Secun
do dicit ꝙ vicientur e non viciāt. So.dicit glo.ꝙ quedam
sunt conditiones honeste e necessarie ad matrimonium.
Quedam sunt conditiones honeste e accidentales ad ma
trimonium. Quedā sunt conditiones turpes e accidenta-
les ad matrimonium matrimonij substantiam non attingē
tes. Quedaz sunt inhoneste matrimonio:vel alicui eius par
ti repugnantes. ℭ Ad primum si sunt conditiones hone-
ste e necessarie ad matrimonium valet conditio. Jmmo si
ne ea non valet:vt si christianus contrahat cuz iudea sub cō
ditione si iudea efficiat xpiana.xxviij.q.i.nō oportet. Sed
est dubium quid de xpiano e heretica. Hugo.dicit ꝫ. Jo.
tenet in.d.c.non oportet ꝙ valeat matrimonium. Ad hoc
de hereti.c.decernimus.libro.vi. Idem Guil.in specu.de
diuor.c.quanto. Et de hereti.c.i.super.iij.glosa. Secundo
casu si ille conditiones sunt honeste e accidentales. Puta
si centum mihi dederis vel si pater consenserit e tales lici-
te apponuntur:an autem suspendant:an sunt de preterito:
an de presenti:e non suspendunt:immo vel statim inficiunt
matrimonium si sunt false:vel statim perficiunt si vere sunt
ff.si cer.peta.l.cum in seruo.e.l.cum ad presens.ff.de iniu-
sto rupto testamēto.l.cum in secūdo. Si autem sunt de fu-
turo suspendunt in euentum conditionis e in defectum infi
ciunt:e in existentiam conditionis perficiunt.vt.ꝫ.eo.c.de il
lis.e.c.super eo.virtus autem suspensiua tollitur per copu-
lā de presenti.vt.ꝫ.c.proxi.e.c.de illis. ℭ Tertio casu quā
do conditiones sunt inhoneste e turpes e accidentales nō tā
gentes substantialia matrimonij:e tales inficiunt propter
eorum turpitudinem e fauorem matrimonij.vt contraho
tecum si contraxeris furtum vel homicidium vel similia.
ℭ Quarto casu quando conditiones sunt contra substan
tiam matrimonij. Et in his dicendum ꝙ viciant matrimo-
nium:e non viciantur.de his loquitur prima pars. Aduer-
te ad declarationez tria sunt bona matrimonij.fides:ples.
e sacramentuz. Conditio contra fidez:vt si contraho si ali
am potero accipere. Conditio contra sacramentuz:vt si cō-
traho si pro questu tradas te adulterandū. Conditio con-
tra prolem:vt si contraho tecum si prolem nō habueris:ta-
lia viciant matrimonium e non viciantur. Oportet tamen
ꝙ sit contractuz matrimonij:aut eius substantiale:secus si
sit contra aliquem de iure consecutiuum ad actum non de
substantiali parte contractus cui apponitur conditio vt si
dono rem ecclesie cuz pacto si mihi liceat illaz rez preter au
ctoritatez ecclesie alienare:e ꝙ non sit in dispositione epi-
scopi.x.q.i.c.ij.secus si esset contra aliquez non substantia-
le ex natura contractus vel eius primeua institutione:sed ex
aliqua accidentali determinatione iuris vl' ecclesie.e vt ad
substantiā accidentaliter annecteretur vel auctorizaretur:vt
est in ordine diaconatus ꝙ cōtinentia detur. Naz nō est de
originali:sed accidentali substantia ordinis. Ideo non vi-
ciat caracterem:sed solum executionem;e talis adiecta nō
viciat.sed viciatur. Ideo valet ordinatio diaconi sub con-
ditione si sibi liceat habere vxorē e reijcitur cōditio.xxviij.
distin.diaconi. Itez temperant docto.hoc ꝙ dixi.conditio
nez appositaz contra substantiaz matrimonij viciare matri
moniuz.verum est quando vterqꝫ consentit vel si ambo nō
consentiant nō īpeditur matrimoniū.xxxij.q.ij.aliquādo.
Preterea si dicat vnus contraho tecum si non generabe-
ris prolem ec̄.si alius contradicat vt.d.c.aliquando.idem
si taceat quoniā presumitur ꝙ contradicat in fauorez matri
monij secunduz Inno.e Hosti.qui dicit hoc pluries predi
canda.e hec etiaz per mulieres instruendas. Et per hoc di
cunt docto.ꝙ si contraho cuz muliere si prolez euitat:e ipa
consentit ꝯditioni postea ipsaz cognosco:ꝙ hic non est ma
trimoniuz:quia cōtractus precedens est nullus:propter ap
positionez cōditionis contra substantiaz matrimonij:e so-
la copula de se non est sufficiens ad inducenduz matrimo-
niuz. Ideo mulier noscens viri fallaciaz non debet se pmit
tere cognosci:nisi remittatur conditio:e si vir illaz remittit
e postea eaz cognoscit iudicabitur matrimoniuz.saluo ꝙ si
nullo modo consentit in foro penitentiali:tunc non iudica-
retur matrimoniū.ꝫ.de spon.c.tua.ꝫ Ho. ℭ Quero igres
sus sīz religionez sub conditione si mihi liceat vti matrimo
nio vel habere bona:an valeat ingressus.dicunt quidam ꝙ
non:quia hec conditio est contra substantiaz monachatus:
sicut e contra substantiaz monachi.de sta.mona.c.cum ad
monasteriuz.de cōuer.coniuga.c.dudū.e fuit opi. Hugo.
xix.q.vltima.§.nunc autez.alij contradicunt glo.tangit in
.c.insinuante.infra.ne.cle.vl'.vo.e de sta.mona.c.i.e.ij. Jo.
xxxij.q.ij.solet.vbi Jo.hanc opi.Hugo.tenet.e.Inno.ꝫ.e.
c.i.e dama.infra .c.proxi.accu.C.de sac.sanc.ecclesi.e in
auc̄. Ingressi. Accur.distinguit.ff.ꝺ vsu.e habi.in.l.per ser
uum:an apponatur pactum incontinenti e viciat:an ex iter
uallo:e viciatur.spe.in.titu.de sta.mona.recitat opi. Ber.
xlviij.distin.c.i.multa.e varia in hac materia dixerunt legi
ste.si omnes opi.tibi recitarem hodie nō venirez ad caput.
In aliquibus bene. In aliquibus male dixerunt.ponam ꝙ
ponit Joan.an.e postea concludaz distinguendo e appro
bando bene dicta:e iprobando male dicta. Joan.an.tenet
quod ingressu religionis valet reiecta conditione:sed ma-
trimoniuz non valet:assignat rationem diuersitatis. Pri-
mo quia plus est intrinsece e originalis substantie proles e
fides in matrimonio:ꝙ̄ in monachatu abdicatio proprij:
quia ab origine est matrimonium cum his inductū:e erūt
duo in carne vna.i.ad vnam carnem procreandum:sed qꝺ

monachi non habeant proprium est accidentaliter ab ecclesia introductum. xij. q. i. c. nolo. ⁊ c. certe. Secundo quia in matrimonio carnali contractus respicit commodum vtriusqꝫ partis: quia hinc inde obligatio contrahitur. naꝫ ideo obligatur vxor viro ꝙ vir obligatur vxori: sꝫ in monachatu principaliter obligatur deo: per abbatem vel per alium votum recipientem: ⁊ sic obligatur vt per ministrum. Ideo dicit ꝙ consensus mulieris in ꝯtractu preiudicat: quia adest consensus eius cui fit obligatio ⁊ cui principaliter obligatur. sed quãdo quis facit votuꝫ si sibi liceat retinere bona dicit ꝙ ibi adest consensus illius solius ministri cuius culpa nocere non debet deo: cui principaliter obligatur. ⁊ hec est sententia sua. Pau. in cle. cos. de regul. hec impugnat. nam dicit ipse in matrimonio ita sicut in monachatu quilibet obligatur deo. Ideo ꝙ communi consensu postquam vtrumqꝫ est contractuꝫ sicut in vnoꝫ ita vt in reliquo. Potest propria volũtate dissolui õ matrimonio: patet hic de monachatu. vt patet de regu. c. licet. nisi transeat ad strictiorem religionem. Item in vtroqꝫ obligatio pariter respicit hominem ⁊ fit per hominem. Nam sicut matrimonium exigit virum ⁊ vxorem. Ita ⁊ monachatus in cõtractu exigit recipientem abbatem ⁊ subiectum vel alium loco abbatis. Unde licet quis profiteatur ordinem cisterciẽ. nõ esset ibi monachus: nisi ꝓfessio reciperetur. facit ꝙ no. de regula. porrectum. Non ergo potest dari ratio quare abbas recipiendo ad monachatum vt monachus habeat proprium sibi. Ita non preiudicet sicut mulier consentiendo. vnde non bene capit Pau. nam primo contractus viciatur recipere principaliter in matrimonio ad vtilitateꝫ contrahentium: ꝙ est secus in monachatu: quia ad nihilum abbas obligat se monacho: vel non saltem ad id: ad quod se obligat monachus. Item in vtroqꝫ contractu est ponderare duplex vinculum: vel due considerationes possint haberi circa vinculum. Primo ipsum principium contractus: ⁊ hoc. in fi. obligandi principaliter in matrimonio est in pte. Secũdario in deo quo ad dissolubilitatem vinculi: totum oppositum est in monachatu: quia principale vinculum voti est in deũ: quia per hoc tendit placere principaliter deo. vt dixi de spon. Preterea secundario in prelato: sed in remissione cõditionis erga vinculum debet attendi persona cũ qua principaliter contractus initur. In matrimonio enim est homo ergo hominem consentiens sibi preiudicat. In monachatu est ipse deus: igitur cum deus non consentiat consensus ministri sibi non preiudicabit. In tali appositione conditiõis contra substantiam monachatus etiam valebit monachatus. vt tamen aliqua dicam sic no. ꝙ quando ingressus talis fit per modum: quandoqꝫ per causam: quandoqꝫ etiam vi conditionis: sicut per modum vt ingredior ad religionem vt mihi liceat retinere bona ⁊ planum est ꝙ non viciatur ingressus: quia natura modi non est suspendere principium actus: sed dare qualitatem actui postquam est. vt di. xi. ꝫ. eo. c. verum. Ideo cuꝫ detur ingressus esse ⁊ reijcit modum repugnantem sue nature. Si per moduꝫ cause vt ingredior religionem: quia mihi liceat retinere bona non viciatur adhuc ingressus: quia causa venit ad confirmanduꝫ quod est: ⁊ non suspendit actum. Ideo valet quod agitur ⁊ reijcitur causa vt falsa. Si autem per moduꝫ conditionis ⁊ tunc aut conditio est resolutiua vt ingredior religionem ⁊ non mihi liceat retinere bona nõ valeat ingressus: quia hec resolutio presupponit ingressum inualiduꝫ: qui esse recipit ⁊ potentiam ad repellendaꝫ resolutionem ex conditione sibi repugnante. Et ideo decreui in omnibus istis casibus dicere in matrimonio per que patet limitatio ad hanc decretalem. Quandoqꝫ conditio est suspensiua: ⁊ tunc aut apponitur ex interuallo ⁊ adhuc valet matrimoniuꝫ ⁊ ingressus: quia ex quo recipit esse appositio conditiõis non potest aliquid operari contra matrimonium iam fundatum: ꝫ. d. l.

per seruum. ꝫ. i. ⁊ quod ibi no. glo. ff. de vsu. ⁊ habi. Et hoc est quod voluit glo. ⁊ sic intelligo Butri. ⁊ Mar. syll. in d. auẽ. ingressi. quorum sunt verba precedentia: quandoqꝫ apponitur conditio vt suspendens ab ipso principio vt ingredior religioneꝫ si mihi liceat retinere bona. ¶ Et aduerte ad vnam collorationem considerationeꝫ quam habuit Bar. in hac materia. Quia dicit: aut constat ꝙ hic vult retinere bona: quo ad proprietatem: ⁊ dicit ꝙ viciatur ingressus: quia hoc est contra substantiam monachatus: aut constat ꝙ vult retinere bona: q̃ ad administrationem: ⁊ dicit ꝙ hoc valet: quia non repugnat substantie monachatus: quia habeat bona: q̃ ad administrationeꝫ. de sta. mona. c. ij. Aut est dubium ⁊ de dubio intelligit conditioneꝫ. vt non sit contra substantiam: ⁊ sic valeat conditio ⁊ intelligitur quo ad ministrationem tantum. ita dicit Barto. in. d. auẽ. ingressi. Et sunt verba glo. infra. titu. proxi. c. insinuante. hoc dictuꝫ mihi nunquaꝫ placuit: quia quod habeat administrationem vt iure sibi debitam ex pacto: est contra substantiaꝫ monachatus: quia saltꝫ habet illud propriaꝫ administrationẽ scilicet vt ex iure proprio habeat hoc. Et omnis appropriatio est contra substantiaꝫ monachatus. vnde licituꝫ est monachuꝫ habere administrationeꝫ: non iure proprio: sed ex nutu abbatis impetrantis: quod non est hic. Sed si dicatur immo potest habere administrationem perpetuam: vt patet in confirmato a papa. vt in. c. porrectum. ꝫ. de regula. dic ꝙ potest habere a papa solo: non ex contractu suo vel non habet ibi perpetuo saltem in respectu ad papam: quia tunc loco abbatis est papa: qui ad nutum potest remouere. ¶ Dico ergo reiecta hac distinctione ꝙ omni casu cõditio reijcitur. vt dicit Ioan. an. ⁊ valet igressus: quia in hac appositione conditionis velut contra substantiam monachatus consensus recipientis ad monachatuꝫ deest cum in abbatem principaliter non porrigatur vinculum monachatus: sed in deum. Et sic non potest preiudicare deo recipienti talis conditio: qui non consentit in tali conditione: sed secus est in matrimonio. vt dixit Ioan. an. ¶ Decidant ergo legiste suas leges: ⁊ diminuant canones: quia non est sine culpa imponere falcem in messem alienã: ⁊ hec sufficiant nec potest tamen saluari ꝙ sic vouens obligetur solum ex voto obedientie ⁊ in anno castitatis sed non paupertatis stando: nec est hoc possibile ꝙ quis voueat vnuꝫ sine alijs. vt videbis. in titu. se. infra. sed si vellet in congregatione stare hec conditio vt turpis reijcitur: quia turpis est pars que suo toto congruit. vt. ꝫ. titu. i. in. c. fi. ¶ Quero an possibilis conditio in alijs actibus viciet. Glo. dicit ꝙ in vltimis voluntatibus viciatur ⁊ non viciat. tene ꝙ viciatur ob fauorem illius in cuius odium apponitur. Ideo si heres grauaretur dare. x. Titio vt occidat hominem tunc reijcitur conditio: ⁊ dispositio tenet. insti. de le. in fi. ⁊. l. i. C. de his que pene nomine. c. i. Si autem apponitur in odium legatoruꝫ lego sibi decem si hominem occiderit reijcitur conditio ⁊ datur fauore in contractibus. dicit glo. ꝙ conditio turpis viciat contractus. vt si tibi promitto centum si homineꝫ occideris: non valet promissio nec obligatio. vt. l. si militem. de cõdi. ob causam. Quia ibi conditio non erat impossibilis ꝙ miles sit procurator: hinc est quod potest esse nisi opponatur. C. de procura. l. ita demum. reliqua sunt clara. ⁊c.

Antonius de Butrio.

¶ Hic prosequitur aliud impedimentum accidentale scilicet voti: quia votum datur dupliciter. quandoqꝫ annexuꝫ est religioni. quandoqꝫ clericatui. Ideo dicit rubrica q̃ clerici vel vouentes vt comprehendat omnẽ speciem voti. De prima parte rubrice habeť. xxviij. dis. per totum. De secunda. xxvij. dis. per totum. ⁊. xxvij. q. i. ⁊ ij. per totũ. ¶ Quid est votum. dicit Inno. ꝙ temptatio boni propositi cum deliberatione firmatum: que quis ad aliquid faciendum vel

non faciendum se obligat. ¶ Quero quod votum impediat matrimonium vel dirimat. Dic ꝙ licet multa sunt vota s[ecundu]m diuersitatem rerum que vouentur: tamen solum votum continentie est illud quod impediat et dirimit. Quis potest vouere. dic ꝙ quilibet sane mentis: nisi prohibeatur expresse: quia spiritu sancto ducitur vouere. ¶ Qui prohibentur vouere. dic ꝙ coniuges nisi voueant pari consensu servus furiosus impubes. Item s[ecundu]m aliquos non vouet continentiam qui coire non potest: quia qui non est aculeus carnis expertus vouere continentiam non potest. et si sit maior quod non placet Innocē. nec Hosti. quia talia vota quisq[ue] facere potest: ex quo est discretus: et sicut se potest diabolo obligare per peccatum. et sic deo per votum. de regula. c. i. libro. vj. Antonius de Butrio.

¶ Qui clerici vel vouentes.

d

E diacono.

In sacris existens matrimonium contrahere non potest. vt diaconus et subdiaconus. h. d. ¶ No. primo ꝙ ex qualitate rei aggrauatur delictum. vide infra de homi. c. sicut dignum. ¶ Nota. secundo qualis exigatur satisfactio et penitētia: ꝙ contrito et humili corde fiat. Et peccatum non remittet nisi satisfiat pro eo. ¶ No. tertio ꝙ diaconus verberans diaconum seu vulnerans est excōmunicatus et videtur absolui posse ab episcopo. ¶ No. quarto ꝙ delinquēs et peccator nō est absolutus: nisi de vtroq[ue] delicto satisfecerit. ¶ No. quinto ꝙ excōmunicatus eo ipso est ab officio suspensus: et videtur incurrere latam quandam irregularitatem ex assumptione vxoris et vulneratione clerici: cū quo tamen non dispensat episcopus. ¶ No. vltimo ꝙ nec diaconus nec subdiaconus possunt matrimonium contrahere: et sic sacer ordo habet in se annexum votum. ¶ Ob. ꝙ non dispensat episcopus secum: quia incurrit irregularitatem contrahendo. de biga. c. nuper. So. dic ꝙ contraxit cū virgine vel vidua: et eam non cognouit. de cle. coniuga. sane. de biga. nuper. ¶ Op. secundo ꝙ non potuit hic absolui ab inferiori a papa: quia de enormi percussione clerici non absoluit excōmunicatum inferior a papa: etiam vbi delinquit in congregatione. infra de senten. excōmu. cum illorum. Sol. intellige ꝙ hanc absolutionem obtinuit a papa: quia nō dicit hic a quo. xvij. q. iiij. si quis suadente. et hoc p[ro]pter atrocitatē facti vt in contrario. vel absoluit hic ex hac indulgentia speciali sibi per hanc decre. indulta vel hic erat legatus: quod non placet Hosti. quia legatus non absoluit in atroci. vt infra. de senten. excōmu. c. ad eminentiam. dic vt ibi. in. c. quod translationem. de offi. lega. ¶ Op. tertio et videtur ꝙ hic subdiaconus interficiens possit cōtrahere: quia deponendus est. vnde ordo sibi nō obstat quādo possit accipere vxorem. Sol. hic fuit causa dubitandi: quia putabat forte iste ꝙ amisisset ordinem propter homicidium cuz degradari deberet: et sic contrahere posset. sed dicit gl. quod hoc non est verum: quia dato ꝙ degradatur nō perdet caracterem ordinis: a quo surgat impedimentum vinculi: nec propter delictum debet habere premium. glo. postea generalia p[ro]sequitur. ¶ Nota glosaz que punctualiter dicit ꝙ pro homicidio quis est degradandus. Hosti. tenet contrarium. de homici. c. i. et per totum. nec iste enumeratur inter casus de quibus dicitur in. c. cum non ab homine. de iudi. et de here. c. Ad abolendam. et de verb. signi. c. nouimus. ¶ Secundo dicit glo. ꝙ irregularis degradatus non perdit caracterē ordinis nec dependentiam a caractere: et sic non potest matrimonium contrahere: et propter hoc dicimus ꝙ presbyter degradatus posset confiteri. vide de penis. c. degradatio in vlti. glo. lib. vj. ¶ Op. ꝙ episcopus absoluere non potest nec dispensare vt super promoueatur vulnere. Sol. dic si vulnus fuerit occulte factuz et leue poterit suo iure promoueri: sed si esset graue et publicuz: tūc episcopus dispensabit: quia hoc ei permittitur: alias nō posset. de iudi. c. at si cleri. de cle. percus. c. i. Anto. de Bu.

e

X litterarum.

Subdiaconus matrimonium contrahere non potest. hoc dicit. Consultatio et responsio. Secunda ibi. super quo. ¶ No. primo summarium: et ꝙ subdiaconus matrimonium contrahens cogitur ad eum obseruandum. ¶ No. secūdo ꝙ cōtrahere matrimonium de facto in habente ordinem causat irregularitatē: quasi sit graue delictū vt non posset ad maiores promoueri: nec in susceptis ministrare: quorum respectu impeditur: et sic in sacris matrimonio repugnātibus nō quo ad minores. ¶ No. tertio ꝙ cum tali irregularitate dispensat episcopus si voluerit ad religionē transire. Et sic licet irregularitas ex delicto proueniens nō tollatur religionis ingressu: ex eo tamen facilior inducitur potestas dispēsandi. ¶ Ob. duo. Primo quia non debet quis cogi abiurare concubinam. de cohabi. cle. c. clericos. So. cōtra. p[ro]cedit quando habetur suspitio de periurio vt sepe faciunt concubinarii vel illud in concubinario hoc in domestico cuiuscunq[ue] matrimonij. xxxvj. q. vj. ab isto dic. ¶ Ob. ij. ꝙ posset episcopus suo iure dispensare absq[ue] religionis ingressu. vt. s. c. proxi. vt dispensat cum eo qui in pluribus delinquerat. dicit glo. quod hoc placuit pape vt maiorem gratiam faceret isti: quam illi. vel secundo ibi non erat vere penitens. Ideo papa sibi reseruat vel ibi loquitur de cōsilio: alias suo iure dispensare posset. dic s[ecundu]m Hosti. si habeat respectus ad rigorē nō dispensat episcopus vt hic: si ad equitatē dispensat vt ibi. Sed non vtitur illa equitate nisi quādo ingreditur religionem vt hic. vel hic non erat corde cōtritus et humiliatus ad petendam penitentiaz ibi sic. vel hic vxorē cognouit ibi. t[ame]n tene quod vis. Anto. de But.

m

Eminimus.

Votum solemne impedit et dirimit matrimonium postea contractum votum tantum simplex impedit contrahendum: sed nō dirimit post contractum. hoc dicit. ¶ No. primo ꝙ simplici voto de ingrediendo religionem impeditur contrahendum: sed non dirimitur post contractum: sicut sponsalia de futuro ita et votum de futuro quod appellatur simplex. ¶ No. secundo ꝙ susceptio habitus post votum simplex alicuius determinate religionis solemnizat votuz: et professionem inducit: secus si obligat tantuz religioni in genere. de regula. c. constitutionez. libro. vi. et sic hic videtur casus ꝙ professio obligationis religioni in genere solemnizat votum. Sed posset dici ꝙ s[ecundu]m ista tempora obligabat religioni in specie. et habes duo signa per quem votum solemnizatur scilicet susceptio habitus: et expressa professio. ad hoc de regula. c. vidua. ¶ No. tertio ꝙ appellatione voti in dubio cōprehenditur simplex. ¶ No. quarto ꝙ dicatur votum simplex: et quod solemne. Nam votum simplex dicit id quod obligat religioni ad ingressum de futuro. Votuz solemne dicit id quod obligat de presenti. Nota ergo notarius qui vult conficere instrumentum super simplici voto vel solemni de presenti. ¶ Nota. v. ꝙ matrimonium tā quā fortius vinculum rescindit simplex votum de ingrediendo religionem: sed non solemne votuz. ¶ Primo ob. ꝙ susceptio habitus non facit quem monachum. de regula. c. Porrectum. quia habitus non facit monachuz. Glo. fatetur. Concludens ꝙ susceptio habitus sine professione expressa vel tacita non solemnizat votum: sed cum expressa vel tacita que presumitur ex delatione habitus monachalis per annum: bene solemnizat votum vt hic. et de regula.

ex parte.dic hodie.vt de regu.c.i.libro.vj. Et vide clementi. Eos.eo.titu. ¶ Oppo.ꝙ non sit differentia inter votuz simplex ⁊ solemne:quia ex quo datur voluntas obligationum. In hoc non debet esse differentia.infra eodem.c.rursus. So.quo ad deum vtrūq3 impedit:sed neutruz dirimeret matrimoniū:sed hoc ecclesia disposuit in solemni vt discerneretur simplex a solemni:non quia plus detur augmenti in voto.sm Goff. Antonius de Butrio.

c **Onsuluit.** Susceptio habitus sine professiōe nō dirimit matrimonium contractum:sed contrahendum impedit.hoc dicit. ¶ No.primo ꝙ sola abiectio habitus secularis ⁊ susceptio habitus professionis extra cōgregationem monialium non solemnizat votum nec professionem inducit:sed solum inducit votum simplex de profitendo a contrario.ꝙ si assumpserit in claustro ⁊ in congregatione ꝙ ex hoc solemnizatur votum.sic intellige de regula.c.vidua.quod bene nota. ¶ Nota secūdo ꝙ assumptio habitus certe religionis cum promissione alicuius ex substantialibus regule.solemnizat votum. Idem si assumatur in congregatione habitus professorum etiam absq3 alia certa professione.⁊ idem si assumat habitum etiaz extra religionem alicuius certe religionis promittendo paupertatem:vel castitatem:vel obedientiam votum solemnizatur. ¶ Nota tertio ꝙ presbyter episcopus vel abbas potest recipere aliquem ad professionem. Item ⁊ abbatissa dum tamen si receperit presbyter recipiat nomine abbatis vel episcopi. ¶ No.quarto ꝙ etiam cum nomine suscipiente professionem si super altari promittat continentiam solemnizatur votum:quod facit contra Paulus de liazariis.in clemē. Eos.de regula.⁊ quod dixi in.c.si.ā.titu.pxi. ¶ No.quinto ꝙ votum simplex impedit contrahendum:sed non dirimit iam contractum. Et no.ꝙ susceptio habitus extra congregationem equiparatur voto simplici:vel in se habet votum simplex. Hic agit de vi susceptionis habitus extra cōgregationem:⁊ de vi susceptionis habitus cum promissione alicuius de substantia regule.⁊ agitur de vi voti simplicis contra matrimoniuz. ¶ Ob.primo quia susceptio habitus non facit monachum sine professione:nec obligat ad votum.c.porrectuz.de regularibus. So.susceptio habitus cum proposito vitam mutandi:aliter non facta expressione ꝙ in dubio presumitur inducit votum simplex.vt hic:⁊ non solemne. Susceptio autem habitus ⁊ hoc expresso ꝙ vitaz mutare intendit solemnizat votuz:susceptio professoruz in congregatione in dubio solemnizat votum.vt no.de regula.c.vidua. ¶ Ob.ij.quia susceptio habitus de altari non solemnizat votum:nisi monachi consentiant.vt patet de regula.c. Ad apostolicam. Obligatio enim professionalis hinc inde contrahitur.vt ibi.Et no. Paulus in d.clemen. Eos.de regu. So.intellige ꝙ susceptio habitus de altari cū promissione obedientie cōsentientibus monachis votū solemnizat.vt ibi alias nō:vel preiudicat professio super altari:nisi postea suscipiat habitum sine protestatione.de regula.c.consului.⁊.c.statuimus.sm Innoc. ¶ Ob.iij.quia sola pmissio obedientie non solemnizat votuz cum ⁊ secularis clericus illaz promittat.de maio.⁊ obe.c.ij.⁊.iij. So.dic ꝙ sola promissio obedientie non sufficit:nisi sit monachalis:puta q3 renunciat sue voluntati:⁊ in omnibus se subiiciat abbati.xii.q.i.c.nolo.⁊.c.non dicatis.sm Innocen.⁊ Hosti.idem Guil.in spe.de sta.regu.ver.xxxviij.⁊ ver.xli. fateor puto hec vera quando promittitur obedientia absq3 habitu:sed si suscepit habitum certe regule in dubio pmissionem obedientie intelligimus sm qualitatem habitus assumpti.⁊ sic inducitur pfessio.⁊ hoc vult hec decreta.meo videre ꝙ bene notabis. ¶ Ob.iiij.quia habitus professorum assumptione videtur professus ⁊ sic votuz est solemnizatū.de regula.c.vidua.⁊.c.ex pte.⁊ ꝙ ibi nota. ¶ Solutio glo.dupliciter. Prima solutio colligitur ex glo.ij. Secunda colligitur ex alijs glo. Prima est hoc contrarium procedere quando assumpserit habitum professoruz:hic assumpsit habitum ⁊ velamen nouiciorum:quia tunc non est votum solemnizatum ⁊ ideo non dirimit matrimoniuz iaz ptractum:hoc non placet:quia si fuisset habitus nouiciorū hic nec etiā esset votuz simplex regule:⁊ sic non impediret matrimonium cōtrahendum. Ideo soluit glo.ij.quia quādo assumpsit habitum animo non profitendi:nec vitā mutandi.⁊ hoc constat ⁊ non solemnizatur votum:ex quo nulla appareant signa volendi vitaz mutare:⁊ ita loquitur.c.qꝛ propter.⁊.c.sicut.ne cle.vel mo.⁊ est hic dicendum vt ibi. ¶ Hic contrarium loquitur quando assumpserit animo mutandi vitam.⁊ hoc constabat quo casu inducitur professio.hoc adhuc non placet:quia si constaret ꝙ nō voluerit vitam mutare assumendo habitum nec etiam hic esset votuz simplex:cuius contrarium dicit littera.⁊ hoc sentit glo.prima. Concludo glo.cū dictis doc.ꝙ quando quis assumat habitum nouicioruz.⁊ hic non inducit votum solemne nec simplex.⁊ ideo in isto non loquitur tex.quandoq3 assumitur habitus professorum.⁊ tunc si assumitur cuz promissione omnium substantialium regule vel alicuius eoruz.⁊ hic solemnizatur votum ⁊ impedit contrahendum ⁊ dirimit iā cōtractum.⁊ hic est casus infra eo.c.insinuante.dummō habitus sit de approbatis.vt patet.de voto.c.i.lib.vj. Quandoq3 etiam suscipitur habitus professoruz ⁊ constat de animo ꝙ non intendit vitaz mutare:⁊ non inducit simplex nec solemne.vnde ad hoc non potest loqui decre. Quandoq3 assumitur habitus professorum ⁊ constat de animo ꝙ intendit vitam mutare ⁊ monachus fieri.⁊ inducit professionez.vt dicit glo. Quādoq3 suscipitur habitus professionis ⁊ nō constat de mente:aut huic assumitur precedēte voto simplici de ingrediendo religionez.⁊ dicit hic Hosti.quod votū solemnizatur.vt in.c.prece.ā.eo. Immo plus dicit ꝙ i hoc casu habitus nouicioruz hoc operatur:alle.infra eo.c.insinuante.⁊ no.de regula.c.consului.sed hoc vltimuz dictum durum mihi videtur. Quandoq3 quis assumit habitū professionis absq3 simplici voto precedēte.⁊ tunc aut assumit in ecclesia ⁊ in congregatione monachorū ⁊ solemnizat votuz.vt in.d.c.vidua.⁊.c.ex parte d.ij.de conuer.cōiug.secūdū Hosti. Quandoq3 sumitur habitus professionis extra ecclesiam.⁊ de hoc fuerunt opi.quidaz antiqui dixerunt ꝙ non solemnizat. Alii contra non facientes differentiā an in ecclesia an extra. Hec opi.non placet Hosti.⁊ eū sequor ꝙ tunc susceptio habitus non solemnizat nec in dubio inducit votuz solemne.sed bene inducit votum simplex:⁊ sic potest loqui hec decre. Quādoq3 assumitur habitus religionis ⁊ forte omnes habent vnuz habituz ita ꝙ habitus professoꝝ non est distinctus ab alijs.⁊ dicit Hosti.ꝙ si assumitur in ecclesia inducit professionez sm distinctionez de qua.de regula.c.i.lib.vi.⁊.c.constitutionez.⁊ sic votuz solemnizatur. Quādoq3 assumitur extra religionem vel ecclesiaz.⁊ tunc ⁊ animo mutandi vitaz vel est dubiuz de ea quia non potest fieri fides ecclesie.vel nihil dicit quando assumit.⁊ dicit Hosti. ꝙ non solemnizat votuz.sed equiparatur voto simplici.alle.nota.de regula.c.statuimus.⁊ sic ipse intelligit hanc decre.⁊ hec est veritas. Antonius de Butrio.

v **Eniens.** Per solam habitus susceptionez non dirimitur matrimonium:sed sponsalia de futuro.hoc dicit. Primo narrat causaz circa quaz expediendaz. Premissa causa hic duo mādat ibi.nos itaq3:vel sic votū castitatis de presenti sponsalia dirimit de futuro antea contracta ⁊ contrahenduz impedit matrimoniuz:nisi dispensetur contractuz:tamē non dirimit.hoc dicit. ¶ No.primo verba apta ad sponsalia concludenda quando sonant in futurum. Et nota ꝙ confirmatur quandoq3 fidei prestatiōe.

Et no. etiã ꝙ sponsalia ⁊ matrimonium contrahuntur inter absentes. ¶ Nota secũdo ꝙ superueniens scientia seueritatis coniugis videt legitima causa discedendi a sponsalibus: tamen glo. videtur tenere contra. dic vt in. c. ex litteris. ⁊ c. Preterea. ẽ. de spon. ¶ Nota tertio heremitam posse quem recipere ad votũ continentie. ¶ No. quarto ꝙ solo voto cõtinentie de presenti non determinato ad certam regulam de approbatis maxime nõ mutato loco vel habitu: non solemnizat votum: secus si fieret alicui de regulis approbatis. vt. ẽ. c. proxi. quia tunc credo ꝙ etiã absqz mutatione loci vel habitus solemnizaret votũ. vt. d. c. proxi. ¶ No. quinto hic ꝙ votũ continentie de presenti licet non sit solemnizatum soluit sponsalia de futuro. ¶ No. sexto ꝙ licet votum simplex impediat matrimonium contrahendum: tamen si timetur fornicatio ab ecclesia potest dari licentia contrahendi: vt maius malũ euitetur: ⁊ sic patet ꝙ ecclesia quandoqz permittit peccatum vt maius malũ euitetur ⁊ permittit quem peccare sub spe venie: quod est notabile. Et dicitur legitima causa timoris periculum incontinentie. Et no. ꝙ cõtra votum castitatis de presenti non solemnizatũ dispensat papa ex causa: ⁊ sic non peccat talis cõtrahendo: ex quo dispensatio ꝓcedit tamen ad cautelã imponitur penitentia. ¶ Ob. primo quia videtur ꝙ timor seueritatis non debet esse iusta causa soluendi sponsalia cum sit vanus. argu. c. sicut. ẽ. de spon. Glo. fatetur: vnde dicit ꝙ fuisset compulsa ad contrahendum: nisi superuenisset maius vinculum: tunc contra procedit quod tunc hic superueniebat. argumen. c. cum inter. de spon. ¶ Ob. ij. ꝙ ex promissione voti cõtinentie hoc votum solemnizatur. infra. eo. c. insinuante. So. dicit glo. hic ꝙ hoc votũ fuit de presenti ⁊ continentie: ⁊ tamen non solemne. ¶ Ad contrarium dicit ꝙ quandoqz emanat votum cõtinentie cũ professione ⁊ solẽnizat ⁊ in contrario. quãdoqz emanat cũ habitus susceptione. ⁊ idem vt. ẽ. c. proxi. quod intelligo si illa regula sit de approbatis: vt patet in. c. i. de voto. libro. vj. quãdoqz simpliciter emittit votum nõ astringendo se alicui certe religioni: ⁊ tunc votum non est solemne: licet sit de presenti: ⁊ sic loquitur hic: quod bene no. ¶ Ob. tertio ꝙ non videtur hic debere imponi penitentia de fide vel voto violato: quia hic non violat votum: licet peteret licentiam. So. glo. exponit violato. i. violando: ⁊ sic tempus ponitur pro tempore. vel dic violato. s. cum animi destinatione. vel vt dicit glo. non iponetur penitentia: nisi sub illa cõditione si contraxerit vel imponetur: postꝙ̃ contraxerit: ⁊ sic tẽpus futurum respicit quãdo preteritũ erit: vel tene secundum quod de voluntate mutata: penitentia imponitur sibi de fide mentita: vt dicit lectura prima. ¶ Ob. iiij. quia non videtur ꝙ illi sit danda licentia contra votum etiã dato ꝙ sit simplex ex quo est de presenti: quia ecclesia non debet aperire viã peccati ⁊ votum simplex pariter obligat: quo ad deum sicut solemne: vt no. infra. c. proxi. sic ⁊ in spõsalibus qs compellitur: ⁊ ecclesia non dat licentiam. de spon. c. ex litteris. Ergo ⁊ in voto simplici. Glo. dicit ꝙ ecclesia nõ dat licentiam contrahendi directe: sed est quedam comparatiua permissio ne deterius cõtingat. declarant hoc aliqui: qr ecclesia non concedit nec denegat: ⁊ ideo ad tex. subaudiunt ibi tribuere. i. tributam vel nõ denegatã ostendere. xxxiij. q. ij. In adolescentia. vel non prohibeas secundum Inno. Alij dicunt ꝙ licentia non debet denegari: immo expresse concedi: ⁊ hoc quia votũ simplex non tenet post sponsalia de futuro: sicut nec solemne post matrimoniũ. hoc falsum est quia simplex votũ continentie de presenti habet in se plus roboris quã habeãt spõsalia de futuro. Ideo Hosti. ⁊ cõmuniter doc. dicunt. quia de iure licentia non est cõcedenda vt veniat contra votũ: sed ex dispensatione causa subsistente: ergo bene potest dispensare papa vt cõtra votũ continentie de presenti cõtrahat. ⁊ causa motiua ad dispensandum fuit. Primo turbatio mulieris: quia votũ emisit nõ inspirata: sed fecit hoc in fraudem: ne vir haberet quam desponsauerat. Ad hoc. xvij. q. ij. c. Cõsaldus. Secũdo propter maius periculum euitandum: quia apparebat ꝙ continere non poterat. Tertio quia iuuenis erat ⁊ suspecta. vnde accepit papa ꝙ potest habere a non idoneo debitore: ⁊ sic saltem in matrimonio viuat caste. xxxi. distin. Nicena. ⁊ hoc quia in omni matrimonio auctoritas pape intelligitur esse: excepta de voto. c. i. Sed nunquid solus papa dispẽsat vel potest etiã episcopus. Guil. in spe. in ti. ij. §. nunc de episcoporum. ver. cxxxiij. dicit episcopum ex causa dispensare posse vt simpliciter vouens cõtrahat intendens allegare decre. istã: allegat. ẽ. proximã. In cõtrariũ facit. ifra ꝓxi. decre. xxij. q. iiij. §. vltio. ⁊ vide ꝙ no. infra. c. proxi. in vlti. gl. Credo ꝙ si votum est simplex de futuro possit: si de presenti licet simplex non posset episcopus: sed solus papa: ⁊ hec vera sunt: quo ad ecclesiam: quo ad deum autem si mulier votũ emittendo non intendebat obligari nulla exigitur dispensatio. vt no. ẽ. c. proxi. Et sicut sine cõsensu nullũ est matrimoniũ corporale. quo ad deũ: quecũqz verba sunt: ita nec spirituale. ẽ. de regula. sicut tenor. Et in hoc ꝙ nõ consenserit credendũ est ei in foro anime ⁊ danda licentia cõtrahendi. Imponitur tamẽ penitẽtia propter hominũ opinionem: ⁊ ne exinde sumatur malũ exẽplũ. sic. ẽ. de spon. impu. c. duo pueri. quod intellige ꝙ si hoc fuerit publicatum: alias datur penitentia ad cautelam: quia bonarũ mẽtiũ ⁊c. Et sic intelligẽdo nullã recipiet calumniã. vide Jo. xvij. q. i. in fine summe. ⁊ de multiplici promissione. vide. ij. distin. c. fine. in prima glo. Quero an hec mulier cũ qua dispensatũ est possit exigere debitũ ex secũdo viro cũ quo contraxit. dic si non intendebat obligari voto planũ est ꝙ sic: quia alias non bene sibi prouideretur contra stimulos carnis: si ipsa non posset exigere cũ ꝯtinere non possit. vt. ẽ. no. ⁊ vide quid dicã infra. c. proximo. Anto. de Bu.

r

Rursus. Votum solemne dirimit post contractũ matrimoniũ: simplex vero impedit: sed non dirimit. hoc dicit.

Primo ponitur questio. Secundo distinguens solutio ibi. vnde ⁊ 3 mẽbrũ ibi. quod si. ¶ No. primo ꝙ quo ad deum non minus obligat simplex votũ quã solẽne: ⁊ sic inter solemnes ⁊ simplices voluntates deus non facit differentiã. xxij. q. v. c. Iuramenti. ¶ No. secundo ꝙ est dare duplex votũ: quoddã simplex: ⁊ hoc est votũ de futuro: quoddã solemne: ⁊ hoc est votũ de presenti professionis cum consensu solemnizatum. ¶ No. tertio ꝙ concurrentibus sponsalibꝰ de futuro ⁊ simplici voto: id quod precessit: preferendum est: quia vtrunqz est paris potentie. Ideo prefertur votũ simplex si precessit: ⁊ de temerario iuramento sponsaliorũ post simplex votũ est penitentia iniungenda. Et sic no. temerarie iurantẽ peccare mortaliter. Et sic no. ꝙ ex voto simplici oritur ius: quo ecclesia cõpellere potest vouentẽ ad votũ solẽnizandũ. de hoc ⁊ alijs. vide. ẽ. de voto. c. scripture. ¶ Ex secũda parte respõsionis nota ꝙ matrimoniũ de presenti vt maioris potentie soluit votũ simplex precedens. Et nota ex hoc virtutẽ voti simplicis que matrimoniũ ipedit contrahendum: sed non tollit iam contractum. Nota etiã quandoqz responderi questioni nil ambiguitatis continenti. ¶ Ob. primo quia videt ꝙ cõtractis sponsalibus ⁊ voto simplici concurrentibus: non debeat sequi votũ: sed debet cõpelli ad alterum ipsorũ ꝙ magis expediat. vt patet. de cõuersa. coniug. c. ex parte. So. quãdoqz ꝓcedit votũ simplex ⁊ sequunt sponsalia de futuro: ⁊ tunc per omnia standũ est voto. vt hic: quia iuramentũ sponsaliorũ post votum simplex non potest esse licitũ: cũ ꝙ minus bonũ est eligat per matrimoniũ: alias per maius. xxij. q. iiij. c. Inter cetera. quãdoqz sponsalia ꝓcedunt ⁊ votũ simplex sequit: ⁊ post hoc tunc cõpellitur alterũ eligere: vt in ꝯrio: qr eligendo secũdũ cũ eligat maius bonũ: tunc nõ violat iuramẽtũ ꝓcedens: ⁊ sic maximũ iura

mentū ꝛ votū:nisi aliud materia iducat vꝫ esse eq̄lis frater
nitatis. Nā ʒ in vtroqꝫ videt̄ eē excepta auctoritas pape:vt
no.ī.de rescrip.c.constituimus.ꝛ in voto.ī.c.proxi.ꝛ in vtro
qꝫ subintelligit̄ nisi deus aliud reuelauerit.xxij.q.ij.Bea
tus. vel eius vicarius aliter disponere voluerit:qꝛ obtinet
locum dei.de transla.prelatorū.c.Inter corporalia cuʒ eti
am sibi dictum sit:quodcūqꝫ ligaueris ꝛc.xxiiij.q.i.quod
cunqꝫ.per qꝫ concluditur qꝫ etiaʒ in voto continentie papa
potest dispensare.de quo de voto.c.i. ¶ Sed quare papa
dissoluit dispensando vinculuʒ voti de presenti ꝛ nō de ma
trimonio.dic quia in matrimonio fit iniuria:non soluʒ deo:
sed etiam homini:quia ex diuina lege in corpore hominis
ius quesiuit. In secundo vero obligatus est deo:quod vin
culum per deum vel eius vicarium:sine alicuius iniuria dis
solui potest. Item qꝛ postea consumatum est designat̄ per
id conformitas:que est inter christum ꝛ ecclesiam sine vitio:
que est in diuina ꝛ humana natura:que omnino est insepa
rabilis. Ideo nō potest separari significās sicut nec signifi
catum.de biga.c.debitum.de spon.duo.c.i.de coniu.lepro.
c.ij. Item in voto est vinculum dei ꝛ anime tantū. In matri
monio aūt est vinculum animoruʒ ꝛ corporum dei ꝛ homi
num.ꝛ ideo nō est mirum si vnū vinculum facilius soluitur
quā aliud. ¶ Ob.ij.quia videtur qꝫ nō equaliter obliget
votum solemne:ꝛ nō solēne. Nam votuʒ solemne dirimit
matrimonium post cōtractū.votum aūt simplex tantū im
pedit ꝛ non dirimit. Item qꝛ votū solemne dirimit matri
moniū precedens sine copula.de conuer.coniug.ex publico.
ꝛ tamen hoc non facit simplex:ergo ꝛc.dic qꝫ votū simplex
ꝛ solemne possunt ponderari respectu finis obligationis ꝛ
obseruandi vtrunqꝫ:ꝛ vtrunqꝫ pariter obligat:quia quili
bet est obligatus altero nō accedente pariter ad obseruan
dum vtrunqꝫ:ꝛ sic loquitur hic. Potest secūdo considera
ri respectu regulatus:quia incurritur ex non obseruatione:
ꝛ adhuc sunt paris potentie:quia sicut per solemne violans
quis incurrit peccatuʒ mortale. Ita ꝛ per simplex. Potest
etiam tertio considerari respectu quātitatis temporis obli
gationis altero extrinsecus non accedente:ꝛ adhuc sunt pa
ria:quia non minori tempore obligat votum simplex quia
in perpetuuʒ:quā votuʒ solemne. Potest considerari quar
to respectu quantitatis pene:ꝛ tunc sunt paris potētie:quia
eadem est pena conuentionis vtriusqꝫ:licet quandoqꝫ ra
tione adiuncti alleuietur pena.vt patet.xxvij.distin.si vir.
xxvij.q.i.virginibus. Potest quito considerari virtus vin
culi:prout cōparantur vires eius ad aliud extrinsecuʒ:ꝛ tūc
si consideretur vinculum in sui puritate naturali vnum non
est maius altero:quia ambo sunt quo ad voluntatem equa
lia:quia si ambo de presenti votum solemne ꝛ non solemne
equaliter obligant. Idem ꝛ si de futuro concurrant cuʒ vo
to solemni:quia in vtroqꝫ datur voluntas obligandi quam
solus deus ponderat. Si consideretur vinculum attribute
dispositionis accidentaliter ab ecclesia:non est dubiū qꝫ ma
ioris potentie est solemne q̄ʒ non solemne:quia non solem
ne impedit:sed non dirimit:solemne facit vtrunqꝫ:ꝛ sic lo
quit̄ littera.ꝛ hoc induxit constitutio ecclesie sicut videmus
in iuramento:quia deus inter simplicem loquelaʒ ꝛ iuramē
tum non facit differentiam:ꝛ tamē quandoqꝫ ecclesia facit
differentiam:quia iuramentū vt magis solemne:quādoqꝫ
dat robur maius q̄ʒ pactio.de iureiurā.c.debitores. Tenet
ergo glo.qꝫ cōstitutio ecclesie operata sit erga dissolutionē
ꝛ directionem matrimonij: quia hec vis non esset data vo
to a deo. Alij dicunt totuʒ oppositum qꝫ a deo data est hec
vis vtriqꝫ voto vt dirimat post contractū:sed voto simplici
hec oblata est ab ecclesia. Nec obstat si dicas hoc non pos
se ecclesiam contra deum:quia deus expresse nō decreuit:ꝛ
hoc placuit damas.ꝛ phi.Cōis opinio habet. Primum qꝫ
glo.benedicat:quia per legem diuinam certe psone tantuʒ
prohibent̄ a matrimonio.de quibus infra.de diuor.c.gau
demus. Inter quas non reperitur votū:ergo cū edictuʒ sit

probibitoriuʒ remanet sub regula qꝫ pōt.ī.de spon.c.cum
apud.ergo cōsiderata lege diuina matrimoniū cōtractum
a monacho ꝛ presbytero tenet hic:quia secundum legē ve
teris testamēti ꝯhebant sacerdotes veteris testamēti.xxxi.
dis.tenere. Hinc est qꝫ greci qui nō astringunt̄ lege canoni
ca cōtrahūt.xxxi.di.Aliter.lxxxiiij.di.cuʒ in preterito.vn
de ex duobus oportet vnū confiteri secunduʒ Hosti.qꝫ aut
erret ecclesia seruando matrimoniū cōtractū a simpliciter
vouēte:qꝫ non est longe ab heresi.xxij.di.c.omnes. Aut qꝫ
sicut in simplici. Ita ꝛ in solemne pōt papa statuere qꝫ tene
at matrimoniū:qꝫ oīo est verum secundum eū dicentē qꝫ in
opinionibus quarū vna detrahit clauibus:alias standum
est ei que facit.de cōcess.preben.c.proposuit.de quo in sum
ma.e.ti §.quis vouens. ¶ Quero primo qualiter cognos
citur votū simplex a solemni.glo.hic laborat plenius quaʒ
alibi:ꝛ hodie sumus certificati clare per tex.de voto.c.i.li.
vi. Nihilominus ne desit glo.hic aduerte. Prima est opi.
qꝫ votū solemne a nō solemni distinguitur:quia votū solē
ne exigit tertiū cōcursuʒ alterius duorum:ꝛ cū altero ipso
rum exigit tertiū. Nā requirit qꝫ habeat secum concursuʒ
ordinis sacri vꝫ ꝓfessionis tacite vel expresse.ꝛ ita sunt duo
signa solemnizantia votū:sed tamē hoc semꝑ exigit̄ tertiuʒ
in altero istorū.s.qꝫ votū sit probabile:aut per testes:aut ꝑ
scripturā.vt de eo posset fieri fides ecclesie:que de occultis
nō iudicat.ꝛ hec est prima opi.in qua dicit.glo.qꝫ multi sūt.
Ideo dicit qꝫ susceptio habitus ꝓfessorū solemnizat.de re
gula.c.statuimus. Et maxīe si aliqa incipiat cātare in eccle
sia.de regu.vidua.ꝛ qꝫ dicit in susceptione habitus solēni
zet votū est verū quando intra ecclesiā:secus si extra.vt di
xi.ī.eo.c.cōsuluit. Dicit secūdo qꝫ si ꝓfessionē facit in ma
nibus abbatis vel abbatisse vꝫ monachi qꝫ solēnizat votū.
mihi nō placet:qꝛ non requirit̄ qꝫ probetur per testes vel in
strumēta de solēnitate voti substantialiter:sed bene exigit̄
accidētaliter ad certificādū ecclesiā.vn̄ dato qꝫ nulli sint te
stes vel instra:p qꝫ si aliqs assumeret aliquē sacrū ordinē vꝫ
faceret professionē nō minus eēt solēne:qꝛ nō deficit ius:sꝫ
sola probatio.vt pꝫ.ff.de testa.mi.l.duo sunt ticij.simile qꝫ di
xi de matrimonio.de spon.c.tue. Hugo.dicit qꝫ inter solē
ne ꝛ nō solēne est hec differentia solum:que est inter spon
salia ꝛ matrimoniū:qꝛ sponsalia sunt de futuro:ꝛ matrimo
niū de presenti:votū nō solēne est ō futuro:vt voueo intrare
religionē.votū solēne de pñti:vt voueo cōtinentiā de pñti.
vnde dicit qꝫ dato voto etiā solius continētie de presenti so
lēnizatū est votū.vt patet in.c.sequenti. Unde dicit qꝫ solē
nitates de qbus ī.nō sūt de esse voti:sed sunt de approbatio
ne voti si votū reuocaret̄ in dubiuʒ.dictum istius est cōtra
casuʒ.c.ꝓcedētis.vbi pꝫ qꝫ votū solius cōtinentie nō solem
nizat votū:pꝑ qꝫ Jo.reprobant Hugo.ꝯcludēs:qꝫ si corā
tota eccl'ia diceret voueo ꝯtinētiā:votū nō eēt solēne. Glo.
adheret opi.Hugo.qꝫ ꝓmissio solius cōtinentie solēnizet
votū qꝛ cōtinentie votū excedit oīa alia vota.vt pꝫ ꝑ.c.pxi.
Residet in opi. Jo.qꝫ votū cōtinentie tm̄ nō solemnizet vo
tū hoc.remittūt.de voto.c.i.li.vj. Aduerte qꝛ nisi aliter de
claret̄ h̄ remanet obscure sic alias remāsit. Hic ergo qꝫ vo
tū simplex dicit̄ dupliciter:quia qn̄qꝫ dicit̄ simplex:quia de
futuro ꝓut distinguit̄ a voto de pñti:ꝛ h̄ ꝓprie dr̄ simplex.
ꝛ de isto loquit̄ maior pꝫ huius ti.ꝛ de hoc est casus a ptus
.ī.c.meminimus.vn̄ bene dixit i pte Hugo. Scd̄o mō di
cit̄ simplex ad differētiā solēnis cū tñ de pñti:ꝛ tūc dico qꝫ
oē votū dr̄ simplex ob differētiā solēnis cuʒ est de ꝑsenti:ꝛ
tūc dico qꝫ votū dr̄ simplex h̄ mō qꝫ hꝫ i se ꝓmissionē alien
iua ex substātialibꝰ:sꝫ nō ꝺterminatis ad certā religionē de
approbatā:nec ad ordinē sacrū:ꝛ tūc dico qꝫ istō si dirimit.
ꝛ hic ē casus.ī.c.pxi.ꝛ de voto.c.i.lib.vj. Solēne aūt dr̄ il
lud qꝺ est de ꝑsenti.ꝛ hoc est multipliciter:qn̄qꝫ solēnizat̄
sacri ordinis susceptione:ꝛ hoc habet in se solam castitateʒ
ꝛ obedientiam:non paupertatē.vt.d.c.i.quādoqꝫ solēniza
tur professione tacita vel expressa oiuʒ substātialiū regule

igitur dicit glo. ꝙ tex. remittitur de presenti semper respectu approbate et certe et determinate regule: et hoc est votū solemne: et hoc puto etiam ꝙ solemne sit dummodo in contrahendo determinetur ad certam et approbatam regulaꝫ tempore contractus: licet postea remaneat votum in genere tantum sm illud quod habetur. De regula. Non solū. li. vi. Sic transiui olim hic legendo. Et ita debet habere in scriptis. Audio bononie consultum fuisse contra: quia .c. i. De voto. Exigit votum factuꝫ alicui determinate religioni. sed per votum in mendicantibus non obligatur quis ad determinatā religioneꝫ. ergo votum nō est solemne parificando hic votum non omne factū ad determinatā religioneꝫ vel factum esse et esse nulluꝫ iure prohibente per regulam quod factū contra legem habetur per omnia ac si factum non esset vnde dicunt votum non esse solemne. Mihi videtur contrariū: quia si votum solemne non esset etiaꝫ post professionem posset ad seculum redire et vxorē accipere. vt est casus. in. c. precedenti. Quia votum castitatis de presenti non dirimit post contractum quod negat indefinite. c. Non solum. De regu. vbi tex. dicit ꝙ non pōt ad seculum redire: et potest prohibere ne redeat: ex quo se vouit alicui religioni. De approbatis astrictus est voto per hoc: quia quelibet substantialia possunt solēnizari: licet nō astringat se quis religioni: dummodo faciat respectu certe religiōis vt est casus. ṡ. eo. Consuluit. et c. i. De voto li. vi. Et non exigit ꝙ astringatur alicui religioni in specie: sed quod votuꝫ emittat respectu certe religionis. Ita ꝙ astringat ad votū fuit enim intentō. d. c. i. De uoto. vel ꝙ votum solemnizaretur: dum tamen astringeret ad religionem: sed hoc votū astringit ad religionem saltim in genere. vt. d. c. i. Igitur. etc. Preterea non exigit predictum. c. i. ꝙ votum sit emissū respectu certe religiōis et determinate: sed dicit ꝙ dꝫ fecisse votum ita quod votuꝫ astringat alicui de religionib' approbatis. hoc autem votum astringit alicui de approbatis: quia necessario est astrictus ad aliquam de approbatis et cogetur eligere quam velit. ergo votum est solemne. Fateor ꝙ questio est dubia: sed hec pars tutior est: et hanc opi. tenet. Jo. an. et Archi. De regula. c. Constitutionem. li. vi. De voto. c. i. li. vi. et Hosti. in summa huius ti. in fi. Quicqꝫ solemnizatur votum per promissionem alicuius ex substantialibus regule tantum: vt quia promittit obedientiam tantum respectu alicuius certe et determinate regule vel castitatem tantum: vel paupertatem tantum: In omnibus his casibus dico quod votum est solemne: quia concludit professionem respectu certe regule. Sed si agitur effectus ei': quo ad dirimendum post contractum de quo hic apparet quod determinetur ad castitatem. alias non habēt effectū ex promissione aliorum substantialium non diceretur solēne. vt dirimat matrimonium post contractū: quia alia substantialia vt obedientia et de proprio non habendo non repugnant substantie matrimōii: licet i aliquo exercitio possunt repugnare. quicqꝫ ergo promittit votum omniuꝫ substātialium et non respectu alicuius regule vel ordinis: et non ē solemne. quicqꝫ promittit omnium substantialium et non respectu alicuius regule vel ordinis: et non est solemne. Quandoqꝫ promittit omnium substantialium et certe regule. et ē solemne. Quicqꝫ alterius tantum: et hoc constat et non respectu certe regule: et tunc si hoc constat ꝙ velit ad alia obligari vel est dubium: dico ꝙ si secum assumit habitum solemnizatur votum. et obligatur ad omnia alia: vt. ṡ. e. c. Consuluit. aut promittit solum castitatem respectu certe regule: et hoc constat et est dubium ad alia substantialia et non assumit habitum nec solemnizatum est votum non respectu castitatis: et hoc impedit et dirimit. vt in. c. se. vel promittit alia substantialia vel alterum illorum vt obedientiam uel paupertatem: et tunc aut promittit alterum istorum simpliciter non respectu certe regule: et non solemnizatur votum. Aut promittit certe regule et ꝯstat de mente ꝙ non vult ad alia obligari: credo quod votū est solemne: sed non respectu ut dirimit matrimonium post contractum: quia alia substantialia non apponunt substantie matrimonii. Nec obstat respectu obedientie. ut dicit Inno. in. c. i. et in. c. Consuluit. ṡ. eo. Quia non solemnizetur ex promissione obedientie cuꝫ etiam hoc congruat clerico seculari: quia ex qualitate persone quod uotum recipit intelligentiam obedientiam promissaꝫ: et sic ō regulari ex quo sit respectu certe regule. aut est dubium an alia uelit profiteri: et tunc si hoc facit sine habitu et non in congregatione: adhuc credo quod solemnizetur uotum: quo ad expressa. In alio est simplex. Si hoc facit cum habitu uel in congregatione. credo ꝙ solemnizet uotum. et ad omnia alia obliget. Sic intelligo. ṡ. eod. Consuluit. et hoc casu etiam solemne esset uotum ad dirimēdū matrimonium post contractum. et modo mihi uidetur ꝙ intelligas istam materiam. Per hec puto ꝙ isti fratres gaudentes de bononia q. pmittūt obedientiā pdicatorib'. et etiā pycoheri qui promittunt minoribus ꝙ sunt persone ecclesiastice quia solemnizant uota sua ad determinatam regulam. licet Frederi. de senis consuluit contra. Ui de gl. i clementi. Cum ex eo. de immunita. eccle. Et de religio. domi. In glo. scribentes dicunt. uide hosti. in summa. de reg. §. i. uersi. Quid de rusticis. Et in specu. De statu. mo. uer. xxxij. Queritur. et ibi Jo. andre. in additionibus. hec uera in quantum profitetur regulam de approbatis sui sexus: sꝫ si aliquis prouideretur respectu alicuius certe regule monialium non astringeretur uoto. ut dicit Matha. in cle. i. de deci. alle. xviij. q. ij. c. Dilissimus. Pro ista materia uide Lap. in alleg. sua. cxxxvi. Et ex his patet ꝙ opiniones de quibus in glo. reducuntur ad concordiā. ut opinio Hug. que dicit ꝙ uotum solius continentie solemnizat: procedit quādo est determinata ad aliquam de religionibus approbatis: Opinio glo. et aliorꝫ habeat locum quando non determinatur ad aliquam de religionibus approbatis et ꝓprie loquitur. c. precedens: quia in manu heremite factū fuerat uotum. ¶ Quero quando quis simpliciter uouēs: postea contrahat matrimonium: an posset debitum exigere. Hic aut est dispensatuꝫ ꝙ contrahat ꝙ fieri pōt. ut dixi. ṡ. eo. ueniens. Non est dubium quin exigere potest ut ibi dixi. Si non est dispensatum docto. quidam tangunt hic quod non potest exigere: licet reddere teneatur: ar. c. Quidam. De conuer. coniuga. et c. Placet et semper debet penitentiam agere et cum dolore cordis reddere. De eo qui cog. consangui. vxo. sue transiuisse. eo. c. pe. et ulti. Hic sequitur Archi. de uoto. c. i. li. vi. Ubi de hoc in ulti. glo. xxvij. q. i. Nuptiaruꝫ. et c. de uiduis. et xxvij. q. ij. c. Agathosa. Alij tenēt ꝙ posset exigere: quia solutum est uotum simplex superuenientia maioris vinculi igitur nihil: impedit: quominus exigat: alias nimis esset onerosū et periculosū tale matrimoniuꝫ: et esset in iure laqueū malignandi. ut. d. c. de uiduis. ad hoc quia sicut nullum remanet uinculum obligationis ex uoto primo in intrante strictiorem religionem. De regula qui post uotum lib. vi. Sic et hic post contractum matrimonium et consumatum cessat obligatio uoti. sm Jo. an. Qui dicit ꝙ ista solemnis opinio. haberet incontra. Tho. in summa sententiarū. xxxiij. distin. Dicit ergo Joan. an. ꝙ est dispensatio necessaria super exigendo que poterit fieri per episcopū commutando in aliud uotum. De uoto. c. i. Cum hoc casu non sit prohibita: et dicit quod non sufficit dispensatio super contrahendo nisi etiam esset super consumando: quia utrumqꝫ obuiat et plus secundum quā primū quia si potest dispensare vt contrahat. ut dixi. ṡ. c. proxi. Fortius ergo potest dispensare ut contracto utatur. Item quia dispensat cum incestuoso vt licite contrahat. xxxiij. questi. secunda. Si quis. Ubi de hoc. et cum adolescentia. et c. Ex litteris. infra. De eo qui cog. consang. vxo. sue. Per q̄ dicit ꝙ i casu de quo i. c. Transiuisse. J. de eo q cog. non peccat si exigat dbitū ab uxore uō affine: pōt tamen dici quod non

exigatur dispensatio super exactione debiti quando votū est de futuro. Secus si de presenti: licet non solemne exigatur. ⁊ dato ꝙ episcopus non potest dispensare in contrahēdo: vt in. c. precedenti. Dispensabit tamen super debito post contractum exigendo. Antonius de butrio.

i

Insinuante.

Primo ponit factū. Secundo diffiniendo committit. secunda ibi. Nos igit. ¶ Nota primo ꝙ licitum videretur supplicari principi pro nuptijs contrahendis: sed hodie tamen est correctum: vt. C. Si nuptie ex rescripto petantur. In rubro ⁊ nigro. ¶ Nota ar. ꝙ metus imperij regis non viciat matrimonium: nec tollit libertatem contrahendi matrimonium nisi aliquid sit expressum de metu patris. supra. De despon sa. ipub. c. primo. ¶ Nota. ij. ꝙ ex sola promissione castitatis ⁊ continentie: ⁊ sic alterius ex substantialibus solemnizatur votum: dum tamen promittatur respectu certe regule ⁊ approbate. ¶ Nota tertio ꝙ etiam in regula ⁊ respectu regule: que habet tria substantialia quis potest solēnizare votum promittendo alterum ex substantialibus tantum. ¶ Nota quarto ꝙ protestatio d̄ ꝓprio retinendo iuuat protestantem: quando se non astrigit ad omnia substātialia regule: sed ad alterum tantum. ¶ Nota quinto ꝙ etiam singulares fratres de regula possunt quem recipere ad solemnizandum votum: ⁊ ad promissionem: ⁊ professionem alicuius ex substantialibus regule. ¶ Nota sexto ꝙ assumptio habitus extra regulam cuꝫ promissione alteri⁹ ex substantialibus regule cum protestatione ꝙ alia non intendit profiteri: non obligat: nisi ad substantiale promissū. ¶ Nota septimo ꝙ metus imperij regis vel pape: dum tamen ad aliud non est processum: non tollit libertatem cōsensus in voto emittendo: ⁊ illud nō annullat. ¶ No. octauo ꝙ patientia ⁊ delatione habitus purgatur metus tempore voti emissi ad habitus. ¶ Nota nono ꝙ votuꝫ castitatis emissum respectu regule approbate solennizatur habitus assumptione in tantuꝫ ꝙ impedit ⁊ dirimit matrimonium post contractum: quod bene no. ¶ Obstant decre. plura. Primo hic innuitur ꝙ nuptias impetrare ex rescripto: non sit illicitum: quod est contra titulum. C. si nuptie ex rescripto petantur. Solu. dicit glo. ꝙ impetratio non est licita: quia dz libertate gaudere: tale tñ rescriptum non inducit sufficientem metum ad votum vel ad metum vel ad matrimonium annullandum vt hic. Et sic imperium regis nō sufficit ad iustum metum: sicut ⁊ in imperio peritorum. ff. de ritu nup. l. Si pater. xxxij. q. vij. Omnes causationes. vide. s̄. de despon sa. impube. c. i. In glo. Glo. opponit. C. ꝙ me. causa. l. pe. xxiij. q. viij. Conuenior. So. dic ꝙ solum imperium non causat iustum metum: nisi ex qualitate persone aliud p̄sumatur ⁊ consuetudine: vt quia forte seuerus est ⁊ cōsueuit ad alia condescendere post preceptum: vel nisi ad alias minas condescenderit vt de appel. si iustus. Et no. s̄. De offi. dele. c. Cum ciui. ⁊. l. i. §. Que honorande. ff. Quarum rerum actio non datur. ¶ Ob. ij. decre. quia videtur ꝙ leuis metus viciat mr̄imoniuꝫ: sicut ⁊ electionem. i. q. vj. Si quis autem. Glo. dicit ꝙ si est met⁹ qui cadat incōstātē viciat vtrūqꝫ: alias neutꝫ viciat. De spō. c. veniēs. ⁊. c. Cōsultationi. ¶ Ob. iij. ⁊ hic aduertēdū. nā sola ꝓmissio voti ꝯtinētie absqꝫ alia obligatiōe si obligat ad ꝓfessionē: nec votū solēnizat. ar. s̄. c. veniēs. Preterea protestatio de proprio retinendo obstat substantie religionis: ⁊ vltra hoc viciat ingressum: sicut in carnali. patet. s̄. De cōdi. appo. c. fi. Igitur non valet protestatio nec professio. Et sic votuꝫ nō solemnizatur. Cōtrarium dicit tex. ergo. ⁊c̄. Glo. hic dicit ꝙ professio ⁊ ingressus cum protestatione de retinendo propriū non viciat ingressuꝫ: ⁊ valet ingressus quo ad omnia substantialia regule: nō obstāte protestatione. Ad hoc alleg. s̄. De condi. appo. c. i. ⁊. xxiiij. disti. c. Sicut quedam Ubi conditio repugnans actui viciatur. Uel glo. dicit. ij. ad contra. ꝙ aut mulier protestatur de proprio retinendo quo ad proprietatem: ⁊ hoc repugnat substantie matrimonij: ⁊ viciaret ingressum: aut protestatur de retinendo proprio: quo ad vsum vel vestitum ⁊ alimenta: ⁊ hoc licite fieri potest: quia quo ad vsum tñ potest talia habere: nec hoc repugnat substantie monachatus: ꝙ ex talibus bonis allegatur. Et sic in dubio debet itelligi talis protestatio. ¶ Nota hic furtum opi. Bart. in auc̄. Ingressi. qui ad litteraꝫ dicit illud quod hec glo. ⁊ sibi appropriat: ⁊ tamen non ē credēduꝫ ꝙ non viderit hanc glo. Sed vt dixi. in. d. c. fin. De cōdi. ap. Nec opinio placet intelligendo ꝙ professio dirigetur ad omnia substantialia regule: quia in dubio quod proprium retineat. Uel quo ad vsum vel vsufructuū. vl̄ ēt quo ad ius alimētandi determinādo ad certas res q̄si ex pacto ⁊ iure ꝓprio ꝙ hoc esset appropriare: ⁊ contra substātiam monachatus: vt ibi dixi. Et per hoc non placet ꝙ hic dicit Inno. ꝙ mulier remanēdo in domo ꝓpria si ipsa ꝓtestaretur de retinendo proprio: ⁊ de remanēdo in domo propria valeret protestatio: quo ad hoc vt bona haberet: quo ad vsufructum: ⁊ ꝙ in certo loco maneret: quasi hoc non esset contra substantiam monachatus. ar. De renūci. c. Cum inter. R. ⁊ de preben. c. nisi per quod dicebat ꝙ si abbas talem vellet reuocare ad monasterium: vel ad aliuꝫ locum transferre posset hoc denunciare: vel supplicare superiori: qui ad similitudinem serui debet illum audire ⁊ interponere partes suas. C. Cōmunia vtriusqꝫ iudi. l. possessionum: ⁊. C. De preci. impera. offe. l. i. Insti. de his qui sūt sui vel alie. iuris. §. Sed hoc tpe. Fatet ꝙ alius a papa nō potest se obligare vt perpetuo aliquem locuꝫ dimittat monacho: sed si obliget: non est contra substantiam. hoc mihi non placet: quia non video ꝙ hoc non sit appropriare vt ex pacto talia retineat: ⁊ licet papa hoc posset facere. vt patet in iuribus q̄ alleg. s̄. non tamen inferior. non ob. predictis quod scribit. Io. an. De regu. in. nō est obligatoriuꝫ: quia dato ꝙ iuraret de cōseruādis rebus certis ad vsum mōachorꝫ: nō tñ obligeř aliqḋ ius ꝗrere tūc ipsi mōacho. Protestatio ergo ordinata ad hoc vt liceat iure ꝓprio hoc ius habere reijcitur in totum ⁊ valet igressus: quia ordinař ad obligandū ptē: ⁊ nō ad obligandū deo. vt dicimus in vsurio. vt i. c. Debitores. De iureiur. Uñ cū hec ꝓtestatio ordineř ad obligandū ptē: ⁊ est turpis ex pte mōachi suscipiētis. Et etiā fateř Io. an. in. d. regula. non ē obligatoriū. cōcluditur ꝙ ꝓtestatio cōquassař. Ad hoc facit. c. Debitores preallega. quia sicut etiam: nec ibi pactū valet propter turpitudinem suscipientis. sic nec hic protestatio: ⁊ valꝫ ingressus: vt dixi in dicto capi. fina. Posset tamen hec opinio saluari. ⁊ opinio. Barto. si intelligeremus ꝙ ex protestatione retineant bona non vti ex iure mōacho quesito ad illa: sed vt ex obligatione tantum in hoc abbatem astringentem vt habeat ad vsum ⁊ sustentationem. Sed tunc vltra si hec ꝓtestatio reijcitur. Naꝫ hec mulier erit ex toto professa ⁊ sic compellitur ad ingressum ⁊ mutationem loci contra istaꝫ decre. Et contra. c. De viduis. xxvij. q. i. Dic ad hoc quandoqꝫ mulier emittit votum castitatis ⁊ assumit habituꝫ certe regule animo omnia substantialia profitendo: ⁊ valet ingressus ⁊ solemnizatum est votū: quo ad omnia: ⁊ hoc planum. Quandoqꝫ mulier emittit votum castitatis: ⁊ cōstat de mente ꝙ non vult ad alia vota obligari: vt quia protestatur: ⁊ tunc si intendit esse de congregatione: non valet ꝓtestatio ⁊ valet ingressus. vt dixi. s̄. capitu. fina. vel iuuabit protestatio vt retineat hec bona ad alimenta: non ex obligatione sibi quesita: sed ex promissione ligante abbatem: vt hic. Si non intendit esse de congregatione: sed seorsum habitare: tunc constringiř uoto castitatis ⁊ bōa retiet: quo ad ꝓprietatem: ⁊ solemnizatur votum respectu illius voti adeo quod dirimit matrimonium post contractum vt hic. Quandoqꝫ mulier emittit votum castitatis tantum: ⁊ est dubium de mente respectu aliorum substantialiū: ⁊ si emit-

tit in claustro ⁊ intrat: omnia videtur emisisse assumpto habitu: ⁊ quo ad omnia solemnizatur votum. Si autem emit tu extra religionem: licet respectu certe regule habẽtis tria substantialia: Et obligatur solum ad votum castitatis vt hic. Et. s. eo. Consuluit. Quando hoc protestatur expresse in dubio si non assumitur habitum solum ad castitatẽ obligatur. Quandoq; promittit ⁊ votum est simplex. vt. s. e. consuluit. Et assumit habitum: presumitur omnia profiteri. Et est solenne. s. eo. Consuluit. Sed tunc vltra si hoc decre. intelligatur q; hic solum obligetur ad votum castitatis non videtur q; per hoc sit votum solemnizatum. s. e. veniens. So. dicit Innocen. q; immo. quando alicui de religionibus approbatis votum emittit continẽtie. vt ipse scribit hic. Et de regula. c. Porrectum. Et vt no. glo. De cõuersa. coniug. c. Ex parte el. ii. In versicu. propositum. Et ibi Innocentius dicit in dicto capi. Ex parte. ⁊ c. Fraternitatis. infra. De frigi. Dicit q; licet votum castitatis solẽnizatum dirimit matrimonium post contractum non tamẽ dirimit matrimonium ante contractũ sine copula. De quo dic vt no. in. d. c. ex parte. ¶ Concluditur ergo q; siue hic teneamus ad omnia substantialia regule hanc allegatam esse: ex quo est determinata ad certam regulam de approbatis: siue teneamus hanc allegatam tantum ad professionem castitatis. respectu certe regule: q; ex hoc solemnizatũ est votum castitatis: vel tantum quod dirimit post contractum cuius gratia dicit hic Hostien. Quod omnis professio expressa vel tacita solemnizat votũ. de expressa patet vt quia more solito legendo cartã facit professionem dicens. ego talis ⁊c. De quo. xx. q. i. Vidua. De conuer. cõiug. c. Ductꝫ. presumpta dicit quod est multiplex. Primo si primo votuꝫ emittit: exprimit vel firmiter proponit: ⁊ postea intrat religionem ⁊ habitum recipit nouiciorum vt hic. nisi in contrariũ protestet. Idem dixit. s. c. veniens. Et ibi dixi q; hoc mihi duruꝫ videtur. alleg. De regula. c. Consulti. ⁊ c. statuimus. ⁊ dic vt ibi dixi. Secundo dicitur presumpta si renunciat seculo ⁊ pompis mundi. Facit quod not. s. eo. Consuluit. Tertio ex motu temporis. vt hic dicit de biennio: sed etiã annus sufficit. De regula. c. ad apostolicã. ⁊ c. statuimus. Quod dicit vt ibi. vel quia pubes factus ẽ cum interesset impubes: ⁊ infra tempus competens non reclamauit. De regula. c. i. li. vi. Quarto si recipit habitum professorum: ⁊ facit omnia vt pfessus. xxvii. q. i. c. de viduis Quinto per coniugis absolutionẽ. de conuer. coniug. c. cõiugato. ⁊ c. vxoratus. Quod dic vt ibi no. Sexto de sacri ordinis susceptione. lxxxiiii. distin. Cum in preterito. Et quodcũq; ipsorum modoruꝫ probetur matrimoniũ dirimitur vt hic. ⁊. s. eo. Rursus. ⁊ c. Meminimus. Per hoc determinatur quid de bonis talium professorum: quia aut sunt ex toto professi: quo ad omnia substantialia: ⁊ bona spectant ad monasteriuꝫ: aut non sunt ex toto professi: quo ad oĩa substantialia: sed solũ vouent continentiam: ⁊ quicquid dicat glo. in. d. c. de viduis. credo q; bona spectabũt ad succedẽtes ab intestato: quia non video quare non debeant ad eos deuolui cum possit habere ppria. Si aũt nõ habet succedẽtes ab intestato: ⁊ tunc aut vouit castitatẽ: nõ respectu certe regule: ⁊ bona spectabunt ad epm: vt bona ecclesiastice psone: aut vouit se alicui determinate religioni: ⁊ spectabũt bona ad illam religionem si est capax saltem in cõmuni: alio spectarent ista bona ad episcopũ. Et sic possunt concordari opi. in. d. c. De viduis. Quas recitat hic Inno. Sed an tales personas verberantes incurrant sententiam excõicatiõis. Tangit glo. in dicto. c. de viduis. Et hic tenet Inno. q; sic. per. c. non dubiuꝫ. de sen. excõ. ⁊ ibi habetur de hoc.

¶ Iuris conditor prosequens materiaꝫ suam. Sed de impedimento matrimonii aduertens inter alia impedimenta ĩdignus impedimentum surgens ex adulterio: ⁊ ponderãs q; ex opposito castitatis. de quo egit. s. ti. proxi. ex incontinentia. s. oritur quandoq; impedimentum. s. ex adulterio cum adultera. Ideo post sequentem rubricam posuit istaꝫ de eo qui duxit in matrimoniuꝫ quã polluerat per adulterium. De materia habetur. xxxi. q. i. per totum.

¶ De eo qui duxit in matrimoniũ quã polluerat per adulterium. Rica.

Propositũ est. Si quis viuente vxore contrahat cum secũda: hoc ignorãte prima mortua: ad sui petitionem nõ separabitur a secunda. h. d. Cõis diuisio. secũda ibi. licet aũt. ¶ Nota prio duos casus in qbus ppter delicta adulterii phibetur matrimoniũ inter adulterum ⁊ adulterã. Primus quando cõtrahit cũ illa cui viuente cõiuge dedit fidẽ de matrimõio cõhendo. Secũdus qñ illa adultera vel adulter: cã quo matrimoniũ cõhit machinata ẽ in mortẽ antiq cõiugis ¶ No. ii. q; crimẽ adulterii ⁊ eius pena nõ cadit ĩ ignorãtẽ: maxĩe quando in delicto cadit suggestiõe ⁊ suasiõe alterius. ¶ No. iii. quẽ non debere cõmodũ reportare de dolo suo ad hoc. de rescrip. c. sedes. ff. de neg. ge. l. si ex hereditaria. ¶ No. iiii. casũ ĩ quo etiã matrimonii cõtractus claudicat ⁊ vꝫ ex pte vnius: ⁊ ex pte alterius nõ hꝫ effectũ: quãdo ex vna parte dolus daĩ cõcludens ad inhabilitãdũ cõtractũ ⁊ ex altera bona fides. Nã ex parte ipsius cõtractus est nullus ex pte alterius qui est ĩ dolo. ¶ No. v. q; hic agit de matrimonii effectu iter hũc adulteruꝫ scientẽ ⁊ adulterã ignorãtẽ. ¶ Oh. duo decre. q̃ tanguntur in glo. Prio quia non vĩ inter eos posse valere matrimoniũ propter adulteriuꝫ. s. e. c. Cum haberet. So. quo ad mulierẽ aliquẽ producit effectũ cõtractus talis matrimõii ex ignorãtia mulieris: quia ex parte sui non fuit adulteriũ. xxxii. q. ii. c. In lectũ. ff. de adulte. l. vlti. alias pen. vel cõtrũ procedit qñ mulier fuit sciẽs. ¶ Vltra hoc dicit glo. q; pdest ignorãtia: quia filii qui ex tali matrimonio sũt producti sũt legitimi pp mulieris ignorãtiã: vt. i. qui filii sint legi. c. ex tenore. ⁊ c. Cũ inter. ¶ No. hanc gl. q̃ vult q; d. c. Cũ inhibitio habeat locum etiam. vbi est aliud ĩpedimẽtum quam cõsanguinitatis. hec oĩa itellige qñ matrimõiũ nõ ẽ cõtractũ clandestine: sed sꝫ formã. d. c. Cũ inhibitio. ¶ Oh. scdo quia non vĩ maritũ cõpellẽdũ adherere adultere eo quia nullũ subest ligamẽ matrimõii. nã nõ ex prio cõsensu mulieris viua prima cõiuge est nullũ pp ĩpedimẽtũ primi vĩculi: nõ ẽt ex secũdo: quia mortua pria cõiuge: ex quo ignorat scda psumitur durare in prio cõsensu: ergo matrimoniũ nõ iducitur ex solo cursu pie. vt ĩ regula non firmatur. li. vi. quia psumitur durare ĩ prio cõsensu. Facit de cõiug. seruo. c. i. Glo. fatetur q; iter istos non ẽ matrimoniũ: sꝫ ex quo mulier vult pide cõpellitur vir ac si valeret pp ignorãtiã mulieris: ⁊ dolũ mariti ne de suo dolo cõmodũ reportet. No ob. l. obseruatur. §. si. ff. de of. pcõsul. Quia ibi ex supueniẽtia ptãtis nõ daĩ ignorãtia: sꝫ cõsensus illius a quo pẽdet ptãs delegãdi. Vñ ibi a pricipio ⁊ ex post facto nõ desinebat volũtas: lꝫ cessaret: sꝫ solũ exercitiũ ptãtis a pricipio: qd reitegratur ex postfctõ: deficiebat volũtas lꝫ cessaret ĩpedimẽtũ primi cõiugis. Dicitur. n. ibi q; si pcõsul det legatũ extra puĩciã q; eo puemẽte ad puĩciã legatus pcede repõt. No ob. l. pculus. ff. de iure doti. Que dicit q; si mulier serua det dotẽ: ⁊ tñ efficitur libera dos manet ⁊ validatur quia ⁊ ibi cohabitãdo nõ deficiebat volũtas: quia sciens erat: ⁊ ista opinio ẽ cõis. ¶ Ex hꝭ dicit gl. vltia q; mulier nõ cõpellitur remãere cũ viro si vult discedere. Itẽ ex hꝭ isert gl. q; si alter ipoꝝ cũ alio cõheret: q; tꝫ matrimoniũ. ¶ Et ex hꝭ ap

paret ꝙ quandoqꝫ claudicat contractus saltem in effectu obligationis. Gl. allegat multa iura. vide. s. De dispō. impu. c. De illis. nec vera durante ignorātia in principio: et ex postfacto: sed si superuenit scientia: aut superuenit mulieri viuente prima coniuge: et si permittat se cognosci nunq̄ poterit esse vxor. infra eo. c. vlti. De secun. nup. c. Domin⁹ ac redemptor noster. xxxiij. q. v. Cum per bellicam. Aut est mortua prima superueniente scientia: et tunc si expresse consentiunt conualidabitur matrimonium vt ex nunc. Si tacite vt quia inter eos interuenit copula. Idem infra. eod. c. Veniens. De coniug. seruo. c. fina. Idem fm Innocen. si interuenit cohabitatio sola. et dicit ꝙ hoc non surgit ex nouo consensu: sed etiam ex antiquo: qui habuit efficere matrimonium. C. de nup. l. si contra. et. l. nuptie. Communiter tenent doctores quod surgat ex nouo consensu tantum ꝙ magis placet. Non ob. regula nō firmatur: per alle. quod speciale est in matrimonio. De spon. c. Duo. c. accessit. et. c. attestationes. Vel non firmatur nisi superueniat causa confirmans si superueniat est generale. Ideo in actu qui depēdet ex alicuius consensu sufficit tacitum vel expressum consensum ex postfacto superuenire ad validandum actum: dummodo actus a principio nō sit prohibitus. Et dicit ꝙ confirmatur vt ex parte consensus superuenientie: non vt retro. allegat ad hoc Io. andre. De desponsa. impube. c. i. li. vi. Et remittit ad regulam nō firmatur. libro sexto. Si autem superueniente scientia contradicat: non erit matrimonium. Idem si tacite contradicat non erit matrimonium vt quia discessit quod dicit etiam verum. si credebat se legitimam etiam fecit contra conscientiam: quia nullus adest hic consensus vel tacitus vel expressus: ex quo est separata: licet iniuste: quia iudicium ecclesie debuit expectare. ifra. De diuor. c. porro. ¶ Ex his patet quod si vir contrahat cum decem mulieribus: vxore prima mortua potest contrahere cum qua vult. Nam illa quam primo certificata cognouit erit vxor: vel in quam primo consenserit. ¶ Ob. tertio quia dicitur quod potest dari fides de matrimonio contrahendo coniuge viuente: et impediat matrimonium cum illa cui data est fides: nam hoc falsū: quia vltra hoc exigitur copula. Glosa dicit esse subaudiendum: et quod eam cognouit. Idem est quando eam de facto duxerit: quia et si eam cognouerit. hec duo impediunt matrimoniū: et inter eos tollunt matrimonium. Antonius de bu.

Significauit. Si viuente prima legitima vxore quis contrahat cum secunda: et eam cognouit etiā prima mortua: secundam habere non potest secus si prima legitima non erat. hoc dicit. In prima parte ponitur decisa consultatio. In secunda distinguens responsio. Secunda ibi. Mandamus fm membrū est ibi: Alioquin. ¶ Nota ꝙ metus et violentia annullat actum matrimonij velut a libera voluntate pendentem: et dicitur metus sufficiens qui excludit voluntatem spontaneā. ¶ Nota secundo ꝙ carnalis copula subsequens contractum coactum et meticulosum validat illum: contra vicium metus quasi metus purgans et liberum concludens consensum. Ad hoc d̄ spon. c. Cum locum. ¶ Nota tertio ꝙ contractus matrimonij de facto precedens non inficit fm contractum post illud etiam primo non cassato: licet secus sit in electione. supra. De electio. c. Consideramus. ¶ Nota quarta ꝙ matrimonium contractum cum secunda: prima viuente cōiuge: creat impedimentum vt non possit contrahere cum secunda: etiam prima mortua: dum tamen cum secunda prima viuente intercessit copula: et hoc operatur adulterium etiam sub statu vel forma matrimonij commissum non tamen simpliciter et indefinite adulterium inhabilitat ad matrimonium contrahendum: quia cum alia non adultera cō trahere valeat. ¶ Et nota ꝙ ad probandum hanc inhabilitatem ex contractu et copula cum secunda viuente prima sufficit matrimonium esse contractum cum prima etiam dato quod non sit carnali copula confirmatum. De quo infra eod. c. fina. ¶ Ob. tria decreta. Primo ꝙ coactus consensus non debet inficere matrimonium nec iuramentum vel aliud sacramentum. xv. q. i. merito. De iureiurā. c. si vero. Solu. quidam sunt actus in quibus exigitur liber consensus: et tales inficiuntur ex metu in constantē cadente vt hic. Quidam sunt actus regulati a solo consensu nec a iure exigitur cum hac qualitate libertatis: et tales non inficiuntur: Non enim et eo: quia coacta voluntas est: sed non est libera voluntas. vt patet. xix. q. iii. c. perlatum. De sponsa. c. cū locum. ¶ Ob. secundo ꝙ solus contractus et copula cū secunda non creant impotentiam contrahendi cum secunda. supra titulo proximo. Cum cognita. supra. c. i. Solu. intellige quod exigitur tertiū scilicet. quod sciens fuerit cognita. Exigitur ergo primo ꝙ matrimonium primum teneat. Secundo ꝙ viuat coniunx prima. Tertio ꝙ ↄtrahat cum secunda sciente: et detur fides de contrahendo. Quarto ꝙ intercedat copula hoc est adulterium: ex isto principaliter surgit impedimentum. ¶ Ob. tertio quia illud quod est nullum deueniens ad alium casum a quo potuit habere principium validatur. xxx. q. i. c. Si quis viuente. ff. De ser uit. vr. pred. l. vt pomum. Ergo licet contractum sit matrimonium pendente primo matrimonio: si primū matrimonium deficiat debet secundum validari. Solu. dicit glosa ꝙ quandoqꝫ ex nullitate principium est nullum et cum eo impedimentum creatur perpetuum: et non validatur ex defectu impedimenti a quo creatur perpetuum impedimentum quia ad cessationem cause non cessat effectus. Si autem vltra illud quod inducit nullitatem in principio nō creatur aliud impedimentum: tunc posset procedere regula quod ab initio nullum conualescit ex defectu cause impedimenti si deueniat ad eum casum quo efficax potest habere principium: quod etiam in se non est singulare: sed dic vt in regula confirmatur. De regu. iuris. libro sexto. ¶ Deinde glo. in se queritur: et obuiat vnum aliud brocardicum et loquitur sine intellectu. Nō credo de ea regula factum legitime nil habet commune cum illo: quod ab initio nullum ex postfacto non validatur: nisi arguendo a conuerso quia sicut ab initio nullum conualescit ex cessatione impedimenti: et sic si aliquid deueniat ad illum casum a quo incipere non potest: debet inualidari: et si non inualidabitur ex casu superueniente. Ita non debet ab initio nullū esse et ex casu supueniēti validari. Non curo qz truffe sūt.

Super hoc. Non potest quis cum illa contrahere: quam vxore viuente cognouit: si machinata fuit in mortem vxoris. hoc dicit. Primo premittit questionem cui secundo respondit. Secunda ibi. taliter. ¶ Nota ꝙ contractus matrimonij cum secunda viuente prima coniuge vel datio fidei de contrahendo creant perpetuum impedimentum matrimonij inter adulterū et adulteram: et sic impedit contrahendum et dirimit post contractum. ¶ Nota secundo ꝙ sola machinatio in mortem cōiugis cum adultero creat impedimentum matrimonij inter adulterum et adulteram. ¶ Obstant duo. Primo qz non videtur ꝙ solus contractus vel datio fidei de contrahendo viuente coniuge habeat inficere matrimoniū et creare impedimentum inter adulterum et adulteram. Immo exigitur copula inter eos. Et vltra hoc adhuc exigitur qꝫ vterqꝫ fuerit sciens. Primum patet infra eodem. capitulo finali. Secundum patet in eodem capitulo primo. Sol. standum est contrario hec quia illa requiruntur. ¶ Obstat secundo quia videtur ꝙ non sufficiat sola machina-

tio in mortem alterius. Immo exigitur quod cũ effectu sit machinata. ita q prima coniunx sit mortua. xxxi. q. prima si quis viuente. Solu. sunt opiniones. Quidaz dicunt q sola machinatio et conatus sufficiant etiam si non habeant effectum vt patet per iura que de sola machinatione loquuntur. et suffici sic scriptum esse. Sed dicit glosa q hec opinio non placet per capitulum finalem infra eodez. Alij dicunt q exigitur machinatio cum effectu scilicet q effectus machinationis sit secutus scilicet mors. ad hoc facit: quia verba cum effectu etc. De cleri. non residen. c. Relatum. De sponsa. c. i. de peniten. distinctio. i. §. hec autem verba cuz similibus. Innocen. et Hostien. dicunt hic soluz sufficere machinationem. Joan. an. De hoc remittit De conuersa. in fi. c. Laudabilem et ibi tenet q machinatio sola non sufficit sine exitu mortis: nec reperitur contra scriptum: quia omnia iura de hoc loquentia loquuntur quando post machinationem est effectus secutus. Et sic loquitur in c. Laudabilem. Per quod dicunt q machinatio cum effectu sufficit sine adulterio. Ut dicto. c. laudabilem. ¶ An autez rstibabitio coniugis sufficiat Glosa disputat in dicto capitulo laudabilem et. xxxi. questi. i. si quis viuente. et concludendo tenet q non inhibeatur matrimonium ex hoc quia nõ reperitur cautum etc. De spon. c. Cum apud. et hoc ibi tenet Joan. and. q exigitur machinatio que notat precedentez mortem. per quod patet non eẽ standum distinctioni. De senten. excommunica. c. Cum quis an quis fecerit nomine proprio vel alieno. ¶ Quero aliquis interfecit aliquem in bello: non eo proposito q velit vxorem: an ex hoc impediatur contrahere cuz illa: Dic q sic. De conuersa. in fi. c. laudabilem. etc. Antonius de butrio.

Ex litterarum.

Quia viuente propria et prima ab eo separata: quo ad thorum secundam conscia z ducit in vxorem etiam prima mortua separabitur a secunda hoc dicit. Consultatio et respon. Secunda ibi. fraternitati. ¶ Nota primo q ex deprehensione quandoqz probatur delictum: vide quod no. in capit. primo. infra de adulterijs. et vide supra. de iudi. capitulo. Cum non ab homine. ff. de adulte. l. capite quinto. ¶ Nota secundo q etiam seperato coniugio: quo ad thorum non potest mulier ingredi religionem: neqz religionis ingressu tollitur vinculum matrimonij pauis copula carnali consumati. Et ex hoc sequitur q ex copula cum alia illa viuente committitur adulteriuz: ex quo creatur impedimentum inter adulterum et adulteram postea contractuz. ¶ Et ex hoc sequitur q crimen adulterij non oritur per existententiam thori: sed ex sola iniuria que infertur substantie vinculi etiam separato matrimonio. ¶ Nota tertio q adulterium cum contractu matrimonij: non simpliciter si attenditur respectu inhabilitatis adulterium ad matrimonium: sed respectiue: quo ad adulterium tantum. ¶ Ob. primo quia non videtur q sola deprehensio sufficiat: q2 nõ probat: sed solum inducit iudicium. ff. de adulte. l. capite quinto. Solu. glos. fatetur: et exponit deprehensum idest conuictum. Fatetur tamen q deprehensio si probetur sufficiat ad imponendam infamiam ex adulterio vel ex stupro. ff. de adulte. l. palam. §. fi. et hoc est verum nisi ex deprehensione res efficeretur notoria sic intelligitur. lxxxi. distinctio. Presbyter. Idem phi. quod non placet Hostien. dũ modo hec mulier negetz: quia iudici faciẽda est fides: quia notorium etiam infra octo dies probari debet. De excep. pia. §. si quis. lib. vi. Sed dic de hoc vt de cohabitatio. cler. c. vestra. posset enim notorium probari iudici leui probatione et constaret sibi. ¶ Ob. secundo Decre. quod non videtur sufficere q duxerit nisi et coniunx secunda sciuit. §. c. primo. Fatendum est. ¶ Ob. tertio quia ex quo matrimonium est separatum ex adulterio: non potest dici fieri iniuria primo vinculo ergo non est adulterium. Solu. licet separatum sit remanet tamen substantia vinculi: ex cuius iniuria surgit adulterium: quia illud quo ad vinculum est indissolubile: nisi per mortem. infra. De diuor. c. Quanto. et ideo licet hic superinducta sciat seperationem: quo ad thorum: non excusatur ab adulterio: quia illa non sufficit: licet enim mulieribus liceat ius ignorare. ff. De probatio. l. cũ de indebito. Non tamen hoc nisi sit expressum: vt. l. i. C. de iuris et facti ignoran. Item non licet ignorare euangelicaz veritatem mandantem. Quos deus coniunxit homo non separet. Que iuris naturalis improbabilis est ignorantia. C. de in ius vocan. l. Quãuis. alias. l. ij. ¶ Quero an vir posset vxorem que adulterium commisit propria auctoritate abijcere. Dic quod sic. quo ad copulam: sed non quo ad habitationem. De quo infra de adulte. capitulo. Intellextimus. ¶ Quero an mulier ex adulterio separata: quo ad thorum posset religionem ingredi. Facit text. quod sic sed hic non apparet quod esset professa. Nam per solaz assumptionem habitus non semper concluditur professio. de hoc dic vt dicam. infra. De diuor. c. Ex litteris. et capitulo significasti. etc. Antonius de butrio.

Cum haberet.

Qui viuente vxore legitima cum secunda contraxit: adultera etiam prima mortua a secunda separabitur. hoc dicit. Primo ponitur consultatio secundo responsio secũda ibi. Tale ergo damus. ¶ Nota q muliere agente compellitur adulter ad abiurandum adulteram. ¶ Nota q pluralitas filiorum et longitudo temporis non proficit ad validitatem matrimõij alias nulli. ¶ Nota q propter delictum adulterij et periurij quis priuatur spe coniugij et perpetua inducitur continentia. ¶ Nota q de facili non est indicenda perpetua continentia: nisi hi quibus inducitur iam transierunt ad dies suos. ¶ Nota q adulterium et periurium dicuntur delicta ecclesiastica ex his ecclesia dicitur scandalizari. ¶ Nota duo que impediunt matrimonium cum adultera. Primum si eum ea contraxerit. Secundum si ei dederit fidem de matrimonio ɔ̃hendo. ¶ No. differentiam inter matrimonium et connubium. Connubium proprie dicitur connexio absqz vera existentia matrimonij. Et nota q matrimonium est sacramentum. Uide quod nota. est de symonia. capitu. ecclesia. ¶ Nota q de administranda alimenta tenetur pater filio etiam naturali: et hoc potest per ecclesiam compelli: et idem in matre. ¶ Nota q etiam alimenta sunt prestanda secundum naturam facultatum. Et nota q super alimentis filio administrandis se intromittit ecclesia: et hoc propter peccatum contra instinctum nature: vel quando denegantur propter defectum matrimonij: vel quando ecclesia supplet defectũ fori secularis: quia non audire vult in talibus: et equum est audiri. ¶ Ob. primo: quia ex adulterio nõ priuatur quis spe contrahendi matrimonium: nec continentia inducitur §. capitu. proximo. Solu. inducitur continentia ex adulterio: et periurio: vt hic. Sed ex adulterio solo: aut sunt non suspecti de incontinentia: et non inducitur vt hic a contrario littere ex adulterio solo: aut sunt suspecti: et tunc inducitur: vt hic. ¶ Ob. secundo quia non videtur diuersuz promittere et dare fidem de matrimonio contrahendo et contrahere: quia si contrahit dat fidem illi: et idem est vnum in effectu quo ad reliquum. Dic omnino non sunt hec diuersa: tamen in vno plus est quam in alio: quia inducendo interuenit fides et ius vt hic aductio de facto: et sic interuenit ius et factum: sed in sponsalibus sola fides. Item inducendo adest fides de pñti sz i spõsalib9 fctã datõe fidei d ɔ̃hẽdo adest fides de futuro. Ideo plus est secundũ quã primũ. Alio

tamen respectu plus est fidē dare de cōtrahendo matrimo
nio post mortem prime quam contrahere. Quia in primo
ex forma non potest deprehendi ignorantia. In secūda sic
infra eod. capitulo. veniens. ¶ Ob. tertio quia non vide
tur ꝙ periurium habeat queȝ inhabilitare ad matrimoniū
q edictū de ɔ̄hēdo ē ꝓhibitorū alias pmissorū. ꝺ spō. c.
Cū apꝰ. Et nō repit̄ qꝺ iur amētū ꝓhibitionē inducat igi
tur ꝛc. Solu. fatetur glo. ꝙ solum periuriuȝ hoc non indu
cit: sed periurium coniūctum cum adulterio sic: ꝛ solū adul
terium cum ea impediret etiā non dato periurio. ¶ Ob.
quarto ꝙ fauor filiorum videtur concludere ad validitatē
matrimonij. xxxv. questi. viij. c. De gradibus. ff. de ritu nu
ptia. l. Que in prouincia. Solu. dicit glosa quod quando-
qȝ talia operantur: quo ad facilitatem dispensandi: sed non
operātur ad validitatē ex iure vt hic dicit. Si queris an diu
turnitas peccati alleuiat peccatum. Dic quod non. De con
suetu. capitulo finali. Immo aggrauat. Si queris an al-
leuiet penitentiam peccati. Dic quod sic. Quandoqȝ quia
cum desperetur de eius salute: propter continuationeȝ pec
cati: debet leuiter trahi ad ecclesiam: ꝛ supportandum est.
De peniten. ꝛ remis. capitulo. Deus qui. Si queris an ꝓ-
ficiat ad dispensationem: dic si datur error in iure positiuo
vel facto probabili: ꝛ inducitur ex temporis discursu ꝛ nu-
mero filiorum facilitas dispensandi. Ut in contrario. Si
autem datur ex presumptione continuationeȝ delicti ꝛ plu
ritas liberorum: per quod peccatum euidentius manifesta
tur: ꝛ tunc non excusat: sed potius accusat delictum: ꝛ indu
cit duriorem causam dispensandi vt hic. ¶ Ob. quīto qȝ
filius naturalis non est alimentandus penes patrem. In
Auten. quibus modis natur. effici. legi. §. vltimo. C. de in-
cest. nup. Auē. ex complexu. C. de natura. liber. auē. Licet
patri. Solutio. illa contraria intelliguntur de rigore iuris
ciuilis quod videtur inductum in detestationem criminis:
hoc intelligitur de benignitate: ꝛ equitate canonica: que vi
gorem assumit a iure naturali. Nam educatio filiorum est
de iure naturali: ꝛ ius naturale ex instinctu nature procedit.
Unde ius istud prefertur ciuili: non succedunt tamen filij
in bonis paternis: si illegitimi sunt. De clandesti. despons.
Cum inhibitio. ¶ Uenio ad questiones. Primo apud
quem morari debeat filius. dic quod apud istum qui non
insidietur vite eius vel sanguini. De conuersa. inf. capitu-
lo finali. ¶ Quero secundo quis debeat alere filium vel
pater: an mater. Dic quod filius mior triennio alitur apud
matrem: ꝛ hoc verum nisi non dedeceat matrem eum lacta
re: puta quia magna: vel quia post diuortium est professa:
sed post triennium alitur penes patrem. C. de patri. pote-
sta. l. nec filium. ꝯ. de conuersa. infide. c. finali. ꝛ ff. de libe.
agno. l. Si quis liberis. §. non tamen. Nec vera regulari-
ter. fallit si filius accusauerit patrem. ff. de libe. agno. l. si qs
a liberis. §. si quis. Hostien. ponit sex casus in quibus pater
non tenetur alere filium. Primus si filius est minor trien-
nio: ꝛ mater superuiueret. Secundus si pater ē inops ꝛ ma
ter abundat. Tertius est de quo dictum est si patrem ac-
cusauerit. Quartus quando contra patrem ingratitudinis
causam committit. C. de alen. libe. l. si patrem ꝛ. C. de epi-
scop. ꝛ cleric. auē. Si captiui. Quintus si est spurius: sȝ hoc
est correctum ratione ingratitudinis: ꝛ de causis ingratitu
dinis no. de iureiuran. capitulo. quintauallis. Sextus si fili
us haberet artem vnde viuat: vel alitur. ff. de liberis agno.
l. si a liberis. §. fina. l. si filius. §. alimenta. An autem filius
tenetur alere patrem. Dic quod sic: si egeat. vt dicta. l. si qs
a liberis. Quid si pater ꝛ filius egeant. dic quod mater te-
netur eos alere. ff. de liber. agnos. l. si pater. ꝛ. l. penultima.
Quid si mater alat filium. si postea vel tunc pater abundat
dic quod potest repetere expensas si fuerit protestata. ff. de
nego. gestis. l. Nensennius. post triennium tamen non ar

tatur mater ad soluendum debita filij vel mariti egentis. ff.
de libe. agnos. l. si quis a liberis. §. parens. ¦Anto. de bu.

S Ignificasti nobis. Si qs

mortua vxore contrahat cum ea quam viuē
te vxore sine fidei datione cognouerat: tenet
matrimonium: dummodo in mortem defuncte nemo fue-
rit machinatus. hoc dicit. Communis diuisio: secunda ibi.
Nos igitur. ¶ Nota primo ꝙ solum adulterium nō cre
at impedimentum inter adulterum ꝛ adulteram: nisi inter
ueniat fidei datio de contrahendo: aut machinatio in mor-
tem prime coniugis. ¶ Nota secundo ꝙ meretricium nō
inhabilitat quem ad matrimonium contrahendū. ¶ No
ta tertio ꝙ excommunicatus potest contrahere matrimo-
nium. ꝛ sic contrahere non est interdictum cum excommu
nicato. Item nec omnia sacramenta ab excommunicato
gesta inualida sunt quod nota. ¶ Nota quarto ꝙ excom
municatum non absoluendum: nisi petat. Et nota argumē
tū pro opinione: quod excōmunicatus potest contrahere.
¶ Ob. primo ꝛ videtur ꝙ ex adulterio creatur impedi-
mentum cum adultera. scilicet si eam in vxorem duxerit. ꝯ.
capitulo proxi. Solu. fatendum ꝙ his duobus casibus ex
quo quando duxit seu contraxit: creatur hoc impedimen-
tum inter adulterum ꝛ adulteram. Et hoc semper intellige
quando sunt scientes: vt supra eodem capitulo primo.
¶ Ob. secundo quia non videtur quis absoluendus etiā
si non petierit. xxij. questi. prima. Predicandum. ꝛ c. xciij.
distinctio. diaconi. Quidam dicunt compellendum exerci
tium quandoqȝ ad cōmuniōem. ¶ Et si queritur quomo
do potest compelli cum iaȝ sit excommunicatus. dicit glo
sa hoc modo vt alij compellantur: ne ei communicēt. ꝯ. de
vsuri. capitulo. Post miserabilem. Alij dicunt quod non
est compellendus vel absoluendus: nisi petat: quia impeni
tenti non datur remissio. xxiiij. q. ij. Legatur. sed dicit glo
sa quod ex hoc non tollitur quin compelli possit: quia com
pellitur ad penitentiam: ꝛ eo penitente dabitur absolutio
Remanet ergo glosa ꝙ excōmunicatus potest compelli.
vt absolutionem petat: ꝛ tunc potest absolui. Si tamen du
rat in pertinacia ꝛ petere non vult: non est absoluendꝰ. Te
ne hoc si queratur an inuitus possit absolui: Calderinus te
net quod non. vt ponit. de rescrip. ab excōmunicato. Pau
lus tenet contra. de postula. prelato. capitulo. i. Joan. and.
recitat Tho. secunda secunde. q. centesima. in capitulo fi
nali. De senten. excommunica. lib. sexto. Et ibi firmat ꝙ
inuitus potest absolui. Et ex hoc sequor quod examinari.
De rescriptis. In dicto capitulo. Ab excommunicato. Si
queritur an debeat ipsum absoluere. dic ꝙ nō: vt hic. Sal
uo nisi videat eum in duricie magis indurare: quia cum sit
medicina non debet ipsam inferre nisi quatenus durat me
dicina. Et hec est veritas quicquid dicat Jaco. de Ful. de
florentia. Qui dicit quod dixit contra Dantem qui dicit:
Absoluere non sepo chi non se pente: Me so besse de Dā
te che parla del peccato: da loquale son certo non sepo ab
soluere da quello: ma si da la excommunicatione: vt patet
in dicto capitulo. Ab excōmunicato. ¶ Quero an ex ma-
chinatione prime coniugis creatur impedimentum: siue cō
iuncx: siue adulter machiatus ē i mortē. dicunt hic doctores
siue adulter machinatus est in mortem. dicunt hic doctores
ꝙ sufficit quod adulter sit machinatus. Ad hoc hic. Et su
pra capitulo proximo. Super hoc sunt opiniones. Si
tamen vir machinetur in mortem vxoris adulteram: pro-
pter quam machinatus est: non poterit ducere in vxorem.
argumen. xxxi. q. i. Si quis viuente multo fortius si machi
natus est in morteȝ mariti cōcubine. vt. ꝯ. eod. c. super hoc.
Et aptius ibi patet causa machinationis. ¶ Quero qua-
lis exigatur fides de contrahendo. dic ꝙ sufficit simplex

etiam sine iuramento. xxij. questi. prima. Iuramenti. secundum Vincen. Idem Guliel. in Specu. eodem titulo. versicu. Quid si nec. ¶ Quero si vir dicat se non habuisse animum contrahendi cum illa: cum fidem dedit d̄ ɔtrahendo. Dic q̄ nihilominus impeditur illam ducere: quia lex ponderat factum. ¶ Quedam que tangunt hic doctores: an absolutio excommunicati iniusti absq̄ forma teneat obmitto quia expedita sunt. De senten. excom. c. Cum desideres ⁊ capitulo sacro. Antonius de butrio.

Veniens. Si quis viuente prima secundam huius rei nesciam duxit vxorem mortua prima: remanet cum secunda. h. d. Primo ponit casum quem. secūdo decidendo committit. secunda ibi. licet autem. ¶ Nota primo q̄ absens a loco rationabiliter ignorat factū etiā publice in illo loco. ¶ Nota secundo q̄ contractus matrimonij cum adultera non inducit impedimentum ex quo inter eum ⁊ eam soluto primo matrimonio impediatur. ⁊ sic ignorantia excludit adulterium: ⁊ omnem penam imponēdam ⁊ sequelā adulterij. ¶ Nota tertio q̄ duo iūcta adulterio creantia impedimenta inter adulterum ⁊ adulteram: scilicet quod de contrahendo fidem dederit post mortem coniugis. ⁊ quod in mortem vxoris fuerit machinatus amore adultere. ¶ Nota practicam sententie quando iam valet matrimonium ex parte eius contra quem sententiatur. ¶ Op. primo quia videtur q̄ ex quo fuit inscia etiā mortua prima coniuge non validatur matrimonium: quia non est ex antiquo consensu propter impedimentum matrimonij: nec ex nouo: quia iam ignorans presumebatur durare ī primo consensu. De coniug. seruo. capitu. finali. Solutio. intellige q̄ mulier erat sciens post mortem prime coniugis ⁊ tunc matrimonium ratificatur: vt ex nunc: alias nō cōpellatur fm Butri. supra. eod. c. i. Sic ⁊ transactio dolo inita ex parte dolosi non tenet: tamen valet ex parte non dolosi vt reuocari non possit. C. de transactio. l. transactio cum fi. Aut ergo mulier certificata abstinet a carnali copula: ⁊ a consensu tacito vel expresso: ⁊ potest ad separationem intēdere inuito viro. ff. eod. cap. i. in fi. Aut consentit tacite vel expresse: ⁊ statim est matrimonium: ⁊ fortius si vir ad eam reuertitur: quia cum eam reliquisset: vt non peccaret. ⁊ non ē verisimile quod ad eam reuertatur vt ipsam cognoscēdo peccarent secundū Innocentium. ¶ Op. secūdo q̄ ex quo vir scienter contraxit non etiā posset illam adulteram habere in vxorem. ff. eod. c. i. Solutio. dic q̄ ad petitionem viri non validatur hic matrimonium: sed ad petitionem mulieris que inscia hoc fecit. ¶ Venio ad aliquas questiōes ad materiam. ¶ Primo quādo mulier dicatur certificata de vita alterius coniugis. dic q̄ eo q̄ aliquo modo audiuit: vel per famam: vel per vnum testem. De spō. c. preterea el. ij. De consangui. ⁊ affinita. capitu. super eo. debet enim mittere tunc ad episcopum loci ⁊ se informare sine cuius licentia contrahere non debet nec transire poterat. vt not. de desponsa. impube. c. ij. Qui tamen scientiam allegat eam probat: ex quo aliter dispensatum non est. ¶ Quid si bona fide contraxit credens quod non haberet aliam: postea venit alia vendicans ipsum in virum: an ipsa licite illi adhereat. dicit Hostien. q̄ quicquid faciat lite pendente excusāda est. vt supra lite pendente. capitulo. Laudabilem. de frigi. capitulo. Fraternitatis. quousq̄ sententia lata sit vel sit plene certificata. vel p̄ litteras ordinarij vel p̄ probationē plene factam. de rescriptis. capitulo. cum contingat. de cohabitatio. clerico. c. vestra. Sed caueat quando est certificata q̄ nullo modo permittat se cognosci: alias perpetuo nō poterit esse vxor. ff. eo. Super hoc. ¶ Quid si maritus ei reuelet ⁊ in iudicio confitetur quod illa est vxor legitima que superuenit. dic quod dicere poterit secunda se non credere. vt patet. de eo qui cogno. consangui. c. super eo. ¶ Quid si maritus hoc confitetur sacerdoti in penitentia: ⁊ facit venire secundam. ⁊ super hoc per sententiam amoneri: ⁊ ipsa dicat quod non credat ⁊ vt probet si potest intentionem coram episcopo: dic q̄ adhuc excusata est: quo ad ecclesiam militantem. Nam ⁊ omnia hec possunt in fraudem procurari: ⁊ si monita per sacerdotem nolit abstinere quo minus exigat debitum: poterit hoc facere lite pendente: dummodo sanam habeat conscientiam. vt lite pendente. c. laudabilem. Maritus autem si veritatem dicit non reddat: sed potius excommunicationem sustineat. De senten. excom. c. inquisitioni. ex quo enim quod coram ecclesia ius est quesitum vel approbatio facta. De clandesti. desponsa. c. ij. Requiritur q̄ ab ecclesia certificetur antequam iudicetur adultera. De secund. nup. c. Dominus noster. si autē clandestine contraxit nec est postea matrimonium per ecclesiam approbatum: quam cito audit inde aliquid debet a carnalibus complexibus abstinere: infra qui filij sint legitim. cap. Per latum. supra. De clandesti. desponsa. c. Cum inhibitio. Et secundum hoc intellige quod not. Hostien. in summa eodem titu. De hoc vide. c. laudabilem. preallег. ⁊ ibi nota. ¶ Quid si recipit fidem a marito q̄ post mortem legitime in vxorem ducatur. Dic quod de cetero ignorantiam pretendere non poterit. Nam per hoc patet quod credat virum aliam vxorem habere: ⁊ sic fit interpretatio contra ipsam. vt nota supra eod. Cum haberet. In omni tamen casu consulendum est q̄ abstineat ab exactiōe debiti: ex quo nisi aliquem probabiliter audit: quia quod tutius ⁊ certius est respectu anime seruandum est. de sponsa. capitu. Iuuenis. De homicidi. capitu. Audientiam: secundum Hostien. Antonius de butrio.

Si quis vxore. Contrahens cum secunda viuente prima q̄ primo vel postea nō cognouit prima mortua: remanet cum secūda. hoc dicit Communis diuisio secunda ibi. Ceterum. ¶ Nota primo q̄ solus contractus vel datio fidei de contrahendo cum secunda: non creat impedimentum matrimonij: sed ita demum si sequatur copula: ⁊ sic principaliter hoc impedimentum surgit ex adulterio. ¶ Nota q̄ peccatum est dare fidem de matrimonio: vel contrahere post mortem coniugis: quia hoc est inducere desiderium de morte alterius: quod est damnatum. De concessio. prebend. capitu. secundo. ff. de pact. l. fina. ¶ Nota q̄ ex adulterio surgit impedimentum siue precedat: siue sequatur dationē fidei vel matrimonij contractum cum secunda: prima viuēte. ¶ Op. primo quia videtur q̄ contractus matrimonij vel datio fidei de contrahendo impediat matrimonium cū secunda: absq̄ alia copula vt patet per totum hunc titulū. Ubi solum ponderatur contractus vel datio fidei. Solu. omnia ista iura declarat hec Decretalis. Ut debeant intelligi quando copula est subsecuta. Et sic est etiam in tertio capitulo supra eodem. Ubi exigitur machinatio: quia oportet q̄ machinatio habuerit effectum de quo. Dic vt supra eodem capitu. super hoc. Per quod colligit glosa q̄ non sufficit voluntas nisi habuerit effectum. allegat iura sua ¶ Op. b. xxxij. questio. v. Qui viderit cum similibus. Solutio. Dic non sufficit voluntas vbi effectus finalis considératur pro causa: sicut est hic copula. Ideo nō sufficit preambulus contractus: ⁊ sic vbi duo requiruntur ad actus substantiam: non sufficit alterum probare. Ad hoc supra. De rescriptis. c. Ex parte el primo. ¶ Ex his patet damnatā opiniōem Hugo. qui dicit: quod sola fidei datio creabit impedimentum absq̄ alio adulterio: quasi de re non vocāte facta esset. De concessio. prebend. capitu. primo. ⁊ secundo. Idem dicebat de contractu ⁊ machinatione. De quo dixi. ff. eod. capitu. Super hoc. Et de conuersi. infide. capitulo. Laudabilem. ⁊ tenuit hic Goffred. quia machinatio ēt cū effectu non sufficit sine adulterio: q̄ iura de h loquentia satis de hoc exprimunt. sed hec Decreta. facit in contra

riuz.ar.§.de iudi.Pastoralis.§.De presumptio.c.nonne
Quia si exprimit adulterium necessarium:quo ad contra
ctum vel dationem fidei:sequitur φ non est necessariũ:quo
ad machinationẽ:probat Hostien.Quia interfector coniu
gis:etiam sine machinatione prohibetur generaliter cõtra
here.xxxiij.q.ij.Interfectores.De diuor.capi.prio.Ideo
bene est quod hac intentione interficiens cum illa non re-
manet:quam tamen nequiter concupiuit.De trãsla.prela.capi.
quãto.et dicit hoc expressiuz.de conuersi.infi.c.i.℄ Quid
si quis mortua prima illa cui dedit fidez:nunc alteri cõiuga
tam cognouit:vel si mortua prima cõtraxit cuz scða:postea
cognouit illaz cui dederat fidez viuente prima:Dic φ hoc
sufficiat vt impediatur.argu.de peniten.di.iij.Ad hoc fa-
cit.viij.distin.In scripturis.ff.de lib.et posthu.l.placet.cum
seq.Vide quod no.de regula.sine culpa.de regu.iur.li.vj.
Idez guil.in specu.co.ti.ad finem.℄ Quid si post datam
fidem cohabitauit cum ea etiaz nudus cuz nuda:nõ tamen
eam cognouit:an ex hoc impediatur matrimonium:Dic
φ nõ.℄ Quid si primam non cognouit quando contra-
xit cuz scða:quaz cognouit:an prima mortua vel religiõez
intrante remanere poterit cuz scða.Quidã dicunt quod sic
argu.de biga.c.debitum.xxxiij.dist.c.Valentino clerico.
Innocen.tenet contrarium et bene.vt hic supra eo.significa
sti.et c.cuz haberet.et infra.de eo qui cogno.cõsan.c.discre-
tionem.Idem Guil.in specu.co.ti.ad finem.Ad hoc tex.
.§.eo.c.ij.Licet quidam teneant contra et male.Et est cau
sa:quia adulteriũ surgit ex sola iniuria vinculi.℄ Quero
que requiruntur vt impediatur matrimonium cum secun-
da.dic φ exiguntur duo.Fides et etiam copula vel matri-
monium et copula:alias sola copula:vel solum matrimoniũ
vel fides non sufficit.Hostien.dicit requiri tertiũ quod in-
ter primos non sit canonicuz impedimentum.allegat.De
sponsa.c.Cum in apostolica.Exigitur et quartum.s.mala
fides.§.c.proxio.et c.i.Et est hoc perpetuuz impedimẽtũ.
Vnde etiam si recederet a primo consensu:et vellet consenti
re:non esset matrimonium in foro iudiciali:sed cõtracto ma
trimonio nõ crederetur coniugibus:si dicerent copulam et
matrimonium:et dationem fidei ad dissolutionem matri
monij secundi.De eo qui cogno.consang.§.eo.c.i.Secus
si est in foro penitẽtiali:et tunc etiã quantumcunqꝫ ecclesia
precipiat nõ debet commisceri.de senten.excom.c.Inquisi
tiõi.℄ Quid de filijs ex tali cõiugio natis ex secunda post
dationem fidei viuente coniuge de qua non constat:nisi cõ
fessione coniugum.dicit Petrus φ ex quo occultum est:
et probari non potest succedunt cum legitimis:poterunt ta
men secundum eum parẽtes prouidere:ponendo illos in
aliquo monasterio mendicantium:quia alias succedunt pa-
rentibus.C.de episco.et cleri.l.omnes.Et si hoc facere non
possunt instituant eos in modica quantitate:et non poterunt
agere nisi ad supplementum.C.de inoffici.testa.l.i.cum si.
sed omnino vide.J.de pe.et remis.c.officij.℄ Quero an ma
trimonium contractũ cum adultera cui data est fides viuẽ
te coniuge posset peti separari a tertio quocũqꝫ.dic φ sic:
sm Goff.Qui dicit etiam φ alter contrahentium:non au
diretur ꝯtra adulterã prouocãdo ad diuortiũ in hoc casu
cum sit in pari delicto.C.de inof.te.l.In harena.J.de adul
te.Intelleximus.de excep.c.Cuz ecclesiaz.Jo.an.dicit etiã
adulterũ ꝓpter periculũ anime audiri.§.de re.iudi.c.lator.
de iureiur.c.Quemadmodũ.et de presum.c.iij.℄ Quid
si mortua prima coniuge illam cui dedederat fidez absqꝫ
alio ꝯtractu cognouit:an ex hoc creabitur impedimentuz
dic φ nõ:quia non est adulterium.immo si sunt scientes ex
hoc inducetur matrimonium:hic non sunt alia.Anto.de bu.

℄ Viso de impedimento matrimonij concludente ad nul-
litatem:et dirimente matrimoniũ de presenti:Quia quedaz
sunt solũ concludentia ad nullitatem sponsaliorum.vt est
morbus lepre.Ideo et cetera.

℄ De Coniugio Leprosorum Rica.

Peruenit ad nos.

Lepra superueniens post matrimoniuz
non dissoluit illud:nec etiam effectum.
Ideo ad inuicem maritali:seu matrimo
niali affectione se tractare debent:aut
ad perpetuam continentiam vouen-
dam induci.h.d.Primo narrat factuz.Secũdo illud dif
finiẽdo cõmittit.secũda ibi.Quoniaz igitur.℄ No.primo
φ ex causa valet cõsuetudo.vt propter infectionẽ infirmi-
tatis infirmi ab alijs separarẽt.Et no.φ hec cõsuetudo li
gat laycos etiaz in foro ecclesiastico:nisi quantum obuiat
iuri diuino.℄ No.ij.φ consuetudo per quam inducit se
paratio matrimonij tanqꝫ obuians iuri diuino:non valet
nec ab ecclesia est seruãda etiã iter puros laycos.Ad hoc
de cõsuetu.c.fi.℄ No.iij.φ vir et mulier vna caro censen
tur:et φ alter sine altero non potest diutius esse:et quod om
nino non valet statutum et consuetudo per quod disponit
virum sine vxore diutius esse:qð bene no.℄ No.iiij.vxo-
rem teneri sequi virum et ad hoc per ecclesiam compelli et
partiri infelicitatem viri.et sic ad ecclesiam spectat dispone
re etiam de executione matrimonij.℄ No.quinto φ muli
er ex debito coniugali vltra debituz copule obligatur ad si
milia viro et administrandum maxime tempore infirmita
tis et vt ministret eiz sequi:tenetur etiam extra domuz viri.
℄ Vltimo nota φ sumando dixi.℄ Ob.primo quia vi
detur consuetudinem seruandam vt separati maneant le-
prosi:quia cõsuetudo est altera lex.i.dist.Cõsuetudo.et φ
hoc iure canonico permissum est.de eccle.edi.c.cum expe
diat.et in iure veteris testamẽti.xxxiij.q.ij.hoc ipsum.So.
consuetudo est φ leprosi sint separati a cõione hominum
exceptis vxoribus:vt licita et etiã a iure canonico approba-
ta seruanda est:vt no.in.d.c.Cum expediat.et dicto.c.hoc
ipsuz:sed ut stent separati etiã exclusa vxore:hoc iprobat
ab ecclesia vel ecõtra:quia mala est cõsuetudo talis:vt J.se
quitur et J.c.pe.℄ Ob.ij quia licitum est abesse ab vxore:
de voto.c.ex multa.So.regulariter non licet.fallit ibi fauo
re voti et subsidij terre sancte.℄ Ob.iij.quia videtur φ ꝑ
cise debet compelli coniux non causatiue:si non velit voue
re.xxxiij.q.v.c.ij.So.nõ compelluntur precise hoc casu ne
forte leprosi improbi nimiũ efficiãtur in exactiõe sui iuris:
tamen si sani oĩno recusarẽt bene cõpellerent:sed prio exor
tãdi sunt vt hic dicit in fi.et patet J.c.proximo.in fi.Nam il
lud nõ potest referri ad continentiã:circa φ vide φ no.ar.
i.q.i.votum.xxxij.q.v.si vxorem.℄ Venio ad questiones
dicitur φ a diutius non potest esse sine viro.Qñ dicat diu
tius Glo.dicit φ quandoqꝫ extendit vsqꝫ ad quadriẽniũ
ff.de separa.l.i.§.Nõ dr.Quandoqꝫ vsqꝫ ad biennium.
ff.locat.l.cum dñi horreorum.qñqꝫ vsqꝫ ad decenniuz.§.
ti.prox.c.cum haberet.et vide φ no.de fideius.c.fi.glo.in-
telligit diutius ad arbitrium boni viri:et non determinatur
aliter.De of.dele.c.de caus.et ff.de iure deli.ait pror.Ho
stien.intelligit diutius idest donec querella deueniat ad in
iudicem vel sibi notorie liqueant φ viuant in continẽtia.sꝫ
si vnus alium non impetat ecclesia sustinebit.xxxiij.que.v.
c.Nõ deo.sed altero petente statuit terminum ex officio
quo simul viuant.§.de offi.ordina.capitu.fin.sm hostien.
℄ Quero an mulier tenetur sequi virum an sic econuerso
vir vxorem.dicit glo.φ mulier tenet sequi virum quia ad i
paria iudicari non debeant.xxxij.q.i.c.Si quis vxorez.et h
tamen ex iusta causa recedit vxor:alias retinenda est sub af-
fectione maritali.xxxij.q.v.c.Apud.mulier autem viruz se
qui tenetur ex quacunqꝫ causa.xiij.q.ij.vnaqꝫ.Nisi ipsaz
tradere velit ad infidelitatem.de diuor.c.Quesiuit.Vel ni
si efficiatur vagabundus.xxxiij.q.ij.Si quis in curabili ne
cessitate.ff.de ope.liber.l.Quod nisi.in fine.℄ Quero an

in eodem loco coguntur cohabitare. dic q nec cōpelluntur continue ad lectū ire: sed sufficit q leprosus suo debito nō defraudetur: fm glo.ij. Antonius de Butrio.

q

Quoniam. Leprosi propter lepram separandi non sunt a coniugio: et matrimonium contrahere possunt: et inuicē sibi debitum reddere tenentur. h.d. sunt tria dicta que ibi patent. Cōmunis diuisio. Fa ibi. quod si virum. ¶ No. q de iure diuino in nullo casu licita est separatio matrimonij: excepto casu fornicationis. ad hoc infra. de secū. nup. c. dns ac redēptor noster. Ex hoc no. q ppter viciū lepre vel cuiuscūq alterius infirmitatis. non est licita separatio matrimonij. ¶ No. q lepra nō impedit matrimoniū contrahendum. ¶ No. q effectus matrimonij nō soluit propter leprā. ¶ No. q vir ex pcepto alligatur ad debitū reddendum. Et no. q preceptū apostoli ligat et pariter sicut preceptū dei. ¶ No. q lex simpliciter loquens: indistincte est intelligenda: et vbi lex est sine exceptiōe ab ea nullus casus p doc. est excipiendus. ¶ Ad primā partem oppono. Primo q liceat recedere ab vxore alia de causa. s. propter religionis ingressum. s. de cōuer. cōiuga. c. ex publico. So. hic loquitur de cōsumato. Ibi de nō cōsumato. ¶ Op. ij. quia lepra soluit sponsalia. vt patet de iureiur. c. quēadmodum. So. soluit spōsalia de futuro: et non de presenti. vt hic. et infra. c. pro. ¶ Op. iij. de cle. egro. c. tua. vbi soluitur matrimoniū ppter morbū et infirmitatem. So. ibi in spūalibus: hic in carnali matrimonio. Ratio quia illud de iure canonico: hoc autē de iure diuino. de hoc de cōsue. c. fi. de spon. duorū. c. fi. Et in carnali nō imminet piculū nisi vni persone: que se ab initio voluntarie obligauit: et qui contraxit suspicari potuit hoc euenire posse. In spūali vero imminet piculū pluribus que nec sunt requirēdi. de elec. c. quia ppter. Tu dic vt no. in cōtrario: q nec in spūali soluitur: quo ad vinculū. ¶ Op. iiij. q indefinita nō equipollet vniuersali: vt. l. non aliter. ff. de le. iij. cum si. Sol. de hoc. dic vt dixi in regula. i. de reg. iur. libro. vj. Et per glo. et doc. de elec. vt circa. e. li. ¶ Op. v. quia lex generaliter loquens: nō est generaliter nec sine exceptiōe intelligenda. Immo quandoq fit exceptio. ij. q. i. c. omnis. cum si. So. verbū generale ex verbis et ex mente generaliter intelligendū est. sed si ex mente non est ita generale: quod omnes casus cōprehendat: non comprehēdit casus verisimiliter ex mēte exceptos. Si ergo ad vtrūq est generale et tūc generaliter intelligitur: nisi per legē ac ratio. ē aliquis casus veniet excipiēdus: vel distinguēdus. vt in contrario. de quo. ff. de publi. l. de precio. Et sic itel lige. c. liquido. allegatū hic in vltima glo. ¶ Op. vj. q aliquo casu nō artatur ad reddendū debitū. vt patet. de sentē. excō. c. inquisitioni. So. in mera lepra nulla reperitur exceptio. Ideo lex indefinite est intelligenda: quo ad illā. et hoc voluit littera dū dixit in hoc casu. In aliis autē bene potest si tamē debet cōtra cōsciam. de sen. excō. c. inquisitioni. vel si ecclesia ex causa hoc inhibet. s. de matri. contrac. per totum. et ex causa carnalis fornicationis: vt in principio capituli et etiā spūalis. de diuor. c. quesiuit. et c. quāto. An autem cōpetat exceptio dierū vel locorū sacrorum. dic q nō. Nā quāuis petens peccet. et inducendus sit ad desistendum: si tamē insistat modis omnibus reddi debet. xxxij. q. iij. §. his ita rñdetur. et c. se. xxxiij. q. ij. quasi per totū. de quo. dic vt no. s. in summa. de spon. super rubri. de matrimonijs. §. qs sit effectus. ver. sed nūquid peccēt cōiuges. ¶ Quid si ecclesia distringit leprosum ppter errorē nō pōt reddere debitum. dic q si excōicetur excōicatio ligat: quo ad ecclesiā. non quo ad deum. et si hoc cōstaret ecclesie nō deberet contra eū sniam dare: sed datā potius relaxare: q nō debet ligare ad impossibile. ff. de regulis iuris. l. impossibilium. et de solu. c. odoardus. ¶ Quid si vir est ethicus et vxor exigit et si ille debitū petit. dic q reddere nō tenetur: quia ordinata caritas incipit a se ipso. vt primus sibi consulat. lxxxvj. di. non satis. et supra. de vsura. c. nisi spāliis cum simi. Anto. de But.

l

Litteras. Sponsalia precise non compelluntur ad matrimonium cōtrahendū cum leprosa: lepra post sponsalia superueniente. h.d. ¶ No. q vicium lepre dat licentiam soluēdi sponsalia: et sic inducit cām discedēdi a spōsalibus si superueniat post spōsalia. de iureiur. c. quēadmodū. ¶ Nota q cōtradictio post sponsalia de futuro inducit matrimonium presumptū sicut copula. Ad hoc. de resti. spo. c. ex parte. M. et nota. s. de spō. c. Adolescens. et c. s. quod intellige qñ mulier est corrupta. Idē si dicat maritus illā cognouisse et ista negat: stat̄ v̄bo viri: vt s. xxxiij. q. j. c. si qs vxorē. vt no. de despon. impube. c. continebatur. ¶ No. illud generale. s. q que d nouo emergunt nouū egēt auxilio. glo. allegat concor. ¶ Op. primo q nō soluit sponsalia de psenti: sed sponsalia de futuro. si tamē sponsus infirmā sponsam cognosceret esset matrimonium presumptū. de spon. c. Is qui. ¶ Op. ij. quia propter leprā nō soluunt sponsalia. vt. s. de iureiur. c. quēadmodū. So. propter leprā superuenientē post sponsalia dissoluuntur sponsalia. vt ibi. et hic. s ppter antecedentē nō. de spon. ex litteris. ¶ Op. iij. quia dato q matrimonium non sit consumatum nihilominus si cōtractum est de presenti cogitur vxor adherere leproso. s. e. c. i. So. intellige q matrimonium non erat consumatum quo ad contractū: et nō erat contractū de presenti: sed de futuro: alias si esset contractū de presenti: licet non esset copula carnali consumatum: nō haberet locū hec decre. per dictum. c. primū. supra. e. ti. Antonius de Bu.

¶ Viso de impedimēto qualitatis accidentalis īfirmitatis cōtra personā erga personas cōtrahentium. Restat videre de impedimento cōditionis persone seruilis q quandoq matrimoniū dirimat. Materia habetur. xxix. q. ij. p totū.

¶ De coniugio seruorum.

d

Dignum est. Seruus cōtradicente dño contrahere pōt: sed per hoc nōminus dño seruire tenetur. h.d. Primo ponit dictū et eius rōnē. Secundo quādā dubitationē soluit: fa ibi debita. ¶ Nota prio q quo ad habilitatē sacramenti suscipiendi non est differētia iter liberū et seruum. Et ex hoc infert q inter liberū et seruos pōt esse matrimoniū de iure canonico. ¶ Nota scdo q inuito dño pōt seruus cōtrahere matrimoniū. ¶ Nota tertio q seruus ex matrimonij cōtractu nō liberatur a debito seruitio: qd dz dño. ¶ Op. prio q nō oia sacramenta pmittunt seruis: quia non ordinantur indistincte. vt. s. de seruis nō or. per totū. So. dic q quedā sunt sacramēta q suscipiētis cā conferunt: et talia nō prohibent seruis: et sic nec matrimoniū: nec baptismus confirmatio sacramētū eucaristie et similia: quedā que cā aliorū: vt ordo ab his repelluntur. ¶ Aduerte i eo q dicit seruū posse recipere sacramētū penitētie. dicūt doc. qd ad hoc tenentur: hinc est q pro absolutione excōicationis ire tenetur ad curiam. s. de sen. excō. relatum. No. th fm Hosti. iniungēda est seruo pnia elemosyne cū nihil habeat. Insti. p qs pso. nob. acqui. §. Itē nobis. Neq itinerū. Neq vigiliarū. Neq alterius macerationis. Neq aliq per que redderetur dño suo inutilis ad operandum: quia dñs non dz priuari seruo suo sine sua culpa. de cōsti. c. ij. Et si iniungitur ergo q vadat ad ecclesiā cū poterit bono mō: et hmōi leuia cōsiderata q̄litate criminis et persone: vel orones quas facere pōt laborando: et et p viā eundo. ar. ff. de ope. li. l. si pe. Pōt et p pnia iniungi labor quē sustinet dño seruiendo: aut cū bona fide seruiat nec aliqd subtrahat: et patientiā seruitutis habeat: fm Hosti. ¶ Op. secundo q nō videtur matrimo super quarto lib. decreta. e

nium esse cum ancilla: sed contuberniũ vt ps. C. de incest. nup. l. ꝗ cũ ancillis. Sol. canõ illas leges corrigit: et est hec littera ꝯtra multos principes nostri tꝑis: qui nõ solũ suos: sed nec liberos sine licentia sua ꝑmittant viduas ꝯtrahere. ꝯtra illud. C. si nuptie ex rescripto petantur. l. i. et ii. et ff. si rector prouincie. l. i. et ꝯtra illos qui nõ ꝑmittãt viduas ꝯtrahere si nõ rediment. ¶ Quero que sunt seruitia debita suis dominis. dic ꝙ illa que sunt ꝯtra deũ nõ tenet obedire. vt. xi. q. iii. qui resistit et c. Julianus. nec in his que ꝯstat eẽ iniusta. de tempo. or. c. dilectus. Alia tꝑalia que suus habet oĩa sunt domini etiã cũ aliã duxerit vt in eum. Insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. i. et ad consueta. Ideo dicit littera ꝙ si sit etiã consuetudo in ciuitate vel regione ꝙ ad aliq̃ nõ teneret deberet illã cõsuetudinem ecclesia manutenere. X. ti. i. c. vlt. C. de longi. tẽpo. prescrip. l. i. ii. et iii. et no. infra de Jude. c. multorũ. sm Host. ¶ Quero an matrimonium potest esse inter seruũ et liberã. dic ꝙ sic. si ꝯtrahant scienter. xxix. q. ii. si quis liber. ¶ Quid de partu nato ex ancilla et seruo ex matrimonio. Dicit glo. ꝙ dominiũ est domini serui. ff. de sta. ho. l. et si seruorũ. Guil. naso. et Host. dicũt cõtra. quia filii nati ex legitimo matrimonio sequũtur patrẽ. ff. de sta. ho. l. cũ legitime. xxxii. q. iiii. liberi. de ser. nõ ordi. c. si. ¶ Quid si eodẽ tẽpore dominus petit seruitiũ et vxor debitũ: cui debet seruus prius obedire. Dicit glo. ꝙ debet prius domino seruire: quã matrimoniũ et eius effectus sisti nequit: saluo iure domini: nisi periculũ fornicationis timeatur vel magnũ preiudiciũ fiat vxori pro: hoc quia prius fuit obligatus dño: et obligatio transiret ad vxorem cũ causa sua. de pigno. c. ex litteris. Ad hoc facit tex. ibi ad hoc non minus. et sic fuit domino obligatus et facit pro eo prioritas tẽporis. In cõtra. quia reddere debet ꝑius debitũ vxori: quia cito reddere potest sm morã modici tẽporis: non est aliq̃d preiudiciũ: nisi forte dominus peteret in auxiliũ persone. ꝑ hoc facit: quia magis est priuilegiata sua causa q̃z eius obligatio spiritualis et sacramẽtalis. Alia autẽ est sola tẽporalis et dominicalis: quo casu posteriorem preferimus. infra. de preben. c. hi qui. li. vi. et c. si ad sedem. Et dic ꝙ si seruus cõtrahat sciente domino prius debet reddere debitũ vxori: quia dño tacite ꝑmittẽs matrimoniũ ꝑmittere videtur omnẽ sequelã mrimonii. de offi. dele. prudentiã. Si autem eo cõtradicente vel ignorante videt ꝙ debeat mandatũ dñi adimplere: nisi probabiliter ex dilatione timeat adulteriũ: alias posset dominus officio suo priuari. Ray. dicit ꝙ poterit vtriq̃z seruire faciat eodẽ instanti. si nõ põt vtriq̃z parere eodẽ istanti: pareat ei qui est in maiori necessitate et ex cuius cõmissione maius preiudiciũ est secuturum: si omnia sunt equalia eligat dñm vbi eo ignorante ꝯxit: alias eligat vxorẽ. ¶ Quid si dominus vult vendere seruũ alicui: qui eũ ducere vult ad extraneas partes: forte in greciam. dic ꝙ potest et mulier debet eũ sequi sm Goff. Alii dicunt ꝙ talis venditio prohibenda est. C. cõmunia vtriusq̃z iudi. l. possessionũ. Interest enĩ reip. ne quis re sua male vtatur. Insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. pe. cũ concor. dic aut sunt diuersorũ dominorũ: et tunc aut alter ipsorũ vult ꝙ eũ sequat seruus vel serua: si cõtraxerunt inuitis dominis. et põt et seruus et serua tenent sequi dominos: nõ tamẽ in tantũ ꝑmittitur separatio ꝙ nõ possit ei reddere debitum: si ipsis scientibus credo ꝙ sibi habeãt imputare vñ cogerent vel dimittere seruos vel ita ꝓpinque habitare ꝙ possint sibi reddere debitũ: Si sunt eiusdẽ domini debet eos aut ambos vendere: aut retinere ambos. si seruus cõtraxit cũ libera sciente adhuc seruũ dz sequi libera q̃ hz sibi iputare quare cũ tali ꝯxerit. et hoc debebat p̃cogitare. etc. Anto. de But.

p **Roposuit.** Separabitur mrimonium quod liber ignorãter cum ancilla cõtraxit: nisi postea sciens illam cognouerit. h. d. In prima ponitur facti narratio. In secunda diffinitionis cõmissio. ibi. Mãdamus, et secundũ mẽbrũ subdistinguit ibi. si vero. ¶ No. primo ꝙ diuturna cohabitatio nõ validat mrimoniũ ꝯ viciũ erroris cõditiõis: nõ data alia certificatiõe cõditiõis: per copulã validat matrimoniũ ab initio nullũ ꝓpter conditionis erroris defectum. ¶ No. scdo practica sententie pro matrimonio. ¶ No. tertio ꝙ dissolutio mrimonii ex ĩpedimento cõiugii: nihilominus dos est restituenda. Et no. ꝙ ratione principalis subiecti iudex ecclesiasticus etiã cognoscit de accessorio dato etiã inter puros laicos. ¶ Ob. p̃io ꝙ non omnis error cõtra personã contrahentiũ viciet matrimoniũ. xxix. q. i. §. nõ omnis error. So. quidã est error cõditiõis seruilis et de iure viciatur mrimoniũ vt hic. et. xxix. q. ii. per totũ. Nisi postea tacite vel expresse ratificet illud vt. J. eo. c. ad nostrã. et hoc verũ quãdo error est: quia creditur libera et est ancilla. secus si crederet ancilla et eẽt libera: q: tunc error non est inductiuus ad cõtractũ: et quia non est error conditionis seruilis: quãdoq̃z datur error conditionis ascriptitiatus: et talis non viciat: q: liberi sunt et põt ascriptitius ꝑmanere in possessione in qua est post voluntatẽ domini. C. de epis. et cle. l. Jubemus. et in auc. Ascriptitios. ad B. c. multorũ. J. de iudeis. de quo. xxix. q. ii. in summa. quidam est error qualitatis ꝑsone et hic nõ viciat: nisi in casu q̃n intẽdo ꝯtrahere cũ xpiana: et est pagana vel heretica vel iudea: hic enĩ non tenet matrimoniũ etiã si ꝯtraheret a sciente: nisi ad hoc vt conuerteret ad fidẽ. xxviii. q. i. per totũ. de heretico. dic vt. §. dixi. de condi. ap. c. si. super prima glo. ¶ Ob. ii. et videt ꝙ dos non sit restituẽda ancille: q: ancilla nõ põt habere ꝓpriũ. ff. de manu. test. l. iiii. dic restituenda est ancille. i. dño pro ancilla. vel dic ꝙ de equitate canonica loquit hic. vide ꝙ no. in spe. de dona. inter virũ et vxo. §. si. ver. sed qua actiõe. et vide ꝙ no. xiii. q. ii. Illud. in pñcipio. ¶ Ob. iii. ꝙ solo auditu conditionis seruilis non iudicet matrimoniũ si postea eã cognoscat. Nã nõ dz credi cuilibet referẽti. xxxiii. q. iiii. quã magnũ. Nã titubans pro errãte habet et ignorãte. C. de cõdi. inde. l. si. et ff. de libe. ho. exhi. l. iii. §. is q. dic si hic habuit cõsciẽtiã seruitutis ex ꝓbabili et discreta causa preiudicat sibi si carnaliter eã cognouit. si ex leui et temeraria cui credi nõ dz. et iõ vr ꝙ ei ꝑiudicat. ð sen. excõ. iquisitiõi. et c. si. ¶ Quero pono ꝙ maritus petit separari a cõiuge ꝓpter seruilẽ cõditionẽ lite pendẽte mulier petit debitũ: quo dicit se nõ debere ꝑuari. vt lite pendẽte per totũ. An ecclesia sibi debeat p̃cipere vt debitũ reddat. videt ꝙ sic per iura p̃dicta. quidã dicũt ꝙ sic: q: reddere dz et non exigere: nisi sibi fiat ꝑiudiciũ. Tan. dicit ꝙ neutrũ facere debet: q: ei fieret ꝑiudiciũ ꝑ lr̃az istã: et si p̃cipiat non reddat: alias si redderet affectione cõiugali eẽt mrimoniũ. si habeat cõscientiã ex cã ꝓbabili et discreta. si fornicatio coitu petat mortaliter peccat: q: facere non dz. Immo q: debet potius pati excõicatiõẽ. de resti. spo. c. lr̃as. et dicto. c. inquisitioni. Glo. colligit ꝙ possit reddere. et ex primo cõsensu penitentia ei iniungat: quãdiu cõstat de ĩpedimento vt hic. vbi non est certus: lz habeat p̃sumptiõẽs. secus si sciret ꝓ certo: et q̃d hic dicit. Hic intelligit q̃n eã cognouit absq̃z mandato ecclesie et anteq̃z daret litis pendẽtia. Jo. an. dicit. quod opi. Tan. sibi placet de rigore iuris. secus tenet Host. et Jo. an. de equitate canonica: q: nõ cognoscit eã tanq̃z seruã vel liberã: sed tanq̃z illã que est in q̃si possessione libertatis: et tanq̃z illã que est in quasi possessione mrimonii: q: pro tali habẽda est lite pẽdẽte: nõ est sua quasi possessio annullãda. Ad hoc de frigi. c. fraternitatis. et vide ꝙ no. xxxiiii. dis. si cuius. vbi tangit hoc. et de marito accusante vxorem de adulterio: an interim artetur ad reddendũ debitũ presertiz accusatiõe pendente. vide ibi in glo. Alimenta. aut non est dubium ꝙ sibi negare non debet pendente causa. ff. de libe. agno. l. si neget. Antonius de Butrio.

l **Icet.** Si cõsuetudo est in loco ꝙ partus cõditionẽ p̃ris sequat natus ex libero et ancilla liber erit. et vt liber mrimoniũ con-

traxit.h.d. Primo narrat factū. Scdo vtriusq partis propositionē.ff ibi.videt. Respondeat qd sit de iur. ¶ Nota primo q monasteriū pōt habere seruos. ¶ No. secundo q error conditiōis seruilis viciat matrimoniū.e q in dāda libertate pficit statutū disponēs vt qs sequat patris conditionē. ¶ No.iij.q quo ad libertatē qs sequit conditionē matris nisi aliter lex disponat. Et ex hoc infero q hic erat natus absq mptim... de iure sequeret cōditionē pris. ff.de sta.ho.l.nuptie.e p hoc habes notabile q error legitimus cū quo qs ɔtrahat nō viciat mřionū. ¶ No.iiij. q existētia iquasi possessione libertatis decenij pscribere libertas. ¶ No.v.q ad pbādū q est in possessione libertatis.q debes articulare q se gessit pro libero.e idem videt q hoc sufficit probare q se gessit pro preciato.vt pclu datur platus esse inquasi possessione.de quo.dic vt dixi.de elec.c.nihil.e plenius.de iurepatro.c.consultationibus. In repetitione. Et no.qualis exigatur possessio ad concludendā pscriptiōe:quia sufficit q sit qeta e sincera. ¶ No.vi. q per verbuz videtur.respondet de iure.vide quod no.de appel.pterea. ¶ No.vij.q i dubio iudicādū est p pte magis fauorabili. Et no.causam in sententia exprimendā. Ad primū facit.de prob.c.ex litteris. Ad fz.de snia e re iudi.c. ficut. ¶ O p.j.q lapsu tēporis nō firmat matrimonium. ¶ Sō.dic sic ōstat de conditiōe e illa nunc adest:non iudicat matrimoniū.vt ibi.sed si est dubiū tunc iudicandū est pro matrimonio vt hic. ¶ O p.ij.e videtur q nō exigatur decenniū:sed sufficit quinquenniū:vt nō possit moueri questio statim post mortē patris.vt.C.ne de sta.defunc.l.i.dic q illud sufficit vt ibi dicitur:e q hic dicit decennio:e sic fuit in facto.vel hoc fecit ad cautelam.de qua.s.de proba.c. licet causam. Antonius de Butrio.

D nostram.

Si liber cōtraxit cū ancilla h ignorans: ex quo nō sciuit e cōsentit in eum separatur matrimoniū:e contrahere cum alia poterit.h.d. due sunt partes ibi. In prima narrat factū. In secunda rňsio.ff ibi. Ideoq. ¶ No.primo q error conditionis viciat substantiā matrimonij:e etiā quo ad substātiā vinculi. ¶ No.scdo q data certificatiōe erroris tacitus consensus facto surgens vel expressus ratificat matrimoniū. ¶ No.tertio q quis facto e verbo cōsentit. ¶ No.quarto q matrimoniū omnino nullū ppter errorē contingentē ex forma verborum:validū confirmat etiam aliās q3 peractum copule. ¶ O b.primo q nō omnis error erga psonā ɔtrahentiuz viciat matrimonium.xxix.q.ij.in summa. So.quidā est error deterioris cōditionis respectu cōtrahentis.vt quia credit eū liberū e est seruus:e hic viciat:vt hic. Quidam est error melioris cōditionis:vt q credit eam seruā:e est libera: e hic non viciat.vt dixi.s.c.ij. Quidam est error qualitatis psonae cōditionis.vt q credit eam seruam ecclesie:e est serua priuati:e hic error nō viciat:q sufficit q nō est iure scriptū. Quidā est error: qualitatis psone e nō viciat.xxix.q.ij.p totuz.vt q credit euz diuitē e nō est. ¶ O b.scdo quia hic artat ad probandū ignorantiā:quia ignorantia psumit nisi probetur.ff.de proba.l.verius. Sol.hoc probat eo ipso qd nō probat cōtrariū.de quo.s.de his que fiunt a pre.c.cū apostolica.vbi de hoc. Nec eniz quis cogitur pbare ignorantiā:nisi forte fm formā que habetur de elec.c.innotuit.s.q fecit indagatiōez. De scia ad idem qd no.glo.de crimi.fal.c.ad falsarioz. Ad hoc.de regu.iur.c.presumit.lib. vi.deficiente th pbatione stabitur iuramento.de despō.impub.c.Attestationes. ¶ O b.tertio q non videt quod facto ratificetur matrimonium:q verba sunt.de forma.s.de spō.c.tue. Sol.dic q verba debēt repetit:e ne q sufficit solus cōsensus.vt dixi in.d.c.tue.e prima vba sufficiūt q trahuntur ad istum cōsensuz etiā si exigerentur.vt no.ibidez. de spon.c.si. ¶ O b.quarto q quod nulluz est tractu tēporis nō validatur.vt patet.de reg.iur.lib.vj.cū concordantijs quas posuit glo.hic.dic quod factū hic e consensus habet pro cā cōfirmante. ¶ Quero cōtraxit quis cū ancilla ignorante:dominus eā manumisit:an est matrimoniū.dicit glo. q non:quia cōmiscētur adhuc ex primo ɔsensu qui nullus fuit.arg.C.ad velle.l.j. idez no.xxix.q.ij.si quis ingenuus. ¶ Quero dominus tradit ancillā alicui in vxorē:tanquā liberā:an erat libera.dicit q sic:quia videt ei dedisse libertatez. In auc.de nup. In.§.si vero ab initio. Nec ob.q matrimoniū nō teneat propter errorē conditionis:sic nec libertas que surgit ex matrimonio:quia cū incipiunt contrahere:dominus ancille dat ei dominiū.e sic contrahit cū libera.vnde tenet matrimoniuz fm Goff.facit quod no.x.q.i. c.detrahere. In prima glo. ¶ Quero libera contraxit cū eo quem credebat liberū:postea sciuit illum esse seruum:an valeat matrimoniū cū eo.dicit glo.quod non est matrimoniū:licet illa velit esse cum eo:si seruus non vult:sed nihilominus seruus qui decipit cōpellit.s.de eo qui dux.in ma.c. prio.quod puto verum. Antonius de But.

¶ Nota q occasione ex titulo proximo ponit hanc rubricam. Materia habetur.xxxij.q.iiij.liberi.ec.

¶ De natis ex libero ventre Rica.

Adecens.

Natus ex libera vel liberta liber est.h.d. Primo ponit generale interdictum. Secūdo casum diffiniri mandat.ff ibi.propterea. ¶ Nota pmo inspici q decens est. ¶ Nota scdo q nati ex libera vel liberta liberi sunt.e sic partus sequitur cōditionē matris. ¶ Nota tertio q standū est probationi instrumēti donec instrumentū reprobetur.e sic cōtra probationē instrumenti admittitur pbatio incōtra.e videtur q per illud instrumētū tm. ¶ Nota quarto q non dz quis ipugnari ab eo a quo tueri dz.e sic obligatio in vnum finē nō debet operari oppositū finis ad quē est introducta. ¶ O b.primo quia videt quem admitti ad reuocanduz libertuz in seruitutem.xv.q.vlt. Cum multe. Sol.dicit glo. fallit ibi.dicunt doc.q et fallit in eo qui passus est se vendi ad preciuz participandū. Insti.de iur perso.§.pe.e vide in spe.de resti.in inte.§.ij.post prin. ¶ O b.ij.q illud qd debeo alijs prohibere quādoq facere possuz.vt in marito:q alios pbibere deberet a copula cum vxore.e tamen ab ea licite exigitur. Sol.generale est verbum qd nō debeo id facere a quo alios probibere debeo.fallit nisi sit tale factū q ex officio sibi soli competeret. Anto.de But.

¶ Dicto de alijs ipedimentis matrimonij.de triplici cognatione subiungere intēdit.sed q cognatio spiritualis est dignior. Ideo de illa premittit. Materia habet.xxx.q.i. e.q.iij.e.q.iiij.per totum.xxxiij.q.ij.si quis cum matre. Tractant hic doctores vsq ad quos se extendit cognatio spūalis.dicā īfra. In ɔsecutiōe tituli e c.

¶ De cognitione spirituali Rica.

Trum.

Filij duorū cōpatrum per quorū neutrū peruentū est ad cōpaternitatē licite ɔtrahunt nisi cōsuetudo repugnat separabunt:aut si ppter vtrunq eorū vel alterū cōpaternitas est cōtracta.h.d. Primo ponit questio. Scdo allegatio e diffinitio e exceptio a diffinito. ¶ No.primo vbi canones reperiunt contrarij stādū est vltimo. Idē etiā in statutis. ¶ No.scdo q super quarto lib.decreta.

cōpaternitas est cognatio spūalis ꝛ creat impedimentū habile ad dirimendū matrimoniū post cōtractum. ¶ No. tertio ꝙ filii duorū cōpatrū per quorū neutrū deuentus est ad cōpaternitatē possunt ad inuicē copulari: quia inter eos nulla est cognatio spūalis: sed non possunt cōtrahere filii cōpatrū cū illo per quē est ad cōpaternitatē deuentū. ¶ No. quarto vt cōsuetudo liget in spectantibus ad forū ecclesie oportet ꝙ cōsuetudo sit ecclesie. ꝛ sic nō pficeret cōsuetudo ciuitatis seu locorum. vide. de consue. c. ecclesie. ¶ No. quinto ꝙ cōsuetudo pōt creare nouum īpedimentū habile ad matrimoniū dirimendū quādo non cōcurrit scandalū cū tali cōsuetudine. ¶ Ob. pmo quia inter filios cōpatris ꝛ illum per quē est deuentū ad cōpaternitatem posset ptrahi matrimoniū. xxx. q. iii. c. vlt. Nā inter leuantes ꝛ filios cōpatris: duz tamen nō sit leuatus pōt esse matrimoniū. hinc est ꝙ pater spiritualis potest habere in vxorē sororem leuati. Sol. intellige ꝙ dr̄ hic nō posse esse matrimoniū iter filios cōpatris si persona est leuata. secus si psona sit leuās. Ideo no. glo. in. c. i. Ꝼeo. lib. vi. in verbo cōtractū. vbi etiam dicit ꝙ potest esse matrimoniū inter pfēz ꝛ filiaz spiritualez filii carnalis: quia licet cognatio spiritualis de patre in filium descēdat: tamē cū cautū nō sit ꝛ edictuz de matrimonio cōtrahendo sit probibitoriū. de spon. cum apud non ascendit. ¶ Ob. secundo: quia non videt ꝙ cōsuetudine posset inhabilitari matrimoniū. Naz quos deus cōiunxit homo separe nō pōt. xxxiii. q. ii. c. quos deus. ergo. nec etiam consuetudo haberet viz que est ptra ius. de psue. c. fi. ad hoc. ꝑ. de spon. duo. c. fi. vbi nō statur consuetudini: sed potius iuri. Sol. quidā vt Hugo. dicūt ꝙ decre. male dicit. Alii dicunt si queritur an cōsuetudo possit inducere impedimentum ad contractū dissoluendū. dicunt ꝙ nō. vt ibi pro primo. facit. Ꝼeo. c. super eo. de cle. coniuga. c. cū olim. Alii dicunt ꝙ etiā consuetudo cū scandalo pōt creare impedimētū habile ad dirimēdū. Sed dicit glo. ꝙ cōsuetudo non possit operari vt dirimatur. dicaz quid tenendū infra eo. super eo. ꝛ proūt nūc dico ꝙ si cōsuetudo precedit super īpedimento cū scandalo hoc impedit ꝛ dirimit vt quando est per ipsam approbata. Non ob. quos deus coniunxit ꝛc. qꝛ precedente consuetudine deus non coniunxit ad hoc: quia alias hec exceptio nō esset per omnia cōpetens precedentibus. Si antez tam contractū matrimoniū nulla consuetudine subsistente ante consuetudinem superueniat scandalum solum satis credo ꝙ dirimat. Antonius de Butrio.

f I vii. Compaternitas scienter vel ignoranter superueniens inter cōiuges nō dissoluit matrimoniū. h. d. In prima ponit consultatio. In secunda responsio. que duo facit. Primo diuersitatem antiquorū canonū recitat. Secundo alteram partez approbat rationes inducens per locum a diuisione. fa ibi. Ideoqꝫ. ¶ No. ꝙ humanior sententia est eligenda. ¶ No. summarium. ¶ No. ar. a diuisione pcedere in iure. ¶ Not. ꝙ pbabilis ignorantia excusat in iur. ¶ No. ꝙ malicia ꝛ fraus nō debet alicui patrocinari. ¶ Ob. primo qꝛ ignorantia nō excusat. de eo qui renūciauit ꝑatrū. c. i. vt in regula ignorantia in. vi. Sol. dic ꝙ pbabilis excusat. vt hic. nō probabilis: nō vt ibi. ¶ Utero an coniunx leuans filium possit exigere debitum. dic ꝙ si hoc fecerit ignoranter potest exigere ꝛ reddere: quia nō peccauit: secus si scienter: tunc videtur ꝙ non debet exigere: sed reddere debet: nō tamen inuenitur hoc pbibitū ꝙ exigat. Ideo nec nos prohibemus. Hosti. tenet ꝙ nō posset exigere: nisi ambo essent in dolo: quia ambo exigerēt ꝛ fieret cōpensatio. de diuor. c. significasti. de adulte. c. Intelleximus. Finaliter tenet ꝙ neuter dbet exigere: ꝛ neuter subtrahere: ꝛ melius facerent continere: ꝛ sic sonat littera hec: ꝛ infra. c. co itractu. Et per hanc decre. dicit Hosti. tradendo pro regula certa ꝛ sana ꝙ vbicūqꝫ magistri per suas regulas soluunt matrimoniū: nec ius expressum inducunt. Si inuenias aliquem tenere contrariū illi adhereas. ar. de testi. Licet ex quadam. in fi. ꝙ bene nota. Antonius de Butrio.

f Uper eo. Summatū est. ꝑ. c. c. i. Primo ponitur questio. Secundo distinguens responsio. fa ibi. rūdemus. scdm mēbrū ibi. ceteruz. ¶ No. primo ꝙ īpedimentū cognatiōis spiritualis impedit cōtrahendū: ꝛ dirimit post cōtractū. ¶ No. secundo ꝙ nulla legalis cognatio est inter filios duorū cōpatrū: per quorū neutrū deuētum est ad compaternitatē. ¶ No. tertio ꝙ cōsuetudo potest creare nouum īpedimentū etiā de nō statutis ab ecclesia extendēdo ex materia ab ecclesia statuta. ¶ No. qrto ꝙ erga sacramenta cōsuetudo metropolitane ecclesie ligat omnes suffraganeos. Et ꝙ generalis cōsuetudo extendit ad omnes particulares. ꝛ sic ad cōcludendū consuetudinē in loco particulari sufficit pbare vniuersalez. vide. ꝑ. de off. archi. c. fi. ꝛ vide quod scribitur. de elec. c. cū ecclesia vulterana. ¶ No. qnto ꝙ nō solum potest creare īpedimentuz habile ad īpediendū matrimoniū contrahēduz: sed etiā ad dirimendaz. ¶ No. sexto ad intellectuz littere tres casus. Primus quādo cōsuetudo disponit circa attinentia ecclesiarum vel ciuitatū. s. vt matrimoniū nō cōtrahat inter filios cōpatrū quoscūqꝫ. Et vltra hoc disponit ꝙ dirimat. ꝛ in hoc seruanda est consuetudo. Secūdus casus quādo inhibet matrimoniū ptrahi. ecclesia tamē metropolitana vel consuetudo adiacentium locorū nihil disponit de dirimendo: ꝛ tunc ecclesia particularis non debet reprobare ꝛ dissoluere matrimoniū: nec debet etiam permittere. Tertius casus ne in primo contēnat consuetudinem ecclesie. In secundo debet licentiam quādā tacitam contrahendi contra cōsuetudinē que trahi potest in exemplū vt primo declarez litterā que obscura est. ¶ Oppo. ꝙ cōtradicat. nā in ver. ceterum. dicit ꝙ inter filios cōpatrū per quos non est deuētū ad cōpaternitatē cōtrahit matrimoniuz quod ex vi consuetudine adiacentiū ciuitatū sepabitur. In ver. Uerū. dicit cōtrariū: quod nō debet dirimi. Itez si a principio de iure inter filios compatrū per quorū neutrum est deuentum ad compaternitatē nulla existente consuetudine pmittitur contractus: fortius vbi hoc disponit cōsuetudo. Sol. Hosti. ponit duos intellectus. Primus omnino iproportionabilis est littere. ꝛ dicit ꝙ versi. verū respicit pncipiū. vt prima ps loquat qñ ꝯctū est matrimoniū iter filios: per quorū alterū est deuētū ad cōpaternitatē: nulla subsistente consuetudine seruatur ius ꝙ matrimoniū dirimat. Secundus qñ est ꝯtractū matrimoniū inter filios: per quorū neutrum est deuentū ad cōpaternitatē: ꝛ consuetudo circūiacentiū ciuitatū īpedit ꝛ dirimit. ꝛ dicit seruandā esse cōsuetudinē in impediendo ꝛ dirimendo. ¶ Alia ps est ver. ceteruz. loquit qñ ꝯtractū est matrimoniū iter filios: per quorū alterū est deuentū ad cōpaternitatē: sed disponit cōsuetudo ꝙ tolleratur: ꝛ hoc casu tollerabit: ꝛ nō reuelabit: nec retractabit matrimoniū per ius cōe: ne ꝯsuetudines circūiacentiū ciuitatū cōtēnat: nec etiā dabit licētiā: ne per hoc offendit ius naturale ꝛ cōe ꝛ rōnē naturalē: ꝛ qꝛ ab aliis pōt hoc sumi in exēplū ꝯtra ius cōe: ꝛ fm̄ h ver. vez. aduersat principio nō proxio: qd est ꝯ mētē littere. Itē sentit ꝙ valet ꝯsuetudo ꝯ ius cāonicū habilitās filios cōpatrū ad matrimoniū ꝯhēdū ēt si p eos vel p eoꝝ alterū est ad cōpaternitatē deuentū vel saltē tollerent: qd durū videt ꝛ forte nō est vez: nisi papa cōsentiret. Jō ponit aliū intellectū q sibi plus placet ꝙ dispōit decre. sup tria. Sed primū. ꝛ scdz nō mutat. Tertiū in ver. verū. loquit qñ qꝫ ꝯsuetudo circū adiacentiū ciuitatū hꝫ ꝙ nō sit īpedimētū in ꝯctū iter filios duoꝝ cōpatrū ēt p quoꝝ neutrū est deuentū ad cōpaternitatē: sed cōsuetudo specialis eccl̄ie haberet ꝯ. s. ꝙ iter eos nō posset eē matrimoniū: ꝛ tūc nō dꝫ separari ne turbet cōsuetudinē istam: nec dꝫ dare licētiā vt simul stent ne turbet cōsuetudinē propriā: ꝛ ab his ꝯtrahat in exemplū ꝛ scandaluz surgat inter eos. Hic intel-

lectus fatio est bonus:pōt intelligi prout colligitur ex nota bilibus.§.vt prima pars ⁊ scḋa nō mutet:sed ver. verū.lꝫ ligitur de cōsuetudine circū adiacentiū ciuitatum sibi pxi marum.⁊ in hoc differat:q2 hic ver. verū.loquit̄ qñ consue tudo disponit ꝙ inhibeat̄ ↄtractus inter filios duorū cōpa trū etiā per quos nō est deuentū ad cōpaternitatē:sed nō di sponit de dirimēdo:⁊ tunc non debet dirimere ecclesia ne per hoc contēnat consuetudinē proximorū locorū que ha bent.vt nō dirimat̄:nec expresse dare licentiā ne per hoc ex quo cōsuetudo inhibet videat̄ dare licentiā ↄtra ↄsuetudi nē pximarū ciuitatū ⁊ illud ab alijs tradit̄ in exemplū in cōtractu:q2 peccauit saltē ↄtrahendo put est inhibitū:⁊ hoc est ꝙ voluit littera. ¶ Ob.ij.⁊ videt̄ ꝙ non sit in sacramē tis recurrendū ad ecclesiā metropolitanā:sed romanā.de cōsecra.distin.iiij.c.de trina.cū si. Sol.obmissis superflu is.dic in forma sacramētorū ecclesia romana est seruanda. vt ibi in alijs que non sunt de forma:sed de potentia vel ha bilitanda persona:seruāda est cōsuetudo vicina vel metro politana prius q̄ȝ romana vt hic.de hoc plenius.i.dist.in.cō suetudo. ¶ Ob.iij.ꝙ nō possit consuetudo vel scandalū dirimere matrimoniū contractū contra ver.verum. Nam quos deus ↄiunxit ⁊c.xxxij.q.ij.quos deus.ergo hoc ope rari non poterit consuetudo que habet viri ab homine.de consue.c.fi.vt ibi no. Sol.hec decre.dupliciter intelligitur. Unomodo ꝙ loquat̄ de filijs per quos deuentū est ad cō paternitatē vsq; ibi.ceterū. Secūdo.loquit̄ de his p quos non est deuendū ad cōpaternitatē vsq; ibi. Itaq;.⁊ hec due ptes sunt clare. Tertia ibi. Itaq; reuertatur ad primū ca sum:⁊ loquat̄ de his per quos est deuentū ad cōpaternita tē:⁊ consuetudo disponit ꝙ separent̄:⁊ tunc poterunt separi. Quartus casus est in ver. verū.qñ ecclesie habent cōsuetu dinē ꝙ inter illos per quos est deuentū ad cōpaternitatem etiā tolleret:⁊ tunc debet tollerare:nec cōtradicere:nec as sentire:⁊ huic intellectui nō obstat:quia quatenus cōsuetu do disponit vt separent̄ illi per quos est deuentū ad cōpater nitatē cōsonat iuri:⁊ sic dissoluitur auctē iur.⁊ nō auctorita te cōsuetudinis. Hic intellectus licet p multos teneat̄ cauil lat lram. Quintus est ꝙ loquat̄ pars prima de his p quos deuētū est ad cōpaternitatē:⁊ hec clara.ps vsq; ad versi. Itaq; loquit̄ de his per quorū neutrū est ad cōpaternitatē deuentū:⁊ hec adhuc est clara. Tertius casus vsq; ad ver. verū.loquit̄ quādo cōtrahunt hi per quos nō est deuentū ad cōpaternitatē:⁊ disponit consuetudo ꝙ nō possint ↄtra here:⁊ ꝙ si ↄtrahant non valeat mrimoniū ⁊ dirimat̄:⁊ sꝫ istam mrimoniū est dirimendū.⁊ huic obstat ↄtraria glo. ⁊ per multa verba concludit ꝙ qñq; ↄsuetudo voluerit in ducit īpedimentū:⁊ nō habet in hoc concursū alicuius iu ris antiqui vel noui.⁊ nihilominus etiam dicit ꝙ consuetu do non pōt inducere impedimentum ex quo matrimoniū dirimat̄ per contrariū.q2 talis dissolutio nō posset fieri sine peccato.ar.c.cū ex iniūcto.de no.op.nunc.quādoq; aliquē habet cōcursum iuris saltē antiqui vt erat olim hic. Nā de iure antiquo erat statutū ꝙ inter filios etiā per quos nō erat deuentū ad cōpaternitatē esset īpedimentū.vt patet ex cano ne.§.recitato.⁊.§.c.i. Postea fuit introductum ꝙ non esset īpedimentū:certe si remansit cōsuetudo aliqua in illorū ali quo loco que sequeret̄ ritū antiquū in hoc.⁊ sequēdo nouū generaretur scandalū remanebit illa consuetudo.⁊ hoc im pedimentū sustinebit pter scādalū ⁊ matrimoniū post cō tractū dirimetur:sic dicit glo.ꝙ no.q2 lex noua nō tollit cō suetudinē oppositā que habet cōcursū cū dispositione iu ris cōis si illi persistāt in obseruatiōe ↄsuetudinis.⁊ ex ei9 obmissione scandalū surgit:sic limita glo.de cōsti.c.i.li.vj. per qḋ infert glo.ꝙ si in aliquo loco post dispositionē de cre.nō debet. De cōsang.⁊ affini.remansit cōsuetudo.⁊ p pter ↄcursū iuris antiqui esset tante potētie ꝙ īpediret ma trimoniū post ↄtractū:⁊ dirimet̄:qḋ ē bñ notādū. ¶ Alij vt Un.dicunt ꝙ nō separabitur ex vi consuetudinis quo ad substātiā vinculi:sed ad tēpus separabit̄ ex violatione cōsue tudinis:⁊ dabit̄ seu īponetur penitentia sicut in phibitione hominis vel alterius iuris positum infra.de ma.ↄtrac.p to tum. Hosti.dicit ꝙ si cōsuetudo est approbata a papa:con suetudo īpedit ↄtrahendū ⁊ dirimit iā cōtractū:sic loquit̄ hic. Nā hic fuit a papa approbata.§.c.i.⁊ sicut pōt papa p ius inducere īpedimentū:ita potest nouā approbando con suetudinē. Ad hoc de cōsang.⁊ affi.qḋ dilectio.de cle.pu gna.c.cū olim.xxxij.dis.placuit.⁊ vide quod nota infra.de cō sang.⁊ affi.c.quod sup. Conclude ergo cum glo.si querit̄ an consuetudo creare possit nouum īpedimentū si ad finē vt īpediat cōtrahēdū tantum pōt:si ad finē vt dirimat:si ad tempus pōt:sicut in phibitiōe hominis.vt de ma.ↄtract.p totū. Si ad finē vt dirimat in perpetuū:⁊ tunc aut cōsuetu do habet concursū iuris antiqui:⁊ in illo seruatur sm glo. interueniente etiā scandalo.si nō habet cōcursum iuris an tiqui:tunc si ex nouo iure approbetur vel a papa ipsa cōsue tudo pōt inducere:si nō approbata repiatur a papa nō pōt. sed an ↄsuetudine posset induci ꝙ inter filios per quorū al terū deuentum est ad cōpaternitatē esset mrimoniū.dic ꝙ nō:quia talis ↄsuetudo non est rationabilis.vt ibi nulla ra tione.§.de cōsue.c.fi.de consang.⁊ affini.c.qḋ super his.sꝫ Hosti.glo.postea psequit̄ generalia ī brocardico.ī quo di cit glo.añ pe.dic vt in regu.iur.lib.vj. Alia vide per te ⁊c.

m **Artinus.** Inter patrem baptizati ⁊ vxorē leuantis puꝫ ab eo cognita cōtrahit̄ cōpaternitas efficax ad matri moniū dirimēdū.h.d. Et duo facit. Primo po nit questionē. Secūdo eius solutionē.ibi. Nos autem. ¶ No.primo ꝙ vir ⁊ vxor vna caro cēsent̄:⁊ ideo vir vxo ri ⁊ econuerso oēm cognationē etiā spiritualē cōicant̄.vn de cōpater viri vxoris cōpater esse censet̄:⁊ econuerso cō pater vxoris censetur cōpater viri. ¶ No.secūdo ꝙ cōpa ter viri non pōt hre in vxorē:vxorē cōpatris. ¶ No.tertio ꝙ qñq; appellatione coniugij cōprehendit̄ matrimoniū. ¶ Oppo.ꝙ cōpater viri posset habere vxorē compatris sui illo mortuo in vxorē.xxx.q.iiij.qui spiritualem.⁊.c.post vxoris obitū. Sol.qñq; iam contractū matrimoniū ⁊ car nali copula est cōsumatū:⁊ superuenit cōpaternitas in altero cōiugū:⁊ hoc ad reliquū extendit̄.vnde cū vxore compa tris facti post copulā nō possit vxor copulari:quia vxor tē pore susceptiōis facte ⁊ fornicata a viro ⁊ cognita efficitur cōmater parentū leuati. ¶ Quandoq; cōpaternitas inter maritū alicui9 pcessit anteq̄ȝ illa eius esset vxor vel postq̄ȝ fuit ante copulā:postea cōtracta cōpaternitate efficit̄ eius vxor vel illi per copulā cōiungitur:⁊ tunc nō est cōpaterni tas inter compatrē viri ⁊ istā nouiter ductam vel copula tā post cōtractā cōpaternitatē:⁊ sic illā pōt cōpater viri viro mortuo in vxorem habere:⁊ sic est possibile ꝙ vna successi ue sit vxor duorum cōpatrū:⁊ per vnionē carnis subseque tē nō transit ad vnionē spiritus precedentem:sed bene per vnionē carnis precedentis transitur ad vnionem spiritus subsequētē. Deinde glo.ponit ver.⁊ in fi.dicit. Quod quā do facto voto suo alter cōiugū votum solēnizat:vt in viro qui viuente vxore ordinem suscepit.xxviij.distin.quia sunt. ¶ Quid de coniunctis fornicario coitu si alter ipsorū ef ficitur compater:an possit prima cognita fornicarie illi iun cta illi copulari.vide.xxx.q.iiij.si qs. Nihil approbat. Io. Dicit ꝙ quidam dicunt ꝙ cōtrahit̄ compaternitas:⁊ sic cō trahere non potest:quia qui adheret fornicarie per copulā efficitur vna caro cum ea.xxxiij.q.iiij.si quis.⁊ quia affini tas acquiritur per coitum fornicarium.xxxiij.q.iij.de ince stis.de eo qui cog.consang.c.discretionem. Alij vt Hugo. tenēt contra.quia compaternitas est vinculum spirituale. vnde absonum est dicere ꝙ per coitum fornicarium contra hatur:hanc sententiam tenet ibi Archi.quia iura loquun tur de matrimonialiter iunctis:igit̄ nō extenditur ad istos. de spon.c.cum apud. Ideo tenet Ioan.an.Ieo.tit.c.i.in no super quarto lib.decreta.

uella.lib.vi.hoc idem. ¶ Nec obstat ꝙ copula fornicaria inducit affinitatez:quia illud in affinitate corporali:que etiam est illi per illicitam copulam adiuncta vt vinculum e in corporali acquiri potest:secus in spūali. ¶ Quid si duo leuent vnum eundē de sacro fonte:an prohibeantur cōtrahere. Dicit Inno. e Hosti.ꝙ nō:quia sicut duo compatres carnales non prohibentur contrahere.infra qui filij sint legit. Tā.sic nec duo cōpatres spirituales. Est ergo prohibitio inter duos qui sunt compatres diuerse speciei.simile quod not.In.i.c.ij.circa finē glo. ¶ Quero quotuplex est spiritualis ꝓximitas.dic ꝙ est triplex tantum.s.compaternitas filiatio e confraternitas.e oēs quas nominabit ad istas referuntur.de primo.§.e.c.i.e.iij.J.qui filij sint leg.c.fi. Itē de adoptiuo non est ꝓhibitū igitur etc̄.de spon.c.cum apud.de scdo hic e infra.c. veniens.xxx.q.iij.c.i.e.ij.J.co.c.tua.e super rubric.dicit ꝙ diuiditur inter cōpaternitatez filiationem fraternitatem e sororitatē. Jo.an.ibi dicit ꝙ est cognatio cōpaternitas e filiatiō respectu leuantis e leuati: e est fraternitas respectu filiorum leuantis e ipsius leuati. Ista autem cognatio ſm Inno.nō transit ad nepotes e vlteriores filios. Filia enim spiritualis non potest copulari filio illegitimo:sed bene adoptiuo. Jo.an.remittit ad summaz huius libri.vbi ponit.xix.casus ꝓhibitos. Primus inter baptizatum e leuantē:e hoc planū. Secundus inter baptizatum e filios baptizantis. Tertius inter baptizatum e coniugem leuantis prius cognitā. Quartus inter parētes leuati e vxorem leuantis prius cognitaz. An autez sit inter filios vxoris ex altero prius cognito ac leuatum a iure prohibito:videtur ꝙ sic:quia filij sunt compatruz:per quos deuentū est ad compaternitatez. Consului tamen cōtra:quia nō reperitur cautum in iure e iura loquuntur de directa cōpaternitate hic:sed hic est indirecta.vnde se non extēdit nisi ad leuatum e parentes leuati:non autez ad filios vxoris leuantis ex altero e leuatū:quia sufficit hoc non esse cautū. Quintus inter leuantem e parentes leuati. Sextus īter baptizatum e baptizantē. Septimus inter baptizatum e filios baptizantis. Octauus inter baptizatum e cōiugem baptizantis prius cognitā. Nonus īter parentes baptizantis e parentes baptizati. Decimus inter baptizantez e cōiugez baptizantis prius cognitam. Undecimus inter confirmantem e leuantem. Duodecimus inter cōfirmatum e coniugē leuantis. Tredecimus inter cōfirmatum e coniugem leuantis prius cognitā. Quartusdecimus inter parentes ꝯfirmati e coniugem leuantis prius cognitā. Quintusdecimus inter leuantem e parentes leuati. Decimussextus inter confirmatum e filios confirmantis. Decimusseptimus īter cōfirmantē e coniugez cōfirmantis prius cognitā. Decimusoctauus inter parētes cōfirmati e coniugez cōfirmantis prius cognitam. Decimusnonus inter cōfirmantē e parentes confirmati:e per parentes intelligo patrem e matrem:hoc probatur hic e.c.fi.e.J.co.ti.c.i.lib.vj. Et scias ꝙ licet vnus solus debeat leuare in baptismo e confirmatiōe:si tamē plures leuant ꝯtrahitur quo ad omnes cōpaternitates.J.e.c.vlti. in prin.lib.vj. Antonius de Butrio.

c **Ontracto.** Compaternitas per cathecismū cōtracta impedit matrimoniū contrahendū.sed cōtractū nō dirimit.h.d.e duo facit. Primo ponit casū. Secundo diffiniendū cōmittit.ibi.verū. Et in cōmissione prius exprimit diffinitiōis casū vsq3 ibi. Ideoq3. ¶ No. primo ꝙ ꝯsanguinei viri possunt petere separationē matrimonij inualidi ex cognatione spirituali:e sic qlibet de ꝯsanguinitate viri admittitur ad accusandū matrimoniū cōsanguinei. ¶ No.secūdo ꝙ ad ꝓbādū nō dz qs admitti qd probatū nō releuat. ¶ No.tertio ꝙ per susceptionē e retētionē in ꝑmo sacrisalis pabulo:nō cōtrahitur spūalis cognatio habilis ad matrimoniū dissoluendū:īpedit tn̄ ꝯtrahendū. ¶ No.quarto e collige practicā ꝓ sntia matrimonij:e in cā matrimoniali e ꝓ omni cōsecutiuo ad matrimoniū. ¶ No.quinto ꝙ in fraudē ꝯtracta cōpaternitate vt separetur matrimoniū ab altero cōiugū. īponēda est penitētia.e ꝑ hoc nō separatur cōiugiū. ¶ Op.primo q2 videt ꝙ ꝑ precedentia ad baptismū cotrahitur cōpaternitas ad dissoluendū matrimoniū habilis e sic per cathecismū.xxx.q.i.c.peruenit.vbi dicit ꝙ ī prio sacrisalis pabulo vsq3 ad baptismū cōtrahitur cōpaternitas ea.cā.q.iiij.si quis.de ꝯsecra.distin.iiij.In cathecismo. Secūda q2 christiana etiā dicitur anteq̄ sit baptizata:ergo renata est igitur filia e sic cōtrahitur spūalis cōpaternitas. ¶ Prīa opi.hui⁹.Hug.tenet ꝙ per sacrisalis pabulū īducitur cōpaternitas:q2 septē sunt dona spūssancti:e septē sunt dona baptismi:e ꝓ quolibet cōtrahitur cōpaternitas. Ita qd ipedit e dirimit. Primū est collatio sacrisalis.de cōsecra.dis.iiij.ex hinc. Scdz aurīū e narīū linitio.ea.dis.ꝓterea tangitur. Tertiū in fronte e pectore crucis signatio eadē distin. Preterea signantur. Quartū olei sacrati permixtio.e.dis.deinde. Quintū baptismi ablutio.e.dis.venit. Sextū in vertice crismatis perunctio a sacerdote eadē distin.postq̄ ascendit. Septimū est cōfirmatio crismatis in fronte eadē dist.presbyteri. Ad hanc.decretalē respondent qd hic ideo nō fuit ꝯcta cōpaternitas:q2 hic nō fuit filius petri:sed filius alterius:licet ex concubina petri.e hoc sentit glosa magna e glosa secunda. Alij dicūt ꝙ hec decre.nō tenet:dato ꝙ filius fuerit petri.vel forte hic compaternitas superuenit post matrimoniū iā ꝯctū.§.c.ij. ¶ Secunda est opi.ꝙ per tria tantū sacramenta ꝯtrahitur cōpaternitas.per cathecismū.baptismū.e cōfirmationē.de cōse.dis.iiij. In cathecismo.nō autē ex sola sacrisalis pabulo:vt hic. ¶ Tertia opi.ꝙ cathecism⁹ solus nō dirimit matrimoniū:licet ipediat:probatur q2 baptismus est ianua omniū sacramētorū.xxxij.dis.§.verū.ante ergo cū nullū est sacramētū e sic nulla filiatio.ergo nec spiritualis cognatio. Secundo q2 ante baptismū nō est filius:ꝙ patet:q2 sine eo nullus saluatur.de cōse.dist.iiij.firmissime.ergo nō est renatus:e sic cognatio nō ꝯtrahitur. Tertio q2 ꝑ cathecismū qs nō habilitatur ad ꝯhendū cū xpiana.xxviij.q.i.caue. ¶ Cōtra istā vlti.opi.facit.c.si quis vnus.e.c.in cathecismo.alle.in glo. Nā hec tria equiperantur baptismus cathecismus:e ꝯfirmatio:ꝓpter ꝙ glo.credit ꝙ ex cathecismo cōtrahitur cōpaternitas. Ad decre.respondetur ꝙ nō tenuit in toto ex cathecismo:sed in sacrisalis pabulo:tn̄ vltio resideat.in opi.Ter.ꝙ cathecismus ipediat e nō dirimat:e ita est ipedimentū.J.co.c.i.lib.vi.dicunt tamē ꝙ si quis teneret in baptismo:vel alio ex quo surgit cōpaternitas:nō animo cōpaternitatē cōtrahendi:vt q2 forte sanguinis fluxus erat de naribus tenētis:e ipse forte sustinuerit aliquātulū ꝙ nō ex hoc cōtraheret cōpaternitas. ¶ Oppo.scdo q2 nō videtur iponēda penitentia isti in fraudē tenenti ad cathecismū:q2 cum cathecismus nō inducat compaternitatē:nulla poterit esse fraus. Solu.dic ꝙ in penitētijs solus attenditur animus sine effectu:quod dic vt supra eodē.c.i.in fi. Antonius de But.

v **Eniens.** Si pater baptizati contraxit matrimonium cū leuāte separi debent.h.d. Nō diuiditur. ¶ Nota primo ꝙ īter leuantē e patrem leuati nō potest esse matrimonium. ¶ Nota secūdo ꝙ matrimoniū contractum nō dissoluitur.secus sed si postq̄ contractū est alter coniugum leuat filiuz alterius. ¶ Quero an compaternitas cōtrahatur per procuratorem. Dicit Joan.an.ꝙ dominus suus tenet ꝙ sic. ¶ Non obstat.ꝙ dicitur de adoptione per.l.neq3.e.l.in adoptionibus.e.l.post mortez.ff.de adoptio:quia non sequeretur ꝙ non potest adoptare:ergo non potest filium spiritualem facere:patet in muliere. Insti.de adop.§.femine.e tamen potest filium spiritualem:facere.vt hic.e infra eodem capitulo finali.lib.vj. Itez istud perpetuum cognationis vinculū. Istud autem temporale. Joannes and.disputat cōtra per capitulū de his e.c.seq.

xxx.q.i.qui copulam.ponderat actum leuationis.de quo in regula nõ potest quis.de reg.iuris.libro.vi. ¶ Quero an sponsalia rumpantur propter compaternitatem superuenientem sicut matrimonium. Dic q licet matrimonium non rumpatur: spõsalia sic.infra titulo secũdo. Ex litteris. e capitulo sequenti.idem dicit de adoptione superueniente per capitulum vnum infra titulo primo. Anto.de But.

t **Tua nos.** Si filij duorum compatrum: per quorum alterum deuentum est ad compaternitatẽ contrahunt separẽtur: e tempore contractus scientes impedimentũ id denunciare tenentur.h.d. Huc sunt partes. In prima trimembris consultatio. In secunda eius responsio.ẽa ibi. super quo. ¶ Nota primo q filius cõpatris etiam ante cõpaternitatem natus non potest contrahere matrimonium cũ filia compatris sui leuata: e sic cum illa per quam ad compaternitatem est deuentum. ¶ Nota secundo q spiritualis cognatio creat impedimentum e dirimendum post contractum. ¶ Nota tertio q scientes impedimentum matrimonij: siue ante: siue post contractũ vbi dirimit illud possunt e tenentur denunciare: e sic admittitur quilibet de populo.infra qui matrimo.accus.pos.per totũ. ¶ Ob.primo supra capitulo primo: vbi filij compatrum contrahunt: hoc intelligẽ de filiis per quorum alterum est deuentum ad compaternitatem. ¶ Ob.secundo: quia scientes impedimentum qui ab inicio non opposuerunt primo sunt tanquam suspecti repellendi.infra qui matrimo.accusa.pos.capitulo. In tua. Solutio.tales repelluntur ab accusando: vt ibi non a denunciãdo.vt hic.e tamen consequitur idem per denunciationem qd consequitur per accusationem. Nam non possunt penitere nisi remota vxore.vt habetur i simili.xxiij.q.vi.si res.e sic q vna via excluditur e alia admittitur cõtra illud.de procurato. capit.tue. Hic vt de regu.iuris.cũ quis.lib.vi.dic q hoc procedit quando prohibita est via tantum e non finis: econtrarium procedit quoniam finis tantum prohibitus est: quia rationis via prohibita videtur: per quam deuenitur ad finem. Antonius de Butrio.

e **Ex litteris.** Separari potest e debet matrimonium de facto cõtractum inter baptizatum e filiam baptizantis.h.d. In prima iudicum consultatio. In secunda diffinitio.ẽa ibi.Mandamus. ¶ Nota primo officialem episcopi posse cognoscere de causa matrimoniali ex generali mandato episcopi officij vicariatus. ¶ Nota secundo q post sponsalia de futuro e fidei datione de cõtrahendo copula subsequens inducit matrimonium. ¶ Nota tertio q super articulis separatis: publicatis attestatiõibus admittuntur testes. ¶ Et nota cautelam q exceptio peremptoria per reum non proponatur: nisi post publicatis attestationibus actoris: ne forte si non probet laboret frustra. vide de testi.capitulo de testibus.e sic peremptoria exceptio potest opponi post publicatas attestationes: licet glosa teneat contra.§.ij.C.sen.rescin.non pos. ¶ Nota quarto q inter baptizantem e baptizatum oritur cognatio spiritualis: que inter filios baptizantis e baptizati impedit e dirimit matrimonium. ¶ Nota quinto q sententia que non transiuit in rem iudicatam est capax remedij appellandi. ¶ Nota sexto practicam sententie in causa appellationis e matrimoniali contra agentem pro appellato e sic non fertur: quandoque confirmatio vel infirmatio.sed valet etiam si directe dirigatur ad principales petitiones. ¶ Primo obstat: quia non videtur q sit contractum impedimentum.inter filios baptizantis e baptizati: quia omnia iura de materia loquentia loquuntur de leuante.e edictum de matrimonio est prohibitorium.de sponsa.capitulo.cum apud. Solutio: Hec fuit causa motiua istius vicarij.causa autem decidendi est: quia hic baptizans est pater spiritualis: e fortius quam leuans.e sic filia eius est soror spiritualis baptizati. ¶ Non obstat q non inuenitur hoc expressum: quia licet non inueniatur specifice: inuenitur tamen in verbis generalibus: nam ideo leuans quia pater est: e filij ipsius impediantur: sic e iste baptizatus e filij ipsius sic e simili. Dicit Urbanus q non inuenitur quod maritus e vxor non potest leuare eundem de sacro fonte: e tamen reperitur hoc in genere.de consecrati.distincti.iiij. Non plures. Uel dic q ratio que mouit istum fuit q non putabat esse compaternitatẽ: quia sacerdos ex necessitate officij baptizat.xxx.q.i. Ad limina.cum similibus.sed contrarium est verum: quia pater est spiritualis. ¶ Nec obstat q non inueniatur expresse: quia propter omnimodam similitudinem habemus pro expresso.ẽ.de translatio.prelato.capitulo. Inter corporalia. Uel causa motiua est quia videbatur quod baptizans non includeretur: sicut nec tabellio in numero testium.sed respondetur q si compater efficitur leuans fortius e baptizans.ff.de testa.l.dominus. Uel forte illa erat causa: quia vir primo negauerat veritatem e conuictus fuit per testes. ergo audiri non debet.argu.de solutio.c. Is qui. ¶ Item quia publicati erant testes.de testib⁹.in causis. Sed dic q omnis subtilitas e rigor cessat ex quo agitur de periculo anime.vt dictũ est in capitulo proxi.supra.e de desponsa.impub.c.attestationes. Hinc est q sentẽtia in tali casu non trãsit in rem iudicatam.de re iudica.lator.e.c.Consanguinei. ¶ Quero an filius sacerdotis potest contrahere cum filia illius qui est receptus ad penitentiam.videtur quod nõ: quia e illa est filia spiritualis: sicut illa quam baptizat.xxx. q.i.omnis.sed non est ita: quia non contrahitur tanta affinitas in penitentia sicut in baptismo: quia per penitentiam nõ efficiuntur filij sacerdotis affines filiis illorum quibus penitentiam iniungit.nec reperitur hoc prohibitum directe vel indirecte: ergo rẽ.de sponsali.c.Cum apud. vide Joannem and.in dicto capitulo Omnis.vide infra codẽ capitulo finali.lib.vj. Antonius de Butrio.

¶ De cognatione legali Rica.

¶ Uiso de cognatione spirituali. De legali videndum est. de materia ista habetur.xxx.q.iij.c.i. ¶ Quero quotuplex est materia cognationis legalis. Dic primo q duplex.quedam stat in nomine generis: e appellatur adoptio. Alia transit in nomen speciale: e dicitur arrogatio.ff.de adopti.l.i.§.fi. ¶ Quero quando fiat arrogatio e quando adoptio: de quo dic q arrogatur qui sui iuris est. Adoptatur: qui in alterius potestate est.ff.eo.l.i.in fi. ¶ Quero quis sit effectus adoptionis.e quis effectus arrogationis.dic in arrogatione filius arrogatus transit in potestatem patris arrogantis: e acquirit quasi omne ius quod habet filius naturalis e legitimus. Adoptatus autem remanet in potestate patris naturalis.ab intestato tamen succedit legitimo: e non transit in potestate adoptantis: e hoc nisi ab auo paterno vel materno fiat adoptio. Nam tunc quia iura sanguinis e ciuilia simul concurrunt transit in potestatem aui e patris adoptãtis.ff.eo.l.i.e.ij.e.l.fi.e.l.si arrogatus e.l.fi.C.eo. ¶ Quero qualiter fiat adoptio e arrogatio. Dic q adoptio põt fieri coram quolibet competente magistratu.ff.eo.l.ij.de officio.proconsul.l.ij.in fi. Arrogatio autem fit coram solo principe.ff.eo.l.si pater.§.fi.e.l.sequẽ. ¶ Quero quid est adoptio. Dic q est ciuilis quedam propinquitas legaliter facta per quam filius: vel nepos: vel deinceps: vel frater: vel affinis: licet naturaliter non sit reputatur pene naturam imitãs. ff.eo.l.adoptio.e.l.nec ei.§ i. ¶ Quero quis potest adoptari. Dic q masculus e sui iuris: e maior.xviij.annis. Ita q sit omnino certum eum potuisse generare. Et necesse est

ꝙ pater sit talis qui generare possit alium saltem de facto: ergo presbyteri quo ad patrimonialia adoptare possunt argu. pro ⁊ contra. Insti. de adop. §. illud ⁊ l. si pater. §. fi. ⁊ l. sequen. secundum opinio. Hostien.

Si qua. Non contrahitur matrimonium inter adoptatum ⁊ filiam adoptantis. h. d. ¶ No. i. ꝙ ex actu adoptionis que ritur cognatio. Unde si adoptatur in filium frater ⁊ soror efficitur filius naturalis adoptantis. ¶ No. i. ꝙ inter fratres legaliter non potest esse matrimonium. ¶ No. iii. ꝙ cognatio legalis non est perpetua: quia finitur finita adoptione. ⁊ sic impedimentum surgens ex cognatione legali finitur finita cognatione legali: ⁊ sic videtur ꝙ cessante causa permanendi cessat effectus. ¶ Pro declaratione huius materie sunt videnda plura. Primo que est materia cognationis legalis: ⁊ dicitur ꝙ adoptio ⁊ arrogatio. Secundo qui possunt adoptare ⁊ qui arrogare. Tertio quis sit arrogationis effectus ⁊ quis adoptionis: ⁊ omnia sunt expedita super rubrica. Circa hoc ultimum dic quod quidam sunt effectus: quo ad potestatem successionum: ⁊ de hoc dictum est in rubrica. Quidam est effectus cognationis surgentis ⁊ circa hunc videndum inter quos contrahitur hec consanguinitas vel cognatio: quo ad prohibitionem matrimonii. Secundo an impediat hoc impedimentum ⁊ dirimat. Tertio quantum durat hoc impedimentum. Dic ꝙ hec cognatio legalis contrahitur inter filios naturales arrogantis: ⁊ arrogatum vel arrogatam. ad hoc ff. de ritu nup. l. per adoptionem. Item inter ascendentes ⁊ descendentes hoc est inter adoptantem ⁊ adoptatum. ff. de ritu nup. l. adoptiuus filius. Inter filios autem adoptantis ⁊ adoptatum vel adoptatam est dubium. Quidam dicunt ꝙ hodie est nullum impedimentum: quia filius adoptiuus non transit in potestatem adoptantis. insti. de adop. §. ii. Dicunt doc. de legitimo non illegitimo: quia illegitimus non est in potestate patria. insti. de nup. §. fi. Licet sit verum ꝙ illegitimus non possit copulari filie spirituali. vt. s. e. c. pri. Alii dicunt contra ꝙ filius adoptatus non potest contrahere cum filia adoptantis: quia licet adoptiuus non transeat in potestatem patris adoptantis: querit tamen aliqua iura que adoptione soluuntur. C. de adopt. l. pe. §. si autem. Idem probat hec decre. que indistincte loquitur de adoptione non distinguens inter adoptatum ⁊ arrogatum. Inn. tenet primam partem. Hostien. tenet secundam. ⁊ Guil. in spe. eo. ti. in principio. Inter ipsos autem adoptatos non est prohibitio: quia non reperitur. ergo ⁊c. de sponsa. cum apud. Item secundum doc. est prohibitio inter adoptantem ⁊ vxorem adoptati. ⁊ adoptatum ⁊ vxorem adoptantis. ff. de ritu nup. l. adoptiuus. §. i. ¶ Ad secundum an hoc impedimentum dirimat. Quidam ꝙ non: sed impedit tantum ne innouetur: quia impedimentum est temporale. Hanc opin. seq. spe. eo. ti. in prin. Hugo. dicit ꝙ dirimit. Nec ob. ꝙ impedimentum sit temporale: sic ⁊ est impedimentum in plerisque ꝙ aliqua sit alteri coniugata. Nam hodie secum non possum contrahere ⁊ tamen potero cras mortuo viro: ⁊ tamen hoc impedimentum dirimit. de spon. duorum. per totum. Ad hoc hec decre. que dicit ꝙ matrimonium consistere non potest. Quidam hoc restringunt vt dirimat solum quando soror vel filia ducta est: quia in canonibus de pluribus speciebus non habemus expressum. verius videtur ꝙ qua ratione de his exprimitur eadem ratione est de aliis intelligendum. argu. de consti. c. translato. Et etiam hec rubrica est posita in genere vt dat auctor merito intelligere: ꝙ non solum sub ea includantur due species supradicte. Sed etiam omnia que pertinent ad rubricam: tenendo tamen ꝙ dirimat promptum est remedium soluendi. s. adoptionem. Sed Io. an. dicit ꝙ attemptari posset: sed per hanc litteram consistere non potest. quia sublata adoptione matrimonium remanet validum absque nouo consensu. Et hoc ponit Io. in c. i. l. iiii. s. ¶ Ad tertium quantum duret impedimentum. Tex. hic dicit ꝙ quamdiu durat adoptio que soluitur per emancipationem. ff. de ritu nup. l. in eo iure. Et debet hoc fieri coram competente iudice ⁊ ipso auctorizante solueret hoc vinculum. C. de emanci. li. l. i. ⁊ vlti. Et sic sine auctoritate iudicis contrahere non potest: sic nec dissolui. de reg. iu. omnis res. Hoc verum excepto patre adoptante in quo etiam adoptione finita durat prohibitio ff. de ritu nup. l. qui etiam. Item est perpetuum inter adoptantem ⁊ vxorem adoptati: ⁊ adoptatum ⁊ vxorem adoptantis. ff. de ritu nup. l. adoptiuus. Ant. de but.

¶ De materia vide. xxxii. q. vii. c. quedam. cum duobus c. sequentibus. ⁊ c. concubuisti. ⁊ c. si quis. cum. xxxiii. q. ii. In quattuor vltimis c. ⁊c.

¶ De eo qui cognouit consanguineam vxoris sue Rubrica.

Si quis cum filiastra. Affinitas superueniens post matrimonium contractum non dissoluit matrimonium: Sed exactionem debiti impedit ⁊ crimen incestus inhabilitat quo ad matrimonium contractum. h. d. Primo ponitur thema ex quo triplex tacita questio elicitur. quam Secundo resoluit. secunda. ibi. Neq. Nota tria principalia dicta decre. ¶ Primum ꝙ copula superueniens cum consanguinea vxoris non soluit matrimonium. sed impedit etiam stuprantem a debiti exactione. ¶ No. ii. ꝙ ex copula cum vxore impeditur matrimonium contractum cum consanguinea sponse: ⁊ hoc ex duplici impedimento: ex affinitate vbi est cognita: ⁊ ex publice honestatis iustitia: vbi non est cognita secundum doc. Et no. ꝙ tale impedimentum est perpetuum. ¶ No. iii. ꝙ crimen incestus ꝙ committitur cum consanguinea coniugis. incestuosum facit: ⁊ ipsam inhabilitat ad matrimonium contractum ⁊ est hoc impedimentum perpetuum. Quid si filiastram cognouit ignoranter credendo ipsam vxorem suam. Dic ꝙ non punitur tanquam incestuosus: ex tali tamen copula quamquam ignoranter facta oritur affinitas. l. eo. Discretionem. secundum doc. Sed non puto ꝙ propter hoc ipse priuetur exactione debiti. Quid si incestuosus de facto contrahit: an valet contractus. Glo. dicit ꝙ sic: quia licet non debeat contrahere tamen valet contractus. immo si esset etiam iuuenis dispensare secundum eo. xxxii. q. ii. In adolescentia. sed gl. ⁊c.

Veniens. Affinitas superueniens dissoluit sponsalia de futuro: sed non matrimonium: ⁊ incestuosus contrahere non potest. h. d. Sunt due partes. In prima ponitur decisa consultatio. in secunda distinguens responsio. secunda ibi. Inquisitionem. Secundum membrum subdistinguens: ibi. ceterum. ¶ Nota primo ꝙ copula cum consanguinea sponse quamquam fornicaria creat affinitatem ex qua sponsalia soluuntur de futuro cum sponsa ante copulam contracta: ⁊ sic impedimentum affinitatis superueniens tollit sponsalia. ¶ No. ii. a contrario ꝙ affinitas superueniens non tollit sponsalia de presenti. ¶ No. iii. ꝙ maius reputatur crimen incestus quam crimen adulterii. Ideo maior iniungitur penitentia. Et no. tex. ꝙ crimen incestus committitur etiam si cognoscatur consanguinea sponse tantum: ⁊ committitur ex copula cum affine: ⁊ sic vr ꝙ ex solis sponsalibus creatur affinitas vel aliquid loco affinitatis: ex cuius iniuriosa copula cum coniuncta creatur crimen incestus. Et sic no. quod tale cri-

men incestuo inhabilitat ad contrahendum nisi secum dispenset. ¶ No. iiij. ꝙ quidam est crimen incestus ipropriũ qḋ cõtrahitur ex copula cũ cõsanguinea sponse. ⁊ circa hoc est dispensabile: quo ad potestatem contrahẽdi. Quoddaꝫ est crimen incestus ꝙ surgit ex copula cũ cõsanguinea coniugis: ⁊ hoc est indispẽsabile. ¶ Nota. v. ꝙ copula superueniens coniugis post copulam consanguinee eius ratificat ⁊ fortificat crimen incestus precedens ⁊ ei maiorem imprimit effectuꝫ. ¶ Ob. primo quia videtur ꝙ etiam ex dispensatione si cognouit consanguineam sponse non possit cuꝫ illa contrahere: quia ex delicto incestus nõ soluitur matrimoniuꝫ. s. c. proxi. Solu. intellige ꝙ hic erat sponsa ḋ futuro quo casu si cognoscat cõsanguineã: eius sponsalia soluuntur propter affinitatem superuenientem: ⁊ cum ipsa amplius non põt contrahere nec poterit habere consanguineã ex publica honestate nec sponsaꝫ ex affinitate: ex dispẽsatione tamen cum alia poterit ꝯhere. ¶ Ob. ij. quia nõ dꝫ plus puniri ꝑ incestu quã pro adulterio: quia cognoscẽdo cõsanguineã sponse solũ lesit publice honestatis iusticiã: cõmittẽdo adulterium lesit matrimoniũ. Sol. dicit glo. ꝙ hec mater sponse erat alteri nupta: ⁊ illam cognoscendo commisit triplíciter peccatũ. Primo quia cõmisit adulteriũ. Scḋo quia violauit publice honestatis iusticiam. Tertio quia cõmisit incestuꝫ cognoscendo affinẽ primi generis ⁊ primi gradus. Ideo maior pena quam ꝑ solo adulterio debuit iniungi. Potest etiã intelligi in nõ nupta que cõmisit icestũ cognoscẽdo affinẽ primi generis ⁊ primi gradus ⁊ cõtra publice honestatis iusticiaꝫ. ¶ Ob. iij. quia incestuosi si potuerũt ꝯtrahere. xxxiij. q. ij. In adolescentia. So. de iure contrahere nõ possunt. Sed ex causa põt cũ eis dispẽsari. vt. s. ꝓpter iuuentutẽ: vt hic: ⁊ in. d. c. In adolescentia. Si tamẽ ꝯhunt de facto valet contractus vt dictũ est. s. c. prox. Et ꝓpter hoc non est impedimẽtũ dirimens. Quero quid si cognita sponsa fuit: ⁊ postea cognouit mr̃em: An possit cum mr̃e contrahere. dicit gl. ꝙ non: etiã si nõ eẽt mater cõiugata: quia ex copula fuit matrimoniũ cũ filia. De spon. c. Is q. ⁊ idẽ etiam esset si nunq̃ cognouisset eã mr̃em. De spõ. c. sponsaꝫ. Et hoc verũ qñ primo cognouit spõsaꝫ. Si aũt prius cognouisset mr̃em spõse contractis sponsalibus cũ filia postea neutrã habere potest: non filiaꝫ propter affinitatem: nec mr̃eꝫ ꝓpter publice hõestatis iustitiã. ¶ Quero dicit lfa ꝙ cognouerit sponsaꝫ anteq̃ matrẽ vel postea nũq̃ habebit eam. Quero quam non habebit. Dicit glo. ꝙ nõ habebit matrẽ. vel dic ꝙ nõ habebit filiã. Et dicit ꝙ i hoc nõ tenet. s. c. Discretionẽ. dic ⁊ hoc ẽ verius si cognoscit prius filiaꝫ postea mr̃eꝫ: matrẽ nõ poterit habere ꝑ consanguinitatẽ. Filiã aũt nõ habebit: quo ad exactionẽ copule m̃rimonialis: m̃rimoniũ non dissoluit̃. vt. s. c. pr. Tenebit̃ tñ debitũ reddere. Nec ob. de coniug. lepro. c. ij. Quia hic nascit̃ exceptio ex ꝓprio delicto: ibi ex casu fortuito: qꝛ nemini ẽ sportãdus. ḋ homi. c. Joãnes. Si prius cognouerit mr̃eꝫ ex affinitate soluta erũt sponsalia: ⁊ filiaꝫ nõ posset habere ꝑ affinitatẽ. Et sic gl. dicit hñ nec hoc est imutatũ per. c. Discretionẽ ⁊. c. ij. Alia gl. est clara videeam p te. Anto.

Eillo.

o — Non separatur matrimoniũ ad dictũ vnius asserentis affinitatẽ iter cõiuges precessisse. h. d. Sunt due ptes In pria ponit̃ consultatio. In secunda rñsio scḋa ibi. Respõdemus. ¶ No. i. sũmariũ. ¶ No. ij. ꝙ publicũ ⁊ notoriũ habeat viꝫ ꝓbationis. ¶ Nota. iij. ꝙ illḋ ꝙ probatur testibus non dicitur notorium nisi dicas ꝙ non est notorium facti: sed est notorium iuris. dic vt de cohabita. cleri. ⁊ mulie. c. vestra. ¶ Obst. i. qꝛ videt̃ ꝙ in tali materia stetur dicto vnius. s. de spõ. Preterea cum si. So. si agitur de cõtrahẽdo procedit ꝯtrariũ. si de ꝯtracto dissoluendo nõ stat̃ dicto vnius etiã cõcurrente secũ rumore. Ico. c. Sup eo. Unde repellit̃ hic ex quo nõ põt ꝓbare: qꝛ ex quo constat ipsiꝫ deficere in probatione: qꝛ dicit se non habere alia ꝓbationem: ⁊ sic nõ est admittend⁹: ad petendũ qꝛ nõ dꝫ quis admitti ad probãdũ qḋ probatuꝫ nõ relevat Et est ar. ꝙ iudex potest partem in principio iudicij iterrogare quas probationes intẽdit producere. Et si dicat ꝙ itẽdo producere tales que apparẽt iudici isufficiẽtes põt ab agẽdo repelli. ¶ Quero quomodo potest esse notoriũ impedimẽtũ. dic ꝙ põt esse notoriũ si eaꝫ publice tenebat. C. ḋ nup. l. si vicinis. Et parẽtela erat notoria. s. ḋ diuor. c. porro. scḋm Hostien. Antonius de butrio.

Rationale.

t — Incestuosus m̃rimoniũ ꝯhere nõ debet si ꝯhat tꝫ. h. d. Sũt due ptes. In pria ponit̃ cõsultatio. In secũda respõsio: secũda ibi. Quia vero. ¶ No. prio de dictõe videlꝫ que ẽ expositiua dictionis vel oratiõis precedẽtis. ¶ No. ij. ꝙ crimẽ icest⁹: lꝫ ipediat ꝯhẽdũ. nõ dissoluit ꝯtractũ añ vel post incestũ. ¶ Not. iij. ꝙ peccator rediẽs ad peccatũ equipat̃ cani q reddit ad vomitũ ⁊c. ¶ No. iiij. ꝙ incestuosus ⁊ adulter post icestũ ⁊ adulteriũ priuat̃ exactiõe debiti: ꝫ nõ necessitate reddẽdi si exigat̃. ¶ No. v. ꝙ vir ẽt ipotens ad exactionẽ ḋbiti tenet̃ tñ ad necessaria vxori ministrãda: ⁊ ad ei cohabitãdũ. ¶ No. vj. ꝙ ex eodẽ facto qñq꞉ surgũt duo delicta ⁊ de quolibet puniẽd⁹ ẽ delinquẽs in foro pnie. Et no. ꝙ pnie sunt arbitrarie. ¶ No. vltimo ꝙ icestuosus priuatur spe cõiugij mortua cõiuge. ¶ Ob. qꝛ vr̃ ꝙ nec ẽt reddere teneatur: quia ex quo ꝙ commisit incestuꝫ inhibet̃ matrimoniũ incestuoso: nõ valet ergo: ⁊ sic propter illud delictuꝫ debituꝫ reddere: nõ tenet̃. So. dicit glo. ꝙ licet crimẽ incestus impediat matrimoniũ nõ tñ dirimit: nisi in tribus casibus. s. si est machinat⁹ in mortẽ alterius. si dedit fidem adultere: si duxit eam de facto ⁊c. s. De eo qui dux. c. Cũ haberet. ⁊ c. Super hoc. Sed an secũ possit dispẽsari vt ꝯhat. Dic ꝙ sic quando continere non potest: quia tũc potest dispensari vt contrahat ⁊ etiaꝫ vt debitum possit exigere si ante contraxerat. Sed an quãdo reddat teneatur dolere. tex. hic dicit ꝙ sic. Et si non potest dolere in ipso accessu doleat tamen ante vel post: non de solutione debiti: qꝛ fecit ꝙ ḋbuit: sed de peccato ꝑ se cõmisso. qḋ ipm tali debito reddidit indignũ. De pẽ. di. iij. c. Penitẽtia est. Sed an vxor tali icestuoso debeat debitũ reddere. Dic ꝙ non. imo põt se auctoritate dñi denegare ea. xxxij. q. i. dixit dñs. Nisi ipsa a tali primo debitũ exegerit: quia postea tacita videtur facta remissio seu recõciliatio. De coniug. s. no. c. proposuit. De adulte. Sicut. Et secundũ hoc intellige quod no. s. eodeꝫ. veniens. Sed hoc vltimuꝫ non placet: quia hec priuatio nõ soluꝫ venit ex sola iniuria ex adulterio. sed ex grauitate criminis incestus. vnde hanc nõ potest remitteret mulier nec remittere videtur si exigat ꝙ sibi de iure debet̃. Anto. de bu.

Super eo.

s — Non separat̃ matrimoniũ ad confessiõem coniugum: qui dicũt affinitatem precessisse etiaꝫ si rumor vicinie ꝯsentiat. h. d. Prima ps põit questionẽ. Secũda ipsius solutionem. s. ibi. Rumor autẽ ¶ No. primo ꝙ ad cõfessionẽ vtriusq꞉ cõiugũ sup ipedimento matrimonij ex affinitate surgente m̃rimoniũ nõ separatur. Et habes casũ in quo si ꝑiudicat confessio cõfitenti. Et sic habeas pro regula ꝙ ibi cõsensus nõ ꝑiudicat nec ꝯfessio: quia vinculi auctoritas ex deo est: ⁊ non pendet ab hominũ potestate. ¶ No. ij. ꝙ clamor vicinie concurrens cũ cõiugũ ꝯfessiõe nõ adeo roborat cõfessionẽ ꝙ ex eis sequi possit snĩa diuortij. ¶ No. iij. bonũ tex. q notat quid ẽ rumor: ex quo etiam colligitur in quo differt a fama: quia rumor ẽ qñ aliqua ps vicinie aliqd acclamat vt tertia vl̃ q̃rta vt dicit̃ fama. Sꝫ fama ẽ qñ maior ps vicinie hoc clamat. vide i. c. vr̃a. de cohabi. cle. ⁊ mu. ¶ No. iiij. effectum rumoris: quia de se non probat: est tamẽ habilis ad probationẽ

roborandam: ⁊ confirmandaȝ vbi probatio habet ex se ali quas vires: sed non est sic in confessione que ex se non subsi stit. ¶ Ob. i. ꝙ in tali materia rumor ⁊ fama ꝓiudicant. De consang. ⁊ affini. c. Super eo. So. agitur de contrahen do preiudicat vt ibi. si de contracto non vt hic. ¶ Ob. ij. quia videtur ꝙ vt solius confessionis sit matrimoniũ sepa rãdũ. q̃ ꝯfitẽti ꝯ̃ se statur: cũ ꝯfessus ꝓ cõdẽnato habeat. C. de confes. l. i. ⁊ ff. de ꝯfes. l. i. So. soluit hec gl. dupliciter. Uno modo ꝙ speciale sit in matrimonio vt confitenti non credatur: ⁊ hoc ne colludant se inuicem cõiuges: ⁊ quia hec materia non est depẽdens a consensu: ⁊ sic nec a cõfessione vt hic. Secũdo q̃ ideo nõ creditur ꝙ confitenti pro se nõ ẽ credendũ: ⁊ ideo aut confessio fit per euȝ qui constat con tra matrimoniũ ⁊ confessio sibi preiudicat: aut confessio fit p euȝ qui stat pro matrimonio: ⁊ preiudicat. Gl. nõ stat ĩ isto Sed dicit ꝙ neutri creditur: quia hoc est speciale in matri monio. In hoc puncto an sola confessio preiudicet. dic aut agitur de contrahendo: aut de contracto dissoluendo. Primo casu cõfessio impedimenti alterius bene preiudi caret ⁊ illi credendũ esset: si cẽt ille qui staret pro matrimo nio: ⁊ ad eius dictũ tñ impediret matrimoniũ: sic ⁊ ad di ctum vnius testis qui nõ est cã q̃re nõ debeat ĩpediri. stãti autem contra matrimonium non video ꝙ credendum es set: quia sic ꝯfiteret suam intentionem ⁊ cõfessioni ꝓ se non statur. Si agitur de contracto dissoluendo aut quo ad vinculum: ⁊ hic est aduertendum: aut vterq; stat cõtra ma trimoniũ ⁊ neutri credit: quia sic colludunt: aut vterq; stat pro matrimonio. Sed ex officio inquiritur contra eos quia si coniũctos ⁊ satis credo ꝙ credatur eis cũ iuramento. xx xv. q. vi. Si duo. Puto tamẽ hoc arbitrarium esse: vt di cit Hosti. ĩ. de despõ. impub. c. attestatiões. Si alter ꝓ ma trimonio agit: ⁊ alter contra: tũc stanti in ꝯ̃iuȝ non creditur quia ꝓ se confitetur. An autem credat stanti pro matrimo nio. Quidã dicũt ꝙ sic. Sȝ dico ꝙ est ĩ arbitrio iudicis ꝑ ea que scripta sunt in dicto. c. Attestatiões. Si agitur ƀ cõ tracto dissoluendo quo ad thoꝝ ⁊ creditur cõfitenti: dum modo non sit ille qui sepationem intentat ⁊ hoc de confes sione. ¶ Uenio ad tertiã opi. qȝ saltiȝ credat rumori cũ confessione. xxxv. q. vi. Si duo. gl. dicit ꝙ confessioni cũ ru more non creditur quo ad dissoluendũ: confessioni autem cum fama sic. Tu dic quod aut agitur de contrahendo ⁊ soli fame creditur: quo ad impedimentuȝ. De testi. Su per. eo. ⁊ c. preterea. De presum. c. Illud. ⁊ c. iij. Ju. pri. su per eo. Si aũt agit de contracto dissoluendo quo ad tho rum: ⁊ planum est ꝙ cõfessioni cum rumore creditur: quia soli ꝯfessiõi credit: vt dixi. ĩ. c. pri. soli tñ rumori vel fame non: quia illa non facit fidem vbi agitur de alterius pre iudicio. Si agitur de contracto dissoluendo: quo ad vincu lum aut vterq; stat cõtra matrimoniũ: ⁊ nõ credo ꝙ fame ⁊ etiam confessioni credatur: q̃ confessio ibi ad nihil est ⁊ sola fama non est potẽs ad dissoluenduȝ. cũ agitur de gra ui preiudicio per ea que dixi. de testi. c. Ueniens. Si vterq; stat pro matrimonio: tunc creditur fame ⁊ iuramẽtis eo rum: ⁊ maxime si ad hoc concurrat attestatio parentum. vt est tex. in. d. c. si duo. xxxv. q. vi. Si autem alter stat pro ma trimonio ⁊ alter contra. Si stans contra cõfitet cõfessio ꝑ se ꝓ nihilo est: ⁊ tunc fama etiam concurrens nihil opatur. Si stans pro matrimonio confitetur: hic est dubium. Aut concurrit solus rumor: cum confessiõe: ⁊ hic non sufficit: vt dicit hic glo. An autem illi credatur relinquo arbitrio iu dicis. vt dixi. ĩ in proximo mẽbro de sola confessione. Si est rumor vel fama cuȝ confessione. Dico ꝙ si confitens al legat suã turpitudinẽ ei nõ credit etiã cum sola fama. sic in telligo ꝙ scribit Archidi. in. d. c. Si duo. Si confitens nul lam allegat turpitudinem: ⁊ tunc. Aut allegat impedimen tum consanguinitatis. Et dicit hic abbas ꝙ licet olim for te sufficeret fama cum confessione quia non poterat pro pter dilationem impedimenti aliter constare non credit ꝙ hodie illa sufficiat nisi aliud interueniat: ⁊ credo ꝙ tunc stã dum esset illi. De testi. c. Licet ex quadã. hodie quo ad ne cessitandum iudicem. quo autem ad concludendam pro bationem arbitrariam ad arbitrarium iudicantis ad cre dendum sibi sufficit solum confessio ⁊ fama. vt not. ĩ. in di cto. c. attestationes. Si agitur de probando impedimento alterius ex copula affinitatis surgente: ita ꝙ agitur de pro banda copula: credo quod confessio sola non sufficit ad in formãdum verũ iudicem: sed eius arbitrio relinquo: vt di cit Joan. an. in dicto. c. Attestationes. Sed probatio neces sitatis esset si probaretur secundum formaȝ. c. Preterea. de testi. vt quia famam ⁊ confessionem iuuarent alia admi nicula. Anto. de butrio.

D ISCRETIONEM. Affinitas sup ueniens non dis soluit sponsalia de presenti. hoc dicit. In pri ma ponit consultatio. In secunda responsio secunda ibi. Nos igitur. Et in prima dicit. Primo mulie rem ad continentiam inducendam. Secunda ibi. Quod si. Quid iuris si ad hoc induci non potest. Tertio soluit tria obstacula. Primum ibi. Cum adulterium. Secunduȝ ibi sed nec affinitas. Tertium ibi. q̃q̃. ¶ Nota primo arg. pro opi. ꝙ verba sunt de esse matrimonij ⁊ debent esse talia ꝙ concludant consensum de presenti. ¶ Nota secũdo ꝙ primum matrimonium sine copula preualet secundo etiã cum copula: maxime quando secundo obuiat publica ho nestas. ¶ Nota tertio cautelam contrahentis ne videat confiteri ⁊ approbare actum meticulose gestum ut quam cito reddatur libertati discedat. ¶ Nota quarto practicã libelli in possessorio: ⁊ non esse hic apertũ ꝙ ad agendum possessorio sufficit concludere matrimoniũ de presenti abs q; copula. de quo. de resti. spo. c. ex parte. M. ¶ No. qui to ꝙ impedimentum publice honestatis oritur etiam ex co pula fornicaria: seu adulterina: ⁊ etiam est tunc impedimen tum affinitatis. Et nota ꝙ tale impedimentũ ex honestate coniugij impedit copule exactionem. ¶ Nota sexto ꝙ adulterium cõmittitur ex iniuria illata soli vinculo matrimo nij etiam ante copulam interuenientem respectu vinculi cui iniuria infertur. ¶ No. septimo ꝙ adulteriũ ⁊ pena adul terij si cadit ĩ iniuriã maxime a marito traditum quãdo agi tur de pena ad commodum coniugis applicanda. ¶ No ta octauo ꝙ regulariter non est matrimoniũ dissoluenduȝ preter causaȝ fornicationis: quia ex causa fornicationis po test dissolui: ꝙ est verum nisi contra illud ius agendi ad dis soluenduȝ cõpetat aliqua exceptio ⁊ sic ius actioneȝ pmit tens semper recipit limitationeȝ nisi aliqua exceptio cõtra agenteȝ cõpetat. ¶ Nota regulaȝ ꝙ sine culpa quis nõ est iure suo priuandus. ¶ Nota ꝙ affinitas superueniẽs nõ soluit matrimoniũ ante ꝯ̃ctuȝ. ¶ No. ex fi. decre. ꝙ si illi predecessores sic iudicauerunt contra matrimonium: quia potest papa statuere quicquid libet ⁊ dispensare cõtra ma trimonium ante copulam subsecutã. De quo de conuersi. coniug. c. Ex publico. Et no. ꝙ non semper sunt sequende opiniones summorum pontificum. Ad hoc de spõ. duo. c. si. De sacra vncti. c. i. De deci. c. pastoral. §. i. ¶ Ob. prio quia videt quod lȝ vir dederit causaȝ adulterandi vxori ꝙ nõ excusetur mulier. xxvii. q. ii. c. Agathosa. ⁊ c. si tu absti nes. Glo. allegat pro ⁊ contra. Dic si vir est occasio delicti mulieris non imputabitur mulieri inuite vt hic. Si est cau sa adulterii mulieris non inuite: ⁊ tunc excusata est quo ad virum: vt contra eum posset replicare. quo ad deum autẽ ex quo non compellitur non est excusata vt in contrario. Secundo videtur ꝙ sola publica honestas non contrahi tur ex copula cum secunda: quia illa oritur ex spõsalibus. De despon. ĩpub. c. fina. So. dic ꝙ pp publicã honestatẽ ⁊c. i. pp affinitatẽ q̃ surrexit ex copla tã iniq. Tertio vide

cur q mandatum viri nõ excusat: quia in talibus que nõ pos
sunt absq peccato mortali fieri mandatum nõ obligat. xx
xij.q.v. Ita ne. So. dicit glo. q presertim hic stat pro tñ. e
est sensus littere q siue mandatuz precessit: siue non ex quo
traditur inuita excusatur: sic dicit gl. tu dic vt dixi in prima
glo. §. Quarto videtur q affinitas non contrahatur ex for
nicario coitu. ff. De gradi. l. non facile. §. sciendum. So. di
cit glo. q illa nõ ob. e nihil aliud dicit soluit sicut soluit pu
eri. Tex. dicit q affinitas est quedam pximitas ex nuptiis
proueniens. Dic q ille non negat quin contrahantur spon
salia. Jo. an. remittit ad arborz affinitatis. Dic q de iure
ciuili affinitas nõ oritur ex copula fornicaria: sed de iure ca
nonico sic: puto tñ q ex quo ad penam ciuilem non sit inces
tus si quis cognoscat duas sorores fornicario coitu. Quin
to ob. quia legitime factum irritatur si deueniat ad causaz
a quo non potuit habere principiuz. ff. de iudi. l. si aute So
lu. Jo. an. remittit ad regulam factum. Dic q illud veruz
quando actus est in fieri. Si enim est in pfecto esse non tol
litur nisi causa etiam sit potens ad tollend. alia vide per te.

f **Fraternitati tue.** Publica hone
stas surgit ex sponsalibus cum solo copule at
tentatu etiam cũ inhabili ad sponsalia. h. di
cit. Intelligendo q hec decre. loquatur de sponsalibus de
futuro. Et sic ipsa declarat e extẽdit intellectum quem po
sui in decre. Iuuenis. §. de spon. ¶ Nota primo q publi
ca honestas creat impedimẽtum etiam habile ad dissoluẽ
dum. ¶ Nota scdo q attemptatus cuz septẽnij vel proxi
mo septennio e nõdũ completo septennio inducit publice
honestatis iusticiam si cum hoc cõcurrant sponsalia. ¶ A
contrario sensu. ¶ No. q sola sponsalia in septennio: ante
ipsum completum e solus tẽptatus nõ inducit publice ho
nestatis iusticiam. ¶ Op. q decre. nõ facit ad titulum: q2
hic agitur de impedimẽto affinitatis e nõ publice honesta
tis. Solu. potest intelligi q loquatur d extraordinaria po
lutione extra naturalia: e hoc non facit ad titulũ: quia hic
non agitur de impedimento tam affinitatis. quam publice
honestatis: sz si poneret hic d extraordinaria pollutõe d ca
que fit in naturalibus: tamẽ extraordinariũ tempus e icõ
suetum pubertatis faceret ad titulũ cõcludens q extraor
dinaria pollutio extra claustra non inducit affinitatem nec
cõsumat mrimonium. Idem videt si non detur vtriusq se
minis cõmixtio: e alia quedam valde turpia hic prosequit
nõ fanda que obmitto videas p te. ¶ Opp. ij. xxxv. q. ij. c.
Extraordinaria. Vbi pollutio extraordinaria non inducit
publicam honestatem. So. contra loquit de pollutione ex
traordinaria cum temptatu absq colore matrimonij vel
spõsaliũ: hic sub colore matrimonij vel sponsalium vt hic
e. §. c. Iuuenis de spõ. Vnde est soror huius decr. Illa d ma
trimonio: hec de spõsalibus. Et si intelligeres q hãc com
pleuisset septẽnium nõ esset dubiũ q sola sponsalia absq
alio tẽptatu crearent publicã honestatẽ. etc. Anto. de bu.

c **Ex litteris.** Affinitas superueniẽs
rumpit sponsalia d fu
turo hoc dicit. Primo ponit cõsultatio. Se
cũdo respõsio secũda ibi. Nos autẽ. ¶ No.
primo q carnalis copula cum consanguinea sponse soluit
sponsalia de futuro e impedit mrimonium cũ ea. ¶ No.
secundo q crimen incestus priuat quem facultatem contra
hendi matrimonium: e hoc de iure etiam dato q de lapsu
continentie teneatur nisi dispẽset. ¶ No. iij. q est ex con
tractu spõsaliũ qualis qualis contrahitur affinitas ex qua inter
ueniente copula cum cõsanguinea sponse crimẽ contrahit
quasi incestus. Ad hoc. §. c. pxi. e melius. ij. ¶ Opp. prio
q non sit separandus a puella. §. c. prox. So. intellige quan
do contrahit cũ inhabili etate p verba d presenti nec fuerũt spõ
salia ratificata etate legitima superueniente anteq̃ matrem
cognouisset. alias si hoc esset ratificatũ eẽt mrimoniũ e po

stea copula cuz matre subsequens non solueret sponsalia.
¶ Op. ij. q contrahere possit mulier incestuosa de cuius
incõtinẽtia timetur. xxxiij. q. ij. c. In adolescentia. So. po
test si dispenset alias nõ. ¶ Q̃uero qualis penitentia debz
imponi p incestu. Dic q maior q̃ pro adulterio: quia ma
ius est peccatũ. xxxij. q. vij. Adulterij. §. eo. c. ij. etc. Anto.

v **Veniens.** Idem quo ad titulum di
cit cuz proxima. Primo
narrat factum. Secũdo respõdet. Tertia ibi.
Cum igitur. ¶ No. primo q sponsalia pos
sunt firmari obligatione fideiussoria: an autem etiã pigno
re. Dixi de spõ. c. Gemma. ¶ Nota secundo q p hec ver
ba promitto me ducturuz in vxorem sponsalia contrahũt.
¶ Nota tertio q non est tuta conuersatio puella cuz ma
sculo. ¶ Nota quarto q non solum a malo: sed etiã a spe
cie mali abstinendum est. ¶ Nota quinto q forus penitẽ
tialis nõ habet se precise: sed monitiue ad peccatũ. ¶ No
ta sexto q habens copulam cum duabus sororibus debet
ab vtraqz abstinere. ¶ Ob. j. q nõ valeat hec fideiussoria
datio. de spon. c. Gemma. So. intellige q non fuit data ni
si pro firmitate simplicis contractus e non pro pena: alias nõ
valeret vt in contrario. Et si dicatur ad qd tenetur fideius
sor. Dic qd ad interesse nec in aliud tenetur: lz pricipalis te
neatur ad factum. ff. De fideius. l. si stipulat9 es op9. ¶ Se
cundo ob. quia non videtur obligari promittens in matri
monio q filius contraheret quia factum alienũ. etc. e sic nõ
valet obligatio. ff. de verbo. obli. l. stipulatio ista. So. vz in
matrimonio: quia videtur promittere facturum se e cura
turũ vt dixi in. c. gẽma. ¶ Tertio ob. sentẽtie quia videtur
q debeant separi. §. c. pxi. So. in iudicio ecclesie si cõstat
separãdi sunt ex quo primo cognouerit cõsanguineã spon
se postea sponsam vt ibi in foro penitentie: serua qd hic. Et
sic patet qd forus penitentie e forus anime nõ procedunt a
pari. ¶ Q̃uero vsqz ad q tẽpus dicatur ifantia. dicit gl.
qd ante septẽnium. C. de iure deli. l. si infanti. Et tales non
obligant iuramento. xxij. q. v. c. pueri. Et furtuz nõ cadit i
tales. ff. de fur. l. impuberẽ. Post ifantiã sic si sit doli capax
De delict. pue. c. pueris. Potest etiam hic sumi pro eta
te puerili post septimum annum e sic sumi vr hic. ¶ Que
ro an aliquam istarum potest habere. Dic q non. nam nõ
sponsam propter affinitatẽ: nec sororem propter publicam
honestatẽ. §. eo. c. Fraternitati. Quid si ipso non confitente
precipitur q reddat debitum vxori. Dic q sequi debet cõ
scientiam e non reddere: e potius pati excõmunicationem
ex quo scit impedimentũ. de senten. excõ. c. Inquisitioni. e
sic predat9 in publico precipit vt reddat. In priuato autem
precipit vt non reddat. Anto. de bu.

t **De fraternitati.** Affinitas superue
niens non dissoluit matrimonium. hoc dicit.
Cõmũis diuisio. secũda ibi. nos igit. ¶ No.
primo q ex copula fornicaria surgit impedimentũ publi
ce honestatis quod habet impedire copulã cum vxore co
gnita vxoris consanguinea. ¶ Nota secundo q ex copu
la cum consanguinea non soluitur matrimonium: sed tolli
tur effectus matrimonij: quo ad executionem debiti cum
muliere vt maritus exigere non possit: nec mulier exiget d
beat: nõ tamen inuita hoc potestate priuatur. ¶ Nota ter
tio q affinitas contracta post matrimonium non tollit ef
fectum matrimonij in non culpabili. ¶ Ob. j. q etiam da
to q non timeatur mulieris incontinentia non debet priua
ri exactione debiti. §. eod. Discretionẽ. Solu. subaudi ma
xime: vel referas ad virum vt si timeatur de continentia vi
ri possit etiam cum viro dispensari. vt not. §. c. transmisse.
¶ Ob. secundo q hec non sit publica honestas: quia illa
orit ex spõsalib9 nõ ex copula: sz hic affinitas. vt de despõ. i
pub. c. si. So. dic q publica hõestas idẽ ẽ q affinitas. e tñ
ẽ dña iter spõsalia: e affinitatẽ q2 publica hõestas ex spõsa

libus etiam sequētibus nō soluit precedētia spōsalia: sꝫ affinitas subsequēs. et sic alia sunt clara. Anto. de but.

Ordane. Sūmatum est. s. ca. pri. In prima pte ponitur mulieris petitio. In scda cause cōmissio. ibi. Ea pp. ¶ Nota .i. ꝙ spōsalia de futuro per carnis copulā transeunt in mr̄imoniū de presenti. Ad hoc. s. De spon. is qui. ¶ Nota scdo ꝙ qn̄ concurrunt sponsalia de futuro in minori etate ad matrimoniū: et actualis copula cum ꝓximitate etatis. inducitur matrimonium. Uide ꝙ scripsi. De despon. impub. c. ii. et fi. ¶ No. tertio ꝙ affinitas superueniēs post mr̄imonium verum aut ꝑsumptum ꝯctū non soluit matrimoniū nec effectū matrimonii in non culpabilem et in uitam. Inculpabilē aūt tollit effectum matrimonii in exactiōe debiti. Et no. ꝙ ecclesia se intromittit nō solum de substantia vinculi inter cōiuges et de consuetudine: sed etiam de copula: qꝛ compellit cōiugem censura ecclesiastica ad debitum reddendū. Et no. casum in quo contractus matrimonii claudicat: quo ad effectum: qꝛ alteri cōiugum tollitur facultas exigendi debitū alteri: non sic. xxx. questi. i. de eo. Quandoqꝫ suspenditur. J. De secund. nup. Dñs nr̄. ¶ Ob. i. et vr̄ ꝙ nō fuit mr̄imonium inter Jordanam et Joānem. Et sic non habet locū vt compellatur. s. vir reddere debere debitum. Nam mulier in anno. x. nō est capax matrimonij. De despon. impub. c. ij. So. dicit glo. ꝙ illud est verum nisi malicia suppleat etatem ꝙ apparet de ipsa actuali copula. De despon. impub. c. a nobis. et c. fi. Et hoc tenent doctores et si multum distat ab etate habili si est cognita. Et sic ēt exclusa ꝓpīqtate etatis si adest actualis copula firmantur spōsalia: qꝛ etas vt signū exigitur ad potētiā et copule certitudinē. Ea ergo data frustra ꝗrimus signū. De quo. ꝺ dspon. impub. c. Continebatur. Et hoc maxime in muliere cuius vas semꝑ paratum est. In viro vero nō videtur: qꝛ longo tpe etas preueniri possit: saluo de eo ꝙ narrat Grego. in dyalogo de eo qui nouē annorum impregnauit nutricem suam. Ut no. xx. q. ij. In summa. Et recitant hic doc. aliquos q etatem peruenerunt. ¶ Ob. ij. qꝛ sine vlla culpa et sine causa qs iure suo priuari nō debet. Ut lite non cōte. c. Quoniā. §. si vero. So. Dicit gl. ꝙ sine culpa et sine causa quis nō priuatur: sed sine culpa et cum cā sic. ¶ Que ro qualis pnīa est iniungenda. Dic ꝙ maior ꝙ̄ pro adulterio. Quia istud delictum vincit adulterium. xxxij. qō. vij. Adulterij. Ad hoc. s. e. c. ij. ¶ Quero qn̄ quis dicitur exactus vt debitum reddere teneatur. Dic quādo verbo vel signo: qꝛ ex signis loquimur. De spon. c. Cum apud. Itē si preintelligitur futurum lapsum ex eius cōplexione forte est melius preuenire. Ut. C. qn̄ liceat se sine iudi. l. fi. Exigi re aūt censetur exigēdo et ꝓuocando vt vxori exigat. Et ē casus in quo quis peccat mortaliter cognoscendo vxorem etiā naturaliter: alias nō. xiii. di. Nerui. Nec credunt doc. ꝙ licet vxor intelligat virum nō posse cōtinere quin cadat in lapsum cum alia ꝙ licite petat et illum inuitet: qꝛ non debet cōmittere maius malū vt euitet peius malū. lxiiii. dist. Quod ait. et. xxii. q. ii. Ne quis. Dic tn̄ ꝙ rationabiliter faceret dn̄a si eo tpe vteretur iure exigendi. Et sic inuitatus vteretur eo quod per se non potest petere. vt. C. de tempo. in integ. resti. l. petendi. De elec. c. Cum vintonien. Per quā decre. no. ꝙ ex quo iste recipitur ad coitū de cetero indifferenter sit admittendꝰ. Sed ibi admittitur vt eliget iure ꝓprio non exclusus perpetuo: hic non admittitur nisi a iure. ꝙ habet mulier in eo secundū Uin. et c. Antonius de But.

¶ Uiso de cognatione spirituali et legali. De carnali erat uidēdū que in cōsanguinitate et affinitate cōsistit. Ideo et c. secūdū Dama. Uel qꝛ incestus cōmittitur in propriis consanguineis vel vxoris iā cognite. Ideo et c. Materia habetur xxxv. causa. per totum.

¶ De consanguinitate et affinitate Rica.

Ex litteris. Separatur mr̄imoniū ꝯctū inter affines pnimigeneris et quarti gradus. hoc dicit. Sūt tres ptes. In pria casus narratio. In scda mn̄sio. ibi. Quo circa. In tertia iudicū instructio: ibi ceterū. ¶ No. prio ꝙ ex subarratiōe cū copula cōcluditur mr̄imōiū. vide ꝙ plene scripsi. ꝺ despō. ipu. c. fi. ¶ No. scdo ꝙ sicut in pricipio ꝯctus pōt qlibet de populo se opponere: ita et approbationē ꝯctus mr̄imonii clādestini. ¶ No. tertio ꝙ nō est ꝓhibita iteratio mr̄imonii sacramēti. vñ q semel ꝯxit cū vna iterato pōt ꝯhere. ¶ No. iiii. ꝙ in cā mr̄imoniali vbi agitur de ipediendo matrimonio vel tollendo idē pōt eē accusator et testis. ¶ No. v. ꝙ Archipresbyter et sic inferior epo pōt cognoscere de cā mr̄imoniali. q̄ro hoc sit videbis īfra simile de archidi. i. c. ista. ꝺ rest. spo. ¶ No. vj. qō olim ꝓhibitio mr̄imōialis se extēdebat ad qntū gradum affinitatis et ad primū genus: hodie ad quartū et hoc innuit lra. J. ¶ Nota. vii. ꝙ depositiones testiū recepte corā iudice incōpetente non ꝓficiunt si questio agitur coram cōpetente. vnde iterande sunt depositiōes et iuramēta. Et no. ꝙ iuramēta prestanda sunt corā iudice. ¶ Nota. viii. etiā quales debent esse testes in cā matrimoniali: qꝛ debent esse circūspecti et omni exceptione maiores. ¶ Nota. ix. q sunt habiles ad decernendum de cā mr̄imoniali. s. habētes potestatē et canonū sciam: et sic pꝫ ꝙ epūs dꝫ scire canones: et non sufficit ergo ꝙ sciat theologiā: vide doct. de eta. et quali. c. cā te. ¶ No. ꝙ statutū in vno ex correlatiuis extenditur ad reliquū. In hac decre. sunt plura examini subiciēda. Primo ob. decre. qꝛ hic pluries vr̄ reuocatā indubiū sup eadē cā mr̄imoniali de validitate mr̄imonii ꝯ illud: qꝛ ex quo cā semel est decisa nō dꝫ ex ꝑnouiter repertis īpugnari. de re. iudi. c. ā q inter vos. So. speciale in cā mr̄imoniali que non transit in rem iudicatam. c. lator. et c. Cōsanguinei. de re. iudi. Intellige non transit quo ad iudicem sed bene transit quo ad partes nisi superueniant noue probatiōes. Ad hoc de spon. sicut de purga. cano. cum dilecto. secundū Inno. ¶ Ob. ii. qꝛ pluries testes repetūtur in eadem cā. c. frater. nitatis. de testi. dic speciale in matrimonio vt testes pluries etiam post publicatas attestationes ꝓducantur: qꝛ cā est ꝙ nullus terminus obstat ex rigore iuris introductus veritati inueniende in causa mr̄imoniali siue sentētie: vt in primo cōtrario: siue ante publicationem: siue etiā post vt hic. Ad hoc. c. serie. de testi. et cum hic testes producuntur cōtra matrimonium patet euidenter ex glo. ꝙ opi. Jo. an. de testi. c. series. que habet ꝙ post publicatas attestatiōes in causa matrimoniali liceat testes producere publicatis attestationibus demum attestante pro matrimonio et non astante. Cōtra falsa est opi. placen. vel secundo secundum glo. vbi primo testes producuntur vt testes: publicatis attestatiōibus non licet producere testes regulariter vt in contrario: Sꝫ vbi deponentes primo non sunt simplices testes: sed sunt accusatores et testes. et habet locum ꝙ hic dicitur: quia possunt produci alii testes non obstantibus attestationibus. Conclude ambas simul si sunt publicata dicta accusatorū qui sunt testes non impediuntur alii produci vt nudi testes si sunt publicata dicta testium vt testium simpliciter: et regulariter produci non possunt testes super eisdem. Fallit in causa matrimoniali que vt respiciens materiam peccati tractatur secūdū regulas naturales reiectis regulis iuris positiui. Unde dicit hic Hostien. quod iudex in causa tali debet solum seruare illa que sunt de ordine iudiciario secundum naturalem equitatem. Ideo debet citare partes et coram eis facere testes iurare et prefigere terminum volentibus accusare vel defendere. De clandesti. despon. c.

Cum inhibitio. Qui. ma. accu. pos. c. Cum in tua. Et in legitimas exceptiones admittere. de of. dele. c. Ex pte cl. ii. Qui filii sint legi. c. plarum. A autem ordine q plus i rigore quam in equitate seruandi sunt. Ideo non est necesse q sententia feraf in scriptis. de quo. vic vt. ā. ō testi. c. Albericus. et vide q ibi scripsi. et c. fraternitatis. c. ii. ¶ Fallit secundo quando non sunt proprii testes uel sunt recepti corā incompetenti iudice: vt hic. ¶ O b. iii. q cognitio cām matrimonialis ad solū epm spectare dz. vt pz de exces. prela. c. Accedentibus. So. de potestate ordinaria et a iure data solus cognoscit episcopus: vt ibi. Sed ex potestate de legata aut ex cōsuetudie data cognoscit inferior ut hic. ¶ Nota primo circa hoc q cā matrimonialis ē delegabilis. et ab ordinario hoc dicit et gl. in duobus locis. s. in verbo corā: et in verbo ptātem. Item q ex cōsuetudine inferior cognoscit de q dicit i. c. lras ō resti. spo. Dic ergo q si h bz cōsuetudo illam seruat. Si non epus ex dispositiōe iuris bz cognitionē talium causarum nisi ex priuilegio aliud concessū sit: vt no. in. d. c. lras. Et no. in. d. c. accedentib9. Et ad hoc optime tex. ibi i fi. Et dicit hic Hos. q abbas hns episcopales iurisdictionē et potestatē vt abbas cassinē. pōt hāc cā; delegare et de ea cognoscere. Et dicitur hoc fuisse i facto. Et si vis oia clare ad sen lre nostre haberetc tunc ditas ē qō hic nō valeat processus Archipresbyteri. Jō nō probatur hic et hoc voluit papa iuxta finē vbi declarauit q nō oēs possūt de causa matrimoniali cognoscere: p hoc iferf an arbiter possit cognoscere de hac cā. Et concludit gl. per pdicta q nō: et assignat duplicem cāz. Pmo q snie arbitri staf metu pene et pena nō pōt pportionari cause matrimoniali: vt .S. de spō. c. Gemma. ergo nec arbitrium. Secūdo q2 act9 nō regulaf a cōsensu: sed a deo vel eius locū tenente. Ideo ptes in tali vinculo nō psūt tribuere aliqnā potestatem. Expressum est. de trāsac. c. vlt. ō resti. in integ. c. pe. Ex hoc apparet que exigantur substantialiter i cognoscente. exigit et q habeat cognitionez cāz: et sit pitus in iure canonico per q concludit hic hosti. q sola theologia nō possit regi clerus. Et pp hoc dicit q si eligantur solus purus theolog9 et purus canonista ad considerandam ecclesie qualitatē. Et si ecclesia consistit in cāuum ventilatione et iurisdictiōe: preferēdus est canonista. Si in spiritualitate vt q2 bz hreticos subiectos vel cōuicinos: preferēdus est theolog9 et dic iux tū pferēdū. alle. ō elect. nō resi. c. ex parte. de elec. c. officii. et quedam alia hic prosequitur que solum sunt pro carta replenda et nullius effectus. ¶ O b. iiii. decr. q2 hic vr lra cōtradicere. s. q pbibitio se extēderet ad quartū gradū: ars quo ad quintū. dic q hic est sensus lre. Pmo producebanf testes ꝯ matrimoniū et hi qui accusatores fuerunt deponebant de quarto gradu: et vnus ō auditu: et alter noluit iurare. vnde nihil probāt. Postea adhuc questio exorta est: et duo deposuerunt contra qō solū inter maritum antiquū et nouum erat consanguinitas in quito gradu. Tertio causa deducta ad papā voluit q testes examinarenf et si probaretur cōsanguinitatem fore in quarto gradu separarenf. Vñ loquitur necessario dere. sm iura hodierna sm que īpedimentū cōsanguinitatis et affinitatis se extendit ad quartuz gradū: vt in c. Non debet. vt pz. ī. ¶ O b. v. publicationi hic facte seu nouo contractui: q2 nō erat necessariū. Nam potuerūt illud qō contraxerunt publicare. et stabitur proprie cōfessioni. Hoc. fatentur. de clan. desponsa. Qō nobis Duplex ergo est remediū. Unum est ō quo hic. Aliud de quo ibi. alia sunt clara. etc. Anto. de butrio.

Super eo.

Affinitas superueniens de qua constat saltem p famam soluit sponsalia ō futuro. h. d. Cōis diuisio scda ibi. Inquisitionē. ¶ No. i. q spōsalia ō futuro qñqz firmātur fidei interpositione: qñqz iuramento. ¶ No. ii. q ex spōsalibus de futuro creaf ius agēdi ꝯ sponsuz vt cogaf ꝯtractū quē pmisit pficere. ¶ No. tertio q affinitas superueniēs ex copula quācūqz fornicaria soluit sponsalia de futuro. ¶ No. quarto duplicē speciem et gradum probationis. Quida gradus [illegible] q vocatur fama. et quidam ple[illegible] q vocatur manifestū. Et sic patet q inter famam et manifestuz est differentia: q aūt differentia sit vide q scripsi de coha. cle. et [illegible] c. Veliro. ¶ No. v. q probatio que transit in manif[illegible]tum [illegible] fama est sufficiēs ad matrimoniū impediendum. Et [illegible] q leuis sunt preiudicij pbatio semiplēa vt fam[illegible] opti[illegible] plene probationis. vide q scripsi in c. Veniens. De testi. ¶ O b. i. quia ex his sponsalibus non videtur aliquod ius creatum agendi: q2 nulla defectu etatis. de despon. impub. per totuz. So. intellige q hec forte erat inhabilis ad matrimonium: erat tamen habilis ad sponsalia. vel si uis tenere qō esset inhabilis ad vtrunqz. Dic q spōsalia valent: quia postea fuerunt ratificata. ¶ O b. fo. vr q manifestuz nō inducat sufficiētem probationē. ii. q. i. c. De manifesta. So. dic q manifestum hic sumitur p notorio. Aduerte q2 hoc non est necessarium hic q2 solū m[illegible]estū sufficit: q2 et fama q est min9 quā manifestū. ¶ O b. iii. q2 nō credif fame ad separandū matrimoniū: vt p[illegible] despō. preterea. So. fame creditur ad impediendū matrimoniū. et et dicto vnius credif vbi sponsalia non sunt iurata. De testi. Sup eo. §. i. Si sūt iurata credaf fame. vt hic no. De testi. vt in contrario. Et hoc habet plus fama quaz vnius testis: q nota. etc. Anto.

Quod dilectio.

Si dispensaf cuz uno q possit ꝯhere in quarto gradu: oz q vterqz distet quarto gradu: maxie si cōsuetudo approbat ars sumaf sine dictōe maxie. h. d. Pmo pōt casū. secūdo allegat p et ꝯ ibi. Qō videf. Tertio q respondet ibi. Nos itaqz. ¶ No. i. q linee inter se transuersales in gradib9 cōputandis i respectu ad stipitē sūt directe. ¶ No. ii. q quē distare certo gradu pōt itelligi dupliciter. Uno modo i respectu ad se. de quoz agif coniunctione. Secūdo mō respectu ad stipitem et ad se. ¶ No. iii. arg. q legatus apo. sedis potest dispensare in gradibus cōsanguinitatis lege canōica pbibitis et positiua. ¶ No. iiii. q priuilegiū ꝯtra ius continens dispensationē stricte intelligendū est vt min9 q pōt iuri deroget. Et iō priuilegiū in quarto gradu ꝯhere possit intelligif nō de quarto gradu in solo respectu ad ꝯhentes: sz et in respectu ad stipitez et in qualibet: et in se distat quarto gradu: et etiam in respectu ad stipitez. Et sic nota q priuilegium iuri obuians nō recipit iterpretationē iuris sz naturam materie. s. strictius quā ius dat materie iterpretari: pz. nā in materia matrimoniali intelligitur gradus quotiens prout contrahentes distant inter se non in primo gradu respectu ad stipitem: et tamen priuilegium recipit eqlem distantiam ab vtroqz. ¶ Nota quinto regulam infallibilem in computatione graduum quoto gradu distat remotior a stipite toto distat a quocūqz alteri9 linee. [regulā īfallibilē] ¶ Nota sexto hic casum q licet consuetudini interpretari priuilegium: et sic circa intellectum priuilegij statur declaratiōi cōsuetudinis sicut et intellectum iuris. ff. de consuetu. l. si de interpretatione. et de consuetu. c. Cum dilectus. Et nota q cōsuetudo ligat incolas: et sic solum inhabitantes per quod videtur q non liget extraneos. De quo de consuetu. super rubri. ¶ Nota septimo q consuetudo potest suscitare impedimentum a iure originaliter natum contra priuilegiū. Et hoc secundum vnum intellectum q hoc fuerit solum operata consuetudo. vide q scripsi. de cogna. spiritua. c. Super eo. Et tale impedimentum suscitatum impedit et dirimit. ¶ Nota octauo q de facili consuetudo non est immutanda: quia generaret scandalum. Et no. contra nouitates. Primo hic habemus indulgentiam. Secundo habemus iterpratationē. Tertio ꝯsuetudinē. Videam9 ergo primo erga idulgētiā: q2 vr q legatus non potest dare priuilegia per que dispensetur in gradib9 a lege positiua et cāonica p-

bibita. q: dispensare ꝯ iura soli pape pmissũ est maxime in
causa matrimoniali. vt p3 Jeo. Quia circa ð trans. prela. c.
i. gl. fatetur: q doc priuilegium fuit concessum auctoritate
⁊ speciali mandato pape. dicit tñ Gof. q ls non possit lega
tus dare talẽ generalez idulgẽtiã: posset tñ dispensare spe
cialiter cũ vno vel aliquib⁹. Guil. tenet cõtra in spe. delega
to §. nunc ostendendũ. v. lxxv. Et hoc teneam. ad hoc Jeo. qð
super. ð pbẽ. c. dilect⁹. ℂ Ob. ij. erga indulgẽtiã: quia pri
uilegiũ latissime est interpretandũ. De cõsti. pan. l. fin. De
dona. c. Cu in dilecti. de ver. si. c. olim. So. ab alijs est late
interpretãdũ. sed a principe potest interptari vt libz vt hic.
⁊ probat etiam interpretatur consuetudo. Jta vt hic habea
q no. Fm host. ⁊ intellige scðm doc. hanc decre. q priceps
interpretatus fuit vt liber nõ esset hec decr. inutis. Jdeo dic
quod hoc priuilegium q est contra legem q strictissime ẽ
iterpretãdũ. Contrariũ loquit̃ in bñficio q est fm iura cõ
teneas maxie quando est multũ pudiciale ⁊ cõtra ius scri
ptũ ⁊ quando est odiosum: ⁊ qñ hanc scripturam cõpat̃ cõ
suetudo: vide q no. de priuile. c. ouidũ. ℂ Uenio ad ꝯsue
tudinem. Primo videtur q consuetudo nihil opat̃ circa
mt̃imoniũ vel inhabilitando vel habilitãdo psonas ad cõ
trahẽdũ. vt patet. J. c. Qð super his. So. an habilitãdo pos
sit: tene q nõ: vt J. c. Qð super. Jnhabilitando. tunc dic aut
inhabilitat contra ius nouum ⁊ antiquum: ⁊ nullum habet
iuris cõcursuz ⁊ nõ põt. vt o. ti de cõsanguini. ⁊ affi. c. Su
per. eo. Aut inhabilitat cõtra ius nouum ⁊ põt. vt. d. c. sup
eo. Aut inhabilitat cõtra ius nouũ fm antiquũ: ⁊ põt. vt. d.
c. sup eo. eo. ti. c. j. Aut inhabilitat cõtra antiquũ ⁊ nouũ ⁊
habet cõcursũ noui: ⁊ valet. vt. d. c. super eo. scðm hostiẽ.
Aut inhabilitat cõtra priuilegium: ⁊ q: habet iuris cõcur
sum ⁊ valet: vt hic: q no. hñ. Reo. ti. de facili. ⁊c. Uenio ad
tertiũ de hac interpretatiõe siue sit iuris. siue ð cõsuetudine
qð nobis seruatur de uento. q: hodie de iur. põt cõtrahi i qr
to gradu. vt in. c. Nõ debet ⁊c. Ergo frustra dubitat̃ ð sex
to. So. ls decre. hodie sit correcta: quoad exemplũ: manet
tamẽ quo ad ius ⁊ sic opat̃. Et qñqz ponuntur exempla an
tiqua ne antiquitatez ignoremus. vij. di. fuerunt. Jdeo fm
iura noua sumã. ℂ No. ergo q lege abrogata potest qs
uti quando ius non est correctum in substantia: sz i sola po
sitione exempli. vide Bar. in. l. s. ff. ð consti. ⁊ cõiugen. cuz
emã. lib. l. j. Et vide q scripsi. §. in cõsti. in probe. Grego.
ℂ Uenio ad qdã declarãda erga terminos facti: dicitur
hic stipes. Quid est stipes. Dic q appellatur cõis parens
a quo ples ðscẽdũt: sicut Jsaac fuit stipes Esau. ⁊ Jacob.
Et stipes non facit gradũ. Secũdo q: facit mẽtionẽ ð dua
bus lineis descendentibus. Quero quomodo hoc sit.
Respõdeo si pater hz duos filios descendentes ab vtroqz
filiorũ faciunt duas lineas: ⁊ iste linee in respectu ad stipitẽ
dicunt̃ descendentes: in respectu ad se dicuntur transuersa
les. Tertio an hec regula sit isallibilis q quoto gradu. ⁊c.
dicit gl. q nõ in equali linea: sed bñ fallit inequali linea. vñ
quoto gradu distat qs a stipite necessario non toto distat a
quocũqz alterius linee in linea inequali. Jdeo si vis regulã
infallibilem. dic quoto distat remotior a stipite: ⁊ sic ponit̃
in arbore. Ultimo Jo. an. inducit ad hãc questionez in pa
dua est statutum q singulis quatuor mẽsibus fiat cõsilium
de male ablatis pro pcedentibus quatuor mensib⁹ fuit fa
ctũ vltima die ipsoꝝ: querebat̃ an possit fieri extra die se
quentis tpis qttuor mẽsiuz: inducebat hanc decr. q nõ: q:
sic fuerat interpretatu cõsuetudo q consilium a consilio di
staret quattuor mẽsib⁹ decursa die: alr̃ sequeret̃ q p. viij.
mẽses posset ferre retardari: q per illð consilium reformã
dum esset. Ad hoc q no. in. c. Jn singulis. de sta. mo.

d E infidelibus. Jnfideles ꝯiũcti gra
du prohibito lege canonica tamẽ post baptis
mũ non separant̃ a matrimonio. h. d. Cõis diui
sio. Secunda ibi. Cõsultationi. ℂ No. i. q in phibitione
matrimonij erga gradũ cõsanguinitatis hz se aliter lex di
uina: ⁊ aliter lex canonica. Et sic aliqui sunt gradus lege di
uina phibiti. aliqui lege canonica. Jtẽ no. q nõ omnis lex
canonica imitat̃ legẽ diuinã: ⁊ illi potest addere vel detra
here. vide. De cõsti. c. Que in ecclesiaꝝ. ⁊. vj. di. per totum.
Jtem nota q in põderãda habilitate persone ad actuz ge
rendũ considerat̃ persona fm tempus actus gesti. ⁊ si inha
bilitas superueniẽs post actũ gestũ in personam non viciat
actũ: ⁊ sic in actu iam extimato nõ sũt paria quid esse tale
vel expostfacto redire ad tale. ℂ Not. iij. q lex dei ligat
iudeos erga sacramẽtalia que ⁊ iudei approbant: ⁊ sic vi
detur q i hoc ðbeãt ecclesie subijci. Et no. q lex illos ligat
quibus dirigitur. ℂ Not. iiij. q quos deus coniunxit ⁊c.
ℂ No. v. q mt̃imoniũ est inter iudeos: ⁊ sic vr̃ q habeant
aliqua sacra iudei. ℂ No. vj. q submissiõe noue legis ge
stum antiquũ fm determinatiõez sue legis: nõ infringit̃ ex
quo ẽ iã i esse pductũ. ℂ Duo psupponũt̃ hic examinãda
Primo q matrimoniũ sit inter fideles. Secũdo q matri
monium cõtractũ cõtra legem canonicam a xpiano ẽ sepa
rabile. ℂ Ad primum ob. plura. Primo q nõ sit iter eos
mt̃imoniũ: quia si esset non separaretur: ⁊ tamen separat̃ da
to libello repudij. xxxiij. q. ij. nõ satis. Secũdo q: separat̃ al
tero cõuerso ad fidem xpianã altero in infidelitate duran
te. De diuortijs. c. Gaudemus. Tertio q contrahant cõp
posito vt dirimantur ergo ⁊c. §. De condi. appo. c. si. Sol.
matrimoniũ est inter infideles: sz nõ est ratũ ad illud q dr̃
ergo si est matrimoniũ: q: nõ esset separabile: q: matrimoniũ
est indiuidua cõiunctio. So. illud intelligitur de matrimo
nio rato si de isto: ⁊ sic respõdet̃ ad primũ ⁊ sz. Dic ad pri
mũ q separat̃ de scð. ℂ Nõ obst. tertia ratio q contra esse
matrimonio est q matrimoniũ dissoluatur ex pacto exps
so: sed hoc tantũ in animo retẽtum non inficit matrimoniũ
vt hic sentire videntur docto. q idem etiam esset. si esset in
pacto appositũ ex quo i matrimonio p cos ꝯtracto adest
legis dispositio q separari possit pactuz inherẽs ex disposi
tione legis: habent potest apponi. Dicunt tñ doc. qð valz ma
trimonium si contrahat christianus: ⁊ dicat contraho tecũ
secundum ritum iudeorum: quia illa inutilis additio vicia
tur secundum eos. Sed hoc videtur mihi contra. c. fina §.
De condi. app. concluditur ergo q inter iudeos est matri
monium: licet non ratum: ⁊ idem est in alio infideli. xxviij.
q. ij. Quos deus. ℂ Ob. ij. quia ratione tex. videtur q si
christiani ꝯtrahant in gradu lege canonica prohibito q non
separentur: quia si non sunt prohibiti lege diuina: sunt con
iuncti lege diuina: ergo separari non possunt: Solu. Dic
q non sunt coniuncti lege diuina isideles. nec a deo nec se
cundum deum: quia contra ipsius vicarium. Jdeo separan
tur ⁊ hoc facit non vt homo: sed vt deus vel eius vicari⁹ cui
suam potestatem dedit. de translatione. prela. c. Jnter cor
poralia. Et no. de diuor. Gaudemus. Secus in infidelib⁹
qui non submittũtur prohibitione legis canonice. ð diuor.
c. Gaudemus. ⁊c. Antonius de butrio.

q Uod super his. Cõsangui
nei mariti
cum consanguineis vxoris licite contrahunt i
gradibus prohibitis. tamen contrahi nõ põt
etiam si hoc habeat consuetudo. hoc dicit Communis di
uisio. secundum dictum: ibi. Nec autem. ℂ Nota primo q
affinitas ex copula vel matrimonio contracta non egredit̃
personas copulatas: ⁊ sic inter copulatos tantum est prohi
bitio cum consanguineis copulati: non autem est prohibi
tio inter consanguineos ⁊ consanguineas copulatoꝝ. Et
sic prohibitio est tantum cum illo quo medio est ad affini
tatez deuentũ seu per cuius copulam mulier est effecta de
consanguinitate. Ergo omnes de sua consanguinitate af
finitat marito: non autem affinitat consanguineos consan
guineis mariti: ipsa tamen se affinitat omnib⁹ cõsãguineis
mariti. Similiter marit⁹ vxori affinitat omnes de consan

guinitate sua uxoris: nō tamen ipse affinitat cōsanguineos sui o a cōsanguineis mulieris. Cōsanguinei ergo quicunq; et cuiuscunq; gradus copulatorū exclusis copulatis adinuicem hinc inde legitime contrahunt: igitur pater et filius possunt contrahere cum matre et filia. duo cognati cum duobus cognatis. auunculus et nepos cum duabus sororibus. ¶ Nota secundo q consuetudo nō potest habilitare aliquos inhabiles etiam ex lege canonica ad ɔtrahendū. Et sic habes casum in quo consuetudo etiam prescripta non detrahit legi canonice: an autē possit inhabilitare habiles: vidisti. s. e. p xi. et tangitur plenius. s. de cogn. spiri. c. i. et c. super eo. Hic glo. ut plurimum tendunt ad declarationem textualem ergo secūdam partem presupponitur verbum unum q consuetudo non possit inhabilitare quem ad ɔtractum. ¶ Ob. primo xxxij. q. iiij. Obijciatur. So. dicit gl. q sm tempus quo prohibitio non erat inducta ad certos gradus cōsuetudo velut iuri non repugnās disponens de habilitate cōtrahendi vz: sed pro ut disponit de habilitate inhabilis a canōe facti cōsuetudo nō iuuat ut hic. ¶ Secūdo ad idē ob. quia cōsuetudo pōt circa inhabilitatē. ut patet. De cogna. spi. c. super eo. Soluit gl. q hec cōsuetudo habilitans contra legē canonicam nihil potest ut hic: inhabilitans sic. ut ibi. Ratio diuersitatis est: quia prima disponens de habilitate nutrit peccatum: sed non disponens de inhabilitate sm Vinc. vel habilitate est diuus: et hoc potest consuetudo. Sed habilitare est honor q non potest consuetudo. viij. q. i. In scripturis. Hoc non placet. hostien. quia sm hōc fortior erit consuetudo. ubi debet esse debilior. Nā et sic consuetudo lege diuina iuuata nō pōt vīcere canonicam: et per se solam potest vincere diuinaz et canonicaz simul cōiūctaz: pono q cōsuetudo sit in loco q in quarto gradu matrimoniū contrahi possit huic consonat lex diuina: et solum obuiat canonica. et sm hoc non vz cōsuetudo. Pono etiaz q sit consuetudo qō in quinto gradu contrahi nō possit huic repugnat lex canonica: et diuina: et tñ hoc potest consuetudo. Ideo dicit q consuetudo q nō inducit scandalum: et est approbata per papam: nec laxat nec restringit. ut in contrarijs. ad hoc vt. s. c. proxi. in fi. ea approbata sic eam reprobare censetur: quando scandalum subest: hec vera: prout consuetudo disponit de impediendo et dirimēdo. si de impediendo tñ illa consuetudo hoc potest. hanc materiam latius declaraui: ut dixi in d. c. Sup eo. in c. s. pxi. Anto. de butrio.

q Quia circa. Non valet dispensatio obtenta a papa sup matrimonio inter cōsanguineos contracto si ibi falsa causa sit expressa: nisi eam solus papa postea cōfirmet. h. d. ¶ No. i. q solus papa dispensat cū contrahētibus in gradu prohibito lege canonica et q oliz prohibitio ascendebat ad quintuz gradum consanguinitatis. ¶ No. ii. q ,ples ex mrimonio cū consanguinea qñq; inducit faciliorē cām dispensandi. Vide q dixi in. c. Cū haberet. De eo qui dux. i ma. ¶ No. iij. q ad pōderādā veritatem narratorū vel falsitatē pro grā validanda vel infirmanda attēdit tps cōcessionis gratie: et sic habitus liberorū ante grāz: dūmodo nō adsint tpe dispensationis viciat dispensationē ab habitu liberorū impulsā. Et sic no. q cessante causa dispēsationis viciatur dispensatio. ¶ No. iiij. q pro scandalo vitando iudex ecclesiasticus tēperat ,pcessuz nec matrimoniuz dissoluit: alś illegitime cōtractū: et sic pp vitandū scandalū temperatur rigor iusticie. ¶ Op. hic duo. interuenerūt dispēsatio et dissimulatio. Videamus de effectu ipsorū erga vtrūq;. ¶ Obuiat primo q: vr aliū a papa dispensare posse. s. c. Qō dilectio So. hic probatur q ibi dixi qō legatus hoc fecit auctoritate et speciali mādato pape. ¶ Ob. ii. q: videtur q hic dispensatio valuit ex falsa cā: qō pz: q: isti remanent cōiuncti nec separentur. ¶ Huic ob. tertio q talis dispensatio fuit surreptitia ergo. et c. De rescrip. c. sup litteris. Ad hoc q dicit de absolutiōe de sentē.

ex. cū pro cā. sic et in absolutiōe voti. De fide. instr. c. qō super. ij. q. iij. §. notādū. gl. hic reuocat in dubiū duo. Primū an ex iuribus prime dispensatiōis obtēte ex falsa cā intelligatur dispēsatū. Scdō qō ex iuribus tollerationis pacifice vel specifice. Ad primū gl. allegat p et contra. Et primo allegat iura q ,pbāt falsitatē cause nō viciare dispēsatiōez. ut pz in legato. C. de fal. causa. adiecta leg. l. ii. cū si. alleg. i gl. Secūdo ex falsitate cause decre. in manumissione. Insti. ex q. cā. ma. nō po. §. semel. In ɔtrariū allegat gl. alia iura p cōtra allegata. et i hoc residet q ex iurib9 prime dispensatiōis non remanet mrimoniū pp cause falsitatē: et hoc voluit littera. Et host. idem nec ob. iura ,pfe allegata q: loquūtur in actibus fauorabilibus: nos aūt in odiosis et ɔ iur. s. dispensationis. Est ergo pro regula q vbi est necessaria dispēsatio apostolice sedis oz q nō sit suspecta. ut no. de rescrip. c. ij. de crimi. falsi. c. ij. Sed si est surreptitia non ē sine dispēsatione. De elec. dudū. §. ij. et §. insup. de of. ordi. Ex parte. Et hoc tz Jo. an. in addi. spe. sup rubrica. de clan. despon. Et ibi dicit q petens separi matrimoniū contra dispensationē quā dicit falso obtentā. dz ,pbare surreptionē: si autē est mādatū de dispēsando anteq dispenset opz q ipse verificet cās mādati. Et vide q no. extra de lit. contest. c. i. li. vi. ¶ Ad scdm an ex tolleratione et mādato nouo de tollerēdo illegitime maneant iuncti gl. dicit q sic: quia dissimulatio pape hz vim cuiusdā dispensatiōis. Idē tenent hic doc. ex quo papa ex certa sciētia hoc facit et i specifico casu. stultum. n. eēt dicere qō papa dissimularet ut isti remanerent i peccato: et sic habes q hoc tollerare et dissimulare hz vim dispensationis. Idez Jo. an. in addi. specu. in ti. de clan. despon. super rubri. Glo. sentit contra allegādo istam decre. et etiam tex. ibi facit cōtra. De preben. Cū iam dudum. q: dubitatur an hec tollerantia inducat dispensatiōez ɔtra ius. Dico q sic quandoq; ab ipso principio quo ius traditur generalr ab oib9 non recipitur et papa tollerat: et dico q illō ius non ligat. iiij. distinctio. §. leges. et habes glo. de treug. et pace. c. i. Et q ibi scripsi q: vox populi vox dei et in certa pape tollerātia inducitur exclusio vocis alienti: qñq; ius recipitur ptiz sic et ptiz non: et tunc dico q tollerātia hec generaliter nō excusat a peccato. et hic ē casus. de preben. cū iā dudū. Qñq; ius ab initio recipitur et ex postfacto vniuersalr ab oib9 nō seruatur. et papa sic tollerat: et adhuc credo q hoc ius tolleratur p dissuetudinē quasi papa videatur velle q vult vniuersalr collectio fidelium: ex quo si ɔdicit. iiij. di. §. leges et. l. de quib9. ff. de legi. qñq; ius recipitur vsr ab oibus. papa tamen sciente sit aliqd contra illud: et tūc aut papa expresse et specifice cū cā scripsit de tollerātia dicti casus. et hic surrogatur loco dispēsationis. casus ē hic. Qñq; nihil specifice dispōit sz tacite. s. q: tacet et dico q nō hz viz dispēsationis nec ,pcedūt nec ,pducūt in papa. In alijs aūt inferioribus ,platis ē aduertēdū q eorū tollerātia cōtra sua statuta. Idē importat q tollerantia pape in oib9 et sic crederē q eadez ēt distinctio esset adhibēda. Anto. de bu.

r Quia nos. Testes q de cōsanguinitate deponūt ɔputationē dz incipe a stipite vel germanis. h. d. In pria narrat Cōsultatio. In scda rñsio. secūda ibi. nos igitur. ¶ No. i. q mrimoniū est res multū fauorabilis. Ad hec de proba. c. ex litris. ¶ No. hic expressum q appellatione nepotis venit filius fratris vel filius sororis: raro hoc inuenies regulariter nepos patris appellatur descendens ex filiis et in iure ciuili non inuenitur nisi in libro feudorum. De controuersia inter dominum et vasallum. ut dicit Barto. ff. de inoffici. testamen. l. si suspecta. Et vide q no. de electio. l. Fundamento. §. ut ergo. versic. Quod nepos. Idem in vsibus feu. quibus mod. feud. amit. §. Item si fratres. Ad hoc. de scisma. c. vno in principio lib. vi. De peniten. c. felicis. §. Ceterum eod. lib. De proba. c. per tuas De preben. c. Dilecto. de arbi. c. ii. De accusatio. c. Ac-

cedens. Et habet cõis vsus loquendi q̄ attendendus est de spon. Ex litteris. Et no. ꝙ testes in computandis gradib⁹ debet a stipite incipere. ⁊ sic a fundamento. Sic doctor legens debet materiam declarãdo declarare primaria principia: sufficit tamen ꝙ icipit a primo gradu. ¶ No. quod ad certificandum quod sufficit si nomine proprio aut equipollenti declaret. Ad hoc. l. certũ. ff. si cer. pet. ⁊. c. licet ex q̄dam. ē. de testi. No. ꝙ in causa matrimõiali valet testis ad testificandum de auditu. Ad hoc. De testi. c. licet. Et not. ꝙ probatio agilis non est nimium laxanda. Et nota ꝙ probatio testificantium de auditu dicitur probatio agilis per hanc decreta. arguit hosti. quod non possunt contrahere descendentes etiã in quinto vel sexto gradu cum liberis primi gradus: quia si non potest cum stipite: ergo nec cũ primo gradu propinquo cũ stipite: quia tales equiparãtur hic. ⁊ hec est vna truffa. Et etiam dicit Jo. an. in arbore: quia equiparantur quo ad finem cõputandi cũ possit certitudo: ita per principium a stipite sicut a primo gradu haberi certitudo de vlterioribus: sed quo ad prohibitionem non equiparantur: cetera sunt clara vide per te. Antonius de butrio.

n On debet. Prohibitio coniugij non extendit vltra q̄rtum gradum consanguinitatis ⁊ affinitatis. in ij. ⁊. iij. genere affinitatis: licet alias licite ꝯtrahere potest etiam proles suscepta ex secũdis nuptijs cum consanguineis prioris viri cõiugi hoc dicit. Prio excusat correctionẽ antiqui iuris. Secundo excusationem declarans in duobus id tollit. Et in tertio restringit restrictionẽ cãz probabilem reddens. Quarta ibi. Cum ergo. Prohibitionem restrictam fortificans constitutiones cõtrarias tollit ⁊ causam reddit. ¶ Nota primo ꝙ finis iuris positiui conquiescit in ipsa vtilitate aut necessitate publica: ⁊ quia iste finis variabilis est necessario. lex finem huiusmodi insequẽs variabilis est. ¶ Nota secundo ꝙ etiã in dispositis adeo aliqua datur varietas ex tẽpore: ⁊ sic varietate temporis variatur lex cui⁹ finis ex diuersitate temporis variat. ¶ Nota tertio qꝺ in lege condẽda duo principaliter attendere debet legem varians. Primo euidentem vtilitatem. Secundo euidentem necessitatẽ. Quia absq; isto vel altero eorũ nõ debet lex variari: quia nouitas semper est cũ piculo. Ad hoc. l. in rebus nouis. ff. De consti. pri. ¶ Nota quarto qꝺ prohibitio matrimonialis in affinitate olim se extendebat ad secũ ⁊ tertiũ genus affinitatis: hodie restricta est ad primũ tantũ. ¶ Nota quinto qꝺ olim prohibitio matrimonialis se extendebat ad sobolem ex secũdis nuptijs susceptã vt nullus de cõsanguinitate uiri premortui vel nulla posset contrahere cum prole ex secundo viro per mulierẽ susceptam similiter nullus de cõsanguinitate vxoris premortue cum prole suscepta ex secũdis nuptijs viri hodie ad talẽ prolem non extenditur. ¶ Nota. vj. ꝙ cessante causa cessat effectus. Et no. ꝙ a potestate principis dependet ⁊ pape tollerare impedimentum in actu matrimonij a lege canonica inductũ. ¶ Uenio ad versicu. prohibitio ibi. ¶ No. j. ꝙ prohibitio coniugalis hodie se non extendit vltra quartũ gradũ ꝯsanguinitatis ⁊ affinitatis. ¶ No. ij. ꝙ sufficit dare simile q̄̄ӯ remotũ. Ad hoc. de os. dele. c. querẽti. Et dicens dissimiliter probat illud. de rescriptis. c. inter cetera. ¶ Nota tertio tantum tollere expresse constitutiones antiquas q̄n sit constitutio noua repugnans tenori antique. si tamen est necessariũ. vt. c. i. De consti. li. vj. Et no. cautum fieri mentionem non solũ de a se condita: sed etiã de condita ab alio. Facilius enim tollitur condita a se q̄̄ ab alio. vt in. d. c. de cõsti. li. vj. ¶ No. quarto ꝙ longinquitas tẽporis non firmat matrimoniũ i gradu prohibito etiã lege canonica contractum. Ad hoc. de eo qui dux in ma. c. Cũ haberet. Et hoc quia contrahendo cõmittit peccatum quod non minuitur: sed augmentat ex tpis longinquitate. ⁊ not. tex. in fine. quẽ habes ad litterã. c. fi. De consue. In hac decre. prohibitio matrimonialis restringitur circa affinitatem ⁊ circa consanguinitatẽ. In affinitate restringitur quo ad duo genera affinitatis ⁊ quo ad gradus. Secũdo restringitur cõsanguinitas: quo ad gradus. ¶ Anteq̄̄ ad alia descendam oppo. ꝙ hec rescriptio nihil operetur: quia dicit Grego. q̄ dissoluit hec genera consanguinitatis negat verbum dei i eternũ manere. xxxv. q. x. c. Fraternitas. So. qui dissoluit sine causa vel homo non habens auctoritatem dei Si dissoluat secus in habente potestatẽ dei vt papa: quia hic agitur de gradibus ⁊ generibus affinitatis. ¶ Quero primo qualiter cognoscatur primum genus affinitatis. qualiter secundũ. ⁊ qualiter tertiũ. ¶ Secũdo quero quare dicatur primũ gen⁹: ⁊ quare secũdũ: ⁊ quare tertiũ. ¶ Tertio quero an hoc genus affinitatis existat ex vna parte tantũ an ex vtraq;. ¶ Quarto quero vsq; ad quot se extẽdat impedimẽtũ affinitatis in genere. ¶ Quinto quero qualiter cõputentur gradus in affinitate. ¶ Sexto quero vsq; ad quẽ gradũ se hodie extẽdat hec prohibitio. ¶ Ad primũ pono regulas carnaliter vel matrimonialiter iũctus vel iuncta sanguini affinis est de primo genere affinitatis: sicut igitur cõsanguineus meus accepit vxorem: quia iuncta ẽ illa sanguini meo. attinet mihi in primo genere affinitatis: ⁊ similiter frater meus oibus consanguineis vxoris sue: quia iũgitur sanguini ei⁹ qui mihi est in primo genere consanguinitatis. Similiter si consanguinea mea copulatur vxor alicui: quia ille iungitur sanguini meo ⁊ sic oibus de consanguinitate mea in primo gradu iuncta est illa in primo genere affinitatis. Et sic omnes consanguinei ⁊ consanguinee vxoris mee sunt mihi affines in primo genere affinitatis. Secundus genus affinitatis ⁊ consanguinitatis sic cognoscitur coniunctus copula maritali vel fornicaria alicui qui est in primo genere affinitatis. est mihi in secundo genere affinitatis. Exemplũ consanguineus meus accepit vxorẽ ista est mihi in primo genere affinitatis. quia sanguini meo iũcta est i primo genere affinitatis. Mortuo cõsanguineo meo pono ꝙ illa accipiat virum ille ei copulatus est mihi ⁊ consanguineis meis in secũdo genere affinitatis. ⁊ hoc quia ẽ iunctus per copulam nobis affini: primi gradus. Similiter in femina pono ꝙ cõsanguinea mea recepit virũ hic uir est mihi ⁊ omnibus ꝯsanguineis seu de sanguinitate mea in primo genere affinitatis. quia est iũctus cõsanguini meo Et pono ꝙ cõsanguinea mea mortua vir accipiat aliam ⁊ coniungat ei quia ista iungitur affini meo ⁊ consanguineorum meorum in primo genere affinitatis est mihi ⁊ consanguineis meis in secũdo genere affinitatis. sic posset explicari ex altera parte. Tertiũ genus affinitatis cognoscitur iũctus copula maritali vel fornicaria alicui qui est mihi in secundo genere affinitatis. Ille iunctus vel iuncta est mihi i tertio genere affinitatis. Exemplũ consanguinea mea accipit virum ille mihi est in primo genere affinitatis: quia coniungitur sanguini meo. Pone quod consanguinea mea moriatur iste accipiet aliam in vxorẽ qui fuit vir cõsanguinee illa iuncta illi est mihi ⁊ consanguineis meis est in secundo gradu affinitatis. Pone ꝙ ille vir moriat ⁊ illa accipiat alium. ille tertius qui ei adiungitur est mihi ⁊ consanguineis meis in tertio genere affinitatis: quia iunctus est ei q̄ nobis est in secundo genere affinitatis. simile exemplum potest poni in masculo: vt patet intuẽti consanguineus meus accepit vxorem hec iuncta illi nobis est in primo genere: quia iuncta sanguini. moritur consanguineus ista accipit alium hic est iunctus mulieri que nobis est in primo genere ergo ⁊ ille nobis est in secũdo genere. Pone ꝙ illa moriatur ⁊ iste recipiet aliam. ista iungitur affinis nobis in secũdo genere: ergo ⁊ ista est in tertio. Et sic no. ꝙ aut quis coniungitur sanguini ⁊ efficitur de primo genere affinitatis. Aut iũgitur primo generi affinitatis: ⁊ efficitur de secũdo. aut iũgitur secundo: ⁊ efficitur de tertio. copula ergo addita copule mutat genus. ¶ A secundũ dubiũ. s. quare dicat pri-

mū genus ⁊ quare secundū ⁊ tertiū. vide glo. Sed tu dic ꝙ primū genus dicitur: quia surgit a prima ꝓpinquitate .s. a consanguinitate vel a prima copula ⁊ ex vna persona mediante contrahitur. Secundū quod a secunda ꝓpinquitate siue a secunda copula ⁊ duabus personis mediantibus contrahitur. Tertiū quia a tertia ꝓpinquitate ⁊ tertia copula ⁊ mediantibus tribus personis ꝯhit. ¶ Ad tertiū .s. an hoc genus consistat ex vna parte tantum vel ab vtraq;. Dic ꝙ regulariter cōsistit ex vna parte tantū ⁊ regulariter ex vna sola copula contrahitur. Quādoq; etiā ex duabus vt si aliqua iungat fratri meo per solam copulā inter eā ⁊ fratrē mihi est affinis mea copula nihil adducit. Quādoq; ex vtraq; vt in vxoribus duarū fratrū: quia copula cuiuslibet causat affinitatē vt quia iūgitur mihi vxor mea est affinis secūdi gener] vxori fratris: ⁊ que iungitur fratri est affinis vxoris mee secundi generis. Et sic regulariter ex vnius occasione creatur. ⁊ sic dicitur ex vna parte ꝯsistere. Quandoq; ex vtraq; .s. ex vtriusq; occasione: ⁊ sic dicit ex vtraq; parte consistere. ¶ Ad quartū vsq; ad quot genus se extendat. Dicit gl. ⁊ tex. hic ꝙ solū vsq; ad primū genus affinitatis. Ideo cum solis iunctis sanguini est ꝓhibitio: nō cū iunctis primo generi affinitatis sanguini. ¶ Ad quintum qualiter cōputētur gradus. dico ꝙ in quolibet genere cōputant ad instar graduū ꝯsanguinitatis cū iunctis: vt quoto gradu distant cōsanguinei a iuncto sanguini vel iuncta toto distent in affinitate iuncto vel iuncte: ⁊ iunctus vel iuncta sibi. Exemplū soror mea est mihi in secundo gradu: maritus secū contrahens erit mihi in secundo gradu affinitatis. ⁊ ego sibi similiter. Si consanguinea est mihi in tertio contrahens cū ea est mihi in quarto maritus eius erit mihi in quarto. si est mihi in primo quia filia mea secū erit mihi in primo. si maritus iste moriatur ⁊ accipiet aliū ille erit in gradu illo in quo erat ille mihi: vt si erat in secundo: ista in secundo. si in tertio. ista erit in tertio. ⁊ si postea ille moriat ⁊ illa accipiet aliū erit ille mihi iūctus in illo gradu in quo erat primus maritus ⁊ ipsa que nūc virū acceperit. Et ideo dicit hic glo. ꝙ copula addita copule mutat genus ⁊ non gradū. Exemplū pone soror est mihi in secundo: accipit virum: hic est mihi in secundo: quia iungitur sanguini distanti. In secundo pone ꝙ mortua sorore ipse accipiat aliā. ista erit mihi in secundo genere: tñ gradus non mutabit: q2 ista erit mihi in secundo gradu. Pone ꝙ mortuo illo ista accipiet aliū: ille qui iungetur erit in tertio genere: sed remanet in secundo gradu: quia sic fuit mihi affinis secūdi gradus. mutatur ergo genus sed nō gradus. ¶ Quero cū quibus ꝯtrahatur hec affinitas. Respon. ꝙ cū ꝯsanguineis vel affinibus iuncti vel iuncte inter iunctū vel iuncta ⁊ consanguineas ⁊ non inter consanguineos ⁊ consanguineas vel affines iuncti vel iuncte. vnde si ego habeo consanguineos vel affines oēs isti consanguinei ⁊ affines sunt affines vxoris mee: ⁊ sui consanguinei ⁊ affines sunt mihi affines. Consanguinei autē mei ⁊ affines cū consanguineis ⁊ affinibus vxoris mee possunt contrahere. Ideo frater meus posset contrahere cum sorore vxoris mee. s̄. eo. c. non debet. Hoc olim fallebat in vno casu. s. in prole prodita ex secundo matrimonio. Si vxor fratris mei contrahebat matrimonium post mortē fratris ⁊ postea haberetur virū ⁊ ex eo sobolem nullus de cōsanguinitate mea poterit esse maritus illius sobolis vel secū contrahere: non quia sibi esset aliqua affinitas. quia proles illa non erat iunctus vel iuncta. sed consanguineis iuncte: tamen quia exiuerat ex altero cui iunctus erat sanguis noster ex quadam publica honestate non poterat secum contrahi: ⁊ certe satis fuit rationabile. Similiter si soror mea contraxisset cum vno illa mortua habuisset prolem ex alia filia prodita ex illo secundo matrimonio erat prohibita cū nostra consanguinitate contrahere: quia orta erat publica honestas ex corpore iuncto nostro sanguini. papa tñ tollit istum: vt videtis hic. ¶ Quero ergo an impedimentū publice honestatis hodie sit sublatū: vt id intelligas est dare publicā honestatem quadrupliciter. Uno modo quando adest vna affinitas. ⁊ hoc ē adhuc impedimentū publice honestatis ꝯcurrens cū affinitate. quia turpe est cōtrahere ⁊ inhonestū cū affinibus. Et de hoc loquitur. c. discretionem. s̄. de eo qui cognouit consan. vxo. sue. ¶ An quatenus hic est ablata ⁊ quo ad genera ⁊ gradus affinitas cēseatur sublata illa publica honestas. videtur ꝙ non. quia vbi ꝯcurrunt duo impedimenta ad sublationem vnius non tollit aliud. de preben. c. non potest li. vi. de vsu pal. c. ex tuarū. ad hoc. xxxv. q. iii. porro. Ubi patet ꝙ cū secundo genere ꝯcurrit impedimentū publice honestatis. vt in vxoribus duorū fratrū vel duorū ꝯsobrinorū. Glo. determinat cōtra ⁊ bene: q2 impedimentū publice honestatis est ꝯsecutiuū fundamentū super ipsa affinitate prius vt cū ea concurrit. Nam ideo inhonestū est ꝙ contrahant q2 sunt affines vt sublata affinitate tollitur vtrū q2 impedimentū quasi publica honestas h3 pedes sup radice affinitatis a q̄ viciuz vna radice ⁊c. C. d nup. l. penul. ad fi. Est alia publica honestas que olim erat vt soboles ex scda coniuge vel viro suscepta non poterat iungi ꝯsanguineis primi viri vel coniugis: hodie sublata est: quia hic nō erat nisi vnū impedimentū .s. publice honestatis quod fundabatur super illa ꝓhibitiōe: qua sublata est sublata publica honestas. Et tertia publica honestas que surgit ex sponsalibus de futuro: quo casu olim affinitas ꝯtracto matrimonio ⁊ secuta copula īpediebatur matrimoniū. sic ēt eodē casu spōsalia ex publica honestate impediebat ⁊ dirimebat. Et hec an sit sublata. videtur ꝙ non: q2 illud mo coangens nihil loquit de publica honestate. ⁊ sic videtur ꝙ sicut olim publica honestas inducebatur in secūdo ⁊ tertio genere affinitatis. ita ⁊ hodie. Quo enim non mutatur ⁊c. ergo videtur ꝙ sicut olim impedimētum publice honestatis extendebat se ad septimū gradū. ita videtur ꝙ hodie se debet extendere. Cōtra determinat gl. q2 impedimētū publice honestatis oīno sequitur instar impedimentū affinitatis: vt vbi affinitas impediebat in matrimonio cū copula: ibi publica honestas impediret sponsalia de futuro: per que patet ꝙ cū hodie sit affinitas restricta ad quartū gradū ⁊ ad primū genus. sic ēt erat restricta hec publica honestas. Ex hoc habes vnā regulā ex materia extensionis ꝙ vbi duo sic se habent ꝙ vnū venit ꝯsecutiue ad aliud. ⁊ illius sequitur limitē illo vno immutato ēt ꝯsecutiuum immutatur. ad hoc optime facit tex. de ser. non or. c. Miramur. ⁊ glo. in clem. generalē. J. de temp. ordi. Quedam est publica honestas que surgit ex cōtracto matrimonio de facto impediente etate vel alias persona existente inhabili ad matrimoniū habili tñ ad spōsalia. de q̄ in. c. fi. de despō. īpub. ⁊ i. c. j. de d spō. īpub. li. vi. ⁊ idē p oīa ista. Quedam est publica honestas que surgit ex cōtractu matrimonij vel sponsaliū cū inhabili ad sponsalia de futuro ⁊ ex tēpatu copule. de quo in. c. iuuenis de spon. Scōm intellectū quē ibi posui. ⁊ in. c. fraternitati. s̄. de eo qui cogno. ꝯsang. ⁊ idem per oīa in ista q2 ista ⁊ ꝓxi. sequunt limites ꝯsang. ⁊ affinit. ¶ Quero an matrimonia contracta in sexto vel in septimo gradu ante istam ꝯsuetudinē superueniente ista ꝯstitutione ꝯfirmētur. dicit glo. ꝙ non: q2 respicit tñ futura matrimonia ex natura ꝯstitutionis generalis. de consti. c. ij. ⁊ fi. ⁊ ex verbo de cetero. Sed an si post istā ꝯstitutionem simul cohabitent ꝯfirmetur matrimoniū. Gl. dicit ꝙ sic. s̄. de d spon. īpu. litteras. Dūmodo de hoc sint certificati. Nam primus ꝯtus nullius pōt ex superueniente tacito consensu cōfirmari. in auc. de nup. §. si vero. Non ob. ꝙ verba sint de substantia matrimonij: q2 hoc negari potest. vt dixi de spon. tuc. Et si hoc fateor prima verba trahuntur ad hunc ꝯsensum ⁊ sic haberetur vterq;: vt on. s̄. de spon. is qui. Nec ob. ꝙ videatur durare in antiquo consensu si aliud non exprimat ꝙ verum non est ex quo certificati sunt ⁊ actum faciunt cōgruentē matrimonio. ⁊ hoc tenet Hosti.

maxime si copulentur. Quid si talca ante consilium sepentur: an postea contrahere poterunt. videt ꝙ nõ. xxxv. q. vj. Ab isto. Dicunt doc. ꝙ psit. s. eo. e de eo qui dux. in ma. c. cũ haberet. tenet ergo ɔtractus lʒ cõtrahere nõ deberent ꝓpter incestũ. Nec ob. c. ab isto. Dic ꝙ illud iuramẽtũ d nõ sociando se sociũ intelligit durante illo ĩpedimento. ec.

Ir qui.

Inter se distantes q̃nto gradu matrimoniũ ɔtrahit: lʒ pariter a stipite nõ distent. h. d. ¶ No. primo regulaʒ perfectã in ponderanda distãtia graduũ ĩter duos trãsuersales: q quoto gradu remotior distat a stipite toto distat a quocunqʒ alterius linee etiã dato ꝙ ex altera linea alter sit ꝓximior se in gradu ad stipitẽ. ¶ No. secundo ex hoc: q ex vna linea distans in q̃nto gradu põt ɔtrahere cũ alio ex altera linea distãte tertio vel q̃rto. ¶ No. ꝙ regula a magistris ꝓbata hr̃ pro iure q̃ndo est a iure approbata. ec. ¶ Quero quid si existens in q̃nto vult cõtrahere cũ existẽte in altera linea secũdo vl tertio gradu: an possit. Glo. dicit ꝙ sic. q a quocũqʒ alteri⁹ linee pariter distat. secus dicit Hosti. si vellet cõtrahere cũ descendẽte alteri⁹ linee existente in primo. alleg. s. eo. ꝙ dilectio. e. c. tua. qd est falsum: vt dixi in. d. c. tua. e ponit Ioan. and. in arbore consanguinitatis. ¶ Quero qualiter cõputẽtur gradus. glo. clara est. dic vt in ea. ec.

¶ De frigidis e maleficiatis Rica.

¶ Accepisti. Ista decre. est difficilis in suo itellectu. e habet tria dicta. pa ibi. Illa aũt. tertium ibi. si autẽ. e decre. nõ põt cõmode sũmari ꝓpter varietatẽ intellectuũ: nec notabilia psit colligi. declarabo q̃libet ptẽ de p se qua declarata colligã notabilia: postea ponã casuʒ In rube vt iacet littera. ¶ Ob. p̃io ꝙ hec. decre. sibi ɔtradicat. naʒ in prima pte dicit ꝙ sepabunt cõcurrente ɔfessione vtriusqʒ ɔiugũ e vero iudicio. In secũda dicit ꝙ nõ sepant. In tertia dicit ꝙ sepant. Dic qd loqr in casibus diuersis. ¶ Uideamus ergo primũ casuʒ. glo. hãc partẽ aliter nõ declarat. Inno. dicit ꝙ hec prima pars loquit q̃n ambo cõiuges fatent viri ĩpotentiã in coeundo e steterũt insimul saltẽ per mensem aut per annũ. e dederũt opam copule. quo casu ɔcurrentibus his. P̃io ꝙ saltẽ per mẽseʒ simul steterũt. Secundo ꝙ ambo fateant ĩpotẽtiã. Tertio ꝙ per vera iudicia ꝓbetur frigiditas: sepabit ipsuʒ matrimoniũ nisi ex post facto per copulã cum alia appareat potens in coeũdo. Istud autẽ iudiciũ verũ declarat si ꝓbet ꝙ per septimã manũ ꝓpinquorũ. hũc itellectũ fatet etiã Hosti. ¶ Huic itellectui obuiat: Primo: q videt ꝙ debeat stari cõfessioni coniuguʒ absqʒ alio iuramẽto ꝓpinquoꝝ: q semp cõfessioni contra se statur: vt pʒ in. c. fi. de cõfes. c. fi. Sol. speciale est in matrimoniali cã in qua nõ statur cõiugũ ɔfessioni nisi aliter iuretur. q psit colludere. vt. s. de cõsang. e affi. super eo. e h verũ q̃n stant cõtra matrimoniũ. secus si stant pro mr̃imonio bene crederet de clandes. despon. c. fi. Et ꝙ dixi nõ credi ẽ verũ quo ad infringendũ matrimoniũ. sed si vellent in continentia manere bene crederetur. xxxiij. q. v. c. quod deo. ¶ Ob. 2o q exigitur ꝙ stent in probatione p trienniũ. vt est casus in. c. fi. I. e. e sic non sufficit mensis: cuius cõtrarium dicit littera sm vnũ itellectũ. Sol. dicit ꝙ ibi loquit de maleficiatis. hic de frigidis: q maleficiũ est per accidens. frigiditas a natura. Ideo maior requirit probatio in ꝓbando vicio accidẽtis: q fortius afficit natura ꝙ accidẽs. Uel dic ꝙ secũdo loquit illa decre. in non habentibus plenam etatẽ: hic in habentibus plenã: quo casu nõ requiritur tanta probatio: q̃libet solutio est bona. Uel tertio illa loquit q̃n nulla vel pauca signa frigiditatis apparẽt: hec q̃n multa apparẽt signa frigiditatis. Uel q̃rto dic ꝙ ibi loquit q̃n steterunt vltra annũ insimul: quo casu maior est ꝑsumptio cõtra eos. igitur maior exigitur ꝓbatio. hic autẽ q̃ndo anno vel quando minus anno. Uel q̃nto ibi loquitur: q̃ndo frigiditas aliter nõ põt ꝓbari: q̃n aliter põt ꝓbari d facili. hec omnes sunt solutiones. Inno. Uel sexto dic aut vltra iuramẽta ꝓpinquorũ apparet euidẽs ꝓbatio frigiditatis e impotẽtie: quia forte vir hʒ mẽbrũ aridũ e iam est plene adultus e nõ exigit alia ꝓbatio triennij: vt hic. aut non apparet euidens impotẽtia: e exigitur tũc probatio triennij vt. d. c. fi. sed nõ insistit in isto dicens ꝙ ẽt dato ꝙ nõ appareant euidens frigiditas vel impotentia stat iuramẽtis ꝓpinquoꝝ. ¶ Et per hãc decre. ꝑsequor tres vel q̃ttuor casus. Primus q̃n steterũt per trienniũ simul. Secũdus q̃n minus triennio vltra annũ. Tertius q̃n steterunt insimul in anno vel mẽse. Quarto q̃ndo minus mẽse. cõclude totuʒ vt aliqd reportes: si ambo cõfitent impotentiã aut simul steterunt ꝑ trienniũ e operã dederũt copule e separandi sunt interueniẽte ꝓbatiõe ꝓpinquoꝝ: e hoc procedit siue appareãt euidentia signa frigiditatis siue nõ: dũmodo appareat ꝙ mulier est incorrupta. vt. d. c. fi. q̃ndoqʒ ambo fatent impedimentũ e insimul habitauerũt vltra annũ: e adhuc exigitur ꝓbatio septime manus ꝓpinquorũ e triennij per illã dcre. fi. e hoc ꝓpter presumptionẽ que surgit ex illa longa cohabitatiõe aut simul cohabitauerũt anno vel mẽse e hec dcre. videt hoc hic parificare: e tũc q̃ndoqʒ nulla vel pauca apparent signa frigiditatis e exigunt iuramẽta propinquoꝝ e vltra hoc ꝓbatio triennij: e hoc est verũ iudiciuʒ de quo vult loqui decretalis. e sic declarat decretalis finalis. I. eo. Quandoqʒ apparent signa frigiditatis aliq̃ e tunc aut sũt euidentia signa scilicet: q apparet qd mẽbrũ est aridum e paruũ e tunc sufficiũt iuramẽta propinquorũ: e hoc ꝓ tanto ꝙ licet sit aridũ e paruũ e possibile est ꝙ põt emittere semen sicut emittit vrinã: e ꝓ tanto vltra illã euidentiam exigunt iuramẽta ꝓpinquorũ: sed tunc nõ exigit ꝓbatio triẽnij e illo casu hoc erat verũ iudiciũ quod exigit hec decretalis. Q̃ndoqʒ signa nõ sunt euidentia apparet tñ qd mulier est virgo: e tũc aut allegat impedimentũ frigiditatis: e tunc aut sunt iuuenes e nõ in plena pubertate e exigit probatio triẽnij. vt dicto capitulo finali. Aut allegat ĩpedimẽtũ maleficij per accidens e exigũtur iuramẽta ꝓpinquorũ e vltra hoc ꝓbatio triennij. vt dicto. c. fina. Et hic est casus ibi: e mõ materia est clara quã doctores eni dant multum confuse. hoc tenet Innoc. hic e Hosti. vult ꝙ hoc casu dabit non triennium: sed terminus arbitrarius infra quem iurabunt ꝙ totis viribus ad inuicẽ coniungendo operã dabunt ad matrimonium consumandũ vir perficiendo ipsa paciendo nõ se subtrahendo sed amplexando e modis olbus eliciendo cõfessione facta de peccatis suis ĩfra eodeʒ. ca. fina. Et si adueniẽte triennio reuertunt dicentes ꝙ hoc seruauerũt nec vna caro effici potuerunt: adducet vterqʒ septeʒ ꝓpinquos. vel si deficiunt adducet septeʒ vicinos bone fame qui iurabũt eos credere verum iurasse. e sic matrimoniũ dirimitur. vt hic est casus. I. eo. laudabilẽ. xxxiii. q. i. e. c. i. e. ij. secundum Hosti. si steterint minus mense simul Innoc. hic dicit quod nõ est vis e male exigitur quod saltem steterint per mensem vt habeat locũ hec decretalis: q alias destruit littera ista que hic videtur innuere. ¶ Nota ergo hic aperte ꝙ vt posset separari matrimoniũ quando cohabitauerunt saltẽ mense vel anno vtroqʒ cõfitente exiguntur tria scilicet. ꝙ cohabitauerunt saltem mense vel anno e nõ plus. Secundo ꝙ vterqʒ confiteatur. Tertio vltra hoc exigit probatio per verũ iudiciũ: q̃liter h ĩtelligat: intelligitur scilicet per iuramenta propinquoꝝ: aut per ꝓbationem triennij: aut per concursum vtriusqʒ secundũ diuersitatem casuum de quibus supra dixi. ¶ Nota p̃io qd vt separetur matrimonium oportet quod frigiditas concludat coeundi impotentiam indiffinite: non sufficit ergo ꝙ respectiue ad aliqueʒ concludatur defectus actus copule. ¶ Nota secundo ꝙ probatio presumptiua succumbit euidenti probationi. Et nota ꝙ sententia in causa matri-

moniali non transit in rem iudicatam quando matrimonium possit reperiri destructum ex falsa probatione in qua ecclesia est decepta. ¶ Huic obstat ꝙ ex quo semel sententia est lata nō debet pretextu probationis nouiter reperte retractari vt supra de re iudi. cum inter. Sol. dicit glosa speciale est in causa matrimoniali. de re iudi. c. consanguinei. ⁊ c. c. lator. Et hoc quia est actus cui non possunt acquiescere partes. Ideo potest quādocunqȝ retractari: quia nō transit in rem iudicatam quod transire surgit ex acquiescere sententie. Et hoc dicunt quidam verū ꝙ potest restaurari quādo in prima probatione mulier fuit conscia fraudis: alias non. glosa indistincte tenet ꝙ potest restaurari ⁊ hoc est verius. ¶ Nec obstat decretalis. Cōsultationi: ꝙ vel ibi nō tenet vel intellige vt dicam infra eodē. c. fraternitatis. ⁊ hec sufficiāt erga primā partē. ¶ Uenio ad scḋam. Ista pars loquitur quandoqȝ maritus asserit copulam: mulier autē negat: quia videtur dicere ꝙ credit marito tanquā capiti ⁊ imputat sibi si non reclamat tam diu stando. ¶ Huic obuiant duo. Primo ꝙ videtur quod possit se probare virginem ⁊ sic dissoluere matrimoniū. de proba. c. proposuisti. ⁊ c. causaꝫ. Inno. ⁊ Host. in vna parte dicunt quod hec decre. in hac parte procedat. s. vt stetur dicto viri nisi vxor velit probare contrarium. vt in. contrario. Uel secundo hec decreta. loquitur in non virginem per cuius aspectum nō potest probari defectus copule: sed cōtrarium procedit in virgine. Inno. dicit quod hic est verus intellectus ꝙ si habitauit mulier anno vel dimidio antequam reclamet ꝙ tunc nō potest reclamare viro asserente copulam: quia ei creditur in tantū. tum propter viri assertioni. tum etiam propter presumptionem temporis lapsi quo non reclamauit. tum propter fauorem matrimonij. tum etiam quia quilibet presumitur potens nisi contrariū probetur. l. vi. quia. tum quia non est verisimile ꝙ ex quo consueuit stimulus carnis erigi quod tanto tempore voluit stare cum eunuco: quo probato ex aspectu corporis ille succumbat. ⁊ hoc ꝙ saltem cōsensisse videtur ipsum habere in fratreꝫ. vt in. c. consultationē. Item quia possibile est ꝙ mulier est virgo ⁊ tamen vir habet potentiam copule nec est cognita: quia illi adherere nō voluit. Iteꝫ quia illa probatio per aspectum est fallax cū sepe fallatur manus ⁊ oculus obstetricū. ¶ Ob. ij. ꝙ exigatur maius tempus vt non possit reclamare. s. bienniū. I. eo. c. laudabilem. ⁊ C. de repudi. l. in causis. Sol. dicit glo. ꝙ in ea decre. dicit de anno non tenent sed exigitur biennium ⁊ firmatur matrimonium taciturnitate. ¶ Alij dicūt ꝙ illud tempus est continuum: istud auteꝫ vtile. ¶ Uenio ad vltimam partem in versi. si aūt statim: hic variatur vnus intellectus ꝙ differat a precedenti in hoc quia in presenti loquitur quando mulier contraxit non virgo: hic quando contraxit virgo. Primo casu non separatur viro asserente cōtrarium. Secundo sic: viro etiaꝫ asserente contrarium si pbet se vgīnē aspectu corporis ⁊ cum iuramentis propinquorū. ¶ Alij dicūt ꝙ iste casus loquitur in proximo casu nec diuersificantur termini: ⁊ hic secundus casus corrigit primuꝫ hoc est contra. aduersitatinam autem que aduersari debet in facto ⁊ in iure. Alius itellectus ꝙ hic tertius casus loquatur eodem casu cū primo: ⁊ erit sensus littere ꝙ vterqȝ confitebatur frigiditatem. hic intellectus non placet: quia esset superfluus per primum casuꝫ. Tertius intellectus est ⁊ hic applaudet littere ꝙ loquatur hic versi. sin auteꝫ. codeꝫ casu cum precedenti: quia sola mulier proclamat: sed soluꝫ differt in tempore cohabitationis: quia in primo casu cohabitauerat ante proclamationē per annum ⁊ dimidiuꝫ. Hic cohabitauerat per mēseꝫ aut duos ⁊ hoc casu dicitur ꝙ si ipsa vult probare se virginem per aspectum corporis ⁊ cum alijs indicijs. s. iuramentum propinquorū de frigiditate illius ꝙ auditur non obstante assertione sua: ⁊ hic intellectus plus mihi placet q̄ alij. Ex quo no. ꝙ illud dicitur nouum ⁊ statim fieri ꝙ habet distantiam solum duorum mensiuꝫ.

Concludeergo hec vt aliquid reportes si ambo coniuges confitentur frigiditatem vidisti supra quid iuris. Si autem mulier asserit frigiditateꝫ ⁊ vir negat hic est aduertenduꝫ: aut mulier modicuꝫ cohabitauit ⁊ voco modicum vsqȝ ad duos menses. ⁊ dico quod si probet se virginem ex aspectu corporis ⁊ cum hoc probat frigiditateꝫ per veruꝫ iudiciuꝫ: ⁊ dico per veruꝫ iudicium fm diuersitatem casuuꝫ. De quibus dixi. s. quādo confitetur vterqȝ ꝙ separantur. ⁊ sic ꝓprie loquit̄ hec decre. Aut ipsi cohabitauerunt diu ⁊ sic nō proclamabit in ipsa rei voluntate ⁊ proclamat postea sola mulier viro asserente copulaꝫ. ⁊ dico diu si per annuꝫ vel dimidiū: ⁊ tunc hic aduerte aut mulier nō erat virgo quādo cōtraxit ⁊ non admittit̄ ad probanduꝫ ex suo aspectu. ⁊ sic potest intelligi secunda pars huius decre. sed bene p aspectum viri si defectus est euidens vt q̄ habet membruꝫ aridū vel ad modū verucis: quod porrū vocat̄. Cauendū est tum ab illis qui habent retractum in corpore ⁊ consueuerūt mēbrū contrahere ⁊ longū emittere admodum animalis hoc casu aduertitur ad probandum. Aut mulier est virgo ⁊ diu cohabitauit ⁊ est virgo. Hic doc. sunt varij. Primo videtur velle quod audiatur probans se virginē. Secundo dicunt sup glo. contrariū. Credo quod si velit ꝓbare se virginem solo aspectu ꝙ non admittitur: quia per hoc nō concluditur necessario impotētia viri si vellet ꝓbare se virgineꝫ aspectu ⁊ euidentiam defectus mēbri mariti. dico ꝙ potest ⁊ hoc voluerunt doc. hic. Si vult solū probare per aspectuꝫ ⁊ manuꝫ propinquorum. ⁊ doc. hic videntur inclinare ꝙ nō potest. ⁊ sic in hoc vltimo ꝯfidat hic Inno. ⁊ hoc est tutius fauore matrimonij. Host. autem dicit ꝙ mulier poterit probare ⁊ debet admitti se probando virgineꝫ aspectu corporis ⁊ per iuramenta ꝓpinquorū. ⁊ etiaꝫ per expectationē triennij ⁊ cōcludunt hic multiplicē fore probationē frigiditatis. Quandoqȝ probatur per aspectum corporis. Quandoqȝ per iuramenta ꝓpinquorū. Tertio per expeditionē triennij. dicunt tamē doc. quod discretus iudex ꝓuidebit ꝙ potius supabundant ꝓbatiōes q̄ deficiant cū hec sit causa periculosa. verū si videtur ei ꝙ vnū vel duo argumenta nō sufficiant. faciet prestare tertiū secundū Inno. ⁊ Host. ¶ Quid si mulier excluso corporis aspectu cum septima manu ꝓpinquoꝝ ꝓbauerit virū ipotenteꝫ: ⁊ vir cū alia septima manu velit ꝓbare se potētē an est admittēdus. Inno. dicit ꝙ sic. ar. de spon. c. cum in tua. Et ꝙ hic dicitur locū habet quādo vir simpliciter dicit ꝙ eā cognouit: mulier vero iurat ꝯtrariū cū septima manu ꝓpinquoꝝ aliq̄ ꝓsūptione arriditatis. vel ipedimēto ꝓcedēte. Anto. de Bu.

q Uod sedem. Impotens ad copulam est impotens ad matrimonium contractum sine sit impedimentuꝫ etatis siue nature. h. oc dicit. ¶ Nota primo ꝙ ille dicitur puer qui impotens est ad coitum. ¶ Nota secundo ꝙ omnis puer ⁊ sic etiam ante pubertatis annos quilibet presumitur ad coitum impotens donec contrarium probetur. de quo. s. de desponsa. impub. c. ij. ¶ No. tertio ꝙ illud quod operatur temporale impedimentum: quo ad tempus illud operatur perpetuꝫ imperpetuū. ¶ No. quarto ꝙ impotens ad finem actus vel aliquid de eius fine ipotens censetur ad actum. Et aduerte ꝙ quedam est impotentia coeundi ex animo vt in furioso hoc impedit matrimoniuꝫ contractuꝫ. xxxij. q. vij. neqȝ furiosus. Quedaꝫ est impotentia coeundi ex vtroqȝ vt in impubere ⁊ infante ⁊ etiam hec impedit. Ista sunt verba Uinc. ⁊ Jo. xxxiij. q. i. in summa. ¶ Ob. ꝙ ipotentes ad coeundum possunt contrahere. C. de nup. l. sancimus. xxxij. q. i. nuptie. Ubi senes qui natura defecerunt possunt matrimoniuꝫ cōtrahere. Glo. dicit ꝙ hec decre. facit ꝙ contrahere non possunt. veritas tamen se habet in oppositū quia in senibus dicitur humanitatis solatiuꝫ vt ibi ⁊. xxxi. q. i. apperiant. ⁊ c. si dormierit. Ad hanc decreta. respōdit ꝙ quedaꝫ

est impotentia nature ⁊ hic īpedit matrimonium. Quedaʒ est impotentia accidenter ⁊ illa non impedit: quia habitus omnino non est extinctus: nam senex aliquando mouetur Glo. ⁊ doc. tenent ꝙ quidam sunt impediti ex etate ⁊ tales non contrahunt. Quidaʒ sunt īpediti frigiditate ⁊ tales non contrahunt. Quidam sunt īpediti maleficio ⁊ an tales contrahant. dicam ī. eo. c. si. Quidam sunt impediti: quia spadones sunt ex postfacto castrati ⁊ carentes vtroqʒ testiculo ⁊ de his tangit glo. xxxij. q. vij. c. hi qui. Et ibi Jo. dicit quosdam dicere ꝙ contrahere possunt. xxvij. q. i. c. nuptiarum. xxxiij. q. v. c. quod deo. ff. de iur do. l. si seruus. §. si spadoni. Recitat alios dicere contra cum non sint habiles ad prolem ⁊ sic ad finem matrimonij re vel spe. xxvij. q. ij. omne. ⁊ hec fuit hic opi. la. Jo. ibi concludit aut sunt castrati ⁊ virgaʒ erigere non possunt: nec habēt eaʒ rectaʒ: ⁊ tales sunt inhabiles ad matrimoniuʒ: aut habet virgam rectam ⁊ erigere possunt: ⁊ tales licet non sint potentes ad resoluenduʒ sperma: ⁊ ibi est matrimoniuʒ: quia cuʒ talis satisfacit mulieri sic ⁊ mulier satisfacit viro siue resoluit siue non ergo possunt contrahere nec exigitur ꝙ in matrimonio semper sit spes filiorum: sed sufficit ꝙ non caueant prolem. xxvij. q. ii. solet. Cōmunis opinio habet ꝙ ex quo est priuatus vtroqʒ testiculo ꝙ contrahere non potest. ⁊ hanc opi. sequitur Jo. quia est ineptus ad prolem. ⁊ idem Vincen. ⁊ idem Ray. sequitur in rubrica de impossibilitate coeundi §. vidimus. ¶ Nūquid autem dissoluatur illud castrati matrimoniuʒ de presenti ante copulaʒ. Dic quod non: nisi intret monasteriuʒ alter coniuʒ: nec compellendus est vt intret: vt sic sponsalia possit contrahere ⁊ tenebit eā quo ad alia seruitia. xxvij. q. i. nuptiarum. xxxiij. q. v. Quod deo. secunduʒ Hugo. ⁊ ponit Archi. in. d. c. hi qui. Quodam est impedimentuʒ quia caret quis altero testiculo tantum ⁊ talis contrahere potest. vt in. d. c. spadoni. ⁊ ideʒ etiam dicūt doc. vt recitat Archi. in. d. c. hi qui. Nunquid auteʒ per coitum castrati si prouocat coniunctam ad resolutionem spermatis contrahatur affinitas. vide ꝙ scribit Archi. in. d. c. hi qui. ⁊ in. c. Fraternitatis. ī. de eo qui cog. consang. Inno. aliqua declarat que obmitto quia turpe est loqui: sufficit per alios scriptuʒ esse ⁊c̄. Antonius de Butrio.

c X litteris. Naturale impedimentuʒ ad coitum irreparabile arte medicoruʒ matrimoniuʒ impedit. hoc dicit. In prima narrat̄ consultatio. In secunda responsio. ibi. respondemus. ¶ Nota primo summariū. ¶ Nota secundo ꝙ vitium nature impotentia coeundi reparabile iudicio medicorum non impedit matrimonium contrahendum vel contractum. secus si est irreparabile. ¶ Ob. primo si mulier propter semen viri effecta est ex morbo impotens ad coeunduʒ: ergo non erat naturaliter īpotens: sed post copulaʒ effecta est īpotens iam consumato matrimonio illud dissolui non potest. xxxij. q. i. dixit. de coniug. lepro. c. i. ⁊ ij. Sol. dicit glo. intellige ꝙ hec mulier primo erat arta ⁊ impotens ad coitum. maritus cognouit eam ⁊ in copula vim intulit propter quod magis est reddita impotens. vnde propter īpedimentum ab initio non fuit matrimoniuʒ. ¶ Ob. secundo quia mulier impotens ⁊ inhabilis opere medicorū etiaʒ non potest contrahere cōtra. infra. c. fraternitatis. Sol. aut est impotens nec potest iuuari opere medicoruʒ sine periculo corporali: ⁊ talis est inhabilis ad coituʒ ⁊ ad matrimonium. quedaʒ est reparabilis opere medicoruʒ ⁊ si patiatur modicum vim: ⁊ talis potest cōtrahere ⁊ pati debet ex quo contraxit modicuʒ periculū. Ad hoc. c. sequens. ⁊ dic vt ibi statiʒ dicā post doc.

c Onsultationi tue. Cōtrahens sciēter cuʒ īpotente ad copulaʒ ab ea non separatur. hoc dicit. In prima narrat̄ consultatio. In secūda responsio. ibi. Taliter. ¶ No. primo ꝙ mulier clausa impotens ad copulaʒ est inhabilis ad matrimoniuʒ vtroqʒ sciente ⁊ consentiente ⁊ certificato de impedimēto: ⁊ sic non est matrimoniuʒ posito ꝙ non sit spes sobolis ex natura. ¶ Quero primo an veruʒ sit matrimoniuʒ īpotentium ad coeunduʒ scienter contrahentiuʒ. doc. sentire vidētur ꝙ non. Sed quedā obligatio est vt simul in castitate viuant ⁊ cohabitent vt frater ⁊ soror. vnde dicūt doctores ꝙ quādiu hic viuunt tollerādi sunt. sed si alter ipsorū viuat in honestate episcopus prouidebit. de offi. or. c. i. ⁊ c. licet. Et si maritus potens cuʒ alia contrahat ⁊ illam cognoscat tenet matrimoniuʒ secundū de spon. c. si inter. ⁊ c. is qui. Nā ⁊ si ligatus īpubes contrahere non debeat: valet tamē si cōtrahat vt no. de despon. īpuberum. de illis. dicunt tamen ꝙ talis contrahens tenetur sic artaʒ tenere ⁊ alere sm Hosti. ⁊ Innocen. plus dicit Hosti. ꝙ si potens ad copulam non posset continere ꝙ danda esset sibi licentia contrahendi. xxviij. distin. de his. ¶ Quero an quelibet īpotentia in muliere reddat ipsaʒ inhabileʒ ad matrimoniuʒ. Dicunt quidaʒ ꝙ sola arta contrahere nō potest: Alia auteʒ aliter īpedita sic secundum Hosti. qui dicit idē in quolibet alio īpedimento vt si sit in tantum arta vel lata quod de facto cognosci non possit. Ideʒ si ex aliqua latenti īfirmitate reddatur īcognoscibilis: ⁊ breuiter quomodocūqʒ sit irreparabilis. ī. c. proxi. ⁊ ī. c. fraternitatis. Anto. de But.

1 Audabilem. Tempus triennij est sufficiēs ad matrimoniuʒ cū frigido contractū. hoc dicit. Vel si de īpotentia coeundi constat separatur statiʒ matrimoniuʒ. alias cohabitabunt coniuges per triennium ⁊ tunc si cum septima manu propinquoruʒ iurant ꝙ dederunt operam carnali copule nec potuerunt cōmisceri separantur. hoc dicit. Cōmunis diuisio. diuiditur decre. in duas partes. Et prima pars loquitur quando vnus coniuguʒ dicit matrimoniuʒ consumatum. alter diffitetur. Secunda ibi. §. si autem. In qua loquitur quādo vterqʒ fatetur matrimonium non esse consumatum. hec est vera diuisio. In prima ponitur ꝯsultatio. In secūda responsio. ibi. Nos vero. Illa subdiuiditur. Et prima pars loquitur quando vterqʒ coniuguʒ non confitentur īpotentiam vsqʒ ad ver. si auteʒ. Secūda pars quod nunquā ibi loquitur quando vterqʒ cōfitetur. Prima pars subdiuiditur: quia prima loquitur quando simul esse non consueuerunt: alias nō cōsentiunt. Scōa quādo consentiunt. ¶ Nota prīo ꝙ īpedimētū frigiditatis potest esse naturale ⁊ accidētale. vt patet ibi naturaliter frigidis. ¶ No. secundo quod vbi frigiditas potest apparere per euidentia signa frigiditatis non datur probatio triennij. secus si non potest apparere: tūc datur ꝓbatio triennij: ⁊ cuʒ eo exigitur probatio per verum iudicium hoc est per iuramenta propinquorum. ¶ Nota tertio ꝙ ex solo contractu matrimonij cum alia videtur probari defectus frigiditatis. ex quo separatum est primum matrimoniuʒ. vnde tanquā ecclesia decepta primuʒ matrimoniū debet separari. ⁊ sic in causa matrimoniali sententia contra matrimoniuʒ non transit in rem iudicataʒ quando constat de errore debet retractari. ¶ No. quarto etiam ꝙ quando constat de frigiditate si cōiuges voluisit simul esse separandi non sunt. ¶ Venio ad versi. si autem. Nota primo ꝙ vbi fatentur coniuges impedimentuʒ non exigitur probatio triennij. sed solum sufficit iudicium iuramenti ꝓpinquorum vel vicinoruʒ bone fame ⁊ sic vicini quādoqʒ succedunt loco propinquoruʒ. ¶ Nota scdo ꝙ in iuramento purgationis debet iuramētuʒ corporaliter prestari ⁊ debent tangi sacrosancta euangelia. vide glo. in cle. i. de here. in verbo tacta. Et no. practicaʒ iuramenti taʒ ipsoruʒ coniuguʒ q̄ʒ etiaʒ ipsoruʒ consanguineoruʒ. ¶ Ob. prīo ⁊ videtur ꝙ littera sibi contradicat. Naʒ primo dicit ꝙ vt separentur expectetur trienniuʒ. in versi. si autem. dicit contrarium ꝙ statim separentur. glo. aliter non declarat. Inno. in

telligit primam partem quando alter contrahentium tantum fatetur frigiditatē ⁊ impotentiā coeūdi: alter nō. quo casu aut per euidentia signa potest constare de frigiditate ⁊ nō expectatur triennium: sed statim separantur cū iuramētis propinquorū: aut nō apparent euidentia signa ⁊ tunc probantur per triennium ⁊ sic probato īpedimento si cōsentiant simul habitare bene quidē. alias separant: ⁊ si maritus contrahat cōiunguntur. Si vterqꝫ cōsentit ⁊ cōfitetur ipedimentū procedit. ver. si autē. ꝙ sufficiant iuramenta propinquorū: nec exigitur ꝓbatio triennij: ⁊ sic debet intelligi tex. hic in si. ⁊ .s. c. i. §. fo responso. ⁊ hoc declarat verū indiciū. Sed. Hosti. cuius est mos destruere textus dicit quod hic versi. si aūt. nunqꝫ potest dupliciter intelligi. Primo ꝙ sit expositio eius ꝙ dictum est in primo casu de triennio. Nā dicit ꝙ debeant cohabitare triennio ⁊ postea ꝓbari per verum iudiciū. hic declarat quid est verum iudicium. s. iuramenta cōiugū ⁊ propinquorū. Uel secūdo dicit ꝙ exponit illud qđ est dictū in primo casu in eo quod dixit ꝙ quando apparēt vera indicia non expectatur triennium: sed statim separantur: quia hoc intelligitur ipsis iurantibus ⁊ ꝓpinquis. dabitur tñ tēpus arbitrariū. Iste intellect⁹ Hosti. omnino repugnat littere qꝛ ver. si autē. venit aduersatiue ad ꝑcedentia dicta: mirabilis ergo est intellectus ꝙ intelligant vt exponet ⁊ declaret. Qua re Inno. melius dicit sꝫ secūdū h̄ obuiat prio dicto vbi dicitur ꝙ apparentibus signis frigiditatis seppatur matrimonium nullo expectato triennio vel alio interueniente: sed hoc est falsum: quia saltē debet interuenire iuramēta ꝓpinquorū ⁊ hoc placet. vt. s. dixi. c. primo. Sol. tex. dicit si frigiditas probari possit ꝙ ante triennium separatur: intellige si probari possit per euidentia signa ⁊ etiā per iuramenta propinquorū ⁊ hoc placet. ¶ Quero erga istā partē an sufficiat triennium a tēpore contractus vbi exigitur glo. dicit ꝙ non. sed exigitur a tēpore cohabitationis a quo dederunt vel dare potuerunt operā copule: imo non sufficit cohabitatio nisi ⁊ copule darent operā. xxxiij. q. i. requisisti. ¶ Quero. ij. an h̄ ꝓbatio triennij habeat locū in maleficiato: videtur ꝙ fiet fortius qꝛ maior exigitur ꝓbatio impedimento accidētis ꝙ̄ nature. Ad hoc. i. c. fi. ¶ Quero tertio quid dicatur iustum iudiciū per qđ apparere possit post triennium frigiditas. Dicit glo. ꝙ per testes vel per aspectū corporis. intelligo ꝙ dicit per testes. i. primo per iuramenta propinquorum ⁊ sic intelligunt docto. Unde dicunt ꝙ solus nō sufficit aspectus. quia in tali sepe fallitur manus ⁊ oculus obstetricis. ¶ Quarto quero quia littera dicit ꝙ sufficit ꝓbare ante frigiditatē euidenter. ⁊ sic appet ꝙ nō erit necesse expectare triennium. ¶ Quero. vj. quō possit ꝓbari ante ipedimentum frigiditatis. dicunt doc. puta qꝛ vir habet membrū siccum vel mulier appet oīo arta ⁊ inepta. s. c. i. vel pōt prius ꝓbari quia ambo cōfitentur ipedimentum ⁊ multa signa frigiditatis appent ⁊ ꝓstantur iuramēta parentū. Dicunt tamē hic doc. ꝙ si oīo apta est impotētia vel in arta ꝙ non exigentur iuramenta ꝓpinquorum: quia talis est infallibilis probatio secundum Inno. ¶ Concludo ergo istam ptē vt aliquid reportes si querit an ⁊ quādo admittantur coniuges ad dicendum de frigiditate. s. ira. c. i. §. eo. Si queritur vbi admittuntur qualiter ꝓbetur frigiditas. dic ꝙ quandoqꝫ ante triennium appent signa omnino apta: vt quia mulier est arta. ⁊ tunc ex hoc solo separant: qꝛ hec est apertissima ꝓbatio ⁊ nō expectetur triēnium nec etiam expectantur iuramenta ꝓpinquorū secundum Inno. ⁊ doc. hic idem dicit Inno. si vir habet mēbrū siccū sed ꝯtrū dicit. s. c. i. quia sicut emittit vrinā ita potuit emittere semē. ⁊ pro tanto istud non cadit sub isto mēbro. Idem puto ꝙ sit vt. s. dixi si appereret ꝙ vir habeat incisa virilia vel est castratus vtroqꝫ testiculo: quia cum talib⁹ pōt haberi euidētissima ꝓbatio. Idē dicunt doc. ꝙ si appet quia sentētia est lata: alias ⁊ iste ꝑpter frigiditatem ab alia separatus est. Quādoqꝫ de impotentia non potest haberi certa ꝓbatio: sed verisimilis ⁊ euidens vt quia habet siccum mēbrum ⁊ tūc exigitur solū iuramentū ꝓpinquorū vt etiā dixi. s. e. c. i. Quandoqꝫ de impotentia appet ꝑ signa dubia que ꝑsumptiue cōcludunt ⁊ sunt plura vt dicit Hosti. s. quia aut sunt in semiplena pubertate. puta vir habet. xv. vel. xiiij. annos ⁊ expectabitur tunc vsqꝫ ad plenā pubertatem ⁊ dixi. in. c. ij. §. de despon. impub. ⁊ sic si est. xvj. annorū expectabatur. ꝑ biennium. C. de diuor. l. In causis. si. xv. annorū ꝑ triennium. in auc. de nup. §. per occasionē. Si. xvij. ꝑ vnum annum. Si. xviij. per mensem vel duos arbitrarie. s. e. c. i. ⁊ sicut scribit ibi Hosti. ⁊ vltra hoc exigentur tūc iuramenta ꝓpinquorum. Si autē esset in plena etate sepentur ex solo iuramento propinquorum alio tempore nō expectato. ⁊ sic declarat tēpus ꝙ exigitur arbitrarium secundum Hosti. s. c. i. Nā si nulla apparent signa vel leuia frigiditatis exigitur probatio triennij vt hic ⁊ vltra hoc iuramenta propinquorum. ¶ Uenio ad secundam partem prosequendo intellectum Inno. s. ꝙ loquatur quādo vterqꝫ confitetur ipedimentū: hic videtur probari ꝙ exigatur sola probatio septime manus ꝓpinquorū. Sꝫ huic obuiat ꝙ dixi. s. c. i. vbi etiā exigitur vltra hoc ꝓbatio per triēniū. Quādoqꝫ fatetur Inno. hic ꝙ sufficit sola ꝓbatio ꝓpinquorū. ⁊ sic sibi ꝯtradicit. Sed dico ꝙ ibi dicit est melius ⁊ sic est temperanda decre. ꝙ sufficiat. secūdū tamen distinctionē quam ibi posui si vis sustinere Innocen. dic ꝙ quandoqꝫ vterqꝫ fatetur impotentiā ⁊ sufficiunt iuramenta propinquorū vt hic: nec exigitur triennium nec alia ꝓbatio nisi aspectus corporis. quādoqꝫ fatetur ꝙ iam non cognouit negat tamen impotentiam: quia dicit se habere potentiam cognoscendi. alias ⁊ ꝑcedat distinctio quā posui. s. c. i. ⁊ sic loquitur. c. fi. i. e. Quandoqꝫ negat vterqꝫ ⁊ ꝑcedit prima pars tene ꝙ via tutius est illud ꝙ dixi. s. c. i. ⁊ id seruatur qꝛ debet iudex in probationib⁹ potius superabundare quā deficere vt etiam ibi dixi. quia dicta procedunt in frigido. Quid autem in maleficiato. dic ꝙ expectandū est triennium. ⁊ fortius quā in frigido: quia hoc est īpedimentū accidēter: illud nature. Ideo dicit Hosti. ꝙ nō semꝑ in frigido expectatur triennium: sed semper in maleficiato expectatur. i. e. c. fi. ⁊ que sit rō ibi dicit. ⁊ hic tenendo opi. eādem quod propter maleficiū separetur. de quo dicam. i. c. ꝓxio. ¶ Ultimo restat videre duo dicta. Primū qꝛ dicitur qđ si vterqꝫ volunt probato ipedimento simul remanere possūt: videtur ꝙ non exigatur vtriusqꝫ consensus. sed sufficit cōsensus illius qui ignorabat impedimentum: quia sciens contradicere non potest. de eo qui. dux. c. i. Sol. glo. exponit vt sufficit ꝙ solus ignorans cōsentiat. vel dicitur ꝙ exigitur consensus vtriusqꝫ quia sufficit sic scriptum esse. ⁊ hoc ideo qꝛ nullū est matrimonium nec aliquod vinculū. ideo tene ꝑmum in. c. si quis accepit. xxxij. q. i. in si. ꝑme. glo. in tene glo. ad hoc. ꝙ no. s. e. c. i. Secundo dicitur ꝙ si alter ipsorum cōtrahat cum alia sepatur matrimonium. ¶ Hinc ob. duo. Primo. xxxiij. q. i. si ꝑ sortiarias. vbi apparet ꝙ si aliquis est impotens ⁊ sepatus ab ea licet postea aliā cognoscat matrimonium non integratur. Sol. contra. procedit in ipedimēto accidentis per maleficium ꝙ potest restringi ad certā personā perpetue. ideo ex eo quod aliam cognoscat nō detegitur ꝙ sit potens ad cognoscēdum illam a qua separatus est. Impedimentū autem frigiditatis reddit quem impotentē ad coitum cū quocūqꝫ. ideo consito qđ aliam cognouerit apparet quod est potēs quo ad illam etiam a qua separatus est: quia hoc non est determinabile ad certam personam: ⁊ sic loquitur hic ⁊ . s. e. c. i. ¶ Ob. secundo quia nō videtur quod ex solo contractu cum alia debeat ab illa separari ⁊ integrari primum matrimonium: quia per hoc nō apparet quod frigiditas subsit ex quo non cognouit eam. ⁊ sic non apparet falsitas impedimenti. Sol. intellige qđ reintegratur primum quando secundā acceperit subaudi ⁊ eam cognouit. Idem si alias apparet ipsum mulieres cognoscere: licet cum nulla contrahat secundum docto. ⁊ hic

sic intellige hoc.c.in duobus locis et.§.c.i. Tertio dicit hic q si cōtrahat cū alia subaudi et cognoscat q hi qui iurauerunt deteguntur piurij.glo.tñ dicit q solus vir et vxor nō cōpurgatores:qz licet sit falsum q iurant vir et vxor.pōt esse verū:quia iurauerunt cōpurgatores.s.q credebat illos verū iurare.Idē dicit Jo.xxx.q.i.c.ij.dicit tñ Hosti.q mulier non cogitur iurare virū ipotētē:sed sufficit q vir et quādo fuit sibi impotēs:qz nunqȝ cognouit eā:lz ipsa se nō subtraxerit sed adhibuit diligentiā:et si secundū conscientiaz h fecit nō deierauit qz ius masculus frigidus nō fuit:et aliaz cognouit.Et hoc pz ex littera que dicit q habēt iurare quod nunquā vna caro effecti sunt.Abbas ponit hic vnā conclusionē quā ponā.i.e.c.fi.vbi.cōcludā totū titulū et q dixi hic et.§.c.i.Et q dicā.i.e.c.sequenti. Antonius de Butrio.

Fraternitatis.

Propter artationē mulieris si preter diuinū miraculū absqz periculo corporali habilis reddi nō pōt separat matrimoniū. Tamē reintegratur si postea appareat ecclesiam fuisse deceptam.h.d. Communis diuisio.Fa ibi.Quāuis. ¶ No. primo qz Archipresbyter.pōt cognoscere decā matrimoniali q est vez de mādato episcopi alias nō:vt no.§.de cōsang.et affi.c.i. ¶ Nota secūdo q sup copule potentia et an mulier sit arta vel nō statur iudicio matronarum et testimonio. Et no.qualitates requisitas erga tales matronas. Primo exigitur q sint due ad minus et sue parrochie. Secūdo q sint proude et honeste. ¶ No.tertio q pceptū vt sub periculo anime testis dicat veritatē subrogatur loco iuramenti. idē in fidei prestatione.Ad hoc.§.quod me.causa.c.ad aures. ¶ No.quarto practicā articuli i probanda ihabilitate ad copulam habili ad separandum matrimoniū:quia articulus debet concludere mulierē indiffinite inhabilez quo ad oēs et quo ad omne tempus ita q non potest esse mater vel coniunx aliquo tempore. ¶ No.quinto practicā q hz seruare iudex in separatione matrimonij.debet enī inducere inhabilē inquantū potest ad religionis ingressum. Et no. quod vbi affirmatiua est exponibilis in negatiuaz et ecōtra negatiua probabilis est. Ad hoc de renunc.c.sup hoc.de elec.c.bone d.i. ¶ No.sexto q promissio cōtinentie necessarie nō infert votum solēne. Ideo sit cautus volens pbare professionem vt nō articulet de sola pfessiōe cōtinentie.et q promissio cōtinentie potest esse simplici verbo et votū solēne non arguit votum solēni quādo fit in domo remanēte et ad religionē nō transeūte vel respectu nō certe religionis vouēte.solēne aūt arguit quando fit a transeunte ad certaz religionem vel illo respectu se vouente.vide qō dixi.§.qui.cleri.vel vo.c.rursus.et.c.insinuante. ¶ No.septimo q illud non dicitur ppetuum impedimentū q preter diuinum miraculū per opus humanū absqz periculo corporis reparatur.Et sic ecōuerso. No.q illud dicitur ppetuū ipedimentum q per diuinū tantum miraculū est reparabile:sed forte est reparabile:sed non sine mortis periculo.et sic illud nō dicitur non possibile q dependet a solo dei miraculo.vide quod scripsit Inno.in.c.pastoralis.de causa pos. ¶ No. viij.quod sententia in causa matrimoniali lata etiaz ex probabili errore nō transit in rem iudicatā.an possit errore cōperto retractari. ¶ No.ix.quod vbi duo separentur habēt in exercitio ad actuale exercitiū vnius cōcluditur exercitij potentia in alio.Ad hoc de dolo.c.cuz dilecti. Et ideo mulier cognoscibilis quo ad vnum est cognoscibilis:quo ad alium:secus si nō pares in exercitij potentia.volēs ergo infringere probationez pbata disparitate obtinet. ¶ No.x. quod ex futuris quandoqz declaratur quid in preteritum. ¶ No.xi.quod error cause ipellentis ad religionis igressum nō viciat ingressum:et qō religionis ingressu soluitur cōiugiū aū copulā adeo quod in seculo remanēs habet potestatē cum alia cōtrahendi.et valet matrimoniū:nō tamē soluitur voto solēni absqz religionis ingressu:vt pz qz hic quādo vouit solēniter nō repellitur ex voto sed ex adulterio secundum Inno. ¶ Nota xii.quod sicut ex violatione matrimonij mulier dicitur cōmittere adulteriū.ita et ex violatione voti solēnis cōmittitur adulteriū spirituale:quia violat vinculū sponsaliorū et matrimoniū cum deo cōtractum. ¶ No.xiij.qō dicatur votū non solēne quod simplici verbo mulier continentiam promittit sic absqz alia solemnitate se nō astringendo ad aliam determinatam religionem.vide circa hoc q scripsi.§.qui.cleri.vel vo.c.meminimus.et.c.rursus. ¶ No.xiiij.q probabile dubium surgens ex facto īpedit adulterium et probabile dubiū etiā iuris excusat delictum.Ex.ver.p hoc autē hic nō possunt colligi determinata notabilia nisi q non est de facili pcipienda sententia in his causis matrimonialibus cū finale iudiciū pēdeat ex futuro euētu. ¶ Uenio ad materiā et hanc decre.legā per partes. Primo primā expediā vsqz ad ver.quāuis. In hac parte gl.signat duo cōtra. ¶ Ob.prio et vt q mulieres nō potuerunt deponere super hoc q nō esset apta ad matrimonium que erat negatiua.§.ò elec.Bone. Sol.dicit glo.q negatiua hec est exponibilis in affirmatiua.ideo probabilis est.de renunc.c.sup hoc.cōtrariū procedit quādo est pura et nō pregnans remittit ad ibi notata.dicit tamē doc.q hec probatio non est certa. ¶ Ob.ij.quia dicit quod mulieri deerat naturale instrumentū hoc falsum est:quia nō potuisset ab alio cognosci et contrariū patet infra. Itē quia nō potuisset viuere.Sol.dicit glo.q deerat et inutile habebat per q patet q paria sunt aliquid deesse vel aliquid inutile esse.ff. de dolo.l.non in.et de resti.spol.c.olim. ¶ Circa istaz partem quero primo an si adsunt mulieres que attestantur de defectu instrumenti ad probandā impotentiam exigantur iuramenta propinquorū:glo.dicit q nō:ex quo deponunt de euidenti impotentia membri.et sic glo.restringit illaz prestationē iuramenti.demū locū habere quando allegatur impedimentum frigiditatis.Hosti.dicit q illa prestatio iuramenti habet locum in omni casu in quo non constat de euidentia impedimenti seu euidenter nō constat de ipotētia et hic forte fuit adhibita.licet littera hoc nō dicat:et hoc supplere non est contra litterā. ¶ Quero secundo an iste matrone adhibeantur sine iuramēto:et dicit glo.q nō ne aliquā in fraudem matrimonij dicant.vt patet.§.de eo qui cogno.consan.vxo.sue.c.super eo. Et dicunt aliqui q hec attestatio habetur loco iuramenti.sic.§.de appel.cōstitutus. Idē dicunt de attestatiōe sub fide sua.vide.c.ad aures.§.q me.cau. ¶ Quero tertio quare de parrochia exigunt matrone.dic quia tales presumuntur melius quo ad famaz habere maiorem notitiam de impedimento.§.de elec.c.post qz et.c.scriptum.de vicinia tamen et extra debet queri ex parte mulieris et caueri debent ne sint nimis iuuenes ppter inexperientiā nec nimis antique ppter visus defectum. Nam cuz manu et oculo talia sunt pbanda.§.de proba.c.proposuisti.et.c.causam.et ppter mulieruz medicinas antequā inspiciatur consulunt Hostie.q mulier in aqua calida prius lauetur et diu moretur et interim sub fide custodia teneatur ne possit iterū apponere medicinas.ff.de ven.inspi.l.i.debent etiā esse honeste ne sint lenones vel viles que pro minimo deierarent et corrumpi possent et omni peccato consentirent.In auc.de leno.colla.ii.et.C.de decurio.l.vltima.li.xi. Et dicit Hosti.quod in talibus nō possit adhiberi nimia diligētia. vnde in talibus per inspectionem viri et mulieris et iuramēta vtriusqz et propinquorum debet laborare ad veritatem:maxime quia oneratur iudex cuius arbitrio talia committuntur et latet sepius quod si deligenter inuestigaretur appareret.et prosequitur alia verbosa que vide per te non sunt vtilitatis. ¶ Uenio ad versi.quāuis.quē expediā vsqz ad versi.et si predicta. Hic signatur vnum contrarium in glo. Naz dicitur hic quod sententia lata errore comperto retractatur.Cōtra.quia pretextu pbationis nouiter reperte sententia non est retractanda.et est casus in.c.cum inter.de sen.

⁊ re iudi. Sol. dicit glo. quod quandoqȝ sententia detegi-
tur lata ꝓbabili errore ⁊ postea clare detegitur error ⁊ sen
tentia illa retractatur: vt hic ⁊ infra de purgatio. vulga. c. si
gnificantibus. Aut solum reperitur noua probatio: ⁊ talis
non viciat sententiam: quia ex hoc non detegitur probabi-
lis error. Aduerte si ista glo. ponderat errorem non est ve-
rum: quia solo errore non retractaretur: vt patet in dicto. c.
cum inter. Ideo declaro aliter glo. quandoqȝ sententia est
lata non omnino ex certa probatione: vt est ꝓbatio per aspe
ctum que fallit ⁊ fallitur ⁊ detecto errore retractatur. vt hic
etiam dicit. c. significantibus. ⁊ facit. l. admonendi. ff. de iu-
reiuran. aut est lata integra probatione ⁊ nō retractatur cō
perto errore ⁊ nō potest retractari. fallit in causa matrimo
niali que non transit in rem iudicatam: ⁊ sic potest alio mo
do intelligi hec decre. supra de re iudi. c. lator ⁊. c. consan-
guinei. ¶ Habes ex hoc duos casus in quibus retractat
sententia. Alium assignat Inno. quando aliquid proponi-
tur in secundo iudicio de quo non fuerit in primo proposi-
tum. alle. de fide. instru. c. cuȝ Joannes. ¶ Secūdus quā-
do notorie cōstat de iniusticia prime sententie: quia semper
debet veritas preualere ea cooperata. viij. dist. in. c. veritate.
⁊ sic posset esse hic. Nam hic constabat notorie de falsitate
prime sententie ꝙ dictuȝ no. quia hic habes expresse ꝙ sen-
tentia contra notorium lata est inualida ⁊ plus quod illud
quod dicitur sententiam iniustaȝ non retractari nisi appel-
letur: est verum quod nō potest retractari nisi quādo noto-
rie constat de iniustitia ⁊ euidenter facit euidētia. ⁊ hec est
causa quare sententia quā profert quis iniustam retractat
vt notāter scribit Inno. in. c. pleriqȝ. de immuni. eccle. Et ad-
uerte ꝙ hic ampliat illud dictum ad aliam notorietatem.
Quid autem si cōstat in iudicio per probationeȝ iudiciali-
ter factā in iudicio de iniusticia. vide ꝙ scripsi. de proba. c.
quoniā cōtra falsam. super vlt. glo. ⁊ vide ꝙ scripsi. de re iu
di. c. cū Bertoldus: ⁊ quod scripsi post Inno. in. c. ex teno
re. de appel. ⁊ de rescriptis. c. cū dilecta. vbi ponit Inno. ⁊
ꝙ scribit glo. in clemē. sicut appellationeȝ. de appel. ꝙ non
possit saluari dictū Innocē. post hoc dictuȝ: quia probatio
iudicialis trāsit in notoriuȝ. vt scripsi de cohabi. cleri. ⁊ mu.
c. vestra. ⁊ sic videt ꝙ detecta iniusticia per probationes ex
quo aliquid nō opponitur: q: talis sententia vt iniusta retra
ctetur. alias nō. An sententia lata cōtra notoriū teneat. vide
qđ scripsi hic i. c. ab excōmunicato. ꝯ rescrip. ⁊ ꝯ sen. ⁊ re iu
di. c. inter monasteriū. ⁊ vide Inno. de ꝯces. preben. c. cum
sup. quod no. in. c. per tuas. infra de sen. excō. ⁊ vide tex. de
appella. c. solicitudinē. ⁊ de re iudi. c. inter cetera. ¶ Ob. ij.
huic decre. quia dicit ꝙ īpedimentū reprobabile nō impe-
dit cōtractū: hoc est falsuȝ. Nā impedimētuȝ maleficij īpe
dit. xxxiij. q. i. si per sortiarias. ⁊ tn̄ illud nō est perpetuū: q:
potest remoueri preter diuinū miraculū. saltem per illū qui
ipsum induxit: quia quicqd ligatur dissolubile est. in auc.
de nup. §. nuptias. Sol. quidā dicunt quod illud. c. non te-
net: hec truffa est. Alij dicunt ⁊ soluunt ꝙ aut allegatur im
pedimentū ex parte mulieris. ⁊ sic distinguitur an sit repro
babile aut nō vt hic. aut ex parte viri allegatur maleficiuȝ
⁊ indistincte matrimoniuȝ dissoluitur vt ibi. tamen non est
bona solutio: quia nō debent ad imparia iudicari ⁊ non est
dare maiorē causam in vno quā in alio. Alij dicunt ꝙ male
ficiū presumitur perpetuuȝ eo ꝙ habitauerunt triennio ⁊ se
cōiungere nō potuerunt: si tamē detegatur quod nō sit per
petuuȝ reintegratur: sed nō tetegitur eo modo quo alia im-
pedimenta in aliis: distinguitur: aut apparet potēs quo ad
alium vel aliam ⁊ presumitur potens quo ad virū a quo vl
a qua separatus est. ⁊ sic reintegrat vt hic. ⁊. §. c. proxi. ⁊. c.
i. ⁊ hoc quia īpedimentuȝ non est verisimiliter restrictibile
ad certam personā. Nā data potentia quo ad vnuȝ datur
potentia quo ad reliquuȝ. In maleficiatis autē. aut cogno
scitur per eundem ⁊ detegitur error perpetuitatis impedi
menti. ⁊ sic reintegratur. aut apparet separatus vel separa-
ta cognoscibilis per alium. ⁊ tunc nō detegitur error per-
petuitatis quo ad istuȝ. Ratio quia possibile est ꝙ sit male
ficiatus quo ad vnum ⁊ non quo ad alium. quia talia īpedi
menta sunt quo ad personam certam restrictibilia. per hoc
omnino satis fit contrario: quia in veritate hoc nō est perpe
tuum cum sit dissolubile. sed dic quod maleficiuȝ indubio
nō presumitur perpetuū. quia dissolubile est vt opponitur:
tamē si probatio sit facta triennio presumitur perpetuū. Et
si dicatur adhuc est dissolubile. Respondetur ꝙ nō est dis
solubile nisi miraculose per vnū ⁊ ꝙ ab diuina potestate de
pēdet miraculum dei. vt no. in. c. pastoralis. de causa pos. ⁊
proprie. Item ꝙ nō dissoluitur tale īpedimentuȝ nisi per vi
res herbaruȝ vel aliarū reruȝ: ⁊ maxime potest dici perpe-
tuum si is qui fecit vel non inuenit vel destruere nescit ⁊ ma
xime quādo datur per cibum vel potum. Omnia hec pro-
cedunt vt ꝓpter maleficia dissoluatur matrimonium quā-
do processit maleficium. secus ergo si matrimoniuȝ secutuȝ
est. q: tunc non dissoluitur. xxxij. q. vij. Hi qui. ⁊. q. v. si vxo
rem. Et si dubitetur an precessit quid erit. quidaȝ dicunt qđ
debet presumi quod ꝑcessit: ⁊ sic separantur nec maneāt im
pediti. argu. C. de edili. edic. l. iiij. Nec ob. c. licet ex q̄daȝ.
de testi. in fi. quia illud verum quādo matrimonium potest
habere effectuȝ scilicet fornicationis euitationeȝ vel bonuȝ
prolis. ⁊ sic nō potest separari ꝓpter impotentiaȝ coeundi.
Nota hoc dictum q: limitat illud quod dicit ꝑsumi ꝓ ma
trimonio quod est bene notandum. Ego puto quod petēs
diuortium artetur ad probandum maleficiū ꝑcessisse: quia
hec est sua intentio Sed si aliquis petat aliquam in vxoreȝ
forte posset precedere primū dictū si ambo ꝯsentirent in se
paratione ⁊ adhuc posset ꝓcedere secundum dictū q: vterqȝ
peteret sepationē. ¶ Quero an ꝓcedat ꝙ hic dicit. s. vt
separata reuertat ad primū siue hoc ꝯtingat ꝙ sit repata ꝑ
medicū siue per alium. glo. dicit ꝙ idem vtrobiqȝ quia hec
decre. non distinguit. ¶ Quero qualis potestas repandi
exigatur vt sit matrimoniū. glo. dicit ꝙ intentio littere est.
aut impedimentū est reparabile cū graui periculo ⁊ impe
dimentū est ꝑpetuum. aut cū leui ⁊ non est ꝑpetuū. Innoc.
dicit ꝙ qualitercunqȝ repetur restituenda est primo viro
nisi appareret omnino impotens. Idem Hostiēsis dicens
quod quantumcūqȝ graue periculum fuerit semper resti-
tuēda est primo viro ex quo repata est ⁊ ex quo cognita est
a primo ⁊ secundo adherebitur primo. q: si vni est cogno-
scibilis. ergo ⁊ alij. Unde ad hoc vt reddat habilis ⁊ rein
tegret Primo sufficit ꝙ ab vno sit cognita vt ꝑsumat ab
alio cognosci nisi experientia appareat cōtra vt q: forte vir
habet lanceam grossiorē aliis improportionabilem mulie
ri ꝙ apparet ex sui euidentia. vt quia patitur elefantiam. ꝓ
sequitur alia turpia que obmitto. per hec dicit hic glo. ꝙ si
prior vir non posset eam cognoscere sine graui periculo qđ
non est reddenda primo viro: licet ex postfacto per coitum
secundi viri reddita sit apta priori. Inno. ⁊ Hostien. in hoc
vltimo cōtrario quia ex quo est facta apta primo restituen
da est: quia iam detectum est ipsam reparabileȝ fuisse. ⁊ sic
detegitur cum secundo nullum matrimonium fuisse. Du-
bitant hic vltimo doctores dum lazarus resurrexisset an
petere potuisset vxorem. videtur ꝙ non. quia si per miracu
lū hoc fit. ergo iudicatur tāqȝ de eo ꝙ fieri nō potest. ⁊ hoc
hic valde late prosequunt. satis habemus disputare de con
tingentibus. Hic enim casus nunquaȝ tibi eueniet ideo nō
fatiges in hoc tuum intellectum ⁊. vide hic per eos si vis vi-
dere non plus insisto. ¶ Uenio ad versi. ⁊ si predicta vsqȝ
ad versi. per hec autem. Et oppono primo ꝙ. tex. videtur
hic tria dicere. Primo quod si mulier separata transiuit
ad religionem vt promisit quod vir debet cuȝ secunda ma
nere. Secundo quod si mulier solemniter se voto obliga
uit: non tamen ad religioneȝ transiuit: quod vir cogitur ad
mulierem primam redire nisi eam vellet seu velit pretextu
adulterij repellere. Tertio ꝙ si mulier voto simplici obli-

ganit ⁊ solo verbo quod adhuc vir compellitur eaʒ recipe
re nisi sibi opponat adulterium. quod potest eo quod ipsa
certificata est de copule potentia habilis est ad copulã red
dita. ℭ Contra secunduʒ dictuʒ ob. quod voto solẽni sol
uitur matrimoniuʒ contractuʒ. vt patet ex no. §. qui cle. vel
vouen. §. insinuante. ⁊ c. rursus. Sol. dicit hic Inno. ꝙ quã
doqʒ votuʒ solẽne precedit matrimoniuʒ ⁊ dissoluitur ma
trimoniuʒ post contractuʒ vt in contra. quãdoqʒ matrimo
niuʒ precedit votuʒ etiaʒ ante copulam ⁊ tunc votuʒ subse
quens non dissoluit matrimoniuʒ: sic loquitur hic quod est
notanduʒ. Naʒ hic causa diuortij est adulteriuʒ non autẽ
votuʒ de quo vide ꝙ scripsi de conuersi. coniug. c. ex parte.
el. ij. Et ex hoc patet differẽtia inter ingressuʒ religiõis ⁊ vo
tuʒ solemne continentie. quia religiõis ingressus soluit ma
trimoniuʒ ante copulaʒ. de conuersi. coniug. c. ex publico.
non soluʒ votuʒ solemne de hoc dixi. §. qui cle. vel vouẽ. c.
insinuante. ⁊ vide in. c. duduʒ. de conuer. coniug. Quoddã
ergo est votuʒ cuʒ transitu ad religioneʒ ⁊ hoc impedit cõ
trahenduʒ ⁊ dirimit post contractuʒ: ante contractuʒ autẽ
aut precessit copulaʒ ⁊ non dirimit aut non ⁊ dirimit vt. d.
c. ex publico. Quoddaʒ est votũ solemne solius cõtinentie
⁊ tunc impedit contrahenduʒ ⁊ dirimit post contractuʒ an
te autẽ cõtractũ cuʒ copula siue sine copula vt hic. Quod
daʒ est votuʒ simplex ⁊ hoc impedit contrahenduʒ ante cõ
tractuʒ non tollit nec post contractuʒ dirimit vt patet. §. qui
cle. vel vouẽ. per totuʒ. hoc no. ⁊ tene menti. Nunquid antẽ
susceptione sacri ordinis soluatur matrimoniuʒ ante copu
laʒ: dicunt aliqui ꝙ sic sicut religionis ingressu: quia solem
nizatur ⁊ sic. c. ex publico habet locum etiã in solẽnizatione
voti per susceptionem ordinis sacri. Ioan. and. remittit de
voto. c. i. libro. vi. Ibi Ioan. an. dicit se disputasse cõtrariũ.
⁊ sic dicit determinatum per extrauagan. antique. adde. c.
ex parte el. ij. de conuer. coniug. xxvij. q. ij. desponsatã assi
gnat alias causas dic vt ibi sufficit ratio ꝙ non apparet hic
tantuʒ. ergo remanemus cuʒ regula. quo deus ꝯiunxit. ⁊c.
ℭ O b. ij. ⁊ videtur ꝙ pretextu copule cuʒ secundo nõ pos
sit mulier repelli exceptione fornicationis. quia nullã iniuri
am fecit vel facere intendebat primo matrimonio ex quo
ab illa separata erat. Naʒ fornicata fuit cum secundo tan
quaʒ soluta. xxx. q. i. c. Illud. ff. loca. l. si ignorans. naʒ adul
terium non cõmittitur sine dolo. xxxiiij. q. i. in lectum. ff. de
adult. l. pe. Iteʒ si aliqui separentur per sentẽtiaʒ ⁊ alter ipo
ruʒ fornicatur facit minoreʒ iniuriaʒ ⁊ minus peccat. xxxij.
q. vij. quẽadmoduʒ. Preterea per primaʒ fornicationem
non fuit apta primo viro forte nec multas. Igitur non po
test eis fornicationeʒ opponere. glo. soluit quod sicut ex fu
turo euentu apparet retro fuisse natus. ita ex futuro euentu
apparet ipsaʒ adulteriuʒ cõmisisse. ⁊ sic repellitur. hoc non
placet quia licet declaratio hec trahatur retro quo ad equi
tateʒ validandi matrimonij. quia hoc equũ est: non quo ad
inducenduʒ delictum vbi non est: quia hoc equuʒ non est ⁊
omnis factio fundatur super equitate. Ad hoc tex. hic qui
vult ꝙ mulier sit excusata dubio pẽdente. vt patet ibi quã
diu articulus. Ideo dicit ꝙ quãdoqʒ mulier sepata se iun
xit alteri fornicario coitu. hoc non est sub colore matrimo
nij. ⁊ tunc mulier repellitur: quia dato quod omnino nõ fe
cerit iniuriaʒ primo matrimonio quod putabat separatum
coniungendo se alteri fornicario coitu habet operaʒ illici
te rei. ⁊ sic vltra intentuʒ puniri debet. ff. de adul. l. si adulte
riuʒ. ⁊ nota glo. de sen. excõ. a nobis. ⁊ maxime quia consen
tiendo copule necessario consentiebat iniurie matrimonij
que surgere potuerat ex sine copule. ⁊ hoc voluit littera ibi.
vel se fornicario modo. Quandoqʒ talis mulier separata
iunxit se alicui in facie ecclesie scilicet contrahendo cũ alio.
⁊ hoc casu stante dubio facti ⁊ iuris ante quaʒ ista decreta.
emanassent planum ꝙ mulier erat excusata. quia probabili
ter ignorabat iniuriaʒ primi matrimonij ⁊ non dabat ope
raʒ rei illicite: ⁊ sic adulteriuʒ non potuisset opponi. ⁊ sic in

tellige. ver. quãdiu. quo casu excusatur ꝓpter multa. Pri
mo quia fuit per ecclesiaʒ separata. xxxij. q. vij. quẽadmo
dum. Secundo quia publice nupsit. Tertio quando in du
bio potuit bonaʒ fideʒ habere. Quarto quia sententiaʒ di
uortij lataʒ forsaʒ in perpetuuʒ valere credidit. Quinto ꝙ
nemo illi contradixit nec postea conscientiam turbauit. er
go nec adulterium cõmisit quod non cõmittitur sine dolo
secunduʒ Hostien. iura glo. alle. quandoqʒ mulier separa
ta a viro sub colore matrimonij. contraxit cuʒ secundo cer
tificata de hoc iure ꝙ hodie est factũ ⁊ certificata de facto:
quia sentit se cognoscibileʒ ⁊ tunc statiʒ debet presumere se
aptaʒ primo viro: vnde hodie post istaʒ constitutioneʒ non
excusaretur ab adulterio ⁊ posset repelli propter adulteri
um: ⁊ hoc voluit hec littera. ℭ Nec ob. ꝙ etiaʒ ante consti
tutioneʒ istam ipsa deberet reputari in dolo cuʒ matrimo
niuʒ sit de iure naturali. ⁊ sic quo ad illud vinculuʒ tenebat
quia excusata est ex quia super hoc constitutio ecclesie que
disponere potest: disponebat ex quo probabili errore facti
ad hoc ducebatur: vel dato quod facto nõ excusaretur quo
ad peccatuʒ naturale excusatur quo ad penas constitutio
nis ecclesie. vt est pena exceptionis adulterij. Primuʒ ma
gis mihi placet si tamen per primaʒ copulaʒ non fuisset ap
ta reddita viro vel etiaʒ per secundam non credo quod re
pelli posset: quia ex hoc non pateret adhuc de errore sepa
rationis primi matrimonij certificari vt sentit gl. ℭ Que
ro si mulier propter adulteriũ repellatur: an possit maritus
stare cum secunda. dic ꝙ non. quia iaʒ declaratur cum illa
non esse matrimoniuʒ quo ad substantiaʒ vinculi sed cũ pri
ma. imo si ipsaʒ cognosceret posset repelli exceptione adul
terij. ℭ Quero secundo quid si mulier fuisset igressa mo
nasteriuʒ causa probandi. ⁊ ibi fecit resalare instrumentuʒ:
an possit reintegrari primo matrimonio. dic ꝙ sic. qui rede
undo ad seculum postea cõpelleretur primo viro ad here
re. ℭ Tertio quero quo respectu potest dici fornicari faci
endo se cognosci post votuʒ solemne. Dicit glo. ꝙ violan
do votum si est solemne. ⁊ sic debet littera intelligi. dicitur
cõmittere adulterium spirituale: quia violat fidem mariti
spiritualis scilicet dei. ⁊ sic obstante fornicatione illa repel
litur sicut in carnali. Item quia contrahendo de facto cum
secundo dedit operam rei illicite ⁊ sic cuʒ non esset matri
moniuʒ cuʒ eo dicitur fornicata propter votuʒ: dicitur etiã
respectu ad primuʒ matrimonium ⁊ sic potest littera intel
ligi secundum glo. ℭ Quero quarto pono ꝙ separata est
propter artationem contraxit cum secundo post primũ coi
tum est petita a primo ⁊ reddita non inuenit eam capacem
sibi an sit restituenda secundo. Dicit glo. ꝙ sic: ⁊ est sic eti
am post secundum ⁊ tertium coituʒ secundi ⁊ sic in infinitũ
sm Io. glo. dicit ꝙ vsqʒ ad tertiam viceʒ tantum ⁊ non vl
tra debet restitui primo. imo tñ manere cuʒ secundo quo
niam tantuʒ due sententie post primam sunt ferende: quia
tertio appellare non licet. ij. q. vi. Si quis in quacunqʒ.
ℭ Nota mirabileʒ gl. que limitat ꝙ quotidie clamamus
sententiaʒ in matrimoniali causa non transire in rem iudi
catam: quia hoc verum est per vnicam sententiaʒ ⁊ lapsum
termini ad appellanduʒ: sed per binam confirmantem sic:
ꝙ no. ⁊ sic videmus ꝙ interlocutoria non transit in rem iu
dicatam quo ad inuicem. vt dixi de appel. c. cum cessante.
Et tamen bis confirmata non retractatur. vt in clemen. cuʒ
a repulsione. de appellatio. ⁊ no. By. ⁊ Barto. in. l. a diuo
pio. ff. de re iudi. quod est bene notandum. sed vt dixi. in. c.
consanguinei. ⁊ c. lator. de sen. ⁊ re iudi. Hanc glo. in hoc
non credo veram in causa matrimoniali: quia nullum vin
culum quãtũcunqʒ multiplicatum potest firmare actuʒ ex
quo surgit peccatum non remissibile per partem aut iudi
cem. Item in eo quod glo. directe dicit etiam neutra opini.
Placet docto. quia absurdum est ⁊ inhonestum ꝙ mulier
se turpiter duobus exponatur: nec transit cum modica ve
recundia vtriusqʒ coniugis. vnde statim cum apparet co

gnita a secundo inspicitur primus vir: ⁊ ipsa ⁊ secūdus vir ⁊ si habens similia membra presumitur ꝙ sit cognoscibilis primo viro ⁊ ei reddetur. Hostien. dicit ꝙ primo restituetur cum quo morabatur per triennium interdicto facto secundo. ne interim cum alia contrahat si potest cognosci infra triennium non mittetur ad secundum. si vero infra triennium non potest cognosci: potest restituere secundo sine spe restitutionis de cetero faciende ⁊ presumitur maleficium perpetuum infra. c. seq. Si vero interim secundus contrahat cum alia separabuntur ⁊ tādiu separati remanebunt quousqʒ diu sit triennium lapsum ⁊ sic apparebit an causa impedimenti fuerit temporalis: quia si primus ipsaʒ sibi restitutam cognoscat tenebit matrimonium suum. contra interdictum contractum licet contrahens debeat puniri penitendo. si vero non potest cognosci a primo separabitur ⁊ restituetur ipsa viro secundo. Idem dicit de secunda vxore primi ⁊ sic talia matrimonia pendent ex euentu: ⁊ hec sufficiant de isto secundo.

℄ Uenio ad versi. per hec autē. decreta. dicit per hec duas questiones solutas ⁊ non declarat quomodo. dicit glo. ꝙ prima intelligitur soluta per argumentū a contrario sensu. ff. in verbo absqʒ periculo corporali. quia alio non potest facto aut mulier est irreparabilis absqʒ periculo corporali ⁊ non est matrimonium: aut est reparabilis absqʒ periculo corporali ⁊ est matrimonium. si tamen de facto incidatur ⁊ cum periculo ⁊ facta sit habilis restituetur primo viro. ⁊ hoc dicit glo. in duobus locis in verbo simili ad finē glo. in precedenti parte. ⁊ dicit glo. in ver. debet: motiuum potuit esse glo. quia ea separata si per primam copulam non est reddita apta illi primo. illa copula consumauit matrimonium cum secundo. ex quo non suberat impedimentum primi: quia illa nondum erat apta: licet ergo per alias copulas reddatur apta: per hoc non debet restitui primo. quia prius est consumatum matrimonium cum secundo quā appareat declaratum primuʒ subesse. ⁊ hanc opi. sequit Uin. Communis opinio est in contrarium: quia iam est apta facta per opus humanum absqʒ alio miraculo. ergo nunc declaratur matrimonium semper fuisse cum primo. Igitur non valet secundum: quia nunc apparet ꝙ impedimentum fuit temporale: ⁊ sic apparet testimonium matronarum fuisse falsum: ⁊ hoc tenet Hostien. Nec ob. motiuum glo. ꝙ licet non fuerit apta facta per primaʒ copulam propter hoc non fuit matrimonium cum secundo. quia prius habuit copulaʒ cum adhuc erat possibile ipsam fieri aptam primo per factum hominis ꝙ euentus declarat. hoc ergo intercedente apparet ꝙ ipsa fuit semper vxor primi: licet nobis hoc non constaret antequam esset reddita apta: ⁊ sic vero concluditur ꝙ non est matrimonium cum secundo. quia matrimonium primum de presenti preualet secundo. de presenti etiam cuʒ copula. ff. de sponsa. duo. c. si. ℄ Uenio ad vltimū ver. scilicet de talibus. dicitur ꝙ finale iudicium pendet in talibus ex futuro euentu: quia matrimonium non posset esse in pendenti. vt patet in. c. penult. ff. de transla. prelato. Sol. matrimoniuʒ non potest esse in pendenti quo ad veritateʒ ⁊ substantiaʒ vinculi: quia vel statim est vel non est: sed bene certificatio ⁊ declaratio an sit vel non sit: quo ad nostri cognitionem ⁊ sic potest esse in pendenti. Nam aut ista est cognoscibilis ⁊ reparabilis aliter quā per miraculū ⁊ est matrimoniū nec fingit retro matrimoniuʒ declarato hoc. imo sic fuit. Iteʒ nec inceperit a tēpore declarationis imo fuit a principio: ergo solū retrotrahitur declaratio: ⁊ non substātia vinculi. glo. alle. similis. Si autē subest impedimentuʒ ⁊ est irreparabile aliter quaʒ per diuinuʒ miraculuʒ semp nō erat matrimoniū. ⁊ sic nullo tpe pēdet quo ad substātiā: sʒ solū quo ad nostri certificatiōeʒ. hic doc. ponūt suā pclusio nē quā ex certa scientia obmitto. sʒ dicā Jo. c. pri. Ant. d. bu.

1 **Ittere.** Si vir maleficiatus nunquā potuit cognoscere vxoreʒ cui per triennium cohabitauit ipsis cuʒ septima manu hoc iurantibus matrimoniuʒ separabitur. h. d. Et sunt due partes. In prima narrat consultatio. In secunda respōsio. ff. ibi. Nos circa. ℄ No. primo practicā libelli in cā matrimoniali quādo mulier petit diuortium ppter impotentiā viri. Et no. qd de iure narratio debet precedere conclusionem. ⁊ pondera ꝙ non sufficiat ad conclusionē libelli concludere ꝙ cognita non sit nisi concludat ꝙ nō sit cognita ⁊ ꝙ nō habebat potentiā coeundi. ℄ No. secūdo decre. que dat practicā procedendi quādo vir negat habitū potētie coeūdi: tamen fatetur se mulierem cognoscere nō potuisse vel nō cognouisse. ℄ No. tertio practicā pbande v̄ginitatis ⁊ concludēde pbationis potentie coeundi. s. ex aspectu mulieris ⁊ pbatur aspectus virginitatis per matronas bone opinionis ⁊ fide dignas ⁊ in opere expertas. de pbatio. c. causam. ℄ No. quarto practicam concludendi ⁊ pbādi impotentiaʒ coeūdi in viro. Primo si mulier est virgo pbari debet per aspectum corporis mulieris ⁊ p matronas expertas ad cognoscenduʒ virginitatem. Secūdo inquiri dʒ an maritus aliquā cognouerit ⁊ debet inquisitio fieri per parrochiaʒ de qua est vir. ⁊ sic patet ꝙ in causa matrimoniali pōt iudex ex officio pcedere tanquā in causa que tangit materiā peccati. Tertio si appareat nullā cognouisse dʒ iniungi vtriqʒ vt agant penitentiā de cōmissis ⁊ triennio cohabitēt. ⁊ si post trienniuʒ appareat ꝙ adhuc non habuerint copulam separandi sunt cū septima manu ppinquorū. ℄ Ob. ff. ⁊ videtur ꝙ propter impotentiā coeundi statim non separātur coniuges. vt patet. ff. despon. impub. c. de illis. So. cōtrariū pcedit in nō viri potēte ppter etatē que stati separāda nō est vt ibi: hic loquitur in viri potente. quia magna ⁊ etate habili. licet enim virgo sit est viri potens. ℄ Obuiat. ij. ⁊ videtur ꝙ non debeat expectare triennium. immo statim debet fieri separatio cum iuramento ppinquorum. vt patet. ff. e. c. i. Sol. dicit glo. si petitur separatio propter frigiditatē statim cum iuramento propinquorum fit separatio nō expectato alio lapsu vt in contrario. si petitur separatio propter maleficium semper expectatur triennium ⁊ non sufficiunt sola iuramenta propinquorum. ⁊ sic loquit hic. ꝙ autem hic fit separatio propter maleficium. patet litteram intuenti. quia iste allegebat se impeditum quo ad eam ⁊ non quo ad alias qd īpedimentum est restringibile ad certam personā sed non sic in frigiditate: quia frigidus quo ad vnam personam est frigidus quo ad omnes eo quia īpedimentū a natura procedit. Ad hoc. ff. e. c. ex litteris. ⁊ hoc sentit gl. ij. sed glo. in verbo triennij dicit directe oppositum ꝙ dato quod propter frigiditatem petatur separatio matrimonij nihilominus exigitur probatio triennij. alle. ff. e. c. laudabilem. ⁊ in auc. de nup. §. occasionem. Et hoc ideʒ tempus dicit danduʒ maleficiato. Et fortius Inno. tenet propter maleficiuʒ non fieri separationem. ideo non est de tempore disputandum quo ad maleficiuʒ secundum euʒ. ⁊ sic in frigido exigitur triennium solum. Nō ob. hec decreta. quia debet intelligi de naturaliter frigido. nec ob. ꝙ hic allegat se potentem quo ad alias: quia hec erat allegatio ⁊ patuit cōtrarium postea per inquisitionem factam. per quod dicit. xxxiij. q. i. c. si per sortiarias est coniectum. Hoc non placet Hostien. quia ex quo non corrigitur per ius non debet per glosatorem corrigi. alias dicit ꝙ sequeretur absurdum cū quotidie propter maleficium fiat separatio. ⁊ quod hic loquatur in maleficiato: patet: quia infra mandat eos penitentiam agere. Nam frigiditas naturalis non de facili soluetur per penitentiam. sed sic maleficium: quia maleficium est impedimentum per accidens. frigiditas est impedimentum nature: nec dicit se inuenire ꝙ ad soluenduʒ naturale impedimentum frigiditatis penitentia iniūgatur ꝙ non aduertebat Innocen. secundum eum dicit etiam ꝙ in practica ꝯstantini super rubrica de his qui maleficiis impediti coire non possunt inter cetera dicit ꝙ maleficiū sabaʒ pessimum est: ꝙ magis diuine quam humane curari potest

quasi diceret ipsum nō nisi miraculose curari p qd hz eccle sia q maleficium potest esse perpetuū. Et consulunt hic Hosti. q recurrat ad illa q ibi ponūt & alia remedia medicoꝝ licet etiam quedam ex illis videantur superstitiosa. Tamē credendum est auctori in facultate sua. Hosti. secūdū hoc remanet ꝯtrarietas q & i frigiditate & maleficio expectatur triennium. & glo. ij. dicit cōtra pro qua videtur casus in. c. i. §. e. & etiā ad hoc rubri. de frigi. & maleficiatis. aut ecōꝯ ꝯclu dam expediāz secundū ꝯtrariū. hic dicitur quod antequā matrimoniū soluat exigitur ꝓbatio triennij & vltra hoc iu ramenta propinquorū. hoc videt falsum q sufficiat alterū tantum: scilicet probatio per aspectū & iuramentuz matro narū. §. de proba. proposuisti. & c. cūm. Sol. dicit glo. q iu ramenta propinquorū sufficiunt cū iuramentis illaruz ma tronarum. si alter ipsorum negat: si autem vterq cōfitetur sufficiunt sola iuramenta propinquorum: & hoc quoad ne cessariam requisitionē. de cautela tñ est q omnia remedia que possunt adhiberi adhibeant ꝓpter periculum anime: & qꝛ materia est dubia & cautius est agendū. vbi maius ver titur piculū. Si tamen alterū obmitteretur valeret q age retur: sic possunt ergo breuiter omnia concordari. ¶ Hec doctrina multum est larga. materiā istam tangunt doc. hic in. c. fraternitatis. & c. laudabilez. & §. eo. c. i. Hic est aduer tendū q plura possunt cōcurrere ipedimenta ex pte mulie ris. & nō inuenio ex pte sua nisi duo. Impedimentū artatio nis. & impedimētū maleficij. posset etiā in ea esse ipedimen tū frigiditatis: sed de eo nō faciunt mentionez iura: qꝛ quasi impossibile est probare vt puto. Nā dato q mulier non re soluat si hz apta mēbra vt recipiat copulā difficile erit osten dere q non resoluat. vnde de isto impedimēto nō inuenio q iura faciunt mentionē. Ex parte viri inueniūtur esse plu ra impedimenta. Primo ipedimentū frigiditatis & ipedi mentū defectus mēbri: quia siccū: vel castratus: vel mēbrū non est erigibile. Itē est impedimentē maleficij. quoddaz est impedimentū mixtum vt quia vir habet membruz car nosum. ita q nō est proportionabile coniugi. hoc contingit ꝓpter artationē mulieris & ꝓpter carnositatez mēbri viri. Secundo pmitto principaliter q in probatione facienda impotentie coeundi iura inueniunt plura remedia. qñq fit probatio per euidētia & indubitata signa ipotentie. quā doq per dubitabilia & verisimilia. Quandoq per omni no dubitabilia & vbi occurrit dubitatio occurrit in coad iuuāda probatione. Quandoq corporis aspectus. Quan doq iuramenta propinquorum. Quandoq probatio tri ennij. ¶ Videamus ergo discurrēdo per omnia ista quā do possit ex impedimēto fieri separatio & qualiter talia im pedimenta probentur: & hic aduertenduz concludendo to tum. Quandoq vterq coniugum confitetur impedimen tuz actu & habitu. Quandoq vterq confitetur ipedimen tuz actu inter se sed negatur habitu. Quandoq alter con fitetur impedimentū & alter negat & actu & habitu. Si vter q confitetur ipedimentuz actu & habitu & non sufficit pro batio confessionis ne inuicem colludant. vt in. c. super eo. §. de eo qui cog. consan. vxoris sue. nec etiam sufficit ꝓbatio per aspectum virginitatis coniug. vt. in. c. i. §. e. & c. laudabi lem: sed exigitur vltra hoc probatio per iuramēta propin quorū. vt in. d. c. laudabilem. Nunquid autez vltra hoc exi gatur probatio per cohabitationez triennij. Dico q Inno. est contrarius. Quandoq distinguit qualitatem ipedimen ti & sic intelligit. §. c. i. Quandoq dicit indistincte hoc casu nō exigitur probatio triennij. & sic intelligitur. §. e. c. lauda bilē. & ad hoc optime facit ille tex. Nec ob. c. fi. quia vt ibi dixi. loquitur in alio casu scilicet quando fatētur actuz. sed non impotentiaz in habitu coeundi. Credo quod tutius sit tenere qd distinguatur inter qualitatez & euidentiaz impe dimenti pro vt statiz dicetur in sequenti mēbro. Ad hoc. §. c. fraternitatis ad fi. & quod hic dicit glo. fi. & q no. §. eo. c. i. fo. casu principali. Quādoq vterq fatetur defectū copu

le in actu. sed alter negat potentiā in habitu. tunc seruanda est hec decre. vt probentur aspectu & vltra hoc exigātur iu ramēta ꝓpinquorū: & etiā exigatur probatio triennij. & hoc tutius puto seruare. & magis de cautela quaz de necessitate ex toto. vt dicit glo. Sed satis puto quod seruanda sit di stinctio quam dicam infra in tertio casu. ¶ Venio igit ad tertium casum quando alter confitetur ipotentiā & alter ne gat & hic aduertenduz ad impedimenta. Quandoq alle gatur ipedimentum quod habet euidentia & infallibilia si gna: & tunc hoc sufficit absq iuramentis propinquorum & absq triennij cohabitatione: exempluz in castrato vtroq testiculo vel quia habet virilia abscisa vel similia & hoc ex pte viri. Item exempluz quando habet siccum membruz. sed in hoc sunt opi. Inno. dicit hoc euidens in. c. laudabilē. §. eo. & hoc sequitur Pe. de san. ibidem. Inno. etiaz in. c. i. §. e. dicit q hoc non est omnino euidens: quia est possibile q sicut emittit vrinā ita possit semen emittere: & hoc est mi hi visuz tutius. vt dixi in. d. c. laudabilem. Item exemplifi cant aliqui in muliere arta quasi illud sit omnino indubita tuz. & sic sentiunt doc. in. c. laudabilem. vt ibi dixi. & glo. i. in c. fraternitatis. §. eo. c. i. & Hosti. tenet contra & hoc placet: quia artatio non potest cognosci nisi per matronas: quarū oculus fallitur. posset tamen talis esse artatio q forte es set euidens signum vt si mulier non omnino haberet & sta tur dicto medicoꝝ ipsaz omnino esse irreparabilez. & tūc fateor q his casibus non exigeretur aliud iuramentuz pro pinquoruz. sic intelligitur. c. laudabilez. §. e. j. responsio se cundum vnum intellectum: & sic posset saluari glo. in. d. c. i. Quandoq apparet impotentia per euidentia & verisimi lia signa. sed non omnino certa vt quia masculus habet mē bruz siccuz. & hoc casu sufficiunt iuramenta propinquoruz & non exigitur probatio trienni. vt dixi in. d. c. laudabilem & §. c. i. similiter potest dici in muliere que apparet arta. sic debet intelligi. c. fraternitatis. §. e. Nam ibi non fit mentio de aliqua probatione trienni. Quandoq signa sunt ꝓba biliter dubia & tunc impedimentuz q allegatur est malefi ciuz & est hic dicenduz q aut precessit matrimoniuz & sepa ratur matrimoniuz. probatur tamen cuz iuramentis pro pinquoruz & aspectu mulieris si potest: & vltra hoc exigitur probatio triennij in tali maleficio si subsecutum est. & ideo in dubio presumitur precessisse. vt dixi. §. c. fraternitatis. & hoc sequendo veram opinionez. Naz opi. sunt. an propter maleficiuz separetur matrimoniuz. vt. §. dixi. aut est impe dimentuz frigiditatis. & tunc aut diu cohabitauerunt & mu lier est cognita alias: & non potest separari. vt no. §. eo. c. i. & ei imputanduz est quod tādiu tacuit. & hoc maxime proce dit quando mulier gerebat se pro virgine: quia si allegē se ab alio corruptam. allegat turpitudinez suaz. de dona. c. Inter dilectos: aut mulier est virgo & modicuz vel diu co habitauit & quando modicum vel diu dicatur. dic vt. d. c. i. & tunc dico distinguenduz de etate: aut sunt in plena etate. scilicet. xviij. an. & sufficiunt iuramenta propinquorū & ipso rum coniugum secundum formam. c. laudabilem. §. eo. ti. nec exigatur probatio triennij: aut si sunt proxima etate: & tunc in quantum distant a. xviij. anno. in tantum tempus exi gitur inter eos probatio vt distent per triennium exigitur triennium. Si per biennium exigitur bienniū. si annus an nus. si mensis mēsis. Hoc declara & pro vt dixi in. c. lauda bilem. §. eo. Quandoq nullum apparet signum: quia vir habeat lanceam rectam & aptam: & quidam dicunt q sepa rabitur si mulier iurat se incognitam cum septem consan guineis. & allega. xxxij. q. i. c. ij. dicunt docto. in dicto. c. lau dabilem. quod tunc vir interrogabit & si iuret quod eaz co gnouit credet ei quando est vidua & cognita: vel si iuret q eam posset cognoscere substinere debet q mulieres hoc inspiciant tempore coitus. certa enī signa sūt in mulieribus qñ dicunt cognite: & si mulieres referāt q nihil fecit poterit separi. Qñq allegat ipedimētū q pte mulieris. s. artatio

nis nõ in euidẽti:ꝛ tũc aut mulier est irreparabilis humão opere absq; miraculo ꝛ absq; mortis piculo:ꝛ tunc matrimoniũ separatur cũ iuramentis ꝓpinquorũ. Aut est reparabilis opere medicorũ ꝛ nõ separatur matrimoniũ cũ iuramẽtis.ꝗcquid tñ dicatur pẽdente dubio si appareat repata ꝛ a secũdo cognita matrimoniũ primũ est reintegrãdũ:qꝛ veritas ostendit ipsaꝫ humano opere repatã.hoc aũt nõ ꝓcedit in maleficiato:qꝛ dato ꝙ ab alio sit cognita ꝓpter h tñ nõ apparet ꝙ sit cognoscibilis quo ad viruꝫ. Primũ ideo matrimoniũ nõ integraꝛ:qꝛ hoc ĩpedimentũ est ad certã ꝑsonã restringibile.vt dixi.s.c.ꝓxi.quod nõ est ĩ frigiditate hec vera qñ repaꝛ opere medicorũ. Si autẽ p copulã alterius ꝛ tunc si statim appet apta primo viro:ꝛ hoc ꝯstat restituenda.ꝛ si statim apparet qꝺ nõ fuit apta nõ restituiꝛ statim:sed expectãtur alie copule si saltẽ per illas efficieꝛ apta prio ꝛ reintegraꝛ primũ matrimoniũ:nec puto qꝺ tunc posset repelli exceptione adulterij.donec deueniat ad copulaꝫ per quã efficiꝛ apta post illã scienter patiens:qꝛ tunc posset a primo viro repelli exceptione adulterij.s.eo.ca.fraternitatis. In dubio enim eo ꝙ est cognita a secundo viro debet restitui primo:ꝛ si tunc nõ appareat apta primo viro qd faciendum.dixi in.d.c.fraternitatis. Si q̃s petiꝛ sepatio ex iusta cã vt qꝛ diciꝛ virũ hẽre mẽbrũ ĩproportiõabile mulieri ꝛ potest separari cũ solẽnitate.de quo.s.in.d.c.fraternitatis.cũ distinctione.aut mulier iã receperat delectationẽ in oĩbꝰ mẽbris.puta qꝛ puenit ad etatẽ.xv.annorũ vel.xvi.ꝛ tũc separabiꝛ cũ solẽnitate.de qua ibi nec expectabiꝛ aliud tpꝰ:ꝛ si ꝓpter hoc sit sepata ꝛ ab alio cognita dicunt doc.in.c.fraternitatis.qꝺ nõ restitueꝛ primo viro qꝛ secundus in lancea nõ ꝑsumitur similis prio. Si vero nõdum peruenit ad etatẽ qꝛ nõ recepit mẽbri delectationeꝫ.ꝛ tũc nõ est separanda:nisi ꝓbeꝛ triennio vel tãto tpe ꝙ deueniat ad plenã etatẽ ꝛ si sit sepata ꝛ postmodũ cognoscaꝛ ab alio restituenda est primo viro:quia apparet ꝙ snia diuortij fuit errore lata. Cõsiliũ est tñ ꝙ iudex laboret plus in abundando in ꝓbationibus q̃ in deficiẽdo p.c.fraternitatis.ad fi.s.eo.ꝛ dicit glo.hic ꝛ doc.s.e.c.i. Ultra hoc si vir habet pollutiões dormiendo est signũ quod non est frigidus. Idẽ si erigat lancea. ¶ Ob.hic exigunꝛ iuramẽta ꝓpinquoꝝ.vij.videꝛ ꝙ sufficiãt duo testes.xxxv.q.vi.si duo.quidã dicũt vt. Ja.qꝺ si plures haberi nõ possunt sufficiũt duo testes:dũmõ de h sit fama. Uin.dicit ꝙ nõ mutando formã hic constitutã vt scilicet habeanꝛ.vij.ꝓpinqui. Si nõ possunt haberi habeantur vicini qui super ꝓbabilẽ cãm puta inimicitiaruꝫ vel qꝛ extraneus est non possent haberi dicit pauciores sufficere.alias nõ. ¶ Quero an petens sepationẽ ꝓpter ĩpotentiaꝫ coeundi cogaꝛ dicere ex qua cã vel frigiditatis vel maleficio.dicunt doc.ꝙ nõ.vt pꝫ ex tex.ibi.nõ habebat. Ad hoc.s.de iudi.c.dilecti.ꝛ sufficit quecũq; cã dũmõ sit ꝑpetua.s.e.qꝺ sedẽ.fm Hosti.dicit tñ glo. Jo.xxxiij.q.i.c.ij.differentiã esse an agat ex certa cã an simpliciter.qꝛ primo casu posset agere ex alia. Secũdo qꝛ videꝛ omne ius suũ in iudiciũ deduxisse nec plus audireꝛ.ff.de excep.rei iu.l.eãdẽ.§.actiones ꝛ se.Et de senten.ꝛ re iudi.c.abbate ꝛ.c.sane. ¶ Quero a quo tpe currat terminꝰ triẽnij hic statuti.qdã dicũt qꝺ a cõfessione ꝛ ꝑcepto.vt pꝫ ibi quo post terminos:quasi dicat eo ꝙ cõfessi sunt statuẽdus est terminus per iudicẽ. Et dicit Hosti.ꝙ hoc est tutius qꝛ si peccatuꝫ est in cã nihil ꝓdest tpꝰ ꝙ penitẽtiã ꝑcessisset. Alij dicũt cõputãdũ terminũ q̃litercũq; morã fecerit. Alij ꝙ post morã inẽ tpꝰ est cõputãdũ.veritas est ꝙ cõputãdus est a tpe q̃ egerit penitẽtiã ꝛ factũ sit preceptũ.ꝛ dicit ꝙ nõ iꝫ in hoc casu abbreuiare. Querit Hosti.ꝙ si vir sit suspectus ꝙ faciat mulierẽ corrũpi forte ꝓpter magnã eius hereditateꝫ.dicit ꝙ recurrẽdũ est ad cõsiliũ.s.de spon.c.cũ locũ. ¶ Quero qd si ꝑ alterũ stat ꝙ morari nõ vult.dicit ꝙ excõicandus est.ꝛ tandẽ distringeꝛ p curiã secularẽ.de iudi.c.cum nõ ab hoĩe.ꝛ idem fiet si p eũ stet quo minus ĩpleat. Quid si dicat ꝙ ita abhorret ꝙ nec inuenit qꝺ in corde suo ĩpleat:nõ credeꝛ ei q caueri sibi debuit ab initio.C.de actio.ꝛ ob.l.sicut.nisi forte eiusdẽ esset erroris cã.vt pꝫ ex no.ꝺ cõiug.lepro.c.ij. Caueat tñ iudex ꝙ matrimoniũ nõ dirimat nisi cuꝫ hac solemnitate.ꝛ sic in hoc casu sicut in multis puniꝛ quis iure suo sine culpa:sed nõ sine cã quia etiã nõ sequiꝛ veritatẽ ecclesia quã nescit:sed opi.de sen.excõ.a nobis el.ij. ¶ Quero per que verba deus instituit matrimoniũ.glo.dicit ꝙ quidam dicunt.qꝺ per illa verba.nunc os ex ossibus meis.ꝛc. Hanc opinionẽ sequitur Hosti. Alij qꝺ illa verba fuerunt ꝓlata ab adam.s.de biga.c.debituꝫ. Hostien.dicit.quod ꝓtulit ore ꝓphetico.xxvij.q.ij.c.lex diuina.vnde dicunt ꝙ per illa verba crescite ꝛ multiplicamini ꝛc.que fuerunt ꝓlata ab ipso dño.sed dicit Hosti.qꝺ illa verba fuerunt dicta noe ꝛ filijs iã pridem vxoratis. Gen.i.de hoc.xxvij.q.i.in pn.in de pria opi.placet Jo.an.alie.no.de voto.c.i.li.vi. Sed vltimo per hanc decre.dicit Hosti.qꝺ sacramentũ matrimonij habet ꝑeminentiaꝫ ratione sui auctoris qꝛ cũ alia ab homine:hoc autẽ a solo deo:ꝛ ratione status:qꝛ hoc institutuꝫ fuit ante peccatũ. Itẽ ratione loci quia in paradiso. Itẽ ratiõe tẽporis quia ab initio mũdi. Itẽ rõne significati.de biga.c.debitũ ratione priuilegij:qꝛ episcopus:quod alias esset peccatũ.fecit nõ esse peccatũ. Hostiẽ.itẽ deus fecit matrimonij institutionẽ ipso facto quod est plus q̃ verbo facere.ff.de legi.l.de qbus.demonstrationẽ autẽ facti fecit ore ꝓphetico.dicẽdo nũc os ex ossibꝰ meis.ꝛc. ¶ Per hec ꝟba dicit aliqua notãda circa hoc sacramẽtuꝫ. In qbus alter alteri est obligatus. Prio vite substentationẽ ꝛ subuẽtionẽ ibi.os ex ossibus meis ꝛc. Itẽ mutuã dilectiõeꝫ ibi.xa ro. Religionis cõformitatem ibi.de carne quasi de genere ꝛ de fide sua ipsaꝫ vxorẽ diligere debeat. Uinculi idissolubilitatẽ ibi.ꝓpter hoc.s.sacramentuꝫ matrimoniale.relinquet homo probibitionẽ diuarum personaruꝫ ibi.patris ꝛ filie matris.matris ꝛ filij ibi.patrẽ ꝛ matrẽ. Si enim ꝯtrahens hos relinquere iubeꝛ.ergo ꝓhibetur cum eis contrahere.sexuum cõformitateꝫ ibi. Homo.ꝛ ibi.vxori.nõ dicit homo homini ꝛ vxor vxori.debiti redditionẽ ibi ꝛ adherebit fidẽ ꝛ spontaneũ consensũ:quo cõtrahiꝛ ibi.vxori sue.ꝛ ibi erũt scilicet.simul iuncti per cõsensum ꝛ copulã cognoscendi intentionẽ. Et ibi etiam tangiꝛ bonuꝫ prolis ibi. In carne vna ꝛ ibi.ꝛc. Tangitur sacramẽti significatio.scilicet ꝙ nõ diuidatur in plures.xxxiij.di. Ualentino. Nõ ergo mirũ si nõ rescinditur de facili tantum sacramentũ ad ꝙ accedãt qꝺ no.de ꝯsang.ꝛ affi.c.de ĩfidelibꝰ.de spon.duo.c.i.de spõ.c.is qui fidem.de biga.debituꝫ.de transla.prelat.c.inter corporalia. Hosti. Anto.de Bu.

¶ Post alia ĩpedimenta que ĩpediũt ꝛ dirimũt.ponit de ĩpedimẽto ĩterdicti ꝙ nõ dirimit fm Ba.ꝛ Goff.vel fm Hosti.qꝛ aliqñ ĩterdictũ sit ex cã ꝑpetua:aliqñ ex tẽporali aliqñ separat ad tempus.aliqñ in perpetuũ.ꝛ in hoc similiter est de impedimẽto de quo premisit:ideo.ꝛc. Materia habeꝛ.xxxiij.q.iiij.c. Nõ oportet.ꝛ tribus.c.sequẽtibus.

¶ De matrimonio ꝯtcto ꝯtra ĩterdictũ eccl'ie Rica.

Littere. Matrimoniũ ꝯ ĩterdictum ecclesie vel iudicis cõtractũ ꝓpter hoc soluꝫ nõ dirimitur.imponiꝛ tamẽ penitentia sic contrahentibus ꝛ sepabunꝛ donec cognoscaꝛ de cã interdicti.h.d. Et sunt due partes. In prima facti narratio. In secunda responsio.ibi. Mãdamus. ¶ No.primo quod

posse se obligare ad contractū matrimonij pro sorore ⁊ sic simpliciter promittendo ⁊ iurando ꝙ cōtrahat in materia canonica videtur promittere se facturū ⁊ curaturū ꝙ illa cōtrahat. Et no. ꝙ ex tali contractu soror non obligatur nisi sit presens ⁊ cōsentiēs. Et no. qḋ ex iure canonico qs cogitur ex iuramento nudo. ¶ No. secūdo qḋ per aliū actū a copula a quo etiam intelligitur tacitus cōsensus in cōiugem nō transeunt sponsalia in matrimoniū. vnde non per actū traditionis denariorum vel amplexus. ¶ No. tertio nullū consanguineū spōsi posse contrahere cū sponsa ꝯsanguinei obuiāte publice honestatis iusticia ¶ No. quarto ꝙ ex solo interdicto hominis matrimoniū post contractū nō redditur nullum: sed bn̄ potest ad tēpus propter contēptuz suspēdi. vide de ðspon. īpub. c. Ad dissoluendū ad fi. de matrimonio contracto. c. i. ¶ Ob. primo qḋ mulier nō fuit astricta matrimonio contracto per fratrē: quia speciale est in patre vt nomine filij posset cōtrahere matrimoniū. ita ꝙ filius vel filia obligetur. ff. de spō. l. si patris ⁊ l. fe. C. de nup. l. vidue. Sol. dicit ⁊ quod sentit glo. Inno. qḋ mulier hic consensit corde ⁊ ore ⁊ sic expresse. Nā sicut poterant contrahi sponsalia per ꝓcuratorem ita etiā per fratrem: alias dicit ꝙ per fratrem nō cōtrahantur nisi soror cōsentiret expresse: quia speciale est in patre vt nomine filij presentis ⁊ non contradicentis possit contrahere sponsalia. ⁊ in tutore alias secus. C. de sponsa. l. si puelle ⁊ l. si pater. nec ob. ē. de spon. Ad id quod. q̄ ibi interuenit carnalis copula. alias nō iudicaretur matrimoniū. Hosti. tenet contra: quia tacitus consensus dūmodo probari possit: facit matrimonium. vt nota. de spon. c. cum apud. ⁊ c. tue. ⁊ c. fi. de cōiugi. lepro. sz ex quo mulier hz etatē consensus eius attenditur secundū canones non patris. vt patet de despon. impub. c. i. Ex quo igitur soror est presens nō exigitur de necessitate consensus eius expressus. imo ex quo non cōtradicit presumit cōsentire. ff. mandati. l. qui patitur. si enī expresse ꝯsensisset frustra redderet littera verba sequentia que probant tacitum ꝯsensū. vide qḋ no. de ðspō. īpub. c. i. li. vi. vbi hec glosa approbatur. tene ꝙ ibi no. super glo. ¶ Ob. ij. ꝙ per donaria ⁊ per amplexū hec sponsalia debent transire in matrimoniū de despon. impub. c. i. li. vi. Sol. illud ꝓcedit in sponsalib[9] de futuro īterpretatiōe iuris de presenti quo ad verba hic in sponsalibus: ⁊ quo ad veritatē de futuro ⁊ etiā interpretationē que per talia signa nō transeunt in matrimoniū: q̄ nec per nisuz carnalis copule ꝙ plus est. ð spō. c. fi. ⁊ vide ꝙ no. hic in. c. is qui. de spon. ⁊ c. attestationes. de despon. impub. ¶ Ob. iij. quia videtur qḋ frater ex hac promissiōe nō obligatur: quia promittat factum alienū. ff. de verb. ob. l. stipulatio. Sol. dicit ꝙ in hac materia in dubio. videtur promittere se factutū ⁊ curatuz. ff. de verbo. ob. l. quotiens ⁊ sic obligatur. ¶ Ob. iiij. quia videtur quod si amplexata est ipsum tanꝗ virū ꝙ hic sit matrimoniū: quia hic adest cōsensus de presenti. dic quod amplexata est tanꝗ futuruz virū ꝙ in dubio presumitur ⁊ nō tanquā viruz de presenti: quia talis actus induceret matrimoniuz: qḋ no. ¶ Ob. v. quia videtur ꝙ non debuit iudex a quo se intromittere aliquo mō de facto mulieris ex quo pendebat appellatio etiā ex delegatione pape: quia non debet iudex a quo se intromittere de negocijs appellationis. de appel. c. interposita. Sol. dicit glo. qḋ ideo se intromittit: quia non tenuit appellatio: vel quia ipsa non fuit prosecuta suam appellationē: ⁊ episcopus factuz significauit pape. ⁊ papa mādat quod est in littera deinde. glo. colligit notabilia ⁊ est clara. ¶ Ob. vi. quia videtur ꝙ non sit permittenda reuerti ad tertium: quia licet contraxerit cuz fratre sui sponsi. per hoc nō erant soluta sponsalia prima: quia publica honesta soluit sequētia sponsalia ⁊ non precedentia. de despon. impub. c. i. li. vi. ⁊ sic videtur quod remanserint prima sponsalia. Sol. dic. ꝙ vel primus sponsus erat mortuus vel ipsa fuit cognita a secundo ⁊ sic affinitas habet dissoluere sponsalia vel dic ⁊ verius ꝙ ex quo contraxit de presenti cum tertio illa vt potentius vinculum deberet preualere. supera. de spōsa. ⁊ matri. c. veniens. ⁊ c. audientiaz. Antonius de Butrio.

c **E litteris.** Summatū est. ē. c. ꝓxi. ⁊ sunt due ptes. In prima narrat factuz. In secūda illud diffiniendo cōmittit. ¶ Nota primo patrez posse contrahere matrimonium pro filia absente. ¶ Nota secundo ꝙ iudex potest ex officio lite pendente prohibere attentanda per ptes sub excōmunicatiōis pena: siue pendeat prima lis siue pendeat lis per appellationem. ¶ No. tertio ꝙ appellatione pendente legitima ⁊ cui etiaz iudex detulit. non extinguitur vel suspenditur iudicis potestas quo ad prohibēda attētata: ⁊ sic non suspenditur quo ad illa que tendūt ad faciliorez appellationis exituz que possunt fieri per iudicē absqꝫ preiudicio cognitionis appellationis. Ad hoc supra de ap. c. cum sit. ⁊ c. cum teneamur. ⁊ c. qua fronte. vbi dixi ⁊ allegaui istū tex. cū glosa sua. ¶ Nota quarto ꝙ matrimonium post sponsalia de futuro cum alio quam cuz sponsa vt fortius vinculum tollit sponsalia q̄uis sit contra preceptum iudicis contractum. ⁊ sic solo iudicis interdicto nō soluitur matrimonium. de spon. duo. c. tua. de despon. impub. c. Ad dissoluendū. ¶ Nota quinto ꝙ propter prohibitionem imponenda est penitentia si actus post prohibitionem non redditur nullus. quid in alijs actibus a matrimonio habes bonum tex. ⁊ glo. ē. de resti. in tegrū. c. i. ⁊ ij. ⁊ ibi dixi. de consue. c. quanto. ¶ Ob. primo quia non videtur ꝙ sponsalia hec valeant cum in talibus exigatur consensus filie. ē. de spō. c. tue. ⁊ hic erat absens. Sol. dic ꝙ ipsa mulier postea consensit: alias non tenuissent sponsalia: ⁊ sic inter absentes contrahuntur sponsalia. ¶ Ob. secundo ꝙ videtur ꝙ iudex in appellatione pendente non possit se intromittere de causa super qua est appellatuz maxime si detulit. ij. q. i. nomine. de offi. lega. licet. de appella. c. interposita. ⁊ c. cum appellationibus. libro. vj. Sol. potest se intromittere ad prohibenda temptanda ⁊ terminuz statuendo: sed non de causa cognoscendo. Inno. dicit hoc speciale in fauore matrimonij ⁊ propter animarum periculum. Joan. and. remittit. de appel. cum teneamur. ⁊ c. cum appellationibus. de appella. libro. vj. Dic ⁊ hec est veritas attemptare potest iudex a quo tendentia in faciliorem exitum appellationis: dum tamen non assumat cognitionem negocij. sed non tendentia in preiudicium appellationis. vt in contrario. Antonius de Butrio.

d **E muliere.** Matrimonium cōtractum contra interdictum ecclesie non est nullum: sed propter contemptū ad tempus separatur: donec de causa cognoscatur. hoc dicit. Cōmunis diuisio. ¶ Nota primo officium iudicis lite pendente super matrimonio contrahendo vt interim inhibeat contractum. ¶ Nota secundo modum procedendi contrauenientes contra interdictuz. quia separandi sunt ⁊ propter excommunicationem compellendi donec cognoscatur: an subsit impedimentum de quo opponitur: ⁊ videtur ꝙ ipso facto sunt excommunicati contrahentes in gradu prohibito. vt in cle. eos qui. de consangui. ⁊ affini. hoc olim. Illud hodie. glo. oppo. c. tua. ē. de sponsa. duo. ⁊ ibi remittit. ¶ Querit glo. an hic excommunicatus ad tempus lapso tempore sit liberatus absque alia absolutione? Glo. dicit quod sic. tutius tamen dicit esse ꝙ absoluatur ad cautelam. Joannes andre. dicit hoc de necessitate scilicet. ꝙ in sententia excommunicationis exigetur absolutio: quia exigitur certa forma in absoluendo. de senten. excōmunica. c. cum desideras. ⁊ c. nobis. In sen-

tentia autem interdicti vel suspensionis non est necessaria absolutio: quia illorum absolutione non seruatur forma solẽnis: sed sufficit dicere absoluo te vel relaxo interdictum in te latũ: ꝙ dic vt supra de testi. c. venerabilis el. ij. ⁊ vide ꝙ no. de eta. ⁊ qua. c. Cum bone. per hoc videtur cõcludi ꝙ in sententia lata a papa cuius verba non sunt subiecta dispositioni iuris quod lapso tẽpore esset absolutus. argumẽto cle. si summus. de sen. excõ. Quod puto verum si constaret de voluntate eius. sed in dubio videtur velle vti potestate ordinaria. prout est iuri submissa non potestate inordinata. Ideo videtur voluisse ꝙ forma ecclesie seruata absoluatur ⁊ sic erit idem in papa. Antonius de Butrio.

¶ Uiso de impedimento matrimonij. quia apparente de impedimento filij suscepti illegitimi quando sunt produti ex tali matrimonio contra interdictum ecclesie contracto. Ideo. ⁊c. de materia. xxvi. distinctione. deinde. xxxiij. distinctiõe. si quis viduam. ⁊. xv. q. vltima. ⁊. xxxij. q. iiij. dicat. ⁊ capitulo si. xxxv. q. vij. cum vno. ⁊c.

¶ Qui filij sint legitimi Rica.

Conquestus. Naturalis ex soluto genitus ⁊ insoluta legitimat per subsequens coniugium parentũ. hoc dicit. Primo ipetrantis querela. Scdo cause cognitio. ¶ Nota primo ꝙ maritus põt agere pro muliere tanꝙ cõiuncta persona ⁊ litteras ipetrare. de quo. ff. de rescriptis. c. nõ nulli. ¶ No. secũdo ꝙ actus exheredationis non solũ cõuenit testanti a quo dare hereditatẽ penderet facultas. sed etiã alteri a quo nõ pueniret hereditas: qui conat hereditatẽ alias sibi prouenientẽ ipedire. ¶ No. tertio ꝙ proles nata añ matrimoniũ legitimatur per subsequens matrimoniũ cũ mře prolis etiã quo ad finẽ habilitandi: ꝙ ad successionẽ paternam cum alijs filijs. ¶ Nota quarto ꝙ ad iudiciũ ecclesie spectat cognoscere de legitimitate prolis quãdo puenit ⁊ pendet questio ex viribus matrimonij etiã quo ad finẽ successionis hereditarie: ⁊ sic ad quẽ spectat cognitio pncipalis spectat cognitio ⁊ accessorij vel a principali dependenti cõcor. de dona. inter vi. ⁊ vxo. c. de prudentia. ¶ Nota qnto practicam snie sup legitimatis sup illo qui apparere dz legitimus: quia dicit debet pnunciari ⁊ declarari legitimus: ⁊ ꝙ omnis qstio surgens ex illa decisa spectat ad iudicẽ pronunciãtẽ super legitimitate. Et no. ꝙ super ea pcedit exequẽdo huic decre. tñ. ¶ Ob. viij. scilicet defectus potestatis pape in delegãda cã hereditatis cũ sit qstio iter laicos nec est de causis spectãtibus ad iudiciũ ecclesie. de iudi. nouit. vt pz. ff. eo. causam. Sol. quãdoq; sunt laici de iurisdictiõe tpali ecclesie. ⁊ ecclesia põt cognoscere: sic põt loqui hic. quãdoq; non sunt de tẽporali iurisdictione ecclesie. ⁊ tunc aut questio hereditatis monet principaliter ita ꝙ non venit accessorie ad causam legitimitatis. vt qr moueret qõ pprietatis et ex altera cã ꝙ legitimitatis. vel moueret qstio possessoria ipsi hereditatis: ⁊ de ea se nõ intromittit ecclesia. Aũq; venit icidẽter ⁊ cõsecutiue ad cãm legitimitatis. vt qr monet qstio hereditatis solũ pp̃ter h qr dicit qs illegitimus: ⁊ tũc de h iudicat ecclesia: qr eo ꝙ dat molestatio hereditatis pp̃ter illegitimitatẽ imediate tangit cã que spectat ad iudiciũ ecclesie: ⁊ id de quo iudicauit ecclesia molestaret: non cstat i sua firmitate. pro tãto de hoc spectat ad ecclesiã iudicare ⁊ maxime hoc est verum si psona est miserabilis. de foro. cõpe. c. ex parte. h. si sic potest loqui hec decre. fm Innocen.

Cum inter. Sepato matrimonio i forma ecclie cõcto. filij geniti vel cõcepti añ sniam legitimi sunt. h. d. Primo ponit cãm diffinitionis. Scdo diffinit. ibi. Ideoq;. ¶ No. primo ex summario ꝙ sepato mřimonio i facie ecclie cõcto ples inde pdita añ separatiõez vel cõceptae est legitima. ¶ No. scdo. ꝙ ad cõsiderandũ legitimitatem filij inspicit status cõiugũ fm tps cõceptiõis. nõ fm natiuitatis. qr filius cõceptus habet p nato. vbi agit de ei cõmodo: euẽtus ergo postea secut nõ nocet neutri. ff. de statu ho. l. q in vtero. ¶ No. tertio ꝙ ad ecclesiã spectat iudicare de hereditate ⁊ iter puros laicos put qõ hereditatis venit cõsecutiue ad legitimitatẽ. ⁊ sic qstio pncipalis trahit qstionẽ icidẽtem ad forũ suũ ⁊ ad naturã. Ad h. ff. c. pxi. ⁊. c. iij. ff. de donati. iter virũ ⁊ vxo. ¶ No. qnto duo iura que debent pli legitime. s. hereditas paterna. ⁊ ius alimentandi. idem de illegitima ꝙ ad h vltimũ. vt pz. ff. de eo. q dux. l mři. c. cũ haberet. ¶ No. qnto duo q copulatiue exigunt vt proles sit legitima. s. vt matrimonium sit contractũ publice ⁊ absq; contradictione ecclesie. ⁊ sic patet ꝙ ex quo ad legitimandum prolem sufficit colorata opinio ⁊ quasi possessio maritalis exclusa etiam ex quacunq; pprietate veri matrimonij non sufficit. sed oportet ꝙ sit colorata bona fide contrahentium ⁊ ex publicitate ⁊ cõsequenter tolleratione ecclie hoc est ꝙ ecclie cstat de mřimonio: ⁊ ꝙ nõ ihibeat ab ecclesia: ꝙ no. qr in h ius mřimoniale sequit alia iura pñmõialia. de quo scripsi. de iure pa. c. cõsultationibus. Et no. ꝙ quo ad h nõ dicunt in mala fide ex sola monitiõe iudicis: sed solũ p actũ snie. ¶ Ob. primo qr videt qõ nõ sufficiat ad plẽ legitimãdũ publicitas matrimonij nisi sit cõctũ denunciatiõibus premissis: fm practicã decre. cum inhibitio. ff. de clan. despon. Glo. fatet ⁊ vocat hodie mřimoniũ publice cõctũ qd hz illa de qbus ibi. ¶ Ob. scdo qr nõ videt ꝙ non attendit tps cõceptiõis. ff. de decurio. l. ij. §. In filijs. Sol. si cõmodũ est in filio ispiciat tẽpus cõceptionis. si est incõmodũ nõ inspicit: qr habet p nato quoad illa que sunt incõmodi. Sol. si aũt nõ est cõmodũ vel incõmodũ sibi non inspicit tps cõceptionis. xv. q. vij. cũ multe. ¶ Ob. tertio decre. qr cõceptus añ sniam post litem cõtestatã nõ videt legitimus. l. fi. C. de li. causa. Sol. si agit de legitimitate ispicit tps cõceptionis ⁊ nõ fine snie: vt hic. sed quo ad hoc vt pnũcient liberi vl sui nõ inspicit status: sz tps cõceptiõis: qr venter sp sequit quo ad illã cditionẽ mřis p sniam declaratã: vt ibi. ⁊ h qr status libertatis nõ ipmit cõceptiõis libertatẽ: sz hñ status legitimitatis mřimonij legitimi atẽ: vt hic. Quid si moueat qstio alicui isanti vel puero ꝙ nõ sit filius illius cuius filius dicit. Dic ꝙ sũmatim cognosci dz ⁊ iterum alẽdus est rebus forsitan alienis. C. de carbo. edic. l. fi. C. de carbo. edic. l. iij. §. cãe. ⁊ sic et modica psũptio facit ꝙ puer mittet in possessionem. ff. de libe. agno. l. si qs a liberis. §. si vir petẽs. ⁊. C. de carbo. l. fi. fm. Ant. Antonius de Butrio.

Transmisse. Statur dicto viri ⁊ mulieris qui negant aliquem filium nisi alijs iudicijs ⁊ testibus probetur contra. hoc dicit. Primo ponit consultationem. Secundo respondet. ibi. Cũ autem. ¶ Nota primo ꝙ sola prestatiõe alimentorum necessario nõ concluditur filius alimentantis. cautus ergo sit articulans in probanda filiatione vt aliud addat. ¶ Nota secundo ꝙ in probanda filiatione attenditur recens opi. vicinie ⁊ eorum testimonium. vnde licet aliquando a vicinis sit habitus vt filius si tamen modo testificetur a vicinia quod non sit filius. attenditur hec recens opi. ⁊ vltimus status. Ad hoc de preben. c. cum de bñficio. libro. vj. Et no. ꝙ in his in quibus non potest haberi vltimus gradus certitudinis sufficit testem respondere per credulitatem ¶ Nota tertio ꝙ non concludit articulus in probando quasi possessionem ⁊ statum quod quis segerat pro tali ⁊ geratur. sit ergo cautus articulans ꝙ concludat. Item ꝙ gerebat pro tali: ⁊ reputabat: ⁊ habebatur ab omnibus vicinis ⁊ cognoscentibus. tñ vide ꝙ scripsi de iure patro. c. cõsultatiõibus. ⁊ vide ꝙ no. i. c. nihil.

de elec. ¶ No. quarto q negatio filiationis pertinet ad tractatum patris et matris in probanda filiatione vel filiationis defectu operatur et sic testis matris pertractans et patris prodest et nocet in filiatione probanda. ¶ No. quinto q negatiua est probabilis quando dependet a facto testificantium: vel non facto. Ad hoc de probatio .c. tertio: maxime quando est pregnans. ¶ Nota sexto q vbi agitur de filiatione.s.an talis sit filius talis vel non. Ista questio etiam ad finez hereditatis videtur spectare ad ecclesiam. Sz non est verum quia hic nihil tangitur de matrimonio. Igitur inter puros laicos cognoscere potest de filiatione stat verbo viri et mulieris donec contrarium probetur: et sic presumptio cedit vere cõi probatiõi. ¶ Ob.primo quia videtur q vicinia attestaret ɔtra.nã dicit q credebat ipsum eẽ spurium nihilominus dicebat eoruz esse filiũ:q̃m erat possibile q spurius esset et filius istorum qui postea matrimoniuz contraxerunt. Nam spurius est ille qui est natus de adulterio. So.dicit glo.q dicebatur spurius.i.filius naturalis vel non legitim⁹:quia forte susceperat eum de alie muliere vel ante matrimonium vel durante m̃rimonio et sic esset suus spurius vel naturalis non legitimus. Et s̃m Hosti.sic stabat:q2 mulier ista erat eius concubina viuente prima coniuge et ex ea habuit filium istũ s̃m opinionẽ vicinie. Postea mortua muliere.s.vxor contraxit cum ista concubina q̃ nõ dederat ante fidẽ de contrahendo nec contraxerat nec machinata erat in mortẽ ipsius vxoris et sic tenebat matrimonium. Unde cum filius natus fuisset tẽpore vite prime cõiugis.et sic ex coitu adulterino et damnato non legitimabatur secundum opinionem vicinie.sed veritas se habebat aliter:quia ipsa susceperat eum ad nutriendum. De naturali autem dicunt doc.hic q non succedit accidentibus ascẽdẽtibus vel descendentibus vel a latere venientibus q̃uis patri succedat in certa parte.in aut. qui. mo.natu.effi.legi.§. Si quis igitur colla.vi. Item nõ succedat ascendentib⁹ vel descendentibus vel a latere venientibus ipsi patri.s.soli patri:et pater priuilegio gaudet vt ille nõ succedat ei.vt i autẽ. eo.nullam. ¶ Ob.ij.quia videtur q non stetur assertioni patris contra opi.vicinie.s.de proba.c.per tuas. Cuius cõtrariũ dr̃ hic. Item etiam videtur q non debeat credi assertioni patris ff.de inof.testa.l.si institute.§.i.ff.de testa.l. neq3 professio. So.dicit glo.q talis probatio vel assertio patris non inducit plenam probationem sed inducit simplicem presumptionem.non tamen omnino preiudicium generat. Nec sol.est contra istum tex.quia dicitur hic qđ inducit presumptionem tantum cui statur donec probetur cõtra.et maxime cum filius hic possideret. Item etiam cõtrariuz sentit glo.sequens et dñs posset tollerare contrarium q hic filius non grauatur onere ꝓbandi se filiuz ex sola negatione patris: sed ex eo q2 non cõstabat eũ alterius posse esse filium. Nam ex eo q se gereret pro filio nec cum a viciniis gerebatur non profecit non etiaz ex eo q possederat hereditatem:quia ex quo alij probãt se filios erat fundata eorum intentio:et ex sola possessione hereditatis alicuius necessario non infertur filiatio:sed per hoc non tollitur secundum contrariuz. quid dicam. Dico q quandoq3 cõcurrit tractatus cum opinione et fama vicinie.et absq3 dubio hic ꝓbat filiationem et concludit filiationem. Quandoq3 adest q nõ sit filius.C.de nup.l.si vicinia. et no. de filijs presby .c. michael. Q̃n̄q3 cõcurrit testimoniũ parentũ contra contractum ipsorum:quia ante tractauerunt vt filiũ postea negãt filium et tractatus prefertur attestationi ipsorum.vt est casus in.d c.per tuas.de proba. Quandoq3 concurrit tractatus eorum cum opinione vicinie q gerebant et tractabant ipsum vt filium et pro filio ipsis asserentibus contra. Et dico q adhuc prefert et fortius ipse tractatus.vt.d.c.per tuas et.d.c.michael. vt patet in.l.si q viciniis.C. de nupt. Q̃n̄q3 concurrit opinio solius vicinie absq3 tractatu parentum et Et hic est casus q assertio et tractatus parentum preualet.

Quandoq3 concurrit solus tractatus parentum absq3 alia cõmuni opi.et talis tractatus ɔstituit eum in quasi possessione secundum Butriga.in.l.quidam.ff. de proba. Qui dicit quod talis probatio esset sufficiens. lz principaliter peterent hereditatem q esset indubitatum vbi esset probatio ex antiquo per nota.s. de proba.illud. Et idem puto etiaz per ibi no.si talis tractatus fit de recenti.quod no.in.d.c.illud. Quia hic est talis actus qui verisimiliter non fieret nisi certificato de filiatione. Quandoq3 concurrunt duo tractatus. Unus in quo pater et mater vicinis scientibus illum tractauerũt vt filiũ. Secundus in quo mortuo patre alius tractauit vt filius. Dicit Butriga.ibi q preualet primus tractatus q ex vxore matrimoniũ fit vicinis scientibus et sic tractatus fit: quia hec probatio fit plenior q̃3 potest haberi de filiatione. vt .l. filium .ff. de his qui sunt sui vel alie.iur. Quandoq3 occurrit tractatus parentum et opi.vicinie pro filiatione et parentes contrarium attestantur et adhuc preualet contractus et opinio.testium. vt dicit glo. hic in verbo iudicijs. Quandoq3 adest sola communis opini.absq3 tractatu parentum : quia scilicet fama habet q sit filius et tunc probatur filiatio.vt.l.cum dclamonis.§. asinam.ff.de fun.instruc. Quia hec res de facili non est probabilis. unde illam recipit probationem que potest haberi. Quandoq3 adest sola appellatio:et tunc aut negatiue de filiatiõe tractatur scilicet quia parentes negant filiuz et tali creditur s̃m Hostien.quia non est verisimile q pietas parentum negaret filiuz si esset.et est casus hic et hoc tenet glo.hic in verbo mota. Ad hoc text.in.l.posthumus.§.si.ff.de lib.et posthu.ad hoc glo.in.l.etiam et.l.si.ff.de proba.et tex.in.l.i.§. si quis aliqua.ff.ad carbo.dic si negatio pr̃is transit in tractatuz.quia longeua absq3 dubio probat non filiuz vt hic: quia ꝓbet etiaz cõtra cõmunez opi.si nominatio est nõ trãsit in tractatuz:quia vnica:et fit in formaz testimonij adhuc preiudicat filio.vt sentit glo.hic in verbo mota.si nominatio est extra iudicialis:si alias filius non habet presumptionez pro se hoc preiudicat etiaz filio non tantum ex nominatione:sed quia alius non probat se filium:et sic potest intelligi glo.hic in verbo mota.et glo.in fundo ibi. Et ideo etiã eis creditur:sic ergo intellige q hec nominatio transit in tractatum vel q fuit testimonium in iudicio vel q fuit vnica tãtũ affeueratio quod preiudicat filio ex quo non est in possessione filiationis nec aliter probat. Quandoq3 adest sola nominatio pro filiatione:vt quia nominat aliquem filium et tunc aut nominat ipsum in actu pariter proportionabili filio et non filio:et talis affeueratio nihil probat.vt.l.non nudis.et.l.neq3.C.de proba.aut nominat ipsum filium in actu proportionabili tantũ in filium vt euz instituendo:et tunc ex tali actu constituitur in quasi possessionem filiationis.per quam probatur filius.vt dicit.Bar.in.l.i.ff.de libe.agno. et no.in.d.l.si. ¶ Uenio ad tertium contrariuz ob.q non potuerunt hi filij contra hunc spurium agere super hereditate paterna cuz parentes viuerent q hoc patet:quia in hoc sunt testificati et hereditas nõ est viuentis.nec de ea agi potest.l.si.C.de pac.et.l.i.ff.de actio.ven. Sol.dic forte q pater et mater viuebãt et facti erant monachi:quo casu vendicatur hereditas a filijs s̃m ea que no.in.c.In presentia.s. de proba.vel forte pater eis concesserat hereditatem totaz retẽtis sibi aliquibus fructibus pro victu suo et vxoris. Nota q pater põt donare filio vel põt dici q isti mortui erant et quod dicit standum in verbo viri et mulieris scilicet quod dicebant ipsum fuisse filium vel non esse dum viuebant.ar. .s.de proba.c.per tuas.et merito quia non est verisimile q paterna pietas in ota non fuisset si filius fuisset.de presumptio.c.afferte eum si. ¶ Sed tũc ob.quia non videtur tali assertioni credendum ex quo filium negat vt.l.i.§.si quis ab aliquo.ff de proba. Sol.glo.dicit.quod ei creditur ꝓpter concursum opi.vicinie qui cũ eo concurrebant in hoc q nõ esset filius et sic nunq̃ fuit in quasi possessione filiatio-

nis. Hec solutio est contra tex. qz nó erat hic côcursus opi. vicinie. ar. ó psump. c. illud. Nisi velis dicere q̄ ꝯcurrebát in hoc q̄ nó esset legitimus. dicebát enī nó erat filium: ꝛ fama erat q̄ eēt filius: sed nó legitimus: ꝛ sic fama ꝯsonans si in pbationis quo ad intentū agētis iuuat pbationē: lз non ꝯsonet mó qᵒ nota. lз gequid sit hoc nó placet: qz nó posset iuuare probationē cui in mó derogat. Ideo itellige qᵒ hec assenerátio fuit talis qᵒ trāsiuit in tractatū quia tractabant ipsuз tanquá nó filiū: alias nó video qᵒ ex hac sola assene. ratiōe filius debuisset excludi ab hereditate. vel dic qᵒ hoc operaꝛ assertio vtriusq3 côiugis: sed nó alterius tantuз ꝛ in formá testimonij. ¶ Quero qbus testibus ꝛ indicijs conuincanꝛ pbatio ꝛ assertio istorū côiugū. Dicit glo. q̄ ꝯuincaꝛ filius eo qᵒ negaꝛ filius ex quo nó est in quasi possessióe filiationis. s. ff. de proba. l. i. ꝛ. l. vltima. sic ergo licet posside at hereditatē ꝑpter hoc nó est in possessióe filiationis: opoꝛtet ergo q̄ etiá possidens se probet filiū. ná eo qᵒ aduersarij probēt se filios iá est fundata eorū intentio. si ergo vult optinere tanq̄ filius opз q̄ se pbet filiū: quia per hoc gerat se pro filio nó est in quasi possessióe filiationis ex quo nec a vicinia nec a pr̄e pro filio geriꝛ. nec eo q̄ possidet hereditatē: quia ꝛ hic possideri pōt a non filio: ꝛ sic grauatur in hoc onere pbandi nó solū ex assertione parentū: sed qz eius hic erat intentio. pbabit autē si probat q̄ illi tenebant euз pro filio: ꝛ ille eos ꝓ parētibꝰ maxīe si fama vicinie ꝯsentiat. ext. de proba. c. per tuas. probabiꝛ etiá si pbat se natuз ꝯstante matrimonio in domo patris. ff. de in ius vo. l. filiū. ꝛ. l. quia mater. ¶ No. tamē glo. que dicit q̄ si negaꝛ filius a patre q̄ hз se probare filiū. ꝛ alle. l. posthumus. §. fi. ꝛ. l. iij. ff. de liber. ꝛ posthu. ꝛ ibi etiá dixi Bar. tenere contra. se aūt legitimū poterit pbare si probat q̄ iter ipsuз virū ꝛ primá vxorē nullū erat matrimoniū obstāte aliquo canonico ꝛ publico īpedimento: ꝛ sic natus ex ꝯcubina quá postea duxit in vxorem concludeꝛ legitimū. s. c. tanta. vel si probat q̄ in secreto euз vocabát vt filium ꝛ osculabanꝛ vt filium: ꝛ sic eū nutriebant: licet de foris negarent ad peccatū suū velandū. ꝛ hec secreta indicia pbabit per pedissequas bubulcos ꝛ côsimiles: qz aliter pbari nó pōt. C. de repu. l. cô sensu. Ad hoc. ext. de testi. veniens. ij. Item pbabit per testes ꝛ obstetrices: qz in ea domo. R. tenente ipsam mulierem natus fuit ex eo ꝛ gaudiū inde fecit: ex hoc facto veritas p̄iudicabit opi. glo. vlti. ꝓsequiꝛ generalia vide eá per te. Anto. de But.

c Ausam. Illegitima est proles quam viro viuēte vxor ex adulterio côcepit siue cū adultero siue cū viro moreꝛ. h. d. Ponit duos casus. In primo casu pronūciationis faciende. In secundo causam submittit. Secunda ibi. quia. Casus. Quidam. Raynaldus filius agate habebat questionē cuз Francisco auunculo suo fratre patris agate: qui patruus agate dicebat ipsum nó posse succedere in hereditate cuiusdá Rodolfi iam dicti Raynaldi: quia agata erat eius mater ꝛ fuerat filia dicti Rodol. erat illegitima suscepta ex quadam hugalina vxore alani tēpore vite alani viri dicte hugaline. ꝛ sic ex persona eius tanquaз illegitime dictus Rodolfus nó poterat peruenire ad hereditatem: que ponebatur per Franciscuз q̄ vel agata erat nata de hugalina alani vxore morante cum alano: vel erat nata de hugalina ipsa morante publice ꝛ concubina cum dicto Rodolfo: quare petebat ipsam agatá pronunciari in legitima. Papa mandat si alterū est verum q̄ pronuncietur illegitimá. ¶ No. primo q̄ ꝑcedit positio alternatiua vbi in qualibet parte alternati concluditur intentio ponentis. ad hoc. ext. de rescriptis. c. ex pte. ext. de dolo. l. negligentia. ff. ext. ó foro cōpe. c. ex parte. ꝛ de illa littera. de proba. c. tertio loco cum si. ¶ No. scḋo q̄ proles ꝑdita ex côiuge tpe cōceptionis est illegitima siue mulier tēpore côceptionis habitet cum viro siue habitet cū concubinario. ¶ Nota tertio q̄ diuersitas facti ad rem vel substantiam intentiōis quo ad ius nó concludentis nó diuersificat iuris dispositionez. ¶ No. quarto quod non potest esse vxor que alij nupta se côiungēdo maculat thoruз viri. ¶ Ob. j. q̄ illegitimitas agate nó excludit Ray. a successione: quia ipse potuit esse legitimus. ergo habilis ad successionē: lз mater eius foret illegitima. Sol. si tractaretur de hereditate patris Ray. ꝑcedit contra: sed hic tractabatur de successione ascendentis agate cui si succedere debebat: ħ debebat succedere ex pte agate siue ex ꝑsona agate. Et pro tanto probata agata illegitima excludebatur nepos legitimus ab hereditate. ꝛ sic no. q̄ ab hereditate ascendentis illegitima non solū excluditur ille illegitimus. imo etiaз quilibet ꝛ legitimus ex illegitimo descendens. ¶ Ob. ij. q̄ nó habeat dubiuз decre. ꝛ q̄ frustra inuestigeꝛ: an hec sit natus ex hugalina tēpore vite alani viri sui. Nam ex quo hugalina nó erat ꝯiunx Rodolfi iá nó poterat hic esse legitime natus fuerit vel nó in vita alani. Soꝛ. forte hic Rodolfus ꝯtraxit matrimoniū cuз ea post mortē alani quo casu si agata fuisset nata post mortez alani posset proles legitimari per subsequens matrimoniū: quod nó potuisset si nata fuisset tēpore vite alani quasi nata ex coitu damnato. ¶ Ob. iij. q̄ proles agata ꝑdita ex hugalina siue audiua etiá viuente alano si publice eū illa côtraxit sit legitima. s. eo. ex tenore. Sol. itellige q̄ ille Rodolfus sciēter côtraxit matrimoniū eū hugalina quaз sciebat vxorez esse alani. Et ex hoc surgunt duo scilicet q̄ agata prodita ex hugalina tanquá nata ex dánato coitu non est legitima: nec etiá legitimari pōt per subsequēs mr̄imoniū post mortez alani. Primo qz nata ex dánato coitu. Scḋo qz matrimoniū nó pōt esse inter Rodolfuз ꝛ hugaliná: cū ꝯtraxerit mr̄imoniū eū ea viuente côiuge alano. ꝛ sic copula est ꝛ non pōt inter eos tanquam adulteros esse matrimoniū. ext. de eo qui dux. in ma. c. i. ꝛ. ca. veniens. Anto. ó Bu.

l Atore presentium. Questio natiuitatis opposita pendente hereditate coraз iudice seculari est ad ecclesiasticū iudicē trāsmittēda. h. d. Due sūt ptes. In pma poniꝛ appellantis côquestio. In secūda cause cômissio. ibi. Ideoq3. casus. Mortuo quodaз petro ab intestato remanserunt sibi duo filij. s. Hug. noie ꝛ Rodolfus nepos ex filio. G. altero. Tandē Rodolfus nepos mouit questionē hereditatis pro dimidia contra Hugonē patruuз suū totá hereditatē possidentē. ille Hugo opposuit Rodolfuз non posse succedere in hereditate aui patrui ex persona ipsius patris Rodolfi: qz pater eius. s. G. fuit illegitimus. questio illa super natiuitate istius gerardi fuit tractata coraз vero iudice episcopo. ꝛ fuit appellatū ad papam. cetera sunt clara. ¶ Nota pmo q̄ ad exclusionē vltimi in gradu vbi tractatur de successione ascendentis ibi sufficit excludere proximum anteriorem in gradu tanquá inhabilem ad successionem. ꝛ sic rupto medio iter extrema impeditur descensus vel desgressus ad extrema. quádoq3 ius habet transire per medium ꝛ data inhabilitate illius in cuius locum quis succedit ad capiendaз hereditatē: excluditur etiam loco eius succedens. Et sic no. q̄ ab hereditate ascendentis non solum excluditur ex ea imediatus successor inhabilis ꝛ illegitimus. sed etiam excluditur quilibet ex eo descendens etiam si esset legitimus. ¶ Nota secundo q̄ illegitimus vel succedēs in loco legitimi excluditur in totū ab hereditate ascendentis adeo q̄ nihil potest ex eo sibi vendicare. ¶ No. tertio q̄ licet non appelletur a sententia in causa matrimoniali appellatur tamen in causa legitimationis ꝛ in talibus necessaria est appellatio quasi in talibus sententia transeat in rem iudicatam. ¶ Nota quarto q̄ iudex ex causa potest statuere terminum ad causam finiendaз quando pars calumniose protrahit negocium cum comminatione scilicet vt post lapsum terminum amplius in illa causa non audiatur opponens: ꝛ lapso termino excluditur: fundatur

a iure opponendi et per viam exceptionis.ad hoc .C. de ac
cu.l.si ea.ff.de offi. or.c.conquerente. ¶ No.v. q termi-
nus peremptorius recludens viam veritatis aperiende
operatur effectum et transit in rem iudicatã in questione le-
gitimitatis et descendente ex causa matrimoniali. Et sic lz
quo ad vinculi substantiã vbi de eo principaliter dubitatur
sñia non transeat in rẽ iudicatã:nec alius terminus obuiãs
veritati inueniende. obuiat tñ in questione hereditatis vel
legitimitatis a matrimonio descendente.quod no. Et hoc
qr in materia principaliter deducta partes possunt sibi per
consensum preiudicare erga hereditatẽ. ¶ No.vi.q vbi
corã iudice seculari incidit questio legitimitatis surgẽs ex
matrimonio hec questio est remittenda ad curiam ecclesia
sticam et interim silet et suspenditur questio super heredita
te principali donec sopiatur questio incidẽs.ad hoc capitu.
tuam.de ordi.cogni. Et no.q decisa questione legitimita-
tis vel habita pro decisa potest et debet iudex ecclesiasticus
inhibere vt in causa hereditatis procedant fini finem deci-
sionis articuli legitimitatis corã iudice eccl'astico. ¶ No.
vltimo q vbi est mota questio pricipaliter corã seculari iu
dice de hereditate. ecclesiastic' iudex decidens questionẽ
legitimitatis non potest se intromittere de questione here-
ditatis et hoc quia non venit tunc ad illam vt accessoria cũ
principaliter corã alio iudice pendeat:et in ipsa sit a secula-
ri iudice perueniendũ et sic potest iudex consecutiuã questio-
nem ad principalẽ de qua cognouit terminare:nisi illa inci
dens specialiter corã alio iudice et de ea potestatẽ haben
te sit icoata. Et no. q dicẽs illegitimũ oz h pbar qrqlz ille
gitimus psumit nisi pbet illegitim'. ¶ No.q lz instantia
si sit statuta de iure cãonico pt tñ statui p hoiez:et si respiciat
causam non solum excludit instantiã vel perimit: sed et ius
pncipale. ¶ Op. primo quia videtur q nec naturalis nec
in locum eius succedens non excludatur ab hereditate pa
terna seu auita in totũ:quia saltẽ succedat in duobus vncijs
.C.de natu.libe.auẽ.lz pater. So.dicit gl. q istud procedit
quando nullus subest legitimus:hic autem suberat hugo fi
lius legitimus illo casu in nihiluz succedat. Idem si subest
coniunx legitima. Quidam tamẽ dicunt de iure canonico
q nõ procedit auẽ.illa scz.succedat in aliquo:quia coitus
cõcubinarius est dãnatus per canones.igitur i nullo succe-
dit. Hosti. hoc non placet:quia concludit tria. Primo q
iperator pòt legitimare naturales et habilitare ad successio
nem et in totũ:et in parte per legem: quia hoc potest per re-
scriptum. Idem dicit de oneribus secularibus. Secundo
concludit q talez legitimationẽ quo ad hereditatez potest
facere solus imperator in terris imperij et non papa. sed de
hoc dicitur.J.c.per venerabilem. Tertio dicit q lex habili-
tans illegitimũ ad successionẽ in totũ vel in partẽ quãqz ex
coitu damnato natũ seruanda est per canones: qr et coitus
ↄcubinarius erat dãnatus p leges:qr peccatũ erat i auẽ.de
lenõibus.col.ij. et i auẽ. vt nõ lux.ↄ naturã.col.vj. Et dicit
et iperator q castitas sola deo aias presentet. i auẽ.qui.mo.
na.eff.le.§. illud.coll a.vj.et qr leges sequunt canões in ma
teria peccati. i auẽ.quõ oz epos.col.j.et õ eccle.titu.col.ix.
et vt clerici apud ppriũ epi.§.si vero ecclesiasticũ. Ideo
lz sm vtrunqz ius sit naturalis natus ex damnato coitu cũ
lex ciuilis ad successionẽ admittit nec in hoc obuiat canoni
bus imo approbat. vt patet. Quia quandoqz tales legiti-
mat ius canonicũ et per subsequens matrimoniũ.J. eo.c.tan
ta. Item infert q in fuedũ nõ succedant legitimati vel ado
ptiui. vt in libro feudorũ.si de feudo ↄtrouer.feu.c.ad opti
nis.et c.naturales. So.dic. q illud .c.restringi debet ad le-
gitimatũ per rescriptũ:nõ per subsequẽs matrimoniũ con-
clud.:no talẽ succedere in feudo. et hoc tenet ibi Ja. de bel.
per decre.J.prox.et in auẽ.de incest.nup.§.fi. Ratio qr legiti
matio per matrimoniũ est fauorabilis:per rescriptũ ẽ odio
sa.ideo aut restringenda. Item si hoc potest princeps expri
mens quod succedat in feudo vt ibi fortius potest in sum-
mũ. Itẽ quia tales legitimanf per matrimoniũ ad episco
patus.ergo fortius ad feudũ.J.eo.c.per venerabilẽ. Itẽ qr
legitimantur ad oẽs successiones legitimorũ. in auẽ. qui.
mo.na.effi.legi.§.reliqui.et.§. si quis ergo. ¶ Quero de ne-
pote legitime nato ex legitimato an succedat in feudo. Dic
non:quia licet sit patri legitimus non est legitimus auo:cũ
ex naturali sobole nulla legitima esse potest.C. de natu.li-
be.l.fi. Itẽ si non sit ius scriptũ sed consuetudo que reda-
cta in scriptis seruatur illa in illo. ad id quod .ff. si vero est
talis consuetudo in loco vbi est questio recurretur ad ius
Romanũ vt in libro feudorũ.de cogno.feu.c.l. Quo iure
enim legitimatus succederet in feuduz succederet et legiti-
mus filius legitimanti.in auẽ.sine consuetu.vel ius.vide de
feu.c.ij.ff. ¶ Ob. secundo quia videtur q de causa legiti-
mationis cognosci posset et debeat iudex hereditatis.corã
quo questio incidit qua incidentia questionis faciunt iudi-
cem: alias nõ iudicem. vt in.l.quotiens.C.de iudi.l.j.C.de
ordi.iudi. So.quãdo incidit questio que est de genere cau
sarũ spectantiũ ad iudices eiusdẽ qualitatis:licet excedat
in quantitate cause bene cognoscit iudex incidenter.alias
non valens cognoscere vt ibi: sed si sit diuersa causa que eri
git diuersorũ iudicũ qualitatẽ: tunc non cognoscit: sed re-
mittit ad cõpetentẽ iudicem et interim silet processus prin
cipaliter donec prima incidens questio decidatur. vt hic.et
.c.tuam .ff. de ordi.cogni. Nam hec questio legitimitatis
spectat ad iudicẽ ecclesiasticũ quando habet ortuz ab ipso
matrimonio. Ideo debet primo vt preiudicialis terminari
sic loquitur hic. ¶ Quid si econuerso spectans ad secula-
rem. rẽ.incidat iudici ecclesiastico.dic q cognoscit.J. de do
na.inter virũ.et vxo.c.de prudentia. Et hoc operatur exced
lentia cause et iurisdictionis sm doc. ¶ Ob.iij.quia videt
q nulla instantia vel terminus sit statutus prosecutioni cau
se de iure canonico quando et post longa tpa possunt par-
tes prosequi.ff.de iudi.c.venerabili. So.per ius non est sta
tutus terminus:potest tñ ex causa statui per hominẽ eligen
dum et excipiendũ postqz nec actor in actione: nec excipiẽs
in exceptione auditur iusta causa cessante.J. qui ma. accu.
pos.c.cũ in tua.C.de inge.et manu.l.diffamari. Et talẽ ter-
minũ potest iudex ex causa statuere propter maliciam ad-
uersarij.ad hoc de ordi. cogni.c.tuam. Ad hoc q dixi.ff.
j.c.j.in fi. Et q no.de conuer.coniuga.c. ex publico. Idẽ
dicit Innoc. quando est presumptio q agens vel excipiens
calũniose moueatur. sicut dici cõsueuit de scolari qui timet
ne conueniatur quando paratus erat ad recessum.C.de re-
mis.pig.l.si eo tpe. Et ex hoc patet q et ad exceptionez pe-
remptoriam probandum potest statui terminus perempto
rius.ad idem de proba.c.licet. de fide instru.c.accepimus.
Et sic quantuz ad hoc videtur habere locũ decre.pastoral.
de excep. An habeat locum in peremptorio quo ad casus
ibi expressos.vide q notaui.de elec.c.quod sicut. post Cõ
post. Et dicitur paro calũniari quando ex pectat tps ages
di actor: quo probationibus et defensionibus careat reus
vel alicuius famam vel statum grauari et vbi in modum ex
ceptionis preiudicialis proponitur. vt hic.ff.de ordi. cogn.
c.tuam. Aliter non cõpellitur quis agere vel defendere. vt
in toto rubro et nigro.C. vt nemo inuitus. Alia prosequitur
hic Inno.que non sunt vtilitatis alicuius. habeas hic de ter
mino ad probandum exceptionẽ peremptoriã.et de termi-
no ad agendum quid eius lapsus operatur:quia excludit.
Quid de termino ad dilatoriam habeas casum.de excep.c.
pastoralis. Quid de termino ad probandũ ponunt doc.in
.l.si ea C.qui.accu.nõ pos.et ibi Cy. Bar.in .l. mancipioz
.ff.de opti.lega. vide q scripsi.de testi.c.fraternitatis.in repe
titione.et de elec.c.quod sicut. Et dicit glo. hic vnum nota
bile verbum q hoc tempus non poterit ↄrogari preter cõ
sensum partium q satis puto:quia statutuz est stricti iuris.
Nunquid autem solus iudex qui statuit terminum ad pro
bandum vel ad agendum vel excipienduz potest illud re-

vocare. Dicunt doct. de appell. in c. cum cessante. Et vide glo. de dila. c. j. ¶ Op. iiij. quia videtur quod non debeat pbare dicens se illegitimū: sed potius hanc pbatur dicens se legitimū: quia ex quo non constat de legitimitate coitus presumitur adulteriū nisi pbetur matrimoniū. xxx. q. v. c. aliter. So. quando quis non apparet de ppetuatione matrimonij vel possessione colorata. vt quia si est matrimoniū est clandestinū. et in dubio presumitur adulteriū. vnde dicens se legitimum pbat. Quando quis filius est in quasi possessione filiationis. vt quia apparet vel cōfitetur natus de ea quā ipse tenuit publice vt vxorem et cum qua ɔ̄xerit in facie ecclesie certe hec possessio ēt in actu exceptionis relevat ab onere pbandi. Tu dic quod si constat quod ɔ̄xerunt in facie ecclesie et quod habuerunt se p coniugibus casus est planus quod filius ex hoc relevatur ab onere pbandi se legitimum. vt ibi. Si non constat de contractu et tunc aut de recenti habitaverunt et non cōstat quod aliquem actum fecerunt pportionabilē coniugibus: quia non tractaverunt se vt cōiuges et tunc in dubio presumitur potius adulterium quam matrimoniū. vt ibi. Et ideo filius artaretur ad pbandum se legitimū: aut diu habuerunt se pro coniugibus et adhuc filius relevatur ab onere pbandi maxime mortuis parentibus quia se sic habuerūt: alias tractaverūt. ¶ Quid enim si sacerdos et testes sunt mortui vel contractus sit antiquus. vide de hoc de clande. desponsa. c. cum inhibitio. In tali casu vel il legitimationē obijciens nō auditur: vel si auditur necesse habet pbare quod intendit sicut quando cōstat matrimonium ɔ̄ctum in facie ecclesie. ē. c. j. et ij. Si autē apparet quod fuit tractatus vt filius talis et talis nec aliquid pbaretur de ɔ̄ctu vel de matrimonio psumeretur illegitimus. ¶ Ultimo hic videmus quod si causa legitimitatis surgens ex matrimonio incidat coram iudice civili quod remittitur ad ecclesiasticum. ¶ Quero de modo tractandi eam. Dicunt doc. quod sicut esset tractanda corā iudice seculari et sic tractabitur coram ecclesiastico qui eius loco surrogatur. Et sic iudex ecclesiasticus poterit pcedere sine libello: quia corā seculari sic pcederetur: tamen super exceptionibus nō fit necessaria lit. cō. circa quod vide quod no. de offi. dele. c. prudentiā. §. sexta. Unde dicit Inn. Quod licet sit tucius quod detur libellus et fiat litis contestatio: tamen sine his valet pcessus. Alij dicunt precise libellū offerendū sm Inno. p quibus facit scdm hosti. Quia hec questio preiudicialis est a qua pēdet petitio hereditatis vt accessoria. vt patet. ē. c. j. Per quod dicit tucius libellū offerri de libel. obla. c. j. vide in spec. in quarta parte. de ordi. cogni. Et ibi recitat opin. et residet in opinione Host. et qualiter sniā pferatur. vide in spe. de sniē platione. §. nunc autē. v. si igitur. Sm An. de barulo tenet quod exigatur libellus: quia instantia iudicis secularis nō transit ad ecclesiasticum: et si ius legitimitatis tractaretur sine fundamento contestate litis. Ant. de but. vtriusque iuris doctor etc.

Tanta est. Naturales legitimantur per subsequens coniugiū parentum. Spurij vero non. h. d. et p id patet quod sunt due partes. In prima parte ponitur facti narratio. In secunda responsio. Secūda ibi. si autē. ¶ No. j. magnam vim ipsius matrimonij et virtutem: quia imprimit qualitatē effectui pducto ante esse matrimonij et ponit qualitatem: et sic quando causa operatur in causatū ante causam pductum. Et no. quod legitimatio que surgit ex ɔ̄ctu matrimonij post nativitatē prolis non est vera legitimatio: sed habetur talis pro legitimo: et sic perfectionē facit quod si statutū loquatur de legitimo quod non extendatur ad legitimū matrimoniū legitimatū: sed solū loquitur in legitimo naturaliter legitime nato: quia statutū non extenditur ad actum fictum: secus ergo vbi hoc verbū pfertur a iure ēt si dicatur legitime natus. vt no. hic glo. et vide. ē. de elec. Innotuit. in v. si ɔiugatū. Nam ibi dicit glo. quod ēt si loquatur lex cōis de legitime nato extenditur ad postea legitimatū: quia ille fingitur legitime natus. de hoc dicam j. eo. c. per venerabilem.

¶ No. ij. quod filius natus ex adulterio coitu per matrimoniū subsequens non legitimatur. Et hoc pter expressam ɔdemnationē coitus et sic vbi fictio habet principiū phibitum retro non trahitur nec habilitat effectū scdm tps phibitionis in esse pductū. ad hoc. ff. de sena. l. Paulus. Et hoc maxime est verū quando matrimoniū est nullū vt sequitur. ¶ No. iij. quod filius dicitur spurius pprie quando natus est ex adulterio coitu. Et no. quod talis idistincte ab hereditate repellitur. ¶ No. iiij. quod non valet matrimoniū cū adultera quando alter coniugū est machinatus in mortē antique ɔiugis. ¶ Gl. signat quattuor contraria. Primo videtur quod ɔ̄ctus cum adultera p les ante pdita legitimet. ē. c. cum inter. et c. ex tenore. So. quidam limitant quod hic loquitur quando proles est pdita ex adulterio coitu scienter vt sicut ples prodita ex matrimonio cū adultera ignoranter sub colore matrimonij ita prodita ante colorē matrimonij ignorāter legitimetur per subsequēs matrimoniū. Dicit gl. quod alij dicunt quod idistincte matrimonium subsequens cum adultera non legitimat prolem. Dicunt doc. primum esse verum quod no. quia extendit illud. c. ex tenore. vt sicut matrimoniū de facto legitimat prolē pter ignorantiā ita pter ignorantiā proles pdita ex adulterio superveniente matrimonio ɔvalidetur. hoc temperāt doc. Verū quando mulier tpe quo pduxit prolē ignoranter ɔ̄xerat et prolem pdiderat: alias si non ɔ̄xisset mulier licet fornicario coitu cognosceretur quo ad eius scientiam non tamen in veritate adulterio. Unde puto quod quo ad illegitimitatem prolis illa non legitimaretur potius inspecta veritate et quia mater non fuisset sine culpa dando operā rei illicite. ar. ē. c. c. fraternitatis. ¶ Secundo videtur quod res deveniens ad eundem casum a quo incipere pōt validetur. de ɔuer. coniug. c. placet. Et sic proles prodita ex adulterio legitimetur subsecuto matrimonio. So. non validatur quo ad effectus iam in esse pductos vt vbi habuit initium phibitū ita quod nō pōt causa superveniens retro trahi. Secus si habet initiū permissum vel saltē non phibitū et disponit ius vt retro trahatur quo casu validatur: vt in hac decre. in principio: quando ex coitu ɔcubinario prodita est proles et postea ɔ̄hitur matrimoniū. ¶ Op. iij. quod idistincte filij non excludantur ab hereditate in totum sed immo in aliqua parte admittantur. vt patet de natu. libe. autē. licet patri. Glo. dicit quod quidam sunt filij legitimi vt adoptivi sive arrogati. de quibus. ē. de cogna. lega. c. vno. j. Isti autē in qua parte succedāt. dic quod si sunt emancipati in nullo succedunt. sed si durante tali adoptiva potestate succedant vna cum liberis ipsi mortuo. vt no. in. l. cum adoptivis. C. de adoptio. institu. de heredi. que ab intest. §. adoptivi. ¶ Quidam sunt legitimi et naturales vt nati ex legitimo matrimonio vero vel putativo: sive ab initio: sive ex postfacto et tales succedant parentibus. ē. eo. c. cum inter. et c. ex tenore cū si. Adverte ad vnū quod dicit gl. quod sicut matrimoniū legitimat prolē verū subsecuto matrimonio vero: ita et putativū. Et ex hoc sequitur quod si ego cognosco consanguineam vel coniunctā putans ipsam solutam postea ɔ̄xi matrimoniū cū ea credens posse ɔ̄here et ignorans ɔsanguinitatē vel quod illa habuerit virum: quod illud putativum matrimoniū legitimet prolem sicut et legitimum: quod est bene notandū. hec vera credo si vterque ignorabat vel alter tantum legitime: vt dixi. ¶ No. tamen gl. quod appellatione naturalium vel legitimorū comprehendūtur legitimati ex matrimonio subsecuto quod indubitanter pcedit vbi verba pferuntur a iure: sed vbi verba proferuntur a statuto quod non refertur ad fictā legitimationē: forte secus et que dicta sunt procedunt etiam si sunt legitimati per rescriptum principis. j. eo. c. per venerabilem. Nam tales possunt succedere. ¶ Quidam sunt filij naturales et non legitimati nati ex concubinis in domo nullo alio subsecuto matrimonio et tales succedunt in duabus vncijs ab intestato. C. de natu. libe. autē. licet patri. Quod intellige nisi subsint alij filij legitimi vel coniunx legitima. licet aliqui dicant istos ex

cludi de iure canonico. quod dic. vt dixi. ṡ. e. c. latore p̄sentium. Matri aūt tales succedunt in totū nisi sit nobilis. C. ad orficia. l. si qua. ¶. Quidam sunt nati qui dicunt̄ spurij e tales sunt nati ex adulterio coitu e vulgo cōcepti e tales non succedunt patri i aliquo. vt dicta auct. lz. xxxij. q. iiij. dicat aliquis. Aduerte vulgo concepti bene succedunt matri nisi sit nobilis. vt. d. l. si qua. ad orfici. Adulterio aūt vel incestuoso coitu ↄ̄cepti nec patri nec matri succedūt. vt no. in. d. lanh. Inst. de succes. agna. ṡ. vulgo. i auct. qui. mo. na. effi. sui. ē initi. ad orfi. ṡ. nouissime. Nati aūt ex dānato coitu alēdi non sunt. Et hoc verū de iure ciuili. de iure autē canonico. dic q̄ alendi. vt. ṡ. de eo. qui dux. in ma. c. cū hēt. Et no. q̄ h gl. dic̄ spurios natos ex adulterio vel q vulgo ↄcepti ē ita. ho. l. vulgo. vide gl. ṡ. ō renūc. c. nisi cū p̄dē i. ṡ. p̄sone. i verbo vrgens. Quidam sunt filij spūales. de qui. de cogn. spiritu. per totum. Et tales non succedunt quia nō apparet iure cautuz. ¶ Quero an legitimatio per subsequens matrimonium habilitet quem ad ordines: videtur quod non: q̄ exigitur q̄ sit legitime natus e sic iura ponderāt natiuitatem. Dicit glo. q̄ credit q̄ sint legitimi quo ad omnia: q̄ matrimoniū oia p̄cedentia purgat vitia. e sic proxima causa turpitudinis sublata est. simile. ff. quod me. cau. l. ij. ff. de condi. ob turpem cau. l. si ob turpē. Et vide glo. singularem. ṡ. de elec. innotuit. Et vide ēt quod ibi scripsi. Nec ob. q̄ requiritur q̄ sint nati de legitimo matrimonio: q̄ satis dicunt sic nati ex quo facte de tali matrimonio nati sunt. ¶ Quero an solo ↄ̄ctu matrimonij ēt absq̄ spe sobolis legitiment̄ filij ah nati: vt si quis in articulo mortis ↄstitutus contrahat matrimonū. Dicunt quidam q̄ non per. l. nup. C. de natu. lib. vbi exigere videtur spē sobolis: p̄bāt quia non est matrimōiū absq̄ spe sobolis. lvij. di. c. vno. de ↄdi. appo. c. fi. Jo. an. tenet hic contra. quia satis est spem sobolis subesse in casu cōualescentie e q̄ ēt est matrimoniū sine spe sobolis p̄pter humanitatis solatium xxvij. q. j. nuptiarum. ṡ. de frig. e malefi. c. quod ad sedem. Dum tñ non deducatur in pactum. de spon. c. cum cōmissum. no. in. d. c. fi. de consangui. e affi. e in. c. de infidelibus. Et satis videtur spes sobolis cum ex hoc filius legitimat̄ ante natus qui ante nō erat legitimus quo ad oia nec ēt filius. Et per hoc respondetur ad. l. nuper. ad hoc. in auē. quibus mo. na. effi. legiti. ṡ. si q̄s vō coll. vj. e q̄bus mo. na. effi. sui. ṡ. si quis igitur. coll. vij. De hoc dicit Jo. an. in mercuri. de reg. iur. sine culpa li. vj. Ubi ēt tractatur an naturalis habeat ius primogeniti in locis vbi est consuetudo q̄ p̄iogenitus succedat si postea pater ex vxore procreat filium e mortua vxore cōtrahat cum matre naturalis filij e tenuit ibi q̄ non. vide ibi q̄ ēt inuenies hoc principiū. ¶ Quero q̄ñ matrimonium subsequens legitimet prolem. Dic q̄ legitimat q̄ñcunq̄ fit coitus dum tñ poterat esse vxor si affuisset t̄pe coitus consensus matrimonialis: e hoc verū ēt si aliud fuit matrimonium inter medium. Item si legitimus fuit cōtrahens siue nō. ¶ Quero an ↄtrahens cū illa quaz deflorauit si postq̄ contraxit cum illa secundo illam cognoscat dicatur bigamus. Dicunt quidam q̄ non: per hanc decre. quasi rigore e fictione iuris matrimoniū retro trahatur e fingat̄ in virginitate desponsata. Hostiē. tenet ↄtra q̄ hic retrotractus operatur solum quo ad legitimationē prolis. sed non quo ad impediendā bigamiā. Nam sicut fictio iuris nō posset reddere monoculo oculum quem non hz sic nec sacramentum cuius nec patitur defectum. xxxij. q. v. si Paulus. Itē actus matrimonij preter legitimationē pōt suppleri. J. e. per venerabilem. In defectu vero sacramenti non solet aliqd impetrari per gratiam. vt patet de biga. c. ij. Item q̄ eadē res non operatur contra sed idem matrimoniū operat̄ q̄ sit bigamus: q̄ sine matrimonio mulieres cognoscēdo nō fuisset bigamus. ergo idem matrimoniū non facit eum nō bigamum. Nō obstat. xxxiiij. distincti. valentino. e c. debitum. de biga. Ibi enim in virginē cōsensit vt in virginitatē

matrimoniū ↄsumauit. vnde ↄnexio animorū tñ vel corporū tñ non inducit bigamiā: sed q̄n hec duo simul ↄueniunt siue in duas virgines siue in vna est bigamia: q̄ requiritur non solum vnitas mulieris sed integritas. vnde apostolus despondi vos vni viro virginē castā exhibere cristo. xxvij. q. j. c. nuptiarū. Talis ergo bigamus censetur sm Hostiē. Quod ↄ̄trium tenet Jo. de biga. c. debituz. de hoc. de clerc. cōiug. c. vno. li. vj. Nec obstant rationes. Hostiē. loquitur ponendo hunc pati defectū sacramenti: sed hoc negat Jo. an. q̄ suam carnē non diuisit in plures. ¶ Ad tertiā rationem r̄ndit negando matrimoniū esse per se causam bigamie: sed fatetur illud matrimoniū cōsumatū ex quo surgit defectus sacramenti inducit bigamiā e eo casu quo inducit non pōt operari eius contrariū. Quid si concepit durāte matrimonio sed postea mortua legitima contraxit cum illa e postea nata est proles. Dicit Hos. q̄ erit legitima. ar. J. eo. quod nobis. Uide q̄ ibi notatur. Satis ergo est proli q̄ quandocunq̄ t̄pe dum erat in vtero parentes fuerunt legitimi coniuges sicut alias dicitur ad eius ingenuitatē semel sufficere tūc matrē fuisse ingenuam. Instit. de ingenui. ṡ. ij. Quid si sarracenus ↄ̄xit cum xp̄iana e ex ea habuit filium postea baptizatur e ↄ̄hat cum illa. an legitimabitur filius. Dic q̄ sic. q̄ a principio non poterat esse matrimoniū xxviij. q. i. caue. Idem dixit Inn. de natis ex incestu. s. q̄ nō legitimantur parentibus postea ↄ̄hentibus ex dispensatōe ecclesie. alle. ff. de ritu nup. l. eos e. l. Paulus e. l. cum qui cum si. ff. de sta. ho. Joā. an. dicit verba dispensationis ponderanda. Quid si clericus non in sacris cognouit aliquā e habuit filium. an si postea cōtrahat legitimabitur filius: videtur q̄ non: q̄ coitus est damnatus per canones. e sic proles non legitimatur. Sufficit ergo quod talis non sit persona cuz qua poterit esse matrimoniū: lz coitus sit damnatus si tunc affuisset consensus cōtra: e hoc placet. Nam principiuz non est hic p̄hibitū respectu matrimonij. Ideo de monacho tēpore p̄bationis. s. si tunc haberet filium postea exigens ↄ̄heret q̄ talis proles legitimaret̄. Rizar. malum. e Bar. tenēt ↄ̄ in. l. Paulus. ff. de sta. ho. vide ibi. ¶ Ultimo per hanc decre. consului quod ex solo matrimonio legitimatur proles etiam non intercedētibus solēnitatibus scilicet dotalibus instrumentis. lz hanc solēnitatē leges exigant. q̄ ad legem nō spectat disponere de matrimonio vel ↄsecutiuis ad illud q̄ñ disponit in radicē matrimonij. vt vicam. J. in. c. per venerabilem. Anto. de but.

Causam que. De causa ciuili inter laycos non cognoscit ecclesia: cognoscit tñ an quis sit de legitimo matrimonio natus. h. d. Primo pōit cōmissionem. Scdo ipsius formā hinc ēbi: quia in vno mēbro reuocat e eam reddit malo mēbro repetit e incōgruitatē opponit. scda ibi. verū. ¶ No. j. q̄ causa siue questio possessiōis ad p̄prietatē nullā dicitur habere ↄnexitatē quo ad iurisdictionē. Ideo habens cognitionē p̄prietatis incidenter vel consecutiue non habet necessario cognitionē possessionis. sic limita. c. fi. ṡ. de iudi. Quod ergo dicitur iudicē p̄prietatis esse iudicē possessionis. vt in. c. j. de causa. poss. cū si. Est verū q̄ñ est iudex p̄prietatis principaliter: secus si sit iudex incidenter. ¶ No. ij. q̄ itinerātiū ierosolimā causa nō spectat ad iudicē ecclesie e intellige q̄ñ p̄pter aliā causaz quaz peregrinationis ad sepulchrū iter arripuit alias tales itinerantes e peregrināntes sunt subiecti romano pontifici vt miserabiles persone ēt. ṡ. de peregri. c. j. Et no. q̄ spoliatus ante oia est restituēdus. ¶ No. iij. q̄ questio natalīū spectat ad iudiciū ecclesie q̄ñ questio surgit ex legitimitate matrimonij vel illegitimitate. ¶ No. iiij. q̄ ad iudiciū ecclesie non pertinet iudicare de temporalibus inter puros laycos e q̄ ecclesia non debet turbare iurisdictionē laycorū q̄ detrahere videtur iuri alterius eo q̄ iudicat de causa ad eius iudiciū non spectante. Et no. q̄ rex eo q̄ rex loci dicitur hs

bere iurisdictionē temporalē in loco. idem est in dño eo q̄ est dña ciuitatis. ext̄. eo. c. lator. ¶ No. v. ēt q̄ post mortem coniugum etiam potest reuocari in dubium de matrimonio iter alios ad finem decidende questionis ꝯ matrimonio pendentis consecutiue. Et no. q̄ vbi vertitur in dubium de hereditate ꝑpter illegitimitatē est duplex practica procedendi. Primo q̄ detur principaliter libellus super declarāda illegitimitate vel legitimitate: q̄ō hec est transmittenda et interim supersedendū. ext̄. eo. c. lator et ext̄. de ordi. cogn. c. tuaꝫ. ¶ Ob. i. q̄ papa possit cognoscere inter laicos de tp̄alibus q̄ꝛ papa habet tp̄alem iurisdictionē q̄ꝛ ꝯsecrat et coronat imperatorē. de elec. c. venerabilem. So. hec est cōtētio de qua dixi. ext̄. de iudi. nouit. ¶ Scḋo ob. q̄ papa habeat solum spiritualē et non temporalē: et sic iurisdictiones sunt diuise. in auct. de fide. instru. circa prin. de consec. di. iij. celebritatē. et hanc opi. sequitur Hugo q̄ patet q̄ originaliter prius fuit imperiū quam fuerit papa. xciij. di. legimus. Alanus et Tan. tenēt q̄ papa hēat vtranq̄ iurisdictionem in habitu: et q̄ exercitiū habet imperator ꝓbat q̄ꝛ ecclesia est vnū corpus. et sic habet vnū caput tota vniuersitas. Ad hoc q̄ꝛ dñs vtroq̄ gladio vsus est. Itē q̄ꝛ Moyses habuit gladiū cuius successor est papa. et q̄ꝛ euꝫ confirmat: dicit q̄ habitu habet ipsum papa spiritualē et temporalē iurisdictionem. sed exercitiū solū habet imperator. vt no. de iudi. c. nouit. An autē papa aliquo casu vtatur exercitio. Dicendum est q̄ non. nisi in defectū imperij. de foro cōpe. licet. vel negligentia vt ibi. vel quo ad miserabiles personas. vel nisi consecutiue veniat ad ipsam questionē que est ei subiecta. vt ext̄. in. c. proxi. cū si. Nec hic veniebat consecutiue quia questio possessoria nil habet in decisione cause cū ꝓprietate legitimitatis. vt. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acq. poss. ad hoc x. di. q̄m. xcvj. di. cuꝫ ad vtrū. Dicit tñ q̄ hic imperator est pape subiect⁹ et de eius causa cognoscit cū non habeat aliū superiorē. Alia fabulosa ꝓsequitur hic de quibus non est curandū. vide Inn. de causa poss. c. cū super. ¶ Ob. ij. q̄ nō debeat inquiri de matrimonio post mortē. xxiij. di. quorundā. So. de crimine non inquiritur post mortē nisi in casibus vt in crimine heresis et lese maiestatis. similiter nec de matrimonio nisi ratione bonorū sicut fuit hic aliuꝫ casum. Allegant doc. in quo post mortem inquiritur de delicto. de hereti. si quis ep̄s. li. v. Nō sunt alie quo ad gl. ¶ Ob. iij. q̄ spoliatus non sit restituendus ante causeingressum. Nā ante cāꝫ eū oꝫ igredi et ꝓbare se spoliatū et possedisse de offi. dele. c. ꝯsultationibus. de restu. spo. ad sedem. So. hec decre. declarat oīa illa iura que dicunt spoliatū restitui ante cause ingressum. vt. ij. q. ij. per totuꝫ. ij. q. j. per totum. Quia intelligi debet ante cause ingressuꝫ. s. principalis seu ꝓprietarie. ¶ Venio tertio ad questiones et querā de aliquibus. Primo an indifferenter admittatur quis pronūciari petens se legitimū. Scḋo an si cōcurrant due petitiones in qua vnus petat se ꝓnunciari legitimū: alter petit pronunciari illegitimū admittantur petitōes. Tertio an causa legitimitatis possit agitari ꝯtra per defensorē: et qualiter tunc sententia sit dictāda. Quarto agetur de effectu sñie late super legitimitate an in alijs preiudicet an nō. Ad primum an indifferenter admittatur petens se ꝓnunciari legitimum. Dicit Inno. q̄ non. sed oportet q̄ pretextu alicuius alterius effectus hoc petat. vt si ex hoc queritur de hereditate vel beneficio ecclesiastico ordinibus vel honoribus. vt hic ext̄. eo. c. lator. et c. j. et. ij. et de filijs presby. per totū. Idē scḋm aliquos si quis diffamatur. De hoc. l. diffamari. C. de ingen. et ma. Alij dicunt q̄ tunc non pōt petere ꝓnunciari se legitimū. sed tñ q̄ diffamationes cessant: potest etiaꝫ plures alias causas allegare. vt patet per diuersa iura. ī. all. Consulitur tñ sibi questionē moueri timenti in futurū: vt faciat testes publicari vocatis vocandis et tunc poterit per tales ꝓbationes se defendere contra oēs. ī. de testi. c. significauit. et c. albericus. Et attendi debet ēt an parentes viuāt vel sint mortui. vt no. c. j. eo. peruenit et c. lator. Ad scḋm an admittantur ꝓbatiōes siue petitōnes: quibus vnus petit se ꝓnunciari legitimū alius illegitimū. Dicit Inn. facilius admittendā petitionē qua petitur se ꝓnunciari legitimuꝫ: quia illa fauorabilis: et alia odiosa. vt in regula odia cum concor. de reg. iur. li. vj. Vel melius vtriusq̄ petitio erit admittenda et qui melius ꝓbauerit obtinebit. de causa pos. c. cum ecclesia. vide q̄ no. Inno. in. c. cum contingat. de offi. deleg. vbi dicit periculosum tales petitiones directo ꝯtrias admitti. ¶ Ad tertiū an hec causa posset per defensorem retractari: videł q̄ non: q̄ꝛ inꝓportionabilis est sñia in personam defensoris lata que fuisset ferenda in eius personā. vt. l. j. C. de sen. In cōtrariū facit q̄ꝛ in causa status admittitur ꝓcur. ff. rem ra. habe. l. ꝓcurator. §. si quis. ff. de ꝓcura. l. nō soluꝫ. §. si status. Dic q̄ admittitur defensor et tunc cōgrue formabitur sic sñia. Cum Alanus egerit contra Ber. per ꝓcuratorē vel defensorē. g. defensorio vel ꝓcuratorio noīe ipsius. b. super legitimatione ipsius. g. Nos visis iuribus partiuꝫ dictū. b. ꝓcuratorē vel defensorē dicti. g. ꝓdicto. a. condēnamus. Host. non placet hec sñia: q̄ꝛ non apparet in quo dānetur: et sic non valet sñia. C. de sen. que sine. cer. quātitate. l. j. Unde dicit sic ꝓnunciandū: nos visis dictū. g. prefatum ꝓcuratorē suum et ipso mediante illegitimū ꝓnunciamus. j. eo. prelatū. §. fi. et c. quod nobis. et c. per tuas. de ꝓbē. c. accidens. ꝯ puer. ꝯiu. c. ex parte. et c. ij. C. de iniurijs. l. fi. vel denūciam⁹. vt. j. e. c. fi. vel reputam⁹: vt. j. e. c. ex tenore. Mihi vr̄ q̄ sñia dꝫ ferri directis v̄bis ad dñꝫ: q̄ꝛ vbicūq̄ sñia quo ad verba non potest ꝓnunciari in personā ꝓcuratoris infertur in personā domini. vt dixi. ext̄. de elec. c. querelam. ad hoc. C. de iniur. l. fi. et est glo. in. c. suscitata. de in integ. rest. Omnibus tñ casibus si est defensor et ratū dñs non habeat cōmittetur stipulatio de rato contra ipsum ꝓcuratorē ad interesse et litis impēdia. vt. d. §. si quis a ꝓcuratore. l. ꝓcuratorē. ff. rem ra. ha. Et veniet ēt estimatio hereditatis si ipsaꝫ petierit et optinuerit et non ante: q̄ꝛ ante non interest. et si ratiōe diuersarū hereditatū pluries interest pluries cōmittetur. ff. ad. l. acqui. l. inde neratius. §. in summa. ff. reꝫ ra. ha. l. ij. et. l. ꝓcurator. §. et si quis. Et cōmittitur non solū in eo q̄ perdit optinens contra defensorē: sed ēt in eo quod lucrari non potuit. vt ibi. et. l. quo enim. §. fi. et. l. si cōmissa. Tucius est tñ in talibus apponi certā summā ad quā agat quia in talibus interesse difficulter extimatur. ff. rem ra. ha. l. si ꝓcurator. §. fi. et. ff. de pacto. stipula. l. fi. Per hoc apparet q̄ñ in causa matrimoniali admittatur procura. Dic q̄ nūq̄ nisi quādo damnaretur si defensio nō existeret. C. de ꝓcu. l. exigendi. Nec tunc exigitur satisdatio penalis. de spon. c. gemma. Nec formabitur sñia in personā defensoris vel procuratoris. sed principalis persone: lꝫ semper fuerit absens. j. c. j. qui. ma. accu. poss. Alia ꝓsequitur hic Hos. que nō sunt vtilia ad ꝓpositū. hoc de tertio. ¶ Ad quartū an sñie late sup legitimitate alijs ꝓiudicēt. Dic q̄ ꝓiudicabit illi cū quo lata est sententia et quo ad illū. Unde si ꝓnunciauit est illegitimus cum ticio. postea petat hereditatem ab eo dicens se legitimum obstabit exceptio rei iudicate quo ad alios. Quidaꝫ dicunt q̄ hec sententia facit ius quo ad omnes. ar. j. c. peruenit. et c. per tuas. ff. de libe. agno. l. j. §. fi. Alij dicunt q̄ quo ad alios non preiudicat. et hoc sequitur Hosti. et Inno. Quia licet sentētia filiationis faciat ius quo ad omnes: nō tamen legitimatio: q̄ꝛ est regula firma. q̄ res inter alios acta alijs preiudicat. Et ponuntur certi casus in quibus preiudicat vt vidisti. de re. iudi. Quamuis. Inter quos casus iste non est: igitur standū est regule. Dic si agitur de preiudicio illius ꝯ cuius illegitimitate agitur. et est sententia lata cum eo planum est q̄ preiudicat quo ad illum pro quo est pronunciatum sicut pronunciatur contra eum agente defensore sine mandato. Ista sñia notat ipsum aliqualiter de facto: non tamen plene preiudicat. de ordi. cog. c. cum dilectus ad fi. Si agitur de preiudicio illoꝝ qui

fuerunt presentes et egerunt iudicium valet sententia et preiudicat quo ad illos adeo quod valebunt sententie contra eum late vt si quo ad vnum pronūciatū est legitimus quo ad alium pronunciatus est illegitimus valebunt ambe sententie quo ad preiudicium et cōmodum illorum cum quibus late sunt. Nec ob. ꝙ sententia contra sententiam nō valeat: quia illud verum quando est lata cum eodem: secus si cum diuersis ad quos vires sentētie se non extēdunt. Nā si essent eadem persona non teneret sententia contra sententiam. Si autem agitur de preiudicio illorum qui fuerunt presentes non tamen tractauerunt iudicium et fuerunt sciētes adhuc non preiudicabit nisi inter illos inter quos lata ē sententia ꝙ no. Sed diceres quare sententia lata super ingenuitate preiudicat omnibus et nō super legitimitate: potest dici ꝙ ideo quia ius ingenuitatis non est restringibile ad personam agentem: sed sic ius legitimitatis cum illud cōmuniter tractatur propter questiones priuatas vt hereditatis vel similes ꝙ non est ingenuitate. vel dic ꝙ non preiudicabit volentibus ostendere contrarium quia fertur non omnino ex integra probatione cum nō possit haberi probationes clare super legitimitate. vt. l. minor. xxv. annis addito. ff. de libe. agno. Idem dicunt hic doc. si petatur restitutio in integrum: quia si denegetur et postea agatur cōtra eū ab alio et iterim petat restitutionē nō obstabit sibi exceptio sententie inter alios etc. Idem si petro agente pronūcietur instrumentum falsum et postea alio agente producatur instrumentum non obstabit ei exceptio sententie inter alios late. ff. de excep. rei iudi. l. si a te. et l. cum queratur. Idem videtur ꝙ agente. R. restitutione cōtra. M. decernatur vnū alteri debere seruitutē sm Inno. Quandoqꝫ igitur agitur questio super causa publica. et an et quando preiudicet videbitur in. c. de his. J. de accu. Quandoqꝫ agitur questio sine causa populari. et de hoc. S. de elec. c. cum dilecti. Quandoqꝫ fertur sentētia in causa priuata et tūc aut determinatio fit dirigendo ad ius vel ad res priuatas: et tunc regulariter non preiudicat. Fallit in casibus qui notantur. C. res inter alios acta. l. j. et quos posui. S. de re. iudi. c. quāuis. Quandoqꝫ cōnexitas hoc operatur altero de modis quos ibi declaraui. Quandoqꝫ fertur sententia declaratoria super aliqua equalitate ad illud applicanda et tunc aut directe venit applicanda sententia et sententia non preiudicat nisi iter quos lata est. vt in declaratione seruitutis et falsi instrumenti dictum fuit: aut agitat de applicanda aliqua qualitate ad personam. et tunc aut hic subiacet plene probationi et sapit naturam cause quasi publice. et preiudicat omnibus. vt. l. ingenuū. ff. de sta. ho. Et est ratio quia hec causa quasi status persone sapit naturam publice. et sic omnibus obstat sicut publica nisi detegaꝰ preuaricatio. Quandoqꝫ talis est qualitas que non subiacet plene probationi et preiudicat aliis quamdiu probetur contra. ff. de mino. l. minor. xxv. annis. addito hic. S. de legitimitate. Nā ꝓbatio ex aspectu fallax est et etiam filiationis: quia ibi non potest dari plena probatio. l. lucius. ff. de condi. et demon. Que verba omnia non refero et omnia vera sunt quando est sententia lata cum iusta conditione. alias non preiudicat. l. pap. §. fin. ff. de inoffi. testa. Item hec vera quando est lata contra presentez. secus si contra contumacem. vt. l. si preses. C. de pigno. et. S. de ēp. et ven. c. i. Sed dubito lata est sententia contra patrez et matrem ꝙ inter eos non est matrimoniū an hec sententia preiudicat filiis. doce me legista quia dubito. Nam pater et filius sunt eadem persona: et sententia lata de seruitute cōtra vnum preiudicat partui. ff. de excep. rei iudi. l. si quis cuz totum. C. de libe. cā. l. si. puto contra per. l. iij. in fi. C. de serui. et. l. conditione. ff. de iureiuran. C. de carbo. edi. l. ait pretor. §. sed. Et hoc maxime credo si sententia fertur in cōtumacez. ff. de re. iudi. l. sepe. C. de pigno. l. preses. Et sic de facto seruatur. Nec ob. ꝙ sententia contra patrem preiudicat filio heredi. quia filius non est heres patris in filiatione. sed hoc sibi nā porrigit. Nec ob. l. fi. C. de li. cā. Qz ibi sententia fertur contra matrem vel reum. Igitur porrigitur ad partum accessorie. sed lata contra patrem vt personam nō preiudicat filio qui est alius ab eo. Nec ob. ꝙ eadem persona censetur filius et pater. qz quo ad quid et non quo ad omnia vel quo ad ea in quibus est heres et nō in his que ei a natura porriguntur. ¶ Ad iiij. quibus preiudicet et quibus non sentētia lata super legitimitatē. Hic si queritur an preiudicet illis cum quibus lata est. Inn. hic dicit ꝙ sic. Ideo pronunciatus illegitimus si agit super hereditate contra illos cum quibus pronunciatus est illegitimus obstabit exceptio rei iudi. vel doli. J. c. prox. Concludit ergo Inn. ꝙ si aliquo agente vel defendente quis pronuncietur legitimus vel illegitimus sententia preiudicabit solum quo ad illos inter quos sententia lata est: et qui fuerunt presentes: et si postea agatur inter alios de hereditate vel alio nunqꝫ obstabit vel ꝓcederet sentētia nec competit exceptio rei iudi. Et hoc dicit firmiter verum: lz quidam dixerunt ꝙ hec sententia preiudicat omnibus quasi essent de sententiis que faciūt ius quo ad omnes. ar. J. c. peruenit. et. c. per tuas. ff. de libe. ag. l. i. §. fi. et l. ij. Assignant causam quia regulariter sententia non obstat aliis. Fallit hoc in certis casibus. C. res inter alios acta. l. j. Inter quos hic casus non est quez posuit hic Inno. quorum aliquos ponam. J. per viaz distinctōis. Per hoc dicit ꝙ si primo ad petitionem vnius sit pronunciatus ꝙ sit legitimus. Secundo altero agente sit pronunciatus illegitimus ꝙ vtraqꝫ sententia valet. Nec dicitur secūda contra res prius iudicatas. quia inter alias personas lata est. ff. de excep. rei iudi. l. quēadmodū. Lz si inter easdez personas lata esset non teneret secunda sententia. ff. que sen. sine ap. rescin. l. j. Et ꝑ hoc dicit ꝙ si aliqs petat restitutionē vt abstineat ab hereditate et denegata est sibi restitutio per sententiam et postea agitur contra eum ab alio non obstabit exceptio quin possit peti restitutio: quia sententia non facit ius quo ad alios. Item dicit ꝙ si instrumentum pronunciatum est falsum petro agente si postea aliquis alius ꝓducat illud instrumentū non preiudicat ei sentētia inter alios et in alia causa lata. alle. ff. de excep. rei iudi. l. si a te et. l. cum quare. et. l. sc. Item dicit ꝙ si decernatur alteri vnum ꝓdiuz debere seruitutem: quia hec sententia alio agente non preiudicabit: licet faciat in contrariuz. ff. de neg. gest. l. qui aliena negocia. §. fin. et. l. ingenuum. Aliter nō respondit. Quidā vt recitat Jo. an. dicunt ꝙ. l. ingenuum. non ob. quia ibi loquitur in probatione ingenuitatis que de facili est probabilis. et sic subiicitur plene probationi. Ideo semel lata est sententia omnibus nocet non sic in illegitimitate que non subiicitur plene probationi. Ideo non sic aliis obstat lata sententia ar. l. admonendi. ff. de iureiuran. Item restringiꝰ illa lex hic secundum Innoc. quando quis prouocat in libertatem. vt. d. l. ingenuum. ff. de li. cā. l. diui. secus si ex libertate dicit se ingenuum. ff. de si ingenu. quis se esse dicaꝰ. l. j. et. l. patronum. Sed hanc differentiam cōmuniter non tenent legiste. vt no. in. l. i. ff. de nata. restitu. Hic quandoqꝫ fertur sentētia in causa matrimoniali. vt de accusa. c. de his et. c. si cui. Et preiudicant secundum Inno. Ratio quia ibi ius agendi non restringitur ad ius priuatum. sed publicuz. Ideo ius cuiuslibet de populo videtur in iudicium deductum cum ius non sit restringibile ad personam in iudicio agentem. Quandoqꝫ agitur actione populari et idem. ff. de iureiu. l. eum qui. §. in popularibus. et vide glo. de elec. c. cū dilecti. Quandoqꝫ agitur actione priuata et si sentētia vel actio dirigatur ad res vel actiones priuatas et regulariter non preiudicat. Fallit in casibus quos dixi in. c. quāuis. S. de re. iudi. Quandoqꝫ agitur actione priuata et sentētia fertur declaratoria iuris et hec sentētia nō preiudicat nec facit ius quo ad omnes. sed solum in illis qui haberent cōmunitatem in iure illo declarato indiuidue. vt no. in. d. c. quāuis ad hoc. l. loci. §. si fundus. ff. si serui. vend. Et sic concor. hic

Inno. qui contradicit sibi. Quandoqz fert sententia decla-ratoria rei. vt quia declaratur testamentum vel instrumentū vel rescriptum falsum. Et hic Inno. facit differentiā inter instrumentum: et testamentum quia sententia super instrumē ti falsitate non facit ius quo ad omnes: sed bene si pronunciatur super testamento. ¶ Credo qꝫ sit facienda differentia an agatur de falsitate instrumenti an de rescisione testamenti nec inter testamentum et instrumentū. Sz tunc dic qꝫ si quo ad illud quod est in istrumēto vel testamento cōprehenditur vnius cōmodū principaliter et secūdario cōmodum alterius sue in consequentia: et snīa lata ꝯtra principalem prodest: et nocet his qui trahunt ius ab illo instrumento vel testamento ff. de inoffi. testa. l. papi. §. si ex cā. et l. j. ff. de excep. rei iudi. et l. ij. Et quo ad illos tantum facit ius et non quoad omnes vbi alij inter se agere volūt: preiudicat tamen ei contra quem est lata sententia quo ad omnes. vt non posset dicere instrumentum vel testamentum vel sentē tia validam ex quo sententia in eo succubuit. licet non prodest ei contra alios vbi esset lata pro eo. vt dicit Inno. s. de procu. c. in nostra. Si autez sententia sit lata ex illo super instrumento vel testamento et ibi plures consent ius. ex illo eque principaliter sententia nō preiudicat alteri nec faceret ius. vt hic dicit Inno. Quia ille quo ad tertium eque principaliter ius causantem non est legitimus contradictor. Idem et fortius quando esset sententia lata contra illuz ad quem trahitur ius in consequentiam ex tali instrumento vel testamento quandoqz esset lata sententia declaratoria applicando aliquam qualitatez ad personam. et hic passus est dubius. Or aduerte quia nondum hoc intellexi. Potest ergo dici qꝫ si sit sententia lata super qualitate non subiecte certe probationi. certe illa non preiudicat alijs quin dicendo contra audiant. ar. dicte. l. admonendi. sed hoc videtur ꝯtra. l. j. in fi. ff. de libe. ag. Et hic dicit Inn. per illaz. l. qꝫ sententia in causa filiationis facit ius quo ad alios. Itē si ibi potest haberi probatio satis plena ex p̄sumptionibus violentis que equipollent plene ꝓbationi. Credo qꝫ si qualitas declarata respicit vniformiter ita quod nō ē ad personam restringibilis omnibus preiudicat: que quasi popularis est vt in ingenuitate. Nam quem esse ingenuum nō plus respicit vnum quam reliquum: licet non esse ingenuuz respiciat priuatam quandoqz vtilitatem sententia ergo facit ius quo ad omnes et alij in consequentiam: quia in talibus quilibet est legitimus contradictor: et deducens rem in iudicio cuius principaliter interest cui omniter in consequentiam deducere ius quo ad omnes et alij in consequentiam qui dicere vellent non esse ingenuum. Ideo sententia omnibus p̄iudicat. Quandoqz qualitas declarata recipit soluz certum genus personarū et aliquos principaliter et aliquos in consequentiam. et dico qꝫ illa preiudicat si est lata cum eo cuius principaliter interest nocet omnibus alijs in consequē tiam. vt. d. l. j. in fi. ff. de libe. agno. Unde sententia lata pro filio contra patrem super filiatione preiudicat omnibus cognatis et agnatis. qz oēs cognati et agnati trahūt ius ab illa filiatione in consequentiā sicut dicimus in querela inoffi. testa. ad hoc. l. j. §. cognationem. ff. vnde cogna. Et hic ꝓprie est casus. d. l. j. in fi. Puto tamen qꝫ hec sententia non preiudicat alijs non de cognatiōe qui eque principaliter quo ad alios effectus velint contendere super filiatione nisi vellent cōtendere circa actus publicos: quia et tunc sententia obstaret cum pater etiam quo ad actus publicos poterit hoc iun deducere in iudicium et hoc respectu quasi publica sit. Et idez per omnia dico in qōne legitimitatis. saluo quod scribit Inno. et sic eum concordo cum opi. quas contrarias recitat. Et hec procedunt. s. quando dixi sententiam preiudicare quando est lata cum legittimo contradictore. vt patet ex supradictis. facit. l. s. alle. Sed diceres quem dico legittimum contradictorem. Dic qꝫ illum qui admittitur vt eius cuius principali. et inter est. licet non intersit ei quicquam. vt. l. posthumus. §. i. ff. de inoffi. testa. Item hec vera quando sententia fertur contra presentem. secus si fertur contra absentem ex contumacia. ff. de re. iudi. l. prefea. C. de pigno. cū. fi. Uide Cy. C. quibus res iudi. non ob. Et ibi Bal. et ponit questionem hic de patre et matre qui succubuerunt in matrimonio: an preiudicet filijs: quam vide. s.

p **Erlatum.** Si mulier per iudicē ecclesie seperata a prio illo viuente cōtrahat cū secundo legittima erit proles quā ex illo suscipiet. h. d. Due sunt partes. In prima facti narratio. In secunda cause commissio. Secunda ibi. Ideoqz. ¶ No. j. qꝫ sola absentia coniugū contracto matrimonio de presenti matrimoniū non separatur de iure canonico. Et circa hoc vide qꝫ scripsi. s. de spō. c. de illis. ¶ No. ij. qꝫ in causa matrimoniali contra absentem citatum licet non vere contumacē pōt causa subsistente et allegata ad matrimoniū separandum procedi ad sententiam diuortij diffinitiuā. et sic etiam lite non cōte. vide. s. vt lit. non conte. c. quoniam. §. si autem. Et no. qꝫ lata sentē tia diuortij respectu vinculi debet coniugibus dari licētia cum alijs contrahendi. ¶ No. iij. qꝫ filij predicti ex secundo matrimonio contracto in facie ecclesie concepti post separationem primi quantūcunqz iniustaz sunt legittimi. Et sic patet qꝫ decre. cum inhibitio. s. de clande. despon. habet locum etiam in matrimonio opinato subsistente tam defectu matrimonij quam consanguinitatis. sed etiam subsistente defectu alterius vinculi etiam illegittime separati. ¶ No. iiij. qꝫ ad iudicem ecclesie non solū spectat cognoscere de legittimitate. sed etiam de questiōe hereditatis ad illam consecutiuam. ¶ No. v. iudicem maxime in causa matrimoniali posse citare partes etiam per quēcunqz nuncium non iuratum vel etiam amicū vel consanguineum partis. Et no. qꝫ simplex citatio ēt sine peremptoria solēnitate valet in causa matrimoniali. ¶ Ob. j. qꝫ nō debeat procedi contra absentem statim ad sententiam imo exigatur citatio preambula per edictum. s. vt lit. non conte. quoniaz. §. porro. So. si absentauit se contumaciter quia tunc oportet qꝫ edictum publice proponatur et citetur. Et aduerte quia hic loco citationis sufficere requisitionem per amicos et in dicis mandatum: quod satis placet. ¶ Ob. ij. qꝫ in causa matrimoniali non proceditur ad sententiam contra absentem nisi quando abesset maliciose. So. pōt dici qꝫ hic erat absens maliciose vel quo ad hunc casuz non refert an esset absens maliciose vel non: quia hic non agitur de validitate sententie quo ad veritatem: sed solum de effectu opi. sententie quo ad legittimandam prolem vel non ex altero matrimonio conceptam. qua licet sit inualida. potest de facto tribuere pn ad colorandū scdz matrimonium. Ex quo vt ex opinato legittima producatur proles. Doctores tamen tenent hic qꝫ iuste ꝓcessit ꝓcedendo contra contumacē et requirendo eum maxime cum hic de discretione cōmendat iudex: et p̄sumitur maliciose abesse. eo qꝫ causa negādi abest. vel in odium mulieris. et sic staret impedita. Item quia requisitus fuit per amicos ad mādatū iudicis vt veniret si vellet ad defendendū. sed obaudiuit et venire noluit et sic cōtumax fuit. ¶ Ob. iij. et videtur qꝫ sola absentia non separetur matrimoniū de iure canonico. s. vt lit. non cōte. c. quoniam. §. si autē. et. s. de spō. c. de illis. So. nō separatur hic ex sola absentia. sed per alia allegata. tamen quia pretendebat maritū in oratū vl' infirmonū accusabat de pentela. et c.

q **Uod nobis.** Filij nati ex matrimonio clādestino postea per ecclesiam approbati sunt legittimi: vel sic quo ad legittimationē paria sunt. matrimoniū ab initio in facie ecclesie esse contractum vel ex post facto ab ecclesia approbatū. ¶ No. j. quod paria sunt qd esse tale vel ex postfacto redire ad talem. ¶ No. ij. qꝫ quo ad fructum prolis legittimande nō exigitur de esse ipsa ve

ritas vinculi matrimonialis dūmodo adsit possessio ⁊ opi nio colorata matrimonij. ⁊ sic ꝙ operatur vera proprietas matrimonij operatur color opinati matrimonij. ⁊ coloratū dicitur qñ est auctoritate ecclesie cōtractū: vel ex postfacto per ecclesiam approbatū. ¶ No. iij practicā sn̄ie in cā matrimonij legitimitatis. ¶ No. iiij. ꝙ ad iudicē cognoscētē de legitimitate spectat cognoscere de hereditate ad illam consecutiua. ¶ Op. ꝙ approbatio matrimonij subsequens non legitimet prolē: q2 quo ad legitimitatē effectus ꝓducti ⁊ vt matrimoniū subsequens approbaret prolem exigitur ꝙ sit verū. ṡ. c. tanta. So. dicit glo. decre. pōt dupliciter intelligi. vno modo ꝙ loquaẜ de prole nata ante approbationē. postea secuta approbatione dicitur ꝙ est legitima. ⁊ hoc est verū si nunꝗ detegatur matrimoniū inualidū esse. nec separarentur: q2 tunc ēt ꝓdita de clandestino foret legitima: ⁊ s3 hoc hēret modicū dubiū. ¶ Primus intellectus est ꝙ filij ēt ante nati legitimanẜ ex approbatione sequenti ⁊ subsistēte impedimento. vt ꝫ patet per Jo. an. ¶ Scḋs intellectus qui est primus in ordine. glo. est ꝙ hic loquaẜ de prole ꝓducta scḋm tp̄s approbationis ⁊ tunc dicendū est ꝙ est legitima ēt si postea detegaẜ impedimētū inter istos esse: q2 sufficit quod tpe edite prolis matrimoniū eēt saltē opinatū. ¶ Tertius itellectus est Hos. quod intelligatur de concepto ante approbationē nato. postea Jo. an. tenet primū intellectū indistincte cōcludens ꝙ filij ēt ante nati legitimāẜ ex approbatione sequenti ēt subsistente impedimento qñ hec approbatio purget primū vicium Immo plus dicebat Ala. ⁊ Goff. qñ mr̄imoniū fuiss3 ꝯtū ꝓhibente ecclesia. ⁊ postea ab ea approbatū ꝙ filij ante approbationē nati sunt legitimi. de clā. despō. c. ij. ⁊ iij. Hic ergo aut filij sunt nati tpe matrimonij palam cōtracti ⁊ approbato matrimonio ab ecclia: ⁊ legitimi sint siue subsit impedimentū siue non. dūmodo adsit bona fides coniugū: vt in. c. cu3 inhibitio. ṡ. de clan. despon. Quandoq3 sunt nati ex matrimonio ab initio clandestino. ⁊ postea approbato nati tñ ⁊ geniti post approbatōnē ⁊ adhuc s3 oēs filij sunt legitimi siue subsit ipedimentū quo ad rei veritatē3 in matrimonio siue non. Qñq3 filij sunt concepti ex matrimonio clandestino nati demū post approbationē ⁊ scḋm Hos. adhuc sunt legitimi siue subsit ipedimentū siue non: ⁊ sic intelligit ipse hic ⁊ ponit suā tertiā lecturā. Qñq3 filij sunt concepti ⁊ nati ante approbationē ex clandestino: ⁊ postea est approbato: ⁊ tunc si non detegitur ipedimentū cōis est opi. ꝙ ex quo matrimoniū est approbatū anteꝗ detegatur ipedimentū filij sunt legitimi quasi precedens turpitudo euanuerit. ⁊ hoc placet. Et per hanc decre. extendiẜ decre. tanta. ṡ. eo. vt. s. ꝙ ibi operatur verū matrimoniū subsequens operetur matrimoniū opinatū. Et hoc ēt tenet gl. vt ibi dixi. ¶ Ultimo video ꝙ hec est bona consequentia si filius: est ergo heres qñ est legitimus: alias nō. vide. ff. de acqui. here. l. necessarijs. ⁊ l. j. C. si vt se ab hef. absti. Ubi apparet an eo ꝙ quis dicit filiū heredē per hoc sit fundata eius intentio ꝙ sit heres ꝓbando ipsu3 filiu3 ⁊ legitimū ⁊ ibi determinaẜ quod non per legistas. q2 ꝙ interim habeaẜ ꝓ immiscente est inductū in fauorē matrimonij ⁊ mediū in miscētis. Hic vt ibi. Et potest intelligi. xxxij. q. ij. c. nō ōis. Et per hoc rn̄detur ad dictū apostoli ad gal. iiij. Si filius ergo heres. q2 d3 itelligi si velit. nā hēbat bn̄ficiū abstinēdi hodie. l3 olī3 eēt heres vellet vel nollet. hic. vt dixi. ṡ. ⁊c.

Referente. Si scientes inter se perpetuū ipedimentū matrimoniū ꝯbāt illegittima est proles eorū. h. d. Decisa consultatio ⁊ rn̄sio ibi. Tibi potest dici ꝙ querebatur de tribus. vt dicit Host. primo an matrimoniū contrahere posset cū consanguinea sponse quā sponsus nondū cognouerat. Scḋo an contractū dissoluaẜ. Tertio an proles ex tali matrimonio ꝓdita sit legitima potest dici ꝙ querebatur de vno tm̄: an filij ꝓditi ex matrimonio cū consanguinea sponse admittanẜ vt legitimi ad successionē3 paternā. ⁊ rn̄dit alia ꝓsupponendo ⁊c. vt p3. ¶ No. j. ꝙ ipedimentū publice honestatis. est aptū ipedire ꝯhendū ⁊ dirimere post ꝯtū. ¶ No. ij. ꝙ filij ꝓduti ex matrimonio contracto stante ipedimento habili ad separandū ⁊ ipediēdū sunt legitimi. secus ergo si ipeditū ꝓdest tm̄ ad ipediēdū. ¶ No. iij. hic duo requisita ad hoc vt matrimoniū opinatū ꝓlē ꝓducat legitimā. s. ꝙ adsit ecclesie auctoritas ⁊ permissio ⁊ opi. ⁊ bona fides parētū altero cessante matrimonio dissoluto: filij ex talibus produti sunt illegitimi. ¶ No. iiij. ꝙ filij illegitimi totaliter excluduntur ab hereditate paterna qñ matrimoniū est ꝯtū subsistente ipedimento ecclesiastico quasi incestuosi sint ¶ Op. j. quia videtur ꝙ permissione ecclesie nō legitimenẜ filij nati subsistente impedimento publice honestatis. q2 ex quo principiū quo ad matrimoniū erat inhabile tpe ꝓductionis filiorū3: subsequens dispensatio vel permissio non legitimat. ꝑ le3. ṡ. eo. tanta. Glo. ponit duos intellectus. Unus ꝙ hic nō sunt legitimi filij q2 hoc mr̄imoniū non fuit ab ecclesia permissu3 de iure cōi attento ipedimēto ꝙ suberat per hoc dans intelligere ꝙ si fuisset ꝑmissu3 a principio. s. q2 fuisse tale ipedimentū filij fuissent legitimi: ⁊ hic intellectus procedit sine scrupulo. Scḋs qḋ sit sensus ꝯtrius lr̄e quasi hic nō fuerunt filij legitimi: q2 hoc matrimoniū nō fuit approbatū iure speciali ex dispositōe quasi si fuisset postea approbatū ꝓles fuisset legitima. Sed hic intellectus non est bonus q2 dato qḋ fuissent parentes scientes a tpe principij ꝯtus dispensatio supueniens non validasset legitimitatē in ꝓle. Tertio mō pōt intelligi vt sit sensus ꝙ nō fuit ꝓles legitima: q2 opinio huius matrimonij nō fuit ab ecclesia approbata pp sciā3 parentū: q2 si approbata fuisset filij tūc nati fuissent legitimi. ⁊ hoc respectu dicit verum. Conclude ergo aut matrimoniū ꝯtu3 fuit subsistente ipedimento publice honestatis a scientibus ⁊ ꝓles ꝯcepta ⁊ nata est ⁊ postea cū eis dispensatū ⁊ filij non legitimanẜ pp initiū illegitimū aut matrimoniū fuit ꝯtū subsistente ipedimento publice honestatis a scientibus nec subsecuta fuit approbatio vel dispensatio ecclesie. Et adhuc non firmaẜ ꝓles aut matrimoniū subsistente publice honestatis ipedimento fuit ꝯtū ob ignorantibus ⁊ in facie ecclesie. ⁊ hoc censeẜ ꝯtū approbante ecclesia ⁊ ꝓducit ꝓlē legitimā. Idē si ab initio ꝯtū fuit ignoranter ⁊ postea subsecuta est dispēsatio siue approbatio per ecclesiā. ṡ. c. qḋ nobis. Aut matrimoniū fuit ꝯtū subsistente ipedimento publice honestatis ⁊ clandestine. ⁊ nunꝗ fuit approbatū ⁊ ꝓles est illegitima. Aut fuit ꝯtū clandestine a principio ⁊ postea fuit approbatū. Hic vt dixi. ṡ. in. c. px. Hoc tn̄ scias ꝙ approbatio supueniens nō legitimat ꝓlē nisi qñ parētes ab initio fuerūt ignorantes de ipedimento. Qñq3 est ꝯtū in facie ecclesie subsistente ipedimento ⁊ tūc aut ignorabat ius ⁊ factū tm̄ ⁊ ꝓles est legitima. aut factū tm̄ ⁊ idē. aut ius tm̄. ⁊ casus ē dubius ꝙ sint legitimi. j. e. c. per venerabilē. Et q2 error iuris nō tollit bonā fidē qḋ non valeat. facit q2 error iuris est ꝯ ꝓhibitione3. C. de iur. fisci. l. ꝓhibitū. vide p hoc. l. qua in ꝓuincia. ff. de ritu nup. Quia iuris error cū lōginquitate tpis legitimat. Un̄ in veritate illegitimat paterna ignorātia alterius vel vtriusq3 parentū sup vitio matrimonij: hinc exigiẜ ꝯsensus approbatōis ecclesie q adest qñ mr̄imoniū ē publice ꝯtu3 q2 dr̄ publice ꝯtū qñ seruata est solēnitas. c. cu3 inhibitio. de clan. despon. Scḋo legitimat subsequens matrimoniū hoc est verū qñ matrimoniū subsequens est verū ⁊ ꝯtū de iure cōi. vt. ṡ. eo. tanta. Idē si ex dispēsatōe fit ꝯtū verū matrimoniū supposita legitima ignorantia parentū tpe coit. ar. ṡ. c. nobis legitimatio principis. ṡ. c. pueniet de hoc. j. e. p venerabilē. Itē subsequēs approbatio matrimonij ēt subsistente ipedimēto ⁊ supposita ignorātia parentū vel alterius eo3. ṡ. e. c. qḋ nobis. Idē credo si sit subsecutus ⁊ opinatus matrimoniū cū concubina ⁊ nō verū ꝓpter aliqḋ ipedimē

num q̄ suberat. dūmodo sit in facie ecclesie ɔctū ab ignorā
tibus. vt dixi. ā. c. tanta. q̄ no. Tractant hic doc. an illegiti
mus succedant matri. Et aduerte q̄ videtur hic velle q̄ fi
lius natus ī pedimēte publice honestatis iustitie succedat ma
tri cū distinctōe. l. si qua illustris. C. ad orficia. Sed non pla
cet q̄ tales sunt incestuosi filij e nati ex coitu olo dānato nō
succedunt patri. vnde ēt nec matri succedunt. vt. d. l. si quis.
e dixi. ā. c. lator. de ɔcto crimine icestuoso vide. ā. de eo. qui
cogno. consan. vxo. sue. c. veniens. e c. transmissē. Nā talis
coitus ē dānatus ē ī respectu mr̄imonij e sub colore eius.

P Eruenit. Ad docendū prolem ille
gitimā nō sufficit pbare
ī pedimētū matrimonij ī facie ecclesie ɔctī. h. d.
Primo ponitur querela. Scdo superadditur
iudex e sup pnūciatione istruit. sa sibi mādamus. ¶ No.
j. q̄ ad ɔcludendā prolē legitimā sufficit docere matrimo
niū legitime ɔctū quo ad solēnitates extrinsecas ab eccle
sia reqsitas. e q̄diu vixerit ɔiuges ī qete e ī cōiugio pmāsis
se. ¶ No. ij. q̄ qs admittit ad pbādū ī pedimētū mr̄imōij
e ad ɔcludēdā plez illegitimā vbi appet mr̄imōiū ī facie
ecclie esse ɔctū. Et sic q̄ nō admittit ad pbādū q̄ pbarē
non releuat: e ad ɔcludēdā prolē legitimā sufficit colora
ta possessio matrimonialis ēt dempta vera pprietate matri
monij. ¶ No. hic practicā sñie in cā legitimatōis. pnun
cio talē legitimū vel nūcio talē fore legitimū. e sic per ver
ba denūciatiua e declaratiua pfertur sñia q̄ non solū exi
git declaratioñē. e nouā dispositionē. ¶ O b. j. q̄ videtur
q̄ post mortē ɔiugū non admittit disputatio super matri
monio ad finē hereditatis inter liberos: q̄ ē ɔ tex. ā. c. cū3.
So. dicit glo. si est lapsus quinquēniū a morte ɔiugū nō di
sputatur amplius de matrimonio post mortē coniugū. ar.
ff. ne de sta. defuncto. l. j. e. ij. Secus si non est lapsus quin
quēniū. sed hoc diuinare est. q̄ materia ista. C. ne de sta. de
func. Nihil h3 cōe cū ista q̄ illa loquitur q̄ñ reuocat in du
biū de statu rōne seruilis ɔditionis vel libertatis. Jdeo dic
q̄ q̄ñ q̄ vertitur indubiū de matrimonio rōne status q̄ df
q̄ nō potuerunt ɔhere rōne seruilis ɔditionis q̄ est q̄ñ q̄ si
error datur. vt. ā. de ɔiug. seruo. Et per totū. e tunc q̄ hoc
non l3 reuocare indubiū. de sta. defunc. Post quinquēniū
non auditur vt hic. Ante quinquēniū bene audiretur. Jdē3
si aliud ī pedimentū allegaret matrimonij q̄ status. vt. d. c.
cū3. Hec solutio est satis bona sed diuinat. Jdeo tertio sol
uit glo. q̄ hic non repellebat dicens mulierē illegitimā: q̄
hanc q̄ōnē suscitaret post mortē coniugū. sed ex eo q̄ hic
nihil pbat ɔ matrimoniū e eo q̄ ɔstabat de matrimonio
in facie ecclesie ɔcto si aliud non docet ɔ d3 optinere filius
e sic fuit hic. Dic ergo duo verba q̄ñ q̄ per neutrā partē p
batur matrimoniū inter parentes vere vel ṗsumptiue in vi
ta cōiugū. e de hoc pōt reuocari indubiū ēt post mortē ad
finē hereditatis e dicens se legitimū d3 pbare si aliter h3
fundatā suā intentionē sup cōsanguinitate. vt hic est casus.
nā mandat papa hic si est ita. Qñ q̄ constat de matrimonio
ɔcto in vita e q̄ in facie ecclesie est ɔctū e tunc aut quis post
mortē reuocat indubiū e nihil pbare offert vel pōt ɔ matri
moniū. e adhuc credo q̄ expellendus est opponens q̄ pre
sumendū est p legitimitate matrimonij ex quo aliud non
constat ɔ eū. e hic est casus hic. Qñ q̄ post mortē coniugū
opponit ɔ matrimoniū de quo constat in vita q̄ clandesti
ne fuit ɔctū. e tunc admittit huius contentio ēt post mortē
ex quo matrimoniū est clandestinū: q̄ p eius legitimitate
nō ṗsumit pp eius clādestinitatē. vt p3 h. q̄ artat hic vt re
pellat ad pbandū matrimoniū legitime ɔctū. e hoc sequi
tur Jnno. Qñ q̄ quis opponit post matrimoniū in vita ɔ
ctū3 in facie ecclesie de quo constat e opponit e offert se p
bare ī pedimentū. e tunc aut ī pedimētū est occultū3. q̄ pp
hoc non ɔcluderet necessaria scientia parentū. e tūc nō ad
mittit. q̄ ēt si hoc pbaret pbatio non releuaret ēt quo ad
legitimitatē. ā. de clan. despon. cū inhibitio cū si. Hoc fal

uo nisi iste offerret se pbare per fūias de ī pedimento sepa
ratōis. Qñ q̄ ɔstat de mr̄imonio in vita parentū post mor
te3 reuocat indubiū e ē in facie ecclesie ɔctū e ī poneret im
pedimentū notoriū: q̄ de facili non pōt pretendi ignorātia
parentū. e tunc dic q̄ admittit oppositio e q̄ ēt post mor
tē ɔiugū. vt in. d. c. cū3. ā. eo. Ibi. n. opponebat e offerebat
se pbare q̄ agata erat nata ex hugalina que hēbat virum
alanū qui sup terra gradiebat. hec vera q̄ñ aliter opponeret
q̄ de statu: quo casu bñ posset añ q̄nquēniū opponi. post eā
ēt non. sed nō video q̄ q̄ status admitteret. Aut. n. ɔxisset
scienter e hic esset matrimoniū. aut ignoranter. e adhuc nō
sufficeret pbare defectū status ad plē illegitimā ɔcludē
da3 nisi forte q̄ñ clandestine ɔxissent. Et hoc teneas q̄cq̄d
h inuoluant doc. dicentes q̄ de matrimonio non pōt reuo
ri indubiū post q̄nquēniū a morte si in vita non fuit reuoca
tū indubiū. per. l. si mr. C. ne de sta. defunc. Qui tex. nihil fa
cit ad ppositū cū loquat de sta. ingenuitatis. Et sufficit q̄
non appareat hec ṗsumptio inducta per aliq̄ ius q̄ñ vertit
indubiū de sola legitimitate viri. Et maxime hoc pcedit
q̄ñ vtit indubiū d sola legitimitate mr̄io sicut facit. ā. c. cū3.
Sed vtrobiq̄ idē puto per rōne3. ā. positā. So. videt q̄
non artet filia ad pbandū se legitimā e sic q̄ pbet validi
tatē matrimonij vel matrimoniū fuisse legitime ɔctū. ā. c.
lator. de ordi. cog. c. tuā. Ubi opponētes non legitime na
tū3 debent pbare. So. aut non ɔstat aliquid de matrimo
nio e dicens se legitimū hēret pbare vt hic. Secus si ɔstat
aliqd p matrimonio saltē cōi opi. Et hec cōis opi. releuat
ab onere pbandi. Jō nunc dicens illegitimū h3 pbare vt
in ɔrio. Dic aut filius possidet hereditatē e ɔ eū petit here
ditas. e dico q̄ artat pbare dicens hereditatē sibi debita3
si tñ pbat aliquā ppinquitate3. vel pbat forte se institutū an
optineat aut opponit non filiū: q̄ negat matrimoniū esse ɔ
ctū e tunc artat filius ad pbādū matrimoniū vel ɔctū vel
saltē cōe3 opi. vt dic gl. Aut negat ipsū ñ legitimū: fatet tñ
filiū. Et tūc doc. dicūt q̄ ibi pbat q̄ negat q̄litatē e negās
hēt pbare. hoc non credo q̄ positio qualitatis est cā inten
tionis filij. Dico ergo q̄ si negat filiū simpliciter non assi
gnata cā: e filius artat se pbat legitimū q̄ pbabit pbādo
q̄ natus sit ɔcto matrimonio: q̄ de eius legitimitate ṗsu
met. Aut negat ipsum legitimū negando matrimoniū3. e
tunc filius artat ad pbandū vel ɔctū vel opinatū. vt dixi. ā.
eo. c. lator. Aut negat ipsum legitimū fatendo matrimo
niū. sed dicit illegitimū simpliciter e adhuc artatur ad p
bandū illegitimitatē opponēs: q̄ p legitimitate mr̄imo
nij ṗsumit. Aut dicit illegitimū e clādestinū matrimoniū.
e hoc pbat. e tunc filius artat ad pbandū legitimitatē: q̄
ɔ matrimoniū ṗsumit. Aut dicit matrimoniū illegitimū3
fatet tñ in facie ecclesie ɔctū e artat ad pbandū opponēs.
Aut filius agit petens hereditatē e tunc artat ad pbandū
se legitimū e pbabit cū eo q̄ pbabit matrimoniū in facie
ecclesie ɔctū nisi aliud pbet. e hoc puto ēt q̄ sufficeret pba
re de matrimonio per cōe3 famā. e q̄ p marito e vxore re
putabant. q̄ non deducit matrimoniū principaliter in iudi
cio. vel forte non sufficeret q̄ deducit principaliter cū sit cā
cāe agēdi e possessio nō est de recenti: vt. l. e q̄ nōdū. §. q̄
df. ff. de pig. e q̄ scribit Bart. in. l. iij. supius alle. nisi forte
matrimoniū esset de antiquo. ar. eorū que dixi. ā. de testi. c.
veniens. Et q̄ notat Jnno. ā. de ver. sig. veniens. Nec ob. q̄
dixi. ā. eo. c. transmissē. Quia illud pcedit q̄ñ dubitat de fi
liatione que nō est de facili pbabilis. vt. l. lucius. ff. de ɔdi.
e demō. Hic loquor q̄ñ dubitat d sola legitimitate ex ma
trimonio ɔcto que est de facili pbabile. Nec ob. l. filiū3. ff.
de his qui sunt sui vel alie. iur. Quia ibi testes pbabant ma
trimoniū directe. q̄ nō dicebant q̄ eēt opi. q̄ natus esset ex
matrimonio: sed dicebant q̄ natus esset ex matrimonio. e
dicebant q̄ natus esset ex vxore vicinis scientibus. Puto
tñ q̄ sufficeret probare q̄ natus erat ex illa quam vicinis
scientibus e cōmuni opi. tenebat e tractabat pro vxore. q̄

hic cōcludit ꝓprietas matrimonii.ꝑ.c. illud. de presump. Nā sola fama sine tractatu nō sufficeret: tractatus aūt cū fama sic. ꝛ hec vera in matrimonio de recenti. In matrimonio de antiquo aūt bene sufficeret sola fama. ꝛc.

p

Per tuas. Statuit dicto testiū qui ꝓbant aliquē legitimū. ꝫ famā vicinorū habeat in ꝫ.h.d. Sunt due ptes In prima parte narrat̄ ꝯsultatio. In scd̄a rn̄sio Scd̄a ibi. Nos autē. ¶ No.i.ex hac decre.triplicē ꝓbatiō. Probatio in. filiationis ꝛ. Legitimatiōis. Prima cōis opi.ꝛ fame sup filiatōe ꝛ legitimitate. Scd̄a assertiōis parētū eo ꝙ ipsū asserūt filiū esse legitimū maxie in actu filio ꝓportionabili ꝛ heredē instituēdo. Tertia tractatus si vir matrē eius tractauit vt vxorē vel ꝯcubinā. Quarta ꝓbatio nis matrimonii cū illa ex qua filius illegitimus est. Et no.ꝙ ꝓbatio matrimonij per testes cū matre ex qua ꝯstat filium genitū esse ꝓualet cōi opi. opposite. ꝛ ēt preualet tractatui. ꝛ est rō q: ꝓbatio matrimonij quo ad legitimitatē est vera ꝓbatio. Probatio autē p famā ꝛ tractatū ergo ꝯiugū est ꝓbatio opinata que pōt in se hēre simulationē ꝛ ꝯstito de veritate opinio ꝛ simulatio cedit veritati. vt hic dicit lra ꝛ optime. ¶ No.ij.hic bonū tex.ad ꝓbandū famā ꝛ instruendaꝫ qualiter testis se hēat in ꝓbanda fama ꝛ cā reddēda: q: oꝫ ꝙ ꝯcludat ad opi. saltē maioris partis vicinie. ¶ No.ii. ꝙ super legitimitate hic non videt̄ stari dicto parentis ēt si eū instituendo filiū legitimū appellauit: ꝙ videt̄ eē ꝯ theoricā docto.in.l.i.§.Julianus.ff. de libe. agno. Sed veritas est ꝙ ex h ꝓbat̄ filius ꝓsūptiue. vt ē casus.ꝫ.c.c.transmisse. Et nō papa dicit ꝙ non tāꝫ auctoritate illius.c.ꝙ auctoritate vere ꝓbatōis moueret nō ꝙ illa noiatio nō arguat ipsuꝫ filiū.imo arguit.ꝫ mouet̄ ex vtroqꝫ.s. ex noiatione pris ꝛ ex ista. Jō illa dictio non tm̄ non stat electiue sed comparatiue idest nō in tm̄ mouet̄ ex illa assertōe cūq̄ quantū ex ꝓbatōe testiū: quasi ex vtraqꝫ moueat̄. sed non in tm̄ per hoc volens reprehendere primū iudicē. vt ibi hēat ꝓbationē vnā ꝓsumptiuā. alterā verā. Ad ꝓnūciādū ergo potius moueri oꝫ ex vera q̄ ex ꝓsumpta: q: ex ꝓsumpta oñdit se dubiū: ꝛ habēs verā. oꝫ se oñdere certū. ꝛ sic suus ꝓcessus hꝫ quandā tacitam repugnantiā.j.de purgatio.cano.c.cum dilectus. No. ergo quod ꝯcurrentibus duabus ꝓbationibus de eodem. vna vera. altera ꝓsumpta. Judex sniando non oꝫ se fundare sup ꝓsumpta: sed sup vera. ꝛ hoc mō pōt intelligi decre. Uel iō non statur assertioni patris q: ꝯ ipsaꝫ ꝯbat cōem opi.ꝛ tractatū: cū illā tractasset vt ꝯcubinā ꝛ alias vxores. Et hoc no.ꝙ assertio parentis de filiatōe esse in actu maxime filio ꝓportionabili ēt cū iuramento ꝛ in vita ꝛ in morte repetita succūbit in ꝓbatōe legitimitatis cōi opi.iūcto tractatu in oppositū: ꝙ bn̄ no. Et no. ex hoc attestatio in extremis non videtur in plus ampliare vnū testis quāꝫ ampliaret in vita. Et no.ꝙ assertio iurata vbi iuramētū volūtarie offert̄ et testimonū non videtur augmentare quantitatē fidei testimonii. ad hoc. de restitu.in integ.c.ex literis. Itē no.ꝙ sup ꝓbatōe legitimitatis vbi ꝯstat de filiatōe nulla melior ꝓbatio q̄ ꝓbatio mr̄imonii īter parentes. ¶ No. iij. qd̄ dubia ꝓbatio ꝛ multipliciter itelligibilis releuat ponentē ꝛ ꝓbantem qn̄ in quolibet intellectu ꝯcludit̄ ad intētum ꝓbare volentis. de testi.cū cāꝫ. Et hec est cā quare admittit̄ positio dubia eo casu. de rescriptis.ex parte.ꝫ. de fo.cōpe.c.ex pte.b.de ꝓba.c.tertio loco.de testi. Raynaldus ꝫ.c.c.cāꝫ. Et aduerte q: hoc verū ē si in quolibet intellectu non arguat per illā ꝓbationē ꝛ eiusdē qualitatis. dūmodo sit sufficiēs. Sed in vno arguat ꝓsumptiue. In alio arguat vere. hic enim affidare pōt intelligi de pñti. ꝛ ēt. de futuro: ꝛ vtrobiqꝫ secuta copula de q̄ ꝯstabat mr̄imoniū ꝯcludit̄. Sed in vno casu verū. In altero ꝓsumptū. Certe ex hac ꝓbatōe fert̄ snia. q: in vtroqꝫ intellectu ꝯcludit̄ intētio agētis ꝫ in vno arguat mr̄imoniū ꝓsūptū. in altero arguat verū. Et sic pꝫ ꝙ sufficit dictū testis ꝯcludere vere aut ꝓsūptiue

ꝛ sic sponsalia de futuro ex copula trāseūt in mr̄imoniū instante copula ꝛ ꝓficiūt ēt ad legitimādā ꝓlē ēt ex copula ꝯcepta. ꝛ sic sufficit eā adesse in limine ꝓductiōis effectus q̄ꝫ apparere non possit cū effectū aliquo momēto ꝓcedere. ad hoc. l. si titius.ff. de vb.ob.ꝛ.ff. qd̄ met.cā.l.i.§.de ꝛ ptīs.ff de sta.ho.l. arethusa. ¶ No.iiij. bonū tex.ꝑ opi.ꝙ vltra ꝯsensū ad esse mr̄imonii exigunt̄ vba ibi p vba de pñti expresse.ad hoc.ꝫ.de spon.c.tue. No. ꝙ hec verba affidauit vel desponsauit nō ꝯcludūt mr̄imoniū cā nec ergo articulās ¶ No.v. ꝛ ad hoc cōiter allegat̄ decre.ꝙ vbi in ꝓcessu ꝛ snia iudex exprimit duplicē cāꝫ. Quarū vna fac̄ ad rē. altera nō: ꝫ ꝓncipaliter moueat̄ ex eā ad rē facientē vꝫ ꝓcessus. Sec° si vnā tm̄ exprimeret. vt videbis.j.c. ꝛ dixi plene de h.j. de renunc.c.in pñtia.ꝛ melius de rescriptis.c.ab excōicato. in repetitōe vide. de ꝯcess.ꝑben.c.ex pte. ꝛ.c.dilect°. Et no. ꝙ eā in appellatōe est exprimenda vbi pncipalis iudex motus est cā ñ legitima ad pronunciandum. ¶ No.vj.ꝙ argumētū a simili est fallax ꝛ destruit̄ ostēsa dissimilitudine: ꝛ si iudex moueat̄ ex simili ꝙ dissimile est valet snia. dummō alia cā possit sustineri. ¶ No.vij.quē dici legitime ꝓcessisse qn̄ legitime ꝓcessit ex fine. ꝫ i mō aliqd errauerit. Et p hoc dicūt doc.ꝙ bona ē solutio aliud hic ꝛ aliud ibi. No. vltra tex. ꝛ regulā plus valere qꝫ in veritate agit̄ q̄ꝫ q simulate ꝯcipit̄ qd̄ simulatio cedit veritati. Et no.ꝙ facta ꝯ negat ꝛ dissentit: sic ꝛ facto ꝯsentit.C. de legi.l.de qbus. Et sic exterior operatio arguit mentē interiorē scd̄ꝫ finē exterioris ꝛ extrinseca ꝓbāt intrinseca. ¶ No.viij.ꝙ ad ecclesiaꝫ spectat iudicare de hereditate ꝯsecutiua ad legitimitatē. ¶ Hec decr.est subtilis tollamus ꝯtraria per glo.signata postea soluemus que doc. mouent deinde descendemus ad questiones. Et assumo duo contraria tacta hic per glo. in quibus stat intellectus decre. Primo videtur ꝙ assertio patris in vltima voluntate concludit hunc legitimuꝫ quod patet: quia si pater nominat filium in testamento ꝛ eum vt filium heredem instituit videtur euꝫ legitimare. C. de n̄.heredi in auct.si quis. ꝛ vnde sumitur. So. fatetur glo. ꝙ pater si nominat filium vt legitimum eum instituendo ꝙ ei videtur legitimationem dare: quia eo ipso sic nominat a lege conceditur. vt ibi. aliter non respondit ad decreta. que dicit contra. Nam hic reprehenditur delegatus quare se super illa probatione fundauerat. Pōt colligi vna solutio ex gl. ꝙ quandoqꝫ pater appellat filium legitimum alijs nō subsistentibus filijs: ꝛ procedit contra vt videatur legitimare ipsum quandoqꝫ habuit alios filios. vt hic. tunc enim est secus. hec solutio probatur in auct. qui.mo.na.ef.legi.§.si vero non habens hec sol. bona est in se: sed diuinat. quia hic non apparet ꝙ alios filios haberet. Jdeo doc. dant secundam solutionē quod contrarium procedit quando sic nominat viuente muliere ex qua eum genuit quam posset habere in vxorem. secus si iam esset mortua: vt h quasi fictio legitimationis non adoptatur ad impossibile. Hec. so. nō placet. quia ille tex. loquitur indistincte. ergo viua vel mortua matre legitimat̄ per talē legitimationē: ꝛ sufficit hoc aliqñ fuisse possibile vt hēat locū fictio. Itē hoc est diuinare ꝙ hec mulier esset mortua. Jō dico ꝙ dato qd̄ filius hic per illa vba fuerit legitimatus non bn̄ ꝓnunciabit iudex motus ex hac cā: quia ꝯstabat sibi de matrimōio p testes hic ex talibus verbis non poterat legitimari. q: iaꝫ legitimus erat. vt pꝫ de fide instru.c.inter dilectos. Jdeo pronunciando ipm legitimū ꝛ heredē ex hac cā male ꝓnūciauit ꝛ iniuste cum ex hac causa non sit: sed ex alia. ꝛ sic sufficit ꝫ dicē iuste ꝓnūcisse respectu finis: nisi ex cā iuste ꝓnūciasse ꝙ ē notādū. Et hec est cā quare hic rñdet̄. Item hic iudex non mouetur ex illo iur̄: sed ex decre. Transmisse. quasi ex hoc probaretur legitimus a verbo patris non quasi legitimus creat̄. ¶ Mis cautis glo. prosequitur hic multiplices modos legitimādi. Primus de quo dictū est quādo pater instituendo appellat ipsum legitimū vel appellat ipsū

filium. Aduerte tamen q ex duplici capite potest se fun-
dare vel ex legitimatione vt recenter facta. et sic ex verbis il
lis tanq disponentibus et legitimatatem conferentibus et ē
ex probatione filiationis et legitimationis ex appellatione p
sumpte. l. i. §. iulianus. ff. de libe. agno. et ibi Bar. et dixi. s.
eo. c. trāsmisse. Habeas tamē ad primum duas limitatiōes
et solutiōes. Unā per gl. Aliam per doc. Nō hoc sit verū
vt videatur legitimasse quando nō habet alios filios et quā
do viuit vxor et an sit verū. Dixi. s. hoc credo quo ad im-
primendam legitimitatem: quo ad probādū aūt non facio
vim an vxor viuat vel filij. quia in omni casu appellatio in
vltima voluntate et in actu cōmuniter filio proportionabili
vt instituendo arguit eum filium. ¶ Secūdus mod° quā
do pr confert legitimum imperatori vt fiat curialis. In auc.
qui. mo. na. ef. sui. §. si quis igitur. colla. vij. Et hoc dicunt
doc. verum vt ibi patet etiā si habeat alios legitimos. Idē
dicit ō oputatos fuisse senioris vl noue rome vel ciuitatis ūqz
metropolis. Idē i filia quā quis copulat curiali vel officia
li alicuius dictarum ciuitatū. l. iij. C. de natu. li. Insti. de nup.
ad fi. Et succedunt tales cū legitimis et possunt instituere cō
li lice. lauē. q. mo. na. ef. sui. §. qm. colla. vij. Et qñ ex mulie
re libera susceptus est fili°. Nā si filius nō posse offerri legi
timis supstitib°. in auc. qui. mo. na. ef. sui. §. Si quis igitur.
et. §. iste mod°. necesse ē ergo vt filius consentiat. vt. co. ii. §.
Et generaliter. ¶ Tertius mod° si pr nullo filio alio exi-
stente seipsum offerat curie. in auc. ea. §. i. et. §. si quis igitur.
¶ Quartus mod° si pater filium naturalem in publico in
strumento vel cum subscriptiōe testium appellauerit filium
nec adiecit naturalē legitimus est. in auc. vt liceat matri et
auie. §. Ad hec. coll. viij. differt hic casus a primo. quia ibi
de testō: hic de alio instro. Itez ibi instituendo hic aliter eū
nominando. Et dicūt doc. q sic tūc erit legitim°: imo et
ipse et alij ex alia matre suscepti. dūmodo non subsint alij
legitimi. alias nullus efficeref. cod. ii §. si vero nō habens.
¶ Quintus mod° per subsequens mrimonium. hic vt. s. e.
c. Tanta. ¶ Sext° mod° per rescriptū pricipis si pr filios
nō habēs iperat rescriptū vt filius sit legitimus. in auc. qb.
mo. na. effi. sui. §. Si quis igitur. Id isti ō legitimatione pa
pe dicef. i. c. prox. ¶ Septim° mod° si pater dixit se vel-
le talē qui erat sibi naturalis sibi succedere. et postea illud
approbauit pricepo. post mortem patris etiam si nomina-
bat ipsum filiū naturalē nō dicēdo ipsum filium legitimuz
vt differat ab alijs. co. ii. §. si is qui nō solū modo sz hosti.
et remittit in summa. eo. ti. in fi. Et hos casus posuit etiam
Hos. ō. c. i. Et credo qō ponat in sūma Glo. postea prose-
quit viā viā generalē q ex nominatione ius querit et alle-
gat iura pro et ō si curo pro solutiōe cōtrarii sufficit dicere
q ista cōcordat cū illa. de hoc in decre. dicat aliqs hic all.
xxiij. di. dñs noster. et hoc de filiis pslōy. c. Michael. ō ele
ctio. bone. s. eo. trāsmisse. ¶ Uenio ad fin cōtrariū qō vti
lius est: et nō prosequor ordinem glo. sed intellectus vt pri°
declarem tex. quam extrinseca. et hoc formatur in glo. fin.
¶ Ob. q male reprehendatur hic delegatus si improbā
da legitimatione adhibuit fidem verbis parentum. vt ē ca
sus. s. eo. transmisse. Confirma q2 pbatio parētū multū p
dest filiis. ff. de proba. l. Et. et. ff. de libe. agno. l. i. §. iiij. de pre
sump. c. afferte. ff. de proba. l. vltima. ff. de carbo. edi. l. i. §.
Si quis. et. l. labeo. Sol. reprehendatur hic q2 mouebatur
per decre. que hoc non dicit. s. per decre. Transmisse. Illa
bene dicit stādū verbo parētū qñ sunt cōtra filiū. sed nō di
cit qñ pro. Casus ergo i hoc erat dissimilis: q2 ibi qñ cōtra
hic quādo pro i dissimilitudo videtur mala: quia si credit
negāti dz credi et confitēti. Et marie q in primo odiū. et in
secūdo fauor. Ideo dic scdo q illa loquebatur in casu dissi
mili qñ erat dubiū ō filiatione: hic qñ de sola legitimitate:
hec est satis bona: q2 filiatio nō est bñ probabilis. ff. de odi.
et demō. l. Lucius. Sed legitimitas sic. Ideo admittunf p
bationes q inueniuntur sine pro fine. z. Tertia so. qō casus
erat dissimilis q2 ibi dicto parētū nō obuiabat factū vl tra
ctatus eorum: hic sic. Quarta so. vt ibi vterqz parentum ne
gabat hic vnus tantum asserebat. sed gegd sit dato q illa
decre. si faceret. cā tñ quare mouebat erat legitima: q2 illa
assercratio filiationis in testō probat filiū. Sz dic qo nō suf
ficit cām esse bonā nisi cā probetur p ius q allegat. Nō est
ergo cautū in iu expmere cāz. et si expmaf magis cau
tū est allegare legē que hoc probat. de quo. de re iudi. cū in
ter. Et dixi ō renunc. c. in presētia. Et ō rescript. c. Ab excō
múcato. Pōt ēt dici vt dicebā notādo q papa mouef ex
vtraqz cā: sz ex vna magis quā ex alia: vl ea erat oino mala
q2 dato q hec legitimitas pbaret et pbaref p psūptiōe. sz p
bario p testes erat vera. et stante veritate pbatōis nō dz iu-
dicare iudex ex psūptiōe pricipali: q2 ex hoc ondit se dubi
uz vbi ē cert°. Et sic pcessus dz l se quidā iactāt quignan-
tiā. de purga. ca. c. cū dilectus. Itez si iste erat legitim° et sic
nat° nō dz moueri ex cā ipossibili q esset si esset legitimat°.
¶ Si ergo qraf an assertione parētis credaf. dic aut ē as-
sertio parētū amboz cui nil obuiat et credif. vt. d. c. Trans
misse. Idē si obuiat tñ sibi cōis opi. vt ibi. aut assertio pa
rētū tendit ad preiudiciū alteri° mrimonii vel alioz filioz
et tūc etiā nō credif. Et p hoc rñdef ad decret. Transmisse.
quia ibi filius alius nō pīudicabat si ē assertio vnius tñ. vl
def hic dicere Inn. q ad pīudiciū alteri° filii nō credif. Si
vero est preiudiciū alteri°: aut hz cōtra se cōtractū et factum
parentū et cōez opi. tantū: vel tractatū tantū qñ asserunt filiū
et adhuc nō credif. Si nihil hz ō se tūc credif vbi nomiaf i
actu filio cōiter proportionabili. vt dixi. s. e. c. Trāsmisse.
qō lati° psequef vt ibi. ¶ Tertio vr q nō sufficiat pbare
pfēz et mrēz affidasse ex quo constat ipsū als habuisse vxo
rem q2 probatio non concludit eam affidasse post natiuita-
tē filii cōstante matrimonio cū secūda. Sol. dicit gl. q cō
stabat ipm affidasse ante natiuitatē filii alias probatio nō
cōcluderef: q2 potuisset natus fuisse āte matrimoniū et ma
trimoniū fuisse cōtractū tpe scōe cōiugis. Itē q2 dato q af
fidasset eam propter hoc non concludebaf matrimonium
nisi affuisset copula. et dato q cōstaret de matrimonio et de
copula ex quo non cōstabat copulam cōsecutam eē affida
tionē. per hoc nō cōcludebaf matrimonium et bene: vt dic
glo. sufficeret tamē probare matrimonium et prolem nataz
ex coniugibus si de alio matrimonio non constaret: q2 aut
concluderetur legitimus aut legitimatus. ¶ Ob. quarto
quia videtur q hec sententia non valeat quia ibi nitebatur
iuri q non facit. de conces. prebēd. c. ex pte. et. c. dilect°. Sol.
dic. q hanc causaz in sententia non expressit licz ex ea moue
tur. vel dic q expressit vtranqz cām legitimā et nō legitimā
scilicet ex assertione pbatur per testes. ideo valet sens si
alteram tñ: vt ibi dicitur. ¶ Alio dicit hic Jo. notādū
cautū fore aduocatū fouentē iustā cām vna facientia p se
allegare debere etiā si nō sint sufficiētia pro se allegare de
bere qñ sic eis pōt respōderi. Nā experientia docuit q sepi
us iudices et cōsultores mouentur ad pronunciandū poti°
per iura q minus faciūt. eius cāz cōsulit Bur. ne snia red
datur nulla: quia sepe iudex causam exprimit cum distincti
one maxime ne se astringat ad dictam causam q consiliuz
videtur destrui per duos casus. Per. c. cum ex litteris. de
restitutio. in integ. et. c. cum dilectus. de purga. ca. Et vide
quod dixi in. d. c. In presentia. s. De renunci. Et in. c. Ab
excommunicato. de rescrip. in repetitione. An autem sit li-
citum aduocato in conscientia fouenti iustam causam alle
gare per fas et nephas et causam defendere. Uide glo. que
dicit q sic. de elec. c. Cupientes. In verbo malignantium.
Pro quo facit q si licet bona defendere armis etiā decipi
endo hostes. multo fortius p tales allegationes: audio q
dicunt theologi. Quia non licet probationes mentiri. Et
ita audiui a venerando patre magistro Luca ordinis mio
rū de florentia qui sic respondit domino philippo de cursi
nis de florentia. Antonius de butrio.

p **Er venerabilem.** Hec ē solemnis decreta. obscure decidens qđ principaliter intendit: ipsam declarabo iuxta possibilitatē mihi a deo concessaʒ. In prima parte ponitur petitio. In secunda parte responsio. Secūda ibi. Id aūt. Secūda subdiuiditur in quattuor. In prima probat qđ qʒ ratōibus qđ dispensationem petitā facere pōt. In secunda ibi. Videbat. Ponit similitudinē quaʒ inducebat petitor: quā quiqʒ rationibus improbat. In tertia ibi. Ratōibus. pbat auctoritatib⁹ veteris ꝛ noui testamenti. Qđ vbiqʒ terraꝝ certis ex causis inter xpianos se ō tpalib⁹ itromittere pōt. In qrta ibi. Lʒ petitionem exaudire noluit cui ōis lex contradicebat. Abb. sic sūmat. Papa si legitimat aliquos i tpalib⁹ aliene iurisdictioni subiectos. h. d. Pono casū. qꝛ difficilis est decre. inducendo qđ papa intēdit. ¶ Casus. Nobilis quidam vir montis pessulani a se vxore de facto repulsa secundā superinduxit. ex qua plēʒ suscepit ꝛ filios quos susceperat mediāte archiepo quoddā petijt misericorditer ꝛ gratiose a se ō aplica dispēsare vt legitimarent in hērditate successuros ad impellēdā hāc grāʒ. allegās qđ i sili casu dispēsauerat cū rege francoꝝ q ex supinducta alia viuente pria cōiuge filios habuerat. Papa audita postulatione. Prio ondit pluribus rationib⁹ se habere ptātem in talib⁹ dispensandi. Secūdo ostēdit cām ipellētē non fore sufficiētem ex diuersitate casus qđ ondit multiplici ratione. Tertio ondit qđ i grā regi cōcessa non defecerat i ptāte p auctoritates noui ꝛ veteris testamēti. qs declarat. Vltio ꝯsultat petitiōem casus ꝯcludēs qđ hēat ptātē. Et prio pbat ex ꝯsuetudie ex eo qđ solitū est fieri. qꝛ afs ecclesiasticū naturalibus ꝛ cum adulterinis dispensauit. Scđo qꝛ cū eis dispensauit legitimādo ad epatū ergo forti⁹ legitimādo ad seculares act⁹ qđ ē minus ꝛ p ꝯña pʒ. qꝛ in actib⁹ spūalib⁹ maius exigat idoneitas psone quā i tpalib⁹. Tertio ex preeminētia potestatis: qꝛ nullus maior papa inter hoīes: vt puta supiorē recognoscēs. Quarto q siū qđ ad epat⁹ promouendo eximit a patria ptāte q est de iure ciuili ꝛ ordinādo ꝛ ordinari permittēdo. sic ex quo ad effectū ciuilē ꝛ tpalē disponit erga psonā: igitur ꝛ disponat quo ad effectū hereditatis tpalē. Quinto ex impossibilitate rei. nā poterit ad spūalia quē legitimare. ergo ad tpalia ne psona codē vti iure cēteat diuerso concludēs idubitanda in terris ecclesie ꝛ pſimonio petri: in quib⁹ exercet vtranqʒ potestatē spūalē ꝛ temporalē. ꝛ hec de prio. ¶ Scđo pcipalr ipugnat silitudinē inductā ꝛ ipellēdā grāʒ quā dicit dissimilē attenta varietate casuum. Primo qꝛ filij a rege pditi fuit ex superinducta auctoritate ecclie eo a pria sepato. casus hic supinducta ppria temeritate. Secundo qꝛ casus regis fuit in prole prodita ꝛ supinducta nō assistente aliq̄ prohibitiōe vel inhibitione ecclesie. Casus aūt huius nobilis qñ fuit phibitio ecclesie. Tertio quia cōtra matrimoniū primū per regē fuit aliq̄ cā allegata ꝛ exspectata sñia. lʒ nulla defectu tantūmō ordinis iudiciarij. sʒ ꝛ i casu hui⁹ nobilis nulla exspectata sñtentia nec aliquo allegato ꝯ primū matrimonium. Quarto ex his qꝛ ples pdita a rge seperato eo post sñiaʒ: lʒ a prima supinducta scđa nullaʒ habebat pbabilē dubitatiōeʒ legitimitatis: cū sm fuerit auctoritate ecclie ꝯctū. sʒ hic aperte patebat in casu hui⁹ nobilis turpitudo illegitimitatis nec super illa aliqua cadebat dubitatio. ergo nō sic facilis ē dispēsatio in eo sicut qñ probabiliter de illegitimitate dubitatur. Quinto quia rex nullū recognoscēs superiorē absqʒ preiudicio supioris poterat iurisdictiōeʒ progare sup hoc que causa cessabat hic in nobili viro alteri subiecto ꝛ hoc ō scđo. ¶ Tertio dicebā pcipalr qđ ondit se potuisse cū rege dispēsare i ptātē ondens ex veteri ꝛ nouo testamēto p q̄ appet qđ in illo casu solū potuit dispēsare cū rege i terris ecclie. imo ꝛ etiā i terris ipij potest exercere iurisdictioneʒ in certis casibus inter quos est vnus quando casus est difficilis ꝛ sup eo sunt probabiles dubitationes qđ probat ex auctoritatibus veteris testamenti: quas declarat hic etiā cū papa possʒ dispēsare in terris ipeꝛij: fūt dubitatōes iste. ergo pōt declarare papa. ꝛ h erit casus qđ possit legitimare in terris ecclie ꝛ imperij. Hic aūt an filius regis eēt legitim⁹ vel non poterat probabiliter dubitari ꝛ varie erant opiniones ppter casus difficultatē ēt si casus afs spectaret ad impatorē i terris imperij potuit adiri ecclesia ꝛ papa. ¶ Vltimo concludens qđ ōis lex ꝛ mosayca ꝛ canonica ꝛ ciuilis tales repellit qđ si itēdit dispēsat. legā decr. p ptea. Et prio vsqʒ ad ♦. videbat. ¶ No. archiepʒ i curia posse eē pcuratorē laici ad cās ꝛ grās pmouēdas. Et p hāc decr. dicit Inno. i. c. cū. J. ꝛ. A. de re iud. forti⁹ mōachū posse eē pcuratorē laici amici mōasterij. dic vt ibi. Idē dic h abbas ō clico vt corā iudice ecclastico possit eē pcur. laici p hāc decre. allegat. de symo. c. cū eēnt. ¶ No. secundo qđ actus legitimationis est quedā decor ꝛ honor erga personā legitimatā: quia eius oppositū est dedecus quoddā. ¶ Nota tertio qñqʒ argm ab eo qđ fieri ē ꝯsuetū. Ad hoc. l. Qđ si nolit. §. Quia assidua. ff. de edi. edic. Et facit. de of. dele. c. consultationibus. Et no. qđ hñs ptātem legitimandi nō solū legitimat naturales: sed etiā spurios ꝛ ex quocunqʒ dānato cōcubitu natos. Et hoc quo ad potestatē. lʒ quo ad voluntatē hoc non semp facit papa. Vt pʒ in fi. hic. Et in hoc differt actus legitimationis per rescriptū ab actu legitimationis p subsequēs matrimoniū. R. eo. tanta. Et no. qđ legitiatio auertit ad naturaʒ dispensationis: ꝛ sic non est facienda sine causa. i. q. vij. c. requiritis. §. nisi. ꝛ. c. tali. Et sic pʒ qđ papa etiam non dispēsat sine causa: quia hō est ꝛ peccare pōt sicut ali⁹ licet a nemie iudicet. xl. q. iij. c. Alioꝝ. Ad hoc. de preben. c. De multa. de voto. c. magne. ¶ Aduerte hoc verum de honestate in papa ē speciale vt sola voluntas ad validitatē dispensationis sufficiat pro causa. vt est casus nota. de conces. preben. c. cum nřis. §. nos vero. Quod puto ī his in quibus habʒ liberam administratiōem vt i bñficialibus ꝛ qñ dispensat contra canones. Secus i alijs ꝛ quādo dispensat cōtra ius diuinū. ¶ No. quarto qđ actus spūalis ē maioris potentie q̄ꝫ tpalis: qꝛ aīa pfertur corpori: vt. l. sācimus. C. de sacro. sanc. ec. de maio. ꝛ obe. c. solite. Si habilis est ad spūalitatē ergo ꝛ ad tpalitatē ꝛ qui pōt habilitat ad spūalitatē fortius ꝛ ad temporalitatem. Et no. hic arg. a minori: qꝛ cui conceditur qđ est maius fortius conceditur qđ est min⁹. ¶ No. quīto qđ ar. a simili procedit in iure: ꝛ qđ papa principaliter erga personam disponēdo in actu spirituali consequenter disponit in tpali qđ consecutiue venit ad spirituale sibi concessum. Ideo sic in episcopū pmouēdo tollit patriā potestatē: ita qđ pmouēdo in presbyteruʒ dominicū que sunt iura temporalia. Ita ꝛ promouēdo ꝛ legitimando respectu iuris spiritualis dispēsat ꝛ legitimat cōsequenter respectu temporalia. ¶ No. sexto eandem virm non posse censeri iure diuerso respectu eiusdē qualitatis psone etiam attento prout illa applicatur ad diuersos respectus. Ideo non potest esse quis legitimus in spiritualibus ꝛ illegitimus in temporalibus. ¶ Not. septimo qđ libere papa pōt legitimare i terris ecclesie que sunt de patrimōio petri. Et no. qđ h approbat papa donationem factam pcōstantinum imperatorem: de quo vide in cle. Ne romani. de iureiur. Et vide qđ scribunt Ja. butri. hec. ꝛ Guilel. de cu. in Rubrica ffoꝝ. ꝛ hec sūt notabilia vsqʒ ad ♦. videbatur. ¶ Ad dclarādā materiā hui⁹ decre. ob. prio huic pdc parti qꝛ hic innuere vr̄ lra qđ papa legitimādo velit ꝛ possit quē habilitare ad hēditatē ꝯ qđ nō possit: qꝛ hoc esset alteri⁹ iurisdictionē turbare qđ nō lʒ pape. R. e. c. cūʒ. de iudi. c. nouit. Glo. tāgit tres opi. Vnā in pricipio gl. vsqʒ ad ♦si. ꝛ hic vr̄ Et ad hāc reuerent i fi. ibi. cū gdā. tāgit scdaʒ Jo. distiguētē i ♦. Et hec. Jo. tāgit suā opi. gl. i ♦si. ꝛ sic vr̄. ꝛ i ♦f. ꝛ ꝯ credo htādo gl. vt illi satisfaciā. Vna ē opi. qđ papa videat ꝛ possit dispēsat i oib⁹ locis q̄ ad spūalē ꝛ sic quo ad tpalē

hereditatem. Et si dicatur non dispenset: quia non habet
iurisdictioné. Dic q3 quedá sunt que p viá voluntarie iuris
dictionis expediuntur. Et hoc fieri posset per papá in ter-
ris imperij. Quedá per viaz iurisdictionis cótentiose fere ta-
lia facere non pót in terris imperij. alleg. ff. de of. procósul.
.l.ij. ¶ Secúda opi. est q3 distinguat an papa intédat sepa
rate ad tépoalia legitimare et non potest: vel eque princi-
paliter s3 in consequentiam disponendo in spiritualib9 po-
test ad temporalia habilitare. allegat iura que dicunt aliq-
liter in consequentiaz venire q directe non licerent. ¶ Ter
tia est opi. in fi. q3 directo ad tépoalitatez non legitiat sed i
directe habilitando ad spiritualitatez: quo ad concernen-
tia personaz vt ad honores temporales habilitetur. quo au
tez ad tépoalitates extrinsecas a persona vt consequédi he
reditatez. Secus et sic potest intelligi opinio Tá. ¶ Quar
ta est opinio. glo. q3 indistincte non posset in terris iperij p
pter defectuz potestatis et turbationez et vsurpatóez iurisdi
ctionis principis. et propter preiudiciuz quod fit aliis succe
denti si hic legitimetur. ¶ Ad declarandaz materiaz istaz
difficilez aliqua principaliter sunt examináda. Primo vide
bitur an papa vbilibet possit legitimare et quo ad oia. Se-
cundo de iperatore. Tertio quid de inferioribus. Et primo
de habentibus potestatez ab eis. Primo ergo videbim9 ali-
qua erga personaz dispensátiuz et legitimantiuz. Secundo
aliqua circa legitimationis solénitatez. Tertio aliqua er-
ga legitimatóis effectú. ¶ Ad primuz videnda sunt iura
pro et contra nihil admittédo. ó rescrip. aliorum: q3 materia
est diffusa et vltra solitum instabo arguendo. Primo ad affir
mationé videam9 argumta elicita ex tex. Papa legitiat et
dispensat ad maiora. s. ad spiritualia ergo etc. Secundo in
ptáte hac vel alia nullus maior papa: si pricepe potest i ter
ris iperij forti9 hoc potest papa eo quia maior est. Tertio
papa alteri preiudicat in spiritualibus episcopando et ad
alios ordines promouendo: quia tollit iura potestatis pa
trie et dominice: que est ius téporale. ergo et legitimando h
posse debet opari. Quarto non potest negari quia legiti-
mat ad spiritualia. s. ad ordines: ergo consequenter habili-
tatur ad tépoalia. alias absurduz foret: q3 eadez persona
esset legitia et nó legitia velut móstrú quoddá. et eadé res
diuerso iure censeref. Quinto pro hac parte facit natura iu
risdictionis voluntarie que alibi et extra territoriuz exerce-
ri potest sicut é h in auté. qui. mo. na. ef. sui. §. Et generaliter
et. ff. de his qui sui vel alie. iuris sút. l. fi. hec iurisdictio exer
ceri pót extra territorió. de of. deleg. c. nouit. et. ff. de adop.
.l. emácipari. Igitur pót papa in terris iperij. Sexto dato
etiá defectu iurisdictionis voluntarie hec prorogabilis et
forti9 quá contentiosa. ff. de iudi. l. sed et si susceperit. C. de
epi. audi. l. Si quis ex cósensu. de offic. delega. de causis. et
.c. p. et. g. cum sit ordinaria et maxie cú non deficiat iurisdi-
ctio in habitu. vt de iudi. c. nouit. ó. e. c. cáz. de elec. venera-
bilé. Cócluditur ergo q3 data prorogatione ex cósensu legi
timandi et ptis h possit. Septio a sili papa delegat causá in
nó suppositú q actus est iurisdictióis volútarie. vt p3 ex no.
de of. dele. c. pastoralis. ff. ó of. pfec. l. fi. et. ff. de of. preto.
.l. iij. Igitur etc. Et hec sunt ar. Jac. de bellapertica i auté.
qui. mo. na. ef. sui. colla. vj. Octauo pr9 legitimat filiú ex ali
quib9 actib9. vt no. ó. eo. c. per tuas. Ergo forti9 legitiat cú
papa. licet nó suppositú. Et hec fuerút róes Jo. cald. et fili9
e9 seqns h vt. J. tágetur pbat hoc. Nono q3 legitiare nó é
iurisdictióis: q3 hec nó é ptás ó publico itroducta cú neces
sitate iurisdicendi et equitatis statuédé. vt. l. i. ff. de iurisdi.
om. iudi. Et no. ét per azo. i súma. e. ti. Igif nil repugnat q
re nó posset in subditum extra territoriú ei9 exercere. Et q3
non sit iurisdictióis. p3 q3 tunc sequeref territoriú: q3 iuris-
dictio coeret territorio. l. si pupillus. §. territoriú. ff. de vb.
sig. Et hoc absurdú q3 p cócessioné alicui9 terre per princi-
pé vel ecclesiá transferaf ptás legitimádi. Decimo i mani
bus pape est radix et fundamétú a quo surgit hec legitimi

tatis et illegitimitatis differentia. s. matrimoniú. ergo papa
pót vbilibet ex quo habet etiaz priuz laicuz etiá ad matri
moniú subiectú. vt. ó. e. Causam. et. c. i. ó. de or. co. c. Tuaz.
Item qui habet iurisdictionem subiectum principale ha-
bet etiaz consecutiuum et tpale ad illud primarium vel se
cundariú. ó. e. c. i. et. c. Lator. et quasi per totum istuz titulú.
Undecimo hic est casus sumendo maxie propter ibi circa
principiuz. presertiz si ptor etc. Itez quia papa in plurib9 lo
cis hoc facit. in. §. Rationibus. Quid plura casus est ad
litteram. ó. e. c. Cum in te. et. c. qó nobis. Ubi papa statué-
do etiam quo ad hereditaté téporalé et indifferenter ergo
et per viam priuilegij consequens patet. quia vterq3 proce-
dit ab eadé potestate. ¶ In oppositú faciút quia actus le
gitimationis est iurisdictionis. casus est in. §. Rationis Iu
risdictio autem non exercetur in non suppositum. ff. de iuris.
omni. iud. l. Extra territorium. Et patet in. c. ii. ó consti. li.
vj. cum si. Igitur papa non legitimat in terris iperij sicut iu
risdictionem nó exercet. ó. c. Causam. de iud. nouit. Quod
sit iurisdictionis patet q3 per actuz legitimationis relaxan
tur et tolluntur iura euz ab hereditate excludentia nulli du-
biú q3 sicut facere legé ita et tollere vel pira illaz dispensare
iurisdictióis est. de psti. c. ii. li. vj. de penis. c. licet cú si. Nó
sit iurisdictióis contentiose ét q3 plus est patet q3 p actú le-
gitimationis aufertur alius ab intestato succedentibus ius
succedédi: preiudicialis est ergo alius. Et sic necessario est
contentiosa. ff. de adopti. l. Nam ita diuus. Et per hoc con
cluditur q3 non potest in non suppositos exerce exercitium
iurisdictionis pape: p que cessant aliqua argumenta in op
positú. Secúdo act9 legitimationis est de reseruatis in pri-
uilegiú pricipia. ergo talia ad alios sút extendibilia et ipso
rogabilia in preiudiciú superioris. Et hoc clare voluit hic
§. insuper. Ubi patet q3 solus papa non recognoscens su-
periorem habet potestatem talem iurisdictionez et potesta
tem priuilegiataz. Hoc ergo non poterit subiectus impio
ad preiudiciuz principis. Item concesso quod hoc posset
quo ad se legitimando: quo ad alios non posset cum ad pre
iudiciú aliorú qui spectant ad hereditaté quib9 ex lege suc-
cessio venit deferéda. Tertio papa soluz casualiter exercet
iurisdictioné et cius potestaté in subditos impio: q3 non ap
paret q3 hic inter alios casus de quibus. ó. de fo. compet. c.
licet et. c. cum sit generale. Quarto actus faciendi quem he
redem vel non heredem reputatur a iur difficilis et magne
potestatis huic est q3 hoc non posset pretor et contra ius ci-
uile. insti. de bono. posses. §. Quos autem. ff. de inino. l. Et
si fine. §. sed q3 papa. ff. pro socio. l. cum duobus §. Idez re-
spondit. Actus autem legitimationis facit heredem qui si
est: et priuat eum qui est. in auté. de incest. nup. §. dubitatiz. et
de trien. et semis. §. hoc idem. Ergo hoc exercere nó potest
in non subditum q3 est maxime potestatis. Quid plura. ca
sus est hic in duobus locis. in eo quod dicit alterius suppo
situm iurisdictióis hoc prorogare non posse. in. l. Insuper
h alle. et hoc posset alteri non subiectus. Item in eo q3 dicit
quod propter probabilem dubitationem de casu legis ec-
clesiam potuisse adiri vt legitimet. Si enim casus probabi
lis dubitationis ex matrimonio surgentis hanc causam in
terris imperij submittit iurisdictionem pape: constat q3 hac
dubitatione cessante papa hec non poterit. et hoc voluit af-
firmando. ¶ Quid dicaz ponaz quattuor opinio. que hic
sunt in glo. Prima q3 non possit. Secunda q3 possit. Ter-
tia quod directe non possit: sed in consequentia scilicet q3 le
gitimando ad spirituale etiam legitimetur ad temporale
et aliter vt ad hereditatem. Quarta q3 non legitimet etiaz
in consequentiaz scilicet legitimando ad spiritualia preter
q3 quo ad effectus persone tantum adhesibiles. Et hanc
declaro prius et pono ipsam quo ad primam opinio. quia
illam sequitur Innocenti. clarius recitando cócludens q3
papa i terris ipij legitimádo ad spúalia idirecte habilitet
ad tpalia legitiatú p sóe adhesibilia et alsi si pindicabilis:

vt per hoc posset testificari et potest esse iudex. vt ad hono-
res et munera potest vocari: quo ad effectus autem reales
eadem persone non adhesibiles alteri preiudiciales. Dic
q etiam in consequentiam non poterit ad hereditatē. pꝫ hoc
quia non potest tollere ius q̄situm non subiecto: quia hoc
a iurisdictione dependet. Hec opinio confunditur p ratio
nem tex. quia ex hoc sequeretur q idem erit legitimus et il-
legitimus quasi monstrum. Scda opi. Lau. q dispensatio
episcopi cū illegitimo ad spiritualia non habilitet ad tem-
poralia. sed sic dispēsatio pape. Hec opi. confunditur ex d
fectu potestatis per iam dicta. Itē presupponit q epe cum
aliquo illegitimo in ordinibus posset dispēsare q etiam se
quit hic. Inno. dic ut. s. De filiis presby. c. pe. et vl. De tem
po. or. c. dilectus vbi ponuntur casus epales. Omittam9
antiquos et veniam9 ad modernos. Hosti. est i opi. q papa
in terris īperij posset legitimaꝛ imo solus et nō ali9 proprie
loquendo de legitimatione et sic nō solū in consequentiā
vt dixit. Jo. an. sed pprie et immediate hoc ostēdit sic: quia
ius legitimationis oritur ex radice matrimōij. et ex illa sur
git differentia legitimi et illegitimi. Dicimus. n. legitimū
natum ex iustis nuptiis: vt. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel
alie. iur. Et illegitimum natū absq3 matrimōio. Sꝫ pprie
disponere de mr̄imonio est pape et non alterius. ergo dispo
nere de legitimitate ad ipsū solū spectat: hoc ostendit fꝫ di
uinā et humanā legē. filij duoꝝ fratrū contrahūt et filij pro-
diti sunt legitimi fm legem et tn̄ papa hoc impedit i terris
imperii etiā et facit illegitimum. de consang. et affi. c. Non
debet. Igitur etiam ꝯtradicente lege disponere potest de
legitimitate. Secundo inter pupillū et pupillam non ē mr̄i
monium de iure ciuili. ff. de ritu nup. l. Tutor. C. de matri.
ꝯtrac. inter pu. Prohibetur matrimonium patre non cōsē
tiente: vt dixim. c. ij. s. De despon. impub. Prohibetur ēt
cū preside officio ciuitatis durāte. l. i. C. si rector prouincie.
Et filij proditi ex tali matrimonio sunt illegitimi et tamen
sunt legitimi d iure canonico in quolibet foro. igitur cōclu
dēs pro regula q ille qui potest in matrimonio dispēsaꝛ il
le potest proprie legitimare et non alius: quia q pōt in prin
cipali potest ēt i cōsecutiuo: et qui n̄ pōt in pricipali nec pōt
in cōsecutiuo. de dona. inter vi. et vxo. c. iij. d of. dele. Pru-
dētiā. §. fi. cū sl. pro hoc tex. hic in fi. Nā nō pōt legitimaꝛ
natum cōtra legē diuinā: quia nō pōt in tali mr̄imonio di
spēsare vt dicit littera. in fi. Et si dicaꝛ quomodo legitimat
īpator. vt pꝫ i auc. q. mo. na. ef. sui. et q. mo. na. ef. le. Rn̄dit
hos. q illa est q̄dā ipppia legitimatio. pōt. n. ipator legiti
mare. i. dispensare vt tāquā si essent legitimi admittanꝛ. sed
non proprie potest legitimare. vt pꝫ per iam dicta. sic dicit d
episcopo q pōt legitimare cōtra legē diuinā. i. dispēsare vt
ad ordīes admittaꝛ. sed q vere sit legitim9 hoc non pōt ex
quo iuridice n̄ pōt disponere. Ex hoc ifert q cū pprie legi
timaꝛ referaꝛ principaliter ad pricipiū et radicē mr̄imōij q̄
sola et vbilibet ē pape subiecta q n̄ d pōt facere papa vbili
bet alio non subsistēte ipedimēto q hoc non poterit ipator
qꝛ disponere de matrimōio hoc nō spectat ad ipsū. Jo. cal.
et fili9 eius sequūꝛ hāc partē: et recitat fili9 q hec ē opi. naso.
et etiā hosti. sequiꝛ eā i sūma vltra doc. Pricipale motiuū
eius est: qꝛ hic actus ē cuiusdā facultatis et non proprie iu
risdictionis. s. legitiare sicut doctores facere: pbēdas cōfer
re: aliquē militare. Est. n. hic actus imprimens decorē quē
dam et sic cuiusdam notionis est seu potestatis: allega. l.
vt nfm. §. Notiōis. ff. de verbo. sig. Et hāc facultatē potest
cuidā cōmutare sicut ius annuloꝝ aureorum. l. j. et ij. C. d
iure annuloꝝ aureorū. Cū ergo non dependet hec a iurisdi
ctiōe nihil ipugnat q papa vbilibet hoc posset. alie ratōes
faciunt: sed modici sunt ualoris. Hec opi. mihi non satisfa
cit in totū: qꝛ prio sentit q vera legitiatio non ipartiaꝛ p im
peratorem et hoc est valde mirabile: quia si sic sequeretur
q si statuta ciuitatum que loquerentur de legitimo nō extē
derentur ad legitimatū per principē: qꝛ hic stricte nō ē le-
gitimus. Item presupponit q papa in terris imperii possit
p qd sine dubio detrahit potestati imperij. et ponit manū
in messem alienā cōtra iura allegata. s. Jo. an. in parte po
test dicere verum in hac materia. Tu dic quandoq3 ples ē
prodita ex affectu non coniugali et non poterit dispensari a
papa: quia non potest supplere matrimonialē defectū seu
consensum vbi non fuit: et sic nec legitimare nisi quo ad suū
forum vbi locus esset de tēporali iurisdictione ecclesie vel
al's optinēs locū impij: quo casu poterit vt impator. alle. d
fo. cōpe. c. licet. aut ples fuit pdita ex matrimonio opiato
quo ad consensū nullum tamē propter aliquod impedimē
tū: et sic affuit forma matrimonij. sed non esse. et tunc si ma
trimoniū non potuit esse impediēte lege diuina. quia vxo-
ratus contraxit cum sorore ex qua prolem suscepit vel cum
nepote vel his similia. et dic q idem aut matrimonium nō
potuit esse impediente iure canonico tantū: vt quia cū cō
sanguinea vel affini ꝯtraxit in quarto gradu vel cū cōsan
guinea sponse impediente publice hōestatis iusticia. et tūc
papa potest legitimare vtendo verbo legitimationis refe-
rendo se ad radicē matrimonij: vt legitimam9 mr̄imoniū
et prolē: et tunc quo ad vtrunq3 forū proles est legitima cū
īpedimētū a lege canonica papa inducere poterit et tolleꝛ.
Aut papa solū agit dispensare et vtitur verbo dispensatio-
nis. et tūc solum ad illa prohibita admitteꝛ in quibus ē dis
pensatū cū tales dispensationes sint odiose de filiis psby.
. c. i. li. vj. et per hoc sentire videtur q dispēsatio non extendi
tur ad subiectos alteri territorio i tēporalib9. Nec ob. si di
catur papa dispensat in matrimonio etiā in gradu diuino
ꝓhibito siue in gradibus. vt no. De restí. spo. c. Litteras.
Qꝛ licet approbet illa vt nunc nō tn̄ approbat vt ex tūc. nec
mirū si plus potest in his quā in aliis. facit q no. de of. dele.
Ex pte el. ij. et facit cle. Mn̄. de immuni. ec. de ple vero ge
nita ex monachō vel i sacris: videꝛ q possit papa dispēsaꝛ
qꝛ lex canonis dirimit tale matrimoniū nisi dicas q ius na
turale ex voto impedit contrahere: lꝫ ius canōicū dirimat.
de quo vide de cleri. cōiuga. c. Cum olim. Et in. c. Rursus
qui cle. vel vo. et no. de voto. c. i. li. vj. Cōsequenter cōcludit
Jo. an. q vbi papa legitimando incipit et incipere potest a
radice dispēsando cum matrimonio q hec propria sit legi
timatio. et vbi potest et hoc casu hic extenditur ad vbilibet.
Secūdo q vbi non se refert ad radicē maxime vbi nō po
test q hec sit potius dispensatio. et hoc non extēdaꝛ ne pos-
sit fieri in terris non subiectis sibi. Et hec opinio est equa et
rationabilis. Quia primo casu incipit a principali. Secun
do casu incipit ab accessorio: pricipaliter v̄o a temporali q̄
casu non potest papa. sicut videmus q papa iudicando de
legitimitate propter matrimonium inducit consequenter d
hereditate. vt. s. eo. c. i. Et tamē non posset principaliter iu
dicare de hereditate. s. eo. causam. Damnat dn̄s meus do
minus Gaspar de cal. opi. Joā. an. in eo q dicit papa non
posse legitimare vbi non affuit mr̄imonialis actus cū pa-
rentibus et vbi non possit in matrimonio dispensare: qꝛ per
hoc seqreꝛ q papa nō posset legitimare mortuis parētib9
cū ibi nō possit in matrimonio dispēsare q est absurdum.
Et hac rōe olim etiam eum damnabat anteq̄ ipse scripsis
set. Itē per hoc sequereꝛ q imperator nō possit legitimare
q est contra illos ti. in auc. qui. mo. na. effi. sui. et efficiantur
legi. Aduerte Jo. an. non mereꝛ reprobari qꝛ in hoc ipse
ponderat duplicem legitimationē vt pōderauit host. Unā
propriā. s. restitutoriā legitimitatis et hāc vocat propriam et
illam que disponit in radice a qua surgit vitium. Quedam
est legitimatio impropria que non est reintegratiua seu re
stitutiua: sed noniter collatiua iure legitimitatis vt illa que
non disponit in radicem matrimonii. sed nouiter confert le
gitimitatem et istam vocat dispensationem et impropriam.
In prima fatetur q non potest facere imperator vt dicebat
Hostien. nec potest facere vbi non potest esse matrimo-
nium: quia deficit principium. s. eodem capitulo. Tanta

Et coniugibus mortuis forte filiam facere non posset quia
nõ adoptaretur veritas: ergo nec fictio. ff. si cer. pe. l. si filius.
Et hoc tenendo suum dictum procedit de plano: quia rei integra
tunc disponendo in radicem posset vbiqꝫ terrarum cum ad
ipsum spectet disponere de matrimonio. sed collaterales nõ
posset: quia hoc operaretur principaliter i effectus tpales ꝙ
non est de sua potestate. Damnant ergo eum in secũdo. s. i eo
quod dicit ꝙ legitimando in gradibus prohibitis lege ca
nonica trahitur retro: quia dicit pone ꝙ esset hic electus ante
legitimationem certe valeret electio: quia traheretur retro
quod tamen est falsum. De elect. ca. dudũ. Melius fuis
set ꝙ tacuisset ꝙ fictio trahit retro. quo ad actus quos inuenit
pendere quo ad nullos l medio quo nõ inuenit pẽdere illos
non restringit vt ibi dixi. de ap. c. ꝑterea. Et pꝫ i. l. pe capti
ff. de vulga. & pupil. ff. de capti. l. pater. dico ergo quod vbi
legitimat in prohibitis lege canonica illa trahit retro. quia ẽ
talis qui est s. illud impedimentũ. Sed quando adest ꝓ
hibitio legis diuine. lꝫ possit contra eam dispensare dispen
satio retro non trahitur propter prohibitum i manu alte
rius potestatis. s. eo. tãta. Et hoc ẽ hac opini. Dñi de rota
sua conclusiõe. cxlvi. Nihil eligunt. resident tñ in opi. Ho.
Mihi aũt vr in hac materia põderanda aliq̃ pro declara
tione. Primo an & quã iurisdictiõeꝫ habeat i terris iperij
papa super quo esset disputanda ista questio: an originali
ter iurisdictionalis potestas fuerit i iperio: an i sacerdotio
an equaliter ambe potestates iperij & sacerdotij imediate
ꝓcesserũt a deo. an vna depẽdeat ab altera ita ꝙ subordi
net ptãs iperij p mediũ sacerdotij: an ecõuerso. & hic mul
ta essent dicẽda & exigeret disputationẽ pro se cõis ꝯclusio
qꝫ originaliter fuit & exercitio fuerit i sacerdotio & ẽ sacer
dotio in christũ: de christo in petrũ & de petro ventũ exerci
tiũ. Vñ ꝯcludim⁹ ꝙ i ecclesia exercitiũ iperator hẽat a pa
pa quia eũ coronat saluis certis casib⁹ & i locis in quib⁹ hꝫ
iurisdictionẽ tẽporalẽ. s. eo. cãm. de iud. c. Nouit. xcvj. di.
Cum ad verũ. x. di. qm̃. & de hoc etiam disputatur hic per
doc. ꝙ obmitto. Secundo est videndũ qd iprimat per hãc
legitimationẽ & ex hoc appebit materia in qua opabit le
gitimatio & effect⁹ ei⁹ per quam poterit discerni. an sit sup
posita ecclesie: an imperio. Et primo talis inhabilitas pri
uabat quẽ habilitare promouendi ad dignitates & ad mu
nera. & propterea nõ poterãt assumi ad dignitates. vt patet
hic in fi. ff. de decuri. l. decurionẽ. §. spurij. Quedã. n. vota
cis in hoc persona erãt imp͛ssa. Secũdo priuabat eos a iu
re succedẽdi. Circa qꝫ aduertẽdũ ꝙ primeuo iure ante na
turã corruptã humano generi fuit a deo & non datus ẽ mo
dus liberos procreãdi. s. vt actu matrimonij isisterent i pro
creatione. vt dixi. s. in rubri. in pricipio libri. Et plene no. s.
de frigi. c. fin. Et fm hoc tempus nõ fuit ius successionis: quia
adhuc non erat dare meũ & tuũ sicut fuit postea post pecca
tũ Adam. Quia oĩa erant cõia: post naturam aũt corruptã
aliquã gẽtes ceperunt ciuiliter viuere parũ vtebant matri
mõio & promiscue: quia n̄ erat quis eos cohiberet: tpali & illi
cito coitu. vt aialia bruta ꝓmiscue vtebant. Post hoc gẽ
tes ceperant cũ rõne viuere & datũ est meũ & tuũ. quo tpe
fuit ius gentium. Et fm hoc tps data approbatiõe mei & tui
ꝙ fuit a iuregẽtiũ. vt. l. Ex hoc iur. ff. de iusti. & iure. Et nõ
erat differẽtia in successionib⁹ legitimitatis & illegitimita
tis. sed ex solo iure sanguinis ꝓximitatis succedebant. Et
hec successio fuit de iuregentiũ q̃ deferebat noie ꝓximita
tis. post hoc ius gentiũ ceperũt ciuiliter viuere. Et tũc mo
tibus fuit approbatũ matrimoniũ etiã de iure ciuili vt sua
dẽs finẽ ciuilitatis manu tenẽde. Videbant. n. ex coitu pro
miscuo mores deprauari: & vltra h̃ rixas surgere societatẽ
ciuilẽ cõfundẽtes & dãnauerũt coitus illicitos. & vt ab ipis
vltra alias penas retraherent eos puniebant improbe exclu
dendo a successione. & statim cũ approbauerũt successiões
fuenerunt duo vincula quibus possẽt succedere: Vinculũ. s.
agnationis quo ligantur inuicem ex masculis descẽdẽtes: &
vinculũ cognatiõis quo ligantur ex feminis descẽdẽtes. &
statuerunt ꝙ qui nõ haberẽt alterũ ex vinculis nõ admitte
rent ad successionẽ: admittebãt et agnatos & cognatos fm
propinquitatẽ gradus. Postea videntes ꝓp feminas he
reditates trahi ad diuersos stipites hoc immutauerũt ẽ me
dio iuris prouidẽtia: & ad successionem cognouit ius ciuile
solos agnatos. Et sic durauit vsqꝫ ad iura nouissima. vñ vt
excluderent illegitimos a successiõe agnatoꝝ priuãdo eos ẽ
terminauerũt ꝓbando cũ correlatiue vinculo agnationis
eos non cognoscendo vt filios nec vt agnatos. Et pro tan
to de iure ciuili non merentur appellari filij. ff. de sta. ho. l.
cum nuptie. & l. filium. ff. de his qui sunt sui. vel alie. iuris.
Et pro tanto solũ aduertebãtur ad cognationẽ matris q̃si
solum hñtes cognationem. Et hec fuit cã q̃re succedebant
matri & non patri vel aliquib⁹ de parentela patris de iure ci
uili: quia agnatiõe. Et sic viculo q̃ iter agnatos ẽferebat hẽdi
tas erãt ꝓuati. & illo tpe nulli agnati vocabãt ad successio
nẽ de iure ciuili. vt pꝫ p totũ. Insti. de he. q̃ ab itesta. ẽferũt
Et de legi. ag. succes. Nisi ꝙ Orficianum & Tertulianum
vocant vnũ gradũ agnatorũ. s. mrẽꝫ & filiuꝫ. vt insti. ad Or
fi. in prin. ff. ad Tertulianũ & Orficianũ per totũ. Et hec ẽ
causa quare illegitimus succedebat matri. quia postea iu
ra ciuilia noua restrinxerunt. An. s. esset coitus damnatus
vel nõ: & an ipsa mater esset illustris an non. vt pꝫ. C. Ad or
ficia. l. si qua illustris. Et dixi. s. in. c. Cum cãm. Et preto
res postea superuenerũt & viderũt iniquũ ꝙ excluderentur
a successiõe agnati. oẽs eos vocabant per bonoꝝ possessio
nem. vnde agnati. Et pro tanto fecerunt titulũ vnde cogna
ti. Et quia quilibet agnatus est cognatus. licꝫ non quilibꝫ
cognatus sit agnatus. vt. l. Inter agnatos. vnde cognati
pretor vocauit omnes illegitimos ad successionem aliorũ
parentum etiam ex latere agnationis propter cognationẽ
que remanebat inter eos & agnatos. quia licet priuarentur
agnatiõe: tamẽ cognati remanebant quia cognatione nõ pri
uabant que insequebatur solam ꝓximitatem sanguinis. &
sic naturam solum. Ideo hñ. vnde cognati a iure pretorio
vocabant ad successionem vt patet. Insti. de succes. cogn.
§. vulgo. & l. vetus. & l. hac parte. ff. Vñ cognati. Postea
iura ciuilia cognouerũt lineaꝫ cognationis ad successiõeꝫ
per iura nouissima excluso illegitimo ꝓter quã quo ad cer
tã partem a successione paterna: vt pꝫ. In auẽ. licet. C. de na
tura. liber. Et cũ certo modo de quo ibi. Ex his concludit
quid operentur iura ciuilia erga illegitimũ: quia secundũ sta
tum nature habebat ex sola ꝓximitate ius succedẽdi iura
ciuilia abstulerunt effectum proximitatis non dando sibi
agnationem per quã possent succedere etiaꝫ per iura tollẽ
do effectũ cognationis quo ad patreꝫ: & cũ cognouerũt et
cognationem & abstulerũt sibi effectũ cognationis. & sic vi
cula quibus poterant succedere eos ꝯtra statũ nature cor
rupte priuauerunt: vel saltim i aliis in eis talia vincula cõsti
tuerunt: legitimatio ergo reintegrat eos ad primeuum ius
nature: hoc pꝫ. in auẽ. qui. mo. na. effi. sui. §. i. v. sꝫ liceat: Sꝫ
ꝙ tpe ius nature non erat hec differentia. immo ex solo ꝓ
pinquitatis iure succedebant. & vltra hoc recognoscẽs ius
nature in isto legitimato sibi porrigit remedia sua & vincu
la quibus mediantib⁹ alioꝝ ad se trahũt hereditates crean
do in eos ius agnationis: & vltra hoc efficax cõstituunt ius
cognationis & inefficax erat. Et ex hoc apparet ꝙ habili
tare quẽ ad successionẽ ad talia iura põt fieri absqꝫ aliqua
dispensatione super matrimonio. licet nõ vrgeam ꝙ posset
etiam fieri porrigendo manus ad matrimonium per ha
bentem potestatem. Nam talia iura dependent a latore le
gis secularis. Potest ergo imperator hoc modo reinte
grando legitimare: hoc patet in adoptione p artificium le
gis qui legitimantur ad iura legitimorum & agnatorum.
& iura etiam acquirit cognationes absqꝫ aliqua ecclesie di
spensatione super matrimonio. ff. Vnde cognati. l. primo
§. Cognationum. & l. Qui in adoptionem. ff. De adopti.

Patet etiam ex his modus legitimandi qui habetur. s. e. c. per tuas. Per que concludo q quedam est legitimatio plenissima per quam deletur fundamentū vicij a quo surgit h differentia legitimitatis. et hanc potest facere sol⁹ papa: q solus potest disponere sup matrimonio. Quedā est legitimatio plenior que itegrat ad iura prime ue nature non disponendo in viciū. et hanc potest et papa et imperator secundū illa q ad eos spectant. Quedā est plena vt dispensatio cum eo in aliquo effectu legitimitatis non ex toto re integrādo et adhuc illam vterq potest. His visis si queritur an papa potest legitimare in terris imperij. Dico q sic: aut papa vlt legitimare quo ad prolē futuram. et non dubito q potest in terris suis et etiam imperij. q suum est principaliter disponere de matrimonio. Et sic intelligo illa que dicunt Joā. an. et Hosti. Ideo omnes filij qui producunt hodie ex matrimonio vltra quartū gradum etiam in terris imperij sūt legitimi. et omnes etiā qui sūt nati ex pupilla et tutore. et ex contrahentibus sine cōsensu patris. et ex rectore prouincie cū subiecta. sic itelligo q ipsi dicūt. Aut papa vult legitimare disponēdo in radicem matrimonij quo ad prolē iā pductā. Et tūc dico q in oīb⁹ illis casib⁹ in quib⁹ legitimare potest disponēdo i radicē matrimonij q in oībus illis casibus pōt legitimare in terris suis. et in terris imperij tñ sic legitimat incipiēdo a radice matrimonij et in omnib⁹ casib⁹ in quibus non potest vel non dispēsare vult incipiēdo a radice matrimonij in omnib⁹ his legitimat quo ad terras suas et non imperij. Ratio patet quia in primo casu principiat in materiā non sibi subiectā nisi i terris iperij. ¶ Videam⁹ ergo quando possit incipiendo a radice in casu certo. Aliq enim vult disponere legitimādo natum dempto consensu matrimoniali inter parentes et nō video q possit. Nā non posset facere q esset matrimoniū absq consensu: quia hoc esset ꝯ naturā: q regulat a facto et actu naturali consensus et veram exigit existentiam consensus. Unde data certitudine defectus consensus non video q hoc possit: licet possit fingere consensum stante dubio de sponsali. c. Jo qui. Et si dicatur princeps fingit consensum vbi non est vt. l. i. C. de rei vxo. actio. dico q illud in positiuis et actibus nō sacramentalibus: sed talia sacramentalia habēt formā facti naturalem. et exigunt veram essentiā ꝯsensus i quibus n video q papa aliqd posset. Posset ergo legitimare tribuēdo sola iura legitimitatis. sed nō posset disponēdo super essentia matrimonij quo casu an hoc possit in terris imperij. et dicet s. eo. cum quo. Consonat Jo. an. Ubi. n. pro forma veritas exigit fictio non operat. Aut vult legitimare productos ex matrimonio quo ad iuris resistentiā. et si resistentia esset iuris ciuilis q ad ipsum nō spectat disponere de matrimonio dico q posset legitimare: q fictio hic posset trahi retro cū nō haberet aliqd principiū resistēs retro tractui q validū esset. Quinimmo ex quo solum ius ciuile resisteret: filij ab illo principio essent legitimi. Aut matrimoniū esset validū quo ad formā rudē extrinsecā et habebat impedimētū canonicū vel diuinū. nō facio iter ista differentiā. Et adhuc nō credo qd posset legitimare disponēdo in radicem matrimonij. pz q disponere hoc est per fictionē et ex quo matrimoniū habuit resistentiā iuris hoc est impossibile q fictio operetur contra resistentiā iuris. restrīgēdo matrimoniū vt petro q ofecit i extremo a quo. s. eo. Tanta. ff. de sena. l. cū q. Et io credo q hec legitimatio vt trahens radicem a matrimonio non valuerit. Et sic non valuit vt reintegrata sed bene potest valere vt legitimationis collatiua de nouo. Ubi in hoc an in terris imperij poterit legitimare. Concludo illud q infra dicā quando non disponit in radicem matrimonij. Aut proles est producta ex matrimonio quo casu an ius canonicū resistat matrimonio vel legitimationi plis et pōt esse dubitatio pbabilis. Et dico q hoc casu pōt legitimare disponendo in matrimoniū et declarando legitimitatem ppter dubiū matrimonij et etiā ad euitandā perplexitatem stante dubio possit cōferre legitimitatē propter dubium matrimonij qd adest ei subiectū a quo trahit eām legitimitatis. Et q ex quo nō hz clarā resistētiā iuris potest retro trahi fictio ad principiū legitimationis. et q pp probabile dubiū casus est suppositus pape vt de grauioribus. Et hoc ē q voluit dicere papa approbando legitimationē filiorū regis et causā sustinendo h in versi. si rōibus. Sic pendente dubio et q diu latet ipedimētū. ¶ Videamus quomodo papa ex colore matrimonij auctē ecclesie prolē legitimat. De clan. despō. c. Cum inhibitio. et c. Referēte. et c. Peruenit. s. eo. etiam vbilibz. Unde hoc casu legitimat etiā i terris iperij. q disponit in radicem matrimonij. Ad hoc. s. eo. Tanta. Nā nulli dubiū q in. c. tāta. legitimatio q fit ex illo. c. ex solo matrimonio etiā dēpta qcunq solēnitate dotaliū instrumētorū requisita p legē quā requirit. lex habilitat et legitimat prolē et in terris imperij. Et sic de facto cōsului ōdi q disponere de matrimonio est pape et effectu matrimonij qsi disponēdo de hoc pricipiat a radice matrimonij. Aliq itēdit papa solū legitimare cōferendo iura legitimitatis si disponēdo in radicē matrimonij: vel q nō vult vel nō pōt. vt pz ex dictis. Et tūc si querit an possit legitimare i terris imperij ecclesie planū est q sic vt hic l vsic. Id aūt. Nā in illis exercet iura iperij tenēdo q donatio valeat. q pz ex his q no. in cle. ne romani. d iureiuran. Et q no. l rubri. ff. et C. q. mo. na. Que ē cōis opi. et hic approbata: aut vult legitimare suppositū et supponendū rōe clericat⁹ q eo q se legitimat pp clericatū saltem mente dicitur cleric⁹. iuxta no. de tē. sac. c. Ex litteris. Et dico q pōt et eo legitimato secuto clericatu legitim⁹ ē quo ad spiritualia et quo ad tpalia et quo ad oīa. vt pz ex vna alle. hic. nec ob. qd ex hoc preiudicet nō supposito respōso: patebit: q pōt preiudicare in cōsequentiā non pricipaliter ex quo ergo disponit sup pricipali nō ē necessarius cōsensus illi⁹ cui preiudicat in cōsequētiā. Et hoc ne dicat q sit legitimus et illegitim⁹ qsi monstrū. Aut vult legitimare nō suppositū nec supponēdum de proximo et tūc aut vult legitimare de cōsensu illi⁹ qui superiorē ñ recognoscit. et sic est in quasi possessione libertatis et talis pōt legitimari vt hic in ver. Rationib⁹: aut in terris impij illius qui supiorē recognoscit ipatorē. Et casus vt hic l vsi. Rationib⁹. q nō possit: q hec que sūt supreme iperij vt legitimare sine cōsensu supioris nō pōt. Et hoc vult hec decre. quesi est alibi in hoc hanc opi. q papa ñ legitimet in terris impij. Tenet Barto. quo ad tpalia. in. l. Qui in prouincia. C. de nup. et sequēdo Cy. i l. Et si cōtra C. de nup. Idē segt bar. in. l. i. C. de sum. tri. et fi. ca. Sed si velles tenere oppositū q eēt hec potestas prorogabilis in habēte liceꝫ ptātem sicut dicimus in his q sunt meri iperij. vt dixi. de foro. ope. c. si diligēti de of. dele. c. p. et g. Credo q tūc nō posset papa facere istā legitimationē de subdito ipio nisi sibi cōsentirēt oēs et illi quibus preiudicatur: qd patebit ex declarandis infra quia talis iurisdictio non possit prorogari ad preiudicium eorum. Hoc tz Joan. andre. in verbo libere. Ubi dicit qd licet libere i terris ecclesie hec posset. idest sine aliq ꝯdictione. in terris tñ imperij nō possit quin contradicet possit cui sit preiudiciū. ar. c. ij. de rescrip. et c. Ad aures. d ma. et obe. c. si. Nisi in casib⁹ vt in. §. Rationibus. insup dicit q nō hz ꝯdicentib⁹ vel illis non cōsentientib⁹ quos res tangit. De pac. c. si. C. de eman. li. l. nec auus. Et hec posuit in vbo. potiunt nō aperuit isti. An non consensus vel contradictio impediat illos qui solum habeat spem in hereditate. Hostie. vr ꝯa⁹ ex vna pte in verbo subiacere. Ubi dicit q mens ē §. insuper q nō dispensat cum eo qui noscit alteri subiacet qui forte succederet si plem legitimādi nō haberet lz supessent agnati. De dona. iter vi. et vxo. c. nuper. Sz nec agnatis pindicare dz: h vr sentire q attēdat pindiciū i spe. In verbo. Aut reqsiti. dicit qd patre requirēte solo i vita ei⁹ pōt fieri legitimatio. alle. no. C. de pac. l. si. Eo aūt mortuo ꝯsentientib⁹ illis quibus iā est delata hereditas. alias non

Et quo ad feud alia consentiente domino feudi. De dona. inter vi. c. Nup seu. nó alie. ipialé. vt ó fo. cpe. c. ex trāsmisse. in fi. fm Hosti. dico ꝙ hoc facere potest nó obstante contradictione habētium spem tantum. sed facere non debet Ideo in dubio si facit aliquo non expresso non extenditur ad preiudicium agnatorum habentium spē nisi consentiāt vel papa aliter exprimat. Et per hoc apparet hec materia clara ex his: et faciliter fit aperta via ad respondendū ad obiecta: quibus non respondeo propter breuitatem. ¶ Venio ad secundum an imperator posset in terris ecclesie legitimare presupponendo validitatem donationis facte ecclesie ꝙ non intendo in dubiū reuocare ex quo est a papa approbata. et ex quo deus substinet eam credendū sit ꝙ voluerit eā valere. Licet hodie pateat ꝙ nó omnino sibi placeat ꝙ clerici de talibus iurisdictionibus se intromittant cum ecclesia sit maxime priuata talibus iuribus et dominijs. Et ideo nolo in dubium reuocare ꝙ determinat ecclesia: quia nó lōge foret ab heresi et teneo ꝙ donatio valeat. ¶ Videamus ad dubium ad partes. Et prio ꝙ possit p3i quia actus legitimationis est creare iura et vincula positiua et temporalia. s. ius agnationis et cognationis et ad finem fnie temporalium vt successionis. vt est dictum. ergo hoc possit imperator: quia hec est eius natura. Item secundo quia talia sunt iurisdictionis voluntarie que exercentur in subiectum. ff. de offi. proconsul. l. ij. Tertio quia hoc ius legitimandi est quodā ius inherens persone imperatoris: ergo non transiuit in ecclesiā cum translatione rerum. De pigno. c. ex litteris. De reg. iur. Priuilegium li. vi. Alias sequeretur absurdum ꝙ si imperator donaret terrā ꝙ hoc ius legitimandi trāsiret. Quarto quia hoc ius est cuiusdā facultatis vt militari doctorari et similia que iura pōt vbiqꝫ exercere sicut cferre pbēdas et similia. De of. dele. Nouit. Quinto quia talia iura non potest princeps a se abdicare. l. legatus. ff. de offi. presi. Quia talia suis ossibus inherent. l. Quis ergo. ff. de peculio. Ad hoc ꝙ de episcopo dicimus qui vbicunqꝫ exeat semper retinet preeminentiam episcopalem. vt nota. De donat. c. Ad apostolice. de religio. domi. capitu. constitutus. de censi. capi. cum venerabilis. Sexto quia eius iurisdictio potest prorogari dato ꝙ non haberet. l. j. et ij. ff. De iudi. de of. dele. c. p. et g. Septimo quia delegat causas quis i nó subiectū ergo legitimat. ff. de of. pfec. vr. l. fi. Ad hoc. l. ij. de offi. pconsul. et l. Emancipari. ff. de adop. Multa etiam ex arg. factis ꝙ papa posset concludere ad imperatorem. Octauo quia pater legitimat filium. vt. s. e. c. per tuas. Ergo fortius imperator. per qꝺ patet ꝙ hoc non est iurisdictionis. Ultimo hic est casus circa principium exponendo presertim ꝓ tantū. Nono. quia papa legitimat ad spiritualia subiectum imperio. ergo sic econuerso imperator subiectum ecclesie quo ad temporalia. Hanc opi. secuti sunt Jaco. de belui. vt disputat. in auc. qui. mod. na. effi. sui. Et post eum Jo. cald. et sequitur filius suus hodie vt vidi in scriptis suis. Sed suspecti sunt quia habebant ius legitimandi ab impatore. Ideo volebant defendere causam suam hodie ꝓcurabit filius habere a papa. Et sic habuit ab urbāo sexto vt audiui ab ore filij. Dicerem sic aut imperator vult legitimare disponēdo super matrimonio et incipiendo a radice. et dico ꝙ nó pōt quia hoc est solius pape. et si leges que dicunt ex matrimonio subsecuto legitimantur filij nó fuissent approbate per canones non credo ꝙ valerent. per illa que dixi. s. e. c. i. De sponsa. Et per hoc patet ꝙ non potest facere plenissimam legitimationē q̄ viciū deleat originale. Et per hoc saluatur Hostien. Aut vult legitimare collatiue conferendo iura legitimitatis. et quo ad spiritualia credo ꝙ non posset. Ideo puto ꝙ legitimatus ab imperatore non possit ordinari nec posset beneficiari nisi aliter dispensetur. Et hoc tenent doct. hoc tenet Jo. l. ix. di. c. Si officia. c. di. c. i. et archi. xxxv. q. vij. c. i. Aut vult legitimare quo ad tēporalitates et honores et alis hereditates. Et dico ꝙ potest in terris imperij sicut et olim poterat. In terris autem ecclesie an posset et an legitimat legem generalem condendo. vt patet in casibus positis. s. cod. c. per tuas. Et dico ꝙ virtus legis se extēdit ad existentes in terris ecclesie non ex virtute legis solum: sed ex generali approbatione ecclesie. x. di. Si in adiutorium. Quā facit canon ex quo lex non repugnat canoni quam papa approbare censetur. eo quod non improbat. vt dixi. De iudi. nouit. de psti. ecclesia. Et no. de sponsa. c. Jo qui. Non puto tamen ꝙ tales essent legitimi quo ad spiritualia propter naturam materie que nec directe nec indirecte est supposita potestati laici. De ordi. cogni. c. Tuam. et iura predicta. s. alleg. procedunt. Et sic lex intelligatur approbata p canones et extendatur ad subditos ecclesie quando imperator disponit in materiam sibi subiectā: vt circa temporalia. Aut vult legitimare per rescriptis: et credo ꝙ non possit tenendo ꝙ hec iurisdictio non sit prorogabilis per recognoscentes superiorem. et sicut speciale in his que sunt meri imperij et summe potestatis vt non sunt prorogabilia in habētem cognitionem similium causarū: et in hoc differt ab alijs que sunt meri imperij. et non omnino sumet: sed tenendo ꝙ sit prorogabilis credo qꝺ non posset legitimare nisi consentiant illi quibus preiudicatur. s. successoribus ab intesta. C. de pac. l. fi. et C. de emā. lib. l. Nec auus. et hoc sentit. Joan. andre. in versicu. insuper. in verbo potuit. et in. §. Illud autem. in verbo libere. alle. de rescript. c. ij. et c. Ad aurea. de ma. et obe. c. fi. Host. hic in versi. Rationibus. in verbo. Requisisti. tenet ꝙ viuente patre in prorogande potestate sufficiat consensus patris et filij cum consentiente patre paciscí possit de eius hereditate. Eo aūt mortuo exigatur consensus illorum quibus ē ius quesitū et quo ad feudalia exigatur cōsensus dni feudi. alle. de dona. inter vi. et vxo. c. nuper. et in cōsti. Fre. de feu. ali. c. ipialē. et. s. de foro cōpe. c. ex trāsmissa. Quia negari non potest ꝙ hic actus sit iurisdictionis. vt patet hic in ver. ratiōibus. Et dico ꝙ ē iurisdictiōis alteri preiudicabilis. saltem quo ad tollendā spem. vñ talia nó pōt in nó subditos exercere. Et p hoc multa cessant obiecta: quia iurisdictiōes ēt in tēporalibus a se abdicauit donando: nec illā exercet in terris ecclesie. vt patet. de appel. Si duobus. et c. cū sit romana. Non ob. ꝙ hec iura a se vt personalia nó possit abdicare: quia neqꝫ ē nec hic abdicat sed restrigitur potestas pp defectū subiecti: quia illos subiectos non habet nec sile de episcopo ē bonum exemplum: quia sine preeminētia nó potest esse in territorio cum non posset sibi in preeminētia aliquē facere parē: sed hic sic imperator qui pōt relaxare ꝙ h3 ab ecclesia scilicet temporalem iurisdictionē et in totum et in partem. Nec hec sequuntur territorium sed restringuntur in principē: et papa suam quā habet non quā precipit ab imperio iurisdictionē exercet. Nam ipse illam dat imperatori et eam habitu retinet: nó eget ergo ꝙ ad eum transferatur. sed solum ꝙ obiectum in quo detur ꝙ datum fuit ex donatione illarum ciuitatum. Ideo illam exerceret et ab illis secedit potestas imperij. Et hec ipsa veritas. Absurdum. n. esset ꝙ maiorem haberet potestatē impator q̄ papa i terris imperij. Sunt ergo quilibet contenti suis terminis. Et hāc opi. tenet Bu. in. l. i. C. de iure aure. annu. et in. l. presca. ff. de offi. presi. Hec omnia procedūt iperatore coronato. S3 an ante coronationem posset legitimare: tenuit Jac. de are. ꝙ potest de quo per Jo. an. de succes. abinte. c. i. vsic. Sed ex facto. et in vsi. Itē scire debes. et in spe. de rescript. presen. §. fi. v. Itē quo obtentū ē. vbi tenet ꝙ sic. Ex his facile soluitur fm et vbi habētes ptātē ab eis quia dico ꝙ habēs ptātē ab imperio. pōt vbi pōt ipator fm vba priuilegij: et vbi nō pōt impator silr nec ipse pōt qui h3 ab eo ptātē. Et silr dico de habentibus ptātē a papa. Et clare tenet Butriga. de ipatore ꝙ non posset legitimare in terris ecclesie. in. l. presea. ff. de offici. presi. quia alius a proconsule non potest extra prouinciā sibi decretā iurisdictionē volūtariā exercere. Et idē determiauit i rubri. ff. fo. Et pōit ēt i rubrica. C. Unū tñ

puto q in habente potestatem a papa vel a principe ipse
non possit legitimare ad preiudiciu3 alterius alicubi etia3
respectu spei: quia tales concessiones intelligunt sine preiu
dicio alioru3 l.i §.si quis a principe.ff. Ne quid in loco pu
bli. De offi. dele.c.super eo. De priuile.c.pastoralis. Nec
ob. q talis spes nõ attendit q imnio quãdoq3. vt no. Bar
to.in.l.si C. de pac. et in.l. Jo põt. C. De acqui.here. Nũqd
autẽ posset per statutum cõitas aliquem legitimare videt
q sic regulariter: qr que possunt fieri per legem põt fieri p
statutum.ff.de insti. et iure.l. Omnes populi. Nam et cõsue
tudo et statutũ potest etiam cõtra legẽ. de cõsue.c.fi. Incõ
trariũ est: qr est reseruatus principi ciuitatis statuendo nõ
extẽdit manum ad ea vt sũt hec reintegrare fama3: vt.l.i.§.
de qua.ff.de postu. Et no. de re indi.c. Cum te dare venia3
etati: vt.l.fi.C.de his q ve.eta.impetra. et legitimare vt hic.
In talib9 enĩ inferiores se non intromittant. De of. le. Qd
translationẽ. De exces.prela.c. Sicut vnire. et ibi no. Et no.
Inno.in.c. Cum tabellio. de fide instru. Igitur nõ põt ci
uitas per statutũ. Ad hoc.l.i.C. de nata.resti. Ubi non põt
cõitas consiliũ natalib9 restituere: Ad hoc q scribit Inno.
in.c. Bone.de postu.prela. vbi possunt cõsuetudĩe queri il
la que princeps sibi reseruauit in signu3 vniuersalis dñij et
potestatis. Ad hoc q no. De re indi.c.cũ te. Hoc dubium
tangit Bar.in.l.testamẽti facio.ff.de testa. vbi recitat dñz
petrũ de cernitis de bosi. disputasse et determinasse idẽ.s. q
non posset per.l.i.C. de nata.resti. et idẽ terminauit Cy. per
tex. In auc. qui.mo.na.effi.sui.§.pe. loquẽdo de spurijs. et
idem recitat disputasse dñm Recupu3 de scõ miniato. et dẽ
terminauit idem q non potest legitimari per statutũ. alle. x
xxij.q.iiij. Dicat aliqs q hoc est.s.ius diuinu3. Pro hoc
facit.l.i §. De qua.ff.de postula. Butri.idem.C.de nata. re
sti.auc. Sed nouo iure.eo.ti. Ide3 consuluit Fre. de senis
et Butri. post eum dñs Recuperius de scõ miniato. Pau.
de liaza. maxime quando statutum refertur ad legitiman
dos futuros potissima rõne: quia sic inducit ad peccandu3.
et quia iura ciuilia derogant ecclesiastice potestati statuen
do circa talia. Ut est expressum in autẽti. quib.mod.nat.
effi.le.§.qm aũt in fi. et §.fi. Et statuta ꝯ prohibitionem su
perioris non valent. vt in auc. Cassa.C.de of. pfec. pto. no.
materiã. in auc. oẽs pegrini. C. Cõia de succes. Et questio
pendet in hoc an comũitates possint extẽdere manu3 ad ta
lia reseruata in merũ imperiũ superioris sicut legitimare ve
ctigalia instituere et similia. et hic est aduertendũ q qdã di
cũt q per pacẽ ꝯstantie talia fuerũt italicis cõcessa sed hoc
nõ apparet ita dicit butri.in dicta auc. Sed nouo iure.C. de
nata.resti. et in.l.ii.ff.de iudi. et gl.in auc. de defen.ciui.§. Si
interi3. et si hoc nõ haberent ciuitates allegarent cõcessiões
et vsum lõgi temporis et obtinerent.per.l.cum de in rẽ ver
so.ff.de vsu. et de censi.c.peruenit. mihi videtur dicendu3 si
ex pace cõstantie ciuitas posset ostendere q habeat hanc
potestatem res esset expedita. Nã põt princeps alteri cõce
dere sibi reseruata: vt.s.de of.leg.c. Quod translatione3.
Si hoc nõ posset ostẽdere sed tñ posset oñdere q erga ta
lia habuit potestatẽ cuius initij mẽoria incõtrariũ non exis
tat. Adhuc satis credo q posset talẽ legitimationẽ facere.
Casus est fm gl.in.c.super quibusdam.de vbo.signi. Ubi
potest ciuitas extendere manum ad iponenda pedagia si
hoc habet ex cõsuetudine tanti tẽporis cuius memoria in
cõtrariũ si existat. licet nulla allegetur alia causa. Ad hoc
De prescrip.c.i. et.ij.li.vi. Cõster tamẽ de facto tali potesta
te legitimandi non vtũtur ciuitates Italie pp̃ter qd diffici
liter prescriptionem pbarent. Nec ob. q scribit Inno. de
postu.c. Bone.el.ii. Et q no. De of. ordi.c. conquerente.
Quia loquitur de his que sunt supreme potestatis et pree
minentie reseruata in signum huius: vt si vellet quis prescri
bere preeminentiam vniuersalẽ ecctiaꝝ vel ciuitatũ: qr ta
lia prescribi non possunt. Idem si allegaretur concessio cũ
cursu tẽporis decẽnalis. per illam.l. Cũ de i rẽ verso.ff.de

vsuris. et dicto.c.peruenit.s.de censi. Si aũt talia non habe
ret vel pbare non posset: aut populus potest ostendere cõ
cessionẽ regalium. Et dico q adhuc hoc possit. vt in.c. col
la. que sunt regalia iter que enumeratur qd possit pedagia
imponere: q est regis. l3 forte hoc non posset per hanc der.
in vñ. Insuper. Qui duo videt exigere q rex sit et q sit li
ber et planum q possit per hanc decre. Aut populus est li
ber et non apparet q sibi sunt concessa regalia. Et doct. le
giste cõiter dicunt q potest extendere manu3 ad talia que
sunt reseruata in priuilegiu3. Dicit petr9.ff.de iusti. et iur.l.
hoc iure. bar. in pluribus in.l.nõ ambigit.ff.de legi.in.l.de
niq3.in prin. et.ff.de mino.l.i.§.de qua. et.ff.de postulãdo.l.
acta.ff.de re iudi.in.l. Quidam consulebat. et.l.i.ff.ne qd i
flu.pu. Quo aũt populus possit esse liber. dico q de iure h
non est bene possibile nec ex concessione: qr imperator non
põt a se tale imperiũ abdicare.ff.de offi.presi.l.legatus.de
censi.c.cum venerabilis. Licet possit transferre in aliũ trã
ferre fm ea que.s. dixi de ciuitatibus donatis ecclesie. pos
sident tamen in quasi possessione libertatis. et bona fide. de
quo dicam in versi. Insup. cũ glo. Et hoc casu possent vbi
essent in bona fide. alr nõ. Si autem populus non esset li
ber: aut vult legitimitatẽ ei imprimere vt in omnibus legi
timus sit integratus ad iura legitimitatis vbiq3 locorum et
hoc non posset. Aut vult solum sibi per statutum creare iu
ra succedendi et localiter. et Butri. determinat q hoc põt
communitas q patet: quia potest per statutum inhabilita
re habiles habilitare inhabiles ad succedẽdũ. Et hoc de
isto difficili passu. et hic Host. adheret opi. Bar. in.l.i.C. de
summa.trini. Ubi dicit q per statuta ciuitatũ possunt spurij
habilitari ad successionem. Cõcludit tñ ibi q talis legiti
matio statuti seu habilitatio ad succedẽdũ si habilitat quo
ad bona sita extra territoriũ statuẽtis. qr dato q spectat
ad actũ voluntarium non tamẽ potest exercere extra terri
torium ius dicentis.l.ij.ff de of. proconsul. et in auc.q.mo.
na.effi.sui.§. Filium vero.colla.vij. vbi legitimatio filij q
fit per oblationẽ curie ciuitatis non habet locũ nisi in patre
offerente et filio non quo ad alios etiam si spuri9 adierit he
reditatẽ in ciuitate vbi viget statutum fm Bar. et idem di
cit in.l.omne.C.de na.libe. ¶ Nunquid autem habẽs po
testatem legitimandi spurios et naturales vel incestuosos
et spurios simpliciter si contingit aliquem esse simul spuriũ
et incestuosum possit illum legitimare. disputauit Joã.cal.
de rescriptis.c.susceptũ.li.vi. Et eius effectũ ponit Jo.an.
in addi.spe.in ti.qui filij sint legi. versi. huic questioni. Cre
do indistincte opi. Cal. verã p rõnes.s.alle. ¶ Nec ob.l.
Si quis ita. Quod ibi mixtum nõ cõprehenditur sub ver
bis simplicibus. sed ex mente coniecturata testatoris legis
dispon. extendit fauorem vltime voluntatis in qua lex sup
plet: quia testator cogitatione mortis preuentus non plene
potest tunc deliberare. non procedit ergo hoc in actibus i
ter viuos in quibus lex non supplet nisi inquantu3 verba pa
tiuntur. Et dicit q non quia hoc priuilegiũ et actus legiti
mationis est exosum et hec species mixta non est inclusa in
mandato. ergo habetur pro obmisso. Contra determinat
Bar.in.l.ii.ff.de verbo.ob. Quia sub simplicibus compre
henditur mixtum in materia larga.ff.de libe. et posth.l. Si
quis. Et ita sicut est hic quia licet legitimare sit odiosũ ipsa
potestas tñ fauorabilis est. posset dici q dictu3 Calderini
procedit. quando hanc vellet facere ad preiudicium terti
venientis ad successionem omnem: opi. Bar. qñ non ad p
iudicium. ¶ Nunquid autem posset episcopus legitima
re. dic q proprie non. Ad hoc est principis dispensare. tñ
potest contra legitimitatem habilitando vt dicũt doct. hic
de quo dic plene de filijs presby.c.pe. et fi. et hec sufficiant ex
parte agentis et legitimitatis. ¶ Nunc venio ad secunda3
videlicet q solemnitates exigunt in legitimitate. Et pmo
oportet q impetrans eam exprimat qualitatem legitimita
tis. an sit spurius vel incestuosus. Quia difficilius dispens

tur incestuoso vel spurio quã cum illo qui fuit naturalis tñ vt patet ex hac decr. in fi. ꝛ in talibus nihil taceri debet. xxv di. per totũ. C. de preci. impera. off. l. vniuersa. ꝛ. l. quotiens ꝛ. l. prescriptionẽ C. si ꝯ ius vel vti. publi. de rescriptis. c. sup litteris. ꝛ. c. cum dilecta. Ubi semper in talibus viciat ipso iure suppressio ꝛ surreptio. ad h. de ꝯfir. vti vel inupti. c. ij. ꝛ. iij. ꝛ qꝫ no. ĩ. de fi. presby. c. fi. ꝛ hic dicit Jo. an. in addi. spe. in ti. qui fi. sint legi. versi. qño sit natus. ꝛ. §. quod si quis Dicit qꝫ si quis dicit se spuriũ ĩpetrãdo legittimationẽ ꝛ sic spurius duplicatus: quia natus ex vxorato ꝛ vxorata: qꝫ nisi hoc exprimitur non valet legittimatio. alle. de preben. c. nõ põt. li. vi. ꝛ de fil. presby. c. ij. lib. vi. ꝯ de deci. c. ij. §. j. li. vi. ff. de adul. l. vim pas. §. prescriptiõe. Ut hic plene ẽt per doct. ꝛ dicit Azo. disputasse. Requirit scdo. scdm aliquos qꝫ citentur agnati quibus preiudicat ꝛ qui alias erant successuri. per. l. nam ita. ff. de adopt. Inuenio quod Jac. de are. tenet legittimationẽ fieri posse ẽt non citatis parentibus. qui sperant successionẽ. alle. l. cũ adop. ff. de adop. Et qꝛ non dꝫ esse quis solicitus de hereditate viuentis. l. fin. C. de pac. de cõces. pre. c. ij. ꝛ. l. ij. ff. de vulga. ꝛ pupil. ꝯriũ tꝫ Mar. Syl. in. l. nam ita diuus. ff. de adopti. ꝛ idem tenuit per illã legẽ quidã Bartolo de capua vt reperio in qbusdã appostilis. p. l. neqꝫ. ff. de adop. Ubi quia non adoptatur in filiũ absqꝫ consensu alterius filij. Jo. an. hic in verbo libere in hac parte tenet consensum illorũ quibus preiudicat necessariũ qñ fit ab eo. qui non habet potestatẽ nisi ꝓrogatã. ꝛ idẽ sentit in ꝟsi. insuper. in verbo potuit. alle. C. de pac. l. fin. de eman. li. l. inuenimus. Ho. dicit qꝫ viuo patre non exiget cõsensuꝫ alterius nisi patris: alias eo mortuo vel quo ad feuda alias exigit consensuꝫ illorũ quibus preiudicat. ꝛ hec ponit Jo. an. in ꝟsi. insuper. in verbo requisisti. Hic aut legittimatio fit post mortẽ pris de cuius successiõe agitur. aut fit in vita: Si fit post mortẽ pris. dic qꝫ hoc recedit ĩ dubiũ an legittimatio trahatur retro. ꝛ an dato qꝫ trahatur retro. tollat ius alteri medio tpe quesitum. Dico qꝫ sic si est collatiua noui iuris: qꝛ nõ fit per verbo restitutiua vt ꝯferimus tibi legittimitatẽ. ꝛ hoc non trahitur retro. Si aũt est restitutiua vt reintegramus te ad oia iura nature primeua ac si legittimus natꝰ esses. q sic debet fieri qñ vult totaliter integrare vt no. Bar. in. l. si quis in fi. C. de ope. liberto. Et hec trahitur retro. ad hoc. l. fi. ff. de nata. resti. ꝛ in auct. qui. mo. na. effi. sui §. ꝛ si quidem. ꝛ. §. illud nunqꝫ. coll. vij. Nunquid autẽ ita retro trahitur qꝫ tollat ius alteri medio tpe quesitũ. Quidam dicunt qꝫ sic. Bar. tenet ꝯ in. l. gallus. §. quid si tantũ ff. de libe. ꝛ posthu. Quia fictio nõ trahitur retro ad preiudiciũ illius cui medio tpe est ius quesitũ: nisi ad illud specifice restituatur. ff. de vsu. l. si is qui ꝓ emptore. Et hec opi. est vera. ad hoc de rescrip. c. quãuis li. vi. ꝛ hãc conclusionẽ sequitur Jo. an. in addi. spe. in ti. de succes. ab intes. §. ij. ꝟsi. Primã conclusionẽ. ꝛ per Ho. in summa. in ti. qui filij sint legit. pe. colum. ꝟsic. Quid si imperator. sit tñ teneremus qꝫ traheretur retro ad preiudiciũ illius cui est quesita hereditas. Dicit qꝫ aut filius fecit se legittimare ex tacita voluntate patris qui declarauit ipsum velle succedere intestamento. ꝛ non exigitur qꝫ illi vocent. alle. auct. item si quis. C. de natu. li. si non appareat aliud. Dicit qꝫ exigitur eorũ consensus. alle. l. pe. ff de nata. rest. Et ibi hoc tenet Ja. de are. hoc dicit vera nisi appareat de expressa volũtate principis qꝫ voluerit preiudicare in hẽditate. Ego dico qꝫ si non exprimat aliquid de iure alteri quesito qꝫ valeat legittimatio. sed nõ ad preiudiciũ illius de cuius preiudicio agitur. Si autẽ exprimit princeps de hereditate ꝛ iure alteri quesito specifice a non intendit preiudicare ꝛ maxime si exprimit. Nõ ob. l. spli. dicit tñ Ubertus de bobio. vt recitat Jo. an. in addi. nie. in ti. de succes. ab intes. §. j. in ꝟsi. Sed de facto. Quod esit faciat mentionẽ de agnatis ꝛ iure sibi delato qꝫ non valeat impetratio. lꝫ legittimatio sit impetrata nõ obstante lege. ꝛ sic cũ clausula generali. Et idꝫ tenet. Jac. Balduini in auct. qui. mo. na. ef. sui. col. vij. Credo qꝫ valeat ꝑuilegiũ qꝛ in ꝯcessione priuilegij non est necessaria vocatio partis. tñ fiat ex liberalitate principis. ff. de liberali causa. l. liberũ. de preben. c. cũ qui. lib. vi. facit qꝫ no. docto. de confir. vti. vel inuti. c. cum dilecti. de priuile. c. cum olim. Et sic ꝯsuluit By. qꝫ puto verũ in legittimante in terris suis. alias qñ legittimat alibi nõ põt ẽt citatis illis quibus est legittimatio preiudiciũ. Aut fit in vita patris. aut fit de voluntate patris ꝛ tunc pater põt disponere de hẽditate quolibet ad preiudicium sperantis hereditatẽ: valet ista legittimatio ẽt non vocata parte. exigitur tñ qꝫ fiat mentio agnatorũ ꝛ qꝫ dicat nõ obstante lege nec sufficeret scdꝫ sine primo. Si vero fiat ad instantiã filij in vita patris. ꝛ satis põt dici qꝫ tunc illorũ nõ exigitur ꝯsensus. ꝛ maxime si sunt vlteriores agnati: de confratribus aũt esset magis dubiũ: qꝛ in vita videntur habere quoddã quasi diuinũ. Sed non credo qꝫ illud viciat legittimationẽ ꝛ hoc videtur tenere Jac. bu. in. l. adoptare. §. j. ff. de adoptio. Nec ob. qꝫ dicitur de adoptione: qꝛ illa loquũtur in collatione iuris noui nõ ꝯsonante natura rei. hic aũt consonat natura cum hec ꝺf ia non fuerit sed tñ principiuꝫ iuris nature. Credo tñ qꝫ nõ valeret legittimatio nisi appareret principẽ certificatũ istuꝫ alios liberos habuisse: quia hec est cã qua facilius est inducta mens principis ad cõcedendũ vt legittimet: ex quo pater non hꝫ alium filiuꝫ. Sed facta expressione bene valeret hec ĩpetratio ꝛ ꝯcessio. Ideꝫ tenuit Uber. de bobio de agnatis. si de eis non fecit mentionẽ. vt recitat Joã. an. in addi. spe. in ti. de succes. ab intes. §. j. ꝟsi. item scias. Sed loquit qñ mortuus erat pater. Idẽ tñ sentit ꝛ in vita. Et hoc credo ẽt si priuilegiũ esset ꝯcessuꝫ ꝓprio motu. Quia papa ꝛ princeps ex ꝓprio motu ꝛ eoruꝫ ꝓprius motus nõ firmat rescriptũ vel priuilegiũ ꝯ ius alterius. vt in. c. si motu. ꝓ ꝓbẽ. li. vj. Requirit ẽt ꝯsensus ipsius patris. vt puta a principio vel ex post facto. qꝛ nõ põt acquirere patriã potestatẽ inuitus. An ẽt requirat ꝯsensus filij in legittimatione: dic qꝫ sic. vt. l. fi. ff. de is qui sunt sui vel alie. iur. in auct. qui. mo. na. effi. sui. §. generaliter. colla. vij. Et hoc tenet spe. in. d. §. ꝛ ꝟsi. Requirit. ẽt scdꝫ aliquos qꝫ hec legittimatio petatur per se. Ideo est dubiũ an per ꝓcuratorem peti possit: videtur qꝫ nõ. ff de adop. l. neque absens. §. fi. ꝛ. l. post mortẽ. §. fi. C. e. ꝛ hoc sentit gl. in corpore. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis. Et hoc videtur sentire Bart. in. l. post mortẽ. §. fi. ff. de adop. ad hoc. l. iubemus. C. de emã. li. C. de is qui ve. eta. impe. l. oẽs. ꝛ idem Bar. in. l. gallus. §. si forsitan tenuit contra. Prio qꝛ ꝓcuratorẽ visus admittit. l. j. §. visus. ff de ꝓcu. Scdo qꝛ hic non optinet vicem ꝓcuratoris. sed supplicatoris qꝫ fit per viã supplicationis. in auct. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis igitur. in gl. que incipit qꝫ qualiter fiat. colla. vij. alle. auct. item si quis. C. de na. li. Iteꝫ qꝛ ex parte filij non exigitur qꝫ sit presens. sed sufficit qꝫ ratum habeat. in auct. qui. mo. na. eff. sui. §. naturales. ꝛ. §. generaliter. coll. vij. Non ob. l. neque mulieres. ꝛ. l. iubemus. ꝛ. l. post mortẽ. Quia in legittimitate pater nihil disponit. sed principi legittimanti consentit. leges aũt ꝯ aducte loquuntur qñ pr emancipat: absoluat vl filiũ auctoratur. vel quando adoptat vel dñs manumittit que cum non sit in administrationẽ patris non possunt fieri per ꝓcuratoreꝫ. l. omnes. C. de his qui. ve. eta. impe. in rescrip. qꝫ ibi requiritur presentia persone ad cognitionem que sine causa fieri non põt. sed hic non exigitur ad cognitionẽ. ergo fieri põt in absẽte vt. l. filium. ꝛ. l. seruum quoqꝫ. §. publice. ff. de ꝓcu. Et per hoc infertur ibi qꝫ cõpaternitas non põt ꝯhi per ꝓcuratorẽ qꝛ ibi exigitur actus patris leuatio. Et dicit canonistas hoc tenere per. d. l. post mortẽ. §. fi. De prima questiõe casus est hic. Nam fuit h impetrata per ꝓcuratorẽ. Requiritur tertio qꝫ ista legittimatio fiat a patre vt legittimetur quis vt filius non vt nepos mortuo filio. dicit Guil. qꝫ non possit legittimari in. l. fi. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Quia fictio exigit personam filij ꝛ per eam extendatur ad nepotẽ.

ff. ad. l. acquiliam .l. huic scripture ff. de bonis li. l. libertinus. secundum Guil. de cu. Hoc credo in legittimatione restitutiua. sed in collatiua nõ video q̃m princeps posset illi conferre iura legittimitatis. Item requirit quod simpliciter legittimetur. Nam si quo ad quid sic: et quo ad quid nõ esset quoddam monstrũ. ut dicit hic lra. Sed est dubiũ an pater posset filiũ legittimare hoc pacto ut certa parte succedatur. dicit Bar. q sic. ff. de adop. l. quesitũ. alle. in. x. coll. De filijs natis ex matrimõio et marga nacticã. Zeto: est vulgare mediolanesi. ut ibi. Et hoc posuit in antiqua lectura. Nõ inuenu in noua. sed in suis recollectis antiquis. Et hoc sufficiat de scdo. s. que exigant erga solẽnitatẽ legittimationis. ¶ Nunc ultimo videamus aliqua de effectu legittimationis et hic aduertendũ est. quod quedã est legittimatio restitutiua. quedam est collectiua. quedam est legittimatio dispensatiua. Restitutiua fit qñ ipsum legittimat et per oĩa reintegrat primeue nature. Et hec est duplex. Quedã plenissima et hec se refert ad principiũ vicij. Quedam est plenior. et hec se refert ad superficiẽ prolis reintegrando prolem ad primeuũ ius nature. Collatiua qñ noviter quo ad qd confertur sibi ius legittimitatis nõ restituẽdo retro. Dispensatiua est qñ secum dispensatur non obstante illegittimitate: et proprie non est legittimatio. sed dispensatio. Quedaz in aliquo particulari conferens ius legittimitatis. Effectus primus est q oẽs integrat ad primeua iura ac si fuisset legittime natus. Sed posset eẽ dubiũ an si statutũ in materia stricta faceret mentionẽ de legittimo cõprehẽderet iste legittime natus: et videtur q nõ: q2 statutã ut stricti iuris applicat ad verã et originalẽ legittimitatẽ nõ ad fictã. l. iij. §. hec verba. ff. de nego. gest. In contrariũ: q2 videmus q appellatiõe legittimi nati cõprehẽdit legittimatus ex matrimonio subsequenti. ut no. glo. ẽ. eo. tanta. et glo. de elect. c. Innotuit. Credo q si legittimatio sit collatiua aut dispensatiua q sic dispensatus non dicatur legittimus: q2 non reintegratur ad naturalia. Sed dubium est de legittimatione integratiua. Dic q quedã est legittimatio restitutiua plenissima per q̃ disponitur in matrimonio. et puto q si dispensatio fit ex viribus mrimonij q cõprehendat hic sit legittimus. q2 actus legittimatõis est positiuus: ut dixi et eo q lex pfert: pfert de iure et vere ñ ficte. Ideo cõprehẽderet legittimatus et p põs matrimoniũ verum vel opinatũ. ẽ. eo. c. tanta. Et q ibi no. Quedam est legittimatio reintegratiua plena ut illa per q̃ disponit in prolẽ legittimando et reintegrando ad ius primeuũ. et de hic magis est dubiũ. q2 cuz ista legittimitas sit de iure positiuo. ut q hic appellatõe legittimi cõprehẽdat cum ut hec datur a iure positiuo. dicerem q si legittimatio fiat ex viribus cõis legis. ut in casu. c. per tuas. ẽ. eo. cõprehenderet. Si aũt fiat ex viribus rescriptis non video q cõprehendat q negari non põt quia dato q iste sit legittimus eius legittimatio est de iure speciali et non cõi: et appellatõe statuti refertur ad legittimũ de iure cõi. et sic puto. lz audiuerim quendam disputasse ẽ. sed nescio si ẽ decidit. s. dñm Angelũ de perusio in ciuitate bonoñ. differt ẽt in alio legittimatio et dispensatio: q2 legittimatio simpliciter habilitat: sz dispensatio quo ad qmd. ut pz ex no. de fil. presby. c. i. li. vj. Ideo dispensatus posset plura beneficia consequi. Dispensatio consumeret assecutõe vnius nisi aliud exprimeretur. Alij sunt effectus psonales ut habilitet ad ordines. ad hereditates. ad officia. ad munera. et similia. a quibus repelleretur alias. Sed est dubiũ. q2. ẽ. est dictũ an legittimatus legittimetur ad preiudiciũ agnatorũ excludendo eos ab hereditate. ¶ Nunc videamus an legittimatus habilitet. et quo ad patrẽ. et quo ad agnatos. ita q oĩbus equalr succedat. videt q sic. q2 ex quo simpliciter est habilitatus et naturalibus restitutus succedere dz et postea oĩbus indifferenter: maxime q2 non dz diuerso iure censeri. s. q quo ad aliquos sit legittimus: et ẽt facit ad hoc q2 priuilegiũ principis latissime est interpretandũ. ff. de consti. prin. l. beneficiũ Ja. de bel. tangit hanc questionẽ. in auct. qui. mo. na. effi. legi. §. l. coll. vj. et ibi dicit. Primo q aut nulla est facta mentio de agnatis. et valebit legittimatio. sed non admittit ad successionẽ eorũ. si autẽ dictũ est quod possit succedere oĩbus agnatis et cognatis patris non obstante. l. tali. Dicit q admittitur ad successionẽ ẽt cognatorũ. allegat. C. de legi. here. l. si ab eo. et in auct. qui. mo. na. eff. le. §. si quis igit. coll. vj. Postea dicit quod quo ad agnatos et cognatos non poterit princeps ipsum legittimare nisi consentiant. alle. l. eorum. C. de na. li. et in auct. qui. mo. na. effi. sui. §. et generaliter. colla. vij. et. §. filium. ẽ. alle. et. l. ita diuus ff. de adopt. Quia sicut pater non legittimat filiũ inuitũ. ita nec legittimat filium inuitis agnatis. Et dicit hoc Inno. notasse. ista fuit antiqua questio Uber. de bubio. quam tangit Jo. an. in addi. spe. in ti. de succes. ab intest. §. ij. v̄si. Sed quid si pater. et v̄si. Item scias. De scda parte ibi in effectu concludit ẽ. s. q per hec legittimetur et agnatis nullũ fit preiudicium q2 per hoc necessitant ad instituendũ. et q2 principis est creare generaliter in oĩbus ptãt ẽ hãc succedendi: fortius in vna persona vel duabus pmiscue. Scdo q2 princeps ad cõprimendos illicitos coitus ius naturale ab eis abstulit. ergo põt illud reintegrãdo restituere illi simpliciter quo ad oẽs in auct. qui. mo. na. eff. sui. §. si igit ad pmordiũ nature reducuntur cessat causa querele. Unde concludit qd ẽt sine clausula: vel ẽt cũ clausula generali non obstãte. l. tales habilitabuntur ad successionẽ agnatorũ. Credo q qñqz hec legittimatio fit disponẽdo ad radicẽ matrimonij et puto hunc indifferenter quo ad oẽs habilitari. et legittimari. Nã nulli dubiũ q legittimatus in terminis decre. tanta. ẽ. eo. legittimus est quo ad oẽs. aut hec legittimatio fit non disponendo ad radicẽ mrĩmonij vel principiando ad illã. Et tũc dico q aut ẽ legittimatio restitutiua: seu reintegratiua et talis si fiat per. l. habilitat quo ad oẽs nisi lex aliquos excipiet. ut pz p no. ẽ. eo. c. p tuas. Aut legittimatio fit per rescriptũ. et hec est de q̃ dubitat. Credo q si est restitutiua et fit mẽtio de agnatis. quo ad oẽs habilitetur per rõnes Uber. de bubio. Quia reintegrat imperator legittimando ad oĩa iura ppinquitatis. et in eo tollit effectũ vtĩe legittimitatis per se approbatã indifferenter quo ad oẽs applicatur correlatiue ad hoc. ff. de sta. ho. l. ingenuum. si non fit mentio de agnatis adhuc ex quo est integratiua ad primeuũ ius. Credo q ẽt ad agnatos extendatur. q2 integrati censentur simpliciter nisi aliter reintegratio restringatur. et idem de collatiua alias habenti. q2 hec reminiscit prima iura. Si ãt eẽt collatiua iuris particularis succedendi. alias a natura nõ habẽti. Credo q hec iura possent conferri demũ inter ꝯsentiẽtes. Et sic loquitur. l. nam ita diuus et similia. Cõferre enim ppinquitatẽ mihi absqz meo consensu non põt. q2 talia dare est nature. aut ꝯsensus. sed integrando ad iura nature põt illa mihi dare: que nature dedit et abstulit lex sine agnatorum consensu sicut conferre põt absqz eorũ ꝯsensu seu restituere. Alius est effectus q si pater condito testõ et alijs institutis legittimauerit filios filius rũpit testm̃. Sic disputat Ja. de bel. in auct. qui. mo. na. effi. sui. §. j. coll. vij. Quia fictus filius rumpit testm̃. ut si ingressus monasteriũ post testm̃ non instituto monasterio rũpitur testm̃. q2 monasteriũ filius fictus est. in auct. si qua mulier. C. de sac. san. eccle. xix. q. ij. c. si qua mulier. no. de pba. c. in pñtia. Ergo fortius legittimatus qui hz aliquid naturalitatis. C. de adop. l. cum in adoptiuis Scdo q2 filius arrogatus rũpit. ff. de lib. et posth. l. filio. ff. ẽ. tab. l. non putauit. §. si quis emancipatũ. Fortius ergo legittimatus qui hz concursum vinculi nature. ut in. d. l. cum in adoptiuis. et. l. filio. Alias rationes hic psequitur. sed sufficit q agnouerit iura agnatõis. et se primũ reperiat in gradu: q2 ppter hoc dicit filius posthumus. et sic rumpet per illam legem filio. q2 oĩa imprimat legittimatio. Alius est effectus q2 si patre habente naturalem filium substituat si decesserit sine liberis legittimis. an ẽ filius excludat sub

statutū. Determinauit Ja.de are. ꝙ sic. vt recitat Jo.an.in
addi.spe.in ti.de succes.ab intest.in loco preallegato. Quia
hic est filius legittimus quo adiuuāte natura. ad hoc ff.de
lib.e posth.l.filio.e.l.cū in adoptiuis.C.de adoptio. Et
natura eis restituit: et macula illegittimitatis exulat. l.auct.
qui.mo.na.effi.legi.§.illud. e sic vide consultū.bonon. Non
ob.l vsu feu.si de feu.fu.cōtrouer.c.naturales. Quia licet
non succedant in feudo: succedunt tñ in hereditate. vt dixi
.§.eo.tanta. Per hoc Angelus determinauit in questione
valde notabili quod legittimatus excludat substitutū per
istud ꝙ dicitur in.c.naturales.e licet non excludat adopti
uus substitutum: excludit tñ hic naturalis qui filius est iuuā
te natura. Idē puto si dixerit si decesserit sine filijs legitti
mis e naturalibus. Quid si dixerit sine filijs legittime natis
Videtur ꝙ substitutū excludat legittimatio per matrimo
nium.ar.glo.de elec.c.innotuit.e.c.tanta.§.eo. Sed legitti-
matus per.l.aut rescriptū an tunc excludat satis est dubiū.
Sol.patet ex his que.§.dixi. Puto qđ non excludat ali-
quos casus qꝛ testator videtur se retulisse ad legittimitatē
scđm tps natiuitatis: et verba referunt ad natiuitatē veram
nō fictā.l3 fortius in verbis legis. Et p hoc nō ob.ꝙ no.de
elec.c.innotuit.e.c.tanta.§.eo. Et hoc puto fortius si verba
sic duplicasset si decesserit sine filijs legittimis e legittime
natis. e idē determinauit Ang.in illa disputatōe. ¶ Alius
est effectus scđm quosdā ꝙ iste legittimatus succedit in he
reditate paterna ēt si cōtingerit postea patrē habuisse alios
filios legittimos.tangit hoc spe.in ti.de succes.ab intest.§.
j.v.Sed ex postfacto. Guido de suza tenet in hac questio
ꝙ non succederet.C.de natu.libe.l.j. e hoc per.l. ex post fa-
cto.ff.ad treb.e per.l.cum accutissimi.C.de fid.ins. Quasi
pater filium legittimauerit ꝑpter defectū filiorꝫ e tacite in-
est conditio si filios nō habuerit legittimos e naturales ꝑ
pter mentē legittimātis.ad hoc.l.si vnq̃.C.de reuo.do.l.
ex postfacto.ff.de vulga. e pup.l.si vbi.ff.de here.insti.l.si.
vbi propter superuenientiā filij rūpitur actus prius factus.
Alij tenent contra. qꝛ legittimati succedunt cū legittimis
e naturalibus.in auct.qui.mo.na.effi.leg.§.si quis igitur.e
§.generabiliter.e §.illud. Et hoc tenet Hoff.hec vera dicit
Jo.an.nisi apponatur clausula quā dicit se vidisse de facto
in legittimationibus pape. Ita tñ ꝙ si dicto patri tuo pro
lem legittimā ex vxore habere cōtingat: nō coequeris eidē
sed congruam de bonis ipsius possis recipere portionem.
Et dicit ꝙ per talem clausulā filio naturali non ꝓuidet in
causam intestati. per ꝙ dicit patrem tunc debere in vita ei ꝓ
uidere. e esset equū ꝙ stilo curie clausula adderetur: que ꝓ
uidetur hac forma vel alia ꝙ si decederet pater super hoc
ordinatōe non facta dimidiā eius partē que ad legittimum
filium vel vnū ex legittimis pertineret tibi debere eēsemus:
e adhuc declarari posset qñ partes filiorū eēnt inequales.
¶ Alius aūt effectus an sic legittimatus succedat in fue
do. e dictum fuit ꝙ non.§.e.c.tanta ¶ De alio effectu pōt
dubitari an si pater ex statuto tenetur emendare dānum da
tum per filiū. an intelligatur statutū ēt de legittimato. De
cisio patet ex predictis. an aūt tunc teneatur ꝓ naturali dan
te ad dānum emendare est questio. an naturalis intelligat
appellatione filij. Et hanc questiōē tangit Jo.an.in addi.
spe.in ti.qui filij sint legi. e dicit Guido de suza terminasse
ꝙ non teneatur si est natus ex incestuoso coitu. qꝛ non mere
tur noiari filius. sed ꝓ naturali nato ex concubina dicit illū
teneri: qꝛ nomen filij hꝫ. Et dicit Jo.an. ibi vnū verbū ꝙ lꝫ
oēs nati ex soluto e soluta appellēt nāles ex cōi vsu loq̄ndi.
Tñ ꝓprie sūt q sunt nati ex ꝯcubina tēta cū hōestate ī domo
in auct.qui.mo.na.effi.sui.§.si quis aūt defunctus.coll.vij.
in auct.de triente e semis.§.e hec dicimus. Hanc opi.sequi
tur Bar.in.l.tutelas.ff.de capi.di. Quia hec appellatio fi-
lij est nature. e sic cadit in bastardū. Et per hoc concludit
an si fiat statutum ꝙ oēs de domo talium expellantur de ci
uitate: vel aliqua pena apponatur. an ex hoc cōprehēdat
bastardus. Dicit ꝙ si sumitur domus pro agnatione non
cōprehendit bastardus. Si aūt sumimus domum ꝓ oībus
habitantibus in vna domo. Dicit ꝙ adhuc cōprehēditur.
Si sumit domus ꝓ vna parentela descendentiū ex eodem
sanguine. Dicit ꝙ cōprehēdetur bastardus. Nam domus
qñq3 sumitur ꝓ agnatione. vt.l.cū vnus.ff.de ali.e ciba.le
ga.ff.ad silla.e.l.j.in prin.e ibi p Ja.de are. Qñq3 ꝓ oībus
habitantibus in eadē domo.C.nemini li.poten.l.j.in fi. Di
cuntur ex consuetudine de domo oēs qui portant eadē in
signia ꝑpter ꝙ concludit ꝙ hec est appellatio ciuilis. qꝛ di-
uersificatur ex diuersitate locorū non naturalis qꝛ nō ibi di-
uersificatur.ff.de iusti.e iure.l.oēs populi. Unde bastar-
dus non cōprehenderet Bald. dicit in.l.cum nuptie.ff.de
sta.ho. Quia bastardus non est de parentela nobilium qꝛ
sordes non meretur noīari inter precipuos.C.de nupt.l.he
redem. idem tenet in.l. filius. Plus dicit ꝙ non pōt arma
portare nobilium: e cū nuptie ex cōi vsu habeantur correla
tiue l3 stricte filius dicatur quem nuptie demonstrant. vt di
ctis iuribus. ¶ Ex ante dictis determinat questio de nota
rijs. Circa ꝙ esset videndum. Primo an notarius creatus
a papa possit conficere instrumenta in terris imperij. Scđo
quid de creato ab iperatore. Tertio quid de creatis ab infe
rioribus. ¶ Ad primū e fꝫ an creatus auctē pape possit
in terris imperij vel creatus ab imperatore possit in terris
ecclesie conficere. Aduerte si queritur an papa possit crea
re notarios subiectos imperio. vel imperator subiectos
ecclesie. Dubitatio potest esse e videtur quod non per iam
dicta: qꝛ iam non est dubiū quod notarius habet officium
quoddā e preeminentiā auctoritatis. e maxime qꝛ creantur
iudices ordinarij sine administratione e vocantur iudices
cartularij. Igitur sicut papa non dat iudices inter nō subie
ctos.§.eo.cām. Ita nec creabit notarium. Credo ꝙ si vellt
creare non subiectū cōsentientē ēt suppositū iperio ꝙ possit
ea ratione: qꝛ pōt illi causā delegare qꝛ in hoc nullū tangit
p̄iudiciū. e hic est actus voluntarie iurisdictionis e ꝓro-
gabilis: vt puto. Et h tenet Bal.in.l.cū q.ff.de iurisd.om.
iudi. Sed dubiū est an talis notarius in terris imperij quā
do est constitutus ab ecclesia e in terris ecclesie qñ est cōsti
tutus ab imperatore possit conficere instrā. ita ꝙ sint vali
da. Spec.tꝫ ꝙ sic.in ti.de instru.edi.§.restat.vsi.e no.ꝙ ꝗ
pōt facere.xi.q.iij.c.cuncta.e.c.per principalē. allegat circa
hoc.c.in vsi.insuper hanc opi.tenet Bar.in.l.ij.C.de offi.ꝓ
consulis. Quia hic est actus volūtarie ptātis. Et hoc tenet
in nouis recollectis: e in antiquis remittit ad.l.cunctos po
pulos.C.de sum.trini. Et nihil dicit ibi. Credo hanc partē
ꝙ notarius imperij conficiat instrā in terris ecclesie in tpali
bus. e econuerso notarius pape vel a papa creatus cōficiat
instrā in terris imperij in spiritualibus. Et hic qꝛ est actus
iurisdictionis voluntarie. e hic potestas est ꝓrogabilis: nec
agitur de preiudicio nisi rogantiū instrm.in auct. de tabel.
§.j.e no.in.c.j.de fide instru.de offi.de le.c.cum in iure. Si
aūt queritur an in spiritualibus possit conficere instrm non
insisto hic: qꝛ alibi tactum.s.§.de elec. qꝛ pp.ne cle. vel mo.
sic dicendū est vt ibi dicit. ¶ Ad tertium quid de creatis
ab inferioribus. e hic est aduertēdū. qꝛ quidā sunt creati ab
habentibus potestatē vel a papa vel ēt ab imperio. vt sunt
isti comites palatini: qui cotidie creāt notarios. e tales po
terant si simplex est ei concessa potestas creandi sicut creati
a papa vel imperatore. Et hoc tenent doct.in locis prealle-
gatis. sed si loquimur de inferioribus non habentibus po-
testatem a papa vel a principe. e hoc dubiū diuulgatū. An
inferior a papa vel principe posset creare notarios ꝙ latissi
me prosequitur Inno.de fide instru.eo.c.cum pe.tabellio.
quem sequitur spe.in titu.de instru.edi.§.restat.vsi.sed quis
potest facere tabelliones. Et cōiter cōcludit ꝙ vniuersales
solus papa e imperator quo ad limites ciuitatis vel dioce-
sis posset facere ciuitas vel episcopus consuetudine vel sta
tuto. de hoc de fide instru.c.cū dilectus.ad primū.l.actua-

rios C. de actua. li. xii. Immo & defensores ciuitatum: quo ad ciuitates. vt. l. prouincia. C. de defen. ciui. & in auct. de defen. ciui. §. sed interim. fin. Guil. de cu. & Bar. in. l. nec adoptio. ff. de adoptio. Sed est dubiū an talia instr'a extendant vires extra territoriū. Aduertendū q̄ hec questio pōt multipliciter intelligi. Primo an instr'm factū in limitibus territorij notarij & inter illos vbi creatus est faciat fidem in alio territorio. & dicendū est q̄ sic. C. de eman. li. l. j. & hoc tenet Guil. de cunio. & Bart. in. d. l. cūctos populos. C. de sum. tri. Scdo pōt intelligi an valeat instr'm quod conficit in limitibus territorij vbi creatus est inter alios extraneos ibi ꝯbentes. & idē q̄ ibi sortiuntur forū ex ꝯctu. de foro cōp. c. dilecti. & c. fi. de foro compe. c. romana. §. ꝯbentes li. vj. & Jo. an. in add. spe. titi. de instru. edi. §. restat. versicu. Quid de his que fiunt a comite. Pōt tertio intelligi an notarius vnius ciuitatis habens auctē a statuto ciuitatis possit ꝯficere instr'm in alterius territorio. Bar. tenet q̄ non. in. l. ij. ff. de offi. procō. & idem dicit in. l. j. C. de sum. tri. Quia habēs potestatē ab inferiori a principe non exercet iurisdictionē ēt voluntariā a principe extra territoriū dantis potestatem. vt. l. ij. ff. de offi. proconsul. ad hoc de foro cōpe. c. romana §. pe. li. vj. & idē tenet spe. in. d. §. quid de his. & recitat Jo. an. in addi. spe. ibidē q̄ quidā tenent q̄ notarius de cōsensu partium possit ꝯficere instr'a. quasi hoc officiū sit ꝓrogabile. C. de iuris. om. iudi. l. priuatorū Guil. de cu. tenet contrariū in. l. repetita. C. de epi. & cle. Quia auctoritas creantis non se extendit extra locum. ergo nec habentis potestatem ab eo. allegat. l. in ꝓuincijs ꝓcalle. & C. de execu. l. ij. recitat & ibi spe. alios distinguere an conficiant instr'a eorum que sunt voluntarie iurisdictionis vt emancipationis & similiū: & possunt. alias non. per. l. ij. ff. de offi. ꝓconsul. Credo ēt q̄ in ꝓrogatione extra locum nec in voluntaria nec in necessaria iurisdictione possint aliquo modo exercere officium suum: & q̄ instr'a ab eo confecta non valeant: q̄ eius iurisdictio non pōt ꝓrogari cum tantū habeat nudū officiū quod est inextendibile ad alias personas. ar. de offi. dele. c. p. & g. & c. fi. & hec sufficiāt de hac difficili materia. ¶ Quero circa hanc patrē qui dicantur filij naturales. dicit hic gl. q̄ large filius naturalis dicitur oīs filius preter adoptiuus & spiritualis. xxx. q. iij. §. in plerunq̄. Tñ naturales appellātur qui liberis concubinis nascuntur. vt hic. & xxxij. q. ij. c. i. Jo. an. in addi. spe. in ti. qui filij sint legi. circa principium. in ᵭsi. qm̄. Et de statuto dicit q̄ licz oēs nati ex soluto & soluta appellent naturales ex cōi vsu loquendi. tñ ꝓprie naturales sunt qui sunt nati ex ꝯcubina cū honestate tēta in domo in auct. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis aūt defunctus. coll. vij. in auct. de triente & semis. §. & hoc dicimus. colla. iij. Quod bene notandū ꝓpter statuta que faciunt qñq̄ mentionē de naturalibus. ¶ Quero qui dicantur filij adulterini gl. dicit q̄ nati ex adulterio. & dicit adulterinos filios presbyterorum qui fornicant' & adulterant' cū sint quasi mariti ecclesiarū. lvj. di. c. cenomanensē. No. q̄ ecclesia d' habere cū matrimoniū vniuersale & spirituale cū quolibet presbytero sed hic appellat' quasi matrimoniū. Matrimoniū aūt spirituale proprie est inter xp̄m & ecclesiam & in signum istius portat annulū. vt no. de deposi. p̄cla. c. fi. late tñ capiendo tunc quasi spirituale d' cū quolibet prelato. de elec. c. ne ꝓ defectu. latissime cū quolibet presbytero. sed hoc determinat' ad ecclesiā vniuersalē vt hic: quod no. bene. ¶ Uemo ad versi. videbatur. ¶ No. j. prelatū & superiorē non debere esse facilē in relaxando iure in aliquo subiectorū. Nā statim inferiores talia trahūt in exēplū & ex hoc sumunt audaciā postulandi id sibi fieri debere: nō tñ debent superiores quilibet hanc sumere audaciā: quia debēt ꝯsiderare an sint pares in sufficientia illis qui preter ius gratiam consecuti sunt. vnde non debent se iudicare pares illis qui digniores sunt. xl. di. multi. in fi. vnde debuit iste considerare q̄ licz esset nobilis non esset equiperandus regi. & quod dignior preferendus est. xl. di. non cogimur. Ideo q̄ patēs erat hec dissimilitudo papa non curauit illā explicare. ad hoc de transac. c. fi. ¶ No. ij. modū allegandi qñ aduocatus inducit causam similē vt inducat solum prout cōcludat ad suum ꝓpositū. sic faciebat iste tacens illa que faciebant pro parte aduersa ex quibus patebat dissimilitudo. aduocatus aūt ad diuersas ptes debet esse paratus in dando dissimilitudinem. & sic soluitur argumentum. ¶ No. iij. q̄ facilius dispensatur cum prole prodita viro admittente vxorem auctoritate ecclesie & aliam superinducente q̄ cum dimittente propria auctoritate. Et no. q̄ illud dicitur temere factum quod est factum propria auctoritate vel sine auctoritate superioris: & dicitur non temere factū quando est factum cum auctoritate superioris. licet auctoritas sit nulla quod intellige quando defectus surgit in auctoritate non ab incūbētibus partibus. C. vnde vi. l. meminerint. & patet ex no. c. fi. de elec. li. vj. ¶ No. iiij. q̄ ille dicitur facere in contēptum quando facit aliquid contra interdictū hominis aut iuris. ¶ No. v. q̄ auctoritas ecclesie in superando matrimoniū aut legitimat prolem prodūctā ex secundo matrimonio: aut faciliorem inducit potestatē dispensandi etiā ibi vbi auctoritas est nulla: & sic opinatū matrimoniū errore iuris dato etiam quod non legitimet prolē: inducit tamen probabile dubium iuris de prolis legitimitate: & īducit faciliorē potestatē dispensandi. & sic p̄z q̄ facilius ecclesia dispēsat sup casu vbi pēdet dubiū. s. an ē dispēsandū vitiū sū p casu vbi est vitiū māifestū. Et no. q̄ cessare refert' ad actū nullum. vide. ē. vt lite non conte. c. accedens. ¶ No. vj. q̄ fides est vnum de bonis coniugij. Et bona coniugij sunt tria. hec sunt notabilia vsq̄ ad versicu. insuper. ¶ Ob. j. q̄ sententia non fuerit nulla ex obmissione ordinis iudiciarij vt lit. non conte. c. qm̄. §. j. So. si sententia fertur contra absentem non per omnia seruatur ordo iuris. si fertur contra presentē. debet per omnia seruari vt ibi hodie seruat' l. clemen. dispendiosam. de iudi. iuncta clem. fi. de verbo. signi. ¶ Unum aduerte q̄ glo. precedens dicit quod sententia nulla presumitur donec contrarium probetur. allega. de renun. c. in presentia. Et hoc vbi pendet. secus vbi non pendet questio nullitatis. & loquitur etiam de sententia q̄ non transit in rem iudicatam. vide quod no. in. d. c. in presentia. Et pondera bene q̄ pendente dubio nullitatis presumitur pro iustitia sententie. licet secus pendēt. dubio appellatōis. de resti. spo. c. sepe. ad hoc optime clemē. ij. de sequens. pos. & in cle. ij. de sen. & re. iud. Et pondera q̄ talis auctoritas nulla ex defectu iuris excusat contemptum & malam fidem sequentis sententiam adeo q̄ inducit facilitatem dispensandi. ¶ Ob. ij. q̄ non fuit necessaria dispensatio cum filijs regia ex quo erant nati ex superinducta dimissa prima auctoritate ecclesie. de clan. despon. c. cum inhibitio. ē. co. referente. So. quidā dicūt q̄ erat legitima. Ideo non egebat dispensatione etiam super affinitate. & ad tex. subaudiunt maxime. Alij dicunt q̄ necessaria erat dispensatio: quia sententia fuerat nulla. & in hoc residet glo. Jo. an. & Hostiē. dicūt q̄ aut proles est prodita ex scdo matrimonio in facie ecclesie cōtracto post separationē an̄ ꝓhibitionē & proles ē legitima. aut post ꝓhibitionē & post separationē & eget legitimatione. Dico sic q̄ quandoq̄ proles est prodita ex secundo matrimonio nulla facta separatione primi & proles illegitima ē vtroq̄ coniuge sciente primum matrimoniū vel ignorante. sed secundū tunc est clandestinū. Si aūt non esset clandestinū & alter coniugum ꝓbabiliter ignoraret proles est legitima. ē. de clan. despon. c. cum inhibitio. Quandoq̄ proles est prodita post separationē primi ecclesie auctoritate & post ꝓhibitionē & idem. & qñq̄ post separationē primi & ante inhibitionē. & si primū est sentētia valida separationi. casus est planus q̄ proles est legitima. Si autē est separatus est inualida post inhibitionē ꝓles est illegitima. si ante inhibitionē & vterq̄ coniugum scit factum: ignorat

ius ⁊ proles esset illegitima: si scit vna coniugum factum ⁊ alia altera ignorat: tunc est legitima. si vterq; scit factum ⁊ vterq; ignorat ius. hic est casus dubitabilis pēdēte dubio īpedimenti ꝓbabiliter. Dubitatur eo finito si apparet īpedimentū an proles sit legitima. adhuc ꝓbabile est dubiū quid mihi videatur. s. dixi in. c. relatum. Glo. videtur hic tenere ⁊ doc. ꝙ proles sit legitima ex quo est nata ante inhibitionem. Et dicit hic Hostié. ꝙ est impossibile ꝙ quis ex duabus habeat prolē eadem die que erit legitima. puta si contraxit mr̄imonium clam prio cū pedissequa hic proles erit legitima ꝓpter verū esse mr̄imoniū: si eadem die palā contrahat cū domina hic proles erit legitima ꝓpter mulieris ignorantiā. vt. s. de clā. despō. c. cū inhibitio. ¶ Venio ad versi. insuper ex hoc videtur. ¶ No. j. quod est possibile principē esse in mundo post imperatorē qui superiorē nō recognoscit. vt est rex francie. sed hoc est de facto. vt dicit glo. Et no. ex hoc q: ad validitatē gestorū per aliquā ciuitatem vel populū sufficit ꝙ ille sit in quasi possessione libertatis. ⁊ nō recognoscat superiorē de facto. dūmodo aliqua causa ad hoc moueatur. Et no. hic casum apertū ꝙ ciuitas non recognoscēs superiorē existens in quasi possessione huius libertatis. potest extendere manū ad reseruata in priuilegium principis. vide Bar. in. l. non ambiguū. ff. de legi. l. ideo ꝙ. ff. de mino. l. j. §. de qua. ff. de post. ⁊ dixi. s. vide pe. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. vide Inno. in. c. cum ꝓ tabellio. de fide instru. ⁊. ff. de capti. l. hostes. ¶ No. ij. ꝙ in his que reseruata sunt in priuilegiū principis non est ꝓrogabilis iurisdictio ēt in habētē potestatē parilē earum absq; consensu sui superioris. ⁊ sic lz in alijs ꝓroget iurisdictionē laicus absq; ꝯsensu superioris non tñ prorogat in istis que sunt meri imperij ⁊ supreme potestatis. Idē in feudalibus vt dixi. de fo. cōpe. verū. ⁊ ibi Inno. ⁊ de iudi. c. ceterū. Et hoc tenet Ho. allegat in summa. de arb. §. de qua re. sub. §. impedit. vsi. sed nunquid vasallus. Item non potest prorogare in alterius preiudiciū vt hic ſm doc. alias potest. ff. de iudi. l. j. ⁊. l. ij. quod dic vt no. in. d. c. ceterū. de fo. cōpe. ⁊ ibi remisi ad Bar. Et no. ꝙ laicus potest ꝓrogare iurisdictionem iudicis ecclesiastici. ¶ No. iij. ꝙ habens regalia solo iure regalium non videtur posse legitimare nisi cū hoc sit in possessione libertatis. ¶ No. iiij. ꝙ pater in filium videtur posse exercere que sunt voluntarie iurisdictionis: vnde data potestate legitimandi potest legitimare ꝓpriū filium. posset ergo papa ⁊ iperator legitimare ꝓpriū filium. ⁊ per hoc videtur ꝙ ēt posset comes habens potestatem a principe filiū suū legitimare. ad hoc. ff. de adop. l. fin. ⁊. l. si consul. Quia hoc faceret non tanq̄ pater. sed tanq̄ comes. Et ex hoc no. ꝙ ꝯcurrentibꝰ duabus qualitatibus in eandem personā: quarū scḋm vnā potest actū exercere. scḋm aliā non potest. Inspicitur illa scḋm quā potest si qualitates impossibiles sunt: si ēt illa scḋm quā non potest est naturalis. ⁊ altera accidentalis. ⁊ hoc quando accidentalis in actu exercendo potentior est naturali. vel quando exercitiū solū non potest recipere accidentalē: naturalis accidentali non repugnat vel ab eo non discrepat: nisi ꝙ illius non est potentie. ¶ Op. contra istum versic. ꝙ non sit possibile regem non recognoscere iperatorē aut papā. vij. q. j. in apibus. Solu. dicit glo. ꝙ de iure non potest esse possibile. sed de facto sic. ⁊ sic erat. vnde ⁊ dicit glo. ꝙ subest rex francie romano imperio. Inno. dicit ꝙ subest pape. Host. dicit ꝙ in tpalibus debet recognoscere iperatorē dist. lxiij. di. Adrianus. In spiritualibus papā qui dei vicarius est. vt no. s. eo. c. ij. subest tñ iperator pape. vt ibi no. Et hoc respectu rex frācie subest pape: q: subest illi qui subest pape. vt patet in his que no. s. ¶ An aūt peccent rex francie hyspanie ⁊ anglie hanc subiectionē nō recognoscentes. videtur ꝙ sic. xj. q. iij. c. qui resistit. Et an hec subiectio ꝓscribi potest. dic ad vtrunq; ꝙ nō est prescriptibilis. vt in. c. cum officij. de prescript. Et etiam dicit ꝙ peccant sed forte quādiu exigatur possunt excusari propter difformitatē. sicut notatur in decima. de decimis. c. cū homines in fi. ſm hosti. ¶ Opp. ij. ꝙ non possit legitimare princeps ꝓpriū filiū: quia in proprio facto auctorari non potest. de iure pa. c. per litteras. de insti. c. fi. So. dicit glo. ꝙ lz rex hoc posset facere. tñ melius est ꝙ abstineat a talibus. ff. de offi. procon. l. nec quicquā. ne auctorē in facto ꝓprio. Hostien. dicit ꝙ solus princeps hoc facere potest alijs preiudicando. Ia aūt qui facere posset xurialius faceret abstinēdo ⁊ ad papā recurrendo. ar. C. de pign. l. iij. non tñ cautius. ar. vij. q. j. pōtifices. xiij. q. j. in. c. ecclesias. §. ad hec calida. Dico sic si princeps velit hoc facere etiam in propriū filiū nō est disputatio. sed si est inferior a principe. vt habēs ab eo potestatē vel rex liber si hoc vult facere preiudicādo alijs. vt q: forte habet venientes ab intestato ꝓpinquos hoc non potest. sed si absq; alterius preiudicio velit hoc facere potest. condecentius tñ est ꝙ per aliū faciat. Et si dicatur in quo preiudicat alijs filijs. in eodē gradu vel cognatis qui sperant hereditatē illo non legitimo. qui modo non sperabunt cum pater facere non possit etiā si velit qñ isti saltem quartā dimittat. dicit glo. in. §. se. in vsi. regi gratiā. Quod rex non potest legitimare filiū propriū: vel lz possit vt subditū vt alijs succederet; nō vt filiū vt sibi succederet. credo ꝙ. s. dictū est. ¶ Venio ad vsi. rationibus. ¶ No. si papa faciat gratiā de iure nō erat proles legitima. sed potest dici ꝙ fecit gratiā ꝓpter dubiū anteq̄ declaretur an subesset impedimentū affinitatis ante istam declarationē. dic vt dixi. s. ¶ No. ij. ꝙ circa idem possunt concurrere vincula diuersarum legum. ⁊ facit vt no. de consti. c. j. li. vj. ¶ No. iij. quid significant hec verba plenā subiectionē vel plenā potestatem. quia intelligitur per ea subiectionē quo ad temporalia ⁊ quo ad spiritualia. vide de elec. querelā. Q: aliquādo refertur ad sola temporalia. vide bonam glo. propter hec que dicit de plena ⁊ omnimoda iurisdictiōe. quia includuntur ea que sunt meri imperij. in clemen. j. s. de foro cōpe. in verbo. omnimodā. vide tex. in clemen. j. in fi. vt lite pendente. ¶ No. iiij. ꝙ papa fatetur ꝙ potestatē etiā quo ad actum legitimandi facere ꝙ non habet potestatē regulariter: sed solū certis casibus inspectis. vt in casu nostro exerceret propter probabile dubiū casus regis an proles esset legitima vel: nō posset etiam altero modo intelligi. vt hic est casus pro papa secundum quem intellectum no. quod regulariter papa suam potestatē non exercet in terris imperij. hoc fallit in certis casibus inter quos est potestas legitimādi. ⁊ est causa quia an posset vel non legitimare in terris imperij sunt probabiles dubitationes ⁊ opi. ⁊ narrationes inter doc. huius casus an ad papā spectat potestas determinare que determinasse censetur dispensando cum filijs regis secundū vnum intellectū. ¶ No. v. ꝙ papa in terminatiōe potestatis sue. si potest debet recurrere ad testū nouū ⁊ vetus. ⁊ sic ad legem diuinam non ad suum: ius positiuum in quo est qñq; pro ratione voluntas. sed ad ius diuinū ⁊ impermutabile. ¶ No. vj. casum generalē in quo potest haberi recursus ad papā qñ ēt inter puros laicos est questio de qua sunt opi. inter doc. quo casu determinatio est pape. ⁊ hoc est verum siue questio sit ciuilis: siue criminalis: siue sanguinis: siue spiritualis quod facit contra legistas qui dicunt de decisionibus pape ⁊ maxime de duabus quartis. de quo in. c. raynucius ⁊ raynaldus. de testa. Quod ꝓcessit ab errore canonis. vt dicit Pet. ⁊ Cy. Sed hoc non dicit Bart. immo ipse ostendit ꝙ semper canones sunt optima ratione fundati. Et hoc q: ipse aliter intellexit ⁊ realius q̄ ipsi sophistici. Immo dicunt hic doct. ꝙ in opi. magis esse credendū pape quā dictis sanctorū. Et hoc quia pape ⁊ nō alteri data est potestas interpretandi. Nā ēt ad ipsum imperator recurrit. C. de sum. trini. l. fi. Hoc tñ verum nisi lex aliter determinauerit postea: vt dicit host. in summa de fo. cōpe. in rescrip. ¶ No. vij. ꝙ appellatione persone sub nomine dignitatis comprehenditur ille qui est in possessione

licet alter habeat ius. hoc ꝓbat tex. ibi qui preest loco. Et ex hoc dicūt doc. ar. ꝙ si causa cōmittitur bonon. episcopo ⁊ vnus interim sit electus ⁊ alter intrusus ꝙ intelligitur cō missa existenti in possessiōe. alle. xi. q. i. si quisquā. ¶ No. viij. penam inobedientie precepto superioris: quia est pena mortis ꝙ declarat tex. §. excōicationis. ⁊ sic non obediens peccat mortaliter ⁊ appellatione pene mortis in ecclesia cō prehenditur excōicatio. ⁊ ꝙ excōicatio non ꝓmulgatur ni si pro mortali. ¶ No. ix. ar. ꝓcedere ex ethimologia ⁊ vir tute vocabuli. ⁊ est tn̄ verum ꝙ illi preualet argumentū a diffinitione. vt no. Bart. in. l. j. ff. de testa. ⁊. ff. de tute. ⁊ fuit dictum Butriga. in. l. instrō. ff. de fide instru. ⁊ in auct. de ceteris. C. de epi. ⁊ cle. qđ no. ⁊ dixi de preben. c. cū secūm. ¶ No. x. ꝙ deus dr̄ crucifigi qñ mēbra crucifigunt. sicut cernitur in membris suis. viij. q. i. qui vos. No. contra bo non. suspendentes clericos florentinos eos capientes pro collectis quia capiunt ⁊ suspendunt cristū in mēbris suis. ¶ No. xi. fm̄ Ho. ꝙ papa debet habere in determinatiōe fratres suos. ⁊ sic solus nihil facere debet. de quo. de pe. ⁊ re mis. c. cū ex eo. de cle. nō resi. c. ex gestis. de iudicijs. c. ad li berādū. ꝺ scisma. c. vno li. vj. ¶ No. xij. ꝓ ptāte pape auctē ibi. qđcūqȝ ligaueris. Et no. ꝙ papa ē vicarius xp̄i ⁊ nō ꝙ claues ēt se extendūt ad mortuos: q̄ iudex est viuoꝝ ⁊ mor tuorū. de quo. dic de sen. excō. c. a nobis. Hosti. dicit ꝙ hec littera prout dicit ꝙ est iudex viuorū ⁊ mortuorū refertur ad tp̄s quando ēt iudicabitur papa. ¶ No. de plenitudi ne potestatis pape super qua plenissime disputat hic Host. Et an potestas imperatoris dependeat a papa. vide Inno. de fo. cōpe. c. licet. ⁊ vide ipsum ⁊ doc. ⁊ glo. de iudi. c. nouit ⁊. s̄. eo. c. causam. Non insisto in hoc sed teneo quod tenet ecclesia ꝙ dixi. s̄. ¶ Ob. papa in v̄si. rationibus. Dicit ꝙ ex certis causis potest se intromittere extendendo potesta tem in terris imperij: ⁊ per istud infertur ꝙ potuit cū filijs regis: ꝫ non declarat nec appꝫ q̄ sint isti casus. Igit̄ dicit gl. ꝙ tex. declarat. Nam inter ceteros pōt ratione probabi lis dubitatiōis de casu regis se intromittere. Dicit tn̄ gl. ꝙ ꝓp hoc nō est ordinarius in terris imperij. qui autē sunt isti casus. Quidam dicunt ꝙ forte isti in quibus subditi suffra ganeorū subsunt metropolitanensi. ꝙ no. de offi. or. c. pa storalis. Dic ꝙ sunt casus de q̄bus de iudi. c. nouit. per In no. de fo. cōpe. licet. ⁊. c. cum sit. Alia ponūt hic doc. nullius vtilitatis que nō curo. ¶ Venio ad vltimā partē. ¶ No. j. ꝙ facilius dispensatur super vicio super quo: an sic sit ꝓba biliter. dubitatur quā super vicio certitudinaliter a sistenti. ¶ No. ij. ꝙ lex canonica: ⁊ lex mosayca: ⁊ ciuilis repugnāt illegitimitati ⁊ ex adulterio nati: ⁊ illam dānat. Et no. ꝙ papa de facili non dispensat cōtra legē diuinā. Et no. ꝓcur sum multiplicē possibilē multiplicis legis ex diuersa aucto ritate circa idem dispositū. ¶ No. iij. ꝙ nati ex adulterio appellantur mā zeres ⁊ spurij. vide gl. in. c. nisi cū pridem. ⁊ idem de renunc. in verbo manzeres. in. v̄. persone. Et no. ꝙ est illegitimus ⁊ inhabilis ad ordines. ¶ No. iiij. ꝙ se cundū leges illegitimi excluduntur maxime adulterini: ⁊ sic nati ex dānato coitu a successione paterna. Etiā no. ꝙ se cundū leges excluduntur a potestate petendi alimenta. vi de in. c. cū haberet. s̄. de eo. qui duxit in matri. quā pol. per adul. ⁊ sic ibi remittit glo. ⁊ plenius in spe. eo. ti. v̄si. quid de natis. Et no. ꝙ leges videntur excludere tn̄ tales a successio paterna ⁊ non materna. De materia dixi. s̄. eo. c. causam.

c **X tenore.** Cōiugatus viuente pri ma in facie ecclesie con trahit cum secunda ignorante: illegitima erit ipsorum proles. h. d. Sunt due partes. In pri ma parte narrat̄ iudicum consultatio. In secunda respon sio ⁊ eius ratio. scđa ibi. Intelligētes. ¶ No. ꝙ dictio quā dam notat priuationem qualitatis cui adiungitur. ad hoc de fo. compe. c. ex parte. ¶ No. ij. ꝙ mater pōt tanq̄ con iuncta persona vel tutrix agere pro filio. ad hoc de appel. ex parte. ¶ No. iij. ꝙ marito videtur equaliter succedere filius ⁊ vxor cum filio ꝙ qualiter intelligatur dicet̄ infra. ¶ No. iiij. practicā conclusionis libelli in petitione here ditatis: q̄ ꝯcludere debet petens ad restituendū. ¶ No. v. ar. ꝙ pater illegitimus non potest habere heredē filiū ēt legitimū. ⁊ sic videtur ꝙ ab hereditate patris illegitimus excludatur ēt filius legitimus. ¶ No. vj. ꝙ opinatū ma trimoniū coloratū auctoritate ecclesie ⁊ propter viciū alte rius vinculi prolem legitimat proditā ex eo: ⁊ sic ad legi timationē prolis non exigitur veritas matrimonij: sed suffi cit quasi possessio collorata. ⁊ non solū color iste legitimat prolem quando matrimoniū est inualidū respectu ꝓpinqui tatis ꝓpter vinculū consanguinitatis. sed ēt propter viciū alte rius coniugij. ⁊ non solū hoc operatur bona fides vtriusqȝ parentū. sed ēt bona fides alterius tn̄. Et no. ꝙ exigitur ꝙ hec opi. duret vsqȝ ad natiuitatē vel saltē conceptionē ꝓlis. non sufficit ergo opi. a principio matrimonij nisi ēt adsit ꝫ tp̄s saltē conceptionis vel nate prolis. ¶ Ob. j. ꝙ illegiti mitas nō excludit hic a successionē filiū legitimū. Nam fi lius legitimus admittitur ad successionē patris illegitimi quia nullo iure ꝓhibetur hoc. So. dicūt doc. ꝙ hic petebat hereditatē cuiusdā mariti ⁊ hereditatē aui quā dicebat de bitā marito. ⁊ ex persona mariti debitā pupillo. ¶ Secun do videtur qđ mater nihil potest petere ex hereditate mari ti. quia in successione prima causa est descendentium. vt in auct. In successione. C. de legi. here. Solu. dicunt doc. ꝙ mater petebat sibi tanq̄ tutrix ⁊ in libello debet tutor ⁊ pro curator concludere sibi ⁊ pupillo restitui. ⁊ sic sententia de bet ēt ferri in personā vtriusqȝ fm̄ no. de elec. c. querelā. vel forte ipsa petebat aliquā partē quē lucrabatur ex consuetu dine vel ex pacto. ¶ Tertio ob. ꝙ mulier non posset agere pro filio. quia non possit esse ꝓcuratrix. C. quando mu. offi. tu. fun. potest. l. ij. ⁊ auct. matri ⁊ auie. Solu. iurabat olim non transire ad secunda vota. hodie autē non iurat. sed re nunciat beneficio velleiani. In auct. §. quia vero colla. viij. ⁊ si contraxerint statim repellebantur a tutela. C. eo. Auct. sacramenta. de appellatio. c. Ex parte. vbi de hoc. ¶ Ob. iiij. ꝙ cum hic principaliter ageretur de hereditate papa nō poterat se intromittere: vt in. c. causam. s̄. eo. Solu. papa in beneplacito habet iurisdictiōnē temporalē in habitu vel for te non fuit oppositū vel hic agebatur inter miserabiles per sonas. ¶ Ob. v. ꝙ filij isti non sunt legitimi. s̄. eo. referen te. Solu. dicit glo. Quandoqȝ contrahunt in facie ecclesie vtroqȝ parente ignorante de impedimento. ⁊ planum est ꝙ sunt legitimi vt hic. Quandoqȝ vtroqȝ sciente ⁊ sunt ille gittimi. Quandoqȝ altero sciente ⁊ altero ignorante. ⁊ ad huc sunt legitimi. ⁊ hoc est verū in quolibet impedimento cui parentes renunciare non possunt. secus si possunt vt im pedimento seruilis conditionis. quia tunc indistincte ꝓles esset legitima quandoqȝ vterqȝ vel alter ignorat ⁊ matri monium clandestine cōtrahitur. ⁊ tunc sunt illegittimi. hoc restringunt quidam: vt Goff. ad impedimentū consangui nitatis. Impedimento autē isto vel alio ēt si matrimonium esset clandestinum. Dicunt ꝙ proles est legittima. quia de cre. Cum inhibitio: non facit mentionē nisi de impedimen to consanguinitatis. Idem Vin. Quia illa decret. cum in hibitio est penalis. igitur non extendenda. ff. solu. matri. l. si vero. §. de viro. Jo. an. tenet contra. Quia eadem est ratio in quolibet impedimēto canonico: quia ex quo occurrit im pedimentum canonicum proles est fauorabilis nisi matri monium in facie ecclesie sit contractum vt hic. Et illa con stitutio est fauorabilis: quia inducta propter periculum ani marum. Ideo ipsius pena non restringenda. sed dilatanda. vt vitentur pericula ⁊ in prole puniantur parentes manda tum ecclesie contēnentes. ff. so. ma. l. iij. Sed nec filij legiti mi semper succedunt nisi sint liberi. s̄. c. tanta ꝙ. ibi no. An matrimonium non est clandestinū: ⁊ alter coniugum saltē ignorat impedimentum. ⁊ tunc filij sunt legittimi. Et dicit

gl. q boc est verū ēt si concipiant vel nascantur iā lite mota: dum tñ ante sententiā conceptus sit vel natus. ē. eo. cū in ter. de quo glo. remittit ad. d. c. cum inhibitio. ¶ Querit glo. quid si aliquis esset seruus et dum crederetur liber habuit prolē: an filius eius ppter opi. ecclesie iudicetur liber et legitimus quo ad ordines. gl. dicit q non. C. sol. mat. l. iij. alle. incontra. ff. sol. ma. l. cū dotem. §. fi. Dic si pater seruus ptrabat cū muliere libera ea putante ipsum liberū hic non est matrimoniū. filius tñ qui sequitur conditionē matris ingenuus est. et ppter putatiuum matrimoniū legitimus est. Ideo tunc ipse posset ordinari et ex boc erit mirabile: quia ille idē error qui inficit matrimoniū. ille idem error prolē legitimauit. Non ob. l. iij. C. solu. matrimo. que dicit illū spuriū quia illud est de iure ciuili secundū quod legitimū matrimoniū non legitimabit prolē. Quandoq liber contrahit cū illa quā putat liberā et tunc hic nō poterit promoueri: quia dato q ei non obstet illegitimitas ppter opinatū matrimoniū: obstabit tñ sibi seruitus quasi sola opi. ex quo ipse sequitur ventrē non facit ipsū liberū. Ideo tūc repelleretur ab ordine. ¶ Quero quando dicatur matrimoniū contrahi in facie ecclesie. Quidā dicunt q sufficiat publice amicis coadunatis et nemine excluso. et sic vtuntur italici. ar. C. de nupt. l. vicinis. Alij quod seruata solemnitate bannorum. Ꝭ qui. ma. acc. pos. c. fi. Quod est verius vt patet ex no. ē. de cladestin. despon. c. cum inhibitio secundum Goff. et Host. Anto. de but.

g **Audemus.** Proles prodita ex matrimonio inter infideles legitime contracto: legitima manet et parentibus ad fidem conuersis. hoc. d. Continuis diuisio. secunda ibi. ceterū. ¶ Nota primo quod infideles contrahunt in secundo vel tertio gradu. Et sic patet q lex canonica non astringit iudeos. ¶ Nota secundo q nouiter subiectus legi nō astringitur dispositioni communi legis quo ad effectus iā in esse productos. ¶ Nota tertio q quedam tollerantur propter publicā vtilitatem. Et no. q vertitur fauor publice vtilitatis. quod ad christianos vt facilius inducantur infideles ad conuertendum se q absq aliqua dispensatione opponitur quod tales filij sunt legitimi: quia nati sunt ex matrimonio secundū legē suā approbatā. ergo legitimi sunt. de consanguinita. et affini. c. de infidelibus. Solu. de rigore sunt legitimi absq etiā aliqua dispensatione pro vt sunt nati ex iudeis in secundo vel tertio gradu. Prout autem sunt nati ex secundo matrimonio post factū diuortiū adhuc viuentibus repudiatis filij tollerantur. et sic hoc est ex dispensatione. et sic illud verbum volumus reputari potest proprie et improprie stare. ¶ Querit glo. an inter tales sit matrimoniū. glo. remittit. Ꝭ. de diuor. c. gaudemus.

¶ Viso de matrimonio et ipsorū impedimentis: videamus de eorū separatione: et quia hec fieri debent et solent regulariter accusatione premissa et probatione rite facta. Ideo pmittit rubricā. Qui matrimoniū accusare pñt. etc. Vel secundū q proles suscepta ex legitimo matrimonio legitima ē: vel ex illegitimo matrimonio illegitima. Videamus quomodo matrimonium quod legitimum creditur illegitimum declaratur: vt sic videamus an proles ex tali matrimonio suscepta debeat reputari legitima vel ne. Materia habet. xxv. q. vj. per totū. ¶ Quero qui admittantur ad accusandū matrimoniū. Dic q quandoq agitur ad separationē thori et soli cōiuges admittuntur. ē. de conuersi. c. quemadmodū. Quandoq agitur ad separandū vinculū: tunc aut est impedimentū defectus: vt frigiditatis: et sic adhuc solū coniuges admittunt. de quo ē. de frigi. et malefi. per totū. Aut est impedimentū erroris: et adhuc idē. Aut allegatur impedimentū consanguinitatis vel affinitatis: vel etiā alterius matrimonij et admittuntur omnes illi. tamen qui sunt de consanguinitate coniugū alijs consanguineis preferantur. tamen etiā indulinctē admittuntur extranei. licet quidā teneant contra et male. vt notat Joan. an. in addi. specu. eod. titu. ē. super versic. repelluntur. Et inter extraneos preferuntur maturiores et antiquiores. xxxv. q. vj. c. j. et. ij. ¶ Quero an omnes indifferenter admittant ad testificandū in tali causa. Dic q omnes illi qui accusando repelluntur etiā repelluntur a testificando. et similiter omnes qui admittuntur ad accusandum admittuntur etiā ad testificandū: dūmodo alias idonei sint. ¶ Quero de modo procedendi. Dic q questio sit super federe matrimonij. quia allegatur consanguinitas vel aliud impedimentū procedetur lite non contestata. secus si propter adulteriū ad thori separationē. ē. vt lite si conte. c. j. et. c. quoniā. §. porro. hodie tenus clemen. dispendiosā de iudi. vbi agitur de feder. ¶ Quero an i hac causa quis possit esse accusator et testis. dic q sic. xxxv. q. vj. c. si duo. et c. episcopus. in synodo. et. c. de parentela. ē. de testi. c. preterea. Joan. an. in addi. specu. in eo. titu. versicu. in causa. Dicit q non potest animā vel animū applicare q succūbens qui teneretur ad expensas et interesse. sit idoneus testis. sed is qui ex officio. vt in dicto. c. preterea. Vel ex conscientia defert consanguinitatem coniugum in episcopo vt inquirat: et forsan etiam nominando illos quos scire putat: satis putat q de sua scientia sibi credatur. et circa hoc dicit perfectos attendere canones qui alle. in materia emanauerunt quando prohibitio erat valde difficilis. in probādo autē decre. nō debet. de ꝯsanguin. et affinita. qui forte nō emanassent post decr. nō debet. ¶ Quero an in tali casu admittitur pater et mater ad testificandū. Dic q sic. vbi agitur de consanguinitate coniugū vt ibi. et melius de consanguini. et affinita. c. j. de spon. c. cū in tua. de testi. c. super eo. Si nō queritur de consanguinitate. sed alio impedimento. s. an cōtraxisset cū ea. tunc licet cōmuniter sint admittendi ad accusationē et testimoniū pater et mater. tamen in hoc casu si per potentiā alterius coniugū haberetur suspectū testimoniū repelleretur a testimonio. sed non ab accusatione. de testi. c. super eo. Et idem videtur si dicitur primo cū alio contraxisse vel votū emisisse vel de spirituali cognatiōe vel in his similibus: quia si in talibus suspectū sit alicuius testimoniū repellitur. ar. illius decre. super eo. In consanguinitate tamen est speciale q nunquā habetur suspectū testimonium alicuius consanguinei. vide q no. Ꝭ. eo. c. videtur. vbi. Hos. dicit contra Joan. an. et ibi de hoc dicetur.

¶ Qui matrimoniū accusare possunt Rica.

r **Elatum.** Cum agitur de federe matrimonij reo absente contumaciter possunt super impedimento matrimonij recipi testes. dūmodo legitimi sint et ad dicta illorū ferri sententia. hoc dicit. Sūt due partes. In prima parte narrat cōsultatio. In secunda responsio. Secunda ibi. Con. t. t. r. ¶ Nota primo q compaternitas et cognatio spiritualis est inter leuatū et filios leuātis talis que impedit et dirimit matrimoniū. ¶ Nota secūdo quod absens extra territoriū potest citari per litteras. vide de foro compe. c. romana. §. j. li. vj. ¶ Nota tertio q contra absentē etiā ex necessaria causa que tamen habet principiū a delicto absentis in causa matrimoniali proceditur ad sententiā diffinitiuā lite non conte. ¶ Nota quarto q ex manifesto intelligo late scilicet pro notario proceditur ad sententiā diffinitiuā. Et no. ar. q probatum per testes non dicitur notoriū. de hoc dic vt in. c. vestra. ē. de cohabi.

cle. et mulie. Etiaz no. ꝙ subijcitur necessitati ꝓbandi ipsuz manifestuz. Itez no. ꝙ in notorijs exigit citatio. ¶ Ob. j. ꝙ mulier debet sequi viruz. xxxiij. q. ij. vnaquaqꝫ. So. dicit gl. quod sequi tenetur hic ex quo ibi non poterat remanere vir iusta de causa nisi forte quia vagabundus esset. ff. de oper. libe. l. quod nisi. §. ex prouincia. et ꝙ no. in. d. c. vnaquaqꝫ. et hic et Gof. tenet ꝙ ibi no. ¶ Ob. ij. ꝙ ex sola manifestatione sententia non feratur. v. q. ij. manifesta. So. gl. intelligit manifestuz pro notorio. et sic in lata significatione ponitur saluo nisi ponas aut pro et quia sufficit manifestuz et testibus probatum. ff. de verbo. significa. l. sepe. Vix enim vel nunquã possit hoc impedimentũ esse notoriũ. ¶ Ob. iij. ꝙ lit. non contesta. non posset procedi ad sententiaz diffinitiuaz contra non contumacez vt erat hic absens necessaria causa. vt lite non contest. c. quoniam. §. ij. Sol. dicit glo. ꝙ cuz iste fuerit absens propria culpa. hec culpa loco contumacie reputatur: vel secundo poterit procedi etiaz cõtra nõ contumacez ex quo constare potest de iure mulieris ꝙ tanto tẽpore exspectauit. Alij dicunt ꝙ ista corrigitur per clemen. illam. Hodie ista sunt expedita per clemen. dispendiosaz. de iudi. vbi etiaz parte non contumace obmittitur litis contesta. ¶ Quero quid si esset pactũ factũ i cõtractu matrimonij vt maritus debeat certo loco morari et inde nõ discedere. an standuz est pacto. Dic ꝙ sic. quia in traditione rei proprie potest apponi pactuz. C. de pac. conuen. l. j. vide ꝙ no. s. de spõ. c. gẽma. Et hoc verũ nisi casus nouus emergat ꝓpter quẽ oporteat a pacto recedi: vt potest poni exẽpluz per hoc. c. ar. de excep. c. pastoralis cuz si. Pridie fui consultus quid esset in pena apposita casu in quo discederet. Dixi ꝙ si ille volũtarie discederet valebat pena: quia pena non tollebat libertatez matrimonij in contrahendo vel dissoluendo: sed vbi ex causa discederet non valebat pena: quia sic tolleret libertatez consecutiui ad matrimoniuz. s. exactionis debiti.	Anto. de but.

a	**Nobis.** Accusatio et testimoniuz in causa matrimoniali personaliter et nõ per litteras fieri debet. h. d. Sunt due partes. In prima parte narrat partis conquestio. In secũda responsio. Secũda ibi. ad hoc. ¶ Nota primo ꝙ accusatio vel testimoniũ per solã cartulã absqꝫ expressione verbali admitti non debet etiaz in causa matrimoniali. ¶ Nota secundo ꝙ licet testimonia hoc est depositio dicta per scripturaz non faciant plenaz probationez faciunt tamen presumptionez. ¶ Nota tertio ꝙ presumptio iungitur quandoqꝫ presumptioni ad complendaz probationez. ¶ Ob. primo ꝙ non proprie dicatur hec accusatio in matrimonio: quia finis accusationis est pena. vt patet de accusa. per totum. So. dic ꝙ proprie est denunciatio stricte: licet late posset dici accusatio. Naz ad hoc dirigi debet intentio accusantis vt cessent a peccato ꝙ propriũ est denunciationi: et in eius est ꝙ fiat in scriptis. s. de restit. in integ. c. ex litteris. et hoc in contractu. In contrahendo autez planuz est de despon. ipub. c. ad dissoluenduz. secunduz Inn. ¶ Ob. secundo ꝙ etiaz ex presumptione iudicetur. de presump. c. afferte. Sol. ex presumptione non iudicatur nisi vt violenta: vt ibi. adiuuat tamen alias probationes et quandoqꝫ propter ipsaz deferẽ sacramentũ: sed non in causa matrimoniali. de quo vide vt dixi. de iureiuran. c. fi. ¶ Quero an hec decre. etiaz habeat locuz in testimonio et accusatione. glo. dicit ꝙ procedit in vtroqꝫ. putat tamen gl. ꝙ de mente sit littere ꝙ loquatur in testimonio vt patet in littera ibi. Ad presumptionez: quia sola accusatio nunquaz iuuat ad probationez. Et dicit hic Inno. ꝙ testis in causa matrimoniali per se est examinandus vt audiat cuz qua trepidatione loquat. et simile dicit in causa matrimoniali. et si alius quaz iudex testez cause recipit debet certificare illuz qui est iudex cause et remittere quanta fides sit ei adhibenda. de fide instrumento. constitutus. in fine. de quo dic vt in. c. quoniam contra falsaz de proba. et in. d. c. constitutus.

v	**Idetur.** In causa matrimoniali super consanguinitate ex contractu testificari possunt ꝯsanguinei etiaz parentes. hoc. d. Primo ponit dictũ. Secundo ipsius rationez. Tertio soluit quoddaz contrariuz. Secunda ibi. quod. ¶ Nota primo ꝙ in causa matrimoniali vbi agitur de matrimonio ꝯiungendo admittuntur parẽtes et fratres et cognati. et sic habes casuz in quo parentes non repellantur a testificando. Et nota ꝙ in tali casu etiaz femina admittitur ad testificanduz idez si agatur de ꝯtracto dissoluẽdo. ¶ Nota secundo ꝙ possibilis ẽ circa idez concursus vinculi legis et consuetudinis i dissoluẽdo. vide. de consti. c. j. li. vj. ¶ No. iij. ꝙ parentes oẽbus alijs preferunt in testificando. Et nota causaz quare parẽtes potius admittuntur: quia quilibet melius cognoscit geneologiaz suaz ꝙ alius: et sic nota ꝙ ceteris paribus preferendus est quis ad testificandũ de actu q melius est sup eo et de eo iformatus. ¶ Nota quarto ꝙ in casibus in quibus admittuntur testimonia de auditu valet dictuz testis etiaz si non deponat causaz scientie per immediataz causam sciendi: si per mediatã. Et pondera quia hec mediata prodest siue ipsaz collegerit ex relatione alterius siue ex recitatione maioris extantis. et sic potest testis deponere de eo ꝙ scit ex lectura instrumenti vide. s. de priuile. c. cuz olim. ¶ Nota quinto ꝙ etiã in causa matrimoniali vbi agitur de contractu admittuntur consanguinei tanqꝫ melius informati. Et hoc est quod melius presumitur informatus in actu in quo eius interest interesse quã extraneus et ab illo querẽda est veritas testimonij. qui melius presumitur iformatus et ꝙ ille verisimiliter melius informatus presumitur cuius interest in actu de quo testificando queritur interesse. ¶ Nota sexto ꝙ secunduz leges non valet matrimoniũ contractuz a filio sine consensu patris in cuius est potestate. non in emancipato. ff. de ritu nup. l. filius. ¶ Nota septimo ꝙ pater in causa filij et filius in causa patris non admittitur ad testificanduz nec in criminali nec in ciuili causa. Fallit in causa matrimoniali pro vt agitur de coniungendo vel disiungendo. et hoc est ex prerogatiua matrimonij et propter eius fauorez. ¶ Nota ꝙ in causa matrimoniali testimoniuz dicitur fauorabilis etiaz si ꝓpter hoc agitur de matrimonio disiungendo propter peccatuz. Fallit etiaz in testamento. de quo. ij. q. v. c. j. Quidaz autez alij casus notant i spe. de testi. §. j. post ꝓncipiũ. vbi satis de hoc. ¶ Ob. primo ꝙ parentes non admittuntur ad testificanduz in causa matrimoniali filiorũ. s. de testi. c. super eo. Quidam dicunt decre. hanc loqui quando ambo sunt pares. Si autez alter est superior in potentia vel diuitijs non admittuntur vt ibi: quia matrimoniũ est suspectuz. Alij dicunt ꝙ hec decre. loquitur alio casu. vt ibi dicit glo. videtur concludere quod quandoqꝫ agitur de matrimonio cõtrahendo vel dissoluendo ex impedimento consanguinitatis et indistincte admittuntur vt hic. Aut agitur de contractu et tunc standuz est distinctioni decre. super eo. Dic aũt sponsus est superior filie et parentes filie sunt suspecti siue de consanguinitate agatur: siue de contractu. Naz et in geneologia possent filiuz dicere ponendo primuz graduz pro secundo. si est inferior in vtroqꝫ casu admittitur. Si est par est ad arbitriuz. iudex tamen attendat an mater affectat matrimoniuz mult ũan non: vt primo repellat: secundo admittat. si indifferenter se habet et tũc habebit respectuz ad qualitatez personaruz dictaruz. s. vultus mutatione ac mentis trepidatione. et secundum hoc admittat vel repellat. vt no. de despon. impube. c. attestationes. de testi. c. in nostra. et in dubio statur pro matrimonio: vt hic.

i	**Super.** Inuite desponsata postea sponte cognita contra matrimoniuz non auditur. h. d. Sunt due partes In prima parte ponitur consultatio. In secun

da responsio. Secunda ibi. in hoc. ¶ Nota primo ꝙ matrimoniū nullū ex defectu liberi ꝯsensus ⁊ etatis ratificaē p copulā voluntariā superueniente etate legitima itercedente. ¶ No. ij. ꝙ femina i duodecimo anno dicitur habilis ad matrimonium contrahendū. ¶ Not. tertio ꝙ mulier du cta añ annos legitimos si vult ratificare matrimoniū debet contradicere statī cū superuenerit legitima etas. alr̃ si eo habitat non ꝯdicendo mr̃imoniū ratificatur ⁊ maxime copula interueniente. ¶ Nota quarto quales debent esse testes contra matrimoniū producti: quia debent esse fama ⁊ conuersatione ꝓclari. concordantie sunt in glo. ¶ Ob. ꝙ ad probandū de contractu nō debuerūt mulieres admitti ex quo constabat a principio ipsaꝝ cognitā volūtarie: quis non debet admitti ad probandū qđ probatū non releuat vt patet. de offi. dele. c. Cum contingat. So. dic ꝙ hec ꝓbabat. i. ꝓbare itēdebat: iuxta illud est mihi pro facto se ꝑ ꝙ esse potest. ¶ Obstat. ij. ꝙ ex quo inuita contraxit licet sit cognita hic non est matrimoniū. xxxij. q. uij. c. vir cū propria. So. hic loquitur qñ volūtarie fuit ex postfacto cognita: ibi qñ fuit cognita iuita. dicit tñ glo. ꝙ ex presūptione in dubio ꝓsumiē volūtarie cognita. alle. de spon. Ad id quod. ¶ Ob. iij. ꝙ mulier etiā post legitimā etatem posset cōtradicere: quia data ignorantia temporis ex iusta cā tempus sibi non debet currere. Itē quia talibus minorib⁹ non currūt prescriptiones imo ipso iure seruanē illesi. C. In quibus casib⁹ in integr. resti. non est ne. l. fi. sed ista puella tollerabiliter ignorat numerū annoꝝ suorū ⁊ illos nō poterat certitudinaliter scire maxie attēta etate. Itē ista erat minor cui prescriptio nō currit. igitur etiā post maiorē etatem non debet sibi tp̄s currere. ⁊ sic videē ꝙ contradicere posset. So. negligētia sibi imputatur: quia potuit scire per auditū a parentibus etatē suā: quia cōmuniter scitur. Itē quia cōiter parentes cōtradicunt pro filia. Ideo negligentia parentū nocet filie. Et quicquid dicatur speciale est in h̄ matrimonio. Et hoc tolleratur propter publicā vtilitatē alr̃ multa mr̃imonia indebite dissoluerentur. Et per hoc respondeē ad sc̄ꝫ ꝙ est speciale in tali mr̃imonio i quo etiā reputatur maior ad agendū. vt in. c. mulieres. ꝺ iudi. li. vi. ⁊ propter capacitatē dotis sibi currit tp̄s. ¶ Ob. iiij. ꝙ etiā absqꝫ copula si cohabitauit solum post etatē legitimā ratificetur matrimoniū. de despō. ipub. c. i. li. vi. So. fateē Ho. ꝙ sola cohabitatiōe ratificatū foret mr̃imoniū. sed exigit continuationē tridui post etatē legitimā. Remittit. ꝯ. ad. c. de illis. de spon. Et ꝙ no. in. c. fi. j. eo. c. Attestationes. Et dicit ꝙ fortius est matrimoniū si secuta est copula ⁊ presumiē consensisse ex quo circa carnis copulā violentia non allegaē. de quo. ꝯ. de spon. c. is qui. Secus ergo si fuisset cognita inuita. Ut no. xvi. q. iij. Prima actione. ⁊. i. q. i. c. Cōstat fm hosti. ¶ Quero de forma huius reclamationis ⁊ practica vt ipediatur confirmatio seu validitas mr̃imonij. dic ꝙ facienda est corā ep̄o. ꝯ. de despō. impub. c. duo. ⁊. c. de illis. ⁊. c. Cōtinebatur. vel corā ei⁹ officiali. de fri. c. i. ⁊ illis ꝺficientibus recurrendū est ad vicinos bone fame. de frigi. c. Laudabilē. de of. dele. c. Pastoralis. §. fi. Et quā cito poterit corā ep̄o veniat ⁊ ei publicet. de app. c. si iustus. de sen. excō. de cetero. fm hostien. Anto. de bu.

a **Significante.** Repelliē accusās matrimōium propter questum. h. d. Sunt due partes. In p̄ia facti narratio. In secūda cause cōmissio. Secūda ibi. Cū igitur. ¶ No. i. ꝙ accusator repellitur instituēs accusationē non ꝑ finē peccati vitandi: sed ꝑ finē q̄st⁹ pecunie. ¶ No. ij. ꝙ effectus nō sequiē sem ꝑ intētū opantis. ⁊ maxie opa dātē in malū imo qñqꝫ oppositū seqē. ¶ No. cōtra istos qui pridie venerūt ad leuādū rumorē i ciuitate ista florentie hn̄tes intētū ꝙ popul⁹ eos sequereē ꝗ postea se clauserūt in sancta liberata ⁊ ibi tenuerūt se per duas horas. vltimate fuerūt capti ⁊ decapitati. inter quos fuit maximus de ricijs bastardus ꝺ medicis. ⁊ vnus alter de spinis. ⁊ Guiliel. de hieronymis. ¶ No. ꝙ maleficijs hominū non est indulgēdū. ¶ No. hic practicā ꝯ calūniose accusātē ꝯstito ꝺ calūnia. ¶ Quero quō poterat hoc constare. qđ mr̃ hoc fecerat ex fine quest⁹. dic ꝙ publicatj testib⁹ apparebat nihil probatū ⁊ falsi testes quos iduxerat fleuauerāt hāc iniq̄tatē añ testimoniū. postea. n. nō crederet eis. ꝺ test. c. sicut. vel forte ꝓbabiē per mediatores ꝑ q̄s pecuniā postulabat vt dixi. ꝯ. No. hic per hanc decre. ſgulā generalē ꝙ nullus admittatur ad accusandū quādo cōstat ꝙ mala intentione inducitur. ⁊ fortius in matrimonio. An aūt ꝺbeat esse sine crimine. iij. q. vij. c. In grauibus. Mr̃imoniū. n. proprie nō accusaē nisi ab vxore. Nā cū si sit publicū crimen nō admittūē nisi quoꝝ interest: sed ꝺnūciari potest. Et diciē denūciari crimē in quo manēt. ꝯ. c. proxi. de despōsa. ipub. c. Ad dissoluēdū. ¶ Quero an aūt iudex tales ex officio ꝓprio repellere posset. dicūt doc. ꝙ sic hoc casu nisi forte immineretur ꝑiculū aīe ex quo cōstat ꝺ calūnia. Quāuis. n. nihil obiiceret aduersarius. de excep. c. Exceptionē vel expresse ꝯsentire. ff. de postu. l. quos prohibet. de elect. c. cum nobis oli. Glo. sunt clare. ¶ Not. glo. vltimā que tenet ꝙ in matrimonio dare pecuniā nō iducit symoniā quia ibi non infeē grā. de quo de sacra. vnc. c. i. de symo. c. cū ecclesie. i. q. i. de quo Quid inuisibilis. xxxij. q. ij. honoranē.

c **Cum in tua.** Repelliē ad denunciationem matrimonij qui denunciationis tempore tacuit nisi denunciationem probabiliter ignoraret vel iterat de nouo didicisse que nunc malitiose non obiicit. h. d. Primo ponitur q̄stio. Scđo r̄nsio distiguēs ibi. sup quo In tertio mēbro ibi. Alioqn. facit duo. Prio soluit cām. Scđo excipit ⁊ exceptionē āpliat. ⁊ cām reddit ibi. quoniā ¶ No. i. ꝙ de cōsuetudie anteꝙ̄ matrimoniū cōtrahatur debēt hāna ꝓponi in ecclesia. ⁊ fm illā cōsuetudinē ē factū ius de c. i. de spō. c. Cū inhibitio. ¶ No. ij. ꝙ publice facti i dubio ꝓsumitur scia nisi probeē ignorātia. Ad hoc ꝺ postu. ꝑla. c. i. Qualr̃ aūt probetur hic habes triplicē modū probandi. s. absentiam ⁊ nō sufficit probare absentiā extra diocesiꝫ. pondera tex. de banni ignorantia ⁊ statuti facti publice si absunt a diocesi possunt eā pretendere scđm tēpus banni lati vel statuti editi. Secundo probatur ignorantia si propter infirmitatē patiebatur mentis exilium. Tertio si erat in annis tam teneris ꝙ ad cōprehensionē hāni etas non sufficiebat. vel si aliqua causa legitima fuerat impeditus. ¶ Nota tertio quod statuto termino ad accusandū post terminum quis non auditur. ⁊ hoc propter suspitionē que surgit contra ipsum ꝙ facit ex malitia nisi probabiliē ignoraret terminū vel nisi apponat impedimentū cui⁹ sciētia ex post facto ad ipsum peruenit. Et sic videtur ꝙ. c. pastoralis ꝗ loquitur de termino statuto ad excipiēdū dilatorias habeat etiam locum in termino statuto ad peremptorie excipiendū. vt dictum fuit in. c. lator. De re iudi. Et no. ꝙ ignorantiam cause quam opponit probat per iuramētū ⁊ vltra hoc debet iuramentum comprehendere ꝙ ad hoc opponendum non procedit ex malitia. ¶ No. quarto ꝙ admittuntur ad accusandum impedimentum qui noticiā habuerūt cause ⁊ impedimentū ab illis qui sciuerunt tēpore banni. Et sic admittuntur aliqui quorū repellūtur auctores qñ auctores non repelluntur ex defectu persone sed ꝓpter lapsum temporis opponendi quando eadem causa repellendi nō excludit successores. ¶ Ob. primo ꝙ non videtur possibile ꝙ propter etatem hic fuit inhabilis ad capiendum banna ⁊ postea foret habilis ad capiendum impedimentum. Solu. dicit glo. ꝙ hoc est possibile diuerso tempore. vt quia forte primo non erat habilis tempore banni emissi ad capiendum bannum vel impedimentum. Nunc autem effectus sit habilis ad vtrumqꝫ vel secundum doctō. sciebat consanguinitatem: sed non cōprehendebat

quod illa ipediret matrimonium. ¶ Op. secundo q non
debet quis admitti ad accusadū vbi eius auctor repellitur.
De testi.c.licet.de bereti.c.fraternitatis.So.dicit gl. quis
non admittitur ad testificanduz cuius auctor repellitur vt ibi.
sed bene admittitur ad accusanduz cuius auctor repellitur vt
hic. Et rō est modicuz et magnum pͥudicium: quia modicū
est preiudiciū si accusator admittitur cuius auctor repellitur. sz
magnū est i teste. Nam p dictum accusatoris quis non cō
demnatur nisi adsint legitimi testes: sed ad dictū testis sic cō-
dēnatur. et iō dz esse talis auctor a q cāz habuit dicēdi q ad
hoc admittatur .C.d acq.pos.l.initis. Credo tn q possit aliter
responderi q: ibi vicium inficiebat personā auctoris a qua
trahebat dictuz testis: hic vicium inficiebat personā accusa
toris a quo iste trahebat scientiam. Item istud fundamētū
trahitur ex actore et scientie cause quare accusare intendit ibi:
non. ideo nocet. ¶ Quero quid comprehendatur hic ap-
pellatione bannorum. dic quod comprehenditur denun-
ciatio que alibi ponitur pro mandato sub pena procura-
toria facta.xvi.q.i.statuimus. Qd scientes ipedimētū infra
certuz tēpus denunciarent.de clandes.de spon.c.fi. Et vide
ff.de varijs et extraordinarijs.l.Edictis.et de excepti.c.di-
lecti. Et dicit hic Inno. q talia edicta preponuntur demuz
quando plures ad agēdū vel accusandū vel opponenduz
admittuntur ad aliquid simile. vt in restitutione in matri-
monio in adoptione et in notabilibus.§.qui filij sint legi.c.
lator.ff. de adop.l. Nam ita.C. vt se ab hered. absti.auc. si
oēs. Et est ratio quia tunc nescitur q certa persona debeat
vereri sicut dicitur.de elec.actionez.lib.sexto.et ff quorum
leg.l.i.§. Quid aūt. ¶ Quero secundo quomodo iudica
tur in annis teneris cōstitutus. dicunt doctores q forte erat
minor.xiiij.annis. vel erat non doli capax.de delic.pue.c.i.
Quia quilibet q pōt peccare dictum est si peccauerit in te.
frater tuus.et c.ij.q.i.si peccauerit.xxiiij.q.iij. Tāz sacerdo-
tes: vel regulariter non admittitur minor agens. Insti.d ex
ra §.itē initi.secūdū Vincenti. ¶ Quero que iudicatur le
gitima causa. dic puta quia excōicatus erat illo tpe: ita q
non poterat admitti ad accusandū.d iudi.c. Intellexim⁹.
Et dicūt docto. hoc esse arbitrio iudicis relinquēduz.d of.
deleg.c.de causis. quia oia non possunt specificari.ff.d legi.
.l. non possunt.et ff.de prescrip.verbis.l.iiij. ¶ Quero an
prepositis bānis hic qui repellitur ab accusando admittatur
ad denunciandū: videtur q sic. quia repulsus ab accusādo
pretextu iuramenti nihilominus admittitur a denunciādū
vt patet.de iureiurā.c.quemadmoduz. Glo.et docto. deter
minant ipsuz non admittenduz: quia lapso termino presu-
mitur suspectus et suspecti non admittuntur ad denuncian
duz.de accusa.c.Cum dilectus. de spon.c.Cuz in tua. Itez
quia prohibetur ab accusando. ergo a denunciando: quia
q vna via prohibetur etc. de reg.iur.Cum quid li.vj.nisi for
te tacuit q tunc non habebat probationes vel forte tunc sz
non iurat cuz ipse potuerit impedire solus testificando. de
spon.c. Preterea. de testi.c.Super eo. Cum etiam sola fa
ma impediat.de consang.et affi.c.ij. dic aut denunciatio fit
precise ad peccatuz corrigenduz et hic admittitur etiam la
pso termino sm Hostien.in.c.Cuz i tua.de spon. Aut fit so
lum ad finez matrimonū dissoluēdi vbi qs existit animo de
nūciandi et nō admittitur vt hic. hec vera nisi tacuerit: q al
ter opponebat quē postea docz puaricatuz.ff.de preuari.l.
iiij. Et talis postea admittitur al's si nō doceret illū preua
ricatuz non audiretur sm Inno. etiā si ignorasset illū accusas
se.de quo.de accu.c.super his. ¶ Quero an lapso hoc ter
mino admittantur ipsi contrahentes ad accusanduz. gl. di
cit q sic: quia terminus ipsis nō intelligitur statui. allegat
de resti.spo.c.Ex conquestione. Et de clan.de spon.c. cum
inhibitio.de sen.excō.c.Inquisitioni. ¶ Quero an indisti
cte statz lapso termio excludantur oēs a potestate accusādi:
vr q sic. nisi .i.terminū accusādi.xxxij.q.iij.mulier. Quidā
q audiantur ad annū postea.xx.q.ij.puella. vel saltez vsqz
ad decem dies.ff.de consti.prin.l. promissor. Quidam vt
Jo. dicunt q hoc intelligitur cum temperamento.ff.de solu.
.l.Quod dicimus. Glo. dicit q aut res est integra et semp
potest admitti. Aut iaz est cōtractuz matrimoniū: et non au
ditur post tanq̄ suspectus si ante potuit denunciare de ipe-
dimentis sm gl. et Inno. etiā si in banno non fuit dictuz q
post terminū nō audiretur.ff.de adopti.l.mancipiorum. et.l.si
adoptio.§.fina.sm Cy. sz quē vbi decretū cuz cāe cognitio
ne appōitur ē oino suādū .C.cōm.et epi.l.iterlocutoria. Et
idē etiaz est lapso tēpore a lege statuto.s. q nō lz aliquid di
cere.C.de adul.l.obmissa. etiā si sit lex municipalis.ff. de d
cre.ab or.fa.l.fi. vbi decretuz appositū sine cause cognitio
ne potius censetur cōminatio quam interlocutio. vid q
no.in.c.ii.§. de resti.integ. Et de proc.c. In nostra: et ibi re
citat aliquos tenere sententiam matrimonij necessarij vt nul
lus post terminum audiatur.l.diffamari.C.de inge.et ma.
Sed adhuc prodest sententia: quia si matrimonium nō se
quatur post sniaz non audiretur. al's secus. Cōcludo ergo
aut decretuz emanat ad statuenduz terminum sine cause co
gnitione et terminus ē peremptorius. Ideo post terminuz
non auditur indifferenter. Aut emanat cuz cause cognitio
ne et cum sententia. Aut indistincte re integra vel non inte-
gra non audiatur. Aut emanat cum cause cognitione etiaz
sine sententia etiaz dato q cominatio sit facta q postea non
audiretur. et adhuc congruum est distinguere an sit res in
tegra vel non. dicit glo. et hoc habet locum tam in termino
hominis quā in termino iuris. Ubi autez nullus fuisset ter
minus statutus admittendus esset. quandocunqz re inte-
gra: re autem non integra non esset admittendus vel forte
cum temperamento p iura in glo. allegata secunduz Inno
centi. et Hostiē. Uide quod no.de appella.Cum parati se
cunduz. Joan.andre. ¶ Ultimo tangit hic glo. q plus va
let iuramentum q̄ presumptio contra istos post lapsuz ter
minuz: que tollitur iuramento: sed dicunt docto. q illa hic
non colligitur quia presumptio erat super vno et iurabatur
super alio. Nam presumptio erat propter lapsum termini
et iuramentuz prestabatur super uenientia scientie: immo p
bat q lapso tempore erat presumptio malitie. Et iste iurā-
do q maliciose non fecit. allegata causa q nouiter didicit
purgatur presumptio malitie. Primum verius quia mali
cia cessat presumptione eo q causa nouiter superuenit. sz cū
iuramento probatur.

¶ Uiso qualiter matrimonia contrahantur. Nunc viden-
dum est qualiter dissoluantur. et loquitur in plurali de di-
uortijs. Quia quandoqz fiunt quo ad thoruz. Quandoqz
quo ad vinculuz. vt ifra patebit. Materia habetur. xxxij.
q.i.et.q.vij.per totum.et.xxxv.q.vi.ab isto. et duobus.c.se.
et.q.ix.per totum.

De diuortijs Rica.

Si qua mulier.

Sicut homicidium necessariū si
priuatur spe coniugij sic machi
natio in mortem coniugis. h. d.
et non diuiditur. ¶ Nota vnuz
delictum priuans spe coniugij. si
mulier machinatur in mortē vi
ri et propter illam machinationem sequatur homicidium.
¶ Nota q licitum est se defendendo alium occidere: nec
ei homicidiū ascribitur ad aliq̄ penā. ¶ No. q mulier q
est insidiata vite viri priuatur spe coniugij. lz cogitatio non
habuerit effectuz. dummō sit deuentum ad actum. et hoc
maxime quādo facit hoc adultera. Idem etiā si sit media-
trix. ¶ Op. q hic homicida repellatur a potestate contra

bendi matrimoniũ.xxxiij.q.ij.Interfectores.⁊.c.Admonere.Solu.regulariter aũt est necessariũ.⁊ hoc ipedit matrimoniũ ꝯhendũ.aut est voluntariũ ⁊ regulariter non impedit exceptio.que habentur.xxxiij.q.ij.Interfectores.⁊.c.Admonere.vt si maritus interficit vxorem vt no.in.c.ij.ĩ.de pe.⁊ remis.⁊ in casibus in quibus homicidiũ impedit matrimoniũ.In oĩbus illis si sunt iuuenes ex dispensatiõe datur licentia contrahendi.vt dictis iuribus.¶ Que autẽ sũt delicta que impediunt quẽ matrimonium ꝯhere.dic vt in.c.ij.ĩ.de pe.⁊ remis.glo.assignat contra.ŝ.de spõ.c.ſi.Ubi cõnatus non attenditur sine effectu remittit ad ibi no.Dic vt ibi dixi.¶ Quero nunquid vir debet cohabitare cum vxore sibi insidiante.Dicunt doc.ꝙ non si refrenari nõ põt.nec aliqua cautione mederi.immo põt.⁊ petenti restitutionẽ obstabit hec exceptio.De restitutio.spo.c.litteras.§.fi.Attamen quãdiu viuet ꝯhere nõ poterit.ĩ.c.proxi.secũdum hostien.Ultimo Hostien.inducit decre.contra tenentes ꝙ sola machinatio sine adulterio non dirimat matrimoniũ.postea cum interfectore contractum.vt no.ŝ.de eo qui dux.in matri.c.Nam si sola machinatio.h tollit beneficium huiꝰ coniugij ⁊ cuiuslibet alterius vt hic contra decre.vltimam.ŝ.de spon.fortius debet dirimere matrimonium tam iniq contractum. Anto.de bu.

q **Uesiuit a nobis.** Cõiuges ppter alterius crimẽ non separãtur nisi spiritualiter fornicetur:⁊ tunc duret coniugium etiã eis separãtis.Et sunt tres partes.In prima parte narraĩ facti narratio.In secũda cõsultatio.In tertia forma sententie.Secunda ibi.Uerũ.Tertia ibi.non separat matrimoniũ nisi sit delictum viri.¶ No.ꝙ regulariter delictum in quo alter alterum nocere velit ⁊ trahere ad infidelitatis errorem dirimit matrimoniũ.¶ No.secũdo ꝙ etiam propter infidelitatem alterius coniugum nõ sepaĩ matrimoniũ:quo ad vinculũ.sed solũ quo ad thorum.Et no.ꝙ appellatione cõiugum cõprehendanĩ etiã cõiuges quorum est facta separatio quo ad thor.¶ No.tertio ꝙ statutum in femina hꝫ locũ in masculo ⁊ ꝙ statutũ in vno ex correlatiuis extendiĩ ad reliquum.Sed hec est legis extensio.ita ꝙ hec erit contra.vide.C.de indic.vidu.l.ij.¶ Obst.ꝙ licet non trahat coniunx coniugem ad infidelitatis errorem si tñ trahat ad peccatũ separantur.vt.ĩ.eo.c.quanto.Inn.fateĩ hoc.tñ dic vt ibi dicetur.¶ Ob.secũdo ꝙ pro crimine possit cõiunx coniugẽ dimittere.xxviij.q.i.idolatria.de adulte.per totum.So.regulariter pro crimine nõ dimitiĩ vxorem fallit in crimine fornicationis carnalis vel spũalis.⁊ sic sunt duo casus.¶ Ob.tertio ꝙ etiam quo ad vinculũ separantur.ĩ.c.Quanto.Solu.si matrimoniũ est inter fideles propter alterius infidelitatẽ põt separi:q̃ nõ ẽ ab ecclesia ratũ sꝫ inter infideles.secus vt hic.¶ Quero quo ad quid propter spiritualem fornicationẽ sepetur matrimoniũ.Quidã dicunt ꝙ nõ sepaĩ nisi quo ad vinculũ futuris.vnde tali solutione nõ obstãte quo ad solutionẽ debiti remanẽt obligati.⁊ monentur:quia dñs solam cãꝫ fornicationis excipit.⁊ cõstat ꝙ dñs loquebaĩ de carnali tantũ.Hosti.dicit contra.Quia dñs indistincte locutus ẽ.⁊ sic ẽt intellexit de spũali Mathei.xix.Et sancti apostoli interp̃tati sunt de spũali.xxviij.q.i.vxor.⁊.c.se.⁊ ad hoc.de cõuer.cõiug.c.fi.⁊ sic eorum interpretationi stãdum ẽ.ŝ.Qui filij sint legi.c.Per venerabilem.Et hec ẽ veritas Antoni.de bu.

p **Oꝛro.** Uir non potest dimittere vxorem sine iudicio ecclesie etiã ppter notorium impedimẽtũ.hec prima ps.scda dicit ꝙ si fama differt impedimẽtũ cõiugij ẽt nemine opponente eps põt inquirere.h.d.scᵃ ibi.preterea.¶ No.primo qd̃ agnatã vxoris secũdũ hec tpa quis non põt habere in vxorem.¶ No.ij.ꝙ absq̃ iudicio ecclesie etiã ppter notoriũ impedimẽtũ quis nõ põt vxorẽ dimitteĩ.⁊ sic pꝫ ꝙ post notoriũ expectari dꝫ sententia.¶ No.iij.hic casũ aptum ꝙ agenti possessorio recuperande nõ cõstat exceptio pprietatis notoria ꝯ opposita.ad no.in.c.lraꝭ.de resti.spo.⁊ Innocen.de renuncia.super hoc.⁊ que habentur.in.c.antepenulti.ŝ.de causa pos.¶ No.iiij.ꝙ apparente accusatore cessat offm̃ iq̃sitõis:alſ effectꝰ iq̃sitõis q̃si h sit sbsidiarium.ĩ.de accu.c.qualiter.el.ij.¶ No.quinto ꝙ alius est pcessus per viaꝫ notorij:alius per viam inquisitionis:quia in processu nulla indagatio exigitur quando notoriũ est.secus in processu inquisitionis.¶ No.sexto ꝙ ex officio potest iudex ad inquisitionẽ pcedere in causa matrimoniali.dato ꝙ stricte criminalis nõ sit.dixi de iureiuran.in.c.Ad nostrã.⁊.c.tua nos.¶ No.septimo ꝙ parẽtela de facili non est notoria seu publica nisi sit in secundo vel tertio gradu. Et no.hic ꝙ manifestũ ⁊ publicũ videnĩ hic siue p eodem vide ꝙ dixi de coha.cle.⁊ mu.c.vestra.¶ Obst.hic.innuit in notorijs sniaꝫ ferendã ꝯtra:q̃ in notorijs nõ est ordo iuris seruãdꝰ:ordo iuris quo ad sniaꝫ semper seruãdꝰ est cõtra.ad alia nõ.vt hic dicũt doc.verũ esse quo ad citationẽ.vt no.de iureiurã.c.ad nostrã.per hoc ꝯcludit glo.ꝙ dato ꝙ parẽtela sit notoria ppter hoc nõ est sepandũ matrimonium.⁊ est ratio quia separatio est pena.⁊ pena nõ est inferẽda nisi p iudicem.xxxiij.q.ij.§.in hoc.⁊ ex h inferunt doc.ꝙ h est ppetuũ vt restituaĩ spoliatus vbi matrimoniũ est ꝯtractũ auctoritate ecclesie vel expostfacto approbatũ.secus vbi contra interdictũ ecclesie.Ibi.n.ecclesia neutrũ in possessione tueĩ.¶ Ob.ij.ꝙ nõ est facienda restitutio ex quo oppõiĩ notoriũ ipedimẽtũ.de resti.spo.c.lraꝭ.Sol.dicit glo.si opponiĩ ipedimẽtũ notoriũ ipedit restitutionẽ:quo ad copulã vt ibi.sed non quo ad ceteras seruitutes.vt hic.Sed tunc ꝯtra ꝙ nec quo ad ceteras seruitutes:q̃ exceptio notoria defectus pprietatis obstabat agenti possessorio.vt pꝫ de resti.spo.ad decimas.lib.vi.Marie q̃ñ excludit intẽtionẽ ⁊ defectũ pprietatis ex pte agentis ⁊ fundat itentionẽ opponẽtis hoc ꝯtra.turbat totã illã materiã.alſ soluebã.Hic.n.defectꝰ pprietatis notoria si arguebat matrimoniũ nullũ nisi respectu copule.⁊ nõ respectu alioꝝ huiciorũ.Ideo ipedit restitutionẽ:quo ad copulã:nõ quo ad alia Fucia.sed h solutio nõ ẽ tuta.Solue ergo ⁊ h tractaui in materia notorij in.c.vr̃a.de coha.cle.qd̃ hic loqĩ de notorio p̃sũptiõis q̃ certitudinaliter nõ põt cõstaĩ de copula ⁊ de pẽtela.sꝫ hñ de notorio p̃sumptõis.ꝯtra aũt loqĩ de notorio alio qd̃ hñ ipedit vt ibi.vel hic i notorio pprietatis defectꝰ in quo expectaĩ necessario ad illã ꝯcludẽdã ibi in notorio. in quo nõ expectaĩ snia.sꝫ expectaĩ hic pro tãto sniã quia matrimoniũ hꝫ suã essentiã atẽto naturali iure ⁊ opi.ecclesie.vel hic nõ dicit ꝙ agẽti possessorio nõ obstet exceptio notoria.sꝫ dic ꝙ ñ dꝫ separe a se ẽt si eẽt notoriũ ipedimẽtũ p̃supponitur enim in casu isto ꝙ non erat notoriũ.¶ Ob.iij.ꝙ possit etiam nõ data manifesta parentela episcopus iquirere.dummodo fama sit de ea.xxxv.q.vj.c.episcopus in synodo.Solĩ.glo.fatetur ꝙ inquirere posset ad solaꝫ famam ⁊ cõpellere omnes qui scirẽt veritatẽ vt pꝛibeãt testimoniũ.de testi.cogẽ.c.Preterea.cũ si.Et de offi.ordi.c.i.⁊.ij.ij.q.i.c.deus omnipotens.quilibet denũciare teneɽĩ de cogna.spiritua.c.tua.sic ⁊ discordes bene coniunctos reconciliat ex officio ⁊ ad cohabitandũ cõpellit.ŝ.de despõ.c.ad id quod.¶ Ob.quarto ꝙ quis posset cõtrahere cum cognata vt si ipsa ⁊ vxor comitij.defuncti fuerũt vxores duorũ fratrũ.Naꝫ hic non est affinitas.Solĩ.potest dici hic exponendo cognataꝫ.i.consanguineaꝫ sicut appellant legiste.vt patet.ff.vnde cognati.per totũ.vel erat cognata vxor fratris.⁊ sic erat de primo genere affinitatis ⁊ primo gradu quo casu subest pꝛohibitio.de consang.⁊ affi.c.non debet.vel dato ꝙ ipsa ⁊ vxor cõmitij.defuncta fuerunt vxores duorũ fratrũ.hoc est possibile ꝙ non possunt contrahere per ista iura.de quibus in.d.c.non debet.¶ Obst.v.⁊ vĩ ꝙ vir non expectata snia possit vxorem dimittere.vt in glo.

ordo iuris

xxxii.q.i.c.dixit dñs. So. Aut vult petendo na vinculi defectum e non potest absq; iudicio ecclesie vt hic. Aut vult ipsam dimittere quo ad thorum propter fornicationem. e tunc quo ad effectum mutue seruitutis e non potest nisi expectata sententia: vt hic. Aut vult ipsam dimittere ad finē lucrande dotis. e adhuc spectanda ē sententia. de quo. i. ti.i.c. Plerūq;. Aut vult ipsaz dimittere quo ad debitum. Et tunc dicit hic Hostien. ꝙ lz alij teneant ꝯ sibi videt ꝙ ipsam possit dimittere nō expectata sententia: qꝛ iam sñia est lata a deo: quia iubet ob cām fornicationis ipsam relinqui. vt l ꝯ. Quia videt recōciliari e si scienter cognosceret puniendus esset. e hoc vbicūq; est fornicatio. vel fornicationis suspitio apparet violenta. vt no. Jo. xxxii.q.i.dixit dñs. vnde super hoc nō ē recurrēdum ad aliū iudicez: quia in hoc nō iuuaret sententia cōtraria. vbi tūc ob cām fornicationis vxor relinquitur semp ecclesia ipsam audiet donec de adulterio sibi fuerit facta fides. i.c. se. Quia nō iudicat de occultis ecclesia. i. de sym. c. tua vir. aut eā recōciliabit aut ex quo de fornicatione certus ē in pace sustinebit sententiā excō. si contra eū ferat. i. de senten. excō. c. Inquisitionem. de adul. c. si vir. de quo per Hostien. in summa. de adul. §. sed q̄ pena. v. sed nunquid. ¶ Quero quare plus in secūdo e i tertio gradu parentela potest esse notoria q̄ in vlterioribus gradibus. dicūt docto. ꝙ fratres e filij frūm facilius se exhibēt attinētes oculis hominū q̄ alij. vt pz. de cōsang. e affi. c. nō dz. Si ēst ergo fama de aliquibus ꝙ primo vel scdo vel tertio gradu se attingāt e ipsi hoc fatentur e iurant potest sine calumnia mrimonium dissolui: etiam si nulla alia probatio reciperet. sic potest intelligi. xxxv.q.vi.si duo. Et dic vt s. de spon. c. in pñtia. Et de despō. impub. attestationes. e dixi. in. c. super. e. s. de eo. qui cog. Sed si sola fama sit de vlterioribus gradibus episcopus pōt ex officio perquirere e cogere inde testificari qui veritatez sciūt. xxxv.q.vj. episcopus in synodo. de testi. cogen. c. preterea. Anto. de bu.

Significasti.

Repellitur vxor petens restitutionē mariti si notorie sit fornicata e maritus continuit. hoc. d. cōis diuisio. secunda ibi. Consultationi.

¶ Nota primo ꝙ incestus crimen cōmittit cum consanguineis. ¶ No.ii. ꝙ exceptio superueniēs pēdēte iudicio proficit ad intentionē repellendā. ¶ No.iij. ꝙ licet vir dimittat vxorem ex hoc solo non pōt accusari de adulterio q̄ tñs causam dederit: quia propter hoc ꝙ eā dimisit non dz adulterium cōmittere. ¶ No.iiij. ꝙ agēti possessorio recuperande obstat exceptio notorij adulterij. e sic exceptio notoria defectus excusationis iuris. pprietatis obuiat agēti possessorio recuperande. ¶ No.v. ꝙ exceptio adulterij etiā opposita agenti possessorio repellit replicatione adulterij. ¶ Ob.j. ꝙ ex quo vir hic dedit viam adulterandi ipsam dimittendo non possit sibi obiicere adulterium. xxvii.q.ii.si tu abstines. So. Jo. fa. ꝯcedebat ꝯtra. v furtis. c. ii. e ē verū: quia hec causa ipsaz non excusat: nec etiaz ipsam excusaret paupertas. l. palam. §. Nō ē ff. de ritu nupti. Et hoc verum nisi ipsam tradidisset adulterandā: quia tūc vir non posset sibi obiicere adulteriū e hoc verū siue volentē siue inuitaz tradidisset quicquid sentit glo. s̄m docto. ¶ Ob.ij. quia dato ꝙ adulteriuz opponat occultuz nihilominus obstat exceptio petenti restitui. xxvii.q.ii. Agathosa. Solu. si agit petitorio obstat. vt ibi sit exceptio occulta vel notoria. Si agit possessorio nō obstat nisi notoria sic ēt ꝯcludit hic Inno. ꝙ in matrimonio e in quacunq; alia materia cōtra agentez possessorio obstat exceptio notoria defectus pprietatis siue sit notoriū facti manētis ita ꝙ inficiari non possit. Idem si sit notoriū iuris e h est verum qñ est notoriū iudici vel alijs. sed nō iudici e probationes sunt in promptu secus si terminus diffusius e prolixus petatur. secundū inno. s. de resti. spo. c. lras. Et si hoc casu opponat p virū cōtra mulierē exceptio notorij adulterij: vt exceptio repellat replicatiōe adulterij viri exigit necessario ꝙ illa fornicatio viri sit notoria s̄z hos. e dic ꝙ sufficiet si adulteriū viri pbatum sit quasi tunc etiam sit notoriuz ex quo in iudicio est pbatum e sic forte eundem intellectum habuit Innocen. cuz ex probatione efficiat notoriū. de vbo. sig. c. olim. Vñ postea subiuncit ꝙ audientur probationes mulieris. e postea fiat restitutio si probatur adulterium viri. Dicunt autē doctō. ꝙ cum propter adulterium mulieris vir petit diuortium e mulier excipit de adulterio viri etiā nō notorio: audientur vtriusq; probationes. de adulte. c. pe. in fin. Notorie aūt cōstat de adulterio eo ꝙ constat de sobole si in. xi. mensibus a tpe quo uir eā dimisit peperit. In auē. de in integ. restitu. §. ea que parit. e §. vnuz si quidem. colla. iiii. ¶ Quero mulier propria auctoritate recessit a viro postea petit se stitui an audiat: videtur ꝙ non: quia ipsamet se spoliauit. glo. determinat contra. quia eo ꝙ reuertitur e non admittitur spoliari censetur. vt patet. in. l. clam. §. fin. e. l. si id quod ff. de acquiren. pos. Ad hoc ꝙ not. de infan. e lang. expo. c. vno. Idem no. de resti. spolia. c. litteras. de adulte. c. Intelleximus. in specu. de sponsa. c. fina. versicu. i. e versicu. sequ. ¶ Quero an potest mulier repetere expensas quas fecit postq̄ a viro discessit. dic ꝙ non nisi a tempore quo voluit reuerti e admissa non est. e hoc ideo quia vltima mora nocet. ff. de peri. e commo. rei ven. l. illud. ꝙ nota.

Ex litteris.

Matrimonium separatum propter adulterium mulieris reintegratur. si vir postea fornicetur. h. d. Communis diuisio. Secunda ibi. Unde fraternitati tue. ¶ Nota primo ꝙ in codez libello e instantia videtur posse quis accumulare iura agendi ad separationem matrimonij quo ad thorum: e statur confessioni coniugum e alleganti turpitudinem propriam e confitēti creditur contra se. ¶ Nota secundo ꝙ paupertas non excusat adulterium etiam quo ad penam ciuiliter inferendam. ¶ Nota tertio argu. ꝙ potest quis confessionem factam ad suggestionem alterius procedens e indeliberate reuocare etiam alio non probato errore e in facto proprio. Et nota ꝙ in confessione d crimine in qua quis perseuerat maxime vbi ciuiliter agitur standum est. ¶ Nota quarto ꝙ in causa matrimoniali etiam vbi agitur ad separationem thori episcopus non videtur cognoscere posse absq; consilio capituli. Et nota quod cognoscere de causa matrimoniali est episcopalis cognitionis. Ad hoc. de exces. prela. c. accedentibus. ¶ Nota quinto ꝙ separatione facta quo ad thorum non esset propterea separatum matrimonium quo ad vinculum ita ꝙ cuilibet sit concessa licentia cōtrahendi si quilibet ipsorum continere debet. Et no. ꝙ hec separatio matrimonij quo ad thorum si alter contrahentium contrahat cum alia incontinenti soluitur sententia. ¶ Nota sexto ꝙ in causa matrimoniali etiam vbi agitur ad separationem thori videtur ꝙ iudex possit ex officio inquirere. ¶ Obstat primo ꝙ necessitas excusat a dlicto. C. de pac. l. Qui filios. e de distra. pigno. l. fina. xxvii.q.ii.c. si tu abstines. Solu. glo. non soluit. dic ꝙ ibi loquitur de alio delicto. Unde necessitas bene excusat a delicto furti alienationes filij. sed non excusat ab adulterio vt hic. de quo dic vt. s. de furt. c. ii. Et per hostien. in summa. de fur. §. i. versicu. sed querit. Et vide. xxxvii.q.ii.c. si tu abstines. ¶ Obstat secundo quia videtur ꝙ iudex non debeat hic supplere de facto. C. vt que desunt aduo. l. i. s. de postu. c. bone el primo. Et ꝙ ibi no. Solu. dic ꝙ in his in quibus vertitur periculum anime vtriusq; potest supplere de facto propter fauorem matrimonij. vt. s. c. proxi. in fine. e propter timorem collusionis. de collu. c. Audiuimus. ¶ Obstat tertio ꝙ talis confessio non poterit reuocari si ex certa scientia facta est: quia non reuocatur confessio nisi probato errore. De confessio. c. fina. Et ꝙ ibi nota. Solu. dicit glo. ꝙ in causa matrimoniali in q̄ non nocet ꝯfessio nisi perseueret: sicut e

in quasi criminali: ita etiā in mixta. de procura. c. tue. ꝛ alle. ff. de quest. l. i. §. Diuus. Hec solutio non placet glo. quia licet confessio in tormentis non preiudicet nisi detur perseuerantia: vt ibi: preiudicat tñ confessio in iudicio vt hic in dic ꝙ confessio que fit ex deliberatione non reuocatur: vt ibi. Si āt fiat īdeliberate ꝛ ex caloꝛe iracūdie hñ ꝑuocaꝛ vt hic. sed dicit gl. ꝙ forte nō poterit reuocare: q2 non poterit probare erroꝛem. Credo primum. Alii dicunt speciale esse in causa matrimoniali quod confessio posset reuocari sicut reuocatur in causa liberali. vel dic etiam quod hic mulier ista fuit confessa clam coꝛam episcopo ꝛ ab hac cōfessione intendebat reuocare. Sed huic obuiat littera que dicit publice: nisi dicas publice coꝛam episcopo ꝛ aliquib' aliis. sed nō in iudicio vel forte nō erat scripta confessio. idō potest reuocare secūdū ea q̄ no. de elec. c. Quia pp. ꝛ facit ad no. de iureiu. c. In positionibus. in gl. vltimā lib. vi. dico sic concludendo. Aut loquimur in causa criminali ꝛ si confessio est facta in tormētis ꝛ potest reuocari. si ī iudicio dic idem ꝙ statim in ciuili. aut est fcā erroꝛe ꝛ constat de erroꝛ ꝛ est planū. Aut est facta indeliberate non ex caloꝛe iracundie: ꝛ tunc aut fecit ipsam inseparate extra iudiciū ꝛ post ipsam in se postea indeliberate in iudicio. ꝛ tunc aut nōdum erat scripta: ꝛ potest ipsaz reuocare. Aut est deliberate facta ꝛ scripta ꝛ nō potest reuocaꝛ. ¶ Ob. iiij. ꝙ nō pōt mulier post sententiam diuoꝛtij opponere cōtra exceptionem de adulterio post sniaz quia pretextu nouiter reperti nō tractatur snia. s. de sen. ꝛ re iudi. c. Cum inter. Solu. glo. dupliciter legit tex. Uno modo ꝙ ꝑlata fuit sententia separationis. ꝛ sm̄ hunc intellectum dicit gl. ꝙ ꝑtextu antique cause nouiter reperte nō pōt sniam cōmutari. vt hic. Sed ꝑtextu delicti nouiter post sniaz cōmissi fic: vt hic ex q̄ cā snie ꝑpter delictū reducta est ad nō crimen. Ad hoc. ff. de condi. sine causa. l. pe. Et hoc etiā vult tex. ibi quod episcop' conuenire debet cum capitulo ibi ꝛ incōtinētiā induxit ꝛc. Alii dicūt ꝯtra ꝙ snia h̄ lata non fuit. ꝛ hoc arguitur ex verbo priuatiz. Nā si fuisset snia si fuisset ꝑuati sȝ publice lata. sȝ fuit quedam industrialis ꝑuisio vt verū ꝑbaret. an ex collusiōe domini factum esset. Primam solu. tenet Hostiens. ꝛ vltra illam assignat multas causas generales: quia nō obstat ꝙ ista snia est lata: quia in causa diuoꝛtij ꝑpter adulteriū non transit in rē iudicatā donec separata sit mulier ꝛ monasterium ingressa ꝛ ꝑfessa cū prius eā maritus recōciliare possit in uitā ꝙ nō possit si in rem iudicatā transiret. igitur ꝛc. Tenendū est ergo ꝙ dato ꝙ lata sit sententia mibilominus si maritus cōmittit adulteriū recōcilianda est. de quo de adulteri. c. ij. ꝛ in sum. eod. ti. §. Quot modis. sub. §. generaliter. Nota bene istud dictum ꝙ extendit. c. Lator. ꝛ c. Consāguinei. s. de sen. ꝛ re iudi. Qñ. s. sententia fertur i matrimonio ꝑpter thoꝛ. ꝛ hic habes quando transit in rem iudicatā. ꝛ qñ nō: q2 nō trāsit nisi p modū quo etiā dissolui pōt. vt p religionis ingressū. qđ bñ nota. ¶ Ob. v. ꝙ si illud matrimoniū fuit violētū frustra disputeꝛ de thoꝛo. nec mulier sit restituēda. de spon. c. cum locū. So. hic purgatū fuit viciū: q2 stetit secū voluntarie paucis dieb' vt dicit littera supra. Qui matri. accusa. pñt. c. insuper. ¶ Ob. vi. ꝙ nō creditur mulieri confitenti in causa matrimoniali. s. De eo. q cog. consang. vxo. sue. c. super. eo. Sol. ibi quando agiꝛ de vinculo. h qñ agitur de thoꝛo. ¶ Quero an lata sententiā diuoꝛtij propter adulteriū possit sibi vir vxorē recōciliare. vꝛ ꝙ sic. C. de legi. l. Ob fauoꝛe. q2 innocēs nō priuatur ꝑuiutate in eo qui peccauit. C. ad adult. auc̄. Sȝ hodie. Itē scđo quia snia lata pro aliquo nō dȝ sibi nocere. ff. de excepti. rei iudi. l. euidēter. vt etiaȝ hic. Iteȝ tertio q2 pena nō prestat imunitatē. ꝛ sic hec snia non debet prodesse vxori adulterāti vt necessiteꝛ reddere debitū. Quarto q2 vir fuit tantū absolutus a ꝑuitute quā mulier habebat in eū. ꝛ nō ecōuerso. Ideo remansit salua seruitus viri quaȝ habebat ī muliere cū tñ ipsa fuerat ꝯdēnata. hic etiā q2 si non posset sibi recōciliari daretur materia delinquēdi vt possent mulieres sic a viris separi. In cōtrariū. quia snia ē etiā lata pro muliere. vi. q. iij. c. semel. Item qñqȝ ex snia cōdēnatus sequitur cōmodū vt in duob' reis. ff. de re iudi. l. paulus. lau. dixit qđ potest ipsam inuitam sibi reconciliare. hug. dicit ꝙ aut mulier fuit publice fornicata ꝛ añ sniaz potest ipsam reconciliare etiā inuitā: nec possȝ intrare religionē eo inuito: sed postꝙ snia diuoꝛtij lata est ꝛ auctitate eccl'ie separata neuter teneꝛ alteri. Et vterqȝ altero etiā inuito pōt religionē intrare: quia cedit vterqȝ iuri suo. vij. q. i. quā periculosum. glo. stat cum lau. per hanc decre. Et hanc opi. teneȝ Hostiens. donec ipsa religionē igrediatur ꝛ professa sit ꝛ placuit etiā Bar. brix. ꝛ hoc etiam demum sensit Inno. Gof. dicit. qđ ante sniam nō pōt ingredi. Et intelligit. c. Agathosa. xxvij. q. ij. Quando super crimine est lata sententia: aut quando is qui reuocat agit petitoꝛio quo casu obstat sibi exceptio adulterij. secus si agat possessoꝛio: q2 non repelleretur pretextu criminis. de resti. spo. c. litteras. ꝛ c. Item cum quis. C. de do. inter vir. ꝛ vxo. l. Si maritus. Uide. xxxij. q. vij. c. apostolus. xxvij. q. ij. c. agathosa. ꝛ hoc tenet: licet. in. c. sequenti aliq distinguunt. aut feratur sententia absolutoꝛia contra mulierem virum repetentem ea repulsa propter exceptionē adulterij. ꝛ vir possit eam repetere. Aut feratur sententia diuoꝛtij viro accusante: quo casu lata sententia eam non possit repetere. per. l. euidenter. ff. de excep. rei iudi. Quia primo casu sententia sit lata contra mulierem. Secundo contra virū q. Dicunt tamen docto. ꝙ caute ageret iudex si tunc sic ꝑnunciaret sententiam diuoꝛtij iter vos ferim' propter adulterium mulieris quamdiu viro accusatoꝛi placuerit secundum Innocent. cetera sunt clara. ¶ Ad vltimum contra glo. in regula. Factum legitime. de regulis iur. li. vi. quod non retractatur nisi causa sit potens ad retractandum vt h vel nisi casus superueniēs tollat causā subsistendi. ¶ Quero an per alimenta vxoꝛis dos sit obligata. vide Specu. de donatione inter vir. ꝛ vxo. §. ii. versicu. Sed nunquid bona vltimo. Ioan. xxx. q. i. c. nosce. in fine. vlti. glo. ꝛ. xxxiii. q. v. Quod deo. In glo. secunda allegat hanc decre. ad probādum ꝙ si vir ꝛ vxoꝛ promiserunt perpetuam continentiam ꝛ alter foꝛnicetur licet reliquus etiam debitum reddere nō vellet. posset tñ episcopus illum ad id cogere. sed hec decre. hoc non probat secundum Ioan. andre. qui se remittit ad scripta per ipsum. De conuer. coniugato. c. Dudum. ꝛ dic vt ibi. Anto. de butri.

d

E illa que.

Si vxoꝛ a viro lapso in heresiȝ propꝛia auctoritate diuertit ad eum reuersum redire cōpelliꝛ. secus si per iudiciuȝ eccl'esie fuerit separata. hoc dicit. ¶ Nota primo causam in qua potest mulier propꝛia auctoꝛitate a viro separare propter foꝛnicationem scilicet spiritualem viri. Et etiam habes vnum casum in quo agenti possessoꝛio recuperanda pro coniuge nō datur restitutio quādo scilicet sibi obstat exceptio foꝛnicationis spiritualis: ꝛ hoc quia non potest fide salua secum tute esse. ¶ Nota secundo ꝙ cessante causa ꝛ ea finita aliq̄ exoritur exceptio: cessat exceptio ꝛ virtus exceptionis. ideo reuerso ad fidem coniuge exceptio spiritualis foꝛnicationis ad repellendum eum a repetitione vxoꝛis cessabit effectus. ¶ Nota tertio ꝙ separata coniuge propter foꝛnicationē spūalē si ꝯpelliꝛ coniūx sepata ad maritū reuerti: q2 foꝛnicatus ē: lȝ cessat foꝛnicatio. ꝛ sic lȝ cā sententie cesset si tñ sententia cessat. Et nota ꝙ cessante causa sententie non cessat sententia quando causa non cessat pro toto tempoꝛe preterito licet cessat pro tempoꝛe futuro etiam quando causa sententie oꝛiginaliter a delicto momentanee commissio nō potest deleri. sed datur successiua continuatione. ¶ Obstat ꝙ compellatur mulier separata reuerti ad virum. i. capitulo proximo. Solu. Hugo dicit secundum glo. ꝙ in foꝛnicatione carnali ꝛ spirituali distinguendum est: vt dicitur

hic.vt scilicet.an prima sententia sit lata et non sit reconcilia
tio altero coniugum inuito.glo.tenet tam in carnali q̃ i spi
rituali q̄ vt vxor possit repetere virum: vel coniunx coniu-
gez. Duo requiruntur scilicet q̄ separatus sit matrimoniū
et q̄ separatus velit monasteriū ingredi.ē.de cōuer.ɔiug.
c.fi. Jo.an.remittit ad ibi no.Cōmuniter docto.et glo.te-
nent q̄ separato matrimonio ex sententia propter infideli-
tatis errorez alter reuersus nō cōpellatur si est paratus religio
nem ingredi.Concludit ergo q̄ si matrimoniū est separatū
propter spiritualem fornicationez auctoritate propria infi
deli nō reuerso ad fidem euz recipere non compellet. Si
autem est reuersus compellitur vt hic.Si autem est separa
tus per sententiaz et fidelis est religionez ingressus non cō-
pellit recipere: etiaz si est paratus religionez igredi.Ideo
si non est religionez ingressus nec paratus ingredi compel
litur coniugez recipere sm glo. ¶ Ob.secundo q̄ ɔpellit
coniugem recipere emendato crimine vel eo purgato indi
stincte.vt.ē.c.prox.Solu.ibi purgatio criminis mulieris
surgit ex delicto viri ɔtra sniaz. Ideo sententia ei non viro
debet prodesse cum fecerit contra sententiā: hic autem pur
gatio delicti propter q̄ sepatū est mrimoniū surgit ex sola
penitentia delinquētis.igitur non tollitur snia iam lata vbi
ps separata est parata religionē ingredi.Ex his infert ho
sti.vnaz differentiam inter separationem mrimonij ꝑpter
adulteriū spūale ex vna parte.et separationē matrimonij ꝑ
pter adulteriuz carnale ex altera:quia si ꝑpter spūalez for-
nicationē coniunx dimittat cōiugem ꝑpria auctoritate.licz
nō sit lata sententia nō cogit ecclesia fidelē adherere infide
li.xxviij.q.ij.Si infidelis et hic.Sed in carnali indistincte
cogit.Jeo.porro.Q̄d non est vex quo ad redditionem de
biti.Sol.quia si lata est sententia diuortij propter adulteri
uz spirituale non cogit fidelis recipere infidelem si fidelis
est paratus religionem ingredi.alr̄ cogitur.vt dicto.c.fin.
de conuer.cōiug.In carnali aūt adulterio semper cogit re
dit nisi sit ꝑfessus separat⁹ pp suū adulteriū. Uñ si mulier
cōmiserit adulteriū marit⁹ moueri dz p epm vt reconciliet
vxorē penitentē.et si nō vult: cōpellit.Sed ipsa debz tradi
mōasterio ad pniaz pagēdā re integra pōt marit⁹ eā educe
de mōasterio:ea aūt ꝑfessa nō.de cōuer.coniug.c. Gau-
dem⁹.Et ibi de hoc verbo.Collectare. Ad hoc.ē.c.ti.c.Ex
lris.ff.de ċb.ob.l.mācipiorū.Ex quibus pz duo requiri vt
snia diuortij trāseat i rē iudicatā pp adulteriū mulieris.s.
q̄ sit lata et q̄ mlier sit ꝑfessa.Et primū solū nō sufficit nec
sm solū in seculo remanēte et hec vera sunt:quo ad mulierē
ɔ q̃ lata est.quo ad virū aūt ꝑ quo lata ē vt nō cogat reci
pere statiz transit in rē iudicatā post lapsū.x.diez nisi fuerit
appellatū.Et est cā:q: snia nō dz prodesse ei cōtra quē lata
est.ff.de excep.rei iudi.l.euidēter. ¶ Quero qd si snia di-
uortij est lata nō ꝑpter spūale adulteriū:sz q: vir trahebat
vxorē ad peccatū. qdā dicūt q̄ ibi in heresi:q: non est dare
rōnē diuersitatis:et est vex. Alij ɔ q: i alijs criminibus nō est
ferenda snia ꝑpetua. sed donec penituerit.In heresi aūt ē
ꝑpetua pp periculū.Jeo.c.i.xxviij.q.i.idolatria.Dictū pri
us placet Inn.Jo.an.remittit.ē.ð cōuer.cōiug.c.Ad apo
stolicam sup.i.glo.Ubi dat dr̄ia inter adulteriū vel suspi-
tionē adulterij et alia delicta.Et hec sufficiant. Antonius

q **Uanto.** Uinculū coniugale non dis
soluit altero coniugū fideliū
in heresim lapso.sed si vnus infideliū cōiugum
cōuertat ad fidem.et alter velit sibi cohabitare
alter nō sine dei blassemia vel peccato mortali soluit cōiu
giū et cōuersus cōtrahere poterit.h.d.Cōis diuisio.Fa ibi.
Nos igit.Secūdū mebrū subdiuidit.Tertia ibi. si vero
rōnē diuersitatis ponens ibi.No.si obstaculum soluēs ibi:
nec obstat submittēs duplicem decisionis effectū ibi:p hāc
¶ No.i.q̄ non semp successor sequit exempla ꝑdecessoris
sententiādo:et q: snia erronea pape nō suat ꝑ iure de quo
.ē.de re iudi.In caus.de spō.duor.c.i.et fi.De eo.q cogn.

cōsan.vxo.sue.c.discretiōi. ¶ No.ij.differentiā inter m[...]
moniū fideliū et infideliū:q: vnū hn̄s ianuā sacramētor[...]
baptismū est ratū firmū et isepabile. Infideliū aūt nō eti[...]
secuta copula.ideo pōt separi et separatur etiā copulas ubs[...]
cuta in trib⁹ casibus.s.altero ad fidelitatē redeūte: qr fide
lis nō pōt cohabitar cū infideli.Itē q: ipse cohabitare non
vult:q: nō pōt cohabitare sine cōtumelia creatoris vel nisi
eā ɔtrahat ad peccatū his casibus separat mrimoniū iter
fidelem factū et infidelē.etiā quo ad viculū:ꝑpter lapsum
aūt in heresim vel gētilitatis errorē nūq̃ sepat mrimoniuz
iter eos. ¶ No.iij.q̄ maior infert cōtumelia creatori si fi
delis trahat ad infidelitatē q̃ si ifidelis trahat et ꝑseueret i
ifidelitate. ¶ No.iiij.q̄ sacramētū quo ad creatorē est i
delebile.et sic vr q̄ mrimoniū etiā ipriat caracterē. ¶ No.
quinto q: qñqz qs priuat iur ꝑprio sine culpa nō tñ sine cā.
Ad hoc.ē.vt lit.nō cōt.c.qm.§.sinaūt. ¶ No.vj.malicijs
et fictionib⁹ obuiandū. ¶ No.vij.q̄ fidelis in heresim lap
sus si ipse reuertat pōt vxorē suā repetere. ¶ Ob.i.q̄ non
solū suat mrimoniū quo ad illū q vēit ad fidelitatē:sz quo
ad illū ēt q relinquit q: nō pōt matrimoniū ꝑ pte dissolui
et ꝑ pte nō: cū sit idiuiduū ēt q: nō dz claudicat.dic q̄ vter
qz potest ɔhere alter remanēs in infidelitate nō pōt ɔhere
sine peccato:q: sola cōtumelia creatoris et pp eius peccatū
dissoluit.Et dicit gl.q̄ istis casibus soluit mrimoniū etiā
nulla alia expectata snia quā cito nō vult cohabitare: tñ dz
adhibere testes qualr̄ illa nō vult cohabitar absqz cōtume
lia ne postea ipediat ɔhere.si aūt anteq̃ contrahat reuerta
tur compellitur repetere:vt.ē.c.proxi. Et videtur nouum
matrimoniū vt ibi dicet:tñ vir non erit bigam⁹:q: nō diui-
sit carnē in plures sm doc.Host.dicit q̄ tutū eēt q̄ petere
tur a iudice vt infideli assignaret termin⁹ ad cohabitandū.
.ē.Qui filij sint legi.lator.de cōuer.cōiug.c.Ex publico.
Aduerte tñ ad illō q̄ dicit gl.q̄ mrimoniū nō claudicat:est
vex quo ad vinculi substātiā:claudicat tñ qñqz quo ad of-
ficiū reddēdi ðbitū ab illo.s.qui exigere nō pōt. de cōuer.
cōiu.c.quidā.de eo qui cogn.cōsan.vxo.sue.c.Tuā nisse.
Et q: qñqz vnus tenet ad matrimōiū et alter nō. de eo qui
duxit in ma.c.i.de despō. impub.c.continebat.et.c.de illis.
¶ Ob.ij.q̄ qs iure suo sine culpa nō priuet.xuj.q.vlti. in
veritate.Sol.sine culpa.n.et sine cā nō priuat.Sed sine cul
pa et cum causa bñ priuat vt hic:uide regulā sine culpa de
regul.iur.li. vj. ¶ Ob.iij.q: nō cōpellit cōiunx cōuersus
ipsam recipere q stetit in infidelitate.ē.eo.de illa.et ð ɔuer.
in fi.c.fi.Sol.dic aut non est lata snia et cōpellit indistincte il
lā recipere.aut ē lata sententia et tunc aut alter est igressus
mōasteriū et non cōpellit. Aut nō est ingressus sed patus i
gredi et idē. Aut nō ē igressus nec vult ingredi et ɔpellitur.
¶ Quero qd de his qui fuūt xpiani heretici et sūt baptiza-
ti inter hereticos.an inter eos ē ratum matrimoniū . dic q̄
si fuerit baptizati in formā ecclesie inter eos est ratuz matri
monium.Ad hoc.de here.decernimus li.vj.Si aūt non fu
it seruata forma tale matrimoniū iure infideliuz censetur:et
sic non potest esse ratum matrimoniū. Anto.de bu.

g **Audemus.** Pagani coniūcti
i gradu ꝑhibito le
ge canonica tantū conuersi ad fidem non se
parātur. Et si paganus prius plures uxores
habebat.post fidem susceptam adherebit priori:et si ea re
pudiata cum secunda contraxit etiam post baptismum di-
mittat secundam et adherebit repudiate.etiam si repudiata
cum alio contraxisset.secus si fornicata fuisset.h.d.Et sunt
quattuor questiones. Prima questio tex.est an contracto
matrimonio in gradu prohibito lege canonica tñ inter in
fideles eis ad fidem conuers . valeat. Secunda q̄stio an
ɔcto mrimōio cū plurib⁹ et ad fidem cōuersis, que sit eius
uxor. Tertia questio an ad fidez conuersus repudiata uxo
re aliam ducere possit. Quarta questio si ad fidem conuer
sus sit et uxor reuertatur: an illam recipere compellatur.

et an possit ei obijcere fornicationem in fidelitate commissam sub colore matrimonij vel non ibi. Quia vero. Tertia ibi. Qui aut. ¶ No. i. p legem diuinã possunt ɔhere duo in secũdo vel tertio gradu. ¶ No. ij. q secũdũ sacramẽtũ ɔiugij ẽ apud fideles et infideles. ¶ No. iij. q matrimoniũ ɔtũ iter infideles cõtra institutiones cãonicas valet. Et no. q non distringit infideles lege canonica: quia nihil ad eas de his qui foris sunt. ¶ No. iiij. q mrimoniũ in gradu lege canonica ,phibito inter infideles non dissoluitur eis ad fidelitatem conuersi. et sic per submissionez noue legis actꝰ añ submissionez essentialis non infringit. ¶ Nota quinto effectum et finem baptismi: quia non est baptismus ordinatus ad soluendum mrimoniũ: sed ad dimissionẽ peccatorũ. Uenio ad secũdã partez. ¶ No. i. q sm paganos potest matrimoniũ contrahi cum pluribus. et sic matrimoniũ est multiplicabile in plures. ¶ Not. ij. q pluralis locutio non est vno contenta et q singulare non est in pluribus verificabile. ¶ No. iij. q iter paganos nõ valet mrimoniũ cõtra legem diuinã contractũ: et sic pagani subiiciuntur legi diuine: et q n est licitũ sm leges diuinã plures habere vxores: nisi qñ h ẽ dei reuelatõe ɔcessũ. ¶ No. iiij. factũ diuina reuelatõe etiã si quo ad nos videat peccatuz non tamẽ est in veritate peccatũ. xxxij. q. iiij. c. dixit Sara. et c. Obijciuntur. ¶ Nota quinto q de iure diuino non ẽ licitũ prima vxore dimissa alterã assumere. ¶ No. vltimo q vir et vxor nõ debent ad imparia iudicari. Uenio ad tertiã partem. ¶ No. primo q ɔuersus ad fidem non põt viuente repudiata cũ alia ɔtrahere nisi in tribus casibus hic expressis. vt. s. c. proxi. ¶ No. ii. casum in quo agenti possessorio obstat exceptio q ei non potest cohabitare absq contumelia creatoris vel sine peccato. ¶ No. iij. q altero ex infidelibus ad fidem cõuerso. si alter re integra ad fidem reuertatur compellunt se inuicem recipere. ¶ Not. quarto quod si repudiata infidelis contrahat cum alio: et ad fidem conuertatur ea reuersa non potest illaz repellere exceptione fornicationis. Et sic patet q diuortium secundum legem comm excusat ab adulterio etiã contra legem diuinam: quo ad illa que sunt pene tpalis: et sic factũ in legis iniuste excusat a delicto etiã a pẽa fori temporalis. ¶ Ob. primo q contrahant in secũdo gradu in infidelitate nõ fit matrimoniũ ratũ eis factis fidelibus: quia etiã in isto gradu est aliqua prohibitio secũdũ ius diuinũ: vt no. de resti. spo. c. litteras. So. glo. dicit q fatendũ est q etiã in secũdo erat prohibitum matrimoniũ: sed quatenus nõ erat prohibitum procedit illud qð hic dicitur. gl. aliquos casus ostẽdit in quibus mrimoniũ erat prohibitũ sm ius diuinũ. et vltra hoc declarant docto. Nam secundus gradus in linea inequali erat prohibitus non in linea equali. et sic debet itelligi. xxx. q. iii. c. Portatiuz. Et q ibi no. et. s. de resti. spo. litteras. in glo. Hosti. ponit versus in quibus comprehendit. x. personas prohibitas lege diuina. s. soror. neptis. matertera fris et vxor. Et patrui ɔiux. mr. priuigna. nouerca. Uxoris et soror priuigni nata ex vtriusq atq soror patris cõiugi lege vetantur. determinatur illud quod dicit de vxore fratris per id q notat. s. c. prox. ¶ Ob. ii. q ɔstitutio ecclesie artat infideles. de vsuris. c. post miserabilẽ. So. directe nõ artat vt hic. sed indirecte vt in contrario dicit hic host. q nec directe nec indirecte constringuntur nisi qð inferũt iniuriã xpianis. vel sunt contumeliosi fidei xpiane vel cultu diuino: quia tunc infideles subiacent legibus romanoꝝ. C. de iude. l. ii. et l. ne quis. et C. de paga. l. fi. Et propter hoc dicit q possunt puniri. tũc per leges humanas: quatenus. s. contrahant contra legez diuinaz accipiendo plures vxores. alle. C. de inces. nupt. l. iii. ¶ Obst. iij. q possit quis plures vxores hre. xxxi. q. i. c. Qð si dormierit. glo. non respondit ad istam qõnẽ directe: sed indirecte satis respondet q prima sit vxor ex eo q dicit pluralitatẽ in vtroq sexu reprobãdã Absonum hic ostendit q vnam tantũ debeat habere. vt. s. de biga. c. debitum. Solus plures quis põt habere successiue vt hic: sed non eodẽ tẽpore vt ibi. Uel q hic dicit qñq ponitur ad exclusionẽ pluralis: quia etiam aliquando ponitur ad exclusionem singularis. Unde hic erant duo: et nõ plures. et in ore duoꝝ vel trium stat oẽ testimoniũ. subaudi non paucorũ. s. e. de testi. c. licet ex. ii. ¶ Ob. quarto q ad imparia nõ iudicẽtur: quia vxor pene est famula viri. xxxiii. q. v. c. Hec imago. §. ne3. Sol. quo ad mutuam seruitutez et debitũ carnis et fidem seruandam: et sic ad substantialia mrimonij non iudicant ad ipari: sed sic quo ad preeminẽtiam quãdam. p hoc arguit Jo. an. p barto. brix. ɔ Jo. xii. q. ii. c. episcopus in. §. Si qua cum suo. vbi dicit q non potest mulier accusare virũ adulterantẽ. licet sic econuerso: q in fide nõ debet ad imparia iudicari. et facit q no. in specu. De adulte. §. i. vsi. sed nũqd. Item q vir habet preeminentiam. patet quia reuocat votum vxoris et econuerso. xxvii. q. ij. c. si vir. et vxor. ¶ Ob. v. q male dicit tex. cum dicat quo casu cum plures casus precedant. Sol. dic quo casu. i. quolibet casu predictorũ. vel sm Jo. an. meliꝰ diceret quolibet casu. s. duoꝝ vltimoꝝ: q primo non potest congrue q vellet cohabitare si restitutionem petebat sm host. et Abb. ¶ Ob. sexto q agenti possessorio pro vxore detur restitutio nulla exceptione obstante. de resti. spo. c. Ex cõquestione. Sol. contra procedit regulariter. Fallit h quando non potest secum cohabitare sine contumelia creatoris. alle. gl. iura. tu habes. vt lit. nõ cõtest. c. i. de resti. spo. c. Ex parte. et c. litteras. vbi de hoc. et iij. q. i. in summa. ¶ Ob. septio q non cõpellat cõuersus ad fidem cui non vult cohabitar alter sine cõtumelia creatoris: lz ɔuertat remanẽs in infidelitate illam recipere. s. c. proxi. q statim est solutũ matrimonium ipso iure. non potest ergo vi in atrimonii compellere So. si teneas q non sit solutũ matrimoniũ cessat ɔtrium. s3 tenendo q sit solutũ. eo q non vult sine contumelia creatoris cohabitare. Contrariuz obstat. et tunc dic q dato q solutum est matrimoniũ: ex quo tamen reuertit ad fidem re integra mrimoniũ restituitur iure postliminii. xxxii. q. ii. cũ p bellicaz. sic errãti cõuerso restituuntur bona. C. de here. l. fi. Idem de nestorianis. Uel dic q licet non sit mrimonium inter eos tñ cõpellitur eam recipere in cõsequẽtia prioris matrimonij et in fauorem fidei. ¶ Scda est ẽt opinio q matrimonium ipso iure non soluitur. sed ius matrimõii scilz ius petendi debitum. vt. s. c. proxi. vbi dicit q cõtumelia creatoris soluit ius matrimonij. Sed tunc contra igitur non posset cum alio contrahere. Sed dicit glo. qð non soluitur nisi cõtrahat cum alia. alias si esset etiam ante solutũ et reuertentẽ re integra non teneretur admittere ad hoc qð dicit nisi q potest obiicere fornicationez. Nam si esset in toto solutum non posset ei obijcere fornicationem precedentem. s. de iureiuran. c. Quemadmodũ Glo. videtur tenere primã opi. q ante sit solutum. Unde dicit qð si hic prius cõuersus vellet ingredi religionem non compelleretur recipere nouiter ad fidem cõuersaz. De conuer. coniu. c. fi. Ho. dicit quod non soluitur matrimonium isideli anteq̃ sit statutus terminus et lapsus ad conuertendum vel cohabitandum sine contumelia creatoris et die non assignata solutuz est: et si dies sit lapsa et data licentia conuerso cõtrahẽdi. adhuc audietur mulier si conuertatur re integra. ff. de appel. l. is qui: Si vero pendente compulsione de qua loquitur ista littera contrahat cum alia tenet matrimonium in secũdo loco contractum: cum iam solutum esset primum vinculum: vt no. in fi. de despon. impube. c. de illis. de eo qui dux. in matri. c. i. et c. veniens sm Hosti. ¶ Ob. primo q non possit vir coniugi conuerse obiicere fornicationem in infidelitate commissam quia omne peccatum et sequella peccati d letur baptismo. xxvi. distinctio. deinde. xxxii. questio. prima. c. Quod autem Glo. ponit duplicem intellectum. Unus quod possit vir compellere vxorem propter adulteriũ cõmissũ post baptismũ. vñ expõit prius si postq̃ cõuersa ẽ ad

fidem: hec expositio destruit illam. Aliud ꝙ etiaz intelligatur de adulterio commisso añ baptismum ⁊ ante ↄuersationem: ⁊ tunc dic ꝙ in crimine põderãda sunt tria. Pena spiritualis. Pena tpalis. Et penitentialis. Et ista delet p baptismum: ⁊ sic loquũtur iura in cõtrariũ. Pena autez criminalis nõ tollitur per baptismum. Unde de delicto ante cõmisso põt puniri criminaliter ⁊ etiam ciuiliter. i. pena ciuili que est ad cõmodũ partis: hec etiã non tollit per baptismũ quia sufficit ꝙ baptismus det cõmodũ viri. nõ ergo ex hoc debet dari alteri icõmodũ: quia ex tali adulterio maculat vir ⁊ cõmittẽs adulteriũ: licet ergo p baptismũ lauetur cõmittens adulterium: illud tamẽ ꝙ est quesitũ alteri coniugi ex illa ↄmaculatione nõ tollit: dat simile in pnia: q2 licet mulier quantumcũq3 agat penitentiã de adulterio p hoc nõ tollitur ptãs accusandi marito. xxxiij. q. i. admonere. nec etiam recipere compellitur. De diuoꝛ. c. gaudemus. Quia iniquuz esset ꝙ baptismus tolleret beneficiũ alteri ↄpetẽtẽ. Dat simile in libertate que delet ⁊ tollit delictum cõmissũ in se sed non i aliis. ff. de his qui no. infa. l. Athletas. ⁊. l. pe. §. põpo. Hic aduertendum secũdũ doc. ꝙ ex delicto pñt sequi plures effectus. Primus effectus pene criminalis ⁊ ille non deletur per baptismum: vt dicit glosa. Unde potest de dlicto ↄmisso añ baptismuz: post baptismũ accusari ⁊ puniri. Quidam est effectus peccati scilicet irregulariter. ⁊ hic est aduertendũ. Aut irregularitas fundatur super peccato ⁊ hoc deletur per baptismum tanquã sequela peccati. vt si quis non per viam iusticie cõmittat homicidium. ꝙ dicit hic Inno. verũetiã si homicidiũ sit notoriuz. xxv. di. c. vnũ orariũ. §. nomine aũt. Et no. de homici. c. presbyterũ. Quedam est irregularitas que non fundatur super peccato vt si iudex ↄnũciauerit aliquẽ occidẽtez nõ. n. tunc irregularitas est seqla peccati. nec semp est sequela sicut infamia. ⁊ hoc non tollitur per baptismum de qua Jo. an. remittit ad spe. ti. ij. §. iuxta v̾. penu. ⁊ dicit videnduz qđ ibi no. Et ibi recitat opi. ⁊ nihil cõcludit. sed vltio te remittit ad summam hosti. in ti. de homi. §. Qua pena. ⁊ c. Quidam est effectus peccati vel delicti infamie. ⁊ h deletur ex sublatione peccati per baptismũ: vt hic dixi. ⁊. xxvj. di. deinde. Quidã est effectus peccati quo ligat quis alteri ⁊ h nõ tollitur per baptismũ: vt hic. xxvj. di. c. Acutius ⁊. c. deinde. Sic ⁊ ille qui baptizatur tenet ad pecuniariã penam ob delictum precedentis. ff. de ope. lib. l. iurisiurandi. ⁊. ff. de libera. legata. l. Aurelio. §. Gayo d̾i. sic. Et si monachus religionem ingrediatur per hoc non perdo actionem que ante mihi cõpetebat. immo ago contra monasterium quod possidet bona mea. Insti. de acqui. per arroga. §. si. Et per hoc infert ꝙ per baptismum non tollit ius quo ligata erat adultera ne viruz repetere possit: quia per baptismũ peccata tantum dimittuntur. vt in. d. c. deinde. xxvj. di. ❡ Ob. ij. contra auctoritatem apostoli hic dicentis. si quis hz vxorez vel coniugem infidelem si velit secum cohabitare non d̾bz dimittere ⁊c. contra. xxviij. q. i. c. iam nunc. ⁊. q. ij. c. vl. So. hic loquitur de cõcilio. Nam de rigore potest illã dimittere. si tñ dimittat illã: nec ipse possit cũ alia contrahere nisi in casibus hic positis. cõciliũ tamen est ꝙ illam retineat q2 coniunx sanctificatur per coniugem. vt dicit apostolus ⁊ sic ex quo non est dimittenda. patet ꝙ est vxoꝛ legitima. s̃ spõsa. c. i. ⁊. c. Ex parte. ❡ Ob. iij. ꝙ isti patriarche non poterant excusare a delicto adulterij q2 illud non potuerũt cõmittere. ⁊ priuatio presupponit habitũ. de cõsti. c. Cum accessissent. Nã secũdũ tempus eorum nõ erat lex data moysi. So. dicit Jo. an. ꝙ licet non esset tũc data lex moysi erat tamen lex nature que etiam volebat ꝙ quilibet homo adhereret sue vxori ⁊ non aliene: ⁊ sic ẜm ipsũ esset adulteriũ nisi excusaretur diuia reuelatõe. ❡ Quero an si vir ⁊ vxoꝛ conuertantur ⁊ veniant ad fidem. an mulier habeat priuilegia dotis. Dicunt hic docto. ꝙ sic fauore christiane religionis. ar. de conuer. in fi. c. ij. in fi. nam si imperator potest h priuilegiũ dare: vt. c. qui po. in pig. habe. l. assiduis. fortius põt hoc dare deus. xxx. q. iij. ita diligere. Nec ob. l. i. i auc. ibi posita. C. de here. Et in auc. de priui. here. non prestan. colla. viij. Quia licet illa iura prosequantur quo ad verba omnes baptizatos: prosequũt tamen quo ad mentem solum q semel ↄfessi sunt ad fidem catholicã ⁊ postea preuaricati sunt ⁊ etiã omnes excecratos. Aliud ergo dicendum est de iudeis qui ab ecclesia tollerant ⁊ de paganis qui baptizant ne per contrariam interpretationem a conuersione retrahantur. vt no. s̃. ad hoc. J. de appellatio. Quedam verbosa prosequunt docto. hic: s3 non insisto. ❡ Quero quid si paganus habet plures vxores tempoꝛe conuersionis postea prima moꝛtua sit quã tunc hẽbit. ⁊ v̾ ꝙ sit vxoꝛ quaz primo cognouit. s̃. de eo qui dux. in ma. c. si. ⁊ cõtra. est. s̃. e. c. i. i. resp. J. e. c. fi. Ubi videtur ꝙ si prima sequatur post illam cogendus sit in illam consentire: an talis damnatio sit de iure canonico: cũ tamen non subsint pagani ⁊ hoc potissimũ in fauorem fidei est dicendũ. vt. s̃. de conuersi. infide. c. Ex publico. ❡ Quid si catholicus contrahat cuz pluribꝰ mulieribus. vno ⁊ eodem momento dicens. ego consentio in vos omnes. ⁊ mulieres vna voce respõdent. ⁊ nos in te. v̾ ꝙ sit vxoꝛ quã primo cognouerit. s̃. de cõdi. app. c. De illis. Hic contra ꝙ mutuo se ipediunt. ff. de vsufru. l. Quotiens. Et idem si sint sponsalia contracta q2 vbicũq3 matrimoniũ prohibetur ⁊ sponsalia. ⁊ ideo carnalis copula non põt ratificare id quod est omnino illicitum. xxvij. q. ij. c. nuptiaꝝ ẜm Gof. qđ verum est ẜm Jo. imo. ⁊ si sola vna ex illis sit apta cũ illi soli nõ intendebat se obligare insolidũ. imo cũ aliis se obligare volens: agit cõtra ius vite indiuidue. xxxij. q. ij. solet. Et sic non est matrimonium. ff. de ser. expoꝛ. l. si venditoꝛ cum se. ff. de arbi. l. pedius. Et vide quod not. de spõ. ex litteris. Et per Hosti. in summa. de despon. impub. §. si. versi. quid si iurasti ⁊ se. Anto. de bu.

Eus qui. Matrimonium contractum inter paganos nõ ↄ legem diuinã etiam repugnante lege canonica valet ⁊ conseruatur eis ad fidem conuerſ. h. d. ⁊ non diuidit. ❡ No. i. ꝙ ad diuersitatẽ gentiuz datur diuersitas rituum. Et no. ꝙ quid est Ritus: quia est quedaz lex. ❡ No. i. secundo ꝙ ẜm ius diuinũ licet cõtrahere cuz relictis fratris ad sobolem suscitandã. ❡ Nota. iij. ꝙ matrimoniũ perfectum ẜm lgem antiquam non ĩfringitur ↄpter submissionez factam noue legi. ⁊ sic noua legis submissio non infringit actus essentiatos ante submissionez. Et sic no. ꝙ noua legis submissio obligat submissum solum ad actus futuros non preteritos ⁊ essentiatos ante submissionem. nihil vtile hic scribũt docto.

❡ Facto diuoꝛtio vir debet restituere vxori dotem ⁊ mulier viro dõationẽ propter nuptias. Ideo post titulũ de diuoꝛ. ponitur ista rubrica. Et quia contingit multotiens ꝙ coniuges constante matrimonio sibi donant ad inuicez pure ⁊ sine causa aliquando ob cãz. ⁊ quia celebrato diuoꝛtio aliqua restituuntur. de quo dictum est. s̃. ti. proxi. Merito rubrica de his donationibus fuit ponenda.

❡ De donationibus inter virum ⁊ vxorem Rica.

Ulieres. Licite sepato matrimonio dos est restituenda. h. d. ❡ Nota ꝙ soluto matrimonio dos est restituenda est. ⁊ hoc quando separãtur ex cã non illicita. Et sic no. ꝙ matrimonium ex causa potest separari. que autem sunt legitime cause separandi visum est. s̃. ti. proxi. ❡ Ob. ꝙ separato matrimonio ex licita causa dos non sit restituẽda. in-

mo fisco applicanda. C. de incest. nup. l. qui contra. arg. ff. e. et si necesse. So. dic. quod aut matrimonium est separatum sine causa legitima: et dos est restituenda vt hic et contra. Aut est contractum et separatur aliqua legitima causa vt consanguinitatis et affinitatis. et tunc aut vterque contraxit scienter vel saltem mulier dans dotem. et dos restituenda non est. sed applicatur fisco vt in contra. Aut est contractum ignoranter et restituenda est vt hic. Et idem de muliere dans donationem propter nuptias: hec vera: nisi errore aut minori etate excusentur: quia tunc non habet locum pena. ¶ Op. ij. quod separato matrimonio non restituat in totum dotem maritus. sed solum in quantum facere potest. C. de rei vxo. act. l. j. §. fina. ut ff. de re iud. l. non tantum. So. si maritus est soluendo totam restituat. si non est soluendo restituat solum in quantum facere potest: ne egeat: saluo nisi dolose fecerit quo minus restituere posset: quo casu restituat insolidum. Idem si ex postfacto peruenerit ad pinguiorem fortunam: quia et tunc restituet insolidum: vt ibi. argu. c. odoardus. de solu. Dicit tamen glo. quod si soluerit insolidum repetere non potest. ff. de condit. inde. l. nam et maritus et ista sunt vera quod si maritus paciscere tur vt insolidum conueniri possit non valeret pactum quasi contra bonos mores. et hoc est verum secundum docto. In marito secus in his qui habet hoc priuilegium vt dixi de solu. in. d. c. odoardus. Aduerte dicunt doc. quod predicta procedebant quando fieret separatio a viro vero. sed tex. loquitur quando separatio fit a putatiuo. Et dicit restituendam dotem totam. vnde non videtur quod talis gaudeat illo priuilegio. Nam ponendo mulierem ignorantem iura fauent plus mulieri quam viro: et merito. C. de priuil. do. l. ij. Item nec subest aliqua causa beneficij quia si non est matrimonium tunc ille non est maritus nec illa vxor. Item non est dos nec actio competit pro dote. sed conditio ob causam. vt no. Jo. eo. c. de prudentia. in glo. i. cessat ergo maritalis reuerentia de qua loquitur hic vt sic et cessat beneficium. de ap. c. cum cessante. Et dicit doc. meus quod hec deductio consideratur in vero marito. s. an facere posset secundum tempus rei iudicate. ff. solu. ma. l. rei. Et non transit hoc priuilegium ad heredes extraneos mariti. C. eodem. l. maritum. ¶ Quero an in dote fructus percepti restituantur. dic quod percepti ante matrimonium itez post diuortium percepti restituantur: quia illi augerent dotem. constante matrimonio autem percepti non restituantur: quia illos vir lucratur propter onera matrimonij supportanda. de vsu. c. salubriter. ff. de iure dotium. l. dotis fructus. et ibi no. An impubes que dedit fundum in dotem vt resilit repetens fundum et fructus repellatur puta pro rata alimentorum. in spe. eo. titu. §. ij. versi. quid si mulier. Sed an maritus possit retinere expensas quas fecit in dotem: dic quod sic si sunt necessarie: quia illi minuunt dotem ipso iure: vtiles vero non. sed computentur actione mandati vel neg. gest. voluntarie autem permittuntur abradi sine lesione prioris status. C. de rei vxo. ac. l. i. §. sileat. et ff. de impen. l. i. §. quod dicitur. ¶ Ob. quod non restituatur dos infra eo. plerumque. Sol. hec procedit vt dos restituatur quando fit separatio: quo ad fedus matrimonij: secus si fit quo ad thorum: vt ibi. no.

f **Significauit.** Soluto matrimonio cogitur vir dotem restituere et bona diuidere que communiter obuenerunt. h. d. Sunt due partes. In prima partem ponit duplicem querelam mulieris. In secunda parte commissionem cause. secunda ibi. Ideoque et c. ¶ Nota primo quod diuortio celebrato dos est restituenda: et etiam communiter obuenta sunt diuidenda. ¶ Nota secundo quod mulier constante matrimonio potest aliquid licite querere. ¶ Nota tertio quod omnis contractus dicitur titulus tantum est dicere titulus quantum causa et ius quod communiter continetur contractu. ¶ Nota quarto quod hec verba teneo te loco talis non probant quem esse talem. ¶ Ob. quod bona quesita per mulierem spectant ad virum. et sic non debent diuidi quia presumuntur quod sint quesita de bonis viri. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. quintus mutius. C. e. l. etiam. Sol. intellige quod hec erunt quesita ex bonis communibus que constabant esse mulieris. alias in dubio pertinerent ad virum. et dicit glo. quod simile est in prelato: quia omnia per ipsum quesita presumuntur quesita de bonis ecclesie nisi ostendat aliunde quesita. xij. q. iij. c. sacerdotes. vide. Jo. de pecul. cle. c. inquirendum. vel forte fuerunt simul institutum heredes maritus et vxor. vel illa quesiuerunt ex legatis vel donationibus vel forte erat consuetudo loci sicut est in francia vt quicquid alter coniugum acquirit est commune et postea celebrato diuortio diuiditur. ¶ Quero quid aliud potest obstare vt dos non restituatur. dicit glo. puto consuetudo vel pactum quod restitui non debet infra. e. c. fi. vel si propter adulterium quando fit separatio quoad mutuam seruitutem vel si sententia lata esset super hoc a qua non esset appellatum. ff. fami. hercis. l. cum putarem. vel iurisiurandi vel doli exceptio. ff. Ad exhiben. l. iij. §. ibidem. et c. Antonius de Butrio.

d **De prudentia.** Delegatus ad causam matrimonij si ferat sententiam diuortij pronunciari debet dotem restitui. h. d. Duo facit. Primo ponit delegatorum reprehensibile factum. Secundo illud emendari hic precipit. fa. ibi. Quia igitur. ¶ No. quod delegatus ad causam matrimonialem tractandam et determinandam videtur delegatus ad causam dotis accessoriam etiam si hoc non exprimatur. et sic iudex in principali est iudex in consequenti et accessorio: siue sit ordinarius siue delegatus. et sic aliquando ad non nominatam rescriptum extenditur personam scilicet quando non nominatam ad expressum habet se accessorie. Et nota quod causa mere temporalis prout venit accessorie ad causam foro ecclesie suppositam sic similiter ecclesiastice potestati subijcitur. Et nota quod delegatus qui non pronunciat super toto non dicitur functus officio per diffinitiuam: quin possit adhuc pronunciare. et sic ex pronunciatione super principali et expresso non extinguitur iurisdictio super tacito et accessorio eque principaliter intellecto: et quod iure actionis competit ius agendi. ¶ Ob. quod mulier non potuit dotem repetere: quia non habet actionem de dote cum dos non fuit ex quo non fuerit matrimonium. ff. de iure do. l. iij. Sol. dicit glo. quod non actione de dote sed conditione sine causa repetit dotem. ff. de condi. sine causa. l. fi. et C. de condi. ob causam. l. qua causa. Et dicit glo. quod mulier olim potuit repetere dotem per annos binos trinos. hodie autem repetit si est immobilis in continenti. si mobilis in capite anni. C. de rei vxo. acti. l. i. §. cum autem. et vult dicere annua bina trina dici. primo anno tertia. secundo tertia. et in tertio tertia. Et dicunt doc. quod hec conditio ob causam est priuilegiata sicut actio de dote. ff. de priuile. cre. l. ij. ff. si quis cau. l. Si cum. §. fi. in ver. quo iniuriarum. et ff. de peculio. l. ex facto. Idem Guil. in specu. eo. titu. §. fi. versi. sed in matrimonium. ¶ Ob. secundo decretalis quia videtur delegatum ab ecclesia non posse cognoscere de causa dotis quasi hec sit mere temporalis et spectat ad iudicium imperij: vt patet. C. de iure dot. l. vbi et ff. solu. matri. per totum. Glo. dicit quod quandoque venit causa dotis accessorie ad matrimonium. vt scilicet an sit restituenda dos vel non: pendet ex hoc an valeat vel non matrimonium et tunc causa dotis spectat ad ecclesiam sicut et principalis causa matrimonii et sic loquitur hic: quia dicit glo. quod datur esse dotis ad esse matrimonii. et non esse dotis ad non esse matrimonij. C. de iure do. l. fi. ff. de iure do. l. iij. et quia ex consequenti dos sequitur naturam matrimonij. hinc est quod sicut metus reddit ipso iure nullum matrimonium: ita et reddit nullam ipso iure constitutionem dotis. ff. quod

me.cau.l.si mulier.§.si dos.ꝯ.de sponsa.cum locum.⁊.c.veniens el.ij. Et sic qui cognouit de principali debet cognoscere de accessorio. nã accessoriũ in iurisdictiõe extẽdẽda sequitur naturam principalis.alle.multa iura.de offi.delega.c.pendentiam.§.sexta.cum si. Item quia incidentia cause ampliãt iurisdictionẽ.vbi aliter nõ ampliaret.vt.C.de iudi.l.quotiens. Quandoqꝫ questio dotis non venit accessorie ad matrimonium nec consequenter deducitur ad decisionem matrimonij.⁊ dicit ꝙ tunc ex quo principaliter in iudiciuꝫ deducitur non cognoscit iudex ecclesiasticus sed iudex secularis:⁊ ħ habito respectu ad ius. De ꝯsuetudine tamen dicit glo. ꝙ etiam principaliter cognoscit ecclesia ꝙ esse potest veruꝫ quando questio dotis mouetur constante matrimonio siue morte. Principaliter autem dicitur questio moueri quando soluto matrimonio morte repetitur dos.vel quando constante matrimonio altero vergente ad inopiam.vt.C.de iure do.l.vbi cuꝫ si.vel quando constante matrimonio de iure non potest repeti dos ſm glo. ff.solu.matri.l.quotiens. Et hoc tenent docto. ꝙ sic ecclesiasticus iudex cognoscit questione tẽporali incidente coram iudice ecclesiastico.licet ecõuerso iudex secularis non cognoscet de spirituali coram episcopo incidenti.de ordi.cogni.c.tuaꝫ. Et dicit hic Innocen. ꝙ etiã principaliter poterit ecclesia cognoscere causam dotis non quasi sit subiecta foro ecclesie velut exclusa a potestate seculari.ſꝫ vt quilibet coniuꝫ sit iudex si videatur quia ad ecclesiam spectat defendere dotes.infra.c.nuper:⁊ hoc verum maxime si non opponitur exceptio fori.puta ꝙ si sit vidua repetẽs dotẽ ⁊ oppressa quod cognoscit ecclesia principaliter:alias non.nisi incidenter.vel si nõ opponatur exceptio fori per hoc infertur quãdo ecclesia cognoscit de hereditate venientis incidenter ad questionem legitimitatis.vt patet.ꝯ.qui fil.sint legi.c.i. A fortiori ergo ecclesia cognoscit ꝺ dote quia causa dotis maioreꝫ habet connexitateꝫ cum matrimonio sine quo esse non potest:quã habet questio legitimitatis ad hereditateꝫ.vel econuerso:quia sicut filius potest esse legitimus sine hereditate.sic etiaꝫ potest esse matrimonium sine dote.licet dos non potest esse sine matrimonio: Ita nec hereditas sine legitimitate.ergo venit hereditas ad legitimitateꝫ sicut dos ad matrimoniuꝫ:⁊ sic est eadeꝫ ratio. Et concludit Hostien. ꝙ cognoscere poterit.⁊ hoc mihi placet vt pluries dixi in ti.qui filij sint legiti.⁊ maxime in.c.i.⁊.c.per venerabileꝫ. ¶ Ob.tertio ꝙ non possunt isti delegati cognoscere de causa dotis ex vi primi mandati: quia ex quo non est expressa in rescripto.licet concludatur accessorie:extincta tñ iurisdictione super principali que extinguit̃ vi sententie.ꝯ.de offi.delega.c.in litteris.quia ex quo functus est officio super principali extinguitur etiam super incidenti:⁊ sic extincto expresso debet etiam extingui tacitum. Solu. glo.ponit duplicẽ intellectuꝫ. vnus ꝙ cognoscat hic virtute secundi mandati facti a papa ⁊ non primi.⁊ ſm istuꝫ cessat ꝯtrariũ.quia fatenduꝫ ꝙ nõ posset vi primi mandati.hic intellectus non placet:quia ſm hoc male reprehenduntur primi quare hoc non fecerunt.sed respondens ꝙ male fecerunt hoc non faciendo durante mandato:sed non reprehenduntur quare hoc non fecerunt extincto primo mandato. Alius est intellectus ꝙ hoc potuerunt facere virtute primi mãdati. Et ad hoc respõdit ꝙ hoc operatur accessio.glo. residet in prima opi. Si vis saluare primaꝫ potes dicere ꝙ fuerit potestas ⁊ ꝙ in iurisdictione vtrũqꝫ eque principaliter videatur cõmissum.licet causa accessorietatis sit illa propter quã videatur cõmissum.⁊ ideo pronunciando hic super principali non est officio functus.potest ergo de eo cognoscere ex quo ad doteꝫ potest via actionis agi.sic debet intelligi hoc decre.⁊ per hoc non ob.de appel.c.cum appellationibus.libro.vj.cuꝫ si. Et.c.de fructi.⁊ litis expen.l.terminato.quia loquitur quando ad accessorium agitur officio iudicis. Antonius de Butrio.

P Lerunqꝫ. Mulier propter adulterium separata perdit dotẽ.h.d. ¶ Nota ꝙ sententia in causa dotis vel matrimonij ad separationem thori spectat ad officium iudicis ecclesie. Iudex ergo secularis quo ad thorum non potest iudicare super matrimonio:nec etiaꝫ super dote ex separatione thori super lucranda dote. ¶ Nota secundo ꝙ mulier separata siue iudicio ecclesie siue absque iudicio ecclesie propter adulterium perdit doteꝫ. ¶ Nota tertio ꝙ mulier separata propter adulterium non perdit doteꝫ si est reconciliata. ¶ Nota quarto ꝙ vir potest vxorem reconciliare sibi ad preiudicium lucri dotis siue sit per ecclesiaꝫ separata siue non.⁊ sic facit ad no.ꝯ.e.c.ij. ¶ Nota quinto ꝙ mulier propter adulterium perdit donationeꝫ propter nuptias sibi factaꝫ. ¶ Ob.pmo ꝙ absqꝫ iudicio ecclesie non separatur.ꝯ.titu.proximo.c.ex litteris.⁊.c.porro. Sol.dicit ꝙ ad validitatem separationis exigitur iudicium ecclesie:quo autẽ ad lucrũ dotis non:vt hic. ¶ Ob. secundo ꝙ solo recessu propria voluntate non perdat dotem.quia cauꝫ non reperitur. Solutio:intellige quando recessit ob causam fornicationis. ¶ Ob.tertio ꝙ dotalitio non potest puniri mulier:quia etiam dato ꝙ matrimoniũ fuisset separatuꝫ absqꝫ eius culpa illud non lucraretur: quia donatio reuertitur ad virum sicut dos ad mulierem. infra.eo.c.si. Sol.potest intelligi dupliciter vno modo.vt loquatur de dotalitio.i.donatione propter nuptias. Et ad ꝯtrariũ respondetur ꝙ hec mulier ex pacto lucrabitur dotalitiũ soluto matrimonio:⁊ mõ propter culpam suã adulterium committendo separato matrimonio illud perdit. Secundo modo potest itelligi de dotalitijs.i.de rebus parafrenalibus ad quarũ restitutionem maritus tenetur.hic autem non.argu.C.de pac.conue.l.i. Primus intellectus mihi placet:quia improperanda non sunt verba in penis: nunquam reperitur ꝙ appellatione dotalitij comprehendantur parafrenalia. ¶ Quero an vir possit compelli ad reconciliandum vxorẽ.dic ꝙ non.de diuor.c.Gaudemus. ¶ Quero quare ea reconciliata non potest dotem repetere.dic quia illam ei remisit quod potest ſm euangelicaꝫ veritatem.C.de adulte.l.si vxor cum simi. ¶ Quero an heres mariti contra mulierẽ ab ea petẽdo dotem possit obijcere adulterium. Dicit Joan.and.videndum in specu.eo.titu.§.si.versi.quid si mulier agitur de exceptio.§.dico.ver. Item si queritur.cõmuniter tenetur ꝙ non.competit exceptio cum non lucretur maritus dotem nisi accuset de adulterio.⁊ inscribat se in auc̃.vt li.ma.⁊ auie.§.qꝛ vero. Pau. tenet contra.⁊ idem Accur.C.de rei vxo.ac.l.vna.§.illo procul dubio. Barto.tenet contrarium per.l.rei iudicate.§.si. ff.solu.matrimo. Joan.an.in addi.dicti.§.si.bene dicit ꝙ post mortem mulieris vir potest obijcere ſm veritatem.vt d.l.rei iudicate.§.si.⁊ hoc ibi tenet Bar. ¶ Quero lata ẽ sententia per quaꝫ mulier separata est a thoro viri:quia cõmiserit adulteriuꝫ:an per hoc pronunciatum est eaꝫ dotem perdidisse. Secũdo probatur consanguinitas inter eos ⁊ pronunciatur matrimoniuꝫ fuisse nullum inter coniuges: an mulier possit doteꝫ repetere:videtur ꝙ sic:qꝛ ex futuro euẽtu patet qꝛ iã nõ fuit matrimoniuꝫ:⁊ si nõ fuit matrimonium non fuit adulteriuꝫ.de frigi.⁊ malefi.c.fraternitatis.in si.dic ꝙ põt:manifestata veritate non obstat res iudicata. de purg.vulg.c.ij.viij.di.veritate.ff.de condi.sine causa.l. auunculo. Sol.quia causa sententie est reddita ad nõ causaꝫ.nã causa fuit.ergo adulterium cõmissuꝫ fuit ⁊ cõmissa dos.quia eo modo declaratur matrimoniũ non fuisse nec doteꝫ.ergo sentẽtia debet retractari.vt.l.pe.de condi.sine causa. Tertio quia sentẽtia retractatur ex noua causa.ꝯ.ti.

proxi. ex litteris. e. c. pe. Quarto quia detecto errore sentē
tia primo lata reuocatur. de frigi. c. fraternitatis. Quinto
quia per secūdā sententiā tollitur prima. ff. de iudi. inter mo
nasterium. In cōtrariū. quia res iudicata pro veritate acci-
pitur. ff. de regu. iur. l. res iudicata. et ff. fami. hercis. l. cū pu
taré. Item secūdo quia ex quo sententia est lata et nō est ap
pellatū ius est factū inter partes. Igitur ipsa nō potest re
tractari. de re iudi. c. cū inter. C. de li. ag. l. si. Item tertio q
sententia contra sententiā est nulla. ij. q. vi. c. et qui. §. diffi-
nitiua. ergo cū primo fuerat iudicatū illā adulteriū cō-
misisse et secundo sint iudicatū contra: quia si matrimoniū
non subesset. et consequenter adulteriū non esset: non valet
sententia contra sententiā. Itē quarto adulteria sicut et ce
tera delicta ex corde procedunt et iudicantur ex intentiōe.
xv. q. vi. c. i. xxxiij. q. ij. an lectū. et iniuria ex effectu mentis
sit. xv. q. i. c. illud per eque: sed nō est dubiū q hec mulier li
cet in veritate ibi non esset matrimonium agebat quantum
est in se iniuriari ei quē pro marito tenebat: igitur quātū est
in se dolū cōmiserit. et sic teneri debet de adulterio quod in
se dolū requirit. et dolo implet. ff. ad l. iul. de adulte. l. pe.
Lau. per prima iura dixit q mulier potest dotē repetere.
detecto matrimonio inter eā et eū nō fuisse. Lau. dixit q
nō est vlterius audienda propter intentionē prauam cum
opere subsecuta: licet non appareat quod non fuerat matri
monium: quia fecit quod potuit. de purga. ca. c. inter. et c.
vlt. de adulte. c. si vxori. Ber. dixit q mulier non potest re
petere dotē. Primo quia in talibus principiū considerā-
dū est non exitus vt propter hoc ceteris delinquēdi auda
cia auferatur. et quia si permitteretur posset dari audacia fal
sū cōmittendi in probatiōe īpedimenti. Dicit glosa q pri-
ma opi. magis est benigna: sed nō ē extendēda licētia. Cō
muniter inuenio doc. inclinare in hāc partem: quia mulier
hec non potest petere dotē: et fundamentū est. quia prima
sñia transiuit in rē iudicatā. et etiā quia inspecta opi. mulie
ris ipsa peccauit. Ideo punienda videtur et ne detur via ad
fingendū falsū. de dinoc. c. quēadmodū. Dico q aduer
tendū est sententia et modus sententiandi si sententia est la
ta primo super adulterio. et nihil pronunciatū super dotē.
Lau. dicit q si postea moueatur iudiciū dotis et super eo p
nuncietur matrimonium non fuisse et dotē reddendā esse:
quia tunc sententia nō obstabit: quia specifice super hoc iu
dicatū non est: et quo modo ad aliud agitur. Primo enī age
batur ad matrimonium separandū propter adulteriū. nūc
autē agitur ad dotem repetendam. et ex quo variatur res
licet non varietur causa: non video q obstet exceptio rei iu
dicate. vt no. ff. in. c. cū ecclesia. de causa pos. et ff. de re iudi.
l. in eadem. et l. cū queritur. Quandoq lata est sententia pri
mo super separatione thori propter adulteriū et retētionē
dotis. Nunc autē repetitur dos quasi non fuerit matrimo
nium: et sic nec adulterium. et hec est maior dubitatio puto q
tunc aut est oppositū de prima sententia cōtra sententiā se-
cundam et iudex illa non obstante certificatus de ea contra
eam pronunciauit: et puto q non valeat sententia quasi lata
sit contra notoriū. per ea que dixi. ff. de re. iudi. c. Inter mo
nasterium. et per consequens puto q ex secunda sententia tā-
quā nulla dos repeti non potest. aut secunda sententia est la
ta sup nullitate matrimonij. s. obstāte consanguinitate vel af
finitate matrimoniū fuisse nullum. Et prima sñia non est alle
gata: vel si est allegata nō fuit ostēsa: et tūc dico q est stādū
secunde sententie. et per consequens dos repeti posset quasi
per secundā declaratur adulterium non esse: quia sententia
contra sententiā in diuersis instantijs ex quo de prima nō
est patefactū iudici valet secunda. vt l. si duobus. ff. de ex-
cep. rei iudi. et dixi plene in. d. c. inter monasterium. et de re-
scriptis. c. ab excommunicato. et hoc de vlti. glo. Non ob.
q mulier quantum est in se etiam hoc detecto q non fue-
rit matrimonium peccauerit: quia in penis cuiuslibet. hoc est
que veniunt applicande parti nō punitur affectus nisi se
queretur effectus. vt l. vulgo. §. furti faciēdi. C. de fur. Itē
quia vbi est affectus et non habet effectum propter impedi
mentū iuris non punitur affectus effectu non subsecuto. ff.
de fur. l. Inter omnes. §. pe. Nō ob. in auē. de resti. et ea que
parit. §. vnum si quidē colla. v. quia ibi mulier scienter deli
quit et cōtra matrimonium verū. in penis quoq contrahen-
do hic licet in animo deliquit: non deliquit contra verum
matrimonium: vt exigitur. ¶ Quero [illegible]d econuerso pone
q matrimonio separato propter con[illegible]guinitatē vir vult
retinere dotē propter precedens adulterium: an possit: di-
cit Accur. q non. per. §. si vero. in auē. de nup. C. de iure. de
li. si dotem. hoc dicit. Accur. in. l. ex consensu. C. de re pud.
¶ Quero pater dotauit filiam: filia commisit adulteri-
um: numquid pater perdit dotem. dicit hic Joan. andre. q
glo. tenet q sic. C. de iure do. l. si dotē. et iputet sibi pater q
non sit stipulatus. Cy. dicit q si pater viuit filia existente in
potestate poterit repetere dotem. vt. d. l. fi. C. de repud. gl.
allegat. ff. de pac. do. l. cum doc. et hoc tenet Cy. in. d. l. si do
tem. Antonius de Butrio.

Et si necesse.

Non sumatur pro-
pter varias lectu-
ras. Joan. an. vel sic donata mulieri propter
nuptias soluto matrimonio vel separato reuer-
ti debent ad virū. h. d. Ponit factum premissa duplici cau-
sa. Prima consistit in facto. secunda in iure. ha ibi. cum ca
stra. Tertia ibi. ne ad cōmodum ei cedat. ¶ No. primo q
aliquando maritus dotat vxorē. est autē consuetudo illa
hispanie q mariti dotant vxores vel etiam potest intelligi
de donatiōe propter nuptias. ¶ No. secundo q datum vxo
ri sub pacto vt perdatur ea causa delinquente tanquā tol-
lens liberā facultatē dissoluendi matrimoniū non valet.
et hoc non obstante matrimonio absoluto potest repeti da
tum. ¶ No. tertio q datum pretextu matrimonij repetitur
non subsistente matrimonio tanquā datum causa non sub-
sistente et sic datum sine causa. ¶ No. quarto q pactum pe-
nale tollens liberā facultatem matrimonij dissoluendi tā-
quā sine causa potest repeti. ¶ No. quinto q vbi non est
matrimonium ibi non est dos neq donatio propter nupti-
as que aliquando appellatur donatio propter dotem.
¶ No. sexto q quia non debet habere cōmodum vnde pe
nā mereri debet. ¶ No. septimo q iudex ecclesie etiam co
gnoscit de dote quādo cōsequenter venit ad decisionē ma
trimonij. ¶ Ob. q male stat littera dum dicit q maritus
dedit in dotem: quia maritus non dat dotem imo vxor dat
dotē et donationem propter nuptias. Ico. c. proximo. Sol.
dic dotē. i. donatiōē propter nuptias. Alij dicūt q hoc p
cedit de consuetudine hispanie ſm quā mariti dotant vxo
res. ¶ Ob. ii. q non possit rex regionis repetere que de-
dit: quia qui scienter contra precepta legalia contrahunt
matrimonium perdunt dotē et applicantur fisco. C. de in-
cesti. nup. auē. qui cōtra. ff. de dona. inter virū. l. cum hic sta
tus. §. vltimo. Sol. si contrahentes ignorabant se esse con
sanguineos et dederunt dotē repetunt vt hic. si sciebant nō
repetunt. vt in contrariū. hoc nō placet glo. quia hoc igno-
rare non poterant cū essent in secūdo gradu. C. de lib. cau.
l. filium et. C. de resti. in inte. l. iij. et. l. de tutela. et dicunt doc.
q hoc erat notoriū q erant in secundo gradu. vt supra. de
de diuor. c. porro. et patet in antiqua. vel secundo sic cōtra
hentes sciunt ius et factum et contrahunt in gradu prohibi-
to datum non repetunt: alias sciunt factū licet ignorant ius
repetunt puto: q credunt se posse cōtrahere. alle. ff. de adul
te. l. si adulterium. §. stuprum. et. §. fratris. et. §. incestū. et sic po-
test loqui hic. glo. dicit q nec hoc est verū: quia sciebāt etiā
se non posse contrahere: nec etiā verum est in sequia error iu

ris non excusaret a tali pena: nisi forte haberet dependentiā talis error a facto vt quia crederet probabiliter dispensatuȝ ꝙ est diuinare fm̄ Pe. Tan. soluit ꝙ de iure standū est contra. sed papa hoc hic fecit pro bono pacis: quia aliter nō poterat pax inter eos reformari hec adhuc diuinat ⁊ trabit decre. ad non maximo soluit. Tertio quia qñqȝ ꝯhētes habēt superiorē fiscū ab eis differentē ⁊ tūc sūt talia data fisco applicāda. vt ī cōtrariū. Aut nō recognoscūt superiorē fiscū: qz ipi ꝯhētes sūt reges ⁊ supra fiscū ⁊ ne talia rēdāt ad cōmodū alteri[us] non applicant fisco: ꝫ applicāt illi q dedit ⁊ restituunt ita hic loquit. Uel sic quarto ꝯtrū procedit in rebus datis que possunt alienari hic de rebus datis que non poterūt alienari a regno vt erant castra regia que alienari non possunt. ī. de iureiur. c. intellecto. Ita dicunt doc. legiste dicunt ꝙ in hac decre. est pro ratione voluntas quia ista bona debebant confiscari. Uel quinto dicit ꝙ an datum ob matrimoniuȝ inter coniunctos repetat etiā non est certum: sed sunt opi. quia aliqui dicunt ꝙ repeti non pōt. Alij ꝙ potest repeti. ⁊ hoc tenet Placen. cui[us] opi. approbat hic papa in cuius est potestate opi. approbare vbi est dubium inter iuristas. ī. qui filij sint legi. c. per venerabilē. Uel sexto aut cōtrahitur matrimoniuȝ prohibitum in gradibus a legibus aut a iure canonico. ⁊ datuȝ propter tale matrimoniū repetitur vt in ꝯtrario. sed fisco applicatur. ⁊ hoc qz in primo gradu potest. secus in secundo. in gradibus autē lege diuina prohibitis nulla potest ignorātia pretendi. vt. C. de adulte. l. si adulteriū. §. stuprū. ⁊ §. fratres. Nisi forsan occasione ritus. de quo. ī. de diuor. c. gaudemus. Uel septimo aut per cōiuges aliquid est datū ob donationē propter nuptias vel propter dotem in matrimonio illicito ⁊ nō est aliquid vlterius conuentuȝ. ⁊ tunc datum videtur ob turpeȝ causaȝ. Ideo fisco applicatur propter turpitudinem vtriusqȝ partis. vt in contrariū. aut est datum ob causam donationis ⁊ vltra hoc pactum est factuȝ: vt in casuȝ matrimoniū dissolutum: spectat hoc ad alterū: ⁊ tunc non stat in naturā donationis. sed in naturam pene adiecte ad matrimonium dissoluendū. vnde tanquā turpe ⁊ ob nullam causaȝ datū possunt repeti talia: quia tales promissiones sunt inutile tanquā tollentes liberam facultatē dissoluendi coniugium possunt repeti. vt hic. ī. de spon. c. Gemma. quia iura cauillant talē promissionē. Et si dicatur talia sunt data loco arrarū. ergo possunt retineri. vt patet. C. de spon. l. fi. Sol. dic ꝙ hoc est verū quādo sunt data loco arrarū: ⁊ nuptie sunt licite: alias si sunt illicite nuptie possunt repeti. vt hic. vel pōt dici ꝙ applicant fisco: quia rex legionensis fiscum habebat. hoc nō placet Hosti. qz habebat ius fisci qz hoc delinquit. ℭ Cōclude ergo premissa si queris an data pretextu sponsaliorum vel matrimonij inherenti repetantur. dic aut sunt data pretextu sponsaliorū nondū secuto matrimonio ⁊ repetatur datū condictione ob causaȝ. ff. de cōdi. ob cām l. auunculo. qz non peccauerūt ex quo similiter actualiter non sunt iuncti: ⁊ sic non habet locuȝ pena confiscationis que imponit propter incestum. Et idem puto si inter eos cōtractuȝ esset matrimoniuȝ: nō tamē est secuta copula. vt hic. Aut sunt data propter matrimoniuȝ ⁊ secutuȝ est matrimoniū. Et hic est casus: videt tūc ꝙ aut data sunt nō tā loco donationis quā loco propter nuptias quā etiā ex pacto sunt data vt sunt pena dissolutionis matrimonij ill contracti ⁊ tale vt turpiter ⁊ datum sine causa repetitur. ⁊ sic loquitur hic secundū vnuȝ intellectū. Aut datuȝ est ob dotē aut donationē propter nuptias ⁊ tunc aut sunt data ab ignorante ius ⁊ factū. ⁊ repetuntur. C. de nup. l. qui contrariū. dūȝ tamen sit probabile ⁊ probabile cēseatur qñ nō est in secūdo vel tertio gradu ⁊ notorio vt. ī. dictū est. Aut sunt data a sciente ius ⁊ factū ignorāte. ⁊ ideȝ. dūmodo probabiliter ignoret. vt. d. l. qui ꝯtrariū. ⁊ factū est. ī. ⁊ facit. ff. de adulte. l. si adulteriū. §. incestuȝ. ⁊

hec vera sunt: dūmmō statim cū certificati sunt de errore iuris vel facti ⁊ statim discedunt ab incestu. alias locū haberet pena. d. l. fi. C. de nup. aut sunt data a sciēte factum: sed ignorante ius ⁊ sic ꝯtractus est factus in gradu prohibito. l. diuina. talis ignorātia iuris canonici nō excusat fm̄ doc. si autē ē ignorātia iuris canonici. glo. vt hic dicere ꝙ excusat. dic tu ꝙ masculū idubitanter nō excusat nisi forte excusaretur propter defectū etatis: quo casu excusantur. Ita demū si statim cū maiores facti sunt a talib[us] nuptijs desistāt. ⁊ sic intelligit. C. de incest. nup. l. qui ꝯ. ad fi. de femina aūt magis est dubiū. sed cōiter tenent doc. ꝙ hoc casu nō excusat cū non simus in casibus in qb[us] mulier excuset. de qbus. ff. de iur. ⁊ fac. ig. l. i. ⁊ hoc tenet ibi Cy. ⁊ Dy. ⁊ Jo. recitat hic. ⁊ hē de iure canonico. ⁊ de iure ciuili dicā idē ꝙ statim in sciēte si sciuerint ius ⁊ factū: ⁊ tūc aut nō recognoscūt superiorē fiscuȝ ⁊ datū repetat vt hic. ne alter remaneat in lucro ⁊ alter in dāno. aut recognoscat fiscū ⁊ tūc aut res date sunt inalienabiles a regno ⁊ repetant. vt hic. aut sunt alienabiles ⁊ tūc aut de facto penā ꝯhunt ꝯhentes a dissolutione matrimonij ⁊ puto ꝙ bona possunt restitui pro bono concordie vt hic. ⁊ alias habent locū leges in cōtrariū. alle. Anto. de But.

a Nuper a nobis. Usufructuarius rei sine cōsensu dñi donans rē ipsam vxori propter nuptias nō trāsfert in eā plus iuris q̄ǵ in se hȝ. Idē de eo q sub cōditione adueniente haberet hereditatē vel feudū. h. d. ⁊ sunt tres ptes. In prima pte ponit duas q̄stiones. In secūda pte ipsorū solutiones respondens rōni ꝯtre. vtraqȝ. fa ibi. Nos autē. Tertia subdiuidit l fine quādā instructionem submittens ibi. quod autē. ℭ No. primo ꝙ regulr ꝙ nō transfert plus iuris in aliū q̄ǵ in se habeat. ℭ No. ij. ꝙ resoluto iure auctoris. resoluit ius successoris. ℭ No. iij. ꝙ dño cōsentiēs alienationi proprie rei pdit ius qd hȝ in re. ℭ No. iiij. ꝙ qñqȝ mariti dotāt vxores. ⁊ no. ꝙ illa dos spectat ad mulierē etiā soluto matrimōio morte viri. ℭ No. v. ꝙ lȝ ecclesia debeat esse fauorabilis in dotibus viduarū nō tamē cū detrimento iuris alterius. Ad hoc. de foro cōpe. c. ex tenore. ⁊ sic no. quod vnū altare nō est discooperiendū. vt aliud operiat. ℭ No. vij. ꝙ proprie vxor dat dotē vir autē donationē propter nuptias. Et sic no. ꝙ cōsulēs in cōsulēdo debet ponere vba ppria ⁊ non iproprie. ℭ No. vij. ꝙ hec defensio dotiū viduarū est de foro ecclesie ⁊ spectat ad eā ⁊ sic cā dotis videt hoc casu principalr esse ecclesie subiecta. de quo dixi. ī. co. plerunqȝ. ℭ No. viij. ꝙ appellatione heredis cōprehēdunt soli filij. ℭ Opponit cōtra hoc ꝙ se nō intromittit ecclesia de dote tanq̄ǵ de tēporalibus inter laicos. ī. qui fi. sint legi. c. per venerabilē. de iudic. c. nouit. Sol. hic intromisit se de dotibus viduarū tanquā miserabiliū personaruȝ. de quo dic vt. ī. de fo. cōpe. c. ex tenore ⁊ c. ex parte. h. de offi. dele. significantibus. quasi sunt pauperes potest indistincte. alias tās demū si sint oppresse. ℭ Ob. ij. ꝙ qs qñqȝ trāsferat plus q̄ǵ habeat: vt. ff. de vsufru. l. qd nō est. ⁊. ff. de acqui. re. do. l. non est. Sol. ꝙ quis nō habet actualiter si tamen habet virtuteȝ illud bene trāsfert vt ibi. ℭ Ob. iij. ꝙ feudum alienari non possit. de feu. c. ij. Sol. potest alienari ad tēpus vt hic. non perpetuo. vt ibi. dicit Inno. ꝙ ex cā dotis pōt alienari ad tēpus. alias non. Host. dicit ꝙ esset etiā alias: dūmodo alienatio non sit perpetua. alle. ne prela. vices suas. c. querelaȝ. cum si.

p Ex vestras. Marito vrgente ad inopiam pro dote satisdatio peti pōt. h. d. communis diuisio. fa ibi. Cum ergo. Primo ponit causam delegationis petitionē actoris: ⁊ exceptionē rei. ⁊ iudicū interlocutionē. Secundo ponit duas causas mandans alternatim ꝙ inter illas intersit. ℭ Nota primo ꝙ pauper actor tanquā mi-

scrabilis persona in causa temporali potest laicum trahere
coram iudice ecclesiastico et sic causa dotis etiam principaliter
mota coram iudice seculari pot coram iudice ecclesiastico tra
ctari etiam quando non est solutio dotis causa repulsionis coniu
gis quasi tunc sit annexa matrimonio. ¶ No. secundo quod re
petenti obstat exceptio quod non substinet onera matrimonij et
a sic vxorem repellit. ¶ No. tertio quod cognitio cause dotis
prout petitur a viro spectat ad iudicem etiam secularem.
¶ Nota quarto quod de iure canonico viro vergente ad in
opiam non impeditur solutio dotis. sed soluitur sub conditione
si prestat cautionem de soluenda dote vel illa deponitur co
ram mercatore de cuius lucro honeste debet sumis facere sibi
vel committitur ei cum cautione quam prestare pot. et sic vbi quis
non prestare potest cautionem que debere admittit ad pre
standam quam pot. ¶ No. quinto quod cui creditur persona
fortius res credende sunt. ¶ No. sexto quod ex pecunia depo
sita quisque potest aliquod lucrum licite accipi. quod non sit vsu
ra. et sic videtur quod deponens quod faciunt mulieres florentie
vidue campsoribus et mercatoribus cum certo lucro quod
fieri potest. ¶ Nota septimo quod ad ecclesiam spectat proui
dere ne viri separatim stent ab vxoribus et hoc propter pec
catum adulterij quod ex hoc sequitur. et ad ipsam spectat cogno
scere et iudicari circa omne id quod separationem causat et
inducit quasi impediat finem ecclesie subiectum. ¶ Ob.
quod ex quo maritus expulerat vxorem non debuerit audiri agens
obstante exceptione spoliationis vt patet. de resti. spo. c. ex
conquestione. glo. fatetur contra quod audiri non debebat. sed tunc
vltra tex. dicit contrarium quod audiatur: hinc est quod dos debet
sequestrari. Hosti. dicit quod petitio non dirigebatur contra
mulierem spoliatam: sed contra eum qui promiserat dotem et
non soluerat que non poterat opponere de spoliatione mu
lieris: maxime cum causa illius spoliationis fuerit dos sol
uenda. ideo repellitur. Sed tunc videtur quod sic potuerit exci
pere cum dos detur propter onera matrimonij et vir non su
stinebat onera talia quod sibi dos solui non debeat. ff. de dona.
inter vi. l. ex annuo. Sol. dicit Hosti. quod iste maritus offere
bat paratum se recipere vxorem. et propterea hec exceptio si
bi non obstat et dos sequestratur propter inopiam. ¶ Ob.
ij. quod maritus iste agere non poterat pro dote ista sibi soluen
da. Nam ex quo vergebat ad inopiam etiam si sibi dos solu
ta esset restituere teneretur vt. C. de iureiur. propter calu. l.
vbi et ff. solu. ma. l. si constante. Ergo ipsam petere non potest
ff. de iureiur. c. quemadmodum. et quia dolo petijt quis quod
est restituendus. ff. de regu. iur. l. in condemnatione. Sol. di
cit glo. quando maritus habet solam inopiam et non est aliter su
spectus de dilapidatione et tunc dos soluenda est: quia si mu
lier ei committit corpus proprium fortius committere debet mo
dicam dotem vt hic. sed si vltra inopiam esset suspectus de dila
pidatione: quia male vtitur rebus suis et substantia sua: et tunc
dos restituenda est: quia mulier agere debet contra virum pe
tentem dotem vt. ff. de iure do. l. mutus. §. manente. Hec so
lutio non videtur bona: quia dato quod teneretur ipsam alere de do
te non sequitur propterea quod debeat illam restituere et periculo
consumptionis illam supponere. Nec ob. quod committat ei cor
pus: quia non est periculum consumptionis in corpore. et si sub
esset periculum esset remedium quod auffugeret. et si postea eam
repetat obstat exceptio seueritatis. de resti. spo. c. litteras.
dic ergo quod aut illa lex temperat illas in eo quod dicunt do
tem non restituendam quod illud sit verum nisi restitueretur
cautio de ea soluenda: et si eam prestare non potest prestet
quam potest. et si adhuc per illam non esset bene cautum atten
ta qualitate persone sequestranda esset. vt vtriusque fructibus
alleretur. vt hic dicetur. Vel dicendum est quod iura contraria loquun
tur quando a principio non erat pauper: quo casu si veniat
ad inopiam mulier ipsa potest repetere dotem cui non potest
imputari quare cum ea contraxerit ex quo a principio non erat
ista paupertas. sed si a principio fuisset inops eo casu impu
tandum est mulieri que cum illo inope contraxit et cuius personam

approbauit contrahendo cum tali et committendo sibi cor
pus et bona: tunc non potest repetere dotem. sed tunc pro
pter periculum consumptionis prouidetur. Aut cautione
aut depositione si cautio non est sufficiens. et sic loquitur hec
decre. et ita videtur intelligere Bar. ff. solu. ma. l. si consta
te et. l. si cum dotem. §. si vero. vel dic quod illud remedium est so
lum loci. et habet locum in. d. l. si constante. et. l. si cum dotem. §.
si vero. et quelibet est bona. sed proxima magis placet. siue
ergo vtantur remedio legis. siue remedio huius decre. re
stitutio non est bona quia dato quod restitueretur dos. mulier
teneretur allere inde virum. vt hic dicit glo. et probatur in auc. de
equa. do. §. Illud quoque. colla. vij. quod est verum etiam si vir
sit excommunicatus vel bannitus. vt no. in spec. eo. ti. §. ij. ver. quid
si vir. nec ea restituta vir ipsam restituat. licet postea deue
niat ad pinguiorem fortunam. vt no. in spec. eo. ti. in fi. nec prece
dunt in dote. in pafrenalibus autem licet mulier committat corpus
suum viro illa bona tamen non committat vt sint propria viri. sed nec
de illis se intromittit contra voluntatem mulieris expressam. li
cet ipsius voluntatem ex quo expresse non prohibebat possit se
intromittere tanquam administrator pro ea agendo. C. de pro
cu. l. maritus. C. de pac. conuen. l. fi. secundum doc. ¶ Ob. iij. quod
non sit locus remedio cautionis pro dote. vt. l. j. et. ij. C. ne fi
de. do. den. Sol. dicit glo. quod ibi loquitur alio casu. doc. di
cunt hic aliter quod si dubitatur de dote soluenda marito fide
iussores intercedere possunt. ff. de iure do. l. promittendo. et. l. ma
ritus. Idem si agatur de fideiussoribus dandis pro donatione
propter nuptias a marito soluenda. quandoque agitur de fideiusso
ribus dandis pro dote restituenda soluto matrimonio: et tunc
si matrimonio constante detur fideiussio non tenet sic loquitur ille
ti. sed si iam soluto matrimonio prestentur per maritum vel eius
heredem. bene valet fideiussio. vt. ff. solu. ma. l. si constante. et
C. de rei vxo. ac. l. vna. aliter vero loquitur in dicto ti. ne fi
de. do. de. et aliter in spe. eo. ti. §. nunc de dote. v. Illud quo
que super isto puncto an possint dare fideiussores pro dote
restituenda sunt opi. que ponuntur in. d. l. j. et. l. si constante. §.
quotiens. ff. so. matri. et ibi per Cy. et Bar. quorum opi. tangit
in spe. Jo. an. in additione in loco preallegato. vbi dubitat an in
dote constituenda possint constitui duo rei. sed Bar. recitat
opi. in. d. l. si constante. Bar. remanet in hac opi. quod siue aga
tur de dote restituenda siue danda quod fideiussores non possunt
dari constante matrimonio: quia nascerentur ex hoc predia in
ter virum et vxorem. quod lex illa ponderat in. d. l. j. et. ij. hoc verum
nisi tales fideiussores ex causa inopie prestentur. vt hic est casus.
et sic intelligit Bar. et hoc teneas: quia hec cautio succedit
loco restitutionis que de dote facienda erat propter inopiam.
et hoc teneas. licet Jo. an. dicit quod hic non loquatur de cautio
ne fideiussoria: sed de iuratoria tantum. tamen certe loquitur
de vtraque: quia dicit quod prestet illam quam commode potest p
stare. si enim intellexerit de iuratoria tantum illa verba non
protulissent: quia quilibet scit quod illa pot prestare. ¶ Que
ro ergo quid intelligit littera cum dicit quod prestet illam cautio
nem quam potest etc. Dic quod iuratoriam. vt in auc. vt nulli. iu. ha.
lo. §. si vero crimen. Nisi dicatur quod si mulier accusetur pro de
licto quod debet dare fideiussorem. Si autem dare non pot cau
tionem iuratoriam prestet et sufficit. C. de epi. et cle. auc. gene
raliter. et in auc. de litiga. §. ad excludendum. collatio. viij.
¶ Quero an hoc erit iustum lucrum quod non poterit habe
ri ex dote deposita. dicit glo. quod honestum lucrum erit si con
uertat in aliquam societatem honestam vel aliquid commercium
et ex lucro honesto. allegat in auc. vt hi qui obliga. se reo ha
bere prohibent mi. §. quando autem iubemus. col. vij. non autem debet
dari feneratori. dicit tamen glo. quod in lege dicitur quod si minor
non habet vnde viuat nisi pecunia ei datur ad vsuram quod poterit il
las feneratori vt inde pupillus alatur. sed doc. dicunt quod il
lud non procedit secundum canones: quia non debet quis plus sum
mi in pondere. xlvi. di. sicut non suo. Et dicunt doc. quod si hic
mercator recipiat dotem et tenebitur de dote restituenda. ff. so
lu. ma. l. j. et tenetur de certa parte lucri reddenda. Ita etiam

ꝙ si in quibusdā mercimonijs amiserit: in quibusdā lucratus sit: cōpensato lucro cū dāno quod superest restituatur insti. pro socio. §. illa. ff. pro socio. l. si non fuerint. §. aristo. ⁊ l. se. ¶ Quero cui hoc lucrū solui debeat. dicunt doc. ꝙ viro nisi sit dilapidator ⁊ suspectus: ⁊ si euidens esset ipsum dilapidatorē esse etiā cū satisdatione non admitteretur. insti. de satis. tu. §. nouissime. ff. e. l. quia satisdatio. Unde dicunt ꝙ lucrū tradendū est mulieri prouide ⁊ honeste vel etiā dos que se inde alat ⁊ virū ⁊ liberos. in auct. de equa. do. §. illud colla. vij. C. de iure do. l. vbi adhuc. ⁊ ff. de iure do. l. iubemus surdus. §. manēte. ¶ Quid si maritus recipit vxorē sine dote an ipsā alere teneatur. Dic ꝙ sic secūdū suū statū q̄si mulierē p dote recipiat. in auct. qui. mo. nat. effi. le. §. penul. colla. vj. ⁊ ff. vt in posses. lega. l. penul. Mutua tū mulieris vel penas delictorū mariti non cogitur soluere. ff. solu. ma. l. quāuis. Nec ēt ad causas mulieris vir dabit expensas nisi speciale dicatur quando agitur de matrimonio: quo casu forte vir cogit dare expensas ēt vxori dotate. s. de accu. c. ex parte. sz Inno. vbi de hoc ⁊ vide qđ no. de emp. ⁊ vendi. c. peruenit. ¶ Ob. ꝙ papa nō poterit dare litteras in tali causa: quia hic contra quē agebatur erat laicus ⁊ agebat ēt laicus ⁊ qđ erat tpalis. ā. de iudi. nouit. ⁊ ā. qui filij sint legi. c. causā. So. dic ꝙ forte clericus erat reus vel actor erat pauper ⁊ miserabilis psona. lxxxviij. di. c. i. de offi. dele. c. significantibus. Uel forte hac occasione surgebat turbatio mrimonij: cuius punitio spectat ad ecclesiā. ergo etiam quodlibet antecedens ad illud per quod sequitur turbatio: illud spectat ad ecclesiā vt turbatio remoueatur: quia cui consequens conceditur ⁊ omne accidens. ¶ Ob. ij. ꝙ sententia lata per istos delegatos non valeat cū fuerit rescriptū surreptitie impetratū non facta mentione de processu habito corā consulibus. de re iudi. c. inter monasteriū. So. glo. tangit hoc contrariū ⁊ non soluit. Dic ꝙ verū est ꝙ iudices male pcesserunt ⁊ propter hoc fuit appellatū vel scđm aliū intellectū fuit relatio facta. Isti enim iudices nihil aliud fecerunt nisi vt seruarent sententiam consulum ⁊ forte fuit de cōsensu partiū ꝙ iudices cōsuluerunt papā vel s̄m Inno. nō fuit necesse fieri mentionē de sīnia in processu: q2 nō erat sīnia. sed quousq2 mulieri caueret ⁊ sic non obstabat sīnia. s. ꝙ mercatori crederentur. hoc non placet: quia licet sīnia non sit equa debet tamen narrari pape. vel dic ꝙ cōtra procedit q̄n sententia est aliqua: hic autē non erat aliqua: sed nulla ex duplici causa. Prio erat nulla: quia illi iusserant cautionē dari ⁊ hoc prohibitū est. ⁊ sic sententia habebat expressū errorem. C. ne fide. do. den. l. i. hoc potest esse s̄m ea que dixi. ā. Sed tenendo ꝙ tenui hoc casu dz prestari cautio. Ergo solutio non esset in totum bona vel ex alia causa: q2 continebat impossibile. s. prestare cautionē quam non poterat prestari ⁊ ad ipossibiliū nulla est obligatio. ff. de reg. iur. l. impossibilium. ⁊ impossibile pceptum nullū est. ff. que sen. sine ap. rescin. l. ii. dicebat enim ꝙ prestaret idoneam ꝙ intelligitur cum fideiussoribus vel pignoribus: ⁊ hoc erat pauperi impossibile. primum placet. Antonius de Butrio.

D Onatio Gregoriana est se ipsam sumat. ⁊ sunt due partes. Secunda ibi. fane. ¶ No. i. ꝙ regulariter phibetur donatio inter virum ⁊ vxorem constante matrimonio. Et no. ꝙ non simpliciter: sed intellige ꝙ illa tm̄ per quā donās efficitur pauperior ⁊ dōatarius locupletior: altero vero ex his cessante valet donatio. vt q2 vir non efficitur donans pauperior: vel q2 donatarius non locupletior efficitur. ¶ No. ij. ꝙ talis donatio confirmat morte donantis ⁊ hec confirmatio impeditur ex triplici actu. s. ex reuocatiōe tacita vel ex morte donantis que mors sapit naturā tacite reuocatiōis. dic vt in glo. ¶ No. iij. ex secunda pte ꝙ iter maritū ⁊ cōiugem dos intercedit ⁊ q̄s dōnatio pp̄ter nuptias a viro ⁊ sicut dos reuertitur ad mulierē ita donatio pp̄ter nuptias ad virū: hoc verū nisi cōsuetudo vel pactū habeant cōtrariū. vbi aūt pactū hoc iducit os ꝙ equalitas hinc inde seruet. ⁊ quantū lucratur vir de doteā tū mulier de donatione pp̄ter nuptias ⁊ ecōtra. ¶ Ad pri mā partē quero quare donatio pp̄ter nuptias phibeat inter virū ⁊ vxorē: glo. dicit ne mutuo amore se inuicē expoliēt. ff. de dona. inter vi. l. i. ⁊ ij. hoc est verū si est matrimonium: sed si non: tunc dato ꝙ donatio valet de iuris rigore: fas tamē nō est tales donationes ratas esse: ne melioris cōditiōis sit delinquens: quā non delinquens. ff. de dona. inter vir. ⁊ vx. l. iij. §. i. ⁊ C. e. l. si ex voluntate. valeret tamē inter sponsū ⁊ sponsā. vbi tū donat vxori cōfirmatur morte si in eadem voluntate perseuerauerit. vt hic. Aduerte tamē ꝙ hoc est verū nisi donatio altero capite īfringat. vt q2 donatio sit vltra modū ⁊ non sit insinuata. C. de dona. inter virū ⁊ vxorē. l. i. nisi expresse in vltima volūtate fuerit approbata vt ibi: quia tunc valeret vt legatū ⁊ non eget insinuatiōe. glo. dicit plura. Prio ꝙ donatio nō valet q̄n est putatiuū matrimoniū: hoc est verū: si teneatur vt vxor: secus si vt cōcubina. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. si ancillam. Item hoc verū vt per matrimoniū putatiuū donatio repetat q̄n vterq2 credit esse matrimoniū. si vero dona. vel vterq2 scit matrimoniū nō tenere: fiscus repetit. ff. de dona. īter vi. l. cū hic status. §. vltimo. ⁊ ff. de le. i. l. fi. ¶ Dic secūdo ꝙ exigit īsinuatio quando est vltra modū legitimū ⁊ erat oli vsq2 ad. ccc. aureos s̄m iura noua vsq2 ad qngētos C. de do. l. sancim⁹. in auc. vt nō fi. pign. §. illō quoq2 col. v. l. si quis p redēptiōe. Et fit insinuatio. Insinuare aūt est s̄m doc. ipsā donatiōē cōscribere apud acta ⁊ in psītia publicar psonar: vbi supfluū est testes adhibere: q2 sufficit publica documēta. C. de dōna. l. in donationib⁹. de quo. ā. de proba. c. quoniam ā. ⁊ i. c. post cessionē. ¶ Dicit tertio gl. ꝙ inter spōsos tz donatio. hoc pcedit in casib⁹ certis ⁊ si est dubiū: an vt vxori an vt spōse donauerit. ⁊ an vt a marito: an vt a spōso. dic ꝙ si est facta in domo spōse a spōso v̄r facta a marito. i. spōso vel econuerso. C. de dona. ante nuptias. in auc̄. de equa. do. §. illud. colla. vij. l. cū multe. Et si fiat in via idē est. ac si fieret in domo spōse. per. l. deniq2. §. de ritu nup. Host. remittit ad s̄mā de dona. pp nup. ¶ Quid in vēditiōe facta in qua pciū nūerat aio donādi. dic ꝙ nō tz quaten⁹ est dōatio. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. si spōsus. ⁊ l. sz iteriz. ¶ Quid de dote a viro cōstituta cōstante mrīmōio: ⁊ an posset augmētari per eā: q2 ex hoc nō fit dōatio: si tū vir vellet ipsam augmētare q2 esset donatio non valeret. C. de dōa. ante nuptias. in auc̄. de eq̄litate do. §. illud colla. vij. l. cū multe. insti. de dona. §. est ⁊ aliud. dicit s̄o littera ꝙ nō vz dōatio q̄n donās paupior ⁊ donatarius locupletior efficit. ¶ Quero ō q̄rto: dic gl. ꝙ marit⁹ nō paupior. vt si sit istitut⁹ ⁊ repudiat h̄ditatē donatiōis cā vt deferat vxori sibi substitute vel si repudiet legatū vt remaneat penes vxorē grauatā de patrando legato vel si rogatus de restituēda h̄ditate vxori nō detrahat quartā aio donādi q̄rtā: vt. ff. ō do. īter vir. ⁊ vxo. l. si spōsus. §. si marit⁹. ⁊ §. si qs. vel si vxori dōauerit rē alienam. ff. e. l. si constāte. Exemplum quando fit donator pauperior: sed videtur maritus ditior quādo. s. vir emit vnguenta pro vxore vt ipsa se ornaret sicut faciunt florentini. ff. eo. l. si autem. §. i. glo. consequenter ponit aliquos casus in q̄bus contra regulam hic positam vz donatio. alios pōit Hostien. in sūma eo. titu. sub. §. que donatiōes. ver. porro. Gof. colligit. xviij. quando dicatur factus locupletior: planum est videre: ⁊ s̄m doct. dicitur factus locupletior. quādo donatum consumpsit in rem vtilem. secus si inutilem expendit. ff. eo. l. sed si vir. §. non videtur. ⁊ l. si spōsus. §. si maritus hēs. tamen donatio respectu dōatoris teneret si cōsūpsit ī rē iutilē. ff. ad. l. fal. l. qđ de bonis. §. in dōationib⁹. dicit. iu. l. sa ꝙ dōatio ista cōfirmat nisi reuocet expsse vel tacite morte. ¶ Quero de exēplo dicit gl. ꝙ tacite fit reuocatio p diuortiū nisi i diuortio voluerit dōatiōē valere. ff.

co.l.si uxori.§.si marit⁹.et.l.cũ hic stat⁹.§.diuortiũ cũ si.et tacite fit reuocatio si donatari⁹ pri⁹ decessit q̃ is qui ꝯtulit. .C.de dona.inter vi.l.marito. Sed si is cui prius donauit decedat nec reuocauit confirmatur morte.C.de donatio.inter vi.et vxo. In auẽ.de nuptijs.§. Quod aũt.col.iiij.l.donationes. Et si simul moriantur in naufragio valet donatio.ff.de dona.inter vir.l.cum hic status.§.si ambo.et si ambo fuerũt capti ab hostibus is videtur superuixisse qui redijt et si neuter redijt ambo videnẽ sic mori q̃do fit exp̃sse reuocatio.dic qñ reuocat expresse.si dicit expresse nolle valere.ff.e.l.cũ hic status.§.penul. Itẽ fit reuocatio expresse qñ ea que donauit pignori dedit vl' alij donauit vel alio modo alienauit.C.de dona.inter vir.et vxorẽ.l.si moriturus. ¶ Quero qualiter res donata reuocet̃.dic si est facta traditio rei:fit reuocatio per directã rei venditiõẽ:promissio vero et acceptilatio est nulla.vt.ff.de dona.inter vir.et vxo.l.hec ratio.§.sciendũ. ¶ Quid ó fructibus ide pceptis.dic q̃ restituãtur donatari si donatarius sciuit donationẽ nullã:secus si vo credebat eã valere.ff.e.l.de fructib⁹. ¶ Quero an valeat donatio inter patres et filios.dic q̃ non cũ sint vna et eadẽ persona.C.de ipube.et alijs sub.l.fi.xxxv.q.iij.c.ꝯdicimus.§.hac auctoritate et.C.ó dona.que sub modo vel sub condi.cõficiunt̃.l.pfecta.et de dona.inter vir.et vxo.in auẽ.de nup.§.quod autẽ.col.iiij.donatiões.et.l.ante penul.et intellige qñ sunt in potestate constituti.Fallit in casibus quos ponit Hosti.in summa huius ti.§.qualiter inutiles ad fi.dic q̃ si pater donat filio emancipato valet.si filio vt filio:et in potestate nõ valet.sed si filio vt bene merito tũ bene valet:quia hoc videtur aduenticiũ.C.de colla.l.si donationes et econtra.si fiat patri a filio dic si fiat in castrensibus etiã valet:quia in istis reputatur paterfamilias.Idẽ quasi castrensibus si fiat in profectijs non valet.si in aduentitijs adhuc nõ valet:q: tali alienationi pater nõ potest auctorari in facto proprio. Bart.tenet.in.l.frater a fratre.ff.de cõdi.inde.q̃ sic. ¶ Uenio ad secundã partẽ et oppono q̃ non semper dos reuertitur ad mulierem.l.vna in pn.C.de rei vxo.acti.Sol'.si dos est data ab extraneo nec ipse est stipulatus sibi vel pactus statim cũ dotem dedit et dos restituenda est sibi.si nõ est pactus vel stipulatus ex lege datur mulieri actio ad dotẽ repetendã et cõdemnat̃ vir inquãtum facere põt.vt dicta.l.i.§.accidit. Aut pater dedit dotẽ pro filia et est stipulatus et adhuc sibi actio cõpetit.si nõ est stipulatus tunc omnis actio est pr̃i et filie:vt dicto.§.accidit.ff.solu.ma.l.ij.et.l.dotem et.l.si pater.et premortua filia solus pater agit.vt.l.dos a pr̃e.C.so.ma.et ibi no.et hoc etiã dato q̃ nõ sint liberi vel etiã sint.vt ibi nota. ¶ Ob.q̃ inanis sit hec donatio ꝑpter nuptias ad quid enĩ valeat donatio mulieri ꝑpter nuptias cũ cõstante matrimonio vir illã possideat et illo mortuo reuertatur ad virũ. Sol'.dic q̃ adhuc valet si factum sit pactum vt hic. Item cõcessante valet q̃ mulier non potest in ea renunciare iuri hypothecarũ qd̃ habet pro dote in dicta donatione propter nuptias:nec vir alienat sine consensu mulieris.C.ad velleia.auẽ.sine a me. Alias autẽ renunciare potest iuri hypothecarum quod in alijs bonis maritus habet. Item valet q̃ marito dispẽsante turpiter bona põt pro donatione ꝑpter nuptias sicut pro dote et eas vẽdicare a creditorib⁹.C.ó iure do.l.vbi aduc. Item marito adulterium cõmittente agit mulier ad significationẽ vtriusq̃.vt lit.non cõte.c.i. ¶ Ob.ij.q̃ hec consuetudo nõ ꝓficiat ad lucrãdũ dotẽ:q: sic soluto m̃rimõio mulier põt cogi ad fornicãdũ cũ ipsa nõ possit nubere eo q̃ dotẽ nõ haberet:et q: talis cõsuetudo esset cõtra publicam vtilitatẽ que habet q̃ mulieres sunt dotande vt possint renubere:vt pꝫ ex.l.i.ff solu.ma. Sol'.q̃ directe ó pacto et cõsuetudine refertur ad donationẽ propter nuptias:non quo ad dotẽ:pactũ et cõsuetudo eẽt irrationabilis et vir lucraretur dotẽ.et ratio diuersitatis inter dotẽ et donationẽ ꝑpter nuptias est fragilitas sexus:cui cõpatit̃ iura:et quia multos modos habet masculus ad lucrandũ:qui non competunt mulieribus:cum vir melius et honestius potest vagari et melius laborare. Ideo fauendũ est plus mulieribus in recuperatione dotis q̃ viro in donatione ꝑpter nuptias.l.assiduis.ff.qui po.in pig.hab. Ergo dos non cedit lucro mariti:quẽ solum casum excipit.d.l.i.§.procul dubio. Sed potest dici q̃ valeat pactum et consuetudo in casu quo mulier precedat.vbi autem vir precedit nõ valeat consuetudo nec pactũ. Ulterius per hac decre.dicunt doc.q̃ quantũ ad ius ciuile pertinet in q̃ntitate in pactis et in lucris:eq̃litas in dote et donatione propter nuptias est seruanda.C.de pac.conuen.super do.l.ex morte.et.l.lege.et.conti.et auẽ.equalitas.et in auẽ.de equali.do.per totum. Idem dicũt quidã in consuetudine:sed hoc dic vt dixi.ã.sꝫ vt dicit Uin.qd̃ tũc ꝯsuetudo nõ hꝫ vt seruet̃ equalitas et q̃ntitas cũ cõstituunt̃.et Inno.dicit q̃ põt esse disparitas in quãtitate. Ad hoc de te sta.c.Raynaldus.et vide plene in summa eo.ti.in prin.et dicunt doc.p hanc decre.qd̃ si pactũ est factũ de lucrãda dote et de lucranda donatiõe ꝑpter nuptias.pactũ de lucrãdo extẽdit̃ ad donationem ꝑpter nuptias.C.de do.ante nup.l.vlt.in auẽ.ꝓmissa.§.finautẽ.vt sicut maritus ex pacto lucratur dotẽ sic et mulier lucret̃ donationẽ propter nuptias si superuiuat:licet nõ fuerat expressũ similiter fit augmentũ donationis añ et post.insti.de do.§.est et aliud.C.de dona.añ nuptias.l.iiij.põt tñ esse disparitas etiã in q̃ntitate dotis et donatiõis et in pactis sup lucris vt in.l. Ex morte.C.de pactis. Hoc tñ nõ lꝫ ne excogitaret̃ fraus ꝯ donatiões ꝓhibitas inter virum et vxorem.nec potest apponi pactum quod fiat deterior conditio mulieris volentis iterum nubere siue fiat ante nuptias siue post.ff.de pac.do.l.ij.et.C.de pac.conuen.l.q̃uis sm̃ Joan.an.etc̃.

¶ Uiso in genere de matrimonio primo mõ:videndũ est de scẽo.vel facto diuortio:vel soluto primo m̃rimonio ex morte ꝯbit̃ scõm. Ideo de eo videndũ est.de materia habetur.xxxi.q.i.quero.cum.c.se.ij.q.iij.c.Euphemium.§.hinc colligit̃.iij.q.vij.c.Infamis.§.tria etc̃. Anto.de But.

¶ De secundis nuptijs.

Capellanum.

Secũde nuptie non benedicuntur et benedicẽs a beneficio et officio suspenditur. hoc dicit. ¶ Nota primo q̃ secũde nuptie non benedicunt̃. ¶ Nota secundo hic penã benedicentis secundas nuptias. ¶ Ob.videtur q̃ tanta pena si debuerit iponi ꝓ tã leui delicto.dic q̃ forte benedixit secundas nuptias contractas viuente prima coniuge. ¶ Quero an sit suspensus ipso iure.dicunt quidam q̃ sic. Hostien.tenet.cõtra. ¶ Quero que nuptie nõ benedicantur:dic q̃ nec secũde nec clandestine:quibus nõ debet interesse. Sed que est ratio q̃ non benedicantur secũde:dicit glo.q̃ ad exhortationem continentie et ne sacramentum iteretur. Sed dic q̃ proprie non est sacramentũ:quia non est de septem de quibus supra.de sacra.non ite.super rubrica.sed late est sacramentum.idest sacre rei signũ. Antonius de Butrio.

Dominus.

Dubitans de morte coniugis nisi prius de eo certificetur:non debet contrahere:et si contraxit reddat sed non exigat:et si postea sciat primum viuere dimittat secundum.et sic sunt tria dicta et tres partes. In prima parte narrat consultationem. In secunda responsionem. Tertia ibi.si vero. ¶ Nota q̃ sola absẽtia de iur cãonico si soluit m̃rimoniũ donec hẽat̃ certitudo ó morte ꝯiugis. Et no.q̃ loq̃t̃ xp̃ianus i captiuitate ꝯstitut⁹:et per

hec patet q captiuus vel incarceratus pōt mrīmoniuz cō-
trahere. de quo dixi supra. de spon. c. cuz locū. etiam in cap
tiuo hostium vt hic. ¶ No. hic consilium coniugis que
cōtraxit matrimoniū credens de morte primi coniugis vt
donec sit certificata nō peccat: sed reddat debitū: nō exigat
et si postea de vita primi fuerit certificata statim dz dimitte-
re secundum et reuerti ad primum. ¶ Ob. videt q in du-
bio debet presumi p matrimonio q subsit hic falsuz. xxx.
q. v. c. aliter. Sol. pro contracto palam presumitur vt ibi: sz
pro contracto clam nō presumit: vt hic in cōtrario. ¶ Ob.
ii. q amplius nō sit adulterium ex quo nō est certum viue-
re virum. xxxiiij. q. ij. c. cum per bellicam. Sol. hoc intellige
q adulteriuz sit quando certificata est de vita et nō ante. de
inde glo. colligit ar. et est tamē clara. Antonius de Bu.

v **Ir autem.** Alias benedicta: secun
do nō benedicitur. h. d.
¶ No. primo q bigamus dicitur qui habuit
duas vxores et que habuit duos viros dicit bi-
gama. ¶ No. secundo q solus presbyter pōt sponsus be
nedicere. ¶ No. tertio q sacramentū benedictiōis nō de
bet iterari: et per hoc colligis rationē quare secunde nuptie
non debet benedici. ¶ Quero quare non iterantur sacra-
menta: dic ne fiat iniuria prio sacramento. alle. glo. iura: qr
si reiteretur videt primum sacramentum illegitime colla-
tuz vel nō collatuz: et si iteret fieret ei iniuria. i. q. i. c. remissio
nez. §. si ergo sacramenta. Fallit in penitentia que iterat de
peni. dist. iij. c. adhuc perfidi instant. Item sm glo. iteratur
sacra vnctio. s. extrema: sed dicunt aliqui qd nō est sacram ē
tuz sed oratio. i. q. i. manus. Hoc nō placet doc. q extrema
vnctio nō sit sacramentū. imo est vnum de. vij. vt fuit nota.
supra. de sacra. nō iter. sup rubrica: sz qr p illud nō iprimit
caracter pcedit glo. Quid de solēni pnia. gl. dicit q si rei-
terat. alle. de pe. disti. iij. c. nihil. §. ex psona. Ad h de penis
c. i. vbi dicit glo. q etiā sacramentalis penitentia: que desi-
gnat expulsionē ade de paradiso et sic cuz solēnitate. de qua
l. di. c. in capite. ex iteratione delicti videbat iterabilis. al-
le. c. quātis. de peni. di. iij. c. reperiuntur. ¶ Quero quid
si aliquis ducat secundam virginē: an iteretur benedictio.
Dicit glo. q sm consuetudinē quorundā locoruz benedi-
ctio iterat: et hoc si papa sciat talem cōsuetudinez: alias nō.
licet multuz inualuit hec cōsuetudo quā quidam eaz appro
bant ea ratiōe: qr vt apparet ex forma benedictiōis tota in-
funditur sup mulierez ex quo ergo mulier nunq̄ fuit bene-
dicta ei pōt dari benedictio. quia nihil in viro intelligit ite
ratum per hanc decre. patet q non dz fieri. alle. Pe. Abb.
ad hoc supra. c. i. et Hosti. hic tenet idez. Et adde quod no
ta. iiii. dist. §. quia leges. et hoc tenet Hostiē. alle. de cogna.
spirituali. c. i. §. si. et c. super eo. vbi de hoc per Hostiē. et de
tempo. or. c. ii. ¶ Nota hanc glo. q si papa patitur consue
tudinem contra ius in sacramentalibus valet consuetudo.
et no. q sufficit in talibus sacramentis tacitus consensus pa
pe in consuetudine ista. quam glo. tene menti. Non ob. q
mulier non sit benedicta: quia per carnem benedictaz bene
dicitur postea cōiunx scilicet per copulam sicut de oleo di
citur: vt in. c. aqua. h. de consec. eccle. vel alta. Nec hoc mirū
est: sanctificetur enim vir infidelis per mulierem fidelem: et
econtra vt. i. Ad corinthi. vij. xxviij. q. i. §. i. c. si quis fidelis.
Uide in summa eo. ti. §. ante pe. sm Hosti. Anto. de Bu.

f **Uper illa.** Mulier licet infra an-
num lugubrem nubat.
infamiam non incurrit. hoc dicit. Et sunt due
ptes. In prima parte ponit questionem. In se
cunda responsionem. secunda ibi. Respondemus. ¶ No
ta primo q ad legem nō spectat determinare de matrimo
nio super eo penam apponendo. de hoc dixi supra. de spō.
c. Gemma. et c. i. ¶ Nota secundo q non valet lex ciui-
lis contra dictū apostoli. ¶ Nota tertio q mulier nubēs
infra tempus luctus nō infamatur. Nō sunt hic aliqua que
sint alicuius vtilitatis. Sequitur Cum secunduz. vbi nar-
rantur aliqua de hac materia. Antonius de Butrio.

c **Um secundum.** Sūmatur
vt pcedēs
et etiam notabilia colliguntur vt in precedenti.
¶ Quero quam considerationem habera lex
in probibendo contractum matrimonium ante tempus lu
ctus: dicit glo. ne turbaretur sanguis. et de prole etiā dubi-
taretur. C. de repu. l. cōsensu. §. si vero. et ff. de his qui no. infa.
l. liberorum. §. i. alie cause no. ij. q. iij. c. Ephemiuz. §. hinc
colligitur. ¶ Quero quid de alijs penis ab Ifamia: an ha-
beant locum: vt pena de qua dicitur. de secundis nuptiis. l.
i. C. et in auē. Ibi posita cum si. et in auē. de resti. et ea que pa-
rit. spectat ad canones. qui si. sint legi. c. per venerabilē. Ali
qui dicunt q licet pene tollantur de quibus hic fit mētio sci
licet infamia. Alie tamen pene per illas leges mulieri tran-
seunti ad secunda vota non tolluntur. et sic euadit penam
qua priuatur nuptiali donatione. vt in auē. de resti. et ea que
pa. §. vlti. colla. iiii. quia virum suum ita velociter dehō-
nestauit. Et ex hoc apparet eo viuente caste ipsam non vi-
xisse. Ideo perdere debet quicquid ad eam ex liberalitate
potuit peruenire: et hec pena non est sublata: quia per quan-
dā ingratitudinem videt reuocare eius donationem de se-
cundis nuptiis. l. si qua mulier. et hoc nō est contra aposto-
lum: et in hoc residet glo. dic q quedam sunt pene que fun-
dant super odio secūdarum nuptiarum vel: festinatiōe trā
situs. et tales pene sunt correcte. vt hic quia contrahere ma-
trimoniū nō est odiosuz nec phibitū: sed ab apostolo est p
missum: et sic fundamentū cause est falsum et iniustū sm de-
um. vt hic patet. Quedā sunt pene que fundant sup fauore
filiorū primi matrimonii. vt mulier non nubat pena impo-
nit ad cōmodū filiorū. vel ipont pena si nubat nō reddita
rōne et c. et iste nō sunt correcte imo adhuc hodie durāt. Iō
pene posite in. l. si qua mulier. et. l. femine. §. fi. C. de secun.
nup. et in auē. d nup. §. si vo. col. iiij. et i auē. d nuptiis. §. si vo
expectet. et. §. qm. et. §. soluto. colla. iiii. nō corrigunt nec ille
de qbus. C. ad tertulia. l. mater. et in auē. de nup. §. si autem
col. iiii. Et q penas Ifamie phit tollere canones etiā quo ad
forū ciuile ostēdit Hosti. multiplici rōne. Prio qr mrimo-
nia sūt de foro eccl'ie et sic cōstitutio a nō suo iudice fcā. et c.
Secundo quia etiam si imperator sit iudex tū inferior est
apostolo cuius constitutio est potius sequēda. xxi. di. Infe
rior. qui filii sint legit. c. per venerabilē. Tertio quia lex que
omnino iniusta est et omnino irrationabilis non est permit
tenda: sed tamen contrahere est res sancta cuz sit sacramen
tum a domino institutum. ergo contrahens quandocūq
nō peccat et puniendus non est. Nec de bono ope lapidan
dus. de his que fi. a ma. par. ea. c. quesiuit. ¶ Quid enim
si imperator statueret q recipiens ordines vel missam au-
diens solueret. x. libras contra deum esset constitutio. con-
tra quem nihil potest. Ideo etiā correcte sunt leges vetan-
tes seruos matrimonium contrahere. de coniug. seruo. c. i.
Quarto quia per talem constitutionez si seruaretur daret
occasio adulterandi cuz forte mulier de facili non posset cō
tinere: vt in auē. de resti. et ea que pa. §. vnum siquidem igi-
tur. de consue. c. fi. et hoc satis apparet q hec est mens huius
littere: quia enim in. c. prece. satis esset dictuz de infamia: sed
non erat satis expressuz an leges corrigerentur q hic expri-
mit: vt patet ex decisa: ibi mutari sequebatur. cum igitur vi
sponas ad secunda vota transire sciens q melius est nube-
re q̄ vritumm propositum commendamus: et ne tibi vel
ei qui te duxerit in vxorem iactura vel infamia aliqua ab
aliquo pateatur accidisse auctoritate presentium expressius
inhibemus. et c. Bartolus posuit hoc super. l. i. C. de secun
dis nuptiis. et nititur respondere ad rationes supra positas
concludens legem esse seruandam in foro ciuili. Dicens
primo q causa matrimonialis etiam est de foro imperii.
hoc tamen est contra. c. tuam. de ordine cognitio. de quo

nic ut ibi. Secundo dicit q apostolus nõ est maior lege: qr processerunt ab eodẽ principio: hoc iterũ est falsum p. c. no uit. de iudi. e c. per tuas. qui filij sint legitimi. c. causam e c. per venerabilem. per Innocen. de foro compe. c. licet. Ad tertium dicit q lex non prohibet nec punit matrimonium: sed festinationem que est cõtra bonos mores e cõtra honestatem. Ad quartum de materia adulterandi respondit q illa ratio necessario non cõcludit. dicit Joan. an. q ad istas respõdet: quia negare nõ potest illud prohiberi quod permittitur ab apostolo. libertas cõtrahendi: e hinc est quod prohibito ad tempus eligere nõ currit tempus electionis. de elec. c. si. Item prohibito ad tempus quod prohibitionis non pareat imponitur pena. de electio. c. i. e c. cupientes. lib. vi. Ad id quod de honestate dixit. Respondet q ratio non est generalis. pone q fama sit in qua ista perturbatio nõ timet: pone q post mortem viri peperit vel constat verũ propter absentiam vel infirmitatem secũ non dormiuisse exhibet se vir expediens sibi quasi non concludat pe alia prouidebit e forte quãdiu viuit mulier non occurrit sibi similis. Itẽ videmus viduas e oppressas compellendas nubere vt ab eis defendantur deficientibus alijs remedijs. ad quarum defensionem licet nos tenere Esaie primo. viduas defendite e ecclesiam. lxxxvij. distin. c. i. tamen videmus de facto illas non defendi. quid ergo peccauit hec que nunq̃ propter carnis cõcupiscentiam: sed propter defensionis sue necessitatem contraxerit. Idem e fortius si a tyranno probabiliter rapi vel ad matrimonium sibi non expediens cogi timet. de spon. cũ locum cum si. Item dato q olo deficiat accusatio quale meritum illius honestatis que fit ab inuito xix. q. ii. c. due sunt. viii. q. i. c. sciendum. Nota. in. q dicitur oriri posse suspitionem marito q non est hoc verũ. quia potuit non oriri e decisa probatur contrarium. e si oritur de se conqueratur qui hoc elegit. de iureiuran. c. quẽadmodum. Quero an ad omnes extendatur hoc beneficium mulierum. dic q sic ad omnes mulieres non ad eas tantũ q sunt e quas constat esse steriles vel non esse pregnantes siue in eis timeatur turbatio siue non. Ultimo glo. cõcludit ex littera q in causa matrimoniali leges sequuntur canones. qr de matrimonio disponere spectat ad ecclesiam. alleg. iura. Et per hoc dicit Joan. an. q vbicunq̃ leges ex aliqua speciali causa prohibent cõtrahi matrimoniũ vt infra tempus luctus ppter sanguinis pturbationẽ. ff. de his que no. infa. l. liberorum. vel ne maligna suspitio prestetur ex festinantia nubendi. in auc. de restit. e ea que parit. §. verum si quedam. colla. iiij. vel ne dubitetur de prole an sit primi vel secundi mariti. C. de diuor. l. consensu. §. si vero. Idem in matrimonio contrahendo inter tutorem e pupillam propter administrationis subuersionem. C. de interdic. ma. per totum. vel inter rectorem prouincie e prouincialem propter timorem impressionis. C. si rector prouin. l. i. In his omnibus leges hic corrigũtur per canones. q no. Antonius de Bu.

Hic sit finis lecture eximij domini Antonij de Butrio super quarto decretalium vtriusq̃ iur. docto. famosissimi. eterne e indiuidue trinitatis glorie. Venetijs ex Edibus Joannis e Gregorij de gregorijs fratres. Regnante Serenissimo Principe. D. Leonardo Lauredano. Inclyto venetorum duce. M. D. ij. Die. viij. mensis octobris.

Registrum.

a
prima alba
Innomine
int. Jo. an. in
tio succedit
b
Et no. q non
Requisiuit
alic. xiv. di.
receptione. s.
c
frigidus: et non
dicit q illa
la potentia
ducant publice
d
de senia suo
leat: quia
non faciendum
Et no. etiam
e
in eodem loco
traxit. b. d.

lectus satis
xxx. q. i. qui
f
mum gentis
moniali non
telligit primam
e re iudi. Sol.
g
vocare. dicunt
bere iurisdictionem
Inno. qui
tum q suberat
h
tur incestuoso
stitutum determinauit
nis e prolẽs
glo. q hoc est
i
mo fisco applicãda
proxi. ex litteris
serabilis psona

¶ Index titulorum et capitulorum quarti libri decretalium: sunt enim tituli .xxi. et capitula centum et .lxvi.

FINIS.